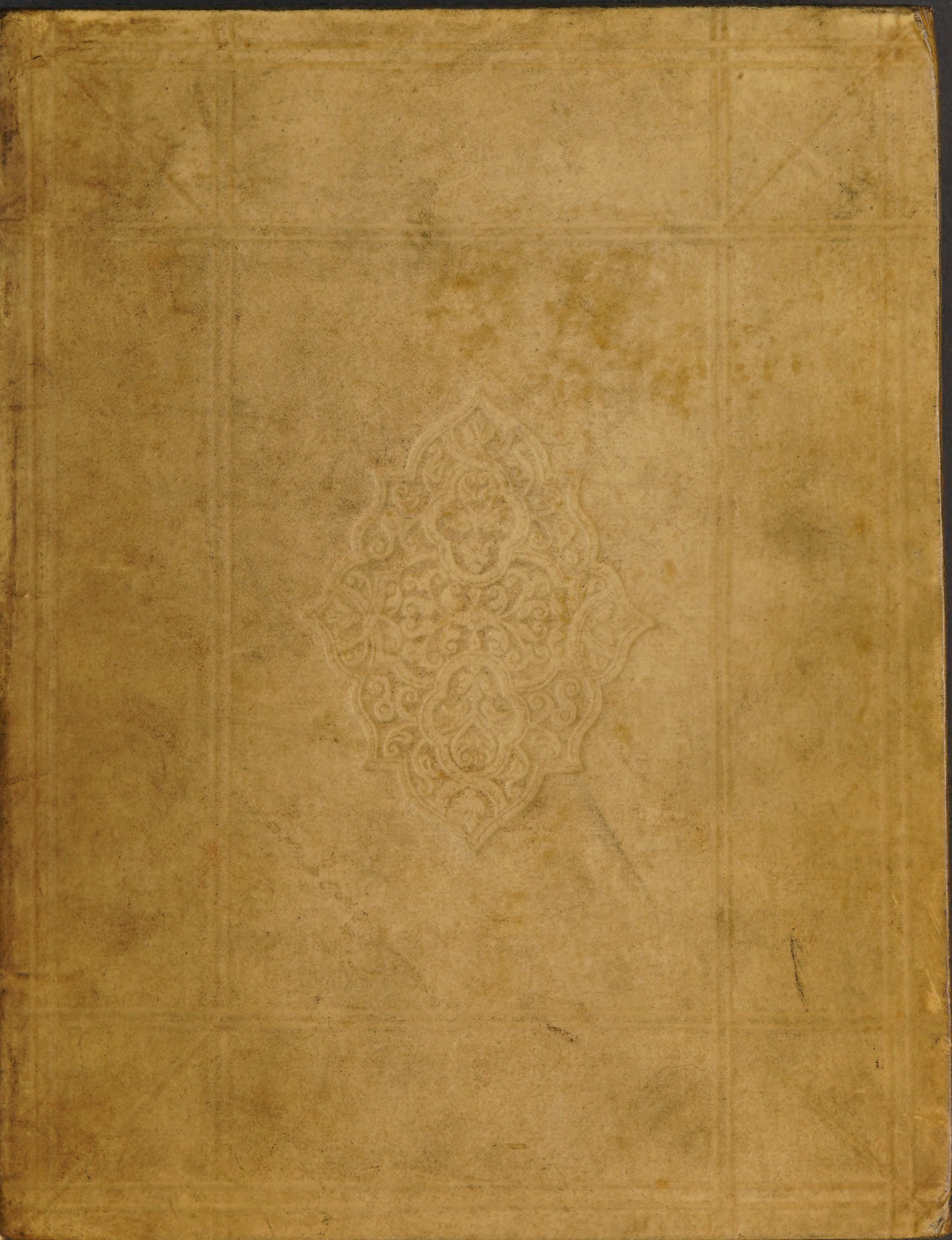

CHRONICON
Saxonicum
GIBSONI

CHRONICON
SAXONICUM.
EX
MSS Codicibus
NUNC PRIMUM INTEGRUM EDIDIT,

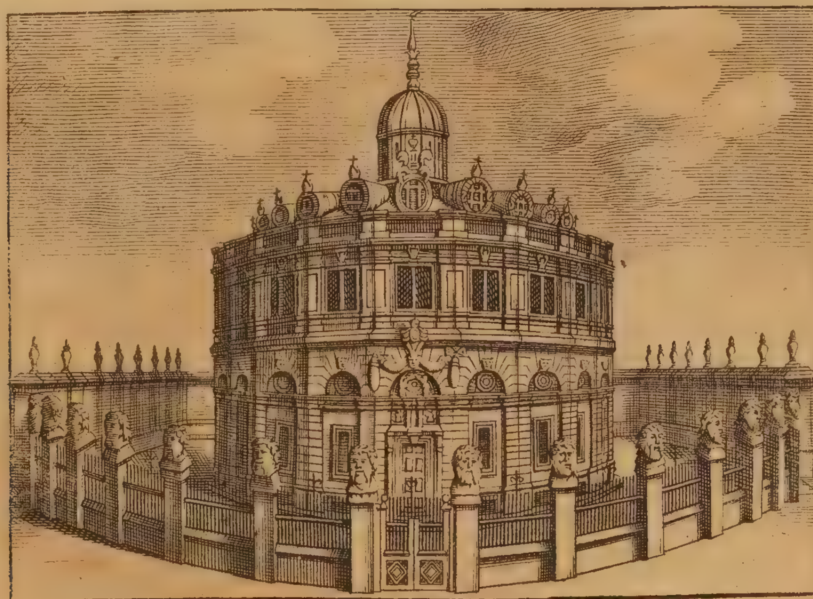
AC

LATINUM FECIT

EDMUNDUS GIBSON. A. B.
è Collegio *Reginæ.*

Ælcum men gebýrað þe ænigne godne cræft hæfð. ꝥ he þone do nýtne oðrum mannum:· *Ælfrici Præf. ad Grammat. Lat. Sax.* i. e. Omnes homines oportet, qui ullam bonam artem callent, eam aliis utilem reddere.

Mihi quidem nulli eruditi videntur, quibus noſtra ignota ſunt. *Cicero de Finibus boni & mali.*

OXONII,
E THEATRO SHELDONIANO *A. D.* MDCXCII.

Imprimatur,

JONATH. EDWARDS

Vice-Can. *OXON.*

Aug. 15.
1692.

CHRONICON SAXONICUM,

SEU

ANNALES RERUM

IN

ANGLIA PRÆCIPUE GESTARUM,

A Christo nato ad Annum usque MCLIV. deducti, ac jam demum Latinitate donati.

CUM

INDICE RERUM CHRONOLOGICO.

ACCEDUNT

REGULÆ

AD INVESTIGANDAS NOMINUM LOCORUM

ORIGINES.

ET

NOMINUM LOCORUM AC VIRORUM

IN CHRONICO MEMORATORUM

EXPLICATIO.

Anglo-Saxon Chronicle.

Operâ & Studio *EDMUNDI GIBSON.* A.B.
è Collegio *Reginæ.*

OXONII,
E THEATRO SHELDONIANO *A. D.* MDCXCII.

PRÆFATIO.

POSTQUAM *hortatu Viri doctissimi mihique amicissimi*, Joannis Millii, *Linguæ Saxonicæ studio nonnihil temporis dedissem, & in ea mediocrem facultatem fuissem consecutus; ille, ne sui esset dissimilis, hoc est ne ullum vitæ spatium curâ literarum vacaret, multis verbis accurate mecum egit, ut de edendis* Annalibus Anglo-Saxonicis *cogitarem. Esse nimirum Annales istos augustissimum plane Antiquitatis monumentum, ac quale frustra apud gentes vicinas quæsiveris; fontem ipsum è quo hausta sunt & ad quem exigenda, quæ de rebus istorum temporum tradunt* Florentius, *aliique posteriores Historici.* Chronicon *hoc mirifice prædicare, ejusque editionem Cantabrigiensi multo auctiorem, & quidem omnibus numeris suis absolutam flagitare eruditos. De eo publicando cogitasse jam olim eximium illud Collegii nostri & Academiæ decus,* Gerardum Langbanium, *ut apparet ex Schedis ejus MSS. in Bibliotheca Bodleianâ; in quibus dicit, ad prelum destinanti sibi hos Annales, Wheelocum* palmam præripuisse. *Wheelocum, qui tanto viro, in Literis omne genus, Saxonicis speciatim longe versatissimo, Opus isthoc infeliciter præripuerat, non integros Annales edidisse, sed ad fidem Codicis mutili ac mendosi, Annalium fragmentum duntaxat; quin & Saxonicis mutilis adjunxisse Interpretationem Latinam admodum vitiosam, & quæ sermonis Saxonici genium & nitorem minime repræsentat. Observatum hoc eruditis: & quidem* Junium & Mareschallum *nostrum, Viros suis in hac ipsa literatura scriptis celeberrimos, auctores fuisse Præsuli amplissimo* D. Joanni Fello, *τῷ μακαρίτῃ, ut eximium hoc monumentum Historicum, maxima parte in MSS membranis jam sepultum, ad Codicum quos habemus in Oxoniensi Bibliotheca proborum & integrorum fidem excuderetur; adhibita Versione Latinâ, quæ textum Saxonicum accuratè ac fideliter ubique redderet, exprimeretque. Annuisse Episcopum: Statimque horum rogatu ac consilio, mandasse provinciam istam egregio viro, qui ad suos ex Germania jam tum advenerat, idiomate Teutonico plenus, Saxonicisque si quis unquam instructissimus,* Guil. Nicolsono. *Huic paulo post susceptum opus, ad munus quoddam honorificum in Ecclesia Cathedrali procul ab Oxoniensibus suis posita, quo hodieque summa cum laude defungitur, accersito, per ingentem loci intercapedinem, plurimasque quibus urgetur occupationes, haud demum licuisse telam exorsam texere; imo ne nunc quidem licere. Mihi gloriam, quam vocabat, operis istius omnem, quanta quanta est, relictam esse. Petere omnino opem & operam nostram* Chronicon Saxonicum, *clathris Bodleianis inclusum, ut jam demum integrum in lucem prodeat, & à Studiosis intelligatur. Abunde mihi in hoc ipsum otii esse, suppetere vires ac parem in Lingua Saxonica facultatem. Neque vero dimitti ullo pacto debere occasionem quam adeptus sum, Annalium istorum editione Antiquariæ rei studiosos, jurisconsultos, universam denique gentem Anglicanam demerendi.*

Hæc atque alia in eandem sententiam Vir eruditissimus. Quibus certe permotus, seu potius inflammatus, Provinciam hanc suscepi. Sumto verò in manus opere, facile statim perspexi qua præsertim difficultate, præter cæteras, implicaretur. Ante istud tempus nemo Grammaticam Saxonicam ediderat: adeoque circa singulas pœne voces hæsi, veritus ne iis subesset idiotismi nescio quid, mihi adhuc non quidem plane incogniti, sed tamen haud satis bene intellecti. Verum cum, re prope desperatâ, totum consilium tantum non abjecissem, omne hoc incommodum opportune sustulit Cl. Georgius Hickesius, *editâ Grammaticâ, quæ istius linguæ arcana luculentè aperuit. Magnum hoc erat beneficium, sed mecum orbi commune. Verum mihi multis modis privatim etiam perspecta est Viri optimi humanitas: hærentem consiliis adjuvit, labantem confirmavit, voluit denique, abjectâ omni ratione sive suæ dignitatis, sive meæ tenuitatis, ut sese, quacunque in re sua opera mihi esset necessaria, uterer familiariter.*

Omnibus tandem sublatis, quæ me à proposito opere deterrere potuissent, meipsum ad illud summa animi constantia accinxi. Cumque illa est hujus materiæ ratio, ut de nulla re prius cogitare oporteat, quàm textum omni ex parte integrum ob oculos habeamus; omnem meam curam converti ad Codices Manuscriptos comparandos. Ante aliquot annos Chronicon Saxonicum *ediderat ex duobus manu scriptis libris Vir doctissimus* Abrahamus Wheelocus, *Linguæ Arabicæ apud Cantabrigienses Professor publicus. Horum altero illum instruxit Bibliotheca* Cottoniana, *Londini; altero* Benedictina, *Cantabrigiæ. Verùm malo fato evenit, ut neuter integrum Chronicon complecteretur, sed ipsius fragmenta (quod integrum nacti jam discimus) hinc inde parum feliciter excerpta. Ad hæc, non longe ultra annum millesimum hujus gentis Historiam deducunt; in rebus vero ita paucis discrepant, ut alterum alterius Apographum esse omnino videatur. Non hoc certè dico, quòd de Wheelocianæ editionis gloria quidquam detractum velim. Edidit Vir doctissimus qualia habuit, primusq; omnium præclarum istud hujus nationis monumentum à blattis ac tineis vindicavit. Ex eo autem tempore, tria alia Exemplaria comparuerunt. In his, Codici quem* Laud. *dicimus (inter eos utpote Libros reposito, quos D.* Gulielmus Laud, *Archiepiscopus Cantwarensis, Bibliothecæ Bodleianæ donavit) primum merito locum tribuimus. Huic uni plus debent* Annales Saxonici, *quàm cæteris omnibus. Misso enim quòd ab anno* MLXX. *non alio quovis Codice usi sumus; ante istum etiam annum, ex illo nova quamplurima adjecimus, lacunas multas supplevimus, vitia item infinita, quæ in alios Codices irrepserant, istius beneficio emendavimus. In membranis nitide ac eleganter scribitur; ita ut in eo neque auctoris diligentiam, neque Librariorum curam quisquam facile desiderare possit. A diversis Librariis, diversis etiam temporibus scriptum fuisse, Characterum differentia testatur. Ut enim illius idioma ad nostrum sermonem paullatim deflectit, ita etiam literarum formæ ad nostrum scribendi morem sub finem propius accedunt. De Bibliotheca ad quam olim pertinuit, etsi nulla fiat mentio, (quæ quidem in vetustis manu scriptis Codicibus fere conspicitur,) dubitari tamen non potest quin ad Monasterium Petroburgense spectaverit. Istius enim Ecclesiæ negotia, ab aliis omnibus Codicibus prætermissa, frequenter attingit. Quid quod tres integras Chartas, ad eum locum pertinentes, suis locis insertas conspicimus? Restat unum de hoc Codice monendum, quod quidem tacere nefas esse arbitror. Ad calcem Anni* DCIII. *post* þeoda, *adduntur* heringhussan sunu lædde þone here þider, *quæ tamen à me*

casu

caſu aliquo prætermiſſa ſunt. Caſu, inquam, nec enim illud deditâ operâ factum fuiſſe, (quòd, ſcilicet, vocabuli neꞃingȝnuꞃꞃan *ſenſum ignoravi,) ſatis teſtantur alia quædam Chronici loca, in quibus meam inſcitiam liberè profiteor. Codicem quem* Cant. *dicimus eadem Bibliotheca Bodleiana nobis ſuppeditavit, idem Archiepiſcopus Bibliothecæ donavit. Hic etſi priori ſit longe inferior (in chartis enim deſcribitur, manu item recentiori, ac à Librario Linguæ Saxonicæ imperito) non tamen omnino eum contemnendum eſſe opinabar. Haud pauca enim exhibet, quæ in reliquis omnibus deſiderantur; adeoque ad exemplar aliquod deſcriptus eſt, hodie ſive vetuſtate, ſive caſu, ſive incendio extinctum. Qui in hac Editione, nomine* Cot. *Codex cognoſcitur, reperitur in Bibliotheca D.* Joh. Cotton, *Londini. Hunc cum Chronico Wheelociano contulerat, ac variantes illius Lectiones ſuo Libro inſeruerat Cl.* Franciſcus Junius, *novam, opinor,* Chronici Saxonici *editionem orbi daturus. Inde nos eas deſcripſimus, ſingulari hominis in his rebus religione meritò innixi.*

Codicibus quos dixi conquiſitis, factaque eorum diligenti collatione, ita rem totam inſtitui, ut ſi quæ, ſive ſententia, ſive etiam vocabulum, in uno aliquo inveniretur, quod à reliquis abeſſet, illud in textum conjecerim, facta mentione Codicis cui debetur. Quod ſi diverſi Codices rem eandem diverſo modo exprimant, quæ mihi lectio viſa eſt potiſſima, in textu repoſui, cæteris in imam paginam conjectis. Nullas enim earum ſpernendas eſſe exiſtimavi; quæ etiam ſi mendoſæ ſint, magnam ſæpenumero lucem ad verum eruendum afferunt; ſin veræ, maximi ſemper precii æſtimandæ ſunt. Hujus rei exemplum unum & alterum accipe. An. DLXXI. *Cuthwulfus dicitur cepiſſe oppidum, quod* Benninȝꞇun *appellatur. Cujus loci ſitus eſſet omnino incertus, niſi Codicis* Laudenſis *lectio nobis ſuccurreret.* Beneꞃinȝꞇun *enim, ut is Codex habet, rem extra dubium ponit, docetque non alium eſſe poſſe, quam* Bensington, *in agro Oxonienſi. An.* DXXX. *Cerdicus & Cynricus dicuntur interfeciſſe* ꝼeala men on Ƿihꞇ-ȝaꞃabẏꞃiȝ, *i.e.* complures homines in Wihtgarabyrig: *Codex* Cant. *legit* ꝼea men, *i.e.* paucos homines. *Pro hac Lectionum differentiâ, quæ in* Chronicis Saxonicis *conſpicitur, eandem planè apud rerum Anglicanarum Scriptores deprehendimus; quorum nonnulli* paucos homines, *nonnulli* multos *habent. Ex hoc perſpicuum eſt, eos Scriptores ex Annalibus Saxonicis ſuas Hiſtorias conſarcinâſſe; nec in illis iſtam varietatem aliter eveniſſe, quàm quod prius in exemplaribus Saxonicis contigerat. Nôrunt certè qui in hujus generis rebus aliquid peritiæ habent, in vetuſtis exemplaribus haud quidquam ita minutum reperiri, quod non aliquando eruditis uſui eſſe poteſt. Verùm unde factum, inquies, ut tot Codices, ad diverſas Bibliothecas pertinentes, ita paucis diſcrepent, ut in unum Chronicon haud incommodè reduci poſſint? Id enim caſu contigiſſe, non eſt ſani cujuſvis ſive dicere ſive opinari. Equidem iſta dubitatio me diu vehementer torſit, donec Scotichronici auctoritas expediiſſet. Ejus verba hæc ſunt.* Statutum eſt convenienter in Anglia (ut audivi) quod unumquodque Monaſterium à Regibus fundatum, haberet de ipſo loco ſuum certum ſcribam, vel ſcriptorem, quo omnia notabilia tempore Regis, ſaltem in regno vel è vicinis contingentia, ſecundum quod veritas facti ſe haberet, cum data annotarentur: ad proximum generale Concilium, poſt obitum Regis omnes illi Chronographi convenirent, & ſua vere dicta, ſive ſcripta in medium producerent, & delectis à Concilio ſagacioribus, & in talibus peritis & expertis, ſcripta examinarent, & diligenti habitâ collatione de congeſtis

ſumma-

ſummarium extraherent, & Chronicam compingerent, ac in Cœnobicis Archivis Librariorum, pro authenticis Chronicis, quibus fides daretur, ſcripta reponerent, ne temporum labilitate memoriæ geſtorum in Regno deperirent. *Sed neque hîc ſiſtendum. Iſtud enim teſtimonium ex altera parte haud minus incommodum parit. Si enim publico decreto conſtitutum fuerit, ut ex uno aliquo exemplari omnes Codices deſcriberentur; quî factum ut in ullis rebus Codices diſcreparent? Hujus rei cauſſæ variæ ſunt, pro diverſis differentiarum generibus, quæ in Libris manu ſcriptis deprehendimus. Vel enim* 1°. *Nonnulla in uno Codice reperiuntur, in reliquis omnibus deſiderata. Ea autem haud raro ſunt res ejuſmodi, quæ loci alicujus peculiaris, non autem regni totius negotia exhibent. Sub hoc capite cadunt, quæ in Codice* Laudenſi *de rebus Eccleſiæ Petrobargenſis adjiciuntur. Ex quibus perſpicuum eſt, pleraque Monaſteria in Chronicis componendis hunc ferè ordinem tenuiſſe, ut illis, de quibus in Concilio generali convenerat, ſui Cœnobii Hiſtoriam immiſcerent. Vel* 2°. *Rem eandem iiſdem vocabulis exprimunt, mutatis ſolum modis, temporibus, aut caſibus. Ita Codex* Cant. *pro* on *tertiæ perſonæ pluralis terminatione, habet fere* an. lanꝺ *item pro* lonꝺ. man *pro* mon. cinᵹ *pro* cẏninᵹ, *&c. Vel* 3°. *Ordinem vocabulorum immutant. Proxima duo eaſdem omnino cauſſas agnoſcunt; partim Librariorum incuriam, partim longa temporum intervalla, quibus Codices deſcriptos fuiſſe exiſtimo. Sæcula ſcilicet aliquantum inferiora, ſeneſcente jam Lingua Saxonica, vetuſtiorum Librorum materiam, ſui temporis ſermone expreſſiſſe videntur.*

Textu hunc in modum diſpoſito, proximè me exercuit Verſio Latina; *quippe quodnam interpretandi genus præſertim ſequi deberem, non ſtatim perſpexi. Video enim nonnullos, qui in ſermonem Latinum alias linguas traduxerunt, Romanæ locutionis fuiſſe in primis ſtudioſos, atque elegantiæ quam materiæ propoſitæ majorem longè rationem habuiſſe. Illi ut ut de Linguâ Latinâ bene meriti fuerint, ſuo certe, hoc eſt, Interpretum, officio defuiſſe videntur. Ad id enim nihil æque pertinere videtur, ac iſtum quem vertimus ſcriptorem vivis coloribus depingere. Ego equidem ita mecum conſtitui, nihil prius mihi eſſe ducendum, quam ut Annalium Saxonicorum mentem ſenſumque, quin & ipſum (quantum fieri poſſet) Linguæ Saxonicæ genium, verſio mea repræſentaret. Quæ mihi cauſſa fuit, ut nec temere ab ipſo ordine recederem, in quo ſua vocabula idiotiſmus Saxonicus diſponit; etſi iſtum Romanis ſcriptoribus inuſitatum eſſe cognoverim. In hanc viam ut me duxit rei ipſius ratio ac natura, ita in ea vehementer confirmavit ſummorum in re Saxonica virorum auctoritas. Cl.* Junius, *in Catalogo Librorum Anglo-Saxonicorum, quem Evangeliis Gothicis addidit, de Archaionomia* Lambardi *hæc habet.* Archaionomiam, i. e. perantiquas Anglo-Saxonicorum Regum Leges à ſe tranſlatas vulgavit olim *Guilielmus Lambardus*; nobis tamen magis arridet antiqua verſio quam habet *Joh. Bromton*: neque ipſi tantum ſequimur illam, ſed auctores quoque ſumus omnibus, genuina venerandæ Antiquitatis monumenta diligentibus, veterem potius horrentis incultique ſæculi verſionem amplecti, quam novitiis atque in ſpeciem cultioribus temerè adhærere. *Eodem nomine Verſionem iſtam notavit his verbis Cl.* Somnerus, *in Præfatione ſua ad Lexicon Saxonicum.* In tyronum & aliorum in hac Lingua prorſus imperitorum, aut parum verſatorum gratiam & utilitatem, Saxonicorum in Latinum Sermonem tranſlationes meas plerunque verbatim dedi: ſtudio politum illum & elaboratum fugiens ſtylum

à

à D. *Gul. Lambardo* in ſua Legum Saxonicarum verſione tantopere affecta-tum, ut parum aut nihil inde Lector ad Linguam Originalem (Saxonicam ſcil. qua ſcribuntur,) intelligendam commodetur.

De Indice Rerum Chronologico *hoc tantum moneo, me eo conſilio non ſolum paginas, ac lineas, ſed & annos adjeciſſe, ut* Annales Saxonicos *compendio exhiberem; quod me non ſine magno eruditorum commodo feciſſe arbitror. Hujus enim beneficio, (quoties fuerit occaſio) primo intuitu non ſolum perſpiciunt quicquid iſti contineant quod in ſuos uſus transferri poſſit, ſed etiam ſub quo anno ponatur. Satis autem non habui, ſummam curam adhibere in hoc Indice colligendo; ſed etiam, ne error meus quenquam ſeduceret, ante quàm prelo commiteretur, recognovi totum, ut certò ſcirem, ſingula ad debitos annos eſſe relata. Cujus rei non ideo à me mentio facta eſt, ut laudem aliquam captem diligentiæ; ſed ut viri in his rebus verſati, ei intrepide fidem adhibeant; adeoque res ſingulas ad ipſum Chronicon exigendi moleſtiâ liberentur. Quod* Regulas generales de origine Nominum Locorum *adjeci, non illud à me factum, quia mei propoſiti ratio poſtulavit; (nec enim mihi quicquam erat negotii cum nominibus hodiernis;) ſed cùm non eſſent ab eo prorſus alienæ, magnâ item cum utilitate Eruditorum conjunctæ, nolui hanc occaſionem illas tradendi prætermittere. Quod ſequitur,* (Explicatio *nempe* Nominum Locorum) *meo inſtituto ita neceſſarium duxi, ut niſi iſtud accederet, non viderem qui fructus ex illo perciperetur. Cùm enim ex locis nonnulla penitus extinguantur; quæ autem hodiè ſuperſunt, nomen ſive prorſus aliud, ſive longe diverſum obtineant; fieri non poteſt ut ſine ſummo tædio, ne dicam operæ diſpendio, Hiſtoria legatur. Quam ob cauſſam acerbè ſæpe tuli, omnibus in hoc genere libris, qui adhuc in lucem prodierunt, iſtiuſmodi præſidium deeſſe. Hinc eſt quod homines ab eorum ſtudio deterrentur; adeoque noſtræ gentis Hiſtoriæ tot jam annos ſpretæ neglectæque jacuerunt. Quod poſtremo Lectorem nolim latere, hoc eſt.* Nomina Virorum, *quæ in hoc Chronico occurrunt, in ordinem Alphabeticum digeſta, typis Saxonicis excudere me deſtinâſſe; ſed cùm numerus figurarum idoneus noſtræ typographiæ deeſſet, ſatius omnino duxi voces Saxonicas Latinis characteribus imprimere, quàm orbem literarium iſtius Indicis auxilio privare. De cauſſis operis ſuſcepti, deque ejuſdem ratione, hactenus breviter dictum.*

Verum ne quiſquam arbitretur, me in materia tenui poſuiſſe nimium diligentiæ, aut operam meam rebus aliis melius impendere potuiſſe; videamus tandem quæ ſit auctoritas horum Annalium, *ſupra cæteros omnes, qui res Angliæ geſtas deſcribunt; adeoque quantum non modo communis utilitatis ratio, verum etiam patriæ caritas ſuadet ut in publicum emittantur. Quò autem de eâ re melius poſſimus judicare, in medium omnino proferendos eſſe arbitror, qui ante An.* MCLIV. *(quo ſcil. noſtri Annales exeunt) ſuorum temporum Hiſtorias ſcripſerunt. Primus omnium* Gildas, *circa An.* DXXXIV. *de Britannorum excidio ſcripſit non quidem Hiſtoriam, (nec enim prælii alicujus tempus aut eventum attingit) ſed hoc unum ſibi habet propoſitum, ut graviſſimas patriæ calamitates conqueratur. Poſt illum, circa An.* DCCXXV. *Eccleſiaſticam Hiſtoriam edidit* Beda. *Deinde, temporibus* Ælfredi Magni, *res geſtas iſtius Regis compoſuit* Aſſerius. Ælfricus, *qui mortem obiit Anno* MXVI. *dicitur condidiſſe Chronica Saxonica,* quæ in primis agebant de Eccleſia Cantuarienſi. *Quam ob cauſſam nonnulli hoſce* Annales *Ælfrico tribuerunt; à quibus tamen ego prorſus diſſentio.*

dissentio. Tantum enim abest ut cujusvis Ecclesiæ negotia contineant, ut nihil fere præter res bellicas enarrent; obiter subinde factâ mentione Archiepiscopi aut Episcopi sive sedem capessentis, sive morientis. Turgotus Dunelmensis, qui floruit sub Henrico I. dicitur contexuisse Annales sui temporis; sed cum illi, ut etiam alii complures, injuriâ temporis perierint, nulla nobis habenda est eorum ratio. Florentius, Wigorniensis Monachus, qui claruit circa Annum MCX. Chronicon composuit ex Chronicis; atque res eas omnes quæ ad Anglicam nationem pertinent, ita manifestò ex Chronico Saxonico decerpsit, ut illud etiam κατὰ πόδας sit secutus. Quod si quisquam mihi minus credat, ipsum habet confitentem ad An. DCCXXXIV. sese res gestas tradidisse, prout Anglicarum Chronicarum textum reperiit.

Pauca hæc de illorum temporum Scriptoribus eo consilio præmisi, ut facilius existimare possimus quantum fere ii ex Chronico Saxonico pendeant, quantis etiam in tenebris sine istius auxilio versemur. Cum vero variis sæculis, adeoque stylo dissimili scriptum fuerit, ac plures auctores agnoscat; quò fiat perspicuum, quantum adjumenti ex eo habituræ sunt hujus gentis Antiquitates, necessarium duxi singulas illius partes curiosiùs expendere.

De eâ igitur Britanniæ descriptione, & Commentariolis de Romanis Imperatoribus, de Saxonum item in hanc terram adventu; dubitandum (opinor) non est, quin ex Beda fuerint desumta. Eidem acceptam refero aliquam partem eorum, quæ ante An. DCCXXXI. (in quo suam Historiam claudit) ad res Ecclesiasticas pertinent. Verùm bella Anglo-Saxonum cum Britannis, quæ per multos annos duraverunt, unde petenda sint, idoneum auctorem habemus neminem. In Gildâ, in Bedâ, frustra illarum Historia quæritur; ita ut Chronico Saxonico debeamus, quòd aliqua illorum temporum notitia ad nostram ætatem pervenerit. Etsi enim non putem partis istius Scriptorem, testem fuisse belli oculatum; verisimile tamen est eum in vetustos aliquos Annales fortè incidisse, unde earum rerum notitiâ fuerit instructus. Quæ caussa esse potuit, ut ea pars in omnes Codices admitteretur; merito certè rejicienda, nisi aliunde quàm vanis vulgi opinionibus illius auctoritas sustentaretur. Idem etiam dicendum est de illis, quæ ante An. DCCXXXI. hi Annales exhibent, apud Bedam neutiquam occurrentia. Nec aliud sentiendum esset de iis quæ sequuntur, ad initia usque Regis Ælfredi, nisi invectam fuisse sub hæc tempora consuetudinem res notatu digniores in Codices publicos referendi, nonnulla suaderent; literarum incrementum, Monasteriorum fundatio, otii abundantia. Quanquam enim, durante Anglo-Saxonum heptarchia, Anglia crebris vastationibus, bellisque civilibus divexaretur; postquam tamen Reges Christianam Religionem suscepissent, sacris ædibus, quæ Annales ejusmodi asservarunt, ita magnus honos habitus est, ut illæ etiam inter cædem ac rapinas inviolatæ permanserint. Ab infantia ad mortem Ælfredi M. cum Asserii Menevensis Historiâ Annales Saxonici in multis conveniunt; ut omnino ex his alterum existimandum sit, aut Monachos illius Librum in Linguam Saxonicam transtulisse, aut illa, quæ ii in Commentarios regesserant, Historiæ Asserianæ materiam præbuisse. De illis quæ Ælfredi M. obitum sequuntur, ad tempora Willelmi Conquestoris, hoc tantum habeo dicere, multa deprehendi indicia Scriptorum, qui rerum verissimam scientiam habuerunt. Sententiarum brevitas, materiæ varietas, rerum Ecclesiasticarum, civilium, bellicarum mistura, videntur abundè testari res gestas anni cujusque diversis temporibus, memoriæ juvandæ caussâ, in Scripta relatas fuisse. Quid quod sæpe-

numero

numero non contenti sunt tradere, quo anno, quove etiam mense res facta fuerit, sed ad diem ac horam descendunt. Rem eandem confirmant Virorum Nomina; quæ non alio modo in Chronico Saxonico *scribuntur, quàm incisa in* Numismatis *conspicimus. Quòd verò idioma Saxonicum in ea parte quæ vitas tradit Hardacnuti ac Edwardi Confessoris, haud parum immutari incipit, ac rejectis vocalibus, syllabis item quibusdam, ad nostrum efferendi morem paullatim vergere; id etiam pro nobis facit. Iis enim temporibus revera mutari cœpisse, testem habemus* Edwardi *Confessoris Numisma, in quo Regis istius nomen* EDϷARD *exaratur; cùm tamen nominis origo, & antiqua scriptio* EADϷEARD *postulent. Ejusdem numismatis pars adversa, in qua* LEFϷINE *scriptum conspicitur pro* LEOFϷINE, *idem testatur. Res gestæ* Willelmi Conquestoris *describuntur stylo à præcedentibus longè diverso, & ad sermonem nostri temporis multò propius accedente. Idioma in plerisque Gallicum, in scribendo brevitas concisa sive Gallica, Gallica etiam vocabula paullatim subrepunt. Styli hæc diversitas quæ post Normannorum tempora in* Chronico Saxonico *deprehenditur, diversos fuisse partis istius Scriptores luculentè probat. Sed & idem ostendunt ipsa Scriptorum verba. Ad Annum* MLXVI. *ubi monasterii Petroburgensis calamitates describit, addit* God hit ᵹemiltſe:· *i. e.* Deus illius misereatur. *Ex quibus verbis apertè colligitur, istam Ecclesiam, cùm hæc scriberentur, sub iis angustiis laborâsse. An.* MLXXXV. *postquam istius anni miserias tradidit, accedunt* Gebete hit God elmihtiᵹa þonne his ƿylla ſy:· *i. e.* In melius vertat Deus omnipotens quum ipsi visum fuerit. *An.* MLXXXVI. *Willelmi Conquestoris mores, indolem, imperium depicturus, ab his verbis incipit* Gif ƿa ᵹeƿilniᵹeð to ᵹeƿitane hu ᵹedon man he ƿæſ. oððe hƿilcne ƿurðſcipe he hæfde. oððe hu fela land he ƿær hlaford. þonne ƿille ƿe be him aƿritan ſƿa ſƿa ƿe hine aᵹeaton. þe him on-locodan. ⁊ oðre hƿile on his hirede ƿunedon:· *i. e.* Si cui libet cognoscere qualis vir fuit, sive quantis honoribus afficiebatur, sive quot terrarum fuit dominus, volumus nos eum describere, quatenus scimus, qui eum vidimus, & nonnunquam in ejus curia fuimus. *An.* MCVI. Gehƿylce ſædon ꝥ hiᵹ ma on þiſon timon un-cuðra ſteorra ᵹeſaƿon. ac ƿe hit openlicor ne aƿriton. forðam þe ƿe hit ſylfe ne ſaƿon:· *i. e.* Plerique dicebant se plures sub id tempus insolitas stellas conspexisse, verùm nos illud pro certo non scribemus, propterea quòd ipsi non vidimus. *An.* MCXXVII. *describit Henrici, Abbatis Petroburgensis, accessum ad Abbatiam, additque,* Ðiſ ƿaſ his in-ᵹanᵹ. of his ut-ᵹanᵹ ne cunne ƿe ȝett noht ſeᵹᵹon. God ſcaƿe fore:· *i. e.* Hujusmodi erat illius accessùs: de discessu ejus nihil adhuc dicere possumus. Deus prævidet. *Alia etiam hujus generis testimonia occurrunt ad Annos* MCXXVIII. MCXXX. MCXXXVII.

Atque de Chronico *hactenùs. De* Tabula *Chronico accommodatâ sciat Lector benevolus me nihil in eâ, nisi firmis rationibus, in* Explicatione Nominum Locorum *traditis, adductum statuisse. In quâ quidem nec frustrà operam posuisse, facilè (opinor) concesserit, qui eam cum* Camdenianâ *conferre dignabitur. Perpendat autem nostram non esse* Heptarchiæ *tabulam, sed ex iis solùm nominibus confectam, quæ in* Annalibus Saxonicis *continentur. Quòd si hanc Viris eruditis non ingratam esse resciero, operæ pretium arbitrabor, vetusta omnia locorum nomina, ex Anglo-Saxonum monumentis eruta, ampliori Tabulâ repræsentare.*

TESTI-

TESTIMONIA
DE
CHRONICO SAXONICO.

Florentius Wigorniensis ad An. DCLXXII.

Kenwalchius Rex West-Saxonum, 30 anno regni sui defunctus est. Cujus uxor Sexburga Regina secundum *Anglicam Chronicam* uno post illum regnavit anno: secundum verò Bedam, Subreguli regnum inter se divisum annis circiter x. tenuerunt.

Idem ad An. DCCXXXIV.

Hic [Beda] suæ gentis quamplurima gesta hucusque luculento descripsit sermone, unumque temporalis vitæ, modumque terminavit Historiæ. Nos verò Deo aspirante ab ejus vitæ felici exitu, prout *Anglicarum Chronicarum* reperimus textum, fideliumque virorum credibili relatu, vel quæ nos ipsi indubitata audivimus, vel quædam quæ oculis aspeximus, amodo fideliter notata, fidelium successorum relinquenda dignum duximus memoriæ.

Idem in Genealogia Regum West-Saxonum.

Deinde [i. e. *post Sexburgam*] Kenfus duobus annis secundum dicta Regis Alfredi, juxta verò *Chronicam Anglicam* filius ejus Æscwinus fere tribus annis regnavit.

Idem in eadem Genealogia.

Anno Dominicæ Incarnationis secundum Dionysium DXIX. Cerdicus & Kenricus filius ejus, secundum *Anglicam Chronicam* in West-Saxonia regnare cœperunt.

Willelmus Malmesburiensis Lib. I. *Cap.* I.

Æthelbertus, filius Ermerici, rerum potitus 53 annos juxta *Chronicam*, juxta Bedam 56. transegit.

Vossius de Historicis Latinis.

Florentius Wigorniensis composuit Chronicon ex Chronicis. Atque id opus eo majoris duci convenit, quòd Latinè ei inserantur suis locis antiqui *Anglo-Saxonum Annales*.

Præfatio ad Vitam Regis Ælfredi.

Chronicon Saxonicum quod Codice bono destitutus edidit doctissimus Wheelocus, addita etiam (sed oscitanter facta) interpretatione Latinâ, si à medica quapiam manu ad primævum nitorem & sanitatem restitueretur (quod desperandum non est) nescio quænam è vicinis gentibus par habeat Antiquitatis suæ monumentum.

CHRONI-

TABULAM hanc,
loca memorata in
CHRONICO SAXONICO
accurate repraesentantem,
Literaturae SAXONICAE
et
Antiquitatum ANGLICANARUM
Studiosis
D.D.C.Q.
Edmundus Gibson.

Explicatio Notarum et Literarum
Loca Religiosa.
Sedes olim Episcopalis
Villa.
Castellum
Praelium.
f Forsan.

CHRONICON
SAXONICUM.

[a] RITTENE Igland is ehta hund mila lang. ⁊ twa hund brad. And her sind on þis Iglande fif geðeode. Englisc. ⁊ Brittisc. ⁊ Wilsc. ⁊ Scyttisc. ⁊ Pyhtisc. ⁊ Bocleden. Erest weron bugend þises landes Brittes. þa coman of Armenia. ⁊ gesætan suðeweardne Bryttene ærost. Ða gelamp hit þ Pyhtas coman suþan of Scitþian. mid langum scipum na manegum. ⁊ þa coman ærost on norð Ybernian up. ⁊ þær [b] bædo Scottas þ hi þer moston wunian. Ac hi noldan heom lyfan. forðan hi cwædon þa Scottas. we eow magon þeah-hwaðere ræd [c] gelæron. We witan oðer Egland her be easton. þer ge magon eardian gif ge willað. ⁊ gif hwa eow wiðstent. we eow fultumiað. þ ge hit magon gegangan. Ða ferdon þa Pyhtas. ⁊ geferdon þis land norðanweard. and suðanweard hit hefdon Brittas. swa we ær cwedon. And þa Pyhtas heom abæ-

[1] RITANNIA Insula [2] longa est millia passuum octingenta, & [3] ducenta, lata. In hac autem Insula sunt quinque nationes; Anglica, Britannica seu Wallica, Scotica, Pictica & Latina. Primi hujus terræ incolæ fuere Britanni, qui ex [4] Armenia profecti, in Australi parte Britanniæ primum sedem posuerunt. [5] Postea contigit Pictos ex Australi parte Scythiæ, longis navibus, haud ita multis, advectos, ad Hiberniæ Septentrionales partes primum appulisse, ac à Scotis petisse, ut ibi habitare sibi liceret. Cæterum iis veniam dare nolebant; respondent autem Scoti: possumus nihilo secius consilio vos juvare. Aliam novimus Insulam hinc ad Orientem, ubi (si visum fuerit) habitare possitis; & si quispiam [armis] restiterit, nos vobis subveniemus, quo eam expugnare valeatis. Tum solvebant Picti, & hanc terram à parte Boreali ingressi sunt; Australia enim Britones occupaverant, uti antea diximus. Tum Picti sibi uxores

---

a *Totum hoc usque ad* An. I. *traduximus huc ex Chronico MS. Laud.* b *l.* bædon. c *l.* gelæran.

1 *Descriptionem* Britanniæ *prolixiorem habet Ven.* Beda *Hist. Eccl. l.* 1. *c.* 1. 2 *A loco* **Penwithstert** *vocato, qui situs est* 15. *leugis ultra* **Michaelstowe** *in Cornewalas, usque ad* **Cathenes** *trans Scotiam.* Simeon Dunelmensis. 3 300. *à* **Depiestowe** *usque* **Dofre.** Id. 4 *Armorica* Bed. *l.* 1. *c.* 1. 5 *Post intervallum* 800. *annorum.* Henricus Huntingdoniensis. *Pictorum in Britanniam adventum sub An. Dom.* 75. *ponit* Matthæus Westmonasteriensis.

res à Scotis impetrabant, ea conditione, [1] ut suam Regalem prosapiam semper à parte fœminea eligerent"; quem morem longe postea servarunt. Contigit deinde annorum decursu, Scotorum aliquos ex Hibernia profectos in Britanniam, hujus terræ partem aliquam expugnasse. Dux autem eorum [2] Reoda vocabatur, à quo ipsi dicti sunt [3] Dælreodi. Sexaginta ante annos quam Christus nasceretur, Caius Julius, Romanorum Imperator, cum [4] octoginta navibus" Britanniam petiit. Ibi acri primum pugna fuit oppressus, ac magnam partem sui exercitus amisit. Tum suas legiones apud Scotos reliquit, & in Gallias transvectus, ibi sexcentas naves comparavit, cum quibus postea in Britanniam transibat. Ubi primum congressi sunt, occisus est Cæsaris Tribunus, qui vocabatur [5] Labienus. Sudibus deinde comparatis, [Britanni] toto cujusdam fluminis vado eas acutas quidem ac magnas sub aquis desigebant; flumen autem vocatur Tamesis. Id ubi Romani deprehenderant, vadum transire nolebant; ideoque Britanni in sylvas densas confugerunt. Cæsar autem oppida primaria bene multa gravi prælio expugnavit; ac in Gallias postea revertebatur.

ꝺon ƿiꝼ æꞇ Scoꞇꞇum. on þa ᵹeꞃaꝺ ꝥ hi ᵹecuꞃon heoꞃa kẏne-cin áá on þa ƿiꝼ healꝼa. ꝥ hi heolꝺon ꞅƿa lanᵹe ꞅẏððan. Anꝺ þa ᵹelamp hiꞇ imbe ᵹeaꞃa ꞃina ꝥ Scoꞇꞇa ꞅum ꝺæl ᵹeꞃaꞇ oꝼ Ybeꞃnian on Bꞃiꞇꞇene. ⁊ þeꞅ lanꝺeꞅ ꞅum ꝺæl ᵹeeoꝺon. ⁊ ƿeꞅ heoꞃa heꞃaꞇoᵹa Reoꝺa ᵹehaꞇen. Fꞃom þam heo ꞅinꝺ ᵹenemnoꝺe [a] Dælꞃeoꝺi :· [b] Sixꞇiᵹum ƿinꞇꞃum æꞃ þam þe Cꞃiꞅꞇ ƿeꞃe acenneꝺ. Gaiuꞅ Iuliuꞅ Romana Kaꞅeꞃe miꝺ hunꝺ ehꞇaꞇiᵹum ꞅcipum ᵹeꞅohꞇe Bꞃẏꞇene. Ðeꞃ he ƿeꞅ æꞃoꞅꞇ ᵹeꞅƿenceꝺ miꝺ ᵹꞃimmum ᵹeꝼeohꞇe. ⁊ micelne ꝺæl hiꞅ heꞃeꞅ [c] ꝼoꞃlæꝺꝺe. Anꝺ þa he ꝼoꞃleꞇ hiꞅ heꞃe abiꝺan miꝺ Scoꞇꞇum. ⁊ ᵹeꞃaꞇ inꞇo Galƿalum. ⁊ þeꞃ ᵹeᵹaꝺoꞃoꝺe ꞅix hunꝺ ꞅcipa. miꝺ þam he ᵹeꞃaꞇ eꝼꞇ inꞇo Bꞃẏꞇene. Anꝺ þa hi æꞃoꞅꞇ ꞇoᵹeꝺoꞃe ᵹeꞃæꞅꝺon. þa man oꝼꞅloh þeꞅ Caꞅeꞃeꞅ ᵹeꞃeꝼan. ꞅe ƿeꞅ Labienuꞅ ᵹehaꞇen. Ða ᵹenamon þa ƿalaꞅ. anꝺ aꝺꞃiꝼon ꞅumꞃe ea ꝼoꞃꝺ ealne miꝺ ꞅceaꞃꞃum [d] ƿilum ᵹꞃeaꞇum innan þam ƿeꞇeꞃe. ꞅẏ ea haꞇꞇe Temeꞅe. Ða ꝥ onꝼunꝺon þa Romani. þa nolꝺon hi [e] ꝼaꞃon oꝼeꞃ þone ꝼoꞃꝺ. þa ꝼluᵹon þa Bꞃẏꞇƿalaꞅ ꞇo þam ƿuꝺu ꝼæꞅꞇenum. ⁊ ꞅe Kaꞅeꞃe ᵹeeoꝺe ƿel maneᵹa heh-buꞃh miꝺ mẏcelum ᵹeƿinne. ⁊ eꝼꞇ ᵹeꞃaꞇ inꞇo Galƿalum":·

Anno

---

a Dalꞃeaꝺinᵹaꞅ. *Regius Bedæ Interpres.* b *Hoc paucis complectitur Chronicon Wheeloci:* Æꞃ Cꞃiꞅꞇeꞅ ᵹeꝼlæꞅcneꞅꞅe ꞅẏxꞇi ƿinꞇꞃa. Gaiuꞅ Iuliuꞅ ꞅe Caꞅeꞃe ‸ æꞃeꞅꞇ Romana Bꞃeꞇene lonꝺ ᵹeꞅohꞇe. ⁊ Bꞃẏꞇꞇaꞅ miꝺ ᵹeꝼeohꞇe cniꞅꞅeꝺe. ⁊ hẏ oꝼeꞃꞅꞃẏððe. ⁊ ꞅƿa ðeah ne meahꞇe þæꞃ ꞃice ᵹeƿinnan :· *Ante Christi incarnationem sexaginta annis, Caius Julius Cæsar primus Romanorum Britanniam petiit, Britannosque pugna oppressit, & illos devicit; veruntamen haud potuit regno potiri.* c *l.* ꝼoꞃlæꞇ. d *l.* palum. e *l.* ꝼaꞃan.

1 *Ut ubi res veniret in dubium, magis de fœminea Regum prosapia, quam de masculina, Regem sibi semper eligerent.* Bed. 2 *Reuda.* Bed. Hunt. 3 *Dalreudini.* Bed. *Hist. Eccl. l.* 1. *c.* 1. *cujus etiam nominis ibi rationem subjicit, quia (inquit) Linguâ eorum* dal *partem significat; ut sit,* cohors hominum sub Reoda. *A.S.* ꝺæl *portio,* ꝺælan *dividere. Goth.* 𐌳𐌰𐌹𐌻𐌰 *pars,* 𐌳𐌰𐌹𐌻𐌾𐌰𐌽 *dividere. Alaman.* teilen. *Cimbr.* að teila. 4 *Præter octoginta onerarias, in quibus duæ legiones erant transportatæ, tradit Cæsar se octodecim naves equitibus distribuisse. Bell. Gall. lib.* 4. 5 *Mendose (uti suspicor)* Labienus; *is enim multo tempore post pugnam Britannicam Cæsaris extitit legatus, ac demum, defectione ad hostes facta, in Bello, quod habuit cum Pompeii filiis Cæsar, Hispanico periit.* A. Hirtius *de Bell. Hispan. c.* 4. *Legendum vero fortasse* Laberius, *nam* Q. Laberium Durum, *tribunum militum, à Britannis occisum memorat* Cæsar *in Comment. de Bell. Gall. l.* 5. *c.* 5.

a ƿixaꝺe.

Anno I. Octavianus [a] ricsode [b] LVI. ƿintra. ⁊ on þam [c] XLII. geare his rices Crist ƿæs acenned. [d] Ða [e] tungel-ƿitigan of east dæle [f] cuomon to [g] þon ꝥ hy Crist [h] ƿeorðedon. And þa cild on Beðleem [i] offlegene ƿærun″ for Cristes ehtnesse [k] from Herode:·

II.

[l] Anno III. Her sƿealt Herodes [m] from him [n] selfum ofsticod. ⁊ Archelaus his [o] sunu feng to rice. [p] And ꝥ cild Crist ƿearð geboren agean of Egiptan″:·

IV. V.

[q] An. VI. From frymðe middan-[r]geardes oð þis gear ƿæron agan V. [s] þusendu ƿintra ⁊ tƿa hund ƿintra:·

VII. VIII. IX. X.

[t] An. XI. * Her onfeng Herodes Antipatres sunu to rice in Judea:·

An. XII. Philippus ⁊ Herodes [u] to-dældun * Judeam [x] feoðerricum [y] to-dældun:·

XIII. XIV. XV.

An. [z] XVI. Her feng Tiberius to rice:·

XVII. XVIII. XIX. XX. XXI.

An. I. Octavianus regnabat annis [1] LVI. anno autem regni ſui quadrageſimo ſecundo natus eſt Chriſtus. [2] Iis temporibus, Magi ex partibus Orientalibus, Chriſti colendi cauſa, ſunt profecti: [3] infantes item Bethlemitici ab Herode interfecti ſunt, dum is Chriſtum perſequeretur.

An. III. [4] Hoc anno, Herodes ſua manu confoſſus periit, & Archelaus ejus filius regnum capeſſit″. [5] Chriſtus item infans ex Ægypto relatus eſt.

An. VI. Ab initio mundi in hunc annum quinquies mille & ducenti anni efluxerunt.

[6] An. XI. Hoc anno, Herodes Antipatri filius, Procurationem Judææ ſuſcepit.

[7] An. XII. Philippus & Herodes partiti ſunt Judæam; in quatuor autem regna diſtribuerunt.

An. XVI. Hoc anno, Tiberius imperium capeſſit.

XXII. XXIII. XXIV. XXV.

[1] An.

---

a rixade. *Laud. Cot.* b *Sic Laud. Cot. mendoſe Wheel. & Cant.* syx ⁊ syxti. c *Sic Laud. mendoſe Wheel.* LXII. *vitio fortaſſe Librarii literis tranſpoſitis.* XLV. *Cant.* d *Referuntur uſque ad anni finem ad An.* 2. *Laud. Cot. Cant.* e tungol. *Cant.* *f* coman. *Laud. Cant.* g þan. *Laud. Cant.* *h* wurðoden. *Laud.* weorðodan. *Cant.* *i* offlagene ƿæron. *Laud. Cot.* *k* fram. *Laud.* l *An.* 2. *Laud.* *m* fram. *Laud.* *n* sylfum. *Laud.* *o* sune. *Laud.* p *Ex MS. Cot.* q *An.* 2. *Laud.* *r* eardes. *Laud.* *s* þusend. *Laud.* *t Referuntur ad An.* 6. *Ben.* * *Cod. Petroburg. Notandum, quod in MS. Ben. quo uſus eſt Wheelocus, occurrunt ſubinde charactere recentiori deſcripta quædam, manu fortaſſe Jocelini, ex Cod. Petroburgenſi (uti putat Wheeloc.) exarata; ea nos per totum opus deſignamus hac nota* --- *Cod. Petroburg.* *u* to-dældon. *Laud.* * *Poſt* to-dældun *legunt Wheeloc. & Cant.* ⁊ Lysiam. *quæ tamen rectius opinor omiſit Cod. Laud. hinc enim errorem Codd. Ben. & Cot. quibus uſus eſt Wheelocus, irrepſiſſe exiſtimo, quod* Lyſias *unus ex iis fuerit cui tetrarchiæ erant attributæ.* *x* 4. ricu. *Laud. Hæc quæ ad An.* 12. *habet Wheelocus, ſic ſe habent (ſed ad An.* 7.) *in Cot.* Her ƿearð Judea to-dæled on feoƿre tetrarchan:· *Hoc anno diviſa erat Judæa in quatuor tetrarchias.* *y* to-dældon. *Laud. deeſt Cant.* z 15. *Cant.*

1 56. *annos,* 6. *menſes, aliquantoſque dies.* Florentius Wigorn. 56. *an.* 6. *menſ.* Bed. de ſex ætatibus mundi. 2 *Ad an.* 2. Mat. Weſtmonaſt. 3 *Ad an.* 4. Flor. *ſecundum Computum Evangelii, quem ſequimur ad an.* 181. *hujus Chronici; inde vero Computum ſecundum Dionyſium.* 4 *Ad an.* 6. Flor. 5 *Ad an.* 7. Flor. 8. Weſt. 6 *An.* 7. Flor. 7 *An.* 7. Weſt.

z 25. *Cant.*

[1] An. XXVI. Hoc anno, Judææ procurationem suscepit Pilatus.

[2] An. XXX. Hoc anno, Christus baptizatus est: Petrus, Andreas, Jacobus, Joannes & Philippus, ac reliqui ex duodecim Apostolis convertebantur.

[3] An. XXXIII. Hoc anno*, cruci suffixus est Christus, ab initio mundi quinquies circiter millesimo, ducentesimo, vigesimo sexto.

[4] An. XXXIV. Hoc anno, [5] conversus est Sanctus Paulus″, & Sanctus Stephanus lapidibus obrutus.

[6] An. XXXV. Hoc anno, beatus Petrus Apostolus Sedem Episcopalem in Antiochena civitate constituit.

[7] An. XXXVII. Hoc anno, Pilatus manu sua seipsum confodit.

An. XXXIX. Hoc anno, Caius imperium capessit.

An. XLIV. [8] Hoc anno, beatus Petrus Apostolus Romæ Sedem Episcopalem constituit″. Item Jacobus, Johannis frater, ab Herode morte multatus est.

An. XLV. Hoc anno, mortem obiit Herodes, qui anno uno ante suum obitum Jacobum interfecit.

An. [a] XXVI. Her onfeng Pilatus [b] ᵹyminge ofer [c] þa″ Judeas:·

XXVII. XXVIII. XXIX.

An. XXX. Hær ƿæs Crist [d] ᵹefulluhtud. ⁊ Petrus ⁊ Andreas [e] ᵹehƿurfon. ⁊ Jacobus ⁊ oannes [f] ⁊ Philippus″. [g] ⁊ þa XII. Apostolas″:·

XXXI. XXXII.

An. XXXIII. Hær ƿæs Crist ahangen [h] fram fruman″ middan-[i] ᵹeardes ymb fif [k] ðusendo ƿintra [l] ⁊ CC. ⁊ [m] XXVI″. ƿintra:·

An. XXXIV. Hær ƿæs [n] scs″ Paulus [o] ᵹehƿirfed. ⁊ scs Stephanus [p] ƿas″ [q] oftorfod:·

An. XXXV. Her se eadiga Petrus se Apostol ᵹesæt [r] Bisceop-setl [s] in Antiochia [t] þære″ ceastre:·

XXXVI.

[u] An. XXXVII. Her Pilatus ofsloh hyne sylfne mid his agenre handa″:·

XXXVIII.

An. XXXIX. Her [x] onfeng Gaius rice″:·

XL. XLI. XLII. XLIII.

[y] An. XLIV. Her se eadiga Petrus se Apostol ᵹesæt [r] Bisceop-setl on Rome:· [z] Her Jacobus. Johannes broðer. wearð ofslagen fram Herode″:·

[a] An. XLV. Her Herodes [b] asƿealt. se þe Jacobum ofsloh. [c] ane ᵹeare ær his [d] agnum [e] deaþe:·

[a] An.

a 25. *Cant.* *b* ᵹymene. *Laud. Cot.* *c* *Ex Laud. Cot.* *d* ᵹefulpad. *Cant.* ᵹefullod. *Laud. Cot.* *e* ᵹehƿyrfede. *Laud.* ᵹehƿeruede. *Cot.* ᵹehƿyrfde. *Cant.* *f* *Deest Laud.* *g* *Sic Laud. & Cant. Sed Codd. Benedict. & Cot. quos secutus est Wheelocus, hæc ultima verba mendose ponunt post* ᵹefulluhtud, *tanquam sensus esset* --- Hoc anno, Christus, cum duodecim Apostolis, baptizatus est. *h* fram frymðe. *Cant.* *i* eardes. *Laud.* *k* ðusend. *Laud.* *l* *Mendose Wheelocus* ⁊ tƿa ⁊ syx ⁊ tƿenti. *m* 23. *Cant.* *n* *Ex Laud. Cot. Cant.* *o* ᵹehƿyrued. *Cot.* *p* *Ex Cot.* *q* ostorued. *Cot.* *r* biscop-stol. *Cot.* bischop-setl. *Cant.* *s* on. *Laud. Cant. Cot.* *t* *Deest Laud.* *u* *Ex Cot.* *x* Gaius feng to rice. *Cot.* *y* *An.* 45. *Laud.* *z* *Ex Cot.* *a* *An.* 46. *Laud.* *b* *sƿealt. *Laud.* *c* anum. *Laud.* *d* agenum. *Laud.* *e* dæþe. *Cant.*

1 *An.* 29. Flor. 2 *An.* 31. Flor. 3 *An.* 34. Flor. * 8. *die Aprilis.* Flor. West. 4 *An.* 35. Flor. 5 *An.* 35. West. 6 *An.* 38. Flor. *& an.* 34. West. *hæc ita tradunt* --- S. Petrus cathedram Antiochenæ Ecclesiæ tenet annis 7. 7 *An.* 42. Flor. 8 *Ad an.* 46. Petrus Apostolus, cum primus Antiochenam Ecclesiam fundasset, Romam mittitur, ubi Evangelium prædicans, 25. annis, mensibus 6. diebus 13. Episcopus ejusdem urbis perseverat. *Flor.*

a An.

[a] An. XLVI. [b] Her Claudius. oðer Romana cyninga. Bretene [c] lond" gesohte. ⁊ þone [d] maran dæl [e] ðæs ealondes" on his geweald onfeng. ⁊ eac swilce Orchadus ða ealond Romana cynedome underðiodde. [f] Ðis wæs feorðes geares his rices. [g] ⁊ on þis ylcan geare geweard se mycela hungur on Syria" þe Lucas wrecð on þare boc Actus Apostolorum". [h] Ða feng Nero to rice æfter Claudie. se æt nextan forlet Brytene Igland for his uncafscipe":·

[i] An. XLVII. Marcus se Godspellere in Ægipta aginð writan ꝥ Godspell":·

XLVIII. XLIX.

[k] An. L. Her Paulus gebunden wearð gesend to Rome":·

LI. LII. LIII. LIV. LV. LVI.

An. LXII. Her Jacobus. [l] Cristes broðer". [m] þrowode :·

An. LXIII. Her Marcus se Godspellere forðferde :·

LXIV. LXV. LXVI. LXVII.

An. LXIX. [n] Her Petrus ⁊ Paulus þrowodon":·

An. XLVI. [1] Hoc anno, Claudius ex Romanis Imperatoribus ſecundus qui Britannorum terram petebat, majorem hujus Inſulæ partem ſuæ fecit poteſtatis, atque Orcadum Inſulas ſub imperium Romanorum ſubjunxit". Hoc geſtum eſt anno quarto ſui imperii. [2] Eodem ipſo anno, magna fames in Syria contigit, quam memorat Lucas in libro [qui inſcribitur] ACTUS APOSTOLORUM. Poſt Claudium Nero imperium capeſſit, qui propter ſuam ignaviam Britanniæ Inſulam prope amiſit.

[3] An. XLVII. Marcus Evangeliſta in Ægypto ſuum Evangelium ſcribere inſtituit.

[4] An. L. Hoc anno, Paulus Romam vinctus mittebatur.

LVII. LVIII. LIX. LX. LXI.

[5] An. LXII. Hoc anno, Jacobus, frater Domini, [6] paſſus eſt.

[7] An. LXIII. Hoc anno, Marcus Evangeliſta [8] defunctus eſt*.

LXVIII.

[9] An. LXIX. Hoc anno, Petrus & Paulus [10] paſſi ſunt.

[1] An.

---

a An. 47. *Laud.* *b* Her Claudius Romana cining gewat mid here on Brytene. ⁊ ꝥ igland geeode. ⁊ ealle Pihtas. ⁊ Walas under-þeodde Romana rice. *Laud.* *Hoc anno, Claudius, Romanorum Imperator, tranſibat cum exercitu in Britanniam, eamque Inſulam ſubjugavit; omnes etiam Pictos & Britannos in Romanorum ditionem redegit.* --- Her Claudius se Kasere com to Brytlande. ⁊ geeode mycel þæs eglandes. ⁊ eac ꝥ egeland of Orcanie he geehte to Romanan. *Cot.* *Hoc anno, Claudius Cæſar Britanniam petiit, & magnam partem hujus Inſulæ ſubjugavit; Inſulam etiam Orcadum Romanis ſubdidit.* *c Deeſt Cant.* *d* mæstan. *Cant.* *e Deeſt Cant.* *f Cod. Petroburg. Deſunt Cant.* --- Ðis gefeoht he gefremede þam feorþan geare his rices. þam geare geweard se mycla hunger on Siria. þe wes forewitegad on Actibus Apostolorum þurh Agabum þone witegan. *Laud.* *Prælium hoc confecit anno ſui Imperii quarto; quo anno magna fames fuit in Syria, quæ prænunciata fuerat in Actibus Apoſtolorum, per Agabum Prophetam.* *g An.* 47. On þisum geare wæs swiðe stið hunger. *Cot.* *Hoc anno fuit fames graviſſima.* *h Ex Laud.* *i Ex Cot.* *k Ex Cot.* *l Sic Cot.* frater dñi. *Laud. Wheeloc. Cant.* *m* þrowade. *Laud.* *n* Her Petrus þrowode on rode. ⁊ Paulus wæs ofslagen. *Cot.* *Hoc anno Petrus in cruce paſſus eſt, & Paulus fuit occiſus.*

1 *Ad an.* 48. Flor. 44. Weſt. 2 *Ad an.* 48. Flor. 3 *Ad an.* 55. *Marcus Evangelium quod Romæ ſcripſit, Petro mittente, in Ægypto prædicat.* Flor. *ad an.* 42. Bed. -- *Marcus Evangeliſta Evangelium, quod Petro narrante conſcripſerat, primum Aquileiæ prædicavit, ibique ordinato Hermagora diſcipulo ſuo, ad Ægyptum pervenit.* Weſt. 4 *An.* 60. Flor. 5 *An.* 64. Flor. 6 *Lapidatur.* Flor. Weſt. 7 *An.* 67. Flor. 46. Weſt. 8 *Alexandriæ Martyrium complevit.* Weſt. * 7. *Maii, die Paſchæ.* Flor. 9 *An.* 72. Flor. 66. Weſt. 10 *Petrus crucifixus, Paulus gladio cæſus.* Flor.

a Her

[1] An. LXX. Hoc anno, Vespasianus imperium capessit.

[2] An. LXXI. Hoc anno, Titus, Vespasiani filius, Judæorum undecies centum millia Hierosolymis interfecit.

LXXII. LXXIII. LXXIV. LXXV.

[3] An. LXXXI. Hoc anno, post Vespasianum Titus imperio potitus est, qui solebat dicere, diem se perdidisse in quo nihil boni fecisset.

[4] An. LXXXIII. Hoc anno, Domitianus, Titi frater, imperium suscepit.

[5] An. LXXXIV. Hoc anno, Johannes Evangelista in Insula Patmo Librum exaravit, qui vulgo appellatur APOCALYPSIS.

LXXXV. LXXXVI. LXXXVII.

An. XC. [6] Hoc anno, Simon Petrus, Christi † propinquus, cruci affixus est *; & Johannes Evangelista Ephesi vitam finivit.

[7] An. XCII. Hoc anno, Clemens Papa [8] defunctus est.

XCIII. XCIV. XCV. XCVI. XCVII.

CIII. CIV. CV. CVI. CVII.

[9] An. CX. Hoc anno, [10] passus est * Ignatius Episcopus.

CXI. CXII.

An. LXX. [a] Her Vespasianus [b] onfeng rice'' :·

An. LXXI. Her Titus. Vespasianus sunu. [c] in Hierusalem ofsloh [d] Judea [e] endlyuan siðan hund'' [f] þusenda :·

LXXVI. LXXVII. LXXVIII. LXXIX. LXXX.

An. LXXXI. Her [g] Titus [h] feng to rice'' [i] æfter Vespasiane''. se þe sæde. þ he þone dæg forlure. þe he [k] noht to gode on ne [l] gedyde :·

LXXXII.

[m] An. LXXXIII. Her Domicianus. Tites broðor. feng to rice :·

An. [n] LXXXIV. Her Johannes se [o] Godspellere [p] in Pathman þam [q] ealonde'' [r] wrat þa boc [s] þa man clipað'' Apocalipsis :·

LXXXVIII. LXXXIX.

An. [t] XC. Her Simon [u] Petrus [x] Cristes mæi'' wæs ahangen. ⁊ Johannes se Godspellere [y] hine geferde'' [z] in [a] Effesio'' :·

XCI.

An. [b] XCII. Her Clemens [c] se'' Papa [d] forðferde :·

XCVIII. XCIX. C. CI. CII.

CVIII. CIX.

An. [e] CX. Her Ignatius [f] se'' [g] biscop [h] þrowude :·

CXIII.

[i] An. CXIV. Alexander hic constituit aquam benedictam fieri.

CXV.

---

a Her agann Vespasianus to rixiende. *Cot. Hoc anno Vespasianus incœpit regnare. b* feng to rice. *Cant. c* on. *Cant. Cot. d* Judeiscra manna. *Cot. e Sic MS. Cot. Mendose Laud. Wheeloc.* CXI. *f* þusend. *Laud. g* feng Titus to rice. *Cant. h* rixað. *Cot. i Ex Cot. k* naht. *Cant. l* dyde. *Laud. m An.* 84. *Laud. n* 87. *Laud. o* Apostol. *Cot. p* on Pathmo þæm ealande. *Cant. q* iglande. *Laud. r* awrat. *Cant. s Ex Cot. t* 100. *Laud. Cant. u* se Apostol. *Laud. Cant. x Ex Cot. y* forðferde. *Cot.* geferde on þam dæge hi Effeso. *Cant. z Deest Cot. a* Effesia. *Laud. b* 101. *Laud. Cant. c Ex Cot. d* forðferde. *Laud. e* 109. *Cant. f Deest Laud. g* bischop. *Cant. h* þrowade. *Laud.* þropode. *Cot. Cant. i Ex Laud. quæ sic habet* Florentius Wigorn. *Alexander Papa constituit aquam sparsionis cum sale benedicto in hominum habitaculis spargi.*

1 *An.* 74. Flor. 71. West. 2 *An.* 76. Flor. 3 *An.* 84. Flor. 4 *An.* 86. Flor. 5 *An.* 100. Flor. 6 *Ad an.* 114. Flor. † *Cleophas enim, cujus filius iste fuit, frater erat Joseph.* Bed. *in* Martyrol. * 12. *Cal. Martii.* Bed. Martyrol. 7 *An.* 100. Flor. 8 *passus est.* Flor. 9 *Ad an.* 115. Flor. 10 *bestiis traditur.* Flor. * *Kal. Febr.* West. Bed. *in* Martyrol.

a Ex

CXV.

[a] An. CXVI. Her Adrianus se Casere agan to rixienne:·

[1] An. CXVI. Hoc anno, Adrianus Imperator regnare incœpit.

CXVII. CXVIII. CXIX. CXX. CXXI. CXXII. CXXIII.

[b] An. CXXIV. Syxtus Papa hic constituit ymnum decantare SANCTUS, SANCTUS, SANCTUS, in officio Missæ.

CXXV. CXXVI. CXXVII. CXXVIII. CXXIX. CXXX. CXXXI. CXXXII. CXXXIII.

[c] An. CXXXIV. Telesphorus Papa hic constituit ymnum Angelicum decantari GLORIA IN EXCELSIS DEO diebus festis.

CXXXV. CXXXVI. CXXXVII. CXXXVIII. CXXXIX. CXL. CXLI. CXLII. CXLIII. CXLIV.

An. [d] CXLV. [e] Her Marcus Antonius ⁊ Aurelius his broðer fengon to rice":·

An. CXLV. Hoc anno, Marcus * Antonius & Aurelius frater [2] regno potiti sunt.

CXLVI. CXLVII. CXLVIII. CXLIX. CL. CLI. CLII. CLIII. CLIV. CLV. CLVI. CLVII. CLVIII. CLIX. CLX. CLXI. CLXII. CLXIII. CLXIV. CLXV. CLXVI. CLXVII. CLXVIII. CLXIX. CLXX. CLXXI. CLXXII. CLXXIII. CLXXIV. CLXXV. CLXXVI. CLXXVII. CLXXVIII. CLXXIX. CLXXX. CLXXXI. CLXXXII. CLXXXIII. CLXXXIV. CLXXXV. CLXXXVI. CLXXXVII. CLXXXVIII.

An. CLXXXIX. [f] Her Severus feng to rice. ⁊ ferde mid here on Brytene. ⁊ mid gefeohte geeode þes iglandes mycelne dæl. ⁊ þa geworhte he weall mid turfum. ⁊ bred weall þær on ufon. fram sæ to sæ. Britwalum to gebeorge. He rixade XVII. gear". [g] ⁊ ða geendode on Everwic. [h] ⁊ " Bassianus his sunu feng to rice":· [i] Oþer his sunu wes gehaten [k] Geza se forwearð". [l] Her Eleuðer on

[3] An. CLXXXIX. Hoc anno, Severus Imperium suscepit, & profectus cum exercitu in Britanniam, magnam hujus Insulæ partem pugna subegit. Tum [4] vallum fecit de cespitibus, ac deinde latum murum, de mari ad mare, Britannis quod esset præsidio. Regnavit annis septendecim, & Eboraci diem obiit supremum, eique Bassianus filius in Imperio successit. Ejusdem filius natu minor, Geza appellatus, [5] interiit. [6] Hoc anno Eleutherius

---

a Ex Cot. *b Ex Laud.* *c Ex Laud.* *d* 155. *Laud. Deest Cant.* *e Cod. Petroburg.* *f Hæc paucioribus complectitur Wheeloc.* Her Severus onfeng rice. ⁊ ricsode seofentine winter. se Breten lond mid dice begyrde from sæ oð sæ. *Hoc anno, Severus Imperium capessit, & annis septendecim imperavit. Is Britanniam vallo cingebat de mari ad mare. Quæ iisdem pene verbis exprimit Cod. Cant. anno* 188. *verum pro* seofentyne *legit* 14. *ac pro* begyrde *legit* forgyrde. *Ad Annum vero* 178. *Sic Cot.* Her Severus on Brytene geworhte weall of turfum. siððan he þ land mid gefeohte gewann. ⁊ breden weall þar on ufon fram sæ to sæ. ⁊ he rixade 17. gear. *Hoc anno, Severus in Britannia fecit murum de cespitibus, postea quam eam terram prælio superasset; & deinde latum murum de mari ad mare; atque* 17. *annis imperavit.* *g Cod. Petroburg. usque ad* Oþer *&c.* *h Deest Laud.* *i Ex Laud.* *k l.* Geta. *l Ad an.* 167. *Cant. Laud.* *An.* CXLVII. (*pro* CLXVII. *literis fortasse vitio Librarii transpositis.*) Her Eleuðerus feng to Papdome. ⁊ heold 15. wintre:· And on ðysan ylcan geare send Lucius cing Britwalana ⁊ bæd fulwihter. ⁊

1 *An.* 124. Flor. 118. West. * *l.* Antoninus. 2 *Consules facti sunt.* 3 *Ad an.* 181. Flor. 192. West. 4 *Vide* Camd. *Britanniam. An. Dom.* 205. *vallum hoc fecit.* West. 5 *à Bassiano interfectus.* 6 *Ad an.* 162. Flor. 185. West.

he

therius Romæ ſuſcepit Epiſcopatum, quem [1] quindecim annorum ſpatioglorioſe tenebat. [2] Ad eum Lucius, Britannorum Rex, literas mittebat, oratum ut Chriſtianus fieret; [3] ejuſque factus eſt petitionis compos; ac ii inde ad imperium uſque [4] Diocletiani in Orthodoxa fide permanſerunt.

Rome onꝼenᵹ biſceopdom. ⁊ ðone [a] ƿulꝺorꝼæſtlice ꝼiꝼtyne ƿinteꞃ [b] ᵹeheolꝺ:. To [c] ðan Luciuſ [d] Bꞃetene cyninᵹ ſenꝺe [e] ſtaꝼaſ. [f] bæꝺ þæt he ƿæꞃe Cꞃiſten ᵹeꝺon. ⁊ he þuꞃhteah [g] þ ᵹebeꝺ". [h] ⁊ [i] hi ſyððon ƿunoꝺon on [k] ꞃihton ᵹeleavon" oððe [l] Diacleciaveſ ꞃice:.

CXC. CXCI. CXCII. CXCIII. CXCIV. CXCV. CXCVI. CXCVII. CXCVIII.

[5] An. CXCIX. Hoc anno, inventa eſt ſancta Crux.

[m] An. CXCIX. On þyſum ᵹeaꞃe ƿaſ ᵹeꝼunꝺen ſeo haliᵹe ꞃoꝺ:.

CC. CCI.

[n] An. CCII. Victor Papa hic conſtituit ut Paſcha die Dominico celebretur ſicut prædeceſſor ejus Eleutherus.

CCIII. CCIV. CCV. CCVI. CCVII. CCVIII. CCIX. CCX.
CCXI. CCXII. CCXIII. CCXIV. CCXV. CCXVI. CCXVII. CCXVIII.
CCXIX. CCXX. CCXXI. CCXXII. CCXXIII. CCXXIV. CCXXV. CCXXVI.
CCXXVII. CCXXVIII. CCXXIX. CCXXX. CCXXXI. CCXXXII. CCXXXIII.
CCXXXIV. CCXXXV. CCXXXVI. CCXXXVII. CCXXXVIII. CCXXXIX. CCXL. CCXLI.
CCXLII. CCXLIII. CCXLIV. CCXLV. CCXLVI. CCXLVII. CCXLVIII.
CCXLIX. CCL. CCLI. CCLII. CCLIII.

[o] An. CCLIV. Cornelius Papa [p] de catacumbis" levavit per noctem corpora Apoſtolorum, & poſuit Pauli quidem via Oſtenſi ubi decollatus eſt; Petri autem, juxta [q] locum ubi crucifixus eſt.

CCLV. CCLVI. CCLVII. CCLVIII. CCLIX. CCLX. CCLXI.
CCLXII. CCLXIII. CCLXIV. CCLXV. CCLXVI. CCLXVII. CCLXVIII.
CCLXIX. CCLXX. CCLXXI. CCLXXII. CCLXXIII. CCLXXIV. CCLXXV.
CCLXXVI. CCLXXVII. CCLXXVIII. CCLXXIX. CCLXXX. CCLXXXI. CCLXXXII.

An. CCLXXXIII. Hoc anno, * paſſus eſt Sanctus Albanus Martyr.

An. [r] CCLXXXIII. [s] Ꝥeꞃ ðꞃoƿaꝺe Sanctuſ Albanuſ maꞃtyꞃ":.

CCLXXXIV.

---

he him ſona ſenꝺe. ⁊ he ƿunoꝺe on ꞃihtan ᵹeleauan oððe Diocletianeſ timan. *Cot. Hoc anno, Eleutherus Papatum ſuſcepit, & 15. annos tenebat. Hoc ipſo anno, Lucius, Britannorum Rex, mittebat, qui ſibi Baptiſmum peterent; quem quidem ei ſtatim Papa tranſmiſit; & manſit in recta fide uſque ad Diocletiani tempora.*

a ƿuꞃðlice. *Laud.* *b* ᵹeheolꝺ. *Laud. Cant.* *c* þam. *Laud. Cant.* *d* Bꞃytpalana. *Laud.* *e* men. *Laud.* *f Sic Cot. Cant. mendoſe Wheel.* bet. — ⁊ beaꝺ ꝼulluhteſ. ⁊ he him ſona ſenꝺe. *Laud. Et Baptiſmum petiit, quem ei ſtatim miſit* [*Papa*]. *g* þæt þæt he bæꝺ. *Cant.* *h Cod. Petroburg. ad finem anni. Deſunt Cod. Cant.* *i* heo. *Laud.* *k* ꞃihtan ᵹeleꝼan. *Laud.* *l* Diochtianuſ. *Laud.* *m Ex Cot.* *n Ex Laud.* *o Ex Laud.* *p Sic* Florent. *Mendoſe MS. Laud.* decatacumbas. *q In templo Apollinis, in monte aureo, in Vaticano Palatii Neroniani, 3. die Cal. Julii.* Florent. *r* 286. *Laud.* *s Cod. Petroburg. Deſunt Cant.*

1 *Per* 15. *annos & menſem unum.* Flor. *An.* 25. *menſes* 6. *dies* 5. Spelman. 2 *De Epiſtola Lucii, Eleutherii reſponſo, ac Britannorum converſione vide* Spelman. *Concil. Tom.* 1. *p.* 31, *&c.* 3 *Miſſis Fagano & Duviano Monachis ab Eleutherio.* 4 *De Perſecutione Chriſtianæ Religionis in Britannia ſub Diocletiano, vide* Bed. *Hiſt. Eccl. l.* 1. *c.* 6, 7. & Spelman. *Concil. Tom.* 1. *p.* 37. 5 *An.* 224. Weſt. * 10. *Cal. Julii.* Bed.

a Ex

CCLXXXIV. CCLXXXV. CCLXXXVI. CCLXXXVII. CCLXXXVIII. CCLXXXIX.
CCXC. CCXCI. CCXCII. CCXCIII. CCXCIV. CCXCV.
CCXCVI. CCXCVII. CCXCVIII. CCXCIX. CCC. CCCI.
CCCII. CCCIII. CCCIV. CCCV. CCCVI. CCCVII.
CCCVIII. CCCIX. CCCX.

[a] An. CCCXI. Sanctus Silvester Papa XXIII. Hujus tempore celebratur Nicænum Concilium: Arelatense quoque primum, in quo fuit Avitianus, Rotomagi Archiepiscopus.

CCCXII. CCCXIII. CCCXIV. CCCXV. CCCXVI. CCCXVII. CCCXVIII.
CCCXIX. CCCXX. CCCXXI. CCCXXII. CCCXXIII. CCCXXIV. CCCXXV.
CCCXXVI. CCCXXVII. CCCXXVIII. CCCXXIX. CCCXXX. CCCXXXI. CCCXXXII.
CCCXXXIII. CCCXXXIV. CCCXXXV. CCCXXXVI. CCCXXXVII. CCCXXXVIII. CCCXXXIX.
CCCXL. CCCXLI. CCCXLII.

[b] An. CCCXLIII. Her forðferde S. Nicolaus:·

[1] An. CCCXLIII. Hoc anno, mortem obiit S. Nicolaus.

CCCXLIV. CCCXLV. CCCXLVI. CCCXLVII. CCCXLVIII. CCCXLIX. CCCL.
CCCLI. CCCLII. CCCLIII. CCCLIV. CCCLV. CCCLVI. CCCLVII.
CCCLVIII. CCCLIX. CCCLX. CCCLXI. CCCLXII. CCCLXIII. CCCLXIV.
CCCLXV. CCCLXVI. CCCLXVII. CCCLXVIII. CCCLXIX. CCCLXX. CCCLXXI.
CCCLXXII. CCCLXXIII. CCCLXXIV. CCCLXXV. CCCLXXVI. CCCLXXVII. CCCLXXVIII.

An. CCCLXXIX. [c] Her Gratianus feng to rice":·

An. [2] CCCLXXIX. Hoc anno, Gratianus capessit Imperium.

[d] Hoc tempore celebratur Constantinopolitanum Concilium CL. Patrum, adversus Macedonium & Eunomium sub Damaso.

CCCLXXX.

An. [e] CCCLXXXI. Her [f] Maximus [g] se Casere" feng to rice:· [h] He ƿæs on Bryten londe geboren. ⁊ [i] þonon [k] he" for [l] into Gallia". [m] ⁊ he þær ofsloh þone Casere Gratianum. ⁊ his broðer [n] adræf of eðele. se ƿæs [o] gehaten Valentinianus. ⁊ se Valentinianus eft gesamnode [p] ƿerod. ⁊ ofsloh Maximum. ⁊ feng to rice:· [q] In [r] ðam [s] tyman. aras Pelagies gedƿyld geond middan [t] eard:·

An. [3] CCCLXXXI. Hoc anno, Maximus Imperator potitus est Imperio. Is in Britannia natus est, atque inde contendit in Galliam; atque ibi Gratianum Imperatorem interfecit, ejusque fratrem, qui dictus est Valentinianus, è patria expulit. Postea vero Valentinianus exercitum coegit, Maximoque occiso, Imperio potitus est. [4] Illis temporibus, exorta est toto terrarum orbe [5] Pelagiana hæresis.

CCCLXXXII. CCCLXXXIII. CCCLXXXIV. CCCLXXXV. CCCLXXXVI. CCCLXXXVII.
CCCLXXXVIII. CCCLXXXIX. CCCXC. CCCXCI. CCCXCII. CCCXCIII.
CCCXCIV. CCCXCV. CCCXCVI. CCCXCVII. CCCXCVIII. CCCXCIX.
CCCC. CCCCI. CCCCII.

[a] An.

---

a Ex Laud. *b Ex Cot.* *c Cod. Petroburg. desunt Cant.* *d Ex Laud.* *e* 380. *Laud.* *f Sic Laud. Cot. Cant. Mendose Wheelocus* Maximianus. *g Deest Laud. Cot.* *h* se. *Cant.* *i* þanon. *Laud. Cot.* *k Ex Laud. Cot.* *l* in Galƿalas. *Laud. Cot.* *m Ad finem hujus anni Cod. Petroburg. quæ quidem desunt* Cant. *n* dræf. *Cot.* *o* geclypod. *Cot.* *p* ƿeorod. *Laud.* *q* on. *Laud.* *r* ðyses, *hujus. Cot.* *s* tidum. *Laud.* *t* geard. *Laud.*

1 *An.* 362. Flor. 342. West. 2 387. Bed. 3 382. Flor. 4 *Sub regno Arcadii, ad an.* 394. Bed. *Hist. Eccl. l.* 1. *c.* 10. *ad an.* 404. West. 435. Spelman. 5 *Vide* Bed. *Hist. Eccl. l.* 2. *c.* 9.

[a] An. CCCCIII. Innocentius Papa hic miſit Decretalem Epiſtolam Victricio Rotomagenſi Archiepiſcopo. Hic conſtituit Sabbato jejunare quia eo die Dominus jacuit in ſepulchro.

CCCCIV. CCCCV. CCCCVI. CCCCVII. CCCCVIII. CCCCIX. CCCCX.
CCCCXI. CCCCXII. CCCCXIII. CCCCXIV. CCCCXV. CCCCXVI. CCCCXVII.

An. CCCCXVIII. Hoc anno, Romani coacervarunt omnes qui eſſent in Britannia auri theſauros, ac partim in terram occultabant, ubi poſtea nullus reperire poſſet, partim in Galliam ſecum aſportarunt.

An. CCCCXVIII. Her Romane [b] gesomnodon [c] eal [d] þ goldhord þe on Brytene [e] ƿæron. 7 sume on eorðan [f] ahyddon. þ [g] hy [h] nænig mon″ siððan [i] findan ne [k] meahte. 7 sume mid [l] him on Gallia [m] læddon:·

CCCCXIX. CCCCXX. CCCCXXI. CCCCXXII.

An. CCCCXXIII. Hoc anno, Theodoſius Junior Imperium capeſſit.

An. CCCCXXIII. [n] Her Theodosius se [o] gingra″ feng to rice″:·

CCCCXXIV.

[p] An. CCCCXXV. Hujus temporis ætate extitit exordium Regum Francorum: Primus Faramundus.

CCCCXXVI. CCCCXXVII. CCCCXXVIII.

[1] An. CCCCXXIX. Hoc anno, Palladius Epiſcopus à Cœleſtino Papa ad Scotos mittebatur, ut eorum fidem confirmaret.

[q] An. CCCCXXIX″. [r] Her Palladius se biscep ƿæs onsended [s] to Scottum. þæt he hiora geleafan [t] trymede. from Celestino þam Papan:·

[2] An. CCCCXXX. Hoc anno, Patricius miſſus eſt à Cœleſtino Papa ad prædicandum Scotis baptiſmum.

[u] An. CCCCXXX. Her Patricius ƿæs asend fram Celestine þam Papan to bodianne Scottum fulluht:·

[x] An. CCCCXXXI. Hoc tempore, Diabolus in Creta Judeis in ſpecie Moyſi apparens, ad terram repromiſſionis per mare pede ſicco perducere promittit: ſicque plurimis necatis reliqui ad Chriſti gratiam convertuntur.

CCCCXXXII.

[y] An. CCCCXXXIII. Cœleſtinus Papa. Hujus tempore aggregata eſt Epheſina Synodus ducentorum Epiſcoporum, cui præfuit Cyrillus Alexandrinus Præſul, adverſus Neſtorium Conſtantinopolitanum Epiſcopum.

CCCCXXXIV.

An.

---

a Ex Laud. *b* gesomnodan. *Cant.* *c* ealle. *Laud.* *d* þa. *Cant.* *e* ƿæran. *Cant.* *f* ahyddan. *Cant.* behyddan. *Laud. Cot.* *g* heo. *Laud.* *h* nan man. *Laud.* *i* findon. *Laud.* *k* mihton. *Laud.* *l* heom. *Laud.* *m* læddan. *Cant.* *n Cod. Petroburg. Deſunt Cant.* *o* geongra. *Cot.* *p Ex Laud.* *q Deeſt Laud. ad an.* 430. *Cant.* *r* Her ƿæs Palladius asend fram Celestine þam Papan to bodiande Scottum fulƿiht. *Cot. Hoc anno, fuit Palladius miſſus à Cœleſtino Papa ad prædicandum Scotis Baptiſmum.* *s* to bodianne Scottum fulluht. *Cod. Petroburg. quæ quidem Wheelocus poſt verba* þam Papan *perperam ſubjunxit, tanquam aliquid à ſuperioribus diverſi denotantia: quod etiam alibi fecit ad Ann.* 565, 603, 604. *t* getrymede. *Cant.* *u Ex Laud.* *x Ex Laud.* *y Ex Laud.*

1 *An.* 431. Flor. 2 *An.* 432. *Patricius ſanctus, genere Brittus, à ſancto Cœleſtino Papa conſecratur, & ad Archiepiſcopatum Hiberniæ miſſus; ibi per annos* 60. *ſignis atque mirabilibus prædicans, totam Inſulam Hiberniæ convertit ad Fidem.* Flor.

An. [a] CCCCXXXV. [b] Her Gotan abræcon Rome burh. ⁊ næfre siððan Romane ne [c] ricsodon on Brytene:· [d] Þæt wæs embe XI. hund wintra. ⁊ X. wintra ðæs þe heo getimbred was:· Ealles hi [e] rixodon on Brytene" feower hund wintra ⁊ hund [f] seouanti wintra. syððan [g] Gaius Julius ꝥ lond ærost gesohte:·

[1] An. CCCCXXXV. Hoc anno, Gothi expugnabant Romæ urbem; nec unquam postea Romani regnabant in Britannia. Hoc [gestum] fuit undecies centesimo circiter anno, & decimo anno quo Urbs condita est. Omnino regnabant in Britannia quadringentis annis & septuaginta annis, ex quo tempore Gaius Julius eam terram primum petebat.

CCCCXXXVI. CCCCXXXVII. CCCCXXXVIII.

[h] An. CCCCXXXIX. Leo Papa hic sancivit Calchedonensem Synodum.

CCCCXL. CCCCXLI. CCCCXLII.

An. CCCCXLIII. [i] Her sendon [k] ofer sæ" Brytwalas to Rome. ⁊ heom [l] fultomes bædon wið Peohtas. Ac hi þar næfdan nanne. forðam þe hi [m] fyrdedon wið [n] Ætla Huna cyninge. And þa sendon hi to Anglum. ⁊ Angel-cynnes æþelingas þæs ylcan bædon:·

[2] An. CCCCXLIII. Hoc anno, mittebant trans mare Romam Britanni, [3] ac sibi subsidia rogabant adversus Pictos. Verum inde non ulla habebant, propterea quod ipsi proficiscerentur contra Ætlam, Hunnorum Regem. Deinde mittebant ad Anglos, & ab Anglicæ gentis Optimatibus idem flagitabant.

[o] An. CCCCXLIV. Her forðferde scs Martinus:·

An. CCCCXLIV. Hoc anno, diem obiit sanctus Martinus.

CCCCXLV. CCCCXLVI. CCCCXLVII.

[p] An. CCCCXLVIII. Her Johannes Baptista atywede twam munecon. þa comon fram east dæle to gebiddenne hi on Jerusalem. his heauod. on þære stowe þe hwilan was Herodes wunung:·

[4] An. CCCCXLVIII. Hoc anno, Johannes Baptista, duobus Monachis, qui devenerant ex plaga Orientali Hierosolymas, orandi causa, caput suum exhibuit, quo in loco superioribus temporibus fuerant Herodis domicilia.

An. CCCCXLIX. [q] Her [r] Martianus ⁊ Valentinianus" onfengon rice. ⁊ [s] ricso-

[5] An. CCCCXLIX. Hoc anno, Martianus & Valentinianus potiti sunt Imperio, & impera-

---

a 409. *Laud. Cot.* b Her wæs tobrocen Romana burh fram Gotum. ymb XI. hund wintra ⁊ X. wintra. þæs þe heo getimbred wæs. Siððan ofer ꝥ ne rixodan leng Romana cininges on Brytene. *Laud.* *Hoc anno, expugnata est Romanorum urbs à Gothis, undecies circiter centesimo anno, & decimo anno, quo ea condita fuit. Post id factum haud diu regnabant Romanorum Reges in Britannia.* --- Her was tobrocen Rome seo burh fram Gotum. ⁊ syððan ouer ꝥ na rixodan Romana cyngas on Brytene. CCCC ⁊ LXX. geara hi rixodan siððan Gaius Julius ærost ꝥ land gesohte. *Cot.* *Hoc anno, expugnata est Roma urbs à Gothis, & post id nunquam regnabant Romanorum Reges in Britannia:* CCCC *&* LXX. *annis regnabant, postquam Gaius Julius primum eam terram petebat.* c rixedan. *Cant.* d *Cod. Petroburg. ad anni finem. Desunt Cant.* e þær rixodan. *Laud.* f seofenti. *Laud.* g *Post* syððan *legit Wheel.* ærost, *quod rectius omiserunt Codd. Laud. Cot.* h *Ex Laud.* i *Hunc annum desumpsit Wheelocus ex Cod. Petroburg. Deest Cant.* k *Ex Laud.* l fultumes. *Laud.* m feordodan. *Laud.* n Ætlan. *Laud.* o *Ex Cot.* p *Ex Cot.* q *An.* 448. *ea sic exprimit Cod. Cot.* Her Martianus ⁊ Valentinianus rixodan. ⁊ on þam timan com Angelcynn to þisum lande gelaðode fram Wyrtegeorne cinge him to helpe his

1 *An.* 409. Bed. 2 *An.* 446. Flor. Bed. Simeon Dunelm. 434. West. 3 *Tertiùm jam petunt auxilia à Romanis; eos enim Britannis subsidio bis venisse & Pictos repulisse tradunt Historici.* 4 *An.* 458. West. 452. Flor. 5 *Vide* Bed. *Hist. Eccl. l.* 1. *c.* 15.

imperabant ſeptem annis. Eorum ætate, Hengeſtus & Horſa à [1] Vortigerno, Britannorum Rege, acciti in ejus ſubſidium, appulerunt in Britanniam in loco qui dicitur Ypwines-fleot *; primum Britannis auxiliaturi: verum poſtea contra eos depugnabant. Rex præcepit illis ut præliarentur contra Pictos, quod ipſum fecerunt, & victoria potiti ſunt quoquo pervenerunt. Deinde mittebant ad Anglos, jubebantque ut ſibi tranſmitterent plus auxilii, ac iis exponebant Britannorum ignaviam, atque terræ opulentiam. Tunc mittebant iis plus auxilii; ac venerunt viri † de tribus Germaniæ provinciis, de Antiquis Saxonibus, de Anglis, de [2] Jutis. [2] Jutis oriundi ſunt Cantwari & Vectuarii; hæc eſt ea gens quæ nunc incolit Vectam, quæ-

don vii. ƿinter:· On heora dagum Hengeſt ⁊ Horſa from Ƿyrtgeorne gelaðode Bretta cyninge to fultume. * geſohton Brytene on þam [a] ſtæðe þe is [b] genemned Yppines-fleot. æreſt Bryttum to fultume. ac hy eft on hy fuhton:· [c] Se cing het hi feohtan agien Pihtas. ⁊ hi ſwa dydan ⁊ ſige hæfdon ſwa hwar ſwa hi comon:· Hi ða ſende to Angle. ⁊ heton heom ſendan mare fultum. ⁊ heom ſeggan Brytwalana nahtneſſe. ⁊ ðæs landes cyſta. Hi þa ſendan heom mare fultum. Ða com þa menn of ðrim mægðum Germanie. of [d] Ald-Seaxum. of Anglum. of Jotum:· Of Jotum comon [e] Cantware. ⁊ [f] Wihtware. þ is ſeo [g] mæið þe nu eardað on Wiht. ⁊ þ cynn

fynde to ouercumende. Hi coman on þis lande mid þrim langan ſcipan. ⁊ heora heretogan wæron Hengeſt ⁊ Horſa:· Ealra æroſt hi ðes cinges fynd ofſlogon ⁊ aweg driuan. ⁊ ſyððan hi wenden agean þone cyng agean þa Bryttas. ⁊ hi fordydon þurh fyre. ⁊ þurh ſwyrdes egge. *Hoc anno, Martianus & Valentinianus regnabant, atque iis temporibus pervenit Anglorum gens hanc in terram accita à Vortigerno Rege ipſi auxilio in hoſtibus ſuperandis. Appulerunt in hanc terram cum tribus longis navibus, & eorum Duces fuerunt Hengeſtus & Horſa. Omnium primum ii Regis hoſtes occiderunt ac repulerunt, atque poſtea converſi adverſus Regem [&] adverſus Britannos, eos delebant incendio gladiique acie.* --- Her Martianus ⁊ Valentinus onfengon rice. ⁊ rixadon vii. ƿinter. ⁊ on heora dagum gelaðode Ƿyrtgeorne Angelcyn hider. ⁊ hi þa coman on þrim ceolum hider to Brytene. on þam ſtede Heopwines-fleot. Se cyning Ƿyrtgeorn gef heom land on ſuðan-eaſtan þiſſum lande. wið þan þe hi ſceoldon feohton wið Pyhtas. Heo ða fuhton wið Pyhtas. ⁊ heofdon ſige ſwa hwer ſwa heo comon:· Hy ða ſendon to Angle heton ſendon mara fultum. ⁊ heton heom ſecgan Brytwalana nahtſcipe. ⁊ þes landes cyſta. Hy þa ſona ſendon hider mare weored þam oðrum to fultume. Ða comon *&c. Laud. Hoc anno, Martianus & Valentinus ſuſceperunt Imperium, & imperabant* vii. *annis; & eorum ætate accivit huc Vortigernus Anglorum gentem; ac ii in tribus navibus pervenerunt in Britanniam, in loco [vocato] Heopwines-fleot. Rex Vortigernus attribuit iis terras in Euro-Auſtrali parte hujus terræ, ea conditione, ut præliarentur adverſus Pictos. Illi idcirco depugnabant contra Pictos, & potiti ſunt victoria quoquo pervenerunt. Tunc mittebant ad Anglos, qui juberent tranſmitti plus auxilii; ac præceperunt ut iis exponeretur Britannorum ignavia, & terræ opulentia. Ii deinde ſtatim huc mittebant majorem exercitum alteri in auxilium. Tum venerunt* &c. *r Mendoſe Wheeloc, & Cant.* Mauricius ⁊ Valentinus. *s* rixodan. *Cant.*

* ⁊ hie geſohton *Wheeloc. mendoſe, niſi poſt* gelaðode *legeret* wæron. ⁊ hie *omittit Cant. a* ſtede. *Cant. b* nemned. *Cant. c Cod. Petroburg. ad finem hujus anni; quæ deſunt Cant. d* ald. *Laud. e* Cantwara. *Laud. f* Wihtwara. *Laud. g* megð. *Laud.*

1 *Vortigerio.* Flor. * *Tribus longis navibus quas illi* ciulas (*al.* ceolas) *vocant.* Hunt.
† *Cum* 16. *navibus.* Malmesb. 2 *Vitis.* Bed.

cȳnn on Ƿest-Sexum ðe man gȳt het Jutna cȳnn:· Of Eald-[a] Saxon comon East-[b] Sexa. ⁊ Suð-Sexa. ⁊ Ƿest-[c] Sexan:· Of Angle comon. se á siððan [d] stod westig. betƿix Jutum ⁊ Seaxum". East-Engle. Middel-Angla. Mearca. and ealle Norðȳmbra:· [g] Heora here-togan ƿæron tƿegen gebroðra Hengest and Horsa. þ ƿæron Ƿihtgilses suna. Ƿihtgils ƿæs Ƿitting. Ƿitta Ƿecting. Ƿecta Ƿodning. fram ðan Ƿodne aroc eall ure cyne-cȳnn. ⁊ Suðan-hȳmbra eac":·

que gens apud Occidentales Saxonas adhuc vocatur Jutarum progenies. Ab Antiquis Saxonibus originem duxerunt Orientales Saxones, & Australes Saxones, & Occidentales Saxones. Ab Anglis (quorum patria ab eo usque tempore mansit deserta inter Jutas & Saxonas) originem duxerunt Angli Orientales, Mediterranei, Mercii, ac omnes Northhymbri. Eorum Duces fuerunt duo fratres, Hengestus & Horsa, qui erant filii Wihtgilsi, Wihtgilsus Wittæ, Witta Wectæ, Wecta Wodeni. A Wodeno originem ducebat omne nostrum genus Regale, itemque Suth-hymbrorum.

[h] Hujus tempore celebratur Calchedonense Concilium DCXXX. Episcoporum, adversus Eutychem Abbatem & Dioscorum.

CCCCL. CCCCLI. CCCCLII. CCCCLIII. CCCCLIV.

An. CCCCLV. Her Hengest ⁊ Horsa fuhton ƿið [i] Ƿȳrtgeorne þam cȳninge. [k] in þære stope þe is [l] cƿeden [m] Ægeles-forð. [n] ⁊ his broþor man ofsloh Horsan". ⁊ æfter [o] þam Hengest feng to rice. ⁊ Æsc his sunu:·

An. CCCCLV. Hoc anno, Hengestus & Horsa præliati sunt cum Vortigerno Rege in loco qui appellatur [1] Egelesford; & frater ejus Horsa occisus est, atque postea Hengestus & suus filius [2] Æsca potiti sunt regno.

CCCCLVI.

An. [p] CCCCLVII. [q] Her Hengest ⁊ Æsc [r] fuhton ƿið Brȳttas. [s] in þære stope þe is [t] gecƿeden [u] Creccanford. ⁊ þær [x] ofslogon feoper [y] ƿeras". ⁊ ða Brȳttas [z] þa forleton Centlond". ⁊ mid [a] micele ege flugon to Lunden bȳrig:·

An. CCCCLVII. Hoc anno, Hengestus & Æsca depugnabant contra Britannos in loco qui dicitur Creccanford, & ibi interfecerunt [3] quatuor [4] viros; atque Britanni deinde cedebant Cantio, ac cum magno timore confugerunt Londinum.

CCCCLVIII. CCCCLIX. CCCCLX. CCCCLXI. CCCCLXII. CCCCLXIII. CCCCLXIV.

An.

a Seaxum. *Laud.* *b* Seaxa. *Laud.* *c* Sexa. *Laud.* *d Ex Cod. Laud. supplevimus lacunam Wheeloci.* *g Ex Laud.* *h Ex Laud.* *i* Ƿȳrtgerne. *Laud.* *k* on. *Laud. Cant. Cot.* *l* geclȳpod. *Cot.* gecƿeden. *Cant.* *m* Ægelesþrep. *Laud.* Ægelesþræp. *Cot.* Æglesþrep. *Cant.* *n* ⁊ man his broðor Horsan ðar ofsloh. *Cot.* ⁊ his broðor Horsan man þær ofsloh. *Cant.* *o* þæm. *Cant.* þonn. *Laud.* *p* 456. *Laud.* *q* Her Hengest ⁊ Æsc mid sƿȳrdes egge ofslogon feoper ƿerod Brytta. *Cot.* *Hoc anno Hengestus & Æsca gladii acie peremerunt quatuor cohortes Britannorum.* *r* gefuhton. *Laud.* *s* on. *Laud. Cot. Cant.* *t* genemned. *Cot.* *u* Creacanford. *Cant.* Crecganford. *Laud.* *x* ofslogan. *Cant.* *y* ƿerad. *Laud.* ƿerod. *Cot.* (*i. e. cohors, legio, agmen*:) *rectius fortasse* ƿeras. *Isto enim tempore, copiæ Britannorum in* 4. *phalanges divisæ erant, quarum Ducibus* 4. *occisis, reliqui fuga salutem petebant.* Hunt. *z* forleton þa Centland. *Laud.* *a* mȳcclum. *Laud.*

1 *Ægelesthrep.* Flor. 2 *Oisc.* Bed. *Osca.* Brompt. 3 4. *millia virorum.* Flor. 4 *scil. Duces.*

a 461.

An. [1] CCCCLXV. Hoc anno, Hengestus & Æsca præliati sunt cum Britannis prope Wyppedes-fleot; atque ibi duodecim Præfectos, Britannos eosdem omnes, interfecerunt; unus etiam ex suis vir prænobilis, cui nomen fuit Wipped, ibi interfectus est.

CCCCLXVI. CCCCLXVII. CCCCLXVIII. CCCCLXIX. CCCCLXX. CCCCLXXI. CCCCLXXII.

An. CCCCLXXIII. Hoc anno, Hengestus & Æsca cum Britannis prælio congressi spolia ceperunt innumera; ac Walli ab Anglis diffugiebant, tanquam ibi ignis fuisset.

CCCCLXXIV. CCCCLXXV. CCCCLXXVI.

An. CCCCLXXVII. Hoc anno, Ælla Britanniam petebat, & sui tres filii Cymenus, [2] Wlencingus & Cissa, cum tribus navibus, in eo loco qui appellatur Cymenes-ora; atque ibi complures Britannos interfecerunt, ac nonnullos in fugam disjecerunt eam in sylvam quæ vocatur Andredes-leage.

CCCCLXXVIII. CCCCLXXIX. CCCCLXXX. CCCCLXXXI.

An. CCCCLXXXII. Hoc anno, beatus Abbas Benedictus per gloriam virtutum in hoc mundo claruit, quemadmodum beatus Gregorius narrat in Dialogorum [3] Libro.

CCCCLXXXIII. CCCCLXXXIV.

An. CCCCLXXXV. Hoc anno, Ælla depugnabat contra Britannos prope Mearcredes-burnan-stede.

CCCCLXXXVI. CCCCLXXXVII.

An. CCCCLXXXVIII. Hoc anno, Æsca regnum capessit, ac fuit [4] XXIV. annis Cantwarorum Rex.

CCCCLXXXIX.

An. [a] CCCCLXV. Her Hengest and Æsc gefuhton wið [b] Wealas [c] neah Wyppedes-fleote. and ðær twelf [d] eal [e] Wylisce ealdormen ofslogon. [f] and [g] hiera [h] an" þegn þær wearð ofslægen ðam wæs [i] noma Wipped:-

An. CCCCLXXIII. Her Hengest and Æsc fuhton wið Wealas. and genamon [k] unarimedu here-reaf. and þa Wealas flugon þa [l] Englan [m] swa ðær fyr wære":-

An. CCCCLXXVII. Her [n] cuom Ælle [o] to Breten lond and his III. suna. Cymen. and Wlencing. and Cissa mid ðrym [p] scypum. on ða stowe þe is [q] nemned Cymenes-ora. and ðær ofslogon [r] monige Wealas. and sume on fleame bedrýfon on ðone wudu þe [s] genemned is Andredes-[t] leage:-

[u] An. CCCCLXXXII. Her se eadiga Abbod Benedictus þurh wuldor ðara mihta wisum middan earde scan. eal swa se eadiga Gregorius recð on Dialogorum þare boc:-

An. CCCCLXXXV. Her Ælle gefeaht wið [x] Wealas neah Mearcredes-burnan-[y] stede:-

An. CCCCLXXXVIII. Her Æsc feng to rice. and wæs XXIV. [z] winter [a] Cantwara" cyning:-

[a] An.

a 461. *Cant.* b Walas. *Laud.* c neh. *Laud.* d *Deest Laud. Cant.* e Wylsce. *Laud.* f *Cod. Petroburg. ad anni finem.* g heora. *Laud.* h *Ex Laud. Cant.* anne. *Cot.* i nama. *Laud.* k unarimedlicu. *Cant.* unarimenlicu. *Laud.* l Engle. *Cant.* m swiðe þearle. *Laud.* *Admodum vehementer.* swa man flýcð fýr. *Cot.* *sicut quispiam fugit ignem.* swa swa fýr. *Cant.* n com. *Laud. Cant.* o on. *Laud. Cant. Cot.* p scýpon. *Cot.* q genemnad. *Laud.* genemned. *Cot.* r maniga. *Cant.* manige. *Laud.* s nemned. *Laud. Cant.* t lege. *Laud.* leaga. *Cant.* u *Ex Cot.* x Wealum. *Cant.* y steðe. *Laud.* z wintra. *Cant.* a *Deest Laud.*

1 473. West. 2 *Pleting.* Hunt. 3 *Vide Lib.* 2. *Dialog.* Greg. 4 34. Hunt.

a Ad

[a] An. CCCCXC. Her Ælle ⁊ Cissa ymb-sæton Andredes-ceaster. ⁊ ofslogon ealle þa þe [b] þær inne eardedan". [c] ne wearð þær forðon an Bryt to lafe":·

An. [1] CCCCXC. Hoc anno, Ælla & Cissa obsederunt Andredes-ceaster, & interfecerunt omnes qui id incolerent; adeo ut ne unus Brito ibi superstes fuerit.

[d] Hoc tempore, beatus Mamertus, Episcopus Viennensis, solennes Letanias instituit Rogationum.

CCCCXCI. CCCCXCII. CCCCXCIII. CCCCXCIV.

An. CCCCXCV. [e] Her [f] cuomon twegen ealdormen on Bretene. [g] Cerdic ⁊ [h] Cynric his sunu. mid fif scipum. [i] in þone stede þe is [k] gecweden [l] Cerdices-[m] ora. [n] ⁊ ðy ilcan dæge [o] wið Wealum gefuhtan":· [p] And Cerdic wæs Elesing. Elesa Esling. Esla Giwising. Giwis Wiging. Wig Freawining. Freawine Freoðogaring. Freoðogar Branding. Brand Bældæging. Bældæg Wodening:· And þæs embe vi. gear þe hie upp-coman. hie geeodan West-Sexna land. ⁊ þ wæron þa ærestan cingas þe West-Sexna land æt Wealum genaman. And he hæfde þ rice xvi. winter. Ða gefor he ⁊ feng his sunu Cynric to þam rice. ⁊ heold xxvi. wintra. Ða he forðferde þa feng Ceawlin to his sunu. ⁊ heold xvii. gear. [q] Ða he gefor. þa feng Ceol to þam rice. ⁊

An. [2] CCCCXCV. Hoc anno, appulerunt duo Præfecti in Britanniam, Cerdicus & Cynricus ejus filius, cum quinque navibus, eo in loco qui appellatur Cerdices-ora, atque eo ipso die cum Britannis acie dimicabant. Cerdicus vero fuit filius Elesæ, Elesa Eslæ, Esla Giwisi, Giwisus Wigi, Wigus Freawini, Freawinus Freothogari, Freothogarus Brandi, Brandus Bældægi, Bældægus Wodeni. Annis circiter sex quibus advenerant, expugnabant Occidentalium Saxonum terram, [3] & primi Reges extiterunt quos Occidentalium Saxonum terra ex peregrinis habebat. Is autem [Cerdicus] illud regnum tenuit [4] xvi. annis: tum decessit; & filius ejus Cynricus regno potitus est, tenuitque [5] xxvi. annis: is ubi mortem obiit, Ceawlinus ejus filius successit, & tenuit [6] xvii. annis: [7] is ubi decessit, Ceolus suscepit regnum,

a Ad an. 491. *Cant. Laud.* *b* þær inne wæran. *Cant.* þar innan wæran. *Cot.* *c* na belaf þar an Brytt to lave. *Cot.* þ þær ne wearð furðum an Bryt to lafe. *Cant.* *d Ex Laud.* *e Ex Bibl. Cot. Volumine* 155. *Regum Occidentalium Saxonum genealogiam, quæ sequitur, descripsit Cl. Junius. Eandem etiam reperio ad calcem MS. Cant. In utroque autem MS. hunc in modum orditur.* Ða wæs agangen fram Cristes acennednesse 494. wintra. ða Cerdic ⁊ Cynric his sunu coman upp æt Cerdices-oran mid v. scipum. ⁊ se Cerdic wæs Elesing. *&c. Effluxerant à Christi nativitate* 494. *anni, cum Cerdicus & Cynricus ejus filius appulerunt ad Cerdices-oran cum quinque navibus. Cerdicus autem fuit filius Elesæ,* &c. *f* coman. *Laud. Cant. Cot.* *g* Certic. *Laud. Cot.* *h* Cyneric. *Cot.* *i* on. *Cant. Laud.* *k* gehaten. *Cot.* *l* Certices. *Laud. Cot.* *m Mendose Wheel.* hora. *n* ⁊ on þam ylcan dæge fuhton wið Wealas. *Cot.* *o* gefuhton wið Walas. *Laud.* hie gefuhtan wið Wealum. *Cant.* *p Ex Codd. Cot. Cant. hanc desumpsimus Genealogiam; in Codd. reliquis deest.* *q Desunt Cod. Cant. vitio Librarii, uti satis constat ex sequentibus: Ceolwulfus enim non fuit frater Ceawlini, sed Ceoli (al. Ceorli & Ceolrici,) filius Cuthwulfi, qui fuit frater Ceawlini.*

1 492. West. 2 494. West. 3 *Vide infra An.* 519. 4 *Vide hujus Chronici An.* 519. *quo regnare incœpit, & An.* 534. *quo decessit.* 5 *Vid. An.* 534. *&* 560. --- 36. Florent. *Genealog. Regum West-Sax.* 6 33. Flor. *Geneal. & secundum nostrum Chronicon. Vid. An.* 560, *&* 593. 7 --- *contra quem [Ceaulinum] Ceolus, filius fratris sui Cuthwlfi, quem ante biennium Regem sub se fecerat, immerito rebellavit, regnoque expellens, loco ejus* 5. *annis regnavit.* Flor. *Geneal. Vid. An.* 592, *&* 597.

a Hæc,

gnum, & tenuit v. annis: is ubi decessit, suscepit Ceolwulfus ejus frater, & regnavit [1] xvii. annis; eorum autem prosapia Cerdico est oriunda. Tum capessit regnum Cynegilsus, Ceolwulfi fratris filius, & regnavit [2] xx. annis; is autem suscepit baptismum primus Regum Occidentalium Saxonum. Tum capessit Cenwallus, & tenuit [3] xxxi. annis; Cenwallus fuit Cynegilsi filius: tum Sexburga uxor uno anno post eum regnum tenebat: tum capessit regnum Æscwinus, cujus prosapia est oriunda Cerdico, & tenuit [4] ii. annis: tum capessit Occidentalium Saxonum regnum Centwinus, filius Cinegilsi, & regnavit [5] ix. annis: tum capessit regnum Ceadwalla, cujus prosapia est oriunda Cerdico, & tenuit [6] iii. annis: tum capessit Occidentalium Saxonum regnum Ina, cujus prosapia oriunda est Cerdico, & tenuit [7] xxxvii. annis: tum successit Æthelheardus, cujus prosapia oriunda est Cerdico, & tenuit [8] xvi. annis: tum successit Cuthredus, cujus prosapia oriunda est Cerdico, & tenuit [9] xvii. annis: tum capessit Sigebrihtus, cujus prosapia oriunda est Cerdico, & tenuit [10] i. anno: tum capessit Cynewulfus, cujus prosapia oriunda est Cerdico, & tenuit [11] xxxi. annis: tum capessit regnum Brihtricus, cujus prosapia oriunda est Cerdico, & tenuit [12] xvi. annis: tum Ecgbrihtus capessit regnum, & tenuit [13] xxxvii. annis & vii. mensibus: tum capessit Athelwulfus ejus filius, & tenuit [14] xviii. annis cum dimidio. Athelwulfus fuit filius Ecgbrihti, Ecgbrihtus Ealhmundi, Ealhmundus Eafæ, Eafa Eoppæ, Eoppa Ingildi, Ingildus Cenredi, & Ina Cenredi, & Cuthburga Cenredi, & Cwenburga Cenredi, Cenredus Ceolwaldi, Ceolwaldus Cuthwulfi, Cuthwulfus Cuthwini, Cuthwinus Celmi, Cel-

heold v. gear ". Ða he gefor ða feng Ceolwulf to his broðor. ⁊ rixode xvii. gear. ⁊ heora cynn gæð to Cerdice. Ða feng Cynegils to. Ceolwulfes broðor sunu. to rice. ⁊ rixode xx. wintra. ⁊ he onfeng ærest fulwihte West-Sexna cinga. And þa feng Cenwalh to. ⁊ heold xxxi. wintra. se Cenwealh wæs Cynegilses sunu. ⁊ þa heold Sexburh cwen an gear ꝥ rice æfter him. Ða feng Æscwine to rice. þæs cynn gæð to Cerdice. ⁊ heold ii. gear. Ða feng Centwine to West-Sexna rice Cinegilsing. ⁊ rixode ix. gear. Ða feng Ceadwalla to þam rice. þæs cynn gæð to Cerdice. ⁊ heold iii. gear. Ða feng Ine to West-Sexna rice. ðæs cynn gæð to Cerdice. and heold xxxvii. wintra. Ða feng Æðelheard to. þæs cynn gæð to Cerdice. and heold xvi. gear. [a] Ða feng Cuðred to. ðæs cynn gæð to Cerdice. ⁊ heold xvii. wintra ". Ða feng Sigebriht to. ðæs cynn gæð to Cerdice. and heold i. gear. Ða feng Cynewulf to. ðæs cynn gæð to Cerdice. and heold xxxi. wintra. Ða feng [b] Brihtric to rice. þæs cynn gæð to Cerdice. and heold xvi. gear. Ða feng Ecgbriht to ðam rice. and heold xxxvii. wintra. and vii. monað. Ða feng Aðelwulf his sunu to. and heold ixteoðe healf gear. Se Aðelwulf wæs Ecgbrihting. Ecgbriht Ealhmunding. Ealhmund Eafing. Eafa Eopping. Eoppa Ingilding. Ingild Cenreding. ⁊ Ine Cenreding. ⁊ Cuðburh Cenreding. ⁊ Cwenburh Cenreding. Cenred Ceolwalding. Ceolwald Cuþwulfing. Cuðwulf Cuðwining. Cuðwine Celming. Celm

---

a *Hæc, uti adnotavit Cl. Junius, manu recentiori in Cod. Cotton. interjiciuntur.* b Birhtric. *Cant.*

1 14. Flor. *Geneal. Vide An.* 597. *&* 611. 2 31. Flor. *Vid. An.* 611. *&* 643. *Laud.* 641. 3 *Vid. An.* 643. *&* 672. 4 *fere tribus.* Flor. *Vid. An.* 674, 676. 5 8. *annis.* Flor. 6 *Vid. An.* 685. *&* 688. *Cot. & Wheel.* 689. 7 *Vid. An.* 688. *&* 728. *Laud. Cot.* 726. 8 14. Flor. *Vid. An.* 728. *&* 741. *Laud.* 740. 9 15. Flor. *Vid. An.* 741. *&* 754. 10 *Vid. An.* 754. *&* 755. 11 30. Flor. *Vid. An.* 755. *&* 784. 12 15. Flor. *Vid. An.* 784. *&* 800. 13 *Vid. An.* 800. *&* 836. 14 *Vid. An.* 836. *&* 854. *Laud.* 855.

Celm Cynricing. Cynric Creoding. Creoda Cerdicing. And þa feng Æðelbald his sunu to. ⁊ heold v. gear. Ða feng Æþelbriht his broðor to. ⁊ heold v. gear. * Ða feng Ælfred heora broðor to. ⁊ heold oðran healfan geare læs þe xxx. ƿintra. Ða feng Eadƿeard to. Ælfreding. ⁊ heold xxiv. ƿintra. Ða he forðferde þa feng Æþelstan to his sunu. ⁊ heold xiv. gear. ⁊ vii. ƿucan. ⁊ iii. dagas. Ða feng Eadmund to. his broðor. ⁊ heold seofoðe healf gear. butan ii. nihtum. Ða feng Eadred his broðor to. ⁊ heold ix. gear. ⁊ vi. ƿucan. Ða feng Eadƿig to. Eadmundes sunu cinges. ⁊ heold iii. gear. ⁊ xxxvi. ƿucena. buton ii. dagum. Ða he forðferde. þa feng Eadgar to. his broðor. ⁊ heold xvi. gear. ⁊ viii. ƿucan. ⁊ ii. niht. Ða he forðferde. þa feng Eadƿeard to. Eadgares sunu. ⁊ heold † --------

mus Cynrici, Cynricus Creodæ, Creoda Cerdici. Tum capessit Æthelbaldus filius [Athelwulfi], & tenuit [1] v. annis: tum capessit Æthelbrihtus ejus frater, & tenuit [2] v. annis: tum capessit Ælfredus, illorum frater, & tenebat [3] I. anno cum dimidio minus triginta annis": tum capessit Eadweardus, filius Ælfredi, & tenebat [4] xxiv. annis: ubi is mortem obiit, capessit Æthelstanus ejus filius, & tenebat [5] xiv. annis, vii. hebdomadis, ac iii. diebus: tum capessit Eadmundus ejus frater, & tenebat [6] vi. annis cum dimidio, dempto biduo: tum capessit Eadredus ejus frater, & tenebat [7] ix. annis, ac vi. hebdomadis: tum capessit Eadwigus, Eadmundi Regis filius, & tenuit [8] iii. annis, atque xxxvi. hebdomadis, dempto biduo: is ubi mortuus est, capessit Eadgarus ejus frater, & tenuit [9] xvi. annis, & viii. hebdomadis cum biduo: is ubi vita functus est, capessit Eadwardus, filius Eadgari, & tenuit --------

CCCCXCVI. CCCCXCVII. CCCCXCVIII. CCCCXCIX. D.

An. DI. Her cuom Port on Bretene. ⁊ his ii. [a] suna [b] Bieda ⁊ Mægla. mid tƿam scipum [c] on þære stoƿe þe is [d] gecƿeden [e] Portes-muðe. [f] ⁊ sona land namon". ⁊ [g] þær" ofslogon ænne [h] geongne [i] Brettiscne [k] monnan sƿyðe æþelne [l] monnan":

An. DI. Hoc anno, Porta atque duo filii sui, [10] Bieda & Mægla, in Britanniam appulerunt cum duabus navibus, eo in loco qui appellatur Portes-muthe, ac statim litus occupabant; & ibi interfecerunt adolescentem quendam Britonem, virum prænobilem.

DII. DIII. DIV. DV. DVI. DVII.

An. DVIII. Her Cerdic ⁊ Cynric ofslogon ænne Bryttiscne cyning. [m] þam [n] ƿæs nama [o] Natanleod". ⁊ fif [p] ðusendo

An. DVIII. Hoc anno, Cerdicus & Cynricus interfecerunt quendam Britannum [11] Regem, cui fuit nomen [12] Natanleod, & quinque

---

* *In utroque Cod. MS. unde hanc Genealogiam desumpsimus, omittitur* Æthelredus, *frater ac successor Æthelbrihti, qui secundum* Florentii *Continuat.* 8. *annis regnavit; secundum nostrum Chronicon, regnum capessit An.* 866. *decessit An.* 871. † *Desiderantur aliqua. Genealogiam hanc usque ad Henricum I. deducit* Florentii *Continuator.* *a* sunan. *Laud.* *b* Biedda. *Cot.* *c* in. *Laud.* *d* nemned. *Cant.* *e* Portesmuða. *Cant.* *f Ex Cot.* *g Ex Cant.* *h Deest Cant.* gungne. *Laud.* *i* Brytiscne. *Laud.* *k* man. *Cant. Laud.* *l Deest Cant. Laud.* *m* se ƿas gehaten Nazaleod. *Cot. qui nominatus est Nazaleod.* *n Desunt Cant. ad verba* þan ƿæs, *&c. vitio certe librarii, cui opinor occasio errandi fuit vocum duarum similitudo.* *o* Nazaleod. *Laud.* *p* ðusend. *Laud. Cot.*

1 *tribus.* Flor. *Vid. An.* 854. *&* 860. 2 *Vid. An.* 860. *&* 866. 3 *Vid. An.* 871. *&* 901. 4 *Vid. An.* 901. *&* 925. 5 *Vid. An.* 925. *&* 941. 6 *Vid. An.* 941. *&* 946. *Laud.* 948. 7 *Vid. An.* 946. *&* 955. 8 *Vid. An.* 955. *&* 957. *Laud.* 959. 9 *Vid. An.* 957. *&* 975. 10 *Bida.* Flor. *Bleda.* West. 11 *Uther, Rex Britonum, valetudine minus prospera usus, Ducem* Natanlioth, *principem Britonum constituit.* 12 *Nazaleod.* Hunt.

que millia virorum cum eo; [1] à quo tempore regio ea nuncupata eſt Natanleag uſque ad Cerdices-ford.

ƿeꞃa miꝺ him. æꝼꞇeꞃ [a] þan ƿæꞅ ꝥ lonꝺ ᵹenemneꝺ [b] Naꞇanleaᵹ á oð" Ceꞃꝺiceꞅꝼoꞃꝺ:·

An. DIX. Hoc anno, ſanctus Benedictus Abbas, omnium Monachorum pater, cœlos aſcendit.

[c] An. DIX. Heꞃ ꞅcꞅ Beneꝺicꞇuꞅ ꞅe Abbuꝺ. ealꞃa Muneca ꝼæꝺeꞃ. ꝼeꞃꝺe ꞇo heouenan:·

DX. DXI. DXII. DXIII.

An. DXIV. Hoc anno, appulerunt Occidentales Saxones, Stufus & Wihtgarus, in Britanniam cum [2] tribus navibus, in loco qui nuncupatur Cerdices-ora: & præliati ſunt contra Britannos, atq; eos in fugam dederunt.

An. DXIV. Heꞃ [d] cꞃomon [e] Ƿeꞅꞇ-Seaxo [f] in Bꞃeꞇene miꝺ III. ꞅcýpum. [g] on ðam" ꞅꞇope þe iꞅ [h] ᵹecƿeꝺen [i] Ceꞃꝺiceꞅ-oꞃa. [k] Sꞇuꝼ ⁊ [l] Ƿiꞇᵹaꞃ. ⁊ [m] ꝼuhꞇun" ƿið Bꞃýꞇꞇaꞅ. ⁊ hie [n] ᵹeꝼlýmꝺon:·

DXV. DXVI. DXVII. DXVIII.

An. DXIX. Hoc anno, Cerdicus & Cynricus Occidentalium Saxonum regnum ſuſceperunt; & eo ipſo anno, depugnabant contra Britannos in loco qui vulgo hodie dicitur Cerdices-ford; à quo uſque die regnavit Occidentalium Saxonum proles Regia.

An. DXIX. Heꞃ Ceꞃꝺic anꝺ Cýnꞃic [o] Ƿeꞅꞇ-Seaxna" ꞃice [p] onꝼenᵹun. ⁊ ðý ýlcan ᵹeaꞃe hie [m] ꝼuhꞇon ƿið Bꞃýꞇꞇaꞅ. [q] þæꞃ mon [r] nu" nemneð Ceꞃꝺiceꞅ-ꝼoꞃꝺ". [s] ⁊ ꞅiððan ꞃicꞅaꝺon Ƿeꞅꞇ-[t] Seaxa cynebeaꞃn oꝼ þam ꝺæᵹe:·

DXX. DXXI. DXXII. DXXIII. DXXIV. DXXV. DXXVI.

An. DXXVII. Hoc anno, Cerdicus & Cynricus depugnabant contra Britannos, in loco qui dictus eſt Cerdices-leah.

An. DXXVII. Heꞃ Ceꞃꝺic ⁊ Cýnꞃic [u] ꝼuhꞇon ƿið Bꞃýꞇꞇaꞅ. [x] in ðæꞃe [y] ꞅꞇope þe iꞅ ᵹecƿeꝺen Ceꞃꝺiceꞅ-[z] leah:·

[a] An. DXXVIII. Hoc tempore Dionyſius in urbe R. Circulum Paſchalem compoſuit. Tunc Priſcianus profunda Grammatica rimatus eſt.

DXXIX.

An. DXXX. Hoc anno, Cerdicus & Cynricus ceperunt Vectam Inſulam; & interfecerunt [3] complures homines in Wihtgarabyrig.

An. DXXX. Heꞃ Ceꞃꝺic anꝺ Cýnꞃic ᵹenamon [b] Ƿihꞇe [c] ꝥ" ealonꝺ". anꝺ oꝼꞅloᵹon [d] ꝼeala [e] men" on [f] Ƿihꞇᵹaꞃabýꞃiᵹ:·

DXXXI. DXXXII. DXXXIII.

An. [4] DXXXIV. Hoc anno, Cerdicus, primus Occidentalium Saxonum Rex, mor-

An. DXXXIV. Heꞃ Ceꞃꝺic. [g] ꞅe ꝼoꞃma Ƿeꞅꞇ-Sexana cýnᵹ". ꝼoꞃðꝼeꞃꝺe. ⁊

a Ex Laud. & Ben. *b* Nazanleoᵹ á oð. *Laud.* Nazanleoꞇ á oð. *Cot. i.e. Nazanleot uſque ad. Mendoſe autem Wheelocus* Naꞇanleaᵹa oð. *c Ex Cot.* *d* com. *Laud.* comon. *Cot.* coman. *Cant.* *e* Ƿeꞅꞇ-Seaxa. *Laud.* Ƿeꞅꞇ-Sexa. *Cot.* *f* on. *Cant.* *g* in þa. *Laud. Mendoſe* on þaꞅ *Wheeloc.* *h* ᵹenemnuꝺ. *Cot.* *i* Ceꞃꞇiceꞅ. *Laud. Cot.* *k* ⁊ Sꞇuꝼ ⁊ Ƿihꞇᵹaꞃ ꝼuhꞇon. *Laud.* *l* Ƿihꞇᵹaꞃ. *Cot.* *m* ᵹeꝼuhꞇan. *Cant.* *n* ᵹeꝼlýmꝺan. *Cant.* *o Ex Cot.* *p* onꝼenᵹon. *Cant.* *q* on þaꞃe ꞅꞇope ꞅe ýꞅ ᵹenemneꝺ Ceiꞃꝺinᵹeꞅ-ꝼoꞃꝺ. *Cot. In loco qui dicitur Ceirdinges-ford.* *r Deeſt Cant.* *s Cod. Petroburg. ad anni finem. Deſunt Cant.* *t* Seaxna. *Laud.* *u* ᵹeꝼuhꞇon. *Laud.* ꝼuhꞇan. *Cant.* *x* on. *Cant.* *y* ꞅꞇopa. *Laud.* *z* ꝼoꞃꝺ. *Laud.* leaᵹ. *Cant.* *a Ex Laud.* *b* Ƿihꞇlanꝺ. *Laud.* *c Ex Cot.* *d Deeſt Cod. Cot. quo uſus eſt Wheelocus.* ꝼea men. *Cant. paucos homines.* *e* manna. *Laud.* *f* Ƿihꞇᵹaꞃaꞅ. *Laud.* *g Ex Cot.*

1 *A quo regio illa dicta eſt Nazaleoli, quæ modo dicitur Certichesforde.* Hunt. 2 *duabus.* Weſt. 3 *paucos.* Flor. 4 533. Weſt.

⁊ Cynric his sunu [a] feng to rice. ⁊" rixode [b] forð" [c] XXVI. wintra. ⁊ [d] hi [e] sealdon heora" twam [f] nefum. [g] Stuffe ⁊ Wihtgare. [h] eall" [i] Wihte [k] ig" ealond:·

DXXXV. DXXXVI. DXXXVII.

An. DXXXVIII. Her sunne [l] aþystrode [m] feowertyne dagum ær kl. Martii". from [n] ær [o] mergene oð [p] undern:·

DXXXIX.

[q] An. DXL. Her sunne [r] aþistrode on XII. kl. [s] Julius. ⁊ steorran hy [t] oþywdon ful neah healfe tid [u] ofer undern:·

DXLI. DXLII. DXLIII.

An. DXLIV. Her Wihtgar forðferde. ⁊ [x] hine mon bebyrigde" on [y] Wihtgara"-byrig:·

DXLV. DXLVI.

An. DXLVII. Her Ida feng to rice. [z] þonon [a] Norðan-hymbra cyne-cyn" [b] ærost" [c] onwoc:· [d] Ida wæs Eopping. Eoppa [e] wæs" Esing. Esa [f] wæs" [g] Inging. [h] Ingin Angenwiting. Angenwit Aloching. Aloc [i] Beonocing. Beonoc" Branding. Brand Bældæging. Bældæg Wodening. Woden [k] Freoðolafing. Freoðolaf" [l] Friðowulfing. Friðowulf" Finning. Finn [m] Godwulfing. Godwulf" Geating". [n] ⁊ rixode twelf gear. ⁊ he [o] timbrode Bebbanburh. seo was" ærost mid hegge betyned. ⁊ þær æfter mid wealle:·

DXLVIII. DXLIX. DL. DLI.

An. [p] DLII. Her Cynric [q] gefeaht wið

tem obiit, & Cynricus ejus filius capessit regnum, & exinde regnabat XXVI. annis. Ii autem dederunt duobus suis nepotibus, Stuffo & Wihtgaro, omnem Insulam Vectam.

An. DXXXVIII. Hoc anno, Sol obscuratus est decimo quarto die ante Calendas Martii, à primo mane usque ad horam [1] tertiam.

An. DXL. Hoc anno, Sol obscuratus est XII. Cal. Julii *; & stellæ sese exhibuerunt hora prope [2] dimidia post tertiam.

An. DXLIV. Hoc anno, Wihtgarus mortem obiit, & sepultus est in Wihtgara-byrig.

An. [3] DXLVII. Hoc anno, Ida regnum capessit, unde Northan-hymbrorum Regalis prosapia primum oriunda est. Ida fuit filius Eoppæ, Eoppa Esæ, Esa fuit Ingi, Ingus Angenwitæ, Angenwita Alochi, Alochus Beonoci, Beonocus Brandi, Brandus Bældægi, Bældægus Wodeni, Wodenus Freotholafi, Freothelafus Frithowulfi, Frithowulfus Finni, Finnus Godwulfi, Godwulfus Geati. Regnabat autem is duodecim annis, & construxit Bebbanburh, quod primum septo fuit munitum, ac postea muro.

An. DLII. Hoc anno, Cynricus depugnabat

a Ex Cot. *b Deest Cant.* *c* 27. *Cot. Cant.* *d* heo. *Laud.* hie. *Cant.* *e* sealde heore. *Cot.* gesealdan heora. *Cant.* *f* neuum. *Cot.* *g* Stufe. *Laud. Cant.* *h Ex Laud.* *i* Wihtland. *Laud.* *k Ex Cot.* *l* aþestrode. *Laud.* aþeostrode. *Cot. Cant.* *m* on XIV. kal. Martii. *Laud. Cot.* *n* æran. *Cot.* *o* morgene. *Laud. Cot.* morgenne. *Cant.* *p* underne. *Laud.* *q Deest hic Annus* Laud. *r* aþestrode. *Laud.* aþeostrode. *Cant.* *s* Julii. *Cant.* *t* aþywedon. *Laud.* æteordan. *Cant.* *u* ouer. *Cot.* *x* was bebyriged. *Cot.* *y* ---garas. *Laud.* ---gares. *Cot.* *z* of him com Norðhumbra cynn-cyne. *Cot.* *a* Norð-hymbra. *Laud.* *b Ex Laud.* *c* awoc. *Laud.* *d Deest hæc Geneal.* Laud. *e Deest Cant.* *f Ex Cant.* *g* Inguing. *Cant.* *h* Ingui. *Cant.* *i* Benocing. Benoc. *Cant.* *k Ex Cant.* *l* Freoðulfing. Friðulf. *Cant.* *m* Godulfing. Godulf. *Cant.* *n Cod. Petroburg. ad finem anni. Desunt Cant.* *o* getimbrade Bebenburh sy wæs. *Cot.* *p* 551. *Cant.* *q* feaht. *Laud. Cot. Cant.*

1 *i. e. nonam matutinam.* * *à tertia pene usque ad nonam.* Hunt. *i. e. à nona matutina ad tertiam pomeridianam.* 2 *i. e. dimidia post nonam matutinam.* 3 548. West.

bat contra Britannos in loco qui dicitur Searobyrig, & Britannos in fugam dedit. Cerdicus fuit Cynrici pater, Cerdicus Elesæ, Elesa Eslæ, Esla Gewisi, Gewisus Wigi, Wigus Freawini, Freawinus Frithogari, Frithogarus Brandi, Brandus Bældægi, Bældægus Wodeni. [1] Egelberhtus natus est, Eormenrici filius, & -----gesimo anno sui regni suscepit baptismum primus Regum in Britannia.

DLIII. DLIV. DLV.

An. DLVI. Hoc anno, Cynricus & Ceawlinus acie dimicabant contra Britannos apud Beranbyrig.

DLVII. DLVIII. DLIX.

DLX. Hoc anno, Ceawlinus regnum capessit in Occidentalibus Saxonibus; & Ælla suscepit [2] Northan-hymbrorum regnum (Ida defuncto) ac illud tenuit annis xxx. Ælla fuit filius Yffi, Yffus Uscfreæ, Uscfrea Wilgisi, Wilgisus Westerfalcni, Westerfalcna Sæfugli, Sæfuglus Sæbaldi, Sæbaldus Sigegeati, Sigegeatus Swæfdægi, Swæfdægus Sigegeari, Sigearus Wægdæi, Wægdægus Wodeni, Wodenus Frithowulfi. Hoc anno, capessit Æthelbrihtus Can-

Bryttas [a] in [b] ðære stowe þe is [c] genemned * [d] Searobyrig. ⁊ þa [e] Brytt-ƿealas geflymde:. [f] Cerdic ƿæs Cenrices fæder. Cerdic Elesing. Elesa Esling. Esla Geƿising. Geƿis Ƿiging. Ƿig Freaƿining. Freaƿine [g] Friðogaring. Friðogar" Branding. Brand Bældæging. Bældæg Ƿodening":. [h] Egelberht ƿearð geboren Eormenrices sunu. ⁊ on ðam [i] -----tigoðan geare his rices he underfeng fulƿiht ærest cinga on Brytene":.

An. DLVI. Her Cynric ⁊ [k] Ceaƿlin fuhton ƿið Bryttas æt Beranbyrig:.

An. DLX. Her Ceaƿlin [l] feng to rice" on Ƿest-[m] Seaxum. ⁊ Ælle [n] feng" to [o] Norðan-hymbra rice. [p] Idan forð-gefarenum". [q] ⁊ [r] ꝥ" heold xxx. [s] ƿinter". [t] Ælle ƿæs Yffing. Yffe Uscfreaing. Uscfrea Ƿilgising. Ƿilgis [u] Ƿesterfalcning. Ƿesterfalcna" Sæfugling. Sæfugl Sæbalding. Sæbald Sigegeating. Sigegeat [x] Sƿæfdæging. Sƿæfdæg" Sigegearing. Sigegear Ƿægdæing. Ƿægdæg Ƿodening. [y] Ƿoden Friðoƿulfing:. [z] Her feng [a] Æþelbriht

a on. *Laud. Cot. Cant.* *b* þare. *Cot.* *c* geclyped. *Cot.* * *Mendose hic inseritur* æt *in Chron. Wheeloci, quod omittunt Laud. Cot.* *d* Sælesberic. *Cot.* Searoburh. *Cant.* *e* Bryttas. *Laud. Cant.* *f Deest hæc Genealogia Cod. Laud.* *g* Freoðogaring. Freoðogar. *Cant.* *h Ex Cot.* *i Sic forsan supplenda est lacuna* on þam seofon ⁊ þrittigoðan, *i. e. trigesimo septimo. Anno enim* 560. *regnum capessit; anno vero* 597. *in Britanniam appulit Augustinus: Primo autem ejus adventus anno Æthelbrihtum fuisse baptizatum tradunt Anglicarum rerum Scriptores. Quanquam secundum Cod. Cot.* on ðam tƿam ⁊ ðrittigoðan. *Vid. infra. An.* 560. *k* Ceaƿling. *Laud.* *l* rice onfeng. *Laud. Cant.* *m* Seaxan. *Cot.* *n Deest Cant.* *o* Norð-hymbra. *Laud.* *p Ex Laud. quod sic habet Cot.* syððan Ida ƿæs forðfaren. *q* ⁊ hyra ægðer rixade xxx. ƿintra. *Laud. Cot. Et uterque regnavit triginta annis.* *r Ex Cant.* *s* ƿintra. *Cant.* *t Deest hæc Genealogia Cod. Laud.* *u* ---falcing. ---falca. *Cant.* *x* Sƿebdæging. Sƿebdæg. *Cant.* *y Quæ in hoc anno sequuntur desunt Cod. Cant.* *z Ad An.* 565. *sequentia refert MS. Laud. quæ ex Cod. Petroburg. sunt desumpta. Ea autem quæ ad Columbanum spectant alter MS. quo usus est Wheelocus, ut & Cod. Cant. paucioribus complexi sunt An.* 565. Her Columba Mæsse-preost of Scottum com in Bryttas. to lærenne Peohtas. ⁊ he on þam ealonde mynster ƿorhte. *Hoc anno, Columba Presbyter è Scotis venit in Britannos ad docendos Pictos, & in ea Insula Mona-*

1 *al. Æthelberhtus & Æthelbrihtus.* 2 *Deirorum: regnante enim in Deiris Ælla, Berniciis præfuerunt* Adda, *primogenitus filius Idæ,* 5. *annis, Clappa* 7. *Theodulphus* 1. *Freothulfus* 7. *Theodoricus* 7. *Æthelricus* 2. *teste* Florentio.

sterium

briht to Cantwara rice. ⁊ heold [a] hit" LIII. wintra:. On his [b] dagum sende [c] se halga Papa" Gregorius [d] us" fulluht. [e] þ was on þam twam ⁊ þrittigoðan geare his rices":. And Columba [f] Mæsse"-preost com to Pihtum ⁊ hi gecyrde [g] to Cristes geleauan". þ synd [h] þonne [i] wærteras be [k] norðum morum. ⁊ heora [l] cyng him gesealde þ [m] igland þe man Ii nemnað:. Ðar syndon fif hyda. þær þe [n] man seggað" þar se [o] Columban getimbrade mynster. ⁊ he þar was [p] Abbad XXXII. [q] wintra". ⁊ þar forðferde. þa [r] þa" he was LXXVII. wintra:. Ða stowe habbað [s] nu" gyt his [t] yrfenuman:. Suð-Pihtas wæron [u] mycle" ær gefullode [x] of Ninna biscope". se was on Rome gelæred:. [y] Ðær cyrice ⁊" [z] his mynster" ys [a] æt" Hwiterne on [b] S." Martines naman gehalgod. þar he [c] resteð mid manegum halgum [d] wærum":. Nu sceal beon [e] æfre on Ii Abbod. ⁊ [f] na Biscop. ⁊ [g] þan sculon [h] beon" [i] underþeodde ealle Scotta [k] Biscopas. [l] forðan þe [m] Columban was [n] Abbad. [o] na Biscop:.

twarorum regnum, ac illud tenuit [1] LIII. annis. Ejus diebus, sanctus Papa Gregorius nobis baptismum mittebat, hoc est, anno trigesimo secundo ejus regni. [2] Columba Presbyter venit ad Pictos, & eos convertit ad Christi fidem; eos dico, qui degunt prope paludes [3] Aquilonares; & illorum Rex ei attribuit Insulam istam quæ vulgo appellatur Ii. Ibi sunt quinque hydæ, quibus, uti fertur, Columbanus erexit Monasterium, & ipse ibi Abbas fuit XXXII. annis, ac ibi vita defunctus est, cum esset LXXVII. annorum. Is locus etiamnum habet illius successores. [3] Australes Picti longe antea fuerant baptizati à Ninna Episcopo, qui Romæ fuit institutus. Illius Ecclesia ac Monasterium est apud Hwiterne, sancti Martini nomine consecrata, ubi is requiescit cum compluribus sanctis viris. Deinceps perpetuum in Ii Abbas erit, non autem Episcopus; atque ei debent esse subditi omnes Scotorum Episcopi, propterea quod Columbanus fuerit Abbas, non Episcopus.

DLXI. DLXII. DLXIII. DLXIV. DLXV. DLXVI. DLXVII.

An. DLXVIII. Her [p] Ceawlin ⁊ Cuða. [q] Ceawlines broðer". gefuhton wið Æþel-

An. DLXVIII. Hoc anno, Ceawlinus & [4] Cutha, Cewlini frater, prælium committebant

bant

sterium erexit. Vide An. 429. ad Not. s. Her Columba Præsbiter com of Scottum on Brittas. Peohtas to lærenne. ⁊ on Hii þam ealande mynster worhte. *Cod. Cant.* *Hoc anno, Columba Presbyter venit de Scotis in Britannos ad Pictos docendos; & in Hii Insula monasterium erexit.* *a* Æþelbyrht. *Cot.*

a Ex *Cot.* *b* dagan. *Cot.* *c* Ex *Cot.* *d* Ex *Laud. Cot.* *e* Ex *Cot.* *f* Messa. *Laud.* *g* to Pihtan geleauan. *Cot.* *h* þone. *Laud.* *Deest Cot.* *i* wærteres. *Laud.* weartæres. *Cot.* *k* norðan moran. *Cot.* *l* cyning. *Laud.* *m* egland. *Laud. Cot.* *n* men cweðað. *Laud.* *o* Columba. *Laud.* *p* Abbod. *Laud.* *q* Ex *Laud.* *r* Ex *Laud.* *s* Ex *Laud.* *t* erfewærdes. *Laud.* *u* Ex *Laud.* mycel. *Cot.* *x* þurh Ninna biscope. *Cot.* heom bodade fulwiht Ninna biscop. *Laud.* *Iis baptismum prædicabat Ninna Episcopus.* *y* Ex *Laud.* þas cyrice. *Cot.* *z* *Desunt Cot.* *a* Ex *Laud.* at. *Cot.* *b* *Deest Laud.* *c* restað. *Laud.* *d* Ex *Laud.* *e* æfer. *Laud.* *f* næs. *Laud.* nan. *Cot.* *g* þam. *Laud.* *h* *Deest Laud.* *i* underþædde. *Laud.* *k* biscopes. *Laud.* *l* forðam. *Laud.* *m* Columba. *Laud.* *n* Abbod. *Laud.* *o* nes. *Laud.* næs. *Cot.* *p* Cwealin *mendose Wheel.* *q* Ex *Cot.* *quæ ad calcem anni 571. sic habet Laud.* se Cuða wæs Ceawlines broðor:.

1 56. West. 2 *Vide* Bed. *Hist. Eccl. l. 3. c. 4.* 3 Septentrionales *Picti sunt, qui arduis montium jugis ab Australibus eorum regionibus sunt sequestrati;* Australes, *qui intra eosdem montes sedes habent.* Bed. 4 *al.* Cuthwulfus, *qui anno proxime sequenti interficitur, atque infra ad an. 597. dicitur filius Cynrici.*

a on.

bant cum Æthelbyrhto, atque eum in Cantium fugabant, ac duos Præfectos in Wibbandune peremerunt, Oslacum & Cnebbam.

DLXIX. DLXX.

An. [1]DLXXI. Hoc anno, Cuthwulfus depugnabat contra Britannos apud Bedicanford, atque quatuor oppida cepit, Lygeanburh, & Egelesburh, & Benningtun, & Egonesham: & eo ipso anno is decessit.

DLXXII. DLXXIII. DLXXIV.

An. DLXXVII. Hoc anno, [2]Cuthwinus & Ceawlinus præliati sunt contra Britannos, & tres Reges interfecerunt, Commail, & Condidan, & Farinmail, in loco qui dictus est Deorham; ac ceperunt tres civitates, Gleawancester, Cyrencester, & Bathancester.

DLXXVIII. DLXXIX. DLXXX.

An. [3]DLXXXIII. Hoc anno, Mauricius capessit Romanorum Imperium.

An. DLXXXIV. Hoc anno, Ceawlinus & Cutha pugnabant adversus Britannos in loco qui vulgo dicitur Fethanleag, & Cutha ibi occisus est; Ceawlinus vero multa oppida cepit, ac innumera spolia, thesaurosque: deinde ad suos revertebatur.

DLXXXV. DLXXXVI. DLXXXVII.

An. DLXXXVIII. Hoc anno, Ælla Rex mortem obiit, & Æthelricus regnavit post eum v. annis.

DLXXXIX. DXC.

An. DXCI. Hoc anno, magna strages facta est in Britannia apud Wodnesbeorge; &

byrhte. ⁊ hine [a]in Cent geflymdon. ⁊ tƿegen [b]ealdormen [c]on [d]Ƿibbandune [e]ofslogon″. Oslac ⁊ Cnebban:·

An. DLXXI. Her [f]Cuðƿulf feaht ƿið [g]Brytt-ƿealas æt [h]Bedican-forda. ⁊ IV. tunas genam. Lygean-[i]burh. ⁊ [k]Ægeles-burh. [l]⁊″ [m]Benningtun. ⁊ Egones-ham. ⁊ [n]ðy″ ilcan geare he [o]gefor:·

DLXXV. DLXXVI.

An. DLXXVII. Her Cuðþine ⁊ Ceaƿlin fuhton ƿið Bryttas. ⁊ [p]hy″ III. cyningas ofslogon. [q]Commail ⁊ [r]Condidan. ⁊ [s]Farinmail. in þære stoƿe þe is [t]gecweden Deorham. ⁊ genamon III. [u]cestro [x]Gleaƿan-cester. ⁊ [y]Cyren-cester. ⁊ [z]Baþan-cester:·

DLXXXI. DLXXXII.

An. DLXXXIII. Her Mauricius feng to Romana rice:·

An. DLXXXIV. Her Ceaƿlin ⁊ Cuþa fuhton ƿið [a]ða″ Bryttas in þam stede þe mon nemneð [b]Feðanleag. ⁊ [c]Cuþan mon [d]þær″ ofsloh. ⁊ Ceaƿlin [e]monige tunas [f]genam″. ⁊ [g]unarimedlicu here reaf [h]⁊ yrfe. gehƿearf [i]þonan to his agenum:·

An. DLXXXVIII. Her Elle [k]cyning forðferde. ⁊ Eþelric ricsode æfter him V. gear:·

An. DXCI. [l]Her micel ƿæl-[m]fill″ [n]ƿæs [o]on Brytene″ æt [p]Ƿodnes-beorge. and Ceap-

a on. *Cant.* b ældormen. *Laud.* c of. *Cot.* d ---duna. *Laud.* e *Deest Cant.* f Cuþa. *Laud.* Cuþulf. *Cant.* g Bryttas. *Cant.* h Biedcanforda. *Cant. Laud.* i byrig. *Laud.* k Æglesbyrig. *Laud.* Æglesburh. *Cant.* l *Ex Laud.* m Benesingtun. *Laud.* n on ðam. *Laud.* o forðfor. *Laud.* p *Deest Cant.* q Commagil. *Laud.* Conmægl. *Cant.* Commaigl. *Cot.* r Candidan. *Laud. Cot.* s Farinmagil. *Laud. Cot.* Farinmægl. *Cant.* t genemned. *Cot.* u ceastra. *Laud. Cant.* ciestre. *Cot.* x Gleaƿceastre. *Laud.* Glaƿeciastre. *Cot.* Gleaƿceaster. *Cant.* y Cirenciestre. *Cot.* Cyrenceaster. *Cant.* z Baþenceaster. *Cot.* Baðanceaster. *Cant.* a *Ex Laud.* b ---lea. *Laud.* c *Sic Laud. Cant.* Cuþon *Wheel. mendose.* d *Ex Cant.* e maniga. *Laud.* f *Ex Laud. Cant.* g ---lice. *Laud.* ---lic. *Cant.* h *Desunt Laud. ad finem anni.* i þonon. *Cant.* k cing. *Cot.* l *Ad Annum* 592. *Laud. Cant.* m *Deest Laud.* n geƿearð. *Laud.* ƿearð. *Cant.* o *Ex Laud.* p ---beorlige. *Wheel. mendose.*

1 580. West. 2 *al.* Cutha, *qui anno* 584. *occiditur.* 3 582. Flor. 584. West.

a Hæc

Ceawlin wæs ut-adrifen". [a] ⁊ Ceolric rixade VI. gear":·

[b] An. DXCII. Her Gregorius feng to Papdome on Rome:·

[c] Gregorius Papa hic augmentavit in prædicatione Canonem DIESQUE NOSTROS IN TUA PACE DISPONAS.

An. DXCIII. Her Ceawlin ⁊ Cwichelm ⁊ Cryda forþurdon. ⁊ [d] Æþelfrið feng to rice [e] on Norð-hymbrum". [f] se wæs Æþelricing. Æþelric Iding":·

DXCIV. DXCV.

An. DXCVI. Her Gregorius Papa sende to [g] Brytene Augustinum mid wel manegum [h] munecum. [i] ða Godes word Engla þeode [k] godspellian":·

[l] Hoc tempore Monasterium sancti Benedicti à Longobardis destructum est.

An. DXCVII. Her [m] ongon Ceolwulf ricsian on West-Seaxum. ⁊ symble he feaht. ⁊ [n] won oðþe wið [o] Angel-cyn. oðþe wið Wealas. oðþe wið [p] Peohtas. oðþe wið Scottas:· [q] Se wæs Cuþaing. Cuþa Cynricing. Cynric Cerdicing. Cerdic Elesing. Elesa Esling. Esla Gewising. Gewis Wiging. Wig Freawining. Freawine [r] Friðugaring. Friðugar" Brondinb. Brond Bældæging. Bældæg Wodening":· [s] Her com Augustinus ⁊ his geferan to Englalande":·

DXCVIII. DXCIX. DC.

An. DCI. Her sende Gregorius [t] se"

Ceawlinus [regno] pulsus est; atque Ceolricus [regno potitus] v. annis regnavit.

An. [1] DXCII. Hoc anno, Gregorius suscepit Episcopatum Romæ.

An. DXCIII. Hoc anno, Ceawlinus, & [2] Cwichelmus, & [3] Cryda interibant; & Æthelfrithus capessit regnum in Northymbris: is fuit filius Æthelrici, Æthelricus Idæ.

An. [4] DXCVI. [5] Hoc anno, Gregorius Papa misit in Britanniam Augustinum cum Monachis [6] bene multis, ad Dei Verba Anglorum genti prædicanda.

An. [7] DXCVII. Hoc anno, incœpit Ceolwulfus regnare in Occidentalibus Saxonibus; & bella continenter agens, præliatus est sive contra Anglicam gentem, sive contra Britannos, sive contra Pictos, sive contra Scotos. Is fuit filius Cuthæ, Cutha Cynrici, Cynricus Cerdici, Cerdicus Elesæ, Elesa Eslæ, Esla Gewisi, Gewisus Wigi, Wigus Freawini, Freawinus Frithugari, Frithugarus Brondi, Brondus Bældægi, Bældægus Wodeni. Hoc anno, Augustinus ac ejus socii in Angliam appulerunt *.

An. [8] DCI. Hoc anno, mittebat Gregorius Papa

---

a *Hæc sic habet Wheel.* Her Ceol ricsode v. gear. *& ad An.* 590. *perperam refert*; Ceola *enim* (*al.* Ceolricus) *filius Cuthwulfi, fratris Regis Ceawlini, Ceawlinum expulit, atque illius regno potitus est.* b *Ex Laud.* c *Ex Laud. Male autem Codex iste ad An.* 591. *refert, quia Papatum suscepit anno* 592. *Ea sic habet* Flor. *ad an.* 597. *&* West. *ad an.* 592. *Gregorius adjecit in Missa*: diesque nostros in tua pace disponas, atque ab æterna damnatione nos eripias, & in electorum tuorum grege jubeas numerari. *d* ---ferð. *Laud. Cant.* *e Cod. Petroburg. Desunt Cant.* *f Ex Laud.* *g* Brytene. *Cant. Laud.* *h* munucum. *Laud.* *i* ðe Godes word Engla ðeoda godspellodon. *Laud. Qui Dei verbum Anglorum genti prædicabant.* --- þa Godes word sceoldan bodian Angelcynne. *Cot. Qui Dei verbum prædicarent Anglicæ nationi.* *k* godspelledan. *Cant.* *l Ex Laud.* *m* ongan. *Cant. Laud.* *n* wan. *Laud.* wann. *Cant.* *o* Angel-cynn. *Cant. Laud.* *p* Pyhtas. *Laud.* *q Desunt Laud.* *r* Freoðogaring. Freoðogar. *Cant.* *s Ex Cot.* *t Ex Cot.*

1 589. Radulph. de Diceto *inter X. Scriptores.* 2 *frater Ceawlini.* 3 *al.* Creoda, *Rex Merciorum.* 4 590. Dicet. 588. Brompt. 598. Thorn. 5 *Vide* Bed. *Hist. Eccl. l.* 1. *c.*23. 6 *ferme quadraginta.* Bed. Brompt. West. 7 598. Flor. * *Ad Orientalem Cantiæ plagam, in Insula* Thanet *dicta.* 8 603. Thorn.

a Deest

Papa Auguſtino Archiepiſcopo [1] Pallium in Britanniam, & divinos [2] Doctores bene multos qui ei ſubſidio eſſent: ac Paulinus Epiſcopus convertit Edwinum, Northymbrorum Regem, ad Baptiſmum.

[a] Papa" [b] Augustine Arcebisceope Pallium in Bretene. ⁊ wel [c] monige godcunde [d] lareowas him to fultume. [e] ⁊ Paulinus bisceop [f] gehwyrfde [g] Edwine [h] Norð-hymbra cyning to [i] fulwihte:.

DCII.

An. DCIII. [3] Hoc anno, [4] Ægthanus, Scotorum Rex, acie decertabat cum Dælreodis, & Æthelfertho, Northymbrorum Rege, apud [5] Dægſtane, ac deletus eſt pene omnis ejus exercitus. Ibi occiſus eſt Theodbaldus, Æthelferthi frater, cum tota ſua acie. Non auſus eſt poſtea quiſpiam è Regibus Scotorum ducere exercitum in hanc terram.

An. DCIII. [k] Her Ægþan. Scotta cyng. feaht wið [l] Dælreoda ⁊ wið Æþelferðe. Norð-hymbra cynge. æt [m] Dægstane. ⁊ man ofsloh mæst [n] ealne his here. [o] Ðær man ofsloh Ðeodbald. Æþelferþes broþor. mid eallan his weorode. Ne dorste siððan nan Scotta cininga lædan here on þas þeoda:.

An. DCIV. [6] Hoc anno, Auguſtinus conſecravit duos Epiſcopos, Mellitum & Juſtum; Mellitum mittebat ad prædicandum Orientalibus Saxonibus Baptiſmum, ubi Rex appellatus eſt [7] Sæbyrhtus, Ricolæ filius, Æthelberhti ſororis, quem Æthelbyrhtus ibi conſtituerat Regem; Æthelbyrhtus autem dedit Mellito Epiſcopalem ſedem in Lundonia, & Juſto dedit Epiſcopalem ſedem in Hrofesceſter, quod abeſt XXIV. millia paſſuum à Dorwitceaſter.

An. DCIV. [p] Her Augustinus gehalgode II. Biscopas. Mellitum ⁊ Justum. Mellitum he sende to [q] bodianne East-Seaxum fulluht. þar wæs se cing [r] gehaten [s] Sæbyrht. Ricolan sunu. Æðelberhtes [t] swyster. [u] ðone [x] Æþelbyrht gesette [y] þær" to [z] cynge. ⁊ [x] Æþelbyrht [a] gesealde Mellite biscop-setl on [b] Lundenwic. ⁊ Justo [c] he sealde" [d] biscop-setl" [e] on" [f] Hrofes-ceaster [g] se ys XXIV. mila fram Dorwit-ceastre:.

DCV.

---

a *Deeſt Cant.* b Augustino. *Wheeloc.* Agustine. *Cant.* c manega. *Laud. Cot.* d lareras. *Laud.* e ⁊ betwynam þam was Paulinus þe siððan Biscop gehwyrfde to Criste Edwine Norðumbra cing. *Cot. & inter eos fuit Paulinus, qui poſtea Epiſcopus conſtitutus, Edwinum, Northymbrorum Regem, ad Chriſtum convertit.* f gehwirfede. *Laud.* g Eadwine. *Cant. Laud.* h Norðan-hymbra. *Cant.* i fulluhte. *Laud.* k *Cod. Petroburg. ad verba* Ðær man *&c. quæ deſunt Cod. Cant. Ea autem paucioribus habet alter Wheeloci MS. & Cant.* Her wæs gefeoht æt Egesanstane. (*mendoſe pro* Dægstane *ſive* Dægsanstane.) *Hoc anno, factum eſt prælium apud Egeſanſtane. Vide An.* 429. s. l Deolreda. *Laud. De vocis origine vid. pag.* 2. m Dægsanstane. *Laud.* n ælne. *Laud.* o *Ex Laud.* p *Cod. Petroburg. ad anni finem; quæ deſunt Cant. De converſione autem Saxonum Orientalium breviter alter MS. quo uſus eſt Wheelocus, & Cant.* Her Est-Seaxe onfengon geleafan. ⁊ fulwihtes bæð. under Sæbyrhte cyninge. *Hoc anno, Orientales Saxones ſuſceperunt fidem & Baptiſmi lavacrum ſub Sæbyrhto Rege. Addit Cant.* ⁊ Melite bisceope. *i. e. & Mellito Epiſcopo. Vide An.* 429. *ad not.* s. q bodiande. *Cod. Petroburg. mendoſe.* r geclyped. *Cot.* s Sæberht. *Laud.* t suster. *Laud.* u þan. *Petroburg.* x ---berht. *Laud.* y *Ex Laud.* z cininga. *Laud.* a gife. *Cot.* b Lundawic. *Cot.* c *Ex Laud.* he gief. *Cot.* d *Ex Cot.* e *Deeſt Laud.* f Rouerscierstre. *Cot.* Hrovecester. *Wheel. mendoſe.* g seo. *Laud.*

1 *De Pallio, v.* Bed. *Hiſt. Eccl. l.* 1. *c.* 29. *& l.* 2. *c.* 8. *inter notas quas adjecit* Wheelocus. 2 *Quorum præcipui erant* Mellitus, Juſtus, Paulinus & Ruffinianus. 3 *Vid.* Bed. *Hiſt. Eccl. l.* 1. *c.* 34. 4 *Edan.* Bed. 5 *Degſaſten.* Bed. *Degſaſtan.* Hunt. 6 *Vid.* Bed. *Hiſt. Eccl. l.* 2. *c.* 15. 7 *al.* Sigeberhtus.

DCV.

An. [a]DCVI. Her forð-ferde Gregorius [b]ymb tyn gear þæs þe he us fulpiht sende. & his fæder wæs haten Gordianus. [c]& his modor Syluia.

An. [1]DCVI. [2]Hoc anno, decessit Gregorius, anno circiter decimo quo nobis Baptismum mittebat: ejus autem pater dictus est Gordianus, atque mater Sylvia.

An. DCVII. Her Ceolwulf [d]gefeaht wið Suð-[e]Seaxum. [f]And her Æþelfrið lædde his ferde to [g]Leger-ceastre. & þar of-sloh unrim Wealena. & swa wearð gefyld Augustinus witegunge þe he [h]cwæð. Gif Wealas nellað sibbe wið us. [i]hi sculon æt [k]Seaxna handa forwurðan. Þar man sloh eac cc. Preosta. þa comon þyder þ hi scoldan gebiddan for Wealena here. [l]Brocmail wæs gehaten [m]heora [n]ealdor-man. se [o]atbærst þanon fiftiga sum.

An. DCVII. Hoc anno, Ceolwulfus præliatus est cum Australibus Saxonibus. Et hoc anno, Æthelfrithus ducebat exercitum suum ad Legerciester, & ibi Britannos interfecit innumeros. Atq; ita impletum est quod Augustinus edidit præsagium: [3]Si Britanni pacem nobiscum haud inirent, Saxonum manibus essent perituri. Ibi etiam occisi sunt [4]cc. Sacerdotes, qui eo venerunt ad precandum pro Britannorum exercitu. Brocmail dictus est eorum Dux, qui cum quinquaginta plus minus inde evasit.

DCVIII. DCIX. DCX.

An. DCXI. Her Cynegyls feng to rice on [p]West-Seaxum. & heold XXXI. wintra. [q]Cynegils wæs Ceoling. [r]Ceol Cuþaing. Cuþa Cynricing.

An. DCXI. Hoc anno, Cynegilsus capessit regnum in Occidentalibus Saxonibus, & tenuit [5]XXXI. annis. Cynegilsus fuit filius Ceolæ, Ceola Cuthæ, Cutha Cynrici.

DCXII. DCXIII.

An. DCXIV. Her Cynegils & Cwichelm gefuhton on Beamdune. & of-slogon twa [s]ðusendo [t]Weala & [u]XLVI.

An. DCXIV. Hoc anno, Cynegilsus & Cwichelmus depugnabant in Beamdune, & peremerunt duo millia & XLVI. Britannorum.

DCXV.

An. DCXVI. Her Æþelbyrht. [x]Cantwara cyning. forð-ferde. [y]se ærost fulpiht underfeng Engliscra cinga. & he wæs Eormenrices sunu. [z]He rixade [a]LVI.

An. DCXVI. [6]Hoc anno, Æthelbyrhtus, Cantwarorum Rex, decessit*, [7]qui primus Anglicorum Regum Baptismum suscepit: fuit autem [8]Eormenrici filius. Regnabat LVI. an-

a 605. *Laud.* *b* *Desunt Laud.* *c* *Ex Cant.* *d* feaht. *Cant.* *e* Seaxe. *Wheeloc. mendose.* *f* *Cod. Petroburg. ad Anni finem. Desunt Cant. Ad An.* 605. *refert Laud.* *g* Legaceastre. *Laud.* *h* cwað. *Laud.* *i* heo. *Laud.* *k* Seaxena. *Laud.* *l* Scromail. *Laud.* *m* hyra. *Laud.* *n* ealdor. *Laud.* *o* ætbærst. *Laud.* *p* West- *Laud.* *q* *Desunt Laud.* *r* Ceola. *Cant.* *s* þusend. *Laud.* *t* Walana. *Laud.* *u* 65. *Laud.* 45. *Cant.* *x* Cantware. *Laud. Cot.* *y* *Ex Cot.* *z* *Ex Laud. Cot.* *a* 53. *Cot.*

1 605. Bed. 2 *Vide* Bed. *Hist. Eccl. l.* 2. *c.* 1. 3 Augustinus *Britonum Sacerdotes in colloquium certo die convocavit, ut de observatione Paschæ cum iis ageret: verum illi (quod appropinquantes non vicissim salutaret, sed in Sella, more Romanorum, resideret) Archiepiscopum humilitatis spiritu minime præditum putantes, objurgantes discesserunt; unde prædixit* Augustinus *quod* Si pacem cum fratribus accipere nollent, bellum essent cum hostibus accepturi; & si sibi, cum nationibus Anglorum, prædicari viam vitæ dedignarent, per horum manus ultionem essent mortis passuri. *Brompt.* 4 *mille ducenti.* Flor. West. 5 32. Flor. 6 *Vide* Bed. *Hist. Eccl. l.* 2. *Cap.* 5. *&* 6. * *die* 24. *Febr.* Bed. Flor. 7 *Vide supr. Ann.* 552. *&* 560. 8 *Hirmerici.* Brompt. *Irminrici.* Bed. *Ermerici.* Will. Malmesb.

LVI. annis, & post eum [1] Eadbaldus ejus filius capessit regnum. Et eodem anno, effluxerant ab initio mundi quinque millia annorum, & sexcenti anni, & XVIII. Is abnegabat Baptismum suum, ac vivebat more pagano, adeo ut haberet patris sui [2] relictam in uxorem. Quare statuit Laurentius, qui tum fuit Archiepiscopus in Cantio, ad Australia trans mare contendere, ac omnia derelinquere. Verum eum noctu advenit Apostolus Petrus, atque vehementer castigavit, propterea quod Dei gregem eo modo esset relicturus. Jussit etiam Regem adire, ac ei prædicare rectam Fidem; quod quidem fecit, atque Rex conversus est ad rectam fidem. Hujus Regis diebus, idem Laurentius Archiepiscopus, qui fuit in Cantio [Archiepiscopus] post Augustinum, decessit [3] IV. Non. Febr. & sepultus est [4] juxta Augustinum. Sanctus Augustinus, dum integra ipse uteretur valetudine, eum ordinavit Episcopum, ne Christi Ecclesia, quæ tum recens modo fuit in Anglia, ullo temporis spatio post sui obitum careret Archiepiscopo. Deinde post eum suscepit Mellitus Archiepiscopatum, qui antea fuerat Lundoniæ Episcopus ([5] Pagani autem erant incolæ Lundoniæ, ubi antea fuit Mellitus);

ƿintra. ⁊ æfter him" [a] Eadbald his sunu feng to rice":. [b] And þy ylcan geare. wæs agan fram frymðe middan-geardes fif ðusendu ƿintra. [c] ⁊ VI. hund ƿintra. ⁊ XVIII":. [d] Se for-let his [e] fulluht. [f] ⁊ [g] leofode" on hæþenum þeawe". swa þ [h] he" hæfde his fæder lafe to ƿive. [i] Ða mynt Laurentius. þe þa ƿæs Arceb'. on [k] Cent. þ he ƿolde suð ofer sæ ⁊ [l] þ" eall forlæten. Ac him com to on niht se Apl'. Petrus. ⁊ hine hetelice sƿang. forðan [m] þe he ƿolde [n] sƿa þa" Godes hyrde forleton. ⁊ het hine gan to þam cynge. ⁊ bodian him [o] rihtne geleafan. ⁊ he sƿa dyde. ⁊ se cing [p] gecyrde to [q] rihtan geleavan":. On þyses cinges dagum. [r] se ylca" Laurentius Arceb. [s] se ƿæs on Cent æfter [t] Augustine. [u] forð-ferde IV. Non. Febr. ⁊ he ƿæs bebyrged be Agustine":. [x] Se haliga Augustinus be his halan liue hine hadode to biscope. to þi þ Cristes gelaþung. þe þa git ƿæs niƿe on Engla-lande. nane hƿile æfter his forð-siðe nære butan Arcebiscope":. [y] Ða" æfter him feng Mellitus to Arceb.-[z] dome " se ƿæs [a] ær" biscop of Lunden. [b] þa ƿurdon Lunden-ƿare hæþene. þær Mellitus ær ƿæs". [c] ⁊ ðas

a feng Eadbold to rice his sunu. *Laud.* feng to rice Eadbold his sunu. *Cot.* *b Deest Laud. Cot.* *c* ⁊ DCCC. *Cant.* *d Cod. Petroburg. ad finem anni. Desunt Cant.* *e* Cristendom. *Cot.* *f Deest Cot.* *g* lifode. *Laud.* *h Deest Laud.* *i* To þam tyman ƿæs Laurentius Arceb. ⁊ for ðare sarnesse þe he hæfde for ðæs cynges ungeleauon. he hæfde gemynt eall þis land for-lætan. ⁊ ouer sæ faran. Ac scs Petrus se apl anes nihtes hine heardlice sƿang. forði þe he ƿolde Godes heorde sƿa for-læton. ⁊ het hine þam cynge heardlice rihtne geleauan tæcan. *Cot.* *Illo tempore, fuit Laurentius Archiepiscopus: & propter animi ægritudinem quam percepit ex Regis infidelitate, animo statuerat omni hac terra cedere, ac transfretare. Verum Sanctus Petrus Apostolus quadam nocte eum vehementer flagellavit, propterea quod Dei gregem adeo vellet derelinquere, atque eum jussit Regi propere rectam fidem prædicare.* *k* Cænt. *Laud.* *l Ex Laud. Cot.* *m* þ. *Laud.* *n Ex Laud.* *o* rihte. *Laud.* *p* gecerde ⁊ ƿearð gefullod. *Laud.* *Conversus, & baptizatus est.* *q* rihte. *Laud.* *r Ex Cot.* *s* þe. *Laud.* *t* ---tinus. *Laud.* *u* forð-ferde ⁊ ƿæs bebyrged be Augustine in die IV. Nonarum Febr. *Laud.* *x Ex Cot.* *y Ex Laud. Cot.* *z* stole. *Cot.* *a Ex Laud. Cot.* *b Ex Laud.* *c* ⁊ þes þa ymb v. ƿintra. *Laud.*

1 *al.* Ethelbaldus. 2 *i. e.* Emmam, *filiam Regis Francorum, ex qua suscepit Ercombertum.* 3 7. *Cal. Junii.* Brompt. 4 S. Augustinus *in porticu Ecclesiæ S. Petri, quæ est Doroberniæ sepultus jacet.* Bed. 5 Mellitum *Londinenses abjecerunt, idololatris magis Pontificibus servire gaudentes.* Brompt.

a Ex

ðas binnan fif wintre". [a] wixiendum Eadbaldum". Mellitus [b] forð-ferde. Ða æfter [c] him" feng to Arceb'-dome Justus. [d] se wæs biscop of Hrove-ceastre. ⁊ ðær to gehalgode Romanum to Biscope":-

[e] An. DCXVII. Her wæs Æþelfrið. Norðhymbra cining. ofslagen fram Reodwalde. East-Engla cininge. ⁊ Eadwine Ælling feng to rice. ⁊ geeode eall Brytene buton Cant-ware anre. ⁊ adræfde ut þa æþelingas. Æþelfriðes suna. þ wæs ærest Eanfrid. Oswald ⁊ Oswin. Oslac. Oswudu. Oslaf. ⁊ Offa.

ac quinque abhinc annis, regnante Eadbaldo, Mellitus decessit. Tum post eum Archiepiscopatum suscepit Justus, qui fuit Episcopus de Hroveciſtre, & in eam [sedem] ordinavit Romanum Episcopum.

An. [1] DCXVII. Hoc anno, fuit Æthelfrithus, Northymbrorum Rex, interfectus à Reodwaldo, Orientalium Anglorum Rege; & Eadwinus, filius Ællæ, capessit regnum, atque subjugavit omnem Britanniam præter unos Cantwaros. Expulit item Regios juvenes, Æthelfrithi filios, hoc est, Eanfridus natu maximus, Oswaldus,& Oswinus, Oslacus, Oswudu, Oslafus, & Offa.

DCXVIII. DCXIX. DCXX. DCXXI. DCXXII. DCXXIII.

[f] An. DCXXIV. Her forð-ferde Mellitus Ercebiscop.

An. DCXXV. [g] Her Paulinus fram Justo þam Ercebisceope gehadod * [h] Norðhymbrum to biscope". [i] on XII. kl. Aug."

An. [2] DCXXIV. Hoc anno, decessit Mellitus Archiepiscopus *.

An. [3] DCXXV. Hoc anno, Paulinus à Justo Archiepiscopo consecratus [est] [4] Northhymbris in Episcopum, XII. Kal. Aug.

[k] Hic Cyclus Dionysii quinque decennovenalibus constans, hoc est, XCV. annis. Sumitque exordium à XXX. anno Incarnationis Domini, & definit in DCXXVI. anno. Hic ordo decennovenalis quem Græci [l] ennia kaith", Johannes Papa Kaderida vocat, à S. Patribus in Nicea Synodo fuit constitutus, in quo XIV. luna Paschal omni anno sine ulla dubitatione.

An. DCXXVI. [m] Her com Eomer fram Cwichelme. West-Seaxna cininge. þohte þ he wolde of-stingan Eadwine cininge. Ac he of-stang Lillan his þegn. ⁊ Forðhere. ⁊ þone cining gewundode :- And þære ilcan nihte wes Eadwine dohter acenned. seo wæs gehaten Eanfled. Ða gehet se cining Pauline. þ he wolde his dohter gesyllan Gode. gif he wolde abiddan æt Gode. þ he moste his feond a-

An. [5] DCXXVI. [6] Hoc anno, venit Eomerus à Cwichelmo, Occidentalium Saxonum Rege, eo consilio ut confoderet Eadwinum Regem. [7] Verum ferro trajecit Lillam illius Thanum, & Fortherum; atque Regem vulneravit. Et eadem nocte, Eadwino filia nata est, quæ vocabatur Eanfleda. Tum pollicitus est Rex Paulino, se filiam suam devoturum Deo, si à Deo is impetraret, ut suum hostem prosterneret, qui eo

a *Ex Laud.* b for to Criste. *Laud.* c *Deest Laud.* d ⁊ he gehalgode to Hrofeceastre Romanum þær he ær wæs biscop. *Laud.* *Et ad Roffam, ubi antea ipse fuerat Episcopus, Romanum consecravit.* e *Ex Laud.* f *Deest Cant.* g Her Justus arceb. gehalgode Pauline to arcebiscop to Norðumbre. *Cot.* *Hoc anno, Justus Archiepiscopus consecravit Paulinum, in Archiepiscopum Northymbrorum.* Her Justus arceb. gehalgode Paulinum to biscope. *Laud.* * *Post* gehadod *lege* wæs, *fuit.* h Norðan-hymbrum. *Cant.* i *Ex Laud.* k *Ex Laud.* l *leg.* Enneakaidekaeterida. m *Ex Laud.*

1 616. Flor. 2 625. Flor. Thorn. * 8. *Kal. Maii.* Flor. 3 626. Flor. R. Dicet. 4 *In sedem Eboracensem, cujus primus extitit Archiepiscopus Paulinus.* 5 627. Flor. 6 *Vide* Bed. *Hist. Eccl. l.* 2. *c.* 9. 7 *Verum Lilla minister Regi amicissimus mox ante ictum pungentis suum interposuit corpus; sed tanta vi ferrum infixit hostis, ut etiam Regem vulneraret per corpus occisi militis.* Flor.

a *Hæc*

eo ſicarium antea miſerat. Deinde iter fecit in Occidentales Saxones cum exercitu, atque ibi proſtravit v. Reges, & populum multum occidit. Hoc anno, Eanfleda, Edwini Regis filia, baptizata eſt in [1] ſanctis vigiliis Pentecoſtes; atque Rex intra XII. menſes baptizatus eſt tempore Paſchali, cum tota ſua Procerum claſſe; tum vero fuit Paſcha II. Idus Aprilis. Hoc factum eſt in Eboraco, ubi antea juſſerat exædificari Eccleſiam de ligno, quæ conſecrata eſt in nomine ſancti Petri. Ibi Rex dedit Paulino Epiſcopatum; ac ibi poſtea juſſit majorem conſtrui Eccleſiam de lapide. Et hoc anno, Penda regnum capeſſit, & regnavit xxx. annis; quinquaginta vero annos natus eſt cum regnare incœpit. Penda fuit filius Wybbæ, Wybba Crydæ, Cryda Cynewoldi, Cynewoldus Cnebbæ, Cnebba Iceli, Icelus Eomæri, Eomærus Angeltheowi, Angeltheowus Offæ, Offa Wærmundi, Wærmundus Wihtlægi, Wihtlægus Wodeni.

An. [2] DCXXVII. [3] Hoc anno, Edwinus Rex baptizatus eſt à Paulino cum ſua gente, [4] tempore Paſchali. Item iſte Paulinus prædicabat baptiſmum in Lindiſſe, ubi fidem primus amplexus eſt quidam vir potens cum omni ſua Procerum claſſe: is appellatus eſt Blecca. [5] Illo etiam tempore, Honorius capeſſit Papatum poſt Bonifacium, atque huc mittebat Paulino Pallium: [6] & Juſtus Archiepiſcopus deceſſit IV. Id. Nov. atque Honorius fuit conſecratus à Paulino in Lincolla, in Archiepiſcopatum Cantwarenſem. [7] Iſti

fyllan. þe þone scaþan þider ær sende:· And he þa for on West-Seaxum mid fyrde. ⁊ afylde þær v. cyningas. ⁊ þæs folces mycel ofsloh":· [a] Her Eanflæd. Edwines dohtor cyninges. wæs [b] gefulwad in þone halgan æfen Pentecosten". [c] ⁊ se cining binnan XII. monað wæs gefullod on Eastrum. mid eallum his duguðe. þa wæron Æstran on II. Idus Apr. Ðis wæs gedon on Eoferwic. þær he ær het getimbrian cyrican of treowe. seo wæs gehalgode on sce. Petres naman. Ðær se cining sealde Pauline biscop-setl. ⁊ þær he het eft timbrian maran cyrican of stane". [d] And her feng Penda to rice. ⁊ rixade XXX. wintra". ⁊ he hæfde fifti wintra þa [e] þa" he to rice feng". [f] Penda wæs Wybbing. Wybba [g] Cryding. Cryda" Cynewolding. Cynewold Cnebbing. Cnebba Iceling. Icel Eomæring. Eomær Angelþeowing. Angelþeow Offing. Offa Wærmunding. Wærmund Wihtlæging. Wihtlæg Wodening":·

An. DCXXVII. [h] Her Edwine [i] cining" wæs [k] gefulwad [l] fram Pauline". mid his ðiode. [m] on Eastron":· [n] And eac þes Paulinus bodad fulluht on Lindisse. þær gelifde ærest sum rice man mid ealre his duguþe. se wæs gehaten Blecca":· [o] And [p] in þas tid". Honorius feng to Papdome [q] æfter Boniface". þe sende Pauline [r] hider" Pallium. And Justus Arcebiscop forð-ferde IV. Id. Nov. ⁊ Honorius wes gehalgod fram Pauline on [s] Lincollan. [t] to Arceb. to Cant. And"

þam

a *Hæc ad An.* 627. *refert Cod.* Cot. *quæ ſic habet Cod. Laud.* ⁊ Paulinus gefullade his dohtor on Pentecosten twelfa sum. *Et Paulinus baptizavit illius filiam cum duodecim circiter aliis ad Pentecoſten.* b gefullod. *Cant.* c *Ex Laud.* d *Sic Laud.* ⁊ Penda hæfde xxx. wintra rice. *Wheeloc.* e *Deeſt Cant.* f *Deſunt Laud.* g Creoding. Creoda. *Cant.* h Her Paulinus gefullode Edwine. Norðumbra cing. on Eastran mid his þeode. *Cot. Hoc anno, Paulinus baptizavit Edwinum, Northymbrorum Regem, ad Paſcha, cum illius gente.* i *Ex Laud.* king. *Cant.* k gefullod. *Laud. Cant.* l *Ex Laud.* m *Deeſt Laud.* n *Ex Laud.* o *Ex Laud. Cot.* p on þisan geare. *Cot.* q *Deeſt Cot.* r *Deeſt Cot.* s Lincoln. *Cot.* t *Ex Cot.*

1 *In die Pentecoſtes.* Bed. 2 628. Flor. 3 *Vide* Bed. *Hiſt. Eccl. l.* 2. *c.* 14. 4 *Eboraci, die Paſchæ pridie Id. Aprilis in Eccleſia S. Petri.* Bed. *Die Paſchæ qui tunc fuit Idus Aprilis.* Thorn. 5 *Ad An.* 622. Dicet. 6 *Ad An.* 629. Dicet. 7 *Vid.* Bed. H. E. *l.* 2. *c.* 18.

a þam

[a] Þam Honorium se Papa sende eac Pallium". ⁊ he sende Scottum ᵹeƿrit. ꝥ hi scoldon ᵹecerran to rihtum Eastrum:·

An. DCXXVIII. Her Cynegils ⁊ Cƿichelm [b] ᵹefuhtun ƿið Pendan æt [c] Cyren-ceastre. [d] ⁊ [e] ᵹeþingodan þa":·

DCXXIX. DCXXX. DCXXXI.

An. DCXXXII. Her [f] ƿæs Eorpƿald [g] ᵹefulƿad:·

An. DCXXXIII. Her Edƿine [h] cining" [i] ƿæs [k] of-slegen [l] fram Cadƿallan ⁊ Pendan on Heð-felda. on II. Idus Octob. ⁊ he rixade [m] XVII. ᵹr. ⁊ eac man sloh his sunu Osfrið mid him. And þa syððan foran Ceadƿala ⁊ Penda. ⁊ for-dydan eall Norð-hymbra land":· [n] Ða ꝥ Paulinus ᵹeseah. þa ᵹenam Æþelburᵹe. Eadƿines lafe. ⁊ ᵹeƿat on scipe to Cent. ⁊ Eadbold and Honorius him onfenᵹon sriðe arƿurðlice. ⁊ sealdon him biscop-setle on Rofes-cestre. ⁊ he þær ƿunode to his ende:·

An. DCXXXIV. [o] Her fenᵹ to [p] Dearne rice Osric. þone Paulinus ær [q] ᵹeful-

Honorio Papa etiam mittebat Pallium; [1] ac mittebat ad Scotos literas, ut converterentur ad rectum Pascha.

An. [2] DCXXVIII. Hoc anno, Cynegilsus & Cwichelmus pugnabant cum Penda apud Cyrenceaster, ac ibi fœdus percussum fuit.

An. DCXXXII. [3] Hoc anno, fuit [4] Eorpwaldus baptizatus.

An. [5] DCXXXIII. Hoc anno, Edwinus Rex fuit interfectus à Ceadwalla & Penda in Hethfelda, [6] secundo Idus Octob. Is regnavit XVII. annis; ac occisus est ejus filius Osfrithus cum eo. Deinde profecti sunt Ceadwalla & Penda, ac devastabant totam Northymbrorum terram. [7] Id ubi Paulinus deprehendit, accepit Æthelburgam, Edwini relictam, ac navigavit ad Cantium: Eadboldus autem & Honorius eum susceperunt admodum honorifice, ac dederunt illi Episcopalem sedem in Rofes-ceaster: atque is ibi ad finem [vitæ] degebat.

An. DCXXXIV. Hoc anno, suscepit Deirorum regnum Osricus, quem Paulinus antea baptizarat.

---

a Ðam eac se Papa Honorius sende Pallium. *Cot. Ei etiam Papa Honorius mittebat Pallium. Illo enim tempore,* Honorius *dictus est qui Papatum, & qui Archiepiscopatum Cantwarensem obtinuit.* *b* ᵹefuhton. *Laud.* ᵹefuhtan. *Cant.* *c* Cirn- *Laud.* *d* ⁊ sriðþan ᵹeþingodan. *Cant.* *e* --ᵹodon. *Laud.* *f* ƿearð. *Cant.* *g* ᵹefullod. *Laud.* ᵹefullad. *Cant.* *h Ex Laud.* cinᵹ. *Cot.* *i* ƿearð. *Cant. Laud.* *k* ofslaᵹan. *Laud.* *l Ex Laud.* *m Mendose Laud.* VII. *regnum enim suscepit anno* DCXVII. *n Ad finem Anni secundum Cod.* Laud. *quæ quidem paucioribus complectitur Chronicon Wheeloci.* And Paulinus hƿerfe to Cant-ƿarum ⁊ ᵹesæt ꝥ bisceop-setl on Hrofes-ceastre. *Et Paulinus reversus est ad Cantwaros, & tenuit Episcopalem sedem in Hrofes-ceaster. Iisdem pene verbis ea exprimit Cod.* Cant. *verum pro* hƿerfe to *legit* hƿearf eft to. *& pro* Hrofes-ceastre *legit* Hrof-ceastre.----- And Paulinus hƿyrfde anᵹean mid Æþelburᵹe. Edƿines laue. to Cantƿarum. ⁊ Honorius Arcb. underfenᵹ hi mid mycelan ƿurðscype. and ᵹif Pauline biscop-setl on Hroue-ciestre. ⁊ he þar ƿunode. ⁊ ᵹesæt ꝥ bisceop-setl on Hrofe-ceastre. *Cot. Et Paulinus reversus est cum Æthelburga, Edwini relicta, ad Cantwaros, ac Honorius Archiepiscopus suscepit eos cum magno cultu, deditque Paulino Episcopalem sedem in Hrove-ciester; atque is ibi degebat, & tenuit Episcopalem sedem in Hrofe-ceaster.* *o Ex Laud.* *p Supra vocabulum* Dearne *scribitur* Deira *in Cod.* Laud. *q l.* ᵹefullode.

1 *Vide* Bed. H.E. *l.* 2. *c.* 19. & *l.* 3. *c.* 25. --- *Eo tempore* XIV. *annorum errorem in observatione Paschæ apud Scotos exortum Honorius Papa per Epistolam redarguit.* Flor. --- *Observandum esse Pascha putarunt à* 14. *luna usque ad vicesimam Dominicæ Resurrectionis diem.* Bed. 2 629. West. 3 *Vide* Bed. H.E. *l.* 2. *c.* 15. 4 *Eorpenwaldus.* West. 5 634. West. 6 *die Iduum Octobris.* Flor. --- IV. *Id. Octob.* Bed. 7 *Vid.* Bed. H.E. *l.* 2. *c.* 20.

a Deest

baptizarat. Is fuit filius Ælfrici, patrui Edwini; Beorniciorum vero [regnum] suscepit Æthelfrithi filius Eanfrithus. [1] Hoc etiam anno, Byrinus Episcopus prædicabat primum Occidentalibus Saxonibus baptismum sub Cynegilso Rege. Birinus eo pervenit Honorii Papæ jussu, ac ibi fuit Episcopus usque ad vitæ suæ terminum". Oswaldus etiam hoc anno capessit Northymbrorum regnum, ac regnavit IX. annis. * Numeratus est in ejus [regno] nonus [annus] propter Paganismum quo [vitam] ii traxerant, [2] qui isto uno anno regnabant inter ipsum & Eadwinum.

An. DCXXXV. [3] Hoc anno, Cynegilsus Rex fuit baptizatus à Byrino Episcopo Dorcestrensi; & Oswaldus, Northymbrorum Rex, eum [ad lavacrum] suscepit.

An. DCXXXVI. Hoc anno, Cwichelmus Rex fuit baptizatus in Dorces-ceaster; & eodem anno is decessit: ac Felix Episcopus prædicabat Orientalibus Anglis Christi fidem.

DCXXXVII. DCXXXVIII.

An. DCXXXIX. Hoc anno, Byrinus baptizavit Cuthredum Regem, in Dorces-ceastre, & suscepit eum [ad lavacrum] sibi in filium.

An. DCXL. Hoc anno, [4] Eadbaldus, Cantwarorum Rex, decessit: is autem regnavit XXV. annis. Habuit duos filios, Ermenredum & [5] Ercenberhtum; ac ibi Ercen-

lod. Se ƿæs Ælfrices sunu Eadƿines fæderan. ⁊ to Beornicum feng Æþelfriðes sunu Eanfrið:. And eac" her Byrinus [a] biscop" [b] bodude [c] ærest" ƿest-Seaxum [d] fulpyht [e] under Cynegilse cininge:. Se Birinus com þider be Honorius ƿordum þes Papan. ⁊ he þær ƿas biscop oð his lyfes ende. And Osƿold eac her feng to Norðan-hymbran rice. ⁊ he rixade IX. ƿinter. Man getealde him þ nigonðe for ðan hæþenscipe þe hi drugon. þe hi þet an gear rixodon betƿix him ⁊ Eadƿine":.

An. DCXXXV. Her Cynegils [f] king" [g] ƿæs [h] gefulpad from [i] Byrine þam [k] biscope in [l] Dorc-ceastre. ⁊ [m] Osƿold." Norðhymbra cining". his onfeng:.

An. DCXXXVI. Her Cƿichelm [o] cing" ƿæs [p] gefulpad [q] in Dorces-ceastre". ⁊ [r] þy ilcan geare [s] he" forðferde. And Felix biscop bodade East-[t] Englum Cristes [u] geleafan:.

An. DCXXXIX. [x] Her Byrinus [y] fulpade Cuþred" [z] king" on Dorces-ceastre. [a] ⁊ onfeng hine him to [b] suna":.

An. [c] DCXL. Her [d] Eadbald. Cant-ƿara cyning. forð-ferde. [e] ⁊ he ricsode XXV. ƿinter":. [f] He hæfde tƿegene sunu. Ermenred ⁊ Ercenberht". [g] ⁊ þer Ercenberht

a Deest Laud. bysceop. Cant. b bodade. Cant. c Ex Laud. d fulluht. Laud. Cristes geleauan. Cot. e Ex Laud. f Ex Laud. g wearð. Cant. Cot. h gefullod. Laud. gefullad. Cant. Cot. i Byrino. Wheeloc. Cant. k Mendose Wheel. biscop. l Dorca-ceastre. Laud. Dorke-ceastre. Cant. m Osƿald. Cant. n Ex Cot. o Ex Cot. p gefullod. Cant. Laud. q on Dorke-ceastre. Cant. r þam. Laud. s Ex Laud. t Eanglum. Laud. u gelefan. Laud. x Her Cuþre cing wearð gefullod. Cot. *Hoc anno, Cuthredus Rex fuit baptizatus.* y fullade. Cant. z Ex Cant. a ⁊ eac his onfeng him to suna. Cant. b sunu. Laud. c DCXXXIX. Laud. d *Sic* Laud. Cant. Eadbold. Cot. *Mendose* Wheel. Redbald. e se ƿæs cining XXIV. ƿintra. Laud. Cot. f Cod. Petroburg. *Deest* Laud. Cot. Cant. g Cod. Petroburg. *Desunt* Cant. --- þa feng his sunu Ercenbriht to þam rice. Laud. *Tum suscepit regnum Ercenbrihtus ejus filius.* ⁊ feng his sunu Ercenberht to rice. Cot.

1 *Ad An.* 633. Dicet. * *Cunctis placuit, Regum tempora computantibus, ut ablata de medio Regum perfidorum memoria, idem annus sequentis Regis, i. e. Oswaldi, viri Deo dilecti, regno assignaretur.* Bed. 2 *Osricus & Eanfrithus; de quibus vide* Bed. H.E. *l.* 3. *c.* 1. 3 *Vid.* Bed. H. E. *l.* 3. *c.* 7. 4 *al.* *Æthelbaldus.* 5 *al.* *Ercomberhtus, & Arcenbrihtus.*

berht rixode æfter his fæder". [a]Se towearp ealla þa [b]deofel-gyld on his rice. ⁊ ærost [c]Englisca cininga he gesette [d]Eastor-[e]fæsten. Ðæs [f]dohtor wæs gehaten [g]Ercongota. halig femne. ⁊ wundorlic man. [h]þære modor wæs Sexburh. Annan dohtor. East-Engla [i]cinges:. [k]And Ermenred gestrynde twegen sunu. þa syððan wæron gemartyrode of Ðunore":-

berhtus regnavit post patrem. [1]Hic destruxit omnia Idola [quæ essent] in suo regno; & primus Anglorum Regum constituit [2]Paschale jejunium. Illius filiarum [[3]una] dicta est [4]Ercongota, sancta mulier, præclaro viro [nata,] cujus mater fuit Sexburga, filia Annæ, Orientalium Anglorum Regis. Ermenredus autem genuit [5]duos filios, qui postea martyrium passi sunt à Thunoro.

DCXLI.

An. [l]DCXLII. [m]Her Oswald. Norðanhymbra cyning. ofslegen wæs" [n]fram Pendan Suð-hymbrum on Maser-feld. on þam dæge Non. Aug. ⁊ his lic wæs bebyrged on Bearðan-ege. Ðæs halines ⁊ [o]wundor wæron syððan manig-fealde gecydde geond [p]þis eglond. ⁊ his handa sindon on Bebban-burh ungebrosnode. And þam ilcan geare þe Oswald wæs ofslagen. feng Oswiu his broðor to Norðan-hymbran rice. ⁊ he rixode twa læs xxx. geara":-

An. [6]DCXLII. Hoc anno, Oswaldus, Northymbrorum Rex, occisus est à Penda Suthymbro, in [7]Maserfeld, die Non. Aug. & illius corpus fuit sepultum in Bearthanege. [8]Ejus sanctitas ac miracula fuerunt postea multis modis celebratæ per suam Insulam; ejusque manus [servatæ] sunt in Bebban-burh incorruptæ. Et eodem ipso anno quo Oswaldus fuit occisus, suscepit Oswiu, ejus frater, Northymbrorum regnum; isque regnavit biennio minus xxx. annis.

An. [q]DCXLIII. [r]Her [s]Cenwalh feng to West-Seaxna rice. ⁊ [t]þ" heold [u]xxxi. wintra". [x]And [y]se Cenwalh het [z]atymbran [a]þa [b]ealdan" [c]cyrican on Wintanceastre". [d]on sce. Petres naman". [e]⁊ he wæs Cynegilsing":-

An. DCXLIII. Hoc anno, Cenwallus cepessit Occidentalium Saxonum regnum, & id tenuit xxxi. annis. Cenwallus autem jussit exædificari veterem Ecclesiam in Wintanceaster, sancti Petri nomine: & fuit filius Cynegilsi.

An.

---

a Ex Laud. Cot. usque ad verba ⁊ Ermenred. *b* deouol- *Cot.* *c* Engla. *Cot.* *d* Easter. *Cot.* *e Perperam Laud.* fæsten. *f* dohter. *Cot.* *g* Ercengota. *Cot.* *h* þare. *Cot.* *i Mendose Laud.* ciningas. *k Cod. Petroburg. Desunt Laud. Cant. Cot.* *l* DCXLI. *Laud. Cant.* *m Ad An.* DCXLI. *Cant.* Her wæs Oswald of-slagen Norðhymbra cining. *Laud.* *n Ex Laud.* *o forte* wuldor. *p Legendum fortasse* þis. *q* DCXLI. *Laud.* *r Ad An.* DCXLI. *Cant.* *s Pro* Cenwalh *semper legit Cod. Cant.* Kenwealh. *t Ex Cant.* *u* XXI. *Laud. mendose; vita enim defunctus est An.* DCLXXII. *x Deest Laud.* *y Hæc ad An.* DCXLII. *Cant.* *z* getimbran. *Cot.* atymbrian. *Laud.* *a* þ. *Cot.* *b Ex Cant.* *c* cyriccean. *Cant.* mynster. *Cot.* *d Ex Cot.* *e Ex Laud.*

1 *Vide* Bed. H. E. *l.* 3. *c.* 8. --- *Quanquam Æthelberhtus & Edbaldus, avus ac pater Erconberhti, fidem amplexi fuerant, tamen (teste* Malmesb.) citra destructionem idolorum eam colebant. 2 *i. e. Quadragesimale.* 3 *Aliam nempe filiam habuit, nomine Ermenildam, quæ nupta est Wulfhero, Merciorum Regi.* 4 *al. Ercongeca. De hujus vita ac morte vide* Bed. H. E. *l.* 3. *c.* 8. 5 *Æthelberhtum & Æthelredum. Vide* Capgrav. *in* Æthelbrihto *&* Æthelredo. *Monast. Angl. Tom.* 1. *p.* 84. Sim. Dunelm. *initio Historiæ.* 6 644. West. 7 *Marsefeld.* Brompt. *Marelfeld.* West. 8 *De Oswaldi Religione ac pietate, vid.* Bed. H. E. *l.* 3. *c.* 6. *De virtute reliquiarum l.* 3. *c.* 9, 10, *&c.*

a DCXLIII.

An. DCXLIV. [1] Hoc anno, Paulinus decessit in Hroveceaster ([2] qui fuerat Archiepiscopus in Eboraco, ac postea in Hrofesceaster) VI. Id. Octobr. Is fuit Episcopus [3] undeviginti annis, & duobus mensibus, & XXI. diebus. Hoc item anno, capessit Oswini patrui filius, filius Osrici, Deirorum regnum, atque regnavit VII. annis.

An. DCXLV. Hoc anno, Cenwallus Rex pulsus est suo regno à Penda Rege.

An. DCXLVI. Hoc anno, Cenwallus Rex fuit baptizatus.

DCXLVII.

An. DCXLVIII. Hoc anno, Cenwallus dedit Cuthredo suo cognato [4] ter mille hidas terræ" juxta Æscesdune. Cuthredus fuit filius Cwichelmi, Cwichelmus Cynegilsi.

DCXLIX.

An. DCL. [5] Hoc anno, Ægelbyrhtus, Gallis [oriundus,] post Byrinum, Romanum Episcopum, suscepit Occidentalium Saxonum Episcopatum.

An. DCLI. [6] Hoc anno, Oswinus Rex fuit interfectus, XIII. Kal. Septembris; & abhinc circiter duodecim diebus, Aidanus Episcopus decessit, secundo Kal. Septembris.

An. [a] DCXLIV. Her [b] Paulinus forð-ferde [c] on Hroue-ceastre". se [d] þe" wæs Ærcebiscop [e] on Eoferwic-ceastre. ⁊ eft" on [f] Hrofes-ceastre. [g] VI. Id. Octobr." [h] Se wæs biscop an læs XX. wintra. ⁊ II. monþas ⁊ XXI. daga": [i] And her feng Oswines fedran suna sunu Osrices. to Dearne rice. ⁊ rixade VII. winter":

An. [k] DCXLV. Her Cenwalh [l] king" [m] wæs [n] adrifen [o] of his rice" from Pendan cyninge:

An. [p] DCXLVI. Her Cenwalh [q] cing" [r] wæs [s] gefulwad:

An. [t] DCXLVIII. Her Cenwalh gesealde [u] Cuþrede his mæge III. [x] þusendo [y] hida" [z] londes be Æsces-dune: [a] Se Cuþred wæs Cwichelming. Cwichelm Cynegilsing":

An. [b] DCL. [c] Her [d] Ægelbyrht of [e] Galwalum æfter Byrine. þam [f] Romaniscan [g] bisceope. onfeng [h] West-[i] Seaxna [k] biscopdome:

An. [l] DCLI. [m] Her Oswine cyning [n] wearð of-slegen" [o] on XIII. kl. Septembris". ⁊ [p] þæs ymbe XII. niht". [q] Aidan bisceop forð-ferde [r] on II. kl. Septembris":

An.

---

a DCXLIII. *Laud. Cant.* b forðferde Paulinus Ærcebiscop. *Laud.* c *Ex Cot.* d *Ex Cant.* e *Deest Laud.* f Hrofceastre. *Cant.* g *Ex Laud.* h *Ex Laud. & Cot.* he. *Cot.* i *Ex Laud. Mendose proculdubio; non enim Oswini patruelis, sed ipse Oswinus in Deiris hoc anno regnum adeptus est. Locus sic fortasse emendandus,* And her feng Oswinus. Edwines fedran suna. sunu Osrices. *&c. i.e. Et hoc anno, capessit Oswinus, Edwini patruelis [&] Osrici filius, &c. Osricus enim, teste* Willelm. Malmesb. *fuit filius patrui Edwini.* k DCXLIV. *Cant. Laud.* l *Ex Cant.* m wearð. *Cant.* n ut-adrifen. *Cant.* o *Ex Laud.* p DCXLV. *Laud. Cant.* q *Ex Cot.* r wearð. *Cot.* s gefullod. *Laud. Cot.* gefullad. *Cant.* t DCXLVII. *Cant.* u Eadrede. *Laud.* x þusenda. *Laud.* y *Ex Cant.* z landes. *Laud.* a *Deest Laud.* b DCXLIX. *Cant. Laud.* c *Aliter hunc Annum habet Cod. Cot.* Her forð-ferde Birinus biscop. ⁊ Ægbertus se Frencisca wæs gehadod. *Hoc anno, mortem obiit Birinus Episcopus, & [in illius sedem] Ægbertus Francus consecratus est.* d ---briht. *Cant. Laud.* e Galwealum. *Cant. Mendose Wheel.* Garwalum. f ---nisca. *Laud.* ---niscean. *Cant.* g *Sic Cant. Mendose Wheel.* biscop. h bisceopdomes on West-Seaxum. *Cant.* i Sexena. *Laud.* k ---domas. *Laud.* l DCL. *Laud.* m Her het Oswiu cining ofslean Oswine cining. *Laud. Hoc anno, jussit Oswiu Rex occidi Oswinum Regem.* n wæs. *Cant.* o *Ex Laud.* p *Ex Laud.* q Aidanus. *Laud.* r *Ex Laud.*

1 *Vide* Bed. H. E. *l.* 3. *c.* 14. 2 *Vide supra Ann.* 625. & 633. 3 18. *annis, mens.* 2. & 21. *diebus.* Flor. 4 *ter mille villas.* Hunt. 5 *Vid.* Bed. H.E. *l.* 3. *c.* 7. 6 *Vid.* Bed. *l.* 3. *c.* 4.

a DCLII.

An. DCLII. Her Cenwalh gefeaht æt Bradenforda be Afene:·

An. [a] DCLIII. Her [b] Middel-[c] Engle onfengon under [d] Peadan [e] ealdor-man rihtne geleafan:·

An. [f] DCLIV. Her Anna cyning [g] wearð [h] of-slegen. ⁊ [i] Botulf [k] ongon [l] þæt" mynster timbrian" [m] æt Icanhoe". [n] And her forð-ferde Honorius Arcebiscop". [o] on II. kl. Octobr."

An. [p] DCLV. [q] Her Penda for-wearð" [r] on Winwid-felda. ⁊ XXX. cyne-bearna mid him. ⁊ þa wæron sume cininges. þere sum wæs Æþelhere. Annan broðer. East-Engla cininges". ⁊ Myrce [s] wurdon Cristene:· Ða wæs [t] agan from fruman" middan-geardes v. [u] þusend" wintra. ⁊ DCCC. [x] ⁊ L." wintra. ⁊ Peada feng [y] to Myrcna rice" [z] Pending":· [a] On his time þa comon togadere heo ⁊ [b] Oswin. Oswaldes broðor cyninges. ⁊ spræcon ꝥ hi wolden an mynstre areren Criste to loue. ⁊ sce. Petre to wurðminte:· And hi swa diden. ⁊ nama hit gauen Medeshamstede. forðan þet þær is an wæl. þe is gehaten Medes-wæl.. And hi ongunnon þa ꝥ grund-walla. ⁊ þær on wrohten. betahten hit þa an munec. Saxulf wæs gehaten. He wæs swiðe Godes freond. ⁊ him luuede al þeode. ⁊ he wæs swiðe æþel-boren on weorulde ⁊ rice. he is nu mycelne riccere mid Criste. Oc se kining Peada ne rixade nane hwile. forðan he wæs beswicen þurh his agen cwen on Estren-tide":· [c] Her Iðamar. [d] Rofe-

An. DCLII. Hoc anno, Cenwalus pugnabat apud Bradenford juxta Afene.

An. DCLIII. Hoc anno, Mediterranei Angli amplexi ſunt ſub Peada Præfecto rectam fidem.

An. DCLIV. Hoc anno, Anna Rex fuit [1] interfectus; & Botulfus incœpit iſtud Monaſterium ædificare [quod eſt] apud Icanhoe. [2] Hoc item anno, deceſſit Honorius Archiepiſcopus, ſecundo Kal. Octobris.

An. DCLV. Hoc anno, Penda [3] periit in Winwidfelda, & XXX. è prole Regia [Duces] cum eo; quorum quidem erant aliqui Reges. Ex his unus Æthelherus, Annæ frater, Orientalium Anglorum Regis: [4] ac Mercii facti ſunt Chriſtiani. Tum effluxerant ab initio mundi v. millia annorum, & DCCC. & L. anni; atque Peada filius Pendæ, capeſſit Merciorum regnum. Ejus tempore, ipſe & Oſwinus, Oſwaldi Regis frater, conveniebant, & ſermonem habebant de Monaſterio ædificando in Chriſti laudem, ac ſancti Petri honorem. Id quod fecerunt, ac nomen ei indiderunt MEDESHAMSTEDE; propterea quod ibi eſt quidam puteus qui nuncupatur Medes-wæl. Jecerunt deinde fundamenta ac opus provexerunt, atque illud committebant cuidam Monacho [qui] Saxulfus appellatus eſt. Is fuit admodum Deo charus, atque eum dilexit univerſa gens; fuit etiam valde nobilis & dives in ſæculo; nunc vero longe ditior eſt cum Chriſto. Rex autem Peada haud diu vivebat, propterea quod proditus eſt à ſua ipſius uxore, Paſchatis tempore. [5] Hoc anno, Ithamarus, Roffenſis

a DCLII. *Laud.* *b* middal- *Laud.* *c Sic Codd. Laud. & Cant. Mendoſe Wheel.* Seaxe. *d* Pendan. *Laud.* *e* ---mæn. *Laud.* ---mon. *Cant.* *f* DCLIII. *Laud.* *g* werð. *Laud.* *h* ofslagen. *Laud.* *i* Botuulf. *Laud.* *k* ongann. *Cant.* agan to maciende ꝥ mynster. *Cot. Incœpit extruere illud monaſterium.* *l Ex Cant.* *m Ex Laud.* on Ikanhou. *Cot.* æt Yceanho. *Cant.* *n Ex Laud. Cot. Sed ad An.* DCLIII. *habet Cod. Cot.* *o Ex Laud.* *p* DCLIV. *Laud.* *q* Her Oswin cing ofsloh Pendan. *Laud. Hoc anno, Oſwinus Rex occidit Pendam.* *r Ex Laud.* *s* wurdane. *Cant.* *t* agangen fram frymðe. *Cant.* *u Ex Laud. Cot.* *x Deeſt Laud.* *y* to rice on Myrcum. *Cant.* *z Ex Laud. Cant.* *a* Chartam *quæ ſequitur ex Cod.* Laud. *deſumpſimus. Codd. reliquis deeſt.* *b l.* Oswi. *c Ex Laud. Cot.* *d Deſunt Cot.*

1 *A Penda prælio ſuperatus.* 2 *Ad An.* 653. Flor. Bed. Thorn. Weſt. 3 *Dum cum Oſwio Rege pugna congrederetur.* 4 *Vid.* Bed. H. E. *l.* 3. *c.* 21. 5 *Ad An.* 653.

sensis Episcopus, consecravit Deus-dedit ad [Archiepiscopatum de] Cantwarabyrig, VII. Kal. Aprilis.

An. DCLVI. [1]Hoc anno, fuit Peada occisus; & Wulfherus, filius Pendæ, capessit Merciorum regnum". Ejus tempore, auctum est admodum divitiis Medeshamstede, quod ejus frater [ædificare] incœperat. Ei enim favebat Rex magnopere, gratia fratris sui [2]Peadæ, & gratia [3]Oswii, dilecti [4]in Christiana fide con-fratris", & gratia Saxulfi Abbatis. Quocirca dixit se id insigne facturum & ornaturum, [adductus] hortatu fratrum suorum, Æthelredi & Merwalæ; & hortatu sororum suarum, Kyneburgæ & Kyneswithæ; & hortatu Archiepiscopi, qui dictus est Deus-dedit; & hortatu omnium suorum Optimatum, Clericorum & Laicorum, qui in regno suo essent: quod quidem fecit. Tum mittebat Rex ad Abbatem, ut is [5]quam celerrime ad se veniret: quod & factum. Tum dicebat Rex Abbati; Dilecte Saxulfe, accersivi te ob animæ meæ utilitatem; idque cujus rei causa [factum sit,] diserte enarrabo. Frater meus Peada, meusque dilectus amicus Oswius incœperunt quoddam Monasterium, Christi in honorem, ac sancti Petri. Verum frater meus decessit ex hac vita, uti Christo visum est; atque te oratum velim, dilecte amice, ut occupentur [5]sedulo in isto opere; ego autem tibi eam in rem subministrabo aurum & argentum, terras & possessiones, & quicquid isti [operi] usui futurum est. Tum profectus est

ceastre biscop". gehalgode Deus-dedit to Cant-wara-byrig. on VII. kl. Aprilis":.

An. [a]DCLVI. [b]Her wæs Peada ofslagen". ⁊ [c]Wulfhere Pending feng to [d]Myrcna rice:. [e]On his time wæx þet Medeshamstede swiðe rice. ꝥ his broðor hafde ongunnen. Ða luvede se kining hit swiðe for his broðer luven Peada. ⁊ for his wed-broðres luven Oswi. ⁊ for Saxulfes luven þes abbodes. Cweð þa ꝥ he wolde hit worðminten ⁊ arwurðen. be his broðre ræd. Æþelred and Merwala. ⁊ be his swustre red. Kyneburges and Kyneswiðes. and be se Ærcebiscopes ræd. se wæs gehaten Deus-dedit. ⁊ be al his gewiten ræd. læred ⁊ lawed. þe on his kynerice wæron. and he swa dide. Ða seonde se cyning æfter þone abbode. þet he æverstlice scolde to him cumon. and he swa dyde. Ða cwæð se cyning to þan abbode. La leof Sæxulf. ic have gesecond æfter þe for mine saule þurfe. ⁊ ic hit wile þe wæl secgon for hwi. Min broðor Peada. ⁊ min leove freond Oswi ongunnen an mynstre Criste to loue ⁊ sce. Petre. Oc min broþer is faren of þisse live. swa swa Crist wolde. oc ic wile þe gebidden. la leove freond. ꝥ hi wirce æuostlice on þere werce. ⁊ ic þe wile finden þær to gold and silver. land and ahte. and al þet þær to behofeð. Ða feorde se abbot ham. and

a *Quæ in hoc anno habet Wheel. nempe ad hæc verba* On his, *&c. ad An.* DCLVII. *refert.* b Her forð-ferde Peada. *Wheel. Hoc anno, decessit Peada.* c Wulfere. *Cant.* d Merrcna. *Wheel.* Myrcena. *Cot.* e *Quæ in hoc anno sequuntur, desumpsimus ex Cod.* Laud.

1 657. West. 2 *Vide supra An.* 655. 3 *Mendose habet* Charta *in Hist. Ecclesiæ Petroburg.* Oswinus: *Oswius enim fuit frater Oswaldi, & filius Æthelfrithi; Oswinus autem filius fuit Osrici, & interfectus est An.* 651. 4 *Sic Hist. Eccl.* Petroburg. *nuper edita. Vox ideo Saxonica* wed-broðer *eum designat qui eodem fœdere seu sacramento (v. g. Baptismi) cum alio astringitur;* wed *enim est* pignus, *unde nostrum* wedding, contractus *sive* pignus matrimoniale. 5 *Vocabulum* æuostlice *seu* æfostlice *proprie significat* religiose; *hic autem latius sumptum* summam animi intentionem *in agente designat; nempe, tanquam causâ* Religionis *aliquid ageretur.*

1 Quod

and ongan to ƿyrcene. swa he spedde swa him Crist hudde. swa þet in feuna geare wæs ꝥ mynstre gare. Ða þa cyning heorda þæt geseegon. þa wærð he swiðe glæd. heot seonden geond al his þeode æfter alle his þægne. æfter Ærcebiscop. ⁊ æfter biscopes. ⁊ æfter his eorles. ⁊ æfter alle þa þe Gode luuedon. ꝥ hi scoldon to him cumene. ⁊ seotte þa dæi hwonne man scolde ꝥ mynstre gehalegon. Ða man halgode seo mynstre. þa wæs seo cyning Ƿulfere þær. ⁊ his broðer Æþelred. and his sustre. Kyneburg ⁊ Kyneswuið. ⁊ seo mynstre halgode seo Ærcebiscop Deusdedit of Cant-wara-byrig. ⁊ seo biscop of Rofe-cæstre Iðamar. ⁊ seo biscop of Lundone. þe wæs Ƿina gehaten. and seo Myrcene biscop. Jeruman wæs gehaten. ⁊ Tuda biscop. And þær wæs Ƿilfrid preost. þe siþþon wæs biscop. ⁊ þær wæron ælle his þegnas þe wæron on his kyne-rice. Ða seo mynstre wæs gehalgod on sancte Petres nama. ⁊ sce. Paules. ⁊ sce. Andr. þa stod seo cyning up to-foren ealle his þægna. ⁊ cwæd luddor stæfne. Ðaneod wurð hit þon hæge ælmihti God þis wurðscipe ꝥ her is gedon. ⁊ ic wile wurðigen þis dæi Crist ⁊ sce. Peter. ⁊ ic wille ꝥ ge ealle getiðe mine worde. Ic Ƿulfere gife to dæi sce. Petre. ⁊ þone abbode Saxulf. ⁊ þa munecas of þe mynstre. þas landes. ⁊ þas wateres. ⁊ meres. ⁊ fennes. ⁊ weres. ⁊ ealle þa landes þa þær abuton liggeð. þa of mine kyne-rice sindon. freolice. swa þet nan man na haue þær nan onsting. buton seo abbot. ⁊ se munecas. Ðas is se gife. Fram Medeshamstede to Norð-burh. ⁊ swa to þet stede þet man cleopeð Folies. ⁊ swa æl se feon riht to Esendic. ⁊ fra Esendic to ꝥ steode þe man cleopeð Feþer-muþe. ⁊ swa ꝥ riht weie x. mile lang to Cuggedic. ⁊ swa to Raggewilh. ⁊ fra Raggewilh v. mile to

Abbas domum, cœpitque operari, [&] eo provexit, ut (ei Christo favente) paucis annis esset Monasterium effectum. Ubi Regi id narraretur, admodum gavisus est, [ac] jussit indici per totam nationem, omnibus Thanis, Archiepiscopo, Episcopis, Comitibus, omnibusque qui Deum diligerent, ut ad se venirent; & constituit diem quo Monasterium consecraretur. Dum consecrarent Monasterium, adfuit Rex Wulferus, ac ejus frater Æthelredus, ejusque sorores, Kyneburga & Kyneswitha. Monasterium autem consecrabant Deus-dedit, Archiepiscopus de Cantwarbyrig; & Episcopus de Rofecæster, Ithamarus; & Episcopus de Lundonia, qui dictus est Wina; & Merciorum Episcopus, Jeruman nuncupatus; & Tuda Episcopus. Interfuit etiam Wilfridus Presbyter, qui postea factus est Episcopus; & ibi fuerunt omnes illius Thani, quotquot essent in suo regno. Ubi Monasterium fuisset consecratum sancti Petri nomine, & sancti Pauli, & sancti Andreæ, de sede surrexit Rex coram omnibus suis Thanis, ac dixit elata voce: Gratiæ sint altissimo omnipotenti Deo ob hunc honorem qui [ei] hic præstitus est: ipse autem hodie celebrabo Christum & sanctum Petrum; volo item ut vos omnes confirmetis mea verba. Ego Wulferus dono hodie sancto Petro, & Abbati Saxulfo, Monachisque de Monasterio, has terras, & aquas, & stagna, & paludes, & piscinas, & omnes terras circumjacentes quæ de meo jure Regali sunt, adeo immunes, ut non quisquam habeat inde ullum vectigal, præter Abbatem, & Monachos. Hoc est donum: à Medeshamstede ad Northburh, & inde ad eum locum qui appellatur Folies; inde omnis palus recta ad Esendic, & de Esendic, ad locum qui dictus est Fethermuthe; inde via recta x. [1] mille passuum longitudine, ad Cuggedic; inde ad [2] Raggewilh, & de [2] Raggewilh quinque milliaria ad magistrum

1 *Quod Charta Saxon. exprimit per* mila, *in* Charta Lat. *Hist. Petroburg. est* leugia. *Vide Spelman. Glossar. in voce* leuca. *b Raggewith.* Chart. Lat.

 a leg.

ſtrum fluvium qui ducit ad Ælm, & ad Wiſebece; inde III. circiter milliaria ad Throkonholt; & de Throkonholt in directum per totam paludem ad Derevorde, quæ eſt XX. millia paſſuum longa; & inde ad [1] Grætecros; & de [1] Grætecros per quendam pulchrum amnem Bradanea dictum; & inde VI. milliaria ad Paccelade; & inde per omnia ſtagna & paludes quæ jacent verſus Huntenduni oppidum; ſtagna item & paludes, Scælfremere & Witleſmere, omneſque aliæ quæ circum ea loca jacent, cum terris & manſionibus quæ ſunt ab Auſtrali parte de Scælfremere; & inde omnes paludes ad Medeshamſtede, [& inde] uſque ad [2] Welmesford; & de [2] Welmesford ad Clive; & inde ad Æſtune; & de Æſtune ad [3] Stanford; & de [3] Stanford, ſicut aqua decurrit, ad ſupradictum Northburh. Hæ ſunt terræ atque paludes, quas Rex donavit ſancti Petri Monaſterio. Deinde dixit Rex: Exiguum hoc munus eſt; volo autem ut ii id teneant adeo regaliter, adeoque libere, ut inde nullum exigatur gildum, aut gavlum, niſi [quod penditur] Monachis ſolis. Hoc ita liberabo Monaſterium, ut nulli ſubjiciatur, niſi ſoli Romæ: volo item ut hic quæramus ſanctum Petrum univerſi, qui Romam haud poterimus proficiſci. Dum hæc loqueretur [Rex;] rogavit Abbas ut ſibi id concederet quod ab eo eſſet petiturus: Rex autem id ei conceſſit. Habeo hic [inquit Abbas] religioſos Monachos, qui vellent in his partibus agere vitam in Anachoreſi, ſi ubi [id fieret] cognoſcerent. Prope autem eſt quædam Inſula, quæ dicitur Ancarig, atque eam peto, ut ibi exſtruamus Monaſterium ſanctæ Mariæ in honorem, quo ibi poſſint degere, quotquot ſuam vitam agere cupiunt in pace ac quiete. Tum reſpondens Rex ita locutus eſt: Saxulfe dilecte, non id ſolum quod petis, verum omnia quæ cognovero te rogare Domini noſtri gratia, pariter probo ac concedo. Rogo item te, frater Æthelrede, meæque ſorores, Cyneburga & Cyneſuitha,

þe rihte æ þe gað to Ælm ⁊ to Ƿiſebece. ⁊ ſƿa abutan III. mile to Ðrokonholt. ⁊ fra Ðrokonholt riht þurh al þe fen to Dereuorde. ꝥ is XX. mile lang. and ſƿa to Grætecros. ⁊ fra Grætecros þurh an ſcyr ƿæter Bradan-æ hatte. ⁊ þeonon VI. mile to Paccelade. and ſƿa forð þurh ælle þa meres and fennes. þa liggen toƿard Huntendune porte. ⁊ þas meres and laces Scælfremere ⁊ Ƿitles-mere. ⁊ ælle þa oþre þa þar abutan liggan. mid land. ⁊ mid huses þa ſindon on æſt-halfe Scælfremere. ⁊ þeonen ælle þa fennon to Medeshamſtede al to Ƿelmes-forde. and fra Ƿelmes-forde to Clive. and þeonen to Æſtune. and fra Æſtune to Stanford. ⁊ fra Stan-ford ſƿa ſƿa ꝥ ƿæter renneð to ſeo foren-ſprecone Norð-burh. Ðis ſindon þa landes ⁊ þa fennes þe ſeo kyning gef into ſce. Petres mynſtre. Ða cƿæð ſeo cyning. Hit is litel þeos gife. ac ic ƿille ꝥ hi hit hælden ſƿa kynelice ⁊ ſƿa freolice. ꝥ þær ne be numen of na geld. ne gaule. buton to þa munecan ane. Ðus ic ƿille freon þis mynſtre. þet hit ne be under-þed buton Rome ane. ⁊ hider ic ƿille ꝥ ƿe ſecan ſce. Petre. ealle þa þa to Rome na magen faren. Betƿix þas ƿorde. þa geornde ſeo abbod þet he ſcolde him tyþian þet he at him geornde. ⁊ ſeo kining hit him [a] tydde. Ic haue here godefrihte muneces. þa ƿolden drohtien here lif on anker-ſetle. gif hi ƿiſten hƿere. Oc her is an igland ꝥ man cleopeð Ancarig. and ƿile þes geornen. ꝥ ƿe moten þær ƿircen an mynſtre ſce. Marie to loue. þet hi moten þær ƿunen þa þa here lif ƿilen læden mid ſibbe and mid reſte. Ða and-ſƿerode ſeo kyning ⁊ þus cƿæð. Saxulf la leof. ne þet an ꝥ þu georneſt. oc ealle þa þing ꝥ ic ƿat þet þu georneſt on ure Drihtnes halfe. ſƿa ic lufe ⁊ tyðe. And ic bidde þe. broþer Æðelred. ⁊ mine ſƿuſtre Cyneburh ⁊ Cyneſuuið.

a *leg.* tyðde.

1 *Grateſcros.* Chart. Lat. 2 *Walmisfort.* Chart. Lat. 3 *Stamford.* Chart. Lat.

a leg.

suuið. for iure saple alesednesse. þet ge beon ƿitnesse. ⁊ þat geo hit ƿrite mid iure fingre. And ic bidde ealle þa þa æfter me cumen. beon hi mine sunes. beon hi mine breþre. ouþer cyningas þa æfter me cumen. þ ure gyfe mote standen. swa swa hi ƿillen beon del-nimende on þa ece lif. ⁊ swa swa hi ƿilen æt-beor-stan þet ece ƿite. Swa hwa swa ure gife ouþer oþre godene manne gyfe ƿansiað. ƿansie him seo heofenlice iate-ƿard on heofen-rice. And swa hwa swa hit eceð. ece him seo heofenlice iate-ƿard on heofen-rice. Ðas sindon þa ƿitnes þe þær ƿæron. ⁊ þe þ geƿriten mid here fingre on Cristes mele. and ietten mid here tunge. Ðet ƿæs first seo kyning Ƿulfere. þe þ feostnode first mid his ƿorde. ⁊ siþþon mid his fingre geƿrat on Cristes mel. ⁊ þus cƿæð. Ic Ƿulfere kyning. mid þas cyningas. ⁊ mid eorles. ⁊ mid heorotogas. and mid þægnas. þas geƿitnesse mines gifes. to-foran þone Ærcebiscop Deus-dedit ic hit festnia mid Cristes mel. ✠. And ic Osƿi. Norð-himbre cyning. þeos mynstres freond. ⁊ þes abbotes Saxulf. hit loue mid Cristes mel. ✠. And ic Sighere cyning hit tyðe mid Cristes mel. ✠. And ic Sibbi cyning hit ƿrite mid Cristes mel. ✠. And ic Æþelred. þes cyninges broþer. þet ilce [a] tyde mid Cristes mel. ✠. And ƿe þes cyningas sƿustre. Cyneburh ⁊ Cynesuið. ƿe hit louien. And ic Kant-ƿara-byrig Ærcebiscop Deus-dedit hit tyðe. Siþþan þa getton hit ælle þa oþre. þe þær ƿæron. mid Cristes mel. ✠. Ðet ƿæron be nam. Iðamar. biscop of Rofe-cestre. ⁊ Ƿine biscop of Lundene. ⁊ Jeruman se ƿæs Myrcene biscop. ⁊ Tuda biscop. ⁊ Ƿilfrid preost. seo ƿæs siððon biscop. ⁊ Eoppa preost. þe seo kyning Ƿulhfere sende to bodian cristendome on Ƿiht. and Saxulf abbot. and Im-

ſwitha, in animæ veſtræ redemptionem, ut ſitis teſtes, utque id ſcribatis veſtris digitis. Peto etiam ab omnibus qui mihi ſucceſſerint, ſint ii mei filii, ſint mei fratres, aut Reges [alii quicunque] mei ſucceſſores, ut noſtrum munus [inviolatum] permaneat, ſicut vellent eſſe participes vitæ æternæ, & ſicut vellent evadere æternum ſupplicium. Quicunque noſtrum munus, aut alterius cujuſpiam boni viri munus diminuerit, diminuat ejus partem cœleſtis Janitor in regno cœlorum. Quiſquis autem id adauxerit, adaugeat ejus partem cœleſtis Janitor in regno cœlorum. Hi ſunt teſtes qui adfuerunt, quique ei ſubſcripſerunt cum ſuis digitis Chriſti crucem, ac confirmabant cum ſuis linguis. Id eſt, primus, Rex Wulferus, qui id confirmabat primum cum ſuo verbo, ac deinde cum ſuis digitis ſubſcripſit Chriſti crucem, atque ita locutus eſt. Ego Wulferus Rex, cum Regibus, & cum Comitibus, & cum Ducibus, & cum Thanis, teſtibus mei muneris, coram Archiepiſcopo Deus-dedit, confirmo cum Chriſti cruce. ✠. Et ego Oſwi, Northymbrorum Rex, hujus Monaſterii amicus, atque Abbatis Saxulfi, illud laudo cum Chriſti cruce. ✠. Et ego Sigherus Rex iſti conſentio cum Chriſti cruce. ✠. Et ego Sibbi Rex iſtud ſubſcribo cum Chriſti cruce. ✠. Et ego Æthelredus, Regis frater, eidem conſentio cum Chriſti cruce. ✠. Et nos Regis ſorores, Cyneburga & Cyneſwitha, id laudamus. Et ego Cantwarenſis Archiepiſcopus Deus-dedit iſti conſentio. Deinde id confirmabant reliqui omnes, quotquot ibi eſſent, cum Chriſti cruce. ✠. Iſti fuerunt nominatim, Ithamarus, Epiſcopus de Rofeceſter; & Wina, Epiſcopus de Lundonia; & Jerumanus, qui fuit Merciorum Epiſcopus; & Tuda Epiſcopus; & Wilfridus Presbyter, qui poſtea factus eſt Epiſcopus; & [1] Eoppa Presbyter, [2] quem Rex Wulferus miſit ad prædicandum Chriſtianiſmum in Vecta; & Saxulfus Abbas;

&

a leg. tyðe.

1 *Coppa.* Chart. Lat. 2 *Vide infr. An.* 661.

1 *Yitbert.*

& Imminus Præfectus; & Eadberhtus Præfectus; & Herefridus Præfectus; & [1] Wilberhtus Præfectus; & Abon Præfectus; Æthelboldus, Brordanus, Wilberhtus, Ælhmundus, Frethegisus. Hi aliique multi, qui fuerunt Regis Optimates id confirmabant universi. Hæc Charta scripta est post Domini nostri nativitatem DCLXIV. Regis Wulfheri septimo anno, Archiepiscopi Deus-dedit IX. anno. Denunciabant deinde Dei execrationem, & omnium Sanctorum execrationem, ac universi populi Christiani, [in eum] qui aliquid violaret quod ibi esset factum. ESTO, respondent omnes. AMEN. Ubi hoc factum esset, mittebat Rex Romam ad Papam, qui tum fuit Vitalianus, ac rogabat ut confirmaret suis literis, suaque benedictione, omnia hæc supradicta: Itaque Papa mittebat literas hujusmodi. Ego Vitalianus Papa concedo tibi, Wulfere Rex, ac Deus-dedit Archiepiscopo,& Saxulfo Abbati, omnia quæ rogatis: ipse etiam interdico ne Rex, aut alius quispiam habeat ullum vectigal, præter Abbatem solum: atque ne ulli subjiciatur, nisi Papæ Romano, & Archiepiscopo Cantwarensi. Si quispiam de hoc aliquid violarit, sanctus Petrus cum suo gladio eum perdat: quisquis id observarit, sanctus Petrus cum cœlorum clave aperiat ei cœlorum regnum. Hoc modo fuit Monasterium Medeshamstede incœptum, [2] quod postea dictum est Burh. Deinde capessit alius Archiepiscopus [Archiepiscopatum] de Cantwarbyrig, qui appellatus est Theodorus, vir admodum bonus ac prudens; & tenuit suam Synodum cum suis Episcopis, & cum Clericis. Tunc fuit Winfridus, Merciorum Episcopus, privatus Episcopatu; & Saxulfus Abbas in eam sedem fuit electus Episcopus; Cuthbaldus item, Monachus ejusdem Monasterii, electus est in Abbatem. Hæc Synodus habita est post Domini nostri nativitatem sexcentis annis, & tribus & septuaginta annis.

mine ealdor-man. and Eadberht ealdor-man. and Herefrid ældor-man. ⁊ Ƿilberht ældor-man. ⁊ Abon ældor-man. Æðelbold. Brordan. Ƿilberht. Ælhmund. Frethegis. Das ⁊ feola oþre. þa ƿæron þær kynges þeonest men hit geotton ealle :· Des ƿrit ƿæs geƿriton æfter ure Drihtnes acennednesse DCLXIV. þes kyninges Ƿulfheres seovehende gear. þes Ærcebiscopes Deus-dedit IX. gear. Leidon þa Godes curs. ⁊ ealre halgane curs. ⁊ al cristene folces. þe ani þing undyde þ þær ƿæs gedon. Sƿa beo hit. seið alle. Am. Da þis þing ƿæs gedon. þa sende seo kyning to Rome to seo Papa Vitalianus þe þa ƿas. ⁊ geornde þ he scolde tyþian mid his ƿrit. ⁊ mid his bletsinge. eal þis for-sprecene þing. And seo Papa sende þa his ƿrit þus cƿæþend. Ic Vitalianus Papa geate þe Ƿulfhere kyning. ⁊ Deus-dedit Ærcebiscop. ⁊ Saxulf abb. ealle þe þing þe ge geornon. ⁊ ic for-bede þet ne cyning. ne nan man ne haue nan onsting. buton þon abb. ane. ne he ne hersumie nan man. buton þone Papa on Rome. ⁊ se Ærce-biscop on Cant-ƿar-byrig. Gif hƿa þis to-brekeð æni þing. sce. Petre mid his sƿeord him adylige. Gif hƿa hit hælt. sce. Petre mid heofne keie undo him heofen-rice :· Dus ƿæs seo mynstre Medeshamstede agunnen. þ man siþþon cleopede Burh. Siþþon com an oþre Ærceb. to Cant-ƿar-byrig. seo ƿæs gehaten Deodorus. sƿiþe god man ⁊ ƿis. ⁊ heold his sinoð mid his biscopes. ⁊ mid þe lerede-folc. Da ƿæs Ƿinfrid. Myrcene biscop. don of his biscoprice. and Saxulf abb. ƿas þær gecoren to biscop. and Cuðbald. munec of þe selue mynstre. ƿæs coren to abbot. Dis sinað ƿas gehalden æfter ure Drihtnes acennednesse seox hundred ƿintra. and III. and hund seofenti ƿintra :·

An.

1 *Yitbert.* Chart. Lat. *inter Eadberhtum & Herefridum. Fortasse rectius; nisi ejusdem nominis duo essent, qui Chartæ sigilla apposuerint.* 2 *Quomodo hoc nomen ei inditum fuit, vide An.* 963.

a --ƿealh.

An. DCLVIII. Her [a] Cenwalh gefeaht æt Peonnum wið Wealas. ⁊ [b] hy geflymde oð [c] Pedridan. Þis wæs gefohten siððan he of East-[d] Englum com. He wæs þær [e] III. gear. on [f] wræce hæfde hine Penda [g] adryfene". ⁊ rices [h] benumene. forþon [i] þ he" his [k] sweostoran forlet:·

DCLIX.

An. [l] DCLX. Her [m] Æþelbryht [n] biscop" gewat [o] from [p] Cenwalle. ⁊ Wine heold þone [q] biscopdom III. gear. And [r] se [m] Æðelbyrht onfeng [s] Parisiana [t] biscopdomes. on [u] Galwalum be [x] Signe:·

An. DCLXI. Her [y] Cenwalh [z] gefeaht [a] in [b] Eastron on Possentes-byrig. ⁊ [c] gehergade Wulfhere Pending [d] oð Æscesdune. And [e] Cuþred Cwichelming. ⁊ [f] Cenbyrht [g] cyning on anum geare [h] forðferdan. And on Wiht [c] gehergade Wulfhere Pending. and gesealde [i] Wiht-waran [k] Aþelwalde. Suð-Seaxna [l] cyninge. forðon [m] þe" Wulfhere [n] hine on-feng æt fulwihte. And Eoppa [o] Mæsse-preost. be [p] Wilverdes [q] worde. ⁊ [r] Wulfheres cyninges". brohte Wiht-[s] warum fulwiht [t] ærest [u] manna:·

DCLXII. DCLXIII.

An. DCLXIV. Her sunne [x] aþystrode

An. DCLVIII. Hoc anno, Cenwallus pugnabat apud Peonne contra Britannos, & eos fugavit ad Pedridan. Hoc [prælium] commissum est, postea quam ex Orientalibus Anglis venisset. Ibi fuit III. annis; [quippe] in exilium eum Penda egerat, & regnum occuparat, propterea quod is ejus sororem repudiarat.

An. DCLX. [1] Hoc anno, [2] Æthelbryhtus Episcopus discessit à Cenwallo; & Wina tenuit eum Episcopatum III. annis. Æthelbyrhtus autem suscepit Parisiensem Episcopatum in Galliis, juxta Sequanam.

An. DCLXI. Hoc anno, Cenwallus pugnabat Paschatis tempore in Possentesbyrig*: & vastavit Wulferus, filius Pendæ, usque ad Æscesdune. Cuthredus vero Cwichelmi filius, & Cenbyrhtus Rex eodem anno decesserunt. Et in Vecta devastavit Wulfherus, Pendæ filius, deditque Wihtwaros Athelwaldo, Australium Saxonum Regi, quoniam Wulfherus eum in Baptismo susceperat. Eoppa item Presbyter, Wilferdi jussu ac Wulfheri Regis, primus omnium obtulit Wihtwaris Baptismum.

An. DCLXIV. Hoc anno, sol obscuratus est

a --wealh. *Laud. Cant.* *b* heo. *Laud.* *c* Pedredan. *Laud.* Pederedan. *Cant.* *d* Engla. *Laud.* *e* on wræce III. gear þyder hine hæfde Penda adræfedne. *Cant.* *f* wrecce-sið. *Laud.* *g* adrefedne. *Laud.* *h* ---menne. *Cant.* *i Ex Laud.* *k* sweoston. *Laud.* sweostoran. *Cant.* *Fortasse* sweostor an, *i. e. ex sororibus unam.* *l* DCLIX. *Laud.* *m* Ægelbriht. *Laud.* Ægelbriht. *Cant.* *n Deest Cant.* *o* fram. *Cant.* *p* --wala. *Laud.* Kenweale. *Cant.* *q* ---dome. *Laud.* bysceopdome. *Cant.* *r* seo. *Laud.* *s* Persa. *Laud. Cant.* *t* bisceop- *Cant.* *u* Galwealum. *Cant.* *x* Sigene. *Laud.* *y* --wealh. *Laud. Cant.* *z* feaht. *Laud.* *a* on. *Laud. Cant.* *b* Eastran. *Cant.* *c* ---gode. *Cant.* *d* on. *Cant.* *e Sic Laud. Cant. Mendose Wheel.* Cuþrede. *f* Centbriht. *Laud.* *g* cing. *Cant.* *h* --ferdon. *Cant.* *i* Wihtwarum. *Laud.* *k* Æþelwolde. *Laud. Cant.* *l* cininga. *Laud.* cyng. *Cant.* *m Ex Cant.* *n* his. *Cant.* *o Deest Laud. Cant. Cot.* *p* Wilferdes. *Laud. Cant.* Wilfriðes. *Cot.* *q* hæse. *Cot.* *i. e. jussu.* *r Sic Laud.* -- Wulfheres cynges. *Cot. Mendose Wheel.* Wulfhere cyning. *ac Cant.* Wulfhere cyng. *s* --waran. *Cant.* *t* ærost. *Laud.* æros. *Cot.* *u Ex Laud. Cot. Cant.* *x* aþestrode. *Laud.* aþeostrode. *Cant.*

1 *Kenwalchius West-Saxonicam provinciam in duas parochias divisit, & Episcopo Winæ in civitate Wenta sedem Episcopatus tribuit. Unde Agelberhtus Episcopus graviter offensus in Galliam rediit, & Episcopatum Parisiacæ civitatis accepit.* Flor. *Vid.* Bed. H. E. *l.* 3. *c.* 7.
2 *al. Ægelbyrhtus.* * *cum Wulfero.*

a Ex

eſt v. Non. Maii, & [1] Arcenbryhtus, Cantwarorum Rex, deceſſit*; atque [2] Ecgbyrhtus ejus filius capeſſit regnum. [3] Colmannus etiam cum ſociis profectus eſt ad ſuam nationem. Eodem anno, fuit magna hominum ſtrages in Britannia Inſula; & in ea ſtrage periit Tuda Epiſcopus, ac ſepultus eſt in [4] Wagele. [5] Ceadda item & [6] Wilverthus fuerunt conſecrati. Et eodem anno, Archiepiſcopus Deus-dedit deceſſit.

DCLXV. DCLXVI.

An. DCLXVII. [7] Hoc anno, Oſwiu & Ecbrihtus mittebant Wigheardum Presbyterum Romam, ut ibi conſecraretur in Archiepiſcopum Cantwarenſem. Verum is deceſſit quam primum eo perveniſſet.

An. DCLXVIII. Hoc anno, Theodorus conſecratus eſt in Archiepiſcopum †, & miſſus in Britanniam *.

An. DCLXIX. Hoc anno, Ecbyrhtus Rex dedit Baſſo Presbytero Raculf, in quo Monaſterium ædificaret.

An. DCLXX. [8] Hoc anno, deceſſit Oſweo, Northymbrorum Rex, xv. kal. Martii; & [9] Ecverthus ejus filius regnavit poſt eum. Hlotherus item, Ethelbyrhti Epiſcopi nepos, capeſſit Epiſcopalem dignitatem ſuper Occidentalium Saxonum terram, & te-

[a] on v. Non. Maii". ⁊ [b] Arcenbryht. Cantwara [c] cyning. forð-ferde. [d] ⁊ Ecbyrht his sunu feng to þam rice". And Colman mid his geferum for to his cyððe. [e] Ðy ylcan geare. wæs" micel man-cwealm [f] on Brytene igland. ⁊ on þam cwealme forð-ferde Tuda biscop. ⁊ wæs bebyrged on Wagele". And [g] Ceadda ⁊ [h] Wilverð [i] wæron gehadode. And [k] þy ylcan geare. [l] seo Ærcebiscop" Deus-dedit forð-ferde :·

[m] An. DCLXVII. [n] Her Oswiu ⁊ Ecbriht sendon Wigheard preost to Rome". ꝥ hine man scolde halgian [o] þar" to Ærcebiscope [p] to Cantuarb." ac he forð-ferde sona [q] swa he þider com :·

An. DCLXVIII. [r] Her Ðeodorus man hadode to Ercebisceope". [s] ⁊ sende hine to Brytene" :·

An. DCLXIX. Her [t] Ecbyrht [u] cyning sealde Basse [x] mæsse"-[y] preoste Raculf. mynster [z] on" to tymbrianne :·

An. DCLXX. Her forð-ferde [a] Osweo. [b] Norðan-hymbra cyning. [c] on xv. kal. Mar." ⁊ [d] Ecverð [e] his sunu" ricsode æfter him. And Hloðhere feng to biscopdome ofer [f] West-Seaxana [g] land". [h] Æþelbyrhtes bisceopes nefa. and heold vii. gear.

---

a *Ex Laud. & Cot.* *b* Ercenbriht. *Laud.* Earkenbriht. *Cant.* *c* cing. *Cant.* *d* *Ex Laud.* *e* On þissum geare com. *Laud.* *f* *Ex Laud.* *g* Ceadde. *Laud.* *h* --ferð. *Laud. Cant.* *i* wæran. *Cant.* *k* on þam. *Laud.* *l* *Ex Laud.* *m* *Ex Laud. Cot.* *n* Her Wighard ferde to Rome ealswa Oswi cyng ⁊ Egbyrht hine sendan. *Cot.* *Hoc anno, Wighardus profectus eſt Romam, prout Oſwi Rex & Egbyrhtus eum miſerunt.* *o* *Ex Cot.* *p* *Ex Cot.* *q* þas. *Cot.* *r* Her Vitalianus se Papa gehadode Ðeodorus to Arcebiscop. *Laud.* *Hoc anno, Vitalianus Papa conſecravit Theodorum in Archiepiſcopum. Ita etiam Cod.* Cot. *verum pro* gehadode Ðeodorus *legit* gehalgode Ðeodore. *s* *Ex Laud. Cot.* *t* Ecbriht. *Laud.* Ægbriht. *Cant.* *u* cing. *Cant.* *x* *Deeſt Laud. Cot.* *y* preost. *Laud.* *z* *Deeſt Laud.* *a* Oswiu. *Laud.* *b* Norð-- *Cant.* *c* *Ex Laud.* *d* Ægferð. *Cant.* *e* *Ex Laud.* *f* Weast-Seaxum. *Laud.* *g* *Ex Cant. Deeſt Laud. Cot. Wheeloc.* *h* Æglbrihtes. *Laud.* Ægelbrihtes. *Cant.*

1 *Ercenberhtus ad An.* 640. *al. Ercomberhtus.* * *Pridie Iduum Julii.* Thorn. 2 *al. Egeberhtus, & Vigeberhtus. -- ad An.* 673. *Ecbyrhtus.* 3 Colmannus, *qui fuit Epiſcopus Lindisfarnenſis, cum Catholicum Paſcha obſervare nollet, de illa re Synodus apud* Streoneshealh *congregata eſt, unde dicitur is domum rediiſſe. Vide* Bed. H. E. *l.* 3. *c.* 26. 4 *Pegnaleth.* Bed. 5 *Vide* Bed. H. E. *l.* 3. *c.* 28. 6 *al. Wilfridus.* 7 *Vide* Bed. H. E. *l.* 3. *c.* 29. † *ſub die* VII. *kal. Aprilis.* Bed. * VI. *kal. Junii.* Bed. VI. *kal. Julii.* Thorn. 8 *Vide* Bed. H. E. *l.* 4. *c.* 5. 9 *Ecgfredus.* Bed.

a Ex

vii. gear. [a] ⁊ [b] Deodor biscop hine [c] gehalgode. [d] And se Osƿeo ƿæs [e] Æþelverðing. Æþelverð Æþelricing. Æþelric Iding. Ida Eopping.:·

An. DCLXXI. Her ƿæs þæt [f] micele fugla ƿæl:·

An. DCLXXII. Her forð-ferde [g] Cenƿalh [h] cing. ⁊ [i] Seaxburh [k] heold an gear rice. his cƿen. æfter him:·

An. DCLXXIII. Her [l] Ecbryht. Cantƿara cyning. forð-ferde. [m] And ðy [n] ilcan geare ƿæs [o] sinoð æt [p] Heort-fordan. And sce. [q] Æþeldryð [r] ongon þ mynster æt [s] Ely:·

An. DCLXXIV. Her feng Æscƿine to rice on Ƿest-Seaxum. [t] se ƿæs Cenfusing. Cenfus Cenferðing. Cenferð Cuþgilsing. Cuþgils Ceolƿulfing. Ceolƿulf Cynricing. Cynric Cerdicing.:·

An. DCLXXV. Her Ƿulfhere Pending. ⁊ Æscƿine [u] Cenfusing gefuhton æt [x] Bedan-heafde. And [y] þy ylcan geare Ƿulfhere forð-ferde. ⁊ Æþelred feng to rice:· [z] On his time þa sende he to Rome Ƿilfrid biscop to þam Pape þe þa ƿes. Agaðo he ƿæs gehaten. ⁊ cydde him mid ƿrit ⁊ mid ƿorde. hu his broðre. Peada ⁊ Ƿulfhere. ⁊ se abbot Saxulf. heafden ƿroht an minstre. Medeshamstede ƿæs gehaten. ⁊ þ hi hit heafden gefreod ƿið kyning. ⁊ ƿið biscop of ealle þeudom. ⁊ bed him þ he scolde þ geten mid his ƿrit. ⁊ mid his bletsunge. And seo Papa sende þa his geƿrite to Englalande þus cƿeðende. Ic Agaðo. Papa of

nuit vii. annis: Theodorus autem Episcopus eum consecravit. Osweo vero fuit filius Æthelverthi, Æthelverthus Æthelrici, Æthelricus Idæ, Ida Eoppæ.

An. DCLXXI. Hoc anno, fuit [1] magna ista volucrum strages.

An. DCLXXII. Hoc anno, decessit Cenwallus Rex; & Sexburga ejus uxor uno anno regnum tenuit post illum.

An. DCLXXIII. Hoc anno, Ecbryhtus, Cantwarorum Rex, decessit. Et eodem anno*, fuit [2] Synodus apud Heortfordan. Et sancta Ætheldrytha incœpit illud Monasterium apud Ely.

An. [3] DCLXXIV. Hoc anno, capessit Æscwinus regnum in Occidentalibus Saxonibus, qui fuit filius Cenfusi, Cenfusus Cenferthi, Cenferthus Cuthgilsi, Cuthgilsus Ceolwulfi, Ceolwulfus Cynrici, Cynricus Cerdici.

An. DCLXXV. Hoc anno, Wulferus, Pendæ filius, & Æscwinus, Cenfusi filius, pugnabant apud Bedanheafde: & eodem anno, Wulfherus decessit, ac Æthelredus capessit regnum. Ejus [regni] tempore, mittebat Romam Wilfridum Episcopum ad eum qui tum fuit Papa, Agatho appellatus; atque eum certiorem fecit literis, ac verbis, quod sui fratres, Peada & Wulfherus, & Abbas Saxulfus erexerant Monasterium quoddam Medeshamstede dictum; quodque ii illud liberarant cum Rege ac cum Episcopo, ab omni servitute: & rogavit eum ut id confirmaret cum suis literis, ac cum sua benedictione. Unde Papa mittebat suas literas in Angliam, sic dicens. Ego Agatho, Papa Romanus

a Ex Laud. Cant. *b* Deodorus. *Laud.* *c* halgode. *Laud.* *d Desunt Laud.* *e* --ferð-ing. --ferð. *Cant.* *f* miccle. *Cant.* *g* Kenƿealh. *Cant.* *h Ex Cot.* *i* Sexburh. *Laud.* *k* an geare rixade his cƿen. *Laud.* his cƿen rixade an gear. *Cot.* his cƿen rixode æfter him an gear. *Cant.* *l* Egbriht. *Laud.* Ægbriht. *Cant.* *m* ⁊ Deodorus Arcebiscop gesomnode sinoð. *Cot. & Theodorus Archiepiscopus coëgit Synodum.* *n Ex Cant.* *o* seonoð. *Cant.* *p* --forde. *Laud.* --forda. *Cant.* *q Sic Cot.* --brið. *Laud. Mendose Wheel. & Cant.* --bryht. *r* agan. *Laud.* ongan. *Cant.* agann. *Cot.* *s* Helige. *Laud.* Elige. *Cant.* *t Desunt Laud.* *u Ex Laud.* *x* Biedan- *Cant.* *y* þa. *Laud.* *z* Chartam *hanc Ecclesiæ Medeshamstedensi* (*hodie* Petroburgensi) *concessam ex Cod. MS.* Laud. *desumpsimus.*

1 *maxima volucrum pugna.* Hunt. * xxiv. *die mensis Septembris.* Spelman. *Concil.*
2 *Vide* Bed. H. E. *l.* 4. *c.* 5. 3 656. Dicet.

manus salutem dico Æthelredo, digno Merciorum Regi; & Theodoro Archiepiscopo Cantwarensi; & Merciorum Episcopo Saxulfo, qui antea fuit Abbas; omnibus item Abbatibus qui sunt in Anglia, Dei salutationem, & meam benedictionem [mitto.] Audivi Regis Æthelredi petitionem, & Archiepiscopi Theodori, & Episcopi Saxulfi, & Abbatis Cuthbaldi; atque volo ut omni ex parte fiat, sicut vos illud proposuistis. Præcipio item in Dei gratiam, & sancti Petri, ac omnium Sanctorum, omniumque consecratorum capitum, ne Rex, aut Episcopus, aut Comes, aut alius quispiam habeat ullum tributum, gavlum, gildum aut feordingum, aut ullam servitutem exigat ab ista Abbatia de Medeshamstede. Præcipio item ne Episcopus Diœcesanus adeo sit audax, ut ordinationem aut consecrationem præstet in hac Abbatia, nisi id Abbas ab eo petierit: neque mulctam Episcopalem [exiget], neque Synodalem, neque de quacunque re ibi habebit tributum. Volo item ut Abbas æstimetur legatus Romanus per totam istam Insulam; & quisquis Abbas ibi fuerit electus à Monachis, ut is consecretur ab Archiepiscopo Cantwarensi. Volo & confirmo, ut si quis fidem dederit se Romam profecturum, nec poterit præstare; sive præ valetudine, sive præ Domini negotiis, sive præ inopia; sive præ aliis quibuscunque negotiis nequierit, Anglus fuerit, an alia quacunque de Insula: adveniat Monasterium illud in Medeshamstede, atque habeat eandem remissionem à Christo, & sancto Petro, & Abbate, ac Monachis, quam esset habiturus si Romam proficisceretur. Interim peto à te, frater Theodore, ut permittas tuo per totam Angliam edicto Concilium congregari; utque hæ literæ recitentur ac observentur. Etiam tibi dico, Saxulfe Episcope, quod sicut rogasti ut Monasterium sit immune, ita interdico tibi, & omnibus Episcopis qui tibi successerint, à Christo [missi] omnibusque ejus Sanctis, ne vos ullum tributum habeatis ex eo Monasterio, nisi quantum Abbas voluerit. Verbo demum pronunciabo, quod quisquis observaverit has literas & hoc mandatum, in perpetuum habitaturus est

Rome. Grete wel seo wurðfulle Æþelred. Myrcene kyning. ⁊ se Ærcebiscop Deodorum of Cant-war-byrig. ⁊ seo Myrcene biscop Saxulf. seo ær wæs abbot. ⁊ alle þa abbotes þa sindon on Engla-lande Godes gretinge. ⁊ minre bletsunge. Ic haue geheord seo kyninges Æþelredes geornunge. ⁊ þes Ærcebiscopes Deodorus. ⁊ þes biscopes Saxulfes. ⁊ þes abbotes Cuþbaldes. ⁊ ic hit wille ꝥ hit on ælle wise beo. swa swa ge hit sprecon hauen. And ic bebeode of Godes half. ⁊ s. Petres. ⁊ ealra halgan. ⁊ ealre hadode heafde. þet ne kyning. ne biscop. ne eorl. ne nan man ne haue nan onsting. ne gafle. ne geold. ne feording. ne nanes cinnes þeudom ne nime man of ꝥ abbot-rice of Medeshamstede. Ic beode æc ꝥ þe scyr-biscop ne seo swa dyrstlece. ꝥ he ne hading. ne haleging ne do on þis abbot-rice. buton seo abbot hit him bidde. ne biscop-wite. ne sinað. ne nanes kinnes þing na haue þær nan onsting. And ic wille ꝥ seo abbot beo gehealden for legat of Rome ofer eal ꝥ iglande. ⁊ hwilc abbot þe beð þær cosen of þe munecan. ꝥ he beo gebletsad of þan Ærcebiscop of Cant-war-byrig. Ic wille ⁊ tyðe ꝥ hwilc man swa haued behaten to faren to Rome. ⁊ he ne muge hit forþian. ouþer for untrumnisse. ouþer for lauerdes neode. ouþer for haueleste. ouþer for hwilces cinnes oþer neod he ne muge þær cumon. beo he of Engle-lande. ouþer of hwilc oðer igland beo he. cume to ꝥ mynstre on Medeshamstede. ⁊ haue ꝥ ilce forgiuenesse of Criste. ⁊ s. Peter. ⁊ of þone abbot. ⁊ of þone muneca. ꝥ he scolde hauen gif he to Rome fore :- Nu bidde ic þe broþer Deodorus. ꝥ þu lete bedon geond æl Engle-lande þet seo sinað wurðe gegaderod. ⁊ þis write wurðe geredd ⁊ gehealdon. Al swa ic beode þe Saxulf biscop. ꝥ swa swa þu hit geornest. ꝥ seo mynstre beo freo. swa ic forbeode þe ⁊ ealle þe biscopas þe æfter þe cumon of Criste ⁊ of ealle his halgan. ꝥ ge nan onsting ne hauen of ꝥ mynstre. buton swa micel swa þone abbot wile :- Nu wille ic hit segge mid worde ꝥ. hwa swa halt þis write ⁊ þis bode. þa wurðe he efre

puniende

ƿuniende mid God ælmihti on heuen-rice. ⁊ hwa swa hit to-brecð. þa wurðe he amansumed. ⁊ aniðrod mid Judas. ⁊ mid ealle deofle on helle. buton he cume to dedbote. Amen. Ðas writ sende seo Papa Agaðo. ⁊ an hundred ⁊ fif ⁊ twenti biscopes bi Wilfrid Ærcebiscop of Eoferwic to Engla-lande:. Ðis wæs gedon æfter ure Drihtnes acennednesse DCLXXX. þes kininges VI. gear Æþelredes. Ða heot seo kining þone Ærcebiscop Deodorus. ꝥ he scolde setton ealle gewitene mot æt þone stede ꝥ man cleopeð Heatfelde. Ða hi wæron þær gegaderod. þa leot he rædon þa gewrite. þe seo Papa þider sende. ⁊ ealle hit getton. ⁊ ful-feostnodon. Ða seide se kyning. Ealle þa þing þe min broþer Peada. ⁊ min broðer Wulfere. and mine swuster. Cineburh ⁊ Kyneswið. geafon ⁊ getton sce. Peter ⁊ þone abbot þa wile ic ꝥ stande. ⁊ ic wile on min dæi hit æcon for here saule. and for minre saule. Nu gife ic sce. Peter to dæi into his minstre Medeshamstede þas landes. ⁊ eal ꝥ þær to ligged. þet is. Bredune. Hrepingas. Cedenac. Swines-hæfed. Heanbyrig. Lodeshac. Scuffanhalch. Costesford. Stret-ford. Wætelle-burne. Lufgeard. Æðelhuniglond. Barðan-ig:. Ðas landes ic gife sce. Peter eal swa freolice. swa ic seolf hit ahte. ⁊ swa ꝥ nan min æfter-genglers þær nan þing of ne nime. Gif hwa hit doð. þes Papa curs of Rome. ⁊ ealre biscope curs he habbe. ⁊ here ealre þe her be gewitnesse. ⁊ þis ic festnie mid Cristes tacne. ✠. Ic Deodorus. Ærcebiscop of Cant-war-byrig. am witnesse of þas gewrite of Medeshamstede. ⁊ ic festnie mid min gewrite. ⁊ ic amansumie ealle þa þær ani þing of-breke. ⁊ ic bletsie ealle þa þe hit healden. ✠. Ic Wilfrid. Ærceb. of Æferwic. ic eam witnesse of þas gewrite. and ic gæte þær ilce curs. ✠. Ic Saxulf. þe wæs firest abbot. and nu eam biscop. ic

cum Deo Omnipotenti in regno cœlorum; & quisquis illud violarit, excommunicabitur & damnabitur cum Juda, & cum omnibus Dæmonibus apud infernum, nisi venerit ad resipiscentiam. AMEN. Has literas mittebat Papa Agatho, & centum ac viginti quinque Episcopi per Wilfridum, Archiepiscopum Eboracensem, in Angliam. Hoc factum fuit post Domini nostri nativitatem DCLXXX. Regis Æthelredi VI. anno. Tum præcepit Rex Archiepiscopo Theodoro, ut indiceret omnium Optimatum Concilium apud locum qui appellatur Heatfelde. Ubi ii essent ibi congregati, permisit recitari literas, quas Papa eo miserat; atque universi eas confirmabant, ac stabilibant. Tunc dicebat Rex: Omnia quæ frater meus Peada, & frater meus Wulferus, meæque sorores, Cineburga & Kynesuitha, dederunt ac confirmarunt sancto Petro, & Abbati, volo ut permaneant: ipse etiam mea ætate illud aucturus sum ob eorum animas, & ob meam animam. Dono autem hodie sancto Petro, in suum Monasterium Medeshamstede, has terras & omnia pertinentia, id est, Bredune, Hrepingas, Cedenac, [1] Swineshæfed, [2] Heanbyrig, [3] Lodeshac, Scuffanhalch, Costesford, Stretford, Wætelleburne, [4] Lufgeard, [5] Æthelhuniglond, [6] Barthanig. Has terras dono sancto Petro ita libere sicut ipse possedi, adeo ut nulli meorum successorum inde quicquam detrahere liceat. Si quis id fecerit, Papæ Romani execrationem, & omnium Episcoporum execrationem habeat, omnium item qui hic testes sunt; atque hoc ipse confirmo cum Christi cruce. ✠. Ego Theodorus, Archiepiscopus Cantwarensis, testis sum hujusce Chartæ de Medeshamstede, & confirmo mea manu, excommunicoque omnes qui de ista quicquam volaverint, & benedico omnibus qui id observarint. ✠. Ego Wilfridus Archiepiscopus Eboracensis, testis sum hujus Chartæ, & confirmo eandem execrationem. ✠. Ego Saxulfus, qui fui primum Abbas, nunc autem sum Episcopus, meam

1 *Suineshened.* Chart. Petroburg. 2 *Heanbrig.* Chart. Pet. 3 *Lodeshale.* Chart. Pet. 4 *Lusgerd.* Chart. Pet. 5 *Hethelhuniglond.* Chart. Pet. 6 *Barchanig.* Chart. Pet.

meam denuncio execrationem, & omnium meorum successorum, in eos qui hanc violarint. Ego Ostritha, Æthelredi Regina, eam confirmo. Ego Adrianus Legatus eam confirmo *. Ego Putta, Episcopus de Rofecester, isti subscribo. Ego Waldherus, Episcopus de Lundonia, eam confirmo †. Ego Cuthbaldus Abbas eam confirmo, ut quisquis violaverit, omnium Episcoporum execrationem & omnis Christiani populi habeat. AMEN.

gife hi min curs ⁊ ealle min æfter-gengle. þe þis to-breket. Ic Ostriðe. Æþelredes cwen. hit tyðe. Ic Adrianus legat hit iete. Ic Putta. biscop of Rofe-cestre. ic hit write. Ic Waldhere. biscop of Lundene. hit festnie. Ic Cuðbald abbot hit geate swa þet hwa swa hit breket. ealre biscope cursunge. and eal Cristene folces he hafe. Amen.

An. DCLXXVI. Hoc anno, [1] Æscwinus decessit; & Hedda capessit Episcopatum *. Et Centwinus capessit Occidentalium Saxonum regnum. Centwinus autem fuit filius Cynegilsi, Cynegilsus Ceolwulfi. Æthelredus, Merciorum Rex, devastavit Cantium.

An. DCLXXVI. Her Æscwine forð-ferde. ⁊ Hedde feng to [a] biscopdome. [b] ⁊ Centwine feng to [c] West-Seaxna" rice". [d] ⁊ Centwine wæs Cynegilsing. Cynegils Ceolwulfing". And [e] Æþelred. Myrcna" cyning. [f] ofer-hergade Cent-land :.

DCLXXVII.

An. DCLXXVIII. Hoc anno, apparuit stella, Cometa [dicta,] in [mense] Augusto; & effulsit per tres menses omni mane tanquam radius solaris. Et Wilfrithus Episcopus privatus est suo Episcopatu ab Ecgfertho Rege; ac consecrati sunt duo Episcopi in illius sedem, Bosa ad Deiros, & Eata ad Beornicios. Consecratus est etiam Lindiswaris in Episcopum Eadhedus, qui fuit primus Episcoporum in Lindissi.

An. DCLXXVIII. Her [g] oþiwde Cometa se steorra [h] on Auguste". [i] ⁊ scan III. monþas ælce morgen" [k] swilce sunne beam". And [l] Wilfrið [m] biscop wæs adrifen of his [n] biscopdome from [o] Ecgverþe cyninge. [p] ⁊ man gehalgode II. biscopas on his stal. Bosan to Derum. ⁊ Eatan to Beornicum. And man gehalgode Lindiswarum to biscope Eadhed. se wæs on Lindissi ærost biscopa":.

An. DCLXXIX. Hoc anno, Ælfwinus fuit occisus juxta Trentam, quo in loco Ecgferthus & Æthelredus depugnabant. Hoc item anno, sancta Ætheldritha decessit. [2] Et Coludesburh divino igne combusta est.

An. DCLXXIX. [q] Her Ælfwine wæs of-slegen" [r] be Trentan. þær þær Ecgferð ⁊ Æþelred gefuhton". And [s] her" sce. [t] Æþeldrið forð-ferde. [u] And Coludesburh [x] for-barn mid [y] godcundum fyre":.

An. DCLXXX. [3] Hoc anno, indixit Theodorus Archiepiscopalem Synodum in

An. DCLXXX. Her gesæt Ðeodorus Arcebiscopes [z] sinoð on Hæðfelda.

---

a bysceop- *Cant.* *b* *Ex Laud. Cot. Cant.* *c* *Deest Cant.* *d* *Desunt Laud.* se. *Cant.* *e* Æþered Myrcne. *Cant.* *f* ---gode Cent-lond. *Cant.* *g* ateowede. *Laud.* oþeowde. *Cant.* ætywde. *Cot.* *h* *Ex Laud.* *i* *Ex Laud. Cot.* ⁊ scan þry monþas on ærne morgen. *Cot.* *& effulsit per tres menses primo mane.* *k* *Ex Laud.* *l* Wilferð. *Laud. Cant.* *m* bysceop. *Cant.* *n* ---stole. *Cot.* *o* Ecferðe. *Laud.* Ecgfriðe. *Cot.* Ægferðe. *Cant.* *p* *Ex Laud.* *q* Her man ofsloh Ælfwine. *Laud.* *r* *Ex Laud.* *s* *Ex Laud.* *t* --ðrið. *Wheel. mendose.* *u* *Ex Laud. Cot.* *x* forð-ferde. *Cot.* *y* ---dan. *Cot.* *z* seonoð. *Cant.*

* *Post* Adrianum, *addit* Chart. Petroburg. *& Johannes Romanus Legatus.* † *Post subscriptionem* Waldheri, *addit* Chart. Pet. *& omnes Comites, & Principes terræ totius Angliæ.* 1 *West-Saxonum Rex.* * *West-Saxonum*; *defuncto nempe vita Eleutherio.* 2 *Vide* Bed. H. E. *l.* 4. *c.* 25. 3 *Ad An.* 683. Dicet.

feldа. [a] forðon [b] þe" he wolde þone [c] Cristes [d] geleafan gerihtan". And þy [e] ylcan" geare forð-ferde Hild [f] abbodisse [g] on Streones-heale":.

An. DCLXXXI. [h] Her man halgode [i] Trumbriht biscop to Hagustaldes-ea. ⁊ Trumwine [k] Pihton. forðan [l] hy hyrdon [m] þa" [n] hider. [o] Her" [p] on þissum geare Centwine geflymde [q] Bryt-wealas" oð sæ":.

DCLXXXII. DCLXXXIII.

[r] An. DCLXXXIV. Her on þissum geare sende Ecgferð here on Scottas. ⁊ Briht his ealdor-man mid. ⁊ earmlice hi Godes cyrican hyndan ⁊ bærndon :.

An. DCLXXXV. [s] Her hæt Ecgferð cining gehalgian Cuðberht to biscope. ⁊ Ðeodorus Archiepis. hine gehalgode on Eoferwic. þam forman Eastor dæge to biscope to Hagustaldes-ham. forþam Trumbriht wæs adon of þam biscop-dome. And þy ilcan geare [t] man of-sloh Ecgferð cining" [u] be norðan sæ. ⁊ mycelne here mid him on XIII. kl. Junii. He wæs XV. winter cining. ⁊ Aldfrið his broðor feng æfter him to rice". [x] Se Ecgverð wæs Osweoing. Osweo Æðelverðing. Æþelverð Æþelricing. Æþelric Iding. Ida Eopping. And her Ceadwalla ongan æfter rice winnan. [y] Se Ceadwalla wæs [z] Cenbyrhting. Coenbyrht Cading. Cada Cuþaing". Cuþa Ceawlining. Ceawlin Cynricing. Cynric Cerdicing. ⁊ Mul wæs

[1] Hæthfelde, [2] ut [errores circa] Christi fidem corrigeret. Et eodem anno decessit [3] Hilda, Abbatissa in Streonesheale.

An. [4] DCLXXXI. Hoc anno, consecratus est Trumbrihtus Episcopus ad Hagustaldesea, & Trumwinus ad Pictos; (ii enim huc eo tempore pertinebant.) Hoc anno, Centwinus fugavit Britannos usque ad mare.

An. DCLXXXIV. Hoc anno, mittebat Ecgferthus exercitum in [5] Scotiam, & una Brihtum suum Ducem; ii autem misere Dei Ecclesias devastarunt & combusserunt.

An. DCLXXXV. [6] Hoc anno, jussit Ecgferthus Rex consecrari Cuthberhtum in Episcopum; & Theodorus Archiepiscopus illum consecravit in Eboraco, primo Paschatis die, Episcopum ad Hagustaldesham; quippe Trumbrihtus privatus esset eo Episcopatu. [7] Et eodem anno, occisus est Ecgferthus Rex juxta mare Boreale, & magnus exercitus cum eo, XIII. kal. Junii. Fuit XV. annis Rex; & Aldfrithus ejus frater post illum capessit regnum. Ecgverthus fuit Osweoi filius, Osweo Æthelverthi, Æthelverthus Æthelrici, Æthelricus Idæ, Ida Eoppæ. Et hoc anno, Ceadwalla incœpit pro regno contendere. Ceadwalla fuit Cenbyrhti filius, Cenbyrhtus Cadæ, Cada Cuthæ, Cutha Ceawlini, Ceawlinus Cynrici, Cynricus Cerdici. Mollo fuit Cead-

a to gerihtanne Cristes geleauan. *Cot.* *b Ex Laud. Cant.* *c* Chpistes. *Cant.* *d* gelæfan. *Laud.* *e Deest Laud.* *f* --desse. *Laud.* abbatisse. *Cant.* *g Desunt Cant.* *h Ex Laud. Cot.* *i* Trumbyrht. *Cot.* *k Sic Cod. Cot.* Wihtum *Laud. mendose; quia de Episcopo Vectensi nusquam auditum est: adde quod sequentia lectionem Cod.* Cot. *confirmant; Picti enim ad Episcopatum Hagustaldensem prius pertinebant.* *l* hi hyrað. *Cot.* *m Deest Cot.* *n* þider. *Cot.* *o Ex Laud.* *p Ad An.* DCLXXXII. *Laud.* *q* Bryttas. *Cant.* *r Ex Laud.* *s Ex Laud. ad verba* And þy ilcan *&c.* *t* Ecgferð mon of-sloh. *Cod.* Ben. *quæ vitio librarii desunt Cod.* Cot. *quem secutus est Wheelocus. Is enim Codex ea quæ narrantur de Egfertho sic exprimit,* And þy ylcan geare Ecgferð wæs Osweoing. *&c.* *u Ex Laud.* *x Genealogiam hanc desumpsimus ex Wheeloc. & Cant. Deest Laud.* *y Deest hæc Geneal. Cod.* Laud. *z* Cenbrihting. Cenbriht Ceadding. Ceadda Cuþing. *Cant.*

1 *al. Hatfeld.* 2 *De hac Synodo fusius* Bed. H. E. *l.* 4. *c.* 17. 3 *De Hildæ vita ac morte* Bed. H. E. *l.* 4. *c.* 23. 4 683. Dicet. 5 *Hiberniam.* Flor. 6 *Vide* Bed. H. E. *l.* 4. *c.* 27.

a Deest

Ceadwallæ frater, [1] qui postea in Cantio incendio periit. Et Hlotherus, Cantwarorum Rex, eodem anno decessit. Et consecratus est Johannes in Hagustaldensem Episcopatum, isque ibi fuit [2] donec Wilfrithus reversus esset. Postea capessit Johannes Eboracensem Episcopatum, quippe Bosa Episcopus decesserat. [3] Deinde Wilferthus ejus Presbyter consecratus est in Eboracensem Episcopatum, & [Johannes] se recepit ad Monasterium suum in Derawude. Hoc anno, contigit in Britannia sanguinea pluvia; lac item & butyrum conversa fuerunt in sanguinem.

An. DCLXXXVI. Hoc anno, Ceadwalla & Mollo ejus frater Cantium & Vectam devastabant. Iste Cædwala donavit sancti Petri Monasterio Medeshamstede vallem quæ est in quadam Insula Heabureahg dicta, dum esset Abbas in Monasterio [is qui] Egbalthus appellatus est, (fuit autem tertius Abbas à Saxulfo ;) dumque esset Theodorus Archiepiscopus in Cantio.

An. DCLXXXVII. Hoc anno, Mollo fuit in Cantio crematus, aliique XII. viri cum eo. [4] Et postea eodem anno, Ceadwalla Cantium devastavit.

An. DCLXXXVIII. [5] Hoc anno, Ceadwala Rex profectus est Romam, & suscepit Baptismum à Sergio Papa, qui ei nomen indidit Petrum. Abhinc autem circiter VII. diebus decessit, XII. kal. Maii,

Ceadwallan broðor. [a] ⁊" þone mon eft on Cent forbærnde:· And [b] Hloðhere. [c] Cantwara cining". Þy ylcan geare forðferde. And [d] man gehalgode Johannes on Agustald to biscope. ⁊ he þær wæs oþþe Wilfrið in com. Syððan feng Johannes to Ceastre-biscopdome. forðan Bosa biscop wæs forð-faren. Ða wæs Wilferð his preost syððan gehalgod Ceastre to biscope. ⁊ for to his mynstre on Dera-wuda":· [e] Her wearð on Brytene blodi ren. ⁊ meolc ⁊ buter wurdon gewende to blode":·

An. DCLXXXVI. Her [f] Ceadwalla and Mul [g] his broðor" Cent ⁊ Wiht [h] forhergedon. [i] Ðæs Cædwala gef into sce. Petres minstre Medeshamstede hoge þ is in an igland Heabureahg hatte. Þa wæs abbot on þære minstre Egbalð wæs gehaten. heo wæs se þridde abbot æfter Saxulfe. Þa wæs Ðeodorus Ærceb. on Cent":·

An. DCLXXXVII. Her Mul wearð on Cent [k] forbærned. ⁊ oþre XII. men mid him. ⁊ þy [l] geare [f] Ceadwalla eft Cent [m] forhergade:·

[n] An. DCLXXXVIII. Her for [o] Ceadwala [p] cining to Rome. [q] and onfeng fulluht æt [r] Sergium" þam Papan. ⁊ he him scop Petrum to name". ⁊ he [s] syþþan" ymbe VII. niht" forð-ferde [t] on XII. kal. Maí. under

a Deest Cant. *b* Loþere. *Laud.* Loþhere. *Cant.* Hlotere. *Cot.* *c Ex Laud. Cot.* *d Ex Laud.* *e Ex Cot.* *f* --pala. *Laud.* Mul ⁊ Ceadwalla. *Cant.* *g Ex Laud. Cot.* *h* --godan. *Laud. Cot. Cant.* *i Ex Laud.* *k* bærned. *Laud.* *l* geara. *Laud.* *m* --gode. *Cant.* *n Hic Annus secundum Cod.* Laud. *Ad An.* DCLXXXIX. *Codd.* Cot. *&* Wheel. *referunt; quorum quidem Wheelocus, ut & Cant. perperam, ac inverso ordine debito, primum Inæ (qui Ceadwallam in regno secutus est) successionem tradit, deinde Ceadwallæ mortem.* *o* --palla. *Cant. Wheel.* *p Deest Wheel. Cant. Cot.* *q* ⁊ fulwihte onfeng from þam Papan. ⁊ se Papa hine het Petrus. *Cant. Wheel.* *r* Sergie. *Cot. Deest Wheel. Cant.* *s Deest Wheel.* þær ymb VII. niht. *Cant.* binnan VII. nihtan. *Cot.* *t Desunt Cot. Cant. Wheel.*

1 *Vide infra An.* 687. 2 *Wilfrithus Archiepiscopatu Eboracensi primum ab Ecgfrido, deinde ab Alfrido, Northymbrorum Regibus, fuerat privatus; tandem vero Hagustaldensis Ecclesiæ suscepit Episcopatum, Joanne ejus Episcopo Bosæ in Archiepiscopatu Eboracensi succedente.* 3 *Joanne nempe rebus Ecclesiæ administrandis propter senectutem minus idoneo.* 4 *Ut fratris sui mortem ulcisceretur.* 5 *Vide* Bed. H.E. *l.* 5. *c.* 7.

under Criſtes claðum". [a] ⁊ he wæs gebyrged innan ſce. Petres cyrican". [b] ⁊ Ine feng to rice on Weſt Seaxna æfter him". [c] ſe [d] rixade [e] XXXVII. wintra. [f] ⁊ he getymbrade þæt mynſter æt Glæſtingabyrig". [g] ⁊ ſyððan [h] gewat to Rome. ⁊ þær [i] wunode oð his ende dæg":. [k] Ðone wæs ſe Ine Cenreding. Cenred Ceolwalding. Ceolwald wæs Cynegilſes [l] broðor. ⁊ þa wæron [m] begen" Cuðwines ſuna Ceawlinges. Ceawlin Cynricing. Cynric Cerdicing :-

ſub Chriſti veſtimentis; & ſepultus eſt in ſancti Petri Eccleſia. Inas autem capeſſit regnum in Occidentalibus Saxonibus poſt eum; & regnavit XXXVII. annis. Is conſtruxit illud Monaſterium apud Glæſtinga-byrig, & poſtea profectus eſt Romam, ac ibi degebat uſque ad ſui exitus diem. Ina fuit Cenredi filius, Cenredus Ceolwaldi, Ceolwaldus fuit Cynegilſi frater, & eorum uterque Cuthwini [filius,] filii Ceawlingi, Ceawlinus Cynrici, Cynricus Cerdici.

DCLXXXIX.

An. DCXC. Her Deodorus [n] Arcebiſcop forð-ferde. [o] He wæs XII. wintra biſcop". [p] ⁊ he wæs bebyrged innan Cantwarabyrig". [q] ⁊ [r] feng [s] Beorhtwald to þam biſceopdome". [t] on kl. Julii. he wæs [u] ær" abbot on Raculfe". [x] Ær [y] þiſſan" [z] wærun [a] Romaniſce biſcopas. [b] ⁊" ſið-ðan [z] wærun Engliſce". [c] Ða wæron II. cininges on Cent. [d] Wihtred and Wæbheard":-

An. DCXC. [1] Hoc anno, Theodorus Archiepiſcopus deceſſit*. Is fuit [2] XII. annis Epiſcopus, & ſepultus eſt in Cantwarbyrig; ac [3] Beorhtwaldus capeſſit eum Epiſcopatum kalendis Julii; is autem antea fuerat Abbas in Raculfe. Huc uſque fuerant Romani Epiſcopi [Cantwarenſes;] poſtea autem Angli. Tunc fuerunt duo Reges in Cantio, [4] Wihtredus & [5] Wæbheardus.

DCXCI. DCXCII.

[e] An. DCXCIII. Her wæs Brihtwald gehalgod to Ærceb. fram Godune. Galwala [f] biſcope. on V. Non. Jul. [g] Innan þas tyd" Gifemund. [h] ſe wæs" biſcop [i] on Hroue-ceſtre". forð-ferde. ⁊ Brihtwald [k] Arcb." [l] gehalgode [m] Tobian on his

An. DCXCIII. Hoc anno, Brihtwaldus conſecratus eſt in Archiepiſcopum à [6] Goduno, Gallorum Epiſcopo, [7] V. Non. Julii. Hoc tempore, [8] Gifemundus, qui fuit Epiſcopus in Hroveceſter, deceſſit; & Brihtwaldus Archiepiſcopus conſecravit Tobian in ejus ſedem.

---

a ⁊ he wearð bebyrged innan S. Petres mynſtre. *Cot. Deſunt Cant. Wheel.* *b* Æfter him underfeng rice Ina. *Cot.* Her Ine feng to Weſt-Seaxna rice. *Cant. Wheel.* *c* ⁊. *Cant.* ⁊ he. *Cot. Wheel.* *d* heold. *Cant. Wheel.* *e Sic Codd. Cot. Wheel. Cant. Mendoſe Cod. Laud.* XXVII. *f Ex Wheel.* *g Deſunt Wheel.* *h* ferde. *Cot.* *i* forð-ferde. *Cot.* deceſſit. *k* Ðonne. *Cant. Deſunt Laud. quæ in hoc anno ſequuntur.* *l* --ðor. *Cant.* *m Ex Cant.* *n* ---ceop. *Cant.* *o Ex Laud. Cot.* *p Ex Laud.* *q Ad An.* DCXCII. *Laud. Cot.* *r* Brihtwoldus wæs gecoren to Ærcb. *Laud. Brihtwoldus electus eſt in Archiepiſcopum.* --- was Brihtwold gecoren to arcb. *Cot.* *s* Brihtwold. *Cant.* *t Ex Laud. Cot.* *u Deeſt Cot.* *x Ad An.* DCXCII. *Laud.* *y Ex Laud.* þiſon. *Cot.* *z* wæron. *Laud. Cant. Cot.* *a* --niſcan. *Cot.* *b Ex Laud. Cot.* *c Ex Codd.* Laud. *&* Cot. *quorum uterque ad An.* DCXCII. *refert.* *d Mendoſe Laud.* Nihtred. *e Ex Laud. Cot.* *f Sic Cot. Mendoſe Laud.* biſcop. *g* On þyſ timan. *Cot.* *h Ex Cot.* *i Ex Cot.* *k Ex Cot.* *l* gehadode. *Cot.* *m* þar to Tobian. *Cot.*

1 *Vide* Bed. H. E. *l.* 5. *c.* 8. * 13. *kal. Octobris.* Flor. Thorn. 2 XXII. Bed. Flor. Brompt. *rectius: Archiepiſcopatum enim ſuſcepit An.* 668. 3 *al. Brihtwoldus.* 4 *Victredus.* Bed. 5 *Suebheardus.* Bed. Flor. *Wedbard.* Brompt. 6 *Godwino.* Flor. 7 III. *kal. Julii.* Bed. 8 *Gibmundus.* Bed.

a loh,

sedem. Brihtelmus item è vivis excessit.

An. DCXCIV. Hoc anno, Cantwari fœdus pepigerunt cum Ina, & ei dederunt xxx. millia librarum amicitiæ [conciliandæ] causa, quod ii antea Mollonem ejus fratrem cremaverant. Wihtredus item capessit Cantwarorum regnum, ac illud tenuit xxxiii. annis. Wihtredus fuit filius Ecgbyrhti, Ecgbyrhtus Arcenbyrhti, Erconbyrhtus Eadbaldi, Eadbaldus Æthelbyrhti. Ubi primum Rex esset, jussit cogi magnum [1] Concilium in locum qui dictus est Baccancelde. Ei interfuit Wihtredus, Cantwarorum Rex, & Archiepiscopus Cantwarensis Brihtwaldus, & Tobias Episcopus de Hroveceaster; & cum iis Abbates & Abbatissæ, multique viri prudentes ibi erant congregati, ut omnes consilium caperent de Dei Ecclesiarum reparatione, quæ sunt in Cantio. Tunc incœpit Rex proloqui, ac dicebat; Volo ut omnia Monasteria & Ecclesiæ quæ fuerint datæ & legatæ Dei in gloriam, Regum fidelium, meorum prædecessorum, diebus; ac meorum propinquorum diebus, Ægelberhti nempe Regis, & eorum qui ei successerint; ita supersint Dei in honorem, & firmiter remaneant in sæcula sæculorum. Quum ego Wihtredus terrestris Rex à cœlesti Rege incitatus, & spiritu justitiæ accensus, à nostris avis illud didicerim, quod nullus Laicus jure debet seipsum immittere in quamvis Ecclesiam, aut aliquid earum rerum quæ ad Ecclesiam spectant: idcirco nos firmiter & fideliter constituimus ac decernimus; & Dei Omnipotentis nomine, omniumque Sanctorum, interdicimus

[a] steall. [b] And Brihtelm wæs of lyfe gelæd :.

An. DCXCIV. Her [c] Cant-ware [d] geþingodan wið Ine. ⁊ [e] him [f] gesealdon" [g] xxx. þusenda" [h] punda" [i] to freondscipe". forðon þe hi ær Mul [k] his broðor" forbærndon. And Wihtred feng to Cant-wara rice. ⁊ heold [l] hit" [m] xxxiii. wintra". [n] Se Wihtred wæs Ecgbyrhting. Ecgbyrht Arcenbyrhting. Erconbyrht Eadbalding. Eadbald Æþelbyrhting":. [o] And sona þas þe he cing was. he het gaderian mycel Concilium on þare stope þe is geclypod Baccancelde. on þare was Wihtred sittende Cant-ware cing. and se Arceb. of Cantuare-byri Brihtwald. ⁊ se biscop Tobias of Hroue-ceastre. ⁊ mid heom abbodas ⁊ abbedessen. ⁊ manige wise menn þær wæron gegaderade. ealle to smeagende embe Godes cyrcan bote. þa beoð innan Cent. Nu agann se cing to sprecende ⁊ sæde. Ic wylle ꝥ ealle þa mynstra ⁊ þa cyrican þa wæron giuene ⁊ becweðene Gode to wyrðmynte be geleaffulra cinga dagan. minra forgenglan. ⁊ be minra magan dagon. be Ægelberhtes cinges. ⁊ þara þe him æfter fyligdan. swa beliuan Gode to wyrðmynte ⁊ fæstlice standan á to ecnisse æure ma. Forðon ic Wihtred eorðlic cing fram þam heouenlice cinge onbryrd. ⁊ mid andan þare rihtwisnisse anæld. * of uran ealdran fæderan ic habbe ꝥ geleornod. þat nan læwedeman nah mid rihte to stingan hine an anre cirican. na anan þara þingan þe to cyrcan belimpð. And for þi stranglice ⁊ trywlice we gesettað ⁊ demað. ⁊ on Godes naman þes ealmihtiges. ⁊ on ealra halgena we forbeodað

a loh. *Cot.* *b Ex Laud.* *c* --wara. *Laud.* *d* þingodan. *Cot.* *e* hi giuan him. *Cot.* *f* ---dan. *Cant.* *g Sic Laud. Cot. Mendose opinor Wheel.* xxx. manna. *Pecunias enim Cantwaros Inæ dedisse, apud Historicos convenit; quanquam de numero librarum discrepent.* *h Ex Cant.* *i Ex Cot.* *k Ex Cot.* *l Ex Cot.* *m* þre ⁊ twenti wintra. *Laud. mendose: quippe secundum ipsum Cod.* Laud. *Regnum incœpit An.* 694. *decessit An.* 725. *n Desunt Laud.* *o Quæ de Synodo* Baccanceldensi *sequuntur, desumpsimus ex Cod.* Cot. * *Post* anæld *in Cod. unde hæc descripsimus, sequitur* vel acend, *i. e. natus; de Regeneratione nempe agens.*

1 *Vide* Spelman, *Concil. Tom.* 1. *p.* 189. & Thorn, *de Evidentiis Ecclesiæ Christi Cant*-[illegible]

beodað eallon uron æfter-gengan cingan. ⁊ ealder-mannum. ⁊ eallan læwedan-mannum. æure ænne hlauordscipe ouer cyrcan. ⁊ ouer eallan heora þingan. þe ic oððe mine yldran on ealdon dagan giuan Criste to loue on ece erfewyrðnesse. ⁊ ure hlæfdian sca. Marian. ⁊ þan halgan Apostolan. Ac loc hwenne hit gewurðe þ biscop. oððe abbod. oþþe abbedesse gewite of þysan liue. sy hit gecydd þan Arcb. ⁊ mid his ræde ⁊ geþeahte sy gecoren swilce wurðe beo. And his lif þe man sceal to swa geþonne þynge cysan. arece se Arcb. .... ⁊ his clænnesse. ⁊ an ane wisan ne wurðe gecoren nan. na to swa geþonan þingan gehalgod. butan þes Arcb. ræde:· Cyngas sceolan settan eorlas. ⁊ ealdras-men. sciri-reuan. ⁊ domes-menn. ⁊ Arcb. sceal Godes gelaþunge wissian ⁊ rædan. ⁊ biscopas ⁊ abbodas ⁊ abbedessan. ⁊ preostas ⁊ diaconas ceosan ⁊ settan. ⁊ halgian and getrýman mid godan mynegunga ⁊ forebysene. þe læste þe æni of Godes heorde dwelie ⁊ lose:·

DCXCV. DCXCVI.

[a] An. DCXCVII. Her Suðan-hymbre of-slogon [b] Ostryðe. Æþelredes [c] cwen. Ecgfriðes [d] swuster:·

DCXCVIII.

[e] An. DCXCIX. Her Pyhtas slogon Berht ealdor-man:·

DCC. DCCI.

[f] An. DCCII. Her Kenred feng to Suðhymbra rice:·

An. DCCIII. Her [g] Hedde biscop [h] forðferde. ⁊ he heold þone biscopdom [i] XXVII. [k] wintra on Wintan-ceastre:·

An. DCCIV. Her Æþelred Pending. [l] Mercna cyning. on-feng munuc-hade. ⁊ þ rice heold XXIX. wintra. þa feng Cenred to:·

omnibus noſtris ſucceſſoribus Regibus, & Præfectis, omnibuſque Laicis in perpetuum dominatione omni in Eccleſias, & in omnes earum poſſeſſiones, quas ipſe aut mei deceſſores antiquitus dederint ad Chriſti gloriam in ſempiternam hæreditatem, ac [gloriam] Dominæ noſtræ ſanctæ Mariæ, & ſanctorum Apoſtolorum. Ubi vero contigerit Epiſcopum, aut Abbatem, aut Abbatiſſam hac vita cedere, nuncietur Archiepiſcopo, atque ejus conſilio & præceptis eligatur qui dignus fuerit. Ejus porro vitam qui ad munus tam ſacrum eligetur, exploratam habeat Archiepiſcopus .... ejuſque caſtitatem; neque ullo modo electus ſit aliquis, aut ad munus tam ſacrum conſecratus, abſque Archiepiſcopi conſilio. Regum eſt conſtituere Comites, Duces, Vice-Comites, & Judices: & Archiepiſcopi eſt Dei Eccleſiam gubernare, eique conſulere; Epiſcopos item, & Abbates, & Abbatiſſas, & Presbyteros, & Diaconos eligere & conſtituere, conſecrare etiam & confirmare bonis præceptis ac exemplo, ne ullus de Dei grege aberret & pereat.

An. [1] DCXCVII. Hoc anno, [2] Suthymbri interfecerunt Oſtrytham, Æthelredi Reginam, Ecgfridi ſororem.

An. DCXCIX. Hoc anno, Picti peremerunt [3] Berhtum Præfectum.

An. DCCII. Hoc anno, Kenredus capeſſit Suthymbrorum regnum.

An. [4] DCCIII. Hoc anno, Hedda Epiſcopus deceſſit; is tenuit Epiſcopatum in Wintanceaſter XXVII. annis.

An. DCCIV. Hoc anno, Æthelredus, Pendæ filius, Merciorum Rex, ſuſcepit Monachatum: regnum vero tenuit [5] XXIX. annis; ac deinde capeſſit Cenredus.

An.

a *Ex Laud. Cot.* b Ostreðe. *Cot.* c cwene. *Cot.* d swyster. *Cot.* e *Ex Laud.* f *Ex Laud. Cot.* g Hæde. *Laud.* Hædde. *Cant.* h forð-ferde. *Cant.* i XXXVII. *Cant. mendoſe: quippe ſecundum iſtum Cod. regnum incœpit An.* 676. k wintra. *Laud.* l Myrcena. *Cot.* Mircna. *Cant.*

1 696. Weſt. 2 *Mercii, qui dicuntur Suthumbri, id eſt, illa pars Merciorum, quæ eſt à parte Boreali* **Trent** *fluminis.* Weſt. 3 *Brihtricum.* Weſt. 4 704. Weſt. 5 XXX. Weſt.

a Ald-

An. DCCV. Hoc anno, [1] Ealdferthus, Northymbrorum Rex, deceſſit xix. kal. Januar. in Driffelda; & Saxulfus [Merciorum] Epiſcopus. Tum capeſſit regnum Oſredus [Ealdferthi] filius.

An. DCCV. Her [a] Ealdferð. Norðanhymbra cyning. forð-ferde [b] on xix. kl. Janr. on Driffelda". [c] 7 Seaxulf biſceop". [d] Ða feng Osred his ſunu to rice":.

DCCVI. DCCVII. DCCVIII.

An. DCCIX. Hoc anno, Aldhelmus Epiſcopus deceſſit, qui fuit juxta Weſtwudam Epiſcopus. Diviſa eſt autem, prima Danielis ætate, in duos Epiſcopatus Weſt-Saxonum terra; (olim enim unus fuerat;) quorum alterum tenuit Daniel, alterum Aldhelmus Epiſcopus. Poſt Aldhelmum capeſſit [2] Fortherus: & Ceolredus Rex capeſſit Merciorum regnum. Cenredus profectus eſt Romam, atque Offa cum eo; Cenredus autem ibi fuit uſque ad vitæ terminum. Et eodem anno, Wilferthus Epiſcopus deceſſit in Undale, ejuſque corpus delatum eſt ad Ripum: [3] is fuit Epiſcopus, quem Ecgferthus Rex olim ad Romam adegerat.

An. DCCIX. Her [e] Aldhelm biſcop forð-ferde. [f] ſe wæs be [g] Weſtan-wuda biſceop. [h] And wæs" to-dæled in [i] fore-wearðum [k] Danieles dagum [l] in twa biſcopſcira Weſt-[m] Seaxna [n] lond. 7 ær hit wæs an. oþer [o] heold Daniel. oþer [p] Aldhelm [q] biſcop". Æfter [e] Aldhelme feng [r] Forðhere to. And Ceolred [s] king" feng to Myrcna rice. And Cenred for to Rome. 7 Offa mid him. [t] 7 Cenred wæs þær oð his lifes ende". [u] And [x] þi ilcan geare [y] Wilferð biſcop forð-ferde [l] in Undalum. 7 his lic man lædde to Ripum. He wæs biſcop. þone [z] Ecgferð cining ær bedraf to Rome":.

An. DCCX. [4] Hoc anno, [5] Acca, Wilferthi Presbyter, capeſſit Epiſcopatum, quem [Wilferthus] antea tenuerat". Hoc item anno, Beorhtfrythus Dux pugnavit adverſus Pictos inter Hæfe & Cære. [6] Ina & Nun ejus propinquus pugnabant cum Gerento, Britonum Rege; [7] & eodem anno, occiſus eſt Hygbaldus.

An. DCCX. [a] Her Acca. Wilferðes preoſt. feng to þam biſcopdome þe he ær heold". And [b] her" [c] Beorhtfryð [d] ealdor-man feaht wið [e] Peohtas [f] betwix Hæfe 7 Cære". And Ine 7 [g] Nun [h] his [i] mæg gefuhton wið Gerente. [k] weala cyninge. [l] 7 þam ilcan geare man ofſloh Hygbald":.

DCCXI. DCCXII. DCCXIII.

An. DCCXIV. Hoc anno, deceſſit ſanctus Guthlacus *; [8] & Pipinus [Francorum] Rex.

An. DCCXIV. Her forð-ferde Guðlac [m] ſe halga. [n] 7 Pipinus cing":.

An. DCCXV. [9] Hoc anno, Ina & Ceol-

An. DCCXV. Her Ine and Ceolred [a] fuhton

a Aldfrið. *Laud.* Alfrið. *Cot.* *b Ex Laud.* *c Deeſt Laud. Cot.* *d Ex Laud.* 7 Osred his ſunu feng to rice. *Cot.* *e* Aldelm. *Laud.* *f* ſeo. *Laud.* *g* Weſtan ſelewuda. *Cant.* *h* ꝥ wearð. *Cant.* *i* fore-wyrdum. *Cot.* *k* Danieles. *Cot.* *l* on. *Laud.* *m* Sexana. *Cot.* *n* landes. *Laud.* *o* heald. *Cot.* *p* Aldelm. *Laud. Cot.* *q Ex Laud.* *r* Forhere. *Laud. Cot.* *s Ex Cant.* *t Ex Laud.* *u Ex Laud. Cot.* *x* þam. *Cot.* *y* Wilfrið. *Cot.* *z* Egfrið. *Cot.* *a Ex Laud. Cot.* *b* þam ylcan geare. *Laud.* *c* Byrhtferð. *Cant.* *d* ealder- *Cant.* *e* Pyhtas. *Laud.* *f Ex Laud.* *g* Nunna. *Cant.* *h* his mæg *deſunt Cant.* *i* mæi. *Laud.* *k* þam king. *Cant.* *l Ex Laud.* *m* ſeo. *Laud.* *n Ex Cot.*

1 *Alhfridus.* Flor. *Aelfridus.* Weſt. 2 *Forthredus.* Weſt. 3 *Vide ſupra An.* 678. 4 *Ad An.* 711. Weſt. 5 *Eatta.* Weſt. 6 *Ad An.* 708. Weſt. 7 ---- *cujus initio pugnæ Dux Higebaldus peremptus eſt.* Weſt. * 3. *Id. Aprilis.* Flor. 8 *Ad An.* 715. Flor. 9 716. Weſt.

a ge-

[a]fuhton æt [b]Wodnes-beorhe:. [c]Her forð-ferde Dagobert se cing":.

An. DCCXVI. Her Osred. Norðan-hymbra [d]cyning. wearð of-slægen [e]be suþan gemære". se hæfde [f]XI." winter [g]rice" æfter Ealdferþe. Ða feng Cenred to rice. ⁊ heold II. gear. [h]Ða Osric. ⁊ heold XI. gear". And [i]eac" on þam [k]ilcan" geare [l]Ceolred. Myrcna [m]cyning. forð-ferde. ⁊ his lic [n]lið on [o]Licet-felda. ⁊ Æþelredes Pendinges on [p]Beardan-igge. [q]And" þa feng [r]Æþelbald to rice on [s]Mercum. ⁊ heold XLI. [t]winter. [u]Se" Æþelbald wæs Alweoing. Alweo Eawing. Eawa [x]Wybing. þæs cyn is beforan [y]awriten". [z]And [a]Ecbyrht se [b]arweorða [c]wer on Hii" þam ealonde þa munecas on ryht gecyrde. ꝥ [d]hi Eastron" on riht [e]heoldon. and þa [f]cyrcligan scare":.

DCCXVII.

An. DCCXVIII. Her Ingild [g]forð-ferde. Ines broðor". ⁊ [h]hiora sweostur wærun" Cwenburh ⁊ Cuðburh. ⁊ [i]sio Cuðburh [k]ꝥ lyf æt Winburnan arærde". [l]⁊ hio wæs" for-gifen [m]Norþan-hymbra cyninge Ealdferðe. ⁊ [n]hi

redus pugnabant apud Wodnesbeorh". Hoc anno, decessit Dagobertus [Francorum] Rex.

An. DCCXVI. [1]Hoc anno, Osredus, Northymbrorum Rex, fuit interfectus juxta fines Australes, qui regnum tenuit XI. annis post Ealdferthum. Tum capessit regnum Cenredus, & tenuit II. annis; tum Osricus, & tenuit XI. annis". [2]Eodem etiam anno, Ceolredus Merciorum Rex decessit, ejusque corpus jacet in Licetfeld, & Æthelredi, filii Pendæ, in Beardanig. Deinde Æthelbaldus capessit regnum in Merciis, tenuitque XLI. annis. Æthelbaldus fuit filius Alweoi, Alweous Eapæ, Eapa Wybæ, [3]cujus genealogia antea descripta est. [4]Ecgbyrhtus autem, Venerabilis ille vir, Monachos in Hii Insula ad rectam [fidem] convertit, adeo ut Pascha Orthodoxum observarent, & Ecclesiasticam tonsuram.

An. DCCXVIII. Hoc anno, [5]Ingildus, Inæ frater, decessit: eorum autem sorores fuerunt Cwenburga & Cuthburga; & Cuthburga illud Monasterium apud Winburnan exstruxit; quæ ipsa etiam data est [in uxorem] Northymbrorum Regi Ealdfertho; ii autem,

---

a gefuhton. *Laud. Cant.* *b* ---beorg. *Laud.* Woddes-beorge. *Cant.* *c Ex Cot.* *d* cininga. *Laud.* cing. *Cant.* *e Ex Laud.* *f Mendose Wheel.* IV. *& Codd. Laud. ac Cant.* VII. *Vita enim defuncto Ealdfertho successit Osredus An.* DCCV. *Vide supra.* *g Deest Laud.* *h Ex Laud.* *i Ex Laud.* *k Deest Cant.* *l* Ceolwold. *Cant.* *m* king. *Cant.* *n* restað. *Laud.* *o* Licced-felda. *Cant.* *p* Bearðan-ege. *Laud.* Beardan-ege. *Cant.* *q Ex Laud. Cant.* *r* ---bold. *Cot.* *s* Myrce. *Cot.* Myrcum. *Cant.* *t* wintra. *Laud. Cot. Cant.* *u Ex Cant. Deest hæc Genealogia Cod.* Laud. *x* Wybbing. *Cant.* *y Deest Cant.* *z* ⁊ Egberht se arwurða wer Ie hiwan to rihton Eastran ⁊ to sce. Petres scære gewende. *Cot. i. e. Et Egberhtus venerabilis Vir Iienses Monachos ad Catholicum Pascha & sancti Petri tonsuram convertit. In eundem fere modum exprimit Cod.* Laud. *verum pro* Egberht *cum Wheel. legit* Ecbyrht. *& pro* rihton Eastran *habet* rihtum Eastrum. *a* --bryht. *Cant.* *b* arwyrða. *Cant.* *c Sic Cant. Mendose Wheel.* wæron in. *d* hie Eastran. *Cant.* *e* healdan. *Cant.* *f* cyriclican sceare. *Cant.* *g* Ines broðor. forð-ferde. *Cant.* *h* heo swustra wæron. *Laud.* heora swistor wæron. *Cant.* *i* seo. *Laud. Cant.* *k* arærde ꝥ lyf æt Winburnan. *Cant.* macian het ꝥ mynster æt Winburnan. *Cot.* *l Sic Laud. Mendose Wheel.* wæs. ⁊ hio. --- ⁊ heo wæs. *Cant.* *m* Norðymbra. *Laud.* Ealdferðe. Norþan-hymbra kinge. *Cant.* *n* heo. *Laud.* hie. *Cant.*

1 717. West. 2 *Ad An.* 719. West. 3 *Vide supra An.* 626. 4 *Vide* Bed. H. E. *l.* 5. *c.* 23. 5 *Ingelsus.* Flor. *Ingilsus.* West.

autem, eo vivente, ſibi mutuo renuntiavere.

DCCXIX. DCCXX.

An. DCCXXI. Hoc anno, Daniel Epiſcopus profectus eſt Romam. Eodem item anno, Ina interfecit Cynewulfum Clitonem. Et hoc anno, [1] deceſſit ſanctus Epiſcopus Johannes, qui Epiſcopus fuit [Haguſtaldenſis] XXXIII. annis, & VIII. menſibus, & XIII. diebus; ejus autem corpus requieſcit in Beoferlic.

An. DCCXXII. Hoc anno, Æthelburga Regina deſtruxit [caſtrum] Tantun, quod Ina olim exædificarat. [2] Ealdbryhtus etiam exul abiit in Suthrie & Auſtrales Saxones; & Ina depugnabat cum Auſtralibus Saxonibus.

DCCXXIII. DCCXXIV.

An. DCCXXV. Hoc anno, Wihtredus, Cantwarorum Rex, deceſſit, [3] IX. kal. Maii, qui regnavit [4] XXXII. annis: [5] ejus genealogia ſupra [deſcripta eſt;] & [5] Eadberhtus poſt eum capeſſit Cantii regnum. Ina etiam præliatus eſt adverſus Auſtrales Saxonas, & ibi interfecit Ealbyrhtum Clitonem, quem antea exilio multarat.

DCCXXVI.

An. [6] DCCXXVII. Hoc anno, deceſſit Tobias, Epiſcopus Roffenſis, cujus ad ſedem Brihtwoldus Archiepiſcopus conſecravit [7] Aldulfum in Epiſcopum.

An. [7] DCCXXVIII. Hoc anno, Ina profectus eſt Romam, & ibi animam efflavit; atque Æthelheardus ejus propinquus capeſſit

he him [a] lifiendum [b] hi" gedældun:.

An. DCCXXI. Her Daniel [c] biscop" [d] ferde to Rome. And þy ylcan geare Ine of-sloh Cynewulf [e] þone æþeling". [f] And [g] her" forð-ferde se halga biscop Iohs. se wæs biscop XXXIII. geara. ⁊ VIII. monþas. ⁊ XIII. dagas". [h] ⁊ his lic restað in Beoferlic":.

An. DCCXXII. Her Æþelburh cwen [i] to-wearp Tantun. [k] þone Ine ær tymbrede. And Ealdbryht [l] wrecca gewat on [m] Suþrie. ⁊ on Suð-Seaxe. [n] ⁊ Ine gefeaht wið [o] Suð-Seaxum":.

An. DCCXXV. Her Wihtred. Cantwara [p] cyning. forð-ferde [q] on IX. kl. Mai. se rixade [r] XXXII. wintra". [s] þæs cyn is beforan. [t] ⁊ Eadberht feng" [u] æfter him" [x] to Cent rice". And Ine feaht wið [y] Suð-Seaxan". ⁊ þær [z] of-sloh Ealbyrht [a] þone æþeling. þe he ær ut-aflemde":.

An. [b] DCCXXVII. Her forð-ferde Tobias. biscop [c] in [d] Rofe-cestre. [e] ⁊ on his stal Brihtwold Ærcebiscop gehalgode Aldulf to biscope":.

An. [f] DCCXXVIII. Her Ine [g] ferde to Rome. [h] and þær his feorh gesealde". ⁊ feng Æðelheard to West-Seaxna

a lifigendum. *Laud.* lifgendum. *Cant.* *b Deeſt Laud.* hie. *Cant.* *c Ex Cot.* *d* forð. *Laud.* *e Ex Laud.* *f Ex Laud. Cot.* *g Deeſt Cot.* *h Ex Laud.* *i* to-wærp. *Laud.* *k Sic Laud.* þe. *Cant.* ⁊. *Wheel.* *l* wræccea. *Cant.* *m* Suþrege. *Laud.* Suþrige. *Cant.* *n Deſunt Laud.* *o* ---Sexan. *Cant.* *p* cing. *Cant.* *q Ex Laud. Cot.* *r* XXXIII. *Cot.* *s Deeſt Laud. ad* And Ine *&c.* *t Cod. Pet. Deſunt Cant.* *u Ex Cot.* *x Cod. Petroburg. Deſunt Cant.* *y* --Seaxum. *Laud.* *z* ofsloge. *Cant.* *a Ex Laud.* *b* DCCXXVI. *Cot. Deeſt hic Annus Cod.* Cant. *c* of. *Cot.* *d* Hroue-ceaster. *Cot.* *e* ⁊ Brihtwold Arb. on his loh gehalgode Aldulf to biscope. *Cot.* *f* DCCXXVI. *Laud. Cot.* Her forð-ferde Ine cing. ⁊ feng *&c. Cot.* *g* for. *Cant. Laud.* *h Deſunt Laud. Cant.*

1 *Sanctus Johannes, Eboracenſis Eccleſiæ Epiſcopus, cum præ majore ſenectute minus Epiſcopatui adminiſtrando ſufficeret, ordinato pro ſe Wilfrido Presbytero ſuo, ſeceſſit ad monaſterium ſuum quod dicitur In ſilva Deirorum, ibique vitam in converſatione Deo digna complens, cæleſtia Nonis Maii conſcendit.* Flor. 2 *Eadbertus.* Weſt. 3 *die Cal. Maii.* Flor. 4 XXXIV. *ſemis annos.* Flor. 5 *Vide ſupra An.* 694. 6 726. Flor. 7 727. Weſt.

a Ex

Seaxna rice [a] his mæi". ⁊ heold [b] hit" xiv. gear. [c] And þy ilcan geare [d] gefuhton Æþelheard. ⁊ Oswald se æþeling. [e] ⁊" se Oswald wæs Æþelbalding. Æþelbald Cynebalding. Cynebald Cuðwining. Cuðwine Ceawlining":·

An. DCCXXIX. [f] Her Cometa se steorra hine [g] oþiewde. ⁊ [h] scs [i] Ecgbyrht [k] in Ií" forð-ferde:·

An. DCCXXX. Her Oswald [l] se" æþeling forð-ferde:·

An. DCCXXXI. [m] Her [n] wæs of-slegen Osric". [o] seo wæs xi. winter" [p] Norðanhymbra" cyning. [q] and" feng Ceolwulf to [r] þam" rice. and heold viii. gear". [s] se Ceolwulf wæs [t] Cuþaing. Cuþa Cuðwining. Cuðwine Leodwalding. Leodwald Ecgwalding. Ecgwald [u] Eadhelming. Eadhelm Occing. Occa" Iding. Ida Eopping. And [x] Beorhtwald Arcebisceop [y] gefor [z] on Idus Janr. se wæs biscop xxxvii. wintre. ⁊ vi. monðas. ⁊ xiv. dagas". [a] ⁊" [b] þy ilcan geare. [c] Tatwine wæs gehalgod to Arcebisceope". [d] seo wæs ær in Mercum preost in Breodune". [e] Hine [f] halgodan Daniel [g] Wæntan biscop. [h] ⁊ Ingwald Lunden biscop". ⁊ Aldwine [i] Licet-felda biscop. ⁊ Aldulf [k] Rofes-ceastre biscop. die x. Junii mensis". [l] He hæfde þ Arb.-rice iii. gear":·

Occidentalium Saxonum regnum, tenuitque illud xiv. annis. Et eodem anno præliati sunt Æthelheardus & Oswaldus Clito; Oswaldus autem fuit filius Æthelbaldi, Æthelbaldus Cynebaldi, Cynebaldus Cuthwini, Cuthwinus Ceawlini.

An. DCCXXIX. Hoc anno, Cometa stella seipsam exhibuit, & sanctus Ecgbyrhtus in Ii decessit *.

An. DCCXXX. Hoc anno, Oswaldus Clito decessit.

An. [1] DCCXXXI. Hoc anno †, occisus est Osricus, qui fuit xi. annis Northymbrorum Rex: Ceolwulfus autem capessit illud regnum, & tenuit viii. annis. Ceolwulfus fuit filius Cuthæ, Cutha Cuthwini, Cuthwinus Leodwaldi, Leodwaldus Ecgwaldi, Ecgwaldus Eadhelmi, Eadhelmus Ocgæ, Ocga Idæ, Ida [2] Eoppæ. Beorhtwaldus item Archiepiscopus decessit [3] Idibus Januarii, qui fuit Episcopus xxxvii. annis, vi. mensibus, & xiv. diebus; & eodem anno, [4] Tatwinus consecratus est in Archiepiscopum, qui antea fuerat in Merciis Presbyter in [5] Breodune. Eum consecrabant Daniel, Wintoniensis Episcopus; & [6] Ingwaldus, Londinensis Episcopus; & [7] Aldwinus, Licetfeldensis Episcopus; & Aldulfus, Roffensis Episcopus; die x. Junii mensis. Is tenuit eum Archiepiscopatum iii. annis.

DCCXXXII.

a *Ex Laud.* *b* *Ex Cot.* *c* *Desunt Cod.* Laud. *ad Anni finem.* *d* ---tan. *Cant.* *e* *Deest Cant.* *f* Her atewoden twegen Cometan. *Laud. Hoc anno apparuerunt duæ Cometæ.* Her ætywdan twegen Cometan. *Cot.* *g* oþeowde. *Cant.* *h* se halga. *Cot.* Saint. *Cant.* *i* --briht. *Laud.* --berht. *Cot.* *k* *Ex Laud.* of ií. *Cot.* *l* *Deest Laud.* *m* *Ad An.* DCCXXIX. *Laud. Cot. Breviter ad calcem Anni* DCCXXIX. *post* forð-ferde *ea sic exprimit Cot.* ⁊ Osric cing eal-swa. *n* wæs Osric of-slegen. *Cant.* *o* *Ex Laud.* *p* *Deest Laud.* *q* þa. *Laud.* *r* *Deest Laud.* *s* *Deest hæc Genealogia Cod.* Laud. *t* Cuþing. *Cant.* *u* Ealdhelming. Ealdhelm Oging. Ogga. *Cant.* *x* Brihtwold. *Laud.* Brihtwald. *Cot.* Byrhtwald. *Cant.* *y* forð-ferde. *Laud. Cot.* *z* *Ex Laud. Cot.* *a* *Deest Cot.* *b* her. *Cot.* *c* man gehalgode Tatwine to Ærcebiscop. *Laud.* man gehalgede Tætwine to Arcebiscop. *Cot.* was Tatwine gehalgod to Arcebisceop. *Cant.* *d* *Ex Laud.* *e* *Ex Laud. Cot. ad verba* He hæfde *&c.* *f* --gedon. *Cot.* *g* Wentan-ceastre. *Cot.* *h* *Desunt Cot.* *i* Licefeld. *Cot.* *k* Hrou-cist'. *Cot.* *l* *Ex Cot.*

* 8. *Cal. Maii, ipso die Paschæ.* Flor. 1 729. Flor. 730. West. † *Idibus Maii.* Bed. 2 *Hujus Genealogiam vide supr. ad An.* 547. 3 5. *Id. Januar.* Flor. Bed. 5. *Id. Junii.* Thorn. 4 *Tadwinus.* Flor. West. 5 *al. Bredone.* -- *Briudun.* Bed. 6 *Ingoldus.* West. 7 *Alwinus.* West.

a Su-

DCCXXXII.

An. DCCXXXIII. [1] Hoc anno, Æthelbaldus expugnavit Sumurtun; atque ſol obſcuratus eſt *". Acca item pulſus eſt Epiſcopatu.

An. DCCXXXIV. Hoc anno, viſa eſt luna quaſi ſanguine ſuffuſa †: ac deceſſit [2] Tatwinus Archiepiſcopus *, etiamque Beda †; [3] conſecratus eſt autem Ecgbrihtus in [Eboracenſem] Epiſcopum.

An. DCCXXXV. Hoc anno, Ecgbrihtus Epiſcopus Pallium accepit à Roma.

An. DCCXXXVI. Hoc anno, Nothelmus Archiepiſcopus accepit Pallium [4] à Romanorum Epiſcopo.

An. DCCXXXVII. Hoc anno, Fortherus [Scireburnenſis] Epiſcopus cum Frithogitha [Weſt-Saxonum] Regina profectus eſt Romam. Ceolwulfus etiam Rex ſuſcepit Petri tonſuram, & tradidit ſuum regnum Edberhto patrui filio, qui regnavit XXXI. annis. Æthelwoldus item Epiſcopus atque Acca deceſſerunt, & Cynewulfus conſecratus eſt in Epiſcopum: & eodem anno, Æthelwoldus devaſtavit Northymbrorum terram.

An. [5] DCCXXXVIII. Hoc anno, [6] Eadbryhtus Eatæ filius, Eata Leodwaldi, capeſſit Northymbrorum regnum, & tenuit XXI. annis: ejus autem frater fuit Ecgbyrhtus, Eatæ filius, Archiepiſcopus [Eboracenſis]; qui quidem ambo [ſepulti] requieſcunt in Eboraci civitate, in eadem porticu.

An. DCCXXXIII. Heꞃ Æðelbalꝺ ᵹeeoꝺe [a] Sumuꞃꞇun. [b] anꝺ ꞅunne [c] aþiꞅꞇꞃoꝺe". [d] Anꝺ Acca ƿæꞅ aꝺꞃiꝼen oꝼ biꞅcopꝺome":·

An. DCCXXXIV. Heꞃ ƿæꞅ ꞅe mona ꞅƿilce he ƿæꞃe miꝺ bloꝺe beᵹoꞇen. anꝺ [e] ꝼeꞃꝺe ꝼoꞃð" Taꞇƿine [f] Æꞃceb." ⁊ [g] eac" Beꝺa. [h] anꝺ man ᵹehalᵹoꝺe Ecᵹbꞃiht ꞇo biꞅcope":·

[i] An. DCCXXXV. Heꞃ on-ꝼenᵹ Ecᵹbꞃiht biꞅcop pallium æꞇ Rome:·

An. DCCXXXVI. Heꞃ Noþelm Aꞃcebiꞅceop on-ꝼenᵹ pallium [k] ꝼꞃom Romana [l] biꞅceop:·

An. DCCXXXVII. Heꞃ [m] Foꞃþeꞃe [n] biꞅcop. anꝺ [o] Fꞃẏþoᵹið cƿen. [p] ꝼeꞃꝺan ꞇo Rome. [q] Anꝺ Ceolƿulꝼ cininᵹ ꝼenᵹ ꞇo [r] Peꞇꞃeꞅ ꞅcæꞃe". [s] ⁊ ꞅealꝺe hiꞅ ꞃice Eꝺbeꞃhꞇe hiꞅ ꝼeꝺeꞃan ꞅunu. ꞅe ꞃixaꝺe [t] XXXI. ƿinꞇeꞃ". [u] Anꝺ Æþelƿolꝺ biꞅcop ⁊ Acca ꝼoꞃð-ꝼeꞃꝺon. ⁊ Cẏneƿulꝼ [x] man ᵹehalᵹoꝺe" ꞇo biꞅcope". [y] anꝺ þẏ ilcan ᵹeaꞃe Æþelƿolꝺ heꞃᵹoꝺe Noꞃð-hẏmbꞃa lanꝺ":·

An. DCCXXXVIII. Heꞃ Eaꝺbꞃẏhꞇ Eaꞇinᵹ. Eaꞇa Leoꝺƿalꝺinᵹ. ꝼenᵹ ꞇo [z] Noꞃþan-hẏmbꞃa ꞃice. ⁊ heolꝺ XXI. [a] ƿinꞇeꞃ. ⁊ hiꞅ bꞃoþoꞃ ƿæꞅ [b] Ecᵹbẏꞃhꞇ Eaꞇinᵹ. Aꞃcebiꞅceop. [c] anꝺ" [d] hi ꞃeꞅꞇað beᵹen on [e] Eoꝼoꞃƿic-ceaꞅꞇꞃe on anum poꞃꞇice:·

DCCXXXIX.

a Sumeꞃꞇun. *Cant. Cot.* *b* ⁊ ƿeaꞃð eall þaꞃe ꞅunnan ꞇꞃenꝺel ælce ꞅƿeaꞃꞇ ꞅcẏlꝺ. *Cot. & totius ſolis orbis tenebris velatus eſt.* *c* aþeoꞅꞇꞃoꝺe. *Cant.* *d Ex Laud. Cot.* *e* ꝼoꞃð-ꝼeꞃꝺe. *Laud. Cant.* *f Ex Laud.* *g Ex Laud.* *h Ex Laud. Cot.* ⁊ Ecᵹbeꞃhꞇ ƿaꞅ ᵹehalᵹoꝺ ꞇo biꞅcop. *Cot.* *i Ex Laud.* *k* ꝼꞃam. *Cant.* *l* biꞅcope. *Laud.* *m* Foꞃðheꞃe. *Cant.* *n* biꞅceop. *Cant.* *o* Fꞃẏþeᵹið. *Laud.* Fꞃeoþoᵹið. *Cant.* *p* --ꝺon. *Cot.* ꝼoꞃan. *Cant.* *q Ex Laud. Cot.* *r* cleꞃic-haꝺe. *Cot.* *s Ex Laud.* *t leg.* XXI. *Regnum enim Oſwulfus, ejus filius ac ſucceſſor, incœpit An.* DCCLVII. *Vide Annum proxime ſequentem.* *u Ex Laud. Cot.* *x* ƿaꞅ ᵹehaꝺoꝺ. *Cot.* *y Ex Laud.* *z* Noꞃð-hẏmbꞃa. *Laud.* *a* ƿinꞇꞃa. *Laud. Cant.* *b* --bꞃihꞇ. *Cant.* *c Deeſt Cant.* *d* heo. *Laud.* *e* Eueꞃƿic- *Cot.* Eoꝼeꞃƿic- *Cant.*

1 734. Weſt. * 18. *Cal. Septembris, circa horam diei tertiam.* Flor. 19. *Cal. Septembr.* Weſt. † 2. *Cal. Febr. circa galli cantum.* Flor. Dunelm. 2 *Tadwinus.* Flor. Weſt. * 3. *Cal. Aug.* Flor. Dunelm. † 8. *Cal. Junii, circa horam decimam.* Flor. 3 *Ad An.* 725. Dunelm. 4 *Gregorio tertio.* 5 739. Weſt. 6 *Eadbertus.* Weſt.

a DCCXL.

DCCXXXIX. DCCXL.

An. [a]DCCXLI. Her [b]Æþelheard cyning [c]forð-ferde. ⁊ feng Cuþred [d]his mæg" to West-[e]Seaxna rice. and heold [f]XVI. [g]wintra. ⁊ heardlice [h]he" [i]gewonn [k]wið" [l]Eþelbald [m]Myrcena" cyning. [n]And Noþelm Ercebisc. forð-ferde". ⁊ [o]Cuðbryht wæs to Arcebisceope gehalgod. ⁊ [p]Dun biscop to Hrofes-ceastre:· [q]Her forbarn Eofer-wic":·

An. [1]DCCXLI. Hoc anno, Æthelheardus Rex decessit; & Cuthredus ejus propinquus capessit Occidentalium Saxonum regnum, tenuitque [2]XVI. annis; qui acriter bellum gessit in Ethelbaldum, Merciorum Regem. [3]Nothelmus item Archiepiscopus decessit*; [4]& Cuthbryhtus fuit in Archiepiscopum consecratus; [5]ac Dunus in Episcopum Roffensem. Hoc anno, igni incensum est Eboracum.

[r]An. DCCXLII. Her wæs mycel sinoð gegaderod æt Clovesho. ⁊ þær wæs Aþelbald. Myrcena cing. ⁊ Cutberht Arb. ⁊ fela oðre wise menn:·

An. DCCXLII. Hoc anno, magna [6]Synodus coacta est apud Cloueshou: & ibi fuit Athelbaldus, Merciorum Rex; & Cutberhtus Archiepiscopus, multique alii viri prudentes.

An. DCCXLIII. Her Æþelbald. [s]Myrcena cining". ⁊ Cuþred [t]West-Seaxna cining" [u]fuhton wið Wealas:·

An. [7]DCCXLIII. Hoc anno, Æthelbaldus, Merciorum Rex, & Cuthredus, Occidentalium Saxonum Rex pugnabant adversus Britannos.

An. DCCXLIV. Her Daniel gesæt on Wintan-ceastre. ⁊ [x]Hunferð feng to bisceopdome. [y]And steorran foran swyðe scotienda. And Wilferð seo iunga se wæs biscop on Eofer-wic forð-ferde on III. kl. Mai. se wæs XXX. wintra biscop":·

An. DCCXLIV. Hoc anno, Daniel [8]resedit in Wintanceaster, & Hunferthus capessit [illius] Episcopatum: [9]stellæ item [de cœlo] frequentes deciderunt. [10]Et Wilferthus junior, qui erat Episcopus in Eboraco, decessit III. kal. Maii; is fuit XXX. annis Episcopus.

An. DCCXLV. Her Daniel forð-ferde. þa wæs [z]XLIII. wintra agan siððan he onfeng biscopdome:·

An. [11]DCCXLV. Hoc anno, Daniel decessit, ubi [12]XLIII. anni effluxerant, ex quo suscepit Episcopatum.

An. DCCXLVI. Her [a]mon sloh Selred cyning:·

An. DCCXLVI. Hoc anno, occisus est Selredus [East-Saxonum] Rex.

DCCXLVII.

An. DCCXLVIII. Her wæs of-slegen Cynric. West-[e]Seaxna æþeling. and

An.[13]DCCXLVIII. Hoc anno, occisus est Cynricus, [14]Occidentalium Saxonum Clito; &

---

a DCCXL. *Laud. Cot.* b ---hard. *Laud. Cot.* c for-ferde. *Laud.* d *Ex Laud.* e Sexna. *Cant.* f *Mendose Cant.* XXVI. g gear. *Laud.* h *Ex Cant.* i gewann. *Cant.* wann. *Cot.* k *Hanc vocem desumpsit Wheeloc. ex MS.* Ben. *Deest MS.* Cot. *quem secutus est ille.* l Æþelbold. *Laud.* m *Ex Laud.* Myrcna. *Cot.* n *Ex Cot.* o Eadberht. *Laud.* p Dunn. *Cant.* q *Ex Laud.* r *Ex Cot.* s *Ex Laud.* t *Ex Laud.* u fuhtan. *Cant.* x Un. *Laud.* y *Ex Laud.* z XLVI. *Laud.* a man. *Cant.*

1 739. West. 2 15. West. 3 *Ad An.* 739. Dunelm. * 16. *Cal. Novembris.* Flor. 4 *Ad An.* 749. Dicet. 5 *Vita scilicet defuncto Eadulpho.* 6 *De hujus Synodi decretis vide* Evidentias Ecclesiæ Christi Cant. *inter X. Scriptores, p.* 2209. *l.* 32. Spelman. *Concil. Tom.* I. *p.* 230. 7 744. West. 8 *Ætate confectus sponte Præsulatum dimisit.* 9 *Ad An.* 747. West. 10 *Ad An.* 743. West. 11 746. West. 12 44. West. 13 749. West. 14 *Filius Regis Cuthredi.*

a Cod.

& Eadbryhtus, Cantwarorum Rex, decessit, [1] atque Æthelbyrhtus, Wihtredi Regis filius, capessit regnum.

DCCXLIX.

An. DCCL. Hoc anno, Cuthredus, Occidentalium Saxonum Rex, pugnavit contra Æthelhunum, animosissimum illum Ducem.

DCCLI.

An. DCCLII. Hoc anno, Cuthredus, Occidentalium Saxonum Rex, duodecimo anno sui regni, pugnavit apud [2] Beorgfordam contra Æthelbaldum, Merciorum Regem, eumque fugavit.

An. DCCLIII. Hoc anno, Cuthredus, Occidentalium Saxonum Rex, præliatus est adversus Britannos.

An. DCCLIV. [3] Hoc anno, Cuthredus, Occidentalium Saxonum Rex, decessit: Cyneheardus etiam capessit Episcopatum Wintoniensem post Hunferthum": & Cantwarorum civitas combusta est eo anno. [4] Sigebryhtus autem [Cuthredi] propinquus capessit Occidentalium Saxonum regnum, & tenuit uno anno.

An. DCCLV. Hoc anno, Cynewulfus & Occidentalium Saxonum Proceres, ob iniqua facta regno [toto] privarunt Sigebryhtum, [Cynewulfi] propinquum, præter Hamtunscire; quam quidem [provinciam] tenuit, quoad interfecisset Ducem, [5] qui apud se om-

Eadbryht Cant-ƿara cyning forð-ferde. [a] ⁊ Æþelbyrht. Ƿihtredes sunu cinges. feng to þam rice":

An. DCCL. Her Cuðred. [b] Ƿest-Seaxna" cyning. [c] gefeaht ƿið Æþelhun þone [d] ofer-medan ealdor-mon:

An. DCCLII. Her Cuþred. [e] Ƿest-Seaxna cining". gefeaht þy [f] twelftan geare his rices æt [g] Beorg-forda ƿið Æðelbald. [h] Myrcena cing. and hine geflymde":

An. DCCLIII. Her Cuðred. Ƿest-Seaxna cyning. feaht ƿið Ƿealas:

An. DCCLIV. Her Cuðred. [i] Ƿest-Sæxna cining". forð-ferde. And Cyneheard [k] on-feng biscopdome" æfter Hunferðe on Ƿintan-ceastre. and Cant-ƿara-[l] burh for-barn þy geare. And [m] Sigebriht [n] his mæg" feng to Ƿest-Seaxna rice. ⁊ heold an gear:

[o] An. DCCLV. Her Cynewulf benam [p] Sigebryht [q] his mæge" his [r] rices. and Ƿest-[s] Seaxna [t] ƿiotan for unryhtum dædum [u] buton Hamtun-scyre". and he hæfde þa oð he of-sloh þone [x] ealdor-man þe him [y] lengest" ƿunode. And

---

a Cod. Petroburg. Desunt Laud. & Cant. *b Ex Laud.* c feaht. *Cant.* *d Legendum fortasse* ofer-metan *vel* ofer-modan. --eofer-modigan. *Laud.* *e Ex Laud.* f XXII. *Laud. mendose: Anno enim regni* XIV. *mortem obiit.* g Beorh- *Cant.* *h Ex Laud.* *i Ex Laud.* k feng to bisceopdome. *Cant.* l byrig. *Laud.* m Sigbriht. *Laud.* *n Ex Laud.* *o Gesta hujus anni breviter sic complexus est Cot.* Her Cynewulf benam Siberhte cinge his rice. ⁊ Siberhtes broðer. Cyneheard gehaten. of-sloh on Merantune Cynewulf. ⁊ he rixode XXXI. gear. And þas ylcan geares man of-sloh Æþelbald. Myrcena cing. on Hreopan-dune. ⁊ Offa gefeng Myrcena rice geflymdon. *i. e. Hoc anno, Cynewulfus Siberhtum Regem regno privavit; & Siberhti frater, nomine Cynehardus, occidit Cynewulfum in Merantune; is autem regnarat* XXXI. *annis. Eodem anno occisus est Æthelbaldus, Merciorum Rex, in Hreopandune; & Offa Merciorum regnum suscepit. Perperam hic additur* geflymdon, *nisi quidpiam desideretur. Videtur certe vox referre ad Beornredum ab Offa* fugatum. p Sigebrihte. *Laud. Cant.* *q Ex Laud.* r rice. *Laud.* s Sexna. *Cant.* t ƿitan. *Laud.* u butan Hamton-scire. *Cant.* x ealder- *Cant.* y lengs. *Laud.*

1 *Cujus regnum Beorna & Æthelbryhtus inter se diviserunt.* West. 2 *Beorhtford.* Flor. *Beorford.* West. 3 *Ad An.* 756. West. 4 *Ad An.* 750. Dicet. 5 *scil. Cumbranum.*

a Deest

And hine þa Cynewulf on Andred adræfde. ⁊ he þær wunode. [a]oð" ꝥ hine an swan of-stang æt [b]Pruuter-flodan. ⁊ [c]he wræc þone ealdor-man Cumbran. And [d]se" Cynewulf oft [e]mid" miclum gefeohtum feaht wið [f]Brit-wealum. And ymb [g]XXXI. [h]winter þæs [i]þe he rice hæfde. he wolde adræfan ænne æþeling se wæs Cyneheard [k]haten. [l]⁊" [m]se Cyneheard" wæs þæs Sygebryhtes broður. And þa [n]geacsode he þone [o]cining [p]lytle [q]werede on wif [r]cyððe on Merantune. ⁊ [s]he" hine þær [t]inne" berad. ⁊ [u]þone bur" [x]utan [y]be-eode. ær hine [z]þa men [a]on-funden þe mid þam cyninge wærun. [b]And" þa ongeat se cyning ꝥ. ⁊ [c]he" on þa duru [d]ut"-eode. ⁊ þa unheanlice hine [e]werede oð he on þone æþeling [f]locude. and þa [g]ut-ræsde on hine". ⁊ hine [h]miclum gewundade. And [i]hi ealle on þone cyning [k]wærun feohtende". [l]oð" þæt [m]hy hine [n]of-slegenne [o]hæfdon. [p]And þa on þær wifes [q]gebærum on-fundan þæs [r]cyninges þegnas þa [s]un-stylnesse. ⁊ þa þider urnon" swa [t]hwelc swa þonne gearo [u]wæs. And [x]raðost" [y]heora" [z]se" [a]æþeling [b]gehwelcum [c]feoh ⁊ feorh [d]gebead". and [e]hiora [f]nænig hit geþingian nolde". ac

nium diutiſſime manſerat. Deinde vero eum Cynewulfus in Andred compulit, ubi moratus eſt, quoad illum quidam ſubulcus lancea trajeciſſet apud Pruutes-flod, dum ulciſceretur Ducis Cumbrani [necem.] Cynewulfus autem frequenter gravi prælio oppreſſit Britannos. Poſt XXXI. etiam circiter annos quam regno potiretur, [1]conatus eſt [ſuo regno] expellere quendam Clitonem, qui Cyneheardus nuncupatus eſt; Cyneheardus vero fuit Sygebrihti frater. Cognovit interim ille Regem cum parva turma mulieris inviſendæ cauſa [iter feciſſe] ad [2]Merantune, eumque ibi obſedit, & cameram circumegit antea quam id deprehenderent viri qui tunc cum Rege eſſent. Id ubi Rex comperuiſſet, oſtio egreſſus eſt, ac ſeſe viriliter defendit, donec Clitonem conſpiceret; & in eum impetum fecit, eumque vehementer vulneravit. Tunc autem univerſi Regem oppreſſerunt uſque dum eum interfeciſſent. Tandem qui intra mulieris domicilium erant Regis Thani, cognito tumultu, eo accurrebant, quiſque ut primum eſſet paratus. Statim autem Clito eorum ſingulis pecunias ac vitam ſpoſpondit, quorum tamen nullus paciſci voluit; ſed continenter in eum [omnes] præ-

a Deeſt Cant. *b* Prysfeters- *Ben.* Prisfeæs- *Cant.* *c* se swan. *Laud.* se. *Cant.* *d Deeſt Cant.* *e Ex Cant.* *f* --wealas. *Laud.* *g* XVI. *Laud. mendoſe. Vid. infra An.* DCCLXXXIV. *h* wintra. *Laud. Cant.* *i* te. *Wheel. mendoſe.* *k* gehaten. *Laud.* *l Deeſt Laud.* *m Deſunt Cant.* *n* geahsode. *Cant.* acsode. *Laud.* *o* cyninc. *Wheel. vitioſe.* *p* lyt. *Laud.* *q* weorode. *Cant.* *r* cyððan. *Laud.* *s Ex Cant.* *t Ex Cant.* *u* þa burh. *Cant.* *x* uton. *Laud.* *y* be-eodon. *Laud.* ymb-eodan. *Cant.* *z* þe. *Laud.* *a* afundon. *Laud.* on-fundan. *Cant.* *b Deeſt Cant.* *c Deeſt Cant.* *d Ex Cant.* *e* werode. *Laud.* *f* locade. *Laud. Cant.* *g* ut on hine ræsde. *Cant.* *h* mycclum. *Laud.* *i* he. *Laud.* *k* feohtende wæron. *Cant.* *l Deeſt Cant.* *m* hig. *Laud.* *n* of-slegen. *Laud.* *o* hæfdan. *Cant.* *p* þa on-fundan ꝥ þæs kinges geferan on þæs wifes un-stilnesse. ⁊ þider urnan. *Cant. Ubi id deprehenſum eſt à Regis ſociis ex mulieris clamore, eo accurrebant.* *q* gebæron. *Laud.* *r* cyningas. *Laud. mendoſe.* *s* un-stilnessa. *Laud.* *t* hwilc. *Laud. Cant.* *u* wearð. *Laud. Cant.* *x Deeſt Cant.* *y Ex Cant.* *z Ex Laud. Cant.* *a Cod. Petroburg. ad* and *&c.* *b* gehwilcan. *Laud.* æghwilcum. *Cant.* *c* feorh ⁊ feoh bead. *Cant.* *d* bead. *Laud.* *e* heo. *Laud.* heora. *Cant.* *f* nænig þicgan noldan. *Laud.* nan þæs on-fon wolde. *Cant.*

1 *Habens eum ſuſpectum ne aſpiraret ad regnum, vel necem fratris ſui in ipſum vindicaret.* Weſt. 2 *Meretun.* Flor. *Meriton.* Weſt.

praeliati sunt, usque dum omnes periissent, praeter unum Britonem obsidem, qui quidem vehementer vulneratus est. Mane interim quum intellexissent Thani Regis, qui domi erant, Regem esse occisum, eo equis contendunt, Dux [nempe] Osricus, & Wiverthus Thanus, virique quos antea domi reliquerat; ac Clitonem in civitate, qua occisus jacuit Rex, offenderunt; foresque ipsis obseratas invenientes, ad eas appropinquabant. Tunc pollicitus est [concessurum se] iis proprias ipsorum libertates, bona ac terras, modo ei regnum transderent; monens insuper eorum propinquos apud se esse, qui ab ipso deficere nollent. Respondent autem ii nullum ex propinquis sibi esse chariorem quam ipsorum Dominum, seque nunquam ejus interfectoribus obsequi velle. Jubebant deinde suos cognatos, ut Ducem incolumes relinquerent; à quibus responsum est, id ipsum illorum sociis, qui antea cum Rege essent, fuisse oblatum: dicebantque quod ipsi ad hoc non magis parati erant, quam eorum socii qui cum Rege fuerunt interfecti. Idcirco ad portas eo usque depugnabant, donec intra eas se fuga reciperent. Clito autem interfectus est, virique qui cum eo una fuerunt omnes praeter unum; is erat Ducis filius initialis, cui (quanquam graviter vulnerato) vitam Dux

[a]heo" [b]on hine" symle feohtende wæron. oð" [c]ꝥ" [d]hi ealle [e]lægon" butan anum [f]Bryttiscum gisle. ⁊ se [g]swiðe" gewundad wæs. Ða on [h]morgene [i]gehyrdun ꝥ þæs cyninges þegnas [k]þe him [l]beæftan wæran". ꝥ se cyning [m]of-slegen wæs. þa ridon [n]hy" þyder. ⁊ his ealdor-man Osric. ⁊ [o]Wiverð his [p]þegn. [q]⁊ þa men þe he beæftan him læfde ær". ⁊ þone æþeling on þære byrig [r]metton. þær se cyning of-slegen læg. ⁊ [s]heo" þa [t]þa" [u]gatu [x]him to [y]belogene [z]wæron. ⁊ [a]þa þær to eodan. [b]And" þa [c]gebead he [d]him" heora [e]agene dom. feos ⁊ londes. gif [f]hy him þæs rices [g]uðon. ⁊ [h]him [i]cyðþe ꝥ hiora [k]magas" him mid [l]wærun. þa þe him [m]from noldon. [n]And" þa [o]cwedon [p]hi ꝥ [q]heom nenig" mæg leofra nære [r]þonne heora hlaford. ⁊ [s]ꝥ" [d]hy" næfre his banan folgian noldan. And þa budon hy heora [t]magum ꝥ hy [u]heom" gesunde [x]from eodon". [y]⁊ hy cwædon" ꝥ ꝥ ilce heora geferum geboden wære þe ær mid þam [z]cyninge wærun. Ða cwædon hy [a]ꝥ [b]ꝥ" hy hy þæs ne [c]on-munden þon ma" þe [d]heora geferan þe mid þam cyninge wæron of-slegene. [e]And" hy þa ymb þa [f]gatu feohtende wæron [g]oð" [h]ꝥ" hy [i]þær in flugon". ⁊ þone æþeling of-slogon. ⁊ þa men þe [k]him mid" wærun ealle butan anum. [l]se wæs þæs ealdor-monnes godsunu. ⁊ he his feorh generede ⁊ [m]þeah" [n]he" wæs

a *Ex Laud.* hie. *Cant.* *b* *Ex Cant.* *c* *Ex Cant.* *d* hig ealle of-slagene wæron. *Laud.* *i. e. ii omnes occisi erant.* *e* lagan. *Cant.* *f* Bryt-wylscum. *Laud.* *g* *Cod. Petroburg.* *h* morgen. *Laud.* mergen. *Cant.* *i* ---don. *Laud.* *k* þa bæftan him wæron. *Cant.* *l* bæfton. *Laud.* *m* wæs of slegen. *Cant.* *n* *Deest Laud.* *o* --ferð. *Laud. Cant.* *p* þegen. *Cant.* *q* ⁊ þa mon þe he ær him bæftan læfde. *Cant.* *r* gemetton. *Laud.* *s* *Ex Laud.* hie. *Cant.* *t* *Ex Cant.* *u* geatu. *Cant.* *x* heom. *Laud.* *y* belocen. *Cant.* *z* hæfdon. *Laud.* hæfdan. *Cant.* *a* hie. *Cant.* *b* *Deest Cant.* *c* bead. *Laud. Cant.* *d* *Deest Laud.* *e* agenne. *Cant.* *f* heo. *Laud.* hie. *Cant.* *g* geuþan. *Cant.* *h* heom. *Laud. Cant.* *i* cyþde þæt heora magas. *Cant.* *k* maga. *Laud.* *l* wæron. *Cant.* *m* fram noldan. *Cant.* *n* *Deest Cant.* *o* cwædan. *Cant.* *p* hie. *Cant.* hig. *Laud.* *q* him nan. *Cant.* *r* þone. *Laud.* *s* *Ex Cant.* *t* magon. *Laud.* *u* *Ex Laud.* him. *Cant.* *x* fram eodan. *Cant.* *y* þa cwædon hie. *Cant.* *z* cing. *Cant. vitiose.* *a* ꝥ hie þæs hie sylfe ne amundan þe ma. *Cant.* *b* *Ex Laud.* *c* gemundon. *Laud.* *d* eorne. *Wheeloc. vitiose.* *e* *Deest Laud.* *f* geatu. *Cant.* *g* *Deest Cant.* *h* *Deest Laud.* *i* *Sic Laud.* þær inne wurdon. *Cant. Wheeloc. mendose* þær Ine fulgon. *k* mid him. *Cant.* *l* ꝥ. *Cant.* *m* *Deest Laud.* *n* *Deest Cant.*

a Deest

ƿæs oft gewundod. [a]And″ se Cyneƿulf [b]ricsode XXXI. ƿintra. ⁊ his lic [c]lið on Ƿintan-ceastre. ⁊ þæs [d]æþelinges æt [e]Acsan-mynster. ⁊ heora riht [f]fæderen-cyn geð to Cerdice. And þy ilcan geare man of-sloh Æþelbald. [g]Myrcna cyning. on [h]Seccan-dune. ⁊ his lic [i]lið on Hreopan-dune. ⁊ [k]he rixade XLI. ƿintra. ⁊ þa″ Beornred feng to rice. ⁊ [l]hit″ lytle hƿile heold. ⁊ ungefealice. And [m]þy ilcan geare Offa [n]cyning″ [o]geflymde Beornred. ⁊″ feng to [p]þam″ rice. ⁊ [q]ꝥ″ heold XXXIX. ƿintra. ⁊ his sunu [r]Egverð [s]heold″ [t]XL. daga. ⁊ an hund daga:· Se [u]ƿæs Offa″ [x]Þincferþing. [y]Þincferð Eanƿulfing. Eanƿulf Osmoding. Osmod Eaping. Eapa Ƿybing. Ƿybba Creoding. Creoda Cyneƿalding. Cyneƿald Cnebbing. Cnebba Iceling. Icel Eomæring. Eomær Angelþeoƿing. Angelþeoƿ Offing. Offa Ƿærmunding. Ƿærmund Ƿyhtlæing. Ƿihtlæg Ƿodening:·

DCCLVI.

[z]An. DCCLVII. Her Eadberht. Norðhymbra cining. feng to scære. ⁊ Osulf his sunu feng to [a]þam″ rice″. [b]⁊ rixade I. gear. ⁊ hine of-slogon his hiran on IX. kl. Augusti″:·

An. DCCLVIII. [c]Her Cuðbryht Arcebiscop forð-ferde″. [d]⁊ he heold ꝥ Arcebisceop-rice XVIII. gear″:·

An. DCCLIX. Her Bregoƿine ƿæs to Ærcebiscop [e]gehadod to sce. Michaeles [f]tyde. [g]⁊ heald hit feoƿer gear″. [h]And Moll Æþelƿold feng to rice on Norðhymbrum. ⁊ rixade VI. [i]ƿintra″. [k]⁊ hit þa for-let″:·

concessit. Cynewulfus vero regnavit XXXI. annis. Ejus corpus jacet in Wintanceaster; Clitonis autem apud Acsanminster: illorum genus paternum recta descendit ad Cerdicum. Eodem item anno, occisus est Æthelbaldus, Merciorum Rex, in Seccandune; ejusque corpus jacet in Hreopandune: regnavit autem XLI. annis: deinde Beornredus capessit regnum, quod per tempus modicum & moleste tenuit. Et eodem anno, Offa Rex fugavit Beornredum, ac regnum capessit, idque tenuit XXXIX. annis; ejus etiam filius Egverthus tenuit XL. diebus & centum diebus. Offa fuit Thincferthi filius, Thincferthus Eanwulfi, Eanwulfus Osmodi, Osmodus Eawæ, Eawa Wybæ, Wybba Creodæ, Creoda Cynewaldi, Cynewaldus Cnebbæ, Cnebba Iceli, Icelus Eomæri, Eomærus Angeltheowi, Angeltheowus Offæ, Offa Wærmundi, Wærmundus Wihtlægi, Wihtlægus Wodeni.

An. [1]DCCLVII. Hoc anno, Eadberhtus, Northymbrorum Rex, suscepit tonsuram; & Osulfus ejus filius capessit regnum, ac regnavit I. anno: eum autem interfecerunt sui domestici IX. kalend. Augusti.

An. [2]DCCLVIII. Hoc anno, Cuthbryhtus Archiepiscopus decessit *: tenuit autem Archiepiscopatum XVIII. annis.

An. DCCLIX. Hoc anno, Bregowinus fuit in Archiepiscopum consecratus ad festum sancti Michaelis, tenuitque quatuor annis. Item Mollus Æthelwoldus capessit regnum in Northymbris †, regnavitque VI. annis: tunc autem illud dimisit.

An.

a *Deest Cant.* b rixade. *Laud.* c ligð. *Laud.* d ---gas. *Laud. vitiose.* e Æxanminstre. *Cant.* f fæderan- *Laud.* g Myrcene. *Laud.* h Seccgan- *Cant.* i restað. *Laud.* k *Ex Laud.* l *Ex Cant.* m þa. *Laud.* n *Deest Laud. Cant.* o *Ex Laud.* p *Ex Laud.* q *Ex Cant.* r Ecgferð. *Laud.* s *Deest Cant.* t XLI. *Laud. Cant.* u Offa ƿæs. *Laud. Cant.* x Þingcferðing. *Laud.* Þingferþing. *Cant.* y Þingferð. *Cant.* *Quæ sequuntur ad anni finem desunt Laud.* z *Ex Laud. Cot.* a *Deest Cot.* b *Ex Laud.* c *Ad An.* 757. *Cant.* d *Ex Cot.* e gehalgod. *Laud. Cot.* f mæssan. *Cot. Cant.* g *Ex Cot.* h *Ex Laud. Cot.* i gear. *Cot.* k *Ex Laud.*

1 758. Dunelm. 2 760. West. * 7. *Cal. Novembr.* Flor. Thorn. † *Nonis Augusti.* Dunelm.

An. [1]DCCLX. Hoc anno, Æthelbryhtus, Cantwarorum Rex, deceſſit: is fuit Wihtredi Regis filius. [2]Ceolwulfus etiam deceſſit.

An. DCCLXI. Hoc anno, fuit aſpera hyems. Et Mollus, Northymbrorum Rex, interfecit Oſwinum apud Edwinesclife, octavo Id. Auguſti.

An. [3]DCCLXII. Hoc anno, deceſſit Bregwinus Archiepiſcopus *.

An. DCCLXIII. [4]Hoc anno, [5]Anbryhtus conſecratus eſt in Archiepiſcopum, quadrageſimo die poſt natales Chriſti*. Frithewaldus item Epiſcopus apud Witerne deceſſit Nonis Maii: is conſecratus eſt in Eboraco, XVIII. kal. Septembris, ſexto anno regni Ceolwulfi; & Epiſcopus fuit XXIX. annis. Tum conſecratus eſt [6]Pyhtwinus in Epiſcopum ad Hwiterne apud Ælfet-ee, XVI. kal. Auguſti.

An. DCCLXIV. Hoc anno, Jeanbryhtus Archiepiſcopus accepit Pallium *.

An. DCCLXV. Hoc anno, capeſſit Alhredus Northymbrorum regnum, & regnavit octo annis.

An. DCCLXVI. Hoc anno, deceſſit Ecgberhtus Archiepiſcopus in Eboraco, [7]XIII. kal. Decembris; qui fuit Epiſcopus XXXVI. annis: & Fritheberhtus in Haguſtaldes-ee †, qui fuit Epiſcopus XXXIV. annis. Conſecratus eſt autem [8]Æthelberhtus in Eboracum, & Eathmundus in Haguſtaldes-ee *.

An. DCCLX. Ƕeꞃ Æþelbꞃẏhꞇ. Ꞇanꞇpaꞃa cẏning. ꝼoꞃð-ꝼeꞃde. [a]ꞅe pæꞅ Ƿihꞇꞃedeꞅ [b]cing ꞅunu". [c]⁊ Ꞇeolpulꝼ eac ꝼoꞃð-ꝼeꞃde":.

An. DCCLXI. [d]Ƕeꞃ pæꞅ ꞅe micele pinꞇeꞃ". [e]Anð Ꝺoll. [f]Noꞃð-hẏmbꞃa cining". oꝼ-ꞅloh Oꞅpine æꞇ [g]Æðpineꞅ-cliꝼe". [h]on ocꞇauo Ið. Auꝸuꞅꞇi":.

[i]An. DCCLXII. Ƕeꞃ ꝼoꞃð-ꝼeꞃde Bꞃeꝸpine Aꞃcebiꞅcop:.

An. [k]DCCLXIII. Ƕeꞃ [l]Anbꞃẏhꞇ pæꞅ ꝸehaðoð ꞇo Aꞃcebiꞅceope. on [m]þam ꝼeoꞃeꞃꞇeꝸan [n]dæꝸe oꝼeꞃ [o]miðne pinꞇeꞃ. [p]Anð Fꞃiðepalð biꞅcop [q]æꞇ Ƿiꞇeꞃne" ꝼoꞃð-ꝼeꞃde [r]on Non. Ꝺai". ꞅe pæꞅ ꝸehalꝸoð on Ꞇeaꞅꞇꞃum. [s]on XVIII. kl. Sepꞇ. þam VI. pinꞇꞃa Ꞇeolpulꝼeꞅ ꞃiceꞅ. ⁊ he pæꞅ biꞅcop XXIX. pinꞇꞃa". [t]Ða man ꝸehalꝸoðe Pẏhꞇpine" [u]ꞇo biꞅcope" æꞇ Ælꝼeꞇ-* éé. [x]on XVI. kl. Auꝸuꞅꞇi ꞇo Ƕpiꞇeꞃne":.

An. DCCLXIV. Ƕeꞃ [y]Jeanbꞃẏhꞇ Aꞃcebiꞅceop on-ꝼenꝸ pallium:.

An. DCCLXV. [z]Ƕeꞃ ꝼenꝸ Alhꞃeð ꞇo Noꞃð-hẏmbꞃa ꞃice". [a]⁊ ꞃixaðe eahꞇa pinꞇeꞃ":.

[b]An. DCCLXVI. Ƕeꞃ ꝼoꞃð-ꝼeꞃde Ecꝸbeꞃhꞇ Æꞃcebiꞅcop in [c]Eoꝼeꞃpic. [d]on XIII. kl. Decemb. ꞅe pæꞅ biꞅcop XXXVI. pinꞇꞃa". ⁊ Fꞃiðebeꞃhꞇ in [e]Ƕaꝸuꞅꞇaldeꞅ-éé. [f]ꞅe pæꞅ biꞅcop XXXIV. pinꞇꞃa". Anð man [g]ꝸehalꝸoðe Æþelbeꞃhꞇ ꞇo [c]Eoꝼeꞃpic. ⁊ Ealhmunð ꞇo [e]Ƕaꝸuꞅꞇaldeꞅ-éé":.

a Cod. Petroburg. *b* cinꝸeꞅ. *Cot. rectius.* *c Ex Laud.* *d Cod. Petroburg.* *e Ex Laud. Cot.* *f Deeſt Cot.* *g* Eaðpineꞅ-cliue. *Cot.* *h Ex Laud.* *i Ex Cot.* *k* DCCLXII. *Laud. Cot.* *l* Janbeꞃhꞇ. *Laud.* Eanbꞃihꞇ. *Cant.* *m Sic Cot.* þon. *Laud.* þoñe. *Cant. Vitioſe Wheel.* þonne. *n* dæꝸ. *Cant.* *o* miðe. *Laud.* *p Ex Laud. Cot.* *q Deeſt Cot.* *r Deeſt Cot.* *s Deeſt Cot.* *t* ⁊ ꞅẏððan ꝼenꞇ ꞇo Pihꞇpine. ꞅe paꞅ ꝸehalꝸoð. *&c. Cot. i. e. Et poſtea [Epiſcopatum] ſuſcepit Pihtwinus, qui conſecratus eſt, &c.* *u Deeſt Cot.* * *Poſt* Ælꝼæꞇ *legit Cod. Cot.* vel Aðelꝼæꞇ. *x Deeſt Cot.* *y* Janbeꞃhꞇ. *Ben.* Eanbꞃihꞇ. *Cant.* *z Ex Laud. Cot.* *a Ex Laud.* *b Ex Laud. Cot.* *c* Eueꞃpic. *Cot.* *d Deeſt Cot.* *e* Ƕaꝸuꞅꞇalð- *Cot.* *f Deeſt. Cot.* *g* halꝸoðe. *Cot.*

1 762. Weſt. Thorn. 2 *Is Northymbrorum Rex fuerat, & anno regni ſeptimo ſeſe tonſuræ Eccleſiaſticæ ſubjecerat. Vide ſupr. An.* 731. *&* 737. 3 765. Dunelm. * 8. *Cal. Sept.* Thorn. 9. *Cal. Sept.* Flor. 4 *Ad An.* 765. Dunelm. 762. Dicet. 5 *al. Jeanbryhtus, Janberhtus & Lamberhtus.* 6 *Pechtwinus.* Flor. * *A Papa Paulo.* Flor. 7 XIV. Flor. † 10. *Cal. Junii.* Dunelm. 8 *Alberhtus.* Dunelm. *Eanbaldus.* Weſt. * 8. *Cal. Maii.* Dunelm.

DCCLXVII.

An. DCCLXVIII. [a] Her forð-ferde Eadberht [b] Eating″ cing″. [c] on XIV. kl. Septembris″:·

An. DCCLXVIII. Hoc anno, decessit Eadberhtus Rex, Eatæ filius, [1] XIV. kal. Septembris.

[d] An. DCCLXIX. Initium Regni Karoli Regis.

DCCLXX. DCCLXXI.

An. DCCLXXII. Her [e] Mildred biscop forð-ferde:·

An. [2] DCCLXXII. Hoc anno, Mildredus [3] Episcopus decessit.

DCCLXXIII.

An. DCCLXXIV. [f] Her Norð-hymbra for-drifon heora cining Alhred of Eoferwic on Easter-tid. ⁊ genamon Æþelred. Molles sunu. heom to hlaforde. ⁊ se rixade IV. gear. And″ [g] her [h] oþiewed read Cristes mæl on heofonum æfter sunnan setl-[k]gonge. And [l] þy geare″ [m] gefuhton Myrce ⁊ [n] Cant-ware æt [o] Ottan-forda. ⁊ [p] wunderlice [q] næddran wæron [r] gesegene on Suð-Seaxna [s] londe:·

An. DCCLXXIV. Hoc anno, Northymbri expulerunt suum Regem Alhredum de Eboraco, Paschatis tempore, & ceperunt [4] Æthelredum, Molli filium, ipsis in Dominum: is autem regnavit IV. annis. Hoc item anno, apparuit rubra Christi crux in cœlis post solis occasum. Eodem etiam anno, præliati sunt Mercii & Cantwari apud Ottanford: & mirabiles serpentes visi sunt in Australium Saxonum terra.

An. DCCLXXV. [t] Her Cynewulf ⁊ Offa [u] gefuhton ymb [x] Bynsintun. and Offa [y] nam þone tun″. [z] On þas kinges dæi Offa. wæs an abbot of Medeshamstede. Beonne gehaten. Se ilca Beonne. þurh ealle þa muneke red of þere minstre. þa let he Cuðbriht ealdor-man X. bonde-land at Swines-heafde. mid læswe. ⁊ mid mædwe. ⁊ mid eal þ þær to læi. and swa þ se Cuðbriht geaf þone abbote L. punde þær fore. ⁊ ilca gear anes nihtes feorme. ouðer XXX. scyllinge penega. swa eac þ æfter his dæi scolde seo land ongean into þa mynstre.

An. DCCLXXV. [5] Hoc anno, Cynewulfus & Offa prælium habuerunt propter Bynsingtun; Offa autem oppidum cepit″. Regis Offæ temporibus, fuit Abbas quidam de Medeshamstede, Beonne appellatus. Is ipse Beonne, consilio omnium Monachorum de Monasterio, elocavit Cuthbrihto Duci X. tributariorum terram apud Swinesheafde, cum pascuis & cum pratis, & cum omnibus adjacentibus; ea conditione, ut Cuthbrihtus solveret ob hoc Abbati L. libras, & singulis annis unius noctis hospitium, aut XXX. solidos in pecuniis numeratos: itemque ut post ejus obitum reverterentur terræ in Monasterium.

---

a Cod. Petroburg. Desunt Cant. *b Ex Laud. Cot.* *c Ex Laud.* *d Ex Laud.* e Milred. *Cant.* *f Ex Laud. quæ paucis sic complexus est Cod. Cot.* Her Æþelred. Molles sunu. rixian agann on Norð-hymbran. *i. e. Hoc anno, Æthelredus, Molli filius, cœpit regnare in Northymbria.* *g Quæ sequuntur ad An.* 773. *refert Cod.* Cant. *h* oþeowde. *Cant.* men gesegon. *Laud. i. e. visa fuit.* men gesegan. *Cot.* *i* Christes. *Cant.* *k* gange. *Cant.* *l* on þan ylcan geare. *Cot.* *m* fuhton. *Cot.* gefuhtan. *Cant.* *n* --wara. *Laud.* *o* Occan- *Cant.* *p* wundor- *Cant. Cot.* *q* nædran. *Laud.* nædra. *Cot.* *r* geseogene. *Laud.* gesawene. *Cot. Cant.* *s* lande. *Cant.* *t Ad An.* DCCLXXVII. *Laud. Cant.* *u* gefliton. *Laud.* gefuhtan. *Cant.* *x* Benesingtun. *Laud.* Bensingtun. *Cant.* *y* genam. *Laud. Cant.* *z Quæ in hoc Anno sequuntur desumpsimus ex Cod.* Laud. *qui quidem ad An.* DCCLXXVII. *refert.*

1 13. Flor. 2 775. Flor. 3 *Huicciorum.* 4 *Æthelbertum.* Flor. 5 *Ad An.* 778. Flor. 779. West.

a Ex

ſterium. Hujus rei teſtis fuit Rex Offa, & Rex Egferthus, & Archiepiſcopus Hygeberhtus, & Ceolwulfus Epiſcopus, & Inwona Epiſcopus, & Beonna Abbas, & multi alii Epiſcopi & Abbates, aliique multi viri potentes. Hujus ipſius Offæ temporibus, fuit Dux quidam Brordan nuncupatus. Is à Rege petebat ut ejus gratia liberaret ipſius quoddam Monaſterium Wocingas appellatum, propterea quod id dare deſtinaret [Eccleſiæ] Medeshamſtedenſi, & ſancto Petro, & ei qui tunc fuit Abbas; Puſa is dictus eſt. Iſte Puſa ſucceſſit Beonnæ, ac Rex eum vehementer dilexit. Tunc Rex liberavit Monaſterium Wocingas cum Rege, & cum Epiſcopo, & cum Comite, & cum omnibus hominibus; adeo ut non quiſpiam inde haberet ullum vectigal præter ſanctum Petrum atque Abbatem. Hoc factum eſt in Regio oppido Freoricburna dicto.

Ac þis gewitnesse wæs seo kining Offa. ⁊ seo kining Egferð. and seo Ærceb. Hygeberht. ⁊ Ceolwulf biscop. ⁊ Inwona biscop. ⁊ Beonna abbot. ⁊ feola oðre biscopes and abbotes. and feala oðre rice men. On þes ilca Offa dæi wæs an ealdor-man. Brordan wæs gehaten. He geornde æt se kyning þ he scolde for his luuen freon his ane mynstre Wocingas het. forði þet he hit wolde giuen into Medeshamstede. ⁊ sce. Peter. ⁊ þone abbote þe þa wæs. he wæs Pusa gehaten. Seo Pusa wæs æfter Beonna. ⁊ seo kining hine luuede swiðe. And seo kyning freode þa þ mynstre Wocingas wið cining. ⁊ wið biscop. ⁊ wið eorl. ⁊ wið ealle men. swa þ nan man ne hafde þær nan on-sting buton s. Peter ⁊ þone abbot. Ðis wæs don on þe cininges tune Freoric-burna hatte :-

An. DCCLXXVI. [1] Hoc anno, deceſſit Pehtwinus Epiſcopus [de Hwiterne]" XIII. kal. Octobris, qui fuit Epiſcopus XIV. annis: & eodem anno conſecratus eſt Æthelberhtus in Epiſcopum ad Hwiterne in Eboraco, XVII. kal. Julii.

An. DCCLXXVI. [a] Her forð-ferde Pehtwine biscop on XIII. kl. Octobr. se wæs biscop XIV. wintra" :- [b] ⁊ þy ilcan geare man gehalgode Æþelberht to biscope to Hwiterne in Eoferwic". [c] on XVII. kl. Julii :-

DCCLXXVII.

An. DCCLXXVIII. Hoc anno, Æthebaldus & Hearberhtus interfecerunt III. ſummos Præfectos; Ealdulfum, filium Boſæ, apud Cyningesclife; & Cynewulfum Ecgamque apud Helathyrn, [2] XI. kal. Aprilis. [3] Tum capeſſit Alfwoldus regnum, Æthelredo de terra expulſo, & regnavit X. annis.

An. DCCLXXVIII. [d] Her Æþebald. ⁊ Hearberht of-slogon III. heah-gerefan. Ealdulf Boring æt Cininges-clife. and Cynewulf and Ecgan æt Hela-þyrnum on XI. kl. Apr." [e] And þa feng [f] Alfwold to rice. [g] ⁊ Æþelred be-draf of lande". ⁊ he ricsade X. winter" :-

[h] Karolus in Hiſpanias intravit. Karolus Saxoniam venit. Karolus Pampileniam urbem deſtruxit atque Cæſar-Auguſtam: exercitum ſuum conjunxit, ac acceptis obſidibus, ſubjugatis Sarracenis, per Narbonam Waſconiam Franciam rediit.

DCCLXXIX.

An. DCCLXXX. Hoc anno, Antiqui Saxones & Franci præliati ſunt. Northymbrorum item ſummi Præfecti combuſſerunt Beornum Ducem in Seletune, IX. kal. Janua-

An. DCCLXXX. [i] Her [k] Eald-Seaxe ⁊ Francan gefuhtan". [l] And Norð-hymbra heah-gerefan for-bearndon Beorn ealdor-man on Seletune. on IX. kl. Janr. And

---

a Ex Laud. b Ex Cod. Laud. *qui ad An.* DCCLXXVII. *refert vitioſe.* Her wæs Æþelbyrht gehalgod to biscope to Hwiterne on Euerwic. *Cot. c Ex Laud. d Ex Laud. e Ex Laud. Cot. f* Alwold. *Cot. g Deeſt Cot. h Ex Laud. i Ad An.* DCCLXXIX. *Laud. k* Ealde- *Laud. Cant. l Ex Cod.* Laud. *quæ refert ad An.* DCCLXXIX.

1 *Ad An.* 777. Flor. Dunelm. 2 3. *Cal. Octobris.* Dunelm. 3 *Ad An.* 779. Dunelm.

a Ex

And [a] Æþelberht Erceb. forð-ferde [b] in Ceastre". [c] ⁊ on þæs stall Eanbald wæs gehalgod". ⁊ Cynebald [d] biscop" gesæt in [e] Lindisfarna-ée". [f] Her Alchmund biscop in Hagustald-ée forð-ferde. on VII. idus Septembr. ⁊ Tilberht man gehalgode on his steal on VI. Non. Octobr. ⁊ Higbald man gehalgode to biscop æt Socca-byrig to Lindisfarna-ée. [g] ⁊ Alwold cing sende to Rome æfter pallium to Eanboldes Arcebiscopes behoue.

rii. [1] Æthelberhtus Epiſcopus deceſſit in Eboraco, & in ejus ſedem Eanbaldus conſecratus eſt: & [2] Cynebaldus Epiſcopus privatus reſedit in Lindisfarn-ee. Hoc anno, Alchmundus Epiſcopus in Haguſtald-ee deceſſit, VII. Idus Septembris, & Tilberhtus conſecratus eſt in ejus ſedem, VI. Nonarum Octobris; & Higbaldus conſecratus eſt apud Soccabyrig in Epiſcopum de Lindisfarn-ee. Alwoldus item Rex Romam miſit * ad petendum Pallium pro Eanboldo Archiepiſcopo.

DCCLXXXI.

[h] An. DCCLXXXII. Her forð-ferde Wærburh. Ceolredes cwen. ⁊ Cynewulf biscop in Lindisfarna-ee. And seonod wæs at Aclea:·

An. [3] DCCLXXXII. Hoc anno, deceſſit Wærburga, Ceolredi Regina, & Cynewulfus Epiſcopus Lindisfarnenſis. Synodus item fuit apud Acleam.

DCCLXXXIII.

An. DCCLXXXIV. Her Cyneheard of-sloh Cynewulf cyning. ⁊ he wæs wearð of-slegen. ⁊ LXXXIV. monna mid him. And þa on-feng Byrhtric [i] West-Seaxna rices". ⁊ he ricsode XVI. [k] gear. ⁊ his lic lið æt Werham. and his [l] riht" [m] fæderen-cyn geð to Cerdice. [n] To þyran timan ricsode Ealhmund cing [o] innon Cent". [p] Þes Ealhmund cing wæs Ecgberhtes fæder. ⁊ Ecgberht wæs Aðulfes fæder":·

An. DCCLXXXIV. [4] Hoc anno, Cyneheardus occidit Cynewulfum Regem: ipſe item [Cyneheardus] ibi fuit interfectus & cum eo LXXXIV. viri. Deinde Brihtricus capeſſit Occidentalium Saxonum regnum, & regnavit XVI. annis: ejus vero corpus jacet apud Werham, & paternum genus recta deſcendit ad Cerdicum. Illis temporibus regnavit Ealhmundus Rex in Cantio. Iſte Ealhmundus Rex fuit Egberhti pater, & Egberhtus fuit Athulfi pater.

An. DCCLXXXV. [q] Her forð-ferde Botwine abbot on Hripum. And" her wæs geflitfullic sinoð æt Cealc-hyðe. ⁊ [r] Janbyrht Arcebisceop for-let [s] sumne

An. DCCLXXXV. Hoc anno, deceſſit Botwinus Abbas Hripenſis. Hoc item anno fuit litigioſa [5] Synodus apud Cealchythe; [6] & Janbyrhtus Archiepiſcopus amiſit aliquam

a Ex Laud. Cot. Uterque ad An. DCCLXXIX. *refert.* *b Deeſt Cot.* *c* ⁊ Eanbald wæs gehalgud on his loh. *Cot.* *d Deeſt Cot.* *e* Lindisfarana- *Cot.* *f Ex Laud. Cot. quæ paucis ſic exprimit Cod. Cot.* Alcmund biscop on Hagustald-ée forð-ferde. ⁊ Tilberht wæs gecoren þær to. ⁊ Hibald to Lindisfaran-ée. *g Hæc, inverſo ordine debito, ſic habet Cod. Laud.* And Ælfwold cyning sende man æfter pallium to Rome. ⁊ Eanbald dyde Ærceb. *i.e. Et Ælfwoldus Rex ad petendum Pallium [Eanbaldi] Romam miſit; & Eanbaldus factus eſt Archiepiſcopus.* *h Ex Laud.* *i* West-Seaxna cining to rice. *Laud.* *k* winter. *Cant.* *l Deeſt Cant.* *m* fæder- *Laud.* *n Cod. Petroburg. Deſunt Laud. Cant.* *o* on. *Cant.* *p Ex Cot.* *q Ex Laud.* *r* Eanbriht. *Cant.* Lanberht. *Cot.* *s* sum. *Cot.*

1 *Ad An.* 781. Flor. 2 *Legendum fortaſſe* Cynewulfus. *Vide infra An.* 782. * *Ad Adrianum Papam.* Flor. 3 781. Flor. 4 *De morte Cynewulfi & Cyneheardi vide ſupra An.* 755. 5 *Vide* Spelman. *Concil. Tom.* 1. *p.* 302. 6 *Dioceſim nempe Lichfeldenſem, cum ſex aliis Archiepiſcopo Lichfeldenſi ſubditis.*

a Ex

quam partem ſuæ Provinciæ. Ab Offa item Rege Higebrihtus electus eſt, & Ecgverthus in Regem conſecratus. Iis etiam temporibus legati miſſi ſunt à Roma ab Adriano Papa in Angliam, ad renovandam fidem ac pacem, quam ſanctus Gregorius nobis mittebat per Epiſcopum Auguſtinum; ii autem cum honore fuerunt ſuſcepti.

DCCLXXXVI.

An. DCCLXXXVII. Hoc anno, cepit [in uxorem] Beorhtricus Rex Offæ filiam Eadburgam. Ejus autem temporibus venerunt primum tres naves Norwegiorum de Herethorum terra. Tum eo [Regis] Præpoſitus equo vectus, illos molitus eſt compellere ad Regis villam, propterea quod neſciret unde eſſent: ibi autem is occiſus eſt. Iſtæ primæ fuerunt naves Danorum quæ Anglorum nationem peterent.

An. DCCLXXXVIII. Hoc anno, [1] Synodus coacta eſt in Northymbrorum terra apud Pincanheale, IV. Non. Septembris: & Aldberhtus Abbas deceſſit.

[d] Karolus per Alemanniam venit ad fines Bavariæ.

An. DCCLXXXIX. Hoc anno, Alfwoldus, Northymbrorum Rex, interfectus eſt à Siga, IX. kal. Octobris; & cœleſtis lux frequenter conſpecta eſt quo in loco fuerat occiſus; ſepultus autem eſt in Haguſtald-ee, in Eccleſia; & Oſredus, Alchredi filius, capeſſit regnum poſt eum: is autem fuit Alfwoldi nepos. [2] Et Synodus coacta eſt apud Acleam.

An. DCCXC. Hoc anno, Janbryhtus Ar-

ꝺæl [a] oꝼ" hıꞅ bıꞅceopꝺomeꞅ. ⁊ ꝼꞃom Oꝼꝼan cẏnınᵹe [b] Hıᵹebꞃẏhꞇ ƿæꞅ ᵹecoꞃen. ⁊ Ecᵹveꞃð ꞇo [c] cẏnınᵹe ᵹehalᵹoꝺ. [d] Anꝺ [e] ın þaꞅ ꞇıꝺ" [f] ƿæꞃen æꞃenꝺ-ꞃacen ᵹeꞅenꝺ [g] oꝼ Rome" ꝼꞃam [h] Aꝺꞃıanum papan ꞇo Ænᵹla-lanꝺe. ꞇo-[i] nıƿıanne þone ᵹeleaꝼan [k] ⁊ þa ꞅıbbe". [l] þe ꞅcꞅ Ᵹꞃeᵹoꞃıuꞅ uꞅ ꞅenꝺe [m] þuꞃh þone bıꞅcop Auᵹuꞅꞇınum". ⁊ hı man mıꝺ ƿuꞃðꞅcıpe unꝺeꞃ-ꝼenᵹ":·

An. DCCLXXXVII. Heꞃ [n] nom [o] Beoꞃhꞇꞃıc cẏnınᵹ Oꝼꝼan ꝺohꞇoꞃ Eaꝺbuꞃhᵹe. Anꝺ on hıꞅ [p] ꝺaᵹum [q] cƿomon æꞃeꞅꞇ ııı. [r] ꞅcıpu [s] Noꞃð-manna" [t] oꝼ Heꞃeða lanꝺe". Anꝺ þa ꞅe ᵹeꞃeꝼa þæꞃ ꞇo ꞃaꝺ. ⁊ [u] hı ƿolꝺe ꝺꞃẏꝼan ꞇo þæꞅ cẏnınᵹeꞅ ꞇune. þẏ [x] þe" he nıꞅꞇe hƿæꞇ hı ƿæꞃon. ⁊ hıne mon [y] oꝼ-ꞅloh [z] þa". Ðaꞇ ƿæꞃon þa æꞃeꞅꞇan ꞅcıpu Denıꞅcꞃa monna þe Anᵹel-cẏnneꞅ lonꝺ ᵹeꞅohꞇon:·

An. DCCLXXXVIII. [a] Heꞃ ƿæꞅ ꞅınoð ᵹeᵹaꝺeꞃoꝺ on Noꞃð-hẏmbꞃa lanꝺe æꞇ [b] Pıncanheale". [c] on ıv. Non. Sepꞇ. ⁊ Alꝺbeꞃhꞇ abb. ꝼoꞃð-ꝼeꞃꝺe":·

[e] An. DCCLXXXIX. Heꞃ Alꝼƿolꝺ. Noꞃðan-hẏmbꞃa cınınᵹ. ƿæꞅ oꝼ-ꞅlaᵹan [f] ꝼꞃam Sıᵹan on ıx. kł. Ocꞇobꞃ." ⁊ heoꝼenlıc leohꞇ ƿæꞅ ᵹelome [g] ꞅeoᵹen [h] þæꞃ þeꞃ he oꝼ-ꞅlaᵹen ƿæꞅ. [i] ⁊ he ƿæꞅ bebẏꞃᵹeꝺ on Haᵹuꞅꞇalꝺ-ée. ınnan þæꞃe cẏꞃıcan". ⁊ Oꞅꞃeꝺ. Alchꞃeꝺeꞅ ꞅunu. ꝼenᵹ ꞇo ꞃıce [k] æꝼꞇeꞃ hım". [l] ꞅe ƿæꞅ hıꞅ neꝼa". [m] Anꝺ ꞅınoð ƿæꞅ ᵹeᵹaꝺeꞃoꝺ æꞇ Aclea:·

An. DCCXC. Heꞃ [n] Janbẏꞃhꞇ Aꞃcebıꞅcop

a Ex Cot. *b* Hẏᵹbẏꞃhꞇ. *Cot.* *c Perperam Cant.* cınınᵹ. *d Ex Laud. Cot.* *e* on þıꞅ ꞇıman. *Cot.* *f* ƿæꞃon. *Cot.* *g Deeſt Cot.* *h* Aꝺꞃıane. *Cot.* *i* ᵹenıƿıanne. *Cot.* *k Deeſt Cot.* *l* þa. *Cot.* *m Deeſt Cot.* *n* nam. *Laud. Cot. Cant.* *o* Bꞃeohꞇꞃıc. *Laud.* Bẏꞃhꞇꞃıc. *Cant.* *p* ꝺaᵹan. *Cot.* *q* coman. *Cant. Cot.* *r* ꞅcıpa. *Cot. Cant.* *s Ex Laud. Cot. Cant.* *t Ex Laud. Cot.* *u* he. *Laud.* *x Ex Cant.* *y* þæꞃ oꝼ-ꞅloh. *Cant.* *z Ex Laud.* *a Ex Laud. Cot.* *b Forte legendum cum Cl. Spelmanno* Fıncanheale. *c Ex Laud.* *d Ex Laud.* *e Ex Laud. Cot.* *f Deeſt Cot.* *g* ᵹeꞅapen. *Cot.* *h* þaꞃ þaꞃ. *Cot.* *i Deeſt Cot.* *k Deeſt Cot.* *l* ꝼoꞃðan he ƿæꞅ hıꞅ neua. *Cot. i. e. quoniam ipſius erat nepos.* *m* ⁊ mẏcel ꞅınoð ƿaꞅ aꞇ Aclea. *Cot. Et magna Synodus fuit apud Acleam.* *n* --bꞃıhꞇ. *Laud.* Lanbẏꞃhꞇ. *Cot.* Jaenbꞃıhꞇ. *Cant.*

1 *Vide* Spelman. *Concil. Tom.* I. *p.* 304. & Dunelm. *inter X. Scriptores. p.* 114. *l.* 56.
2 *Vide* Spelman. *Concil. Tom.* I. *p.* 305.

biscop forð-ferde. ⁊ [a]þy ilcan [b]geare wæs gecoren Æþelheard abbud to [c]Arcebiscope. [d]And Osred. [e]Norðan-hymbra cining. wæs [f]beswicen. ⁊" of rice [g]adrefed. ⁊ Æþelred. Æþelwaldes sunu. eft feng to rice":·

[h]An. DCCXCI. Her wæs [i]Baldwulf gehalgod to biscope [k]to Hwiterne" [l]on xvi. kl. Aug." fram Eanbalde Arceb. ⁊ fram Æþelberhte biscope":·

An. DCCXCII. Her Offa. Myrcna cyning. het Æþelbyrhte [m]cyninge" þ heafod of-aslean. [n]⁊ Osred. þe wæs Norþan-hymbra cining. æfter wræc-siðe ham cumenum gelæht wæs. ⁊ of-slagen on xviii. kl. Octobr. ⁊ his lic lið æt Tinan-muðe. And Æþelred cining feng to niwan wife. seo wæs Ælfled gehaten. on iii. kl. Octobr.":·

[o]An. DCCXCIII. Her wæron reðe [p]fore-becna cumene ofer Norðan-hymbra land. ⁊ [q]þ" folc earmlice [r]bregdon. þ wæron ormete ligræscas. And wæron [s]gesewene fyrene dracan on þam lyfte fleogende. [t]þam tacnum sona" fyligde mycel hunger. And [u]litel" æfter þam þæs ilcan geares. [x]on vi. idus Januar." earmlice hæþenra [y]manna" hergung [z]adiligode Godes cyrican in Lindisfarena-ee þurh reaflac. ⁊ [a]man-sleht. [b]And Sicga forð-ferde on viii. kl. Mar.":·

An. DCCXCIV. Her Adrianus Papa ⁊ [c]Offa [d]Myrcena" [e]cyning". [f]on iv. idus Augusti. se rixode xl. wintra". [g]forþ-ferdon. ⁊ Æþelred. Norþan-hymbra [h]cyning. wæs of-slegen fram his agenre

chiepiscopus decessit*; & eodem anno electus est Æthelheardus Abbas in Archiepiscopum. Osredus item, Northymbrorum Rex, proditus est, ac regno pulsus; & Æthelredus, Æthelwaldi filius, proxime capessit regnum.

An. DCCXCI. Hoc anno, fuit [1] Baldwulfus consecratus in Episcopum ad Hwiterne, xvi. kal. Augusti, ab Eanbaldo Archiepiscopo, & Æthelberhto Episcopo.

An. DCCXCII. [2] Hoc anno, Offa, Merciorum Rex, jussit Æthelbyrhto Regi caput abscindi: & Osredus, qui fuerat Northymbrorum Rex, [3] post exilium domum reversus, prehensus est & interfectus, xviii. kal. Octobris; ejusque corpus jacet [4] ad Tinanmuthe. Æthelredus item Rex novam uxorem accepit, quæ Ælfleda dicta est, iii. kal. Octobris.

An. DCCXCIII. Hoc anno, extiterunt immania portenta per Northymbrorum terram, quæ populum istum misere terruerunt; nempe, immodica fulgura. Visi sunt item igniti dracones in aëre volitantes: quæ quidem signa statim secuta est gravis fames. Paulo item post hæc, hoc ipso anno, vi. Idus Januarii, Pagani homines misere vastarunt ac destruxerunt Dei Ecclesias in Lindisfarena-ee, rapinis ac homicidiis [omnia miscentes.] Sicga etiam decessit viii. kal. Martii.

An. DCCXCIV. Hoc anno, Adrianus Papa, & Offa Merciorum Rex, (hic, [5] iv. Idus Augusti cum regnasset xl. annis,) decesserunt; & Æthelredus, Northymbrorum Rex, fuit interfectus à propria gente,

a þas ylcan geares. *Cot.* *b* gere. *Cot.* *c Sic Laud. Cot.* biscope. *Wheel.* Arcebisceop. *Cant.* *d Ex Laud. Cot.* *e* Norð- *Cot.* *f Deest Cot.* *g* aflymed. *Cot.* *h Ex Laud. Cot.* *i* Baldulf. *Cot.* *k Hæc post verba* Æþelberhte biscope *habet Cod.* Cot. *l Deest Cot.* *m Deest Laud. Cant.* *n Ex Laud.* *o Ex Laud. Cot.* *p* --bycna. *Cot.* *q Deest Cot.* *r* drehtan. *Cot.* *s* gesawene. *Cot.* *t* ⁊ sona. *Cot.* *u Deest Cot.* *x Deest Cot.* *y Deest Cot.* *z* adyligodan. *Cot.* *a* --sliht. *Cot.* *b Desunt Cot.* *c Ad An.* DCCXCVI. *Offæ mortem habet* Laud. *d Ex Laud.* *e Deest Laud.* *f Ex Laud.* *g* forð-ferde. *Laud.* *h Cod. Petroburg.*

* 2. *Idus Augusti.* Flor. 1 *Beaduulfus.* Flor. 2 *Ad An.* 793. Flor. 3 *Vide supra An.* 790. 4 *In Monasterio ad ostium Tinæ fluminis.* Flor. 5 4. *Cal. Aug.* Flor.

te, [1] XIII. kal. Maii. Ceolwulfus item Episcopus & Eadbaldus Episcopus ea natione cesserunt. Et Ecgferthus capessit Merciorum regnum, [2] eodemque anno decessit: atque Eadbryhtus capessit regnum in Cantio, cui cognomen fuit Præn. Æthelheardus etiam Dux decessit kal. Augusti. Et pagani in Northymbris devastabant; & Ecgferthi Monasterium, quod est ad ostium [Weri fluminis,] expilarunt. Ibi vero ex eorum Ducibus unus interfectus fuit; & eorum naves quædam per tempestates fractæ fuerunt, & eorum multi ibi demersi erant; aliqui autem vivi portum attigerunt, qui statim interfecti sunt ad fluminis ostium.

An. DCCXCV. Hoc anno, luna obscurata est inter gallicinium & auroram, v. kal. Aprilis. Eardwulfus item capessit Northymbrorum regnum, II. Idus Maii, & postea consecratus est, & ad solium levatus, VII. kal. Junii, in Eboraco, ab Eanbaldo Archiepiscopo, & Æthelberhto, & Higbaldo, & Badewulfo, Episcopis.

An. DCCXCVI. Hoc anno, decessit Eanbaldus Archiepiscopus, IV. Idus Augusti; ejusque corpus jacet in Eboraco. Eodem item anno, decessit Ceolwulfus Episcopus, & consecratus est Otherbaldus in alterius sedem, XIX. kal. Septembris. Hoc etiam anno, Cenwulfus, Merciorum Rex, devastavit Cantwarorum [terram] usque ad Merciam, & prehendit Eadberhtum Præn illorum Regem, eumque vinctum in Merciam duxit,

þeode". [a] on XIII. kl. Mai". And Ceolƿulf biscop ⁊ Eadbald biscop of þam londe [b] aforan. And [c] Ecgferð [d] feng to [e] Myrcna rice". ⁊ [f] þy ilcan geare" forð-ferde. ⁊ Eadbryht on-feng rice on Cent. þam wæs oðer nama nemned [g] Præn. [h] And Æþelheard ealdor-man forð-ferde on kal. Aug. And þa hæþenan on Norð-hymbrum hergodon. ⁊ Ecgferðes mynster æt þone muþe bereafodon. And þær heora heretogena sum of-slægen wearð. ⁊ eac heora scipu sume þurh ofer-weder wurdon tobrocene. ⁊ heora feala þær adruncon. ⁊ sume cuce to þam stæþe comon ⁊ þa man sona of-sloh æt þære ea muþan:·

[i] An. DCCXCV. Her wæs [k] seo mona [l] aþistrod betwux [m] han-cred ⁊ [n] dagunge. [o] on v. kal. Apr." And [p] Eardƿulf feng to Norðan-hymbran [q] cinedome [r] on II. idus Mai". ⁊ [s] he wæs syððan" [t] gebletsod. ⁊ to his cine-stole ahofen" [u] on VII. kal. Junii on Eoferƿic" fram Eanbalde Arceb. ⁊ Æþelberhte. ⁊ Higbalde. ⁊ Badeƿulfe" [x] biscopum:·

An. DCCXCVI. [y] Her forð-ferde Eanbald Arceb. on IV. idus Aug. ⁊ his lic ligð on Eoferƿic. And þes ilcan geares forð-ferde Ceolƿulf biscop. ⁊ man gehalgode * oþerbald on þæs oþres stal on XIX. kal. Sept. And" her [z] Cenƿulf. [a] Mercna cyning. ofer-hergade [b] Cantƿara" [c] oð Mersc." and [d] gefeng [e] Eadberht" Præn heora cyning. and [f] gebundene hine on Myrce læddon. [a] ⁊

a *Ex Laud.* *b* foron. *Cot.* *c* Ecgfreð. *Cot.* *d* feng to rice on Myrcum. *Cant.* *e* Myrcene. *Laud.* *f* on þan geare. *Cot.* *g* Prænn. *Cant.* *h* *Ex Cod.* Laud. *desumpsimus quæ in hoc anno sequuntur.* *i* *Ex Laud. Cot.* *k* se. *Cot.* *l* aþestred. *Cot.* *m* hancre. *Cot.* *n* --gung. *Cot.* *o* *Deest Cot.* *p* Eardulf. *Cot.* *q* rice. *Cot.* *r* *Deest Cot.* *s* *Deest Cot.* *t* gebletsod to cinge. *Cot.* *u* *Deest Cot.* *x* *Deest Laud.* *y* *Ex Laud.* * *Sic Cod.* Laud. *Legendum opinor* oþer Eanbald. *i. e. alter Eanbaldus; Eanbaldus enim secundus primo defuncto successit.* *z* *Codd. MSS.* Laud. Cot. *& Codd. impress. Wheeloc. mendose habent* Ceolƿulf, *& Cod. Cant.* Ceoluulf. *Kenwulfus enim sive Kenulfus successit Egfertho, anno* DCCXCIV. *defuncto, Kenwulfo Kenelmus, Kenelmo autem Ceolwulfus circa an.* DCCCXIX. *a* Myrcna. *Cant.* *b* Cant-ware. *Cant.* Cent. *Cot.* *c* *Deest Cot.* ⁊ Merscware. *Laud. Cant. i. e. & Mercii.* *d* *Sic* Cot. Cant. *mendose Wheel.* gefengon. *e* *Ex Cot.* *f* ---den. *Laud.*

1 III. Flor. 2 141. *diebus regnavit.* Flor.

a Quæ

[a] ⁊ let him wycan ut his eagan. ⁊ ceorfan of his handa:· Ond Æþelard Arcb. of Cant-wareb. sette sinoð. ⁊ getrywde. ⁊ gefæstnode. þurh þas Papan hæse Leones. ealle þa þing be Godes mynstran. þa wæron gesett be Wihtgares dæge. ⁊ be oðra cinga dæge. ⁊ þus cwæð. Ic Aþelard. eadmod Arb. of Cant-wareberi. mid anmodan ræde ealles sinoðes. and mid ealra þare gegaderunga ealra þara mynstra. þam be ealdan dagan frignesse was geauen fram geleaffullan mannum. on Godes naman. ⁊ þurh his bifigendan dom ic bebeode. swa swa ic hæse habbe of þan Papan Leone. ꝥ heonon-forð nan ne dyrstlæce ceosan him hlauordas of læwedan mannan ouer Godes erfwyrðnysse. Ac eal swa swa hit ys on þan gewrite þe se Papa hæfð giuuen. oððe þa haligan weras gesettan. þe beoð ure fæderas. ⁊ ure lareowas. be haligum mynstrum. swa hi beliuan un-awemmed butan ælcre ansæce. Gif æni man ys ꝥ þis Godes. ⁊ ures Papan. ⁊ ure bebod healdan nelle. ac far-seoð and far naht healdað. witan hi ꝥ hi sculon gifan gescead to-foran Godes dom-setle. And ic Aðelhard Arb. mid XII. biscopan. ⁊ mid þrim ⁊ twentigan abbodan. þys ylce mid rode tacne Cristes getrymmað ⁊ [b] gefæstn.....

ac permisit erui ejus oculos, & præcidi ejus manus. Æthelardus item, Archiepiscopus de Cantwarberi, indixit Synodum *, ac stabilivit & confirmavit, mandato Papæ Leonis, omnia Dei Ecclesias [spectantia,] quæ fuerant constituta Wihtgari diebus, aliorumque Regum diebus, & sic dixit: Ego Athelardus, humilis Archiepiscopus de Cantwareberi, cum unanimi consilio totius Synodi, & totius congregationis omnium Monasteriorum, quibus superioribus temporibus libertas concessa est à fidelibus viris; in Dei nomine, & per ejus tremendum judicium præcipio, sicut mandatum habeo à Papa Leone, ne deinceps aliquis audeat sibi eligere dominos ex laicis hominibus super Dei hæreditatem. Verum sicut est in Cartis, quas Papa concessit, aut sancti viri constituerunt, nostri nempe Patres & Domini, de sanctis Monasteriis, ita illa permaneant inviolata absque omni recusatione. Si quispiam fuerit, qui hoc Dei, & nostri Papæ, nostrumque mandatum observare noluerit, verum spreverit ac pro nihilo duxerit; sciat ille quod redditurus sit rationem ante Dei tribunal. Ego autem Athelhardus Archiepiscopus cum [1] XII. Episcopis, & cum tribus & viginti Abbatibus, hoc ipsum cum signo crucis Christi confirmo atque stabilio.

An. DCCXCVII. Her Romane Leone þam Papan his tungan for-[c]curfon. ⁊ his [d] eagan [e] astungon. ⁊ hine of his setle aflymdon. ⁊ þa sona eft. Gode [f] fultumiendum. he [g] meahte [h] geseon ⁊ [i] sprecan. ⁊ eft [k] wæs Papa swa he ær wæs. [l] And Eanbald on-feng Pallium on VI. idus Sept. ⁊ Æþelberht biscop forðferde on III. kal. Nov.":·

An. DCCXCVII. Hoc anno, Romani Leoni Papæ linguam absciderunt, & oculos evulserunt, eumque de sede deturbarunt; verum statim postea, Deo auxiliante, potuit & videre & loqui, ac deinde factus est Papa sicut antea fuerat. Eanbaldus item accepit Pallium, VI. Idus Septembris, & Æthelberhtus Episcopus decessit III. kal. Novembris.

An.

a *Quæ sequuntur ex* Cot. *desumpta sunt.* b *l.* gefæstniað. c --curfan. *Cant.* d egan. *Cant.* e ut-astungon. *Laud.* ut-astungan. *Cant.* f gefultumiendum. *Laud.* g mihte. *Laud. Cant. Cot.* h geseon. *Laud. Cant. Cot.* i specan. *Cot.* k weard. *Cant.* l *Ex Laud.*

* *Apud Bacanceld.* Spelman. *Concil. & ad An.* 798. *refert.* 1 17. *Episcopos enumerat* Spelmannus *in Concil. Tom.* 1. *p.* 317.

An. DCCXCVIII. Hoc anno, fuit grave prælium in Northymbrorum terra, in Quadragesima, IV. Non. Aprilis, apud Hweallæge; atque ibi occisus est Alhricus, Heardberhti filius, & alii multi cum eo.

[a] An. DCCXCVIII. Her wæs mycel gefeoht on Norð-hymbra lande. on Lengtene. on IV. non. Apr. æt Hweallæge. ⁊ þær man of-sloh Alric. Heardberhtes sunu. ⁊ oðre mænige mid him":.

An. DCCXCIX. Hoc anno, Æthelheardus Archiepiscopus, & Cynebryhtus, Occidentalium Saxonum Episcopus, profecti sunt Romam. Alfunus Episcopus decessit in Suthberi, & sepultus est in Domuca; atque Tidfrithus fuit electus post eum: item Siricus Orientalium Saxonum Rex profectus est Romam. [1] Hoc ipso anno, Wihtburgæ corpus repertum est omnino integrum & incorruptum in Deorham, post quinque & quinquaginta annos, quibus illa hac vita excesserat.

An. DCCXCIX. Her [b] Æþelheard Arcebiscop. ⁊ Cynebryht. West-[c] Seaxna biscop. [d] foran to [e] Rome. [f] Alfun biscop forð-ferde on Suð-beri. ⁊ he wearð bebyrged in Domuce. ⁊ Tidfrið wearð gecoren æfter him. and Siric. East-Sexana cing. ferde to Rome. In þysum ylcan geare. Ƿihtburge lichama wearð gefunden eal gehal. ⁊ unforrotted. a Deorham. æfter fif ⁊ fifti gearon. þas þe heo of þysum liue gewat":.

An. DCCC. Hoc anno, fuit luna obscurata secunda hora noctis, XVII. kal. Febr. Hoc item anno, Beorhtricus Rex decessit, atque Worrus Præfectus: & Ecgbryhtus capessit Occidentalium Saxonum regnum. Et eodem [2] die, Æthelmundus, Dux [3] Wicciorum, equo transivit [flumen] apud Cynemæresford. Tum ei obviam venit Weoxtanus Dux cum Wilsætis, atque ibi fuit gravis pugna, ibique interfecti sunt ambo Duces; & Wilsæti potiti sunt victoria.

An. DCCC. [g] Her wæs se mona aþistrad on þære oðre tid on niht. on XVII. kl. Febr. And" her [h] Beorhtric cyning forð-ferde. [i] ⁊ Ƿorr ealdor-man". ⁊ [k] Ecgbryht feng to Ƿest-[l] Seaxna rice. And þy ylcan [m] dæge. rad Æþelmund ealdor-man of Hwiccum ofer æt Cynemæres-forda. Ða [n] mette hine [o] Ƿeoxtan ealdor-man mid Ƿilsætum. [p] ⁊" þær wearð micel gefeoht. ⁊ þær begen [q] of-slegene [r] wæron" [s] þa ealdor-men. ⁊ [t] Ƿilsæton [u] namon sige:.

[x] Karolus Rex Imperator factus est, & à Romanis appellatus Augustus, qui illos, qui Leonem Papam dehonestaverant, morte damnavit; sed precibus Papæ, morte indulta, exilio retrusit. Ipse enim Papa Leo Imperatorem eum sacraverat.

DCCCI.

An. DCCCII. Hoc anno, obscurata est luna sub auroram, XIII. kal. Januarii. Hoc item anno, consecratus est Beornmodus in Episcopum Roffensem.

An. DCCCII. [y] Her [z] aþeostrade se mona on dagunge". [a] on XIII. kl. Janr. And" her wæs [b] gehadod Beornmod [c] to" biscop to Hrofes-ceastre:.

An. DCCCIII. [4] Hoc anno, decessit Higbaldus, Lindisfarnorum Episcopus, VIII. kal. Julii; & consecratus est in ejus sedem Ecg-

An. DCCCIII. [d] Her forð-ferde Higbald. Lindisfarna biscop. on VIII. kal. Julii. ⁊ man gehalgode on his steal Ecgberht.

a Ex Laud. *b* Æþelred. *Laud.* *c* Sæxna. *Laud.* Sexana. *Cot.* Sexna. *Cant.* *d* ferdon. *Cot.* *e* Roma. *Cot.* *f* Ex Cot. *g* Ex Laud. Cot. *h* Brihtric. *Laud. Cant. Cot.* *i* Deest Cot. *k* --berht. *Laud.* --byrht. *Cot.* *l* Sexana. *Cot.* *m* dæg. *Laud.* *n* gemette. *Laud. Cant.* *o* Ƿeohstan. *Laud.* Ƿihstan. *Cant.* *p* Ex Laud. Cant. *q* Mendose *Cant.* of-slegen *r* Ex Laud. wurdan. *Cant.* *s* þe. *Laud.* *t* --sæte. *Laud. Cant.* *u* naman. *Cant.* *x* Ex Laud. *y* Ex Laud. Cot. *z* aþystrode. *Cot.* *a* Ex Laud. *b* gehalgod. *Laud.* *c* Ex Laud. *d* Ex Laud.

1 *Ad An.* 796. Flor. 2 *Anno.* Flor. 3 *Merciorum.* Flor. 4 *Ad An.* 802. Flor.

a Ex

berht. on III. idus Junii. And″ her Æþelheard Arcebiscop forð-ferde [a]on Lent″. ⁊ Ƿulfred [b]wæs to Arcebisceope [c]gehadod [d]on his loh″. [e]⁊ Forðred abbud forð-ferde″:·

An. DCCCIV. Her Ƿulfred Arcebiscop pallium on-feng:·

An. DCCCV. Her Cuðred cyning forð-ferde on Cant-warum. ⁊ Ceolburh [f]abbodisse. ⁊ [g]Heabyrhte [h]ealdor-man″:·

An. DCCCVI. [i]Her [k]se mona aþistrode″ on kl. Sept. ⁊ [l]Eardwulf. [m]Norþan-hymbra cining″. wæs of his rice adrifen. ⁊ Eanberht [n]Hagustealdes biscop″ forð-ferde″. [o]Eac on þysum ylcan geare. II. Non. Junii. rode-tacn wearð ateowed on þam monan. anes Ƿodnes dæges. innan þare dagenge. And eft on þysum geare III. kl. Sept. an wunderlic trendel wearð ateowed abutan þare sunnan″:·

[p]An. DCCCVII. Her seo sunne aþestrode on angynne þare fifte tide þas dages XVII. kl. Aug.″:·

berhtus, III. Idus Junii. Hoc item anno, Æthelheardus Archiepiscopus decessit in Cantio *; & Wulfredus fuit in Archiepiscopum consecratus ejus loco: & Forthredus Abbas decessit.

An. DCCCIV. Hoc anno, Wulfredus Archiepiscopus Pallium accepit.

An. DCCCV. Hoc anno, Cuthredus Rex decessit in Cantwaris; Ceolburga item Abbatissa, & Heabyrhtus Præfectus.

An. DCCCVI. Hoc anno, luna obscurata est kalend. Septembris: & Eardwulfus, Northymbrorum Rex, fuit regno suo pulsus: Eanberhtus etiam Haguſtaldensis Episcopus decessit. Hoc ipso etiam anno, II. Non. Junii, crucis signum ostensum est in luna, quodam Mercurii die, sub auroram. Postea item hoc anno, III. kal. Septembris, mirabilis circulus conspicuus fuit circa solem.

An. DCCCVII. Hoc anno, sol obscuratus est, sub initium quintæ horæ diei XVII. kal. Augusti.

DCCCVIII. DCCCIX.

[q]An. DCCCX. Karolus cum Nicephoro Imperatore Constantinopolitano pacem fecit.

DCCCXI.

An. DCCCXII. Her Karl cyning forð-ferde. [r]⁊″ he ricsode fif ⁊ feowertig wintra. And Ƿulfred Arcebiscop. and [s]Ƿigbryht. Ƿest-[t]Seaxna biscop. foron [u]begen″ to Rome.

An. DCCCXII. Hoc anno, Carolus Rex decessit: is autem regnavit quinque & quadraginta annis. Wulfredus item Archiepiscopus, & Wigbryhtus Occidentalium Saxonum Episcopus profecti sunt Romam.

[x]Cireneius Karolo Imperatori legatos suos cum pace mittit. Karolus Imperator obiit.

An. DCCCXIII. Her [y]Ƿulfred Arcebiscop. mid bletsunge þæs Papan Leon. [z]hwearf [a]eft″ to his [b]agnum bisceopdome. And þy geare [c]geheregade Ecgbyrht cyning on Ƿest-Ƿealas. [d]from easte-weardum oð weste-wearde″:·

An. DCCCXIII. Hoc anno, Wulfredus Archiepiscopus, cum benedictione Papæ Leonis, reversus est postea ad suum Episcopatum. Et eodem anno devastavit Ecgbyrhtus Rex in Occidentalibus Britannis ab Australi parte usque ad Occidentalem.

An.

a Ex Laud. *b* wearð gecoren. *Cot.* *c* gehalgod. *Laud. Cant.* *d* Ex Cot. *e* Deest Laud. *f* abbatissa. *Cant.* *g* Heardberht. *Laud.* Heabriht. *Cant.* *h* Deest Laud. *i* Ex Laud. Cot. *k* was sa mona aþistrod. *Cot.* *l* Cænwulf. *Cot.* *m* Deest Cot. *n* biscop of Haugstald-eé. *Cot.* *o* Ex Cot. *p* Ex Cot. *q* Ex Laud. *r* Deest Cant. *s* --berht. *Cot.* *t* Sexan. *Cot.* *u* Deest Laud. *x* Ex Laud. *y* Ƿlured. *Cot.* *z* gehwyrfde. *Cot.* *a* Ex Laud. *b* agenum. *Laud.* *c* ---gode Ecgbriht. *Cant.* *d* fram eastan-weardan to weste-weardan. *Cot.*

* *Idibus Maii.* Thorn.

a Pap-

An. [1] DCCCXIV. Hoc anno, Leo nobilis ille Papa ac sanctus decessit; & post eum Stephanus capessit regnum.

DCCCXV.

An. [2] DCCCXVI. Hoc anno, Stephanus Papa decessit; & post eum fuit Paschalis in Papam consecratus: eodemque anno combusta est Anglicæ gentis schola.

DCCCXVII. DCCCXVIII.

An. DCCCXIX. Hoc anno, Cenwulfus, Merciorum Rex, decessit; [3] & Ceolwulfus capessit regnum: Eadbyrhtus etiam Dux decessit.

DCCCXX.

An. DCCCXXI. Hoc anno, fuit Ceolwulfus suo regno privatus.

An. DCCCXXII. Hoc anno, duo Præfecti interfecti sunt, Burhelmus & Muca: [4] & Synodus fuit apud Clofeshoo.

An. DCCCXXIII. [5] Hoc anno, fuit Britannorum pugna & Domnaniensium apud Gafulford. Eodem item anno, pugnavit Ecbryhtus, Occidentalium Saxonum Rex, & Beornwulfus, Merciorum Rex, in Ellendune; atque Ecgbryhtus victoriam adeptus est: ibi vero magna strages facta est. Deinde dimisit Æthelwulfum filium suum ab exercitu, & Ealstanum suum Episcopum, & Wulfheardum suum Præfectum, ad Cantium cum magno exercitu; atque ii Balredum Regem ad partes Boreales trans Thamesin fugarunt. Cantwari deinde ad eum conversi sunt, & Suthregienses, & Australes Saxones, &

An. DCCCXIV. Her Leo se æþela Papa ⁊ se halga forð-ferde. ⁊ æfter him Stephanus feng to [a] rice:.

An. [b] DCCCXVI. Her Stephanus Papa forð-ferde. [c] ⁊ æfter him wæs [d] Pascalis to Papan [e] gehadod. ⁊ þy ylcan geare forbarn [f] Ongel-[g] cynnes" scolu:.

An. DCCCXIX. Her [h] Cenwulf. Mercna cyning. forð-ferde. and Ceolwulf feng to rice. ⁊ Eadbyrht ealdor-mon forð-ferde:.

An. DCCCXXI. Her wearð Ceolwulf his rices [i] bescired:.

An. DCCCXXII. Her twegen ealdor-men wurdon of-slegene. Burhelm ⁊ Muca. ⁊ [k] sinoð [l] wæs" æt Clofes-[m] hoo":.

An. DCCCXXIII. Her wæs Weala gefeoht ⁊ [n] Dena. æt [o] Gaful-forda. [p] And ðy ylcan geare. gefeaht Ecbryht. [q] West-Seaxna" [r] cyning". and Beornwulf. [s] Myrcena" cyning. [t] on Ellendune". ⁊ Ecgbryht sige nam. ⁊ þær wæs micel wæl geslegen. Ða sende [u] he" [x] Æþelwulf his sunu of þære fyrde. and Ealhstan his bisceop. and Wulfheard his ealdor-man to Cent [z] micele werede". and hy [a] Balred þone cyning norð ofer Temese [b] adryfon. And [c] Cant-ware him to cyrdon. and Suð-rige. and Suð-Seaxe. and East-[d] Seaxe þy

a Pardome. *Cot.* b DCCCXV. *Laud.* c ⁊ Pascalis feng æfter him to Pardome. *Cot. Et Pascalis post eum capessit Papatum.* d Paschalis. *Cant.* e gehalgod. *Laud. Cant.* f Angel. *Cant.* g *Ex Laud. Ben. Cant. Deest Cod.* Cot. *quem secutus est Wheelocus.* h Cenulf. *Cant.* i --sceред. *Laud.* k seonoð. *Cant.* l *Deest Laud.* m *Sic Ben. Cant. Deest Cot. quo usus est Wheeloc.* ho. *Laud.* n Defena. *Laud.* Defna. *Cant.* o Gafol- *Cant.* p ⁊ þys ylces geares. Ecgberht West-Sexana cing. ⁊ Beornwulf. Myrcna cing. fuhton at Ellendune. *Cot.* q *Ex Laud. Cot.* r *Deest Cant.* s *Ex Laud. Cot.* t æt. *Cant.* u *Deest Cant.* x Aþulf. *Cant.* z mycclum weorode. *Cant.* a Baldred. *Cot. Cant.* b adryfen. *Laud.* adryuon. *Cot.* adrifan. *Cant.* c Cant-wara. *Laud.* d Sexe. *Cant.*

1 816. Flor. 2 819. Flor. 3 *Cenwulfo successit Kenelmus, cui eodem anno interfecto successit Ceolwulfus.* 4 *Hujus Synodi decreta vide apud* Spelman. *in Concil. Tom.* 1. *p.* 332. 5 *Britones in loco qui dicitur Gafulford à Domnaniensibus cæsi sunt.* Flor.

þy hy from his [a]mægum ær mid unrihte anidde [b]ƿærun. And þy ylcan geare East-Engla cyning and seo þeod [c]gesohte Ecbryht cyning him to friðe ⁊ to mundboran. for Myrcna ege. ⁊ þy [d]ilcan" geare slogon East-Engle [e]Beornƿulf. [f]Mercna cyning:·

DCCCXXIV.

An. [g]DCCCXXV. Her Ludecan. [h]Mercna cyning. ⁊ his v. ealdor-men [i]mon ofsloh mid him". ⁊ Ƿiglaf feng to rice:·

DCCCXXVI.

An. DCCCXXVII. Her [k]se" mona [l]aþystrode on midder-ƿintres [m]mæsse-niht. And þy [n]ylcan" geare geeode Ecgbryht cyning [f]Mercna rice. ⁊ eal ꝥ be suþan Humbre ƿæs. ⁊ he ƿæs [o]se" [p]eahteða cyning. [q]se" þe [r]Bret-ƿalda ƿæs. [s]And" [t]ærost [u]ƿæs" Ælle. [x]Suð-Seaxna cyning. [y]þe þus [z]mycel" rice hæfde. se [a]æftera ƿæs Ceaƿlin. Ƿest-[b]Seaxna cyning. [c]se" [d]þrydda [e]ƿæs" Æþelbryht. Cant-ƿara cyning. [f]se" feorþa [g]ƿæs" Rædƿald. East-Engla cyning. fifta [h]ƿæs" [i]Edƿine. [k]Norþan-hymbra cyning. syxta ƿæs Osƿald. þe æfter him ricsode. [l]seofeða ƿæs [m]Osƿio. Osƿaldes broðor. eahtoþa [n]ƿæs" Ecgbryht. Ƿest-Seaxna cyning. [o]And" se Ecgbryht lædde fyrde to Dore ƿið [p]Norðan-hymbre. ⁊ hy [q]him" [r]þær eaþmedo budon". ⁊ [s]geþƿærnesse. ⁊ hy [t]on þam" to-hƿurfan:·

An. DCCCXXVIII. Her eft [u]Ƿilaf

[1] Orientales Saxones; qui ab ejus propinquis antea injuſte extorti fuerant. Eodem item anno, Orientalium Anglorum Rex & iſta gens rogabant Ecbryhtum Regem ut pacem ferret, ac [ipſis eſſet] protector, propter Merciorum metum: & eodem anno, interfecerunt Orientales Angli Beornwulfum, Merciorum Regem.

An. DCCCXXV. Hoc anno, Ludecanus, Merciorum Rex, ejuſque v. Duces interfecti ſunt cum eo: & Wiglafus capeſſit regnum.

An. DCCCXXVII. Hoc anno, luna obſcurata eſt feſti Natalium nocte. Eodem item anno, ſubjugavit Ecgbryhtus Rex Merciorum regnum, & totum quod fuit ab Auſtrali parte Humbri: is autem fuit octavus Rex, qui toti Britanniæ imperavit. Primus vero fuit Ælla, Auſtralium Saxonum Rex, qui tantum imperium habuit: ſecundus fuit Ceawlinus, Occidentalium Saxonum Rex: tertius fuit Æthelbryhtus, Cantwarorum Rex: quartus fuit Rædwaldus, Orientalium Anglorum Rex: quintus fuit Edwinus, Northymbrorum Rex: ſextus fuit Oſwaldus, qui poſt eum regnavit: ſeptimus fuit Oſwio, Oſwaldi frater: octavus fuit Ecgbryhtus Occidentalium Saxonum Rex. Iſte item Ecgbryhtus duxit exercitum ad Dore contra Northymbros, qui ei ibi ſubjectionem obtulerunt & concordiam; atque invicem deinde diviſi ſunt.

An. DCCCXXVIII. Hoc anno, rurſum Wilafus

a magum. *Cant.* *b* ƿæran. *Cant.* *c* --sohtan. *Cant.* *d* *Ex Laud.* *e* Beornulf. *Laud. Cant. Cot.* *f* Myrcena. *Laud.* Myrcna. *Cot.* *g* DCCCXXIV. *Cot.* *h* Myrcna. *Cant.* *i* mid him man of-sloh. *Cant.* *k* *Ex Laud. Cot.* *l* aþeostrode. *Cant.* *m* mæssa. *Laud.* *n* *Deeſt Laud. Cant.* *o* *Deeſt Cant.* *p* eahtoða. *Cant.* *q* *Deeſt Cant.* *r* Brytten-pealda. *Laud.* Briten-palda. *Cant.* Bryten-peald. *Cot.* *s* *Ex Laud.* *t* ærest. *Cant.* *u* *Ex Laud. Cot. Cant.* *x* Ƿest- *Cant. vitioſe.* *y* se. *Cant.* *z* *Deeſt Laud.* *a* oþer. *Laud. Cot.* *b* Sexna. *Cant.* *c* *Deeſt Laud.* *d* þridde. *Laud.* *e* *Deeſt Laud.* *f* *Deeſt Laud.* *g* *Deeſt Laud.* *h* *Deeſt Laud.* *i* Eadƿine. *Cot. Cant.* *k* Norð-himbra. *Cant.* *l* seofoða. *Cant.* *m* Osƿiu. *Laud.* Osƿeo. *Cant.* *n* *Deeſt Cant.* *o* *Deeſt Cant.* *p* --hymbra. *Laud.* --humbre. *Cant.* *q* *Deeſt Cant.* *r* þær to bugan. *Cot.* *s* þƿærnessa. *Laud.* *t* mid þam. *Laud.* *u* Ƿiglaf. *Laud. Cant.*

1 *Orientales Angli.* Flor.

a rice.

Wilafus adeptus eſt Merciorum regnum; & Æthelwaldus Epiſcopus deceſſit. Eodem item anno Ecgbryhtus Rex duxit exercitum in Boreales Britonas, & eos omnes ſibi ſuppliciter obedientes fecit.

An. DCCCXXIX. Hoc anno, Wulfredus Archiepiſcopus deceſſit; & Feologildus Abbas poſt eum electus eſt in Archiepiſcopalem ſedem, VII. kal. Maii; conſecratus eſt autem V. Id. Junii, quodam die Solis; & mortem obiit III. kal. Septembris.

An. DCCCXXX. Hoc anno, Ceolnothus electus eſt in Archiepiſcopum, itemque conſecratus*; & [1] Feologildus Abbas deceſſit.

An. DCCCXXXI. Hoc anno, Ceolnothus Archiepiſcopus accepit Pallium.

An. DCCCXXXII. Hoc anno, pagani devaſtarunt Sceapige.

An. DCCCXXXIII. Hoc anno, pugnavit Ecgbryhtus Rex cum XXXV. navibus piraticis apud Carrum, & ibi magna ſtrages facta eſt; verum Dani ſtragis locum adepti ſunt. Herefrithus etiam & Wigenus, duo Epiſcopi, mortem obibant; & Dudda ac Oſmodus, duo Præfecti, deceſſerunt.

DCCCXXXIV.

An. DCCCXXXV. Hoc anno, magnus navalis exercitus appulit in Occidentales Britonas, qui cum iis fœdere junctus contra Ecgbryhtum, Occidentalium Saxonum Regem, prælium commiſit. Ubi is illud audiviſſet, cum exercitu adverſum eos progreditur, & cum iis pugnavit apud Hengeſtdune, ibiq; fugavit tum Britannos, tum Danos.

on-fenȝ Myrcna [a] rices. ⁊ [b] Æþelwald biſceop forð-ferde. And þy ylcan geare lædde Ecȝbryht cyning fyrde on Norð-Wealas. ⁊ he [c] hy [d] ealle" [e] him" [f] to" [g] eadmodre [h] hyrſumniſſe gedyde:·

An. DCCCXXIX. Her Wulfred Ærcebiſceop forð-ferde. [i] ⁊ Feologild abbud wearð æfter him gecoren to þan Arb.-ſtol VII. kl. Maii. ⁊ he wearð gehalgud V. id. Jun. anes ſunnan dæges. ⁊ he wearð dead III. kl. Sept.":·

An. DCCCXXX. * Her Ceolnoð wæs gecoren to [k] Arcebiſceope ⁊ gehadod. ⁊ [l] Feologild [m] abbud forð-ferde:·

An. DCCCXXXI. Her Ceolnoð Arcebiſceop on-fenȝ pallium:·

An. DCCCXXXII. Her hæþene men [n] ofer-hergadon [o] Sceap-ige:·

An. DCCCXXXIII. [p] Her gefeaht Ecgbryht cyning" wið [q] XXXV. ſcip-hlæſta æt Carrum. ⁊ þær [r] wearð micel wæl geſlegen. ⁊ þa Deniſcan ahton wæl ſtowe geweald. And Hereferð ⁊ [s] Wigen twegen biſceopas forð-ferdon. ⁊ Dudda ⁊ Oſmod twegen ealdor-men forð-ferdon:·

An. DCCCXXXV. Her [t] crom micel ſcip-here on Weſt-Wealas. ⁊ hie to anum gecyrdon. ⁊ wið "Ecgbryht". Weſt-Seaxna cyning. [x] winnende wæron. Ða [y] he þ hyrde. [z] and" [a] mid fyrde ferde" [b] him togeanes". ⁊ [c] him wið feaht" æt [d] Hengeſt-dune. ⁊ [e] þær" [f] ægþer" [g] geflymde ge þa Wealas. ge þa Deniſcan:·

An.

---

a rice. *Laud. Cant.* *b* Æþelbald. *Laud. Cot.* --pold. *Cant.* *c* heom. *Laud.* *d Ex Laud.* *e Ex Cant.* *f Sic Ben. Laud. Cant. Deeſt Cot. quo uſus eſt Wheel.* *g* --modere. *Laud.* *h* ---neſſe. *Cant.* *i Ex Cot.* * *Hic Annus, debito ordine inverſo, prius electionem & conſecrationem Ceolnothi, quam Feologildi, ejus deceſſoris mortem tradit.* *k Sic Laud. Cot. Perperam Wheel. & Cant.* biſceope. *l Sic Laud. Cant. Mendoſe Wheeloc.* feologið. *m* --bot. *Laud.* *n* ---godan. *Cant.* *o* ---ege. *Laud. Cant.* *p* Her Ecgbyrht cing feht. *Cot.* *q* XXV. *Laud.* *r* wearð. *Laud.* *s* Wigfereð. *Laud. Cot.* Wig þegn. *Cant.* *t* com. *Cant.* *u* Ecgbyrht. *Cot. Deeſt Cant.* *x* puniende. *Laud. mendoſe.* *y Deeſt Laud.* *z* þa ferde he þider mid fyrde. *Cant.* *a* fyrdode. *Cot.* *b Ex Laud.* *c* heom wið gefeaht. *Cant.* *d* Hengeſtes- *Laud. Cant.* *e Deeſt Cant.* *f Ex Laud. Cot. Cant.* *g* flymde. *Laud.*

* *Cal. Septembris.* Flor. 1 *al. Theologildus.*

a Byrht-

An. DCCCXXXVI. Her Ecgbryht cyning forð-ferde. ⁊ hine hæfde ær Offa. Myrcna cyning. and [a] Beorhtric. Ƿest-Seaxna cyning. [b] aflymed III. ᵹear of Angel-cynnes lande [c] on Fronc-lond". ær he cyning ƿære. [d] And [e] þy fultumode [f] Beorhtric Offan. þy [g] þe" he hæfde his dohtor him to cƿene". [h] And" se Ecgbryht [i] syððan com aᵹean. ⁊ he" ricsode XXXVII. ƿintra. ⁊ VII. [k] monað. ⁊ feng Æþelƿulf [l] Ecgbryhting to Ƿest-Seaxna rice. [m] ⁊ he sealde his suna Æþelstane Cant-ƿara rice. ⁊ East-Seaxna [n] rice". ⁊ Suþrigea. ⁊ Suð-[o] Seaxna":·

An. DCCCXXXVI. Hoc anno, Ecgbryhtus Rex deceſſit: eum autem olim Offa, Merciorum Rex, & Beorhtricus, Occidentalium Saxonum Rex, expulerant per triennium de Anglorum terra in Franciam, antea quam Rex eſſet. Beorhtricus autem auxiliatus eſt Offæ, quoniam habuit ejus filiam in uxorem. Ecgbryhtus vero poſtea reverſus eſt, & regnavit XXXVII. annis, ac VII. menſibus: & capeſſit Æthelwulfus, Ecgbryhti filius, Occidentalium Saxonum regnum; tradidit autem filio ſuo Æthelſtano Cantwarorum regnum, & Occidentalium Saxonum regnum, & Suthreienſium & Auſtralium Saxonum.

An. DCCCXXXVII. Her Ƿulfheard ealdor-man ᵹefeaht æt Hamtune ƿið XXXIII. scip-hlæsta. ⁊ þær micel ƿæl [p] ᵹeslog ⁊ siᵹe [q] nom. And þy ᵹeare forð-ferde Ƿulfheard. [r] And ðy [s] ylcan" ᵹeare" ᵹefeaht [t] Æþelhelm [u] dux ƿið [x] Deniscne here on Port mid [y] Dorsætum. [z] ⁊ gode [a] ƿhile þone here ᵹeflymde". [b] ⁊ þa Deniscan [c] ahton ƿæl-stoƿe ᵹeƿeald. ⁊ þone ealdor-man of-sloᵹon":·

An. DCCCXXXVII. Hoc anno, Wulfheardus Dux depugnavit apud Hamtun cum [1] XXXIII. piratarum claſſe, ibique magnam ſtragem fecit, victoriamque adeptus eſt. Eodem etiam anno deceſſit Wulfheardus. Et eodem anno præliatus eſt [2] Æthelhelmus Dux cum Danorum exercitu in Port, Dorſætenſibus adjutus, ac ſpatio temporis bene magno exercitum fugavit; Dani autem obtinuerunt loci ubi facta eſt ſtrages poteſtatem, Ducemque interfecerunt.

[d] An. DCCCXXXVIII. Her Herebryht ealdor-mon [e] ƿæs of-sleᵹen [f] from hæþenum" monnum. ⁊ moniᵹe [g] menn" mid him on Mersc-ƿarum. And þy ylcan ᵹeare eft on [h] Lindesse ⁊ on East-[i] Ænᵹlum. ⁊ on Cant-ƿarum. ƿurdon [k] moniᵹe men" [l] of-sleᵹene from þam heriᵹe:·

An. DCCCXXXVIII. Hoc anno, Herebryhtus Dux fuit occiſus à paganis, & complures cum eo in Merſcwàris. Eodem item anno, poſtea in Lindiſſa, & Orientalibus Anglis, & Cantwaris, multi occiſi fuerunt ab iſto exercitu.

An. DCCCXXXIX. Her ƿæs micel ƿæl-

An. DCCCXXXIX. Hoc anno, fuit magna cædes

a Byrhtric. *Laud.* Brihtric. *Cant.* b aflymde. *Laud.* ut-aflymed. *Cant.* c into Franc-lande. *Cot.* d *Desunt Laud.* e forðy. *Cant.* f Brihtric. *Cant.* g *Ex Cant.* h *Deest Cant.* i *Ex Cot.* k monðas. *Cot.* l his sunu. *Laud.* m ⁊ Æþelstan his oðer sunu feng to Cant-ƿara rice. ⁊ to Suðriᵹan. ⁊ to Suð-Seaxna rice. *Laud.* *Et Æthelſtanus, illius filius natu minor capeſſit Cantiorum regnum, & Suthrigenſium, & Auſtralium Saxonum regnum. Deſunt Cant. ad verba* rice. ⁊. n *Ex Cant.* o Sexna. *Cant.* p --sloh. *Laud. Cant.* q nam. *Laud. Cant.* r *Deſunt Laud.* s *Deest Cant.* t Æþelm. *Cant.* u ealdor-mon. *Laud.* ealder-man. *Cant.* x Deniscan. *Laud.* y Dorsætan. *Cant.* z *Deſunt Laud.* a hƿile. *Cant.* b ⁊ se ealdor-man ƿærð of-slæᵹen. ⁊ þa Deniscan ahton ƿæl-stoƿe ᵹeƿeald. *Laud.* c ahtan. *Cant.* d *Deeſt hic Annus Cod.* Laud. e ƿearð. *Cant.* f fram hæþnum. *Cant.* g *Ex Cant.* h --disse. *Ben.* i Anᵹlum. *Ben.* k *Deſunt Cant.* l ---ᵹen. *Ben.*

1 XXXIV. Flor. 2 *Athelmus*, Flor.

cædes in Lundonia, & in Cwantawic, & in Hrofesceaſter.

An. DCCCXL. Hoc anno, Æthelwulfus Rex pugnavit apud Carrum cum XXXV. navibus piratarum: Dani autem obtinebant loci, ubi facta eſt cædes, poteſtatem. Ludovicus item Imperator deceſſit*.

DCCCXLI. DCCCXLII. DCCCXLIII.

An. DCCCXLV. Hoc anno, [1] Eanwulfus Præfectus pugnavit cum Sumurſætenſibus. Et [2] Ealchſtanus Epiſcopus, ac Oſricus Dux [una] cum Dorſætenſibus, præliati ſunt ad Pedridæ oſtium cum Danorum exercitu; ibique magnam ſtragem fecerunt, & victoria potiti ſunt.

DCCCXLVI. DCCCXLVII. DCCCXLVIII.

An. DCCCLI. Hoc anno, Ceorlus Præfectus, [una] cum Devonenſium Comitatu, pugnavit cum pagano exercitu apud [3] Wicganbeorche; & ibi magnam ſtragem fecerunt, victoriamque ſunt adepti. Eodem anno, Æthelſtanus Rex & Ealcherus Dux prælium navale commiſerunt, & magnum exercitum proſtraverunt apud Sondwic in Cantio: IX. enim naves ceperunt, & reliquas fugarunt. Pagani etiam in [4] Tenet primum in hibernis conſederunt. Et eodem anno, venerunt ter centum naves cum dimidio in Tamiſis oſtium, atque [in terram] conſcenderunt, expugnabantque Cantwaraburh & Lundenburg, ac fugabant Beorhtwulfum, Merciorum Regem, cum illius exercitu. Progreſſi deinde ſunt Auſtrum verſus

ſlyht on [a] Lundene. ⁊ on [b] Cwanta-wic. ⁊ on [c] Hrofes-ceastre:·

An. DCCCXL. Her [d] Æþelwulf cyning gefeaht æt Carrum wið XXXV. sciphlæsta. and þa Deniscan ahton wælstowe gewald. [e] And Loðwi se Casere forð-ferde":·

DCCCXLIV.

An. DCCCXLV. Her [f] Eanwulf ealdor-man" [g] gefeaht" mid [h] Sumur-sætum. And [i] Ealchstan bisceop ⁊ Osric [k] ealdorman mid [l] Dorn-sætum gefuhton æt [m] Pedridan [n] muþan wið Denisce here. ⁊ þær micel wæl geslogon. and sige namon:·

DCCCXLIX. DCCCL.

An. [o] DCCCLI. Her Ceorl ealdorman gefeaht wið hæþene [p] here mid [q] Defena scyre æt [r] Wicgan-beorche. ⁊ þær micel wæl geslogon ⁊ sige [s] naman. [t] And þy ylcan geare Æðelstan cyning and [u] Ealchere dux [x] gefuhton on scipum. ⁊" micelne here ofslogon æt Sondwic [y] on Cent". and [z] IX. [a] scipun gefengun. and þa oðre geflymdon". And hæþene men [b] on Tenet" [c] ærest" ofer winter [d] sæton. And þy ylcan geare [e] com feorðe healf hund [f] scipe on Temese muþan. ⁊ [g] ferdan upp. ⁊" bræcon Cant-wara-burh. [h] and Lunden-burg". and geflymdon [i] Beorhtulf. Myrcna cyning. mid his fyrde. And foron [k] þa" suð ofer Temese on

[a] Suð-

a Lundenne. *Cant.* b Cant-wic. *Laud.* c Rofes-cæstre. *Laud.* d Aðelwulf. *Cant.* e *Ex Cot.* f Earnulf dux. *Laud.* Earnulf eorl. *Cot.* gefeaht Eanulf ealdor-man. *Cant.* g *Deeſt Laud.* h Sumor-sæton. *Laud.* Sumer-sæton. *Cot.* Sumor-sætum. *Cant.* i Ealhstan. *Cant.* Ælcstan. *Cot.* k dux. *Laud.* eorl. *Cot.* l Dorsæton. *Laud.* Dorsætum. *Cant.* m Pedridon. *Cot.* Pedredan. *Cant.* n muþe. *Cot.* o DCCCLIII. *Cant.* p men. *Laud.* menn. *Cant.* q Defna- *Cant.* r Wicgean-beorg. *Laud.* Wicgan-beorge. *Cant.* s genamon. *Laud.* t *Quæ ſequuntur ad verba* ⁊ hæþene *habent Codd.* Laud. & Cant. *ad calcem hujus Anni.* u Ealhere. *Cant. Laud.* x *Ex Laud. Cant.* y *Deeſt Laud.* z VIII. *Cant.* a scipu. *Laud. Cant.* b *Ex Laud. Cant.* her. *Cot.* c *Deeſt Laud.* d gesæton. *Laud.* e coman. *Cant.* f scipa. *Laud. Cant.* g *Ex Cot.* h *Deeſt Laud.* i Brihtwulf. *Laud. Cot.* Beorhtwulf. *Cant.* k *Deeſt Cant.*

* 11. *kal. Junii.* Flor. 1 *Eanulfus.* Flor. 2 *Ealſtanus.* Flor. 3 *Wigganbeorh.* Flor. 4 *Sceapege.* Flor.

a Suþ-

[a] Suðrige. ⁊ him gefeaht wið [b] Æþelwulf cyning. ⁊ Æþelbald his sunu æt [c] Aclea. mid West-Seaxna firde. And þær þ mæst wæl geslogon on [d] hæþenum herige". þe we [e] secgan hyrdon [f] on þisne andweardan dæg". ⁊ þær sige namon:·

trans Tamesin in Suthrige, atque contra eos pugnabant Æthelwulfus Rex, ejusque filius Æthelbaldus apud Acleam, cum Occidentalium Saxonum exercitu. Ibi autem majorem stragem fecerunt in pagano exercitu, quam fama accepimus [factam fuisse] in hunc diem; ibique victoriam adepti sunt.

[g] An. DCCCLII. Her on þis tima leot Ceolred abb. of Medeshamstede. ⁊ þa munecas Wulfrede to hande þet land of Sempigaham. to þ fore-wearde þ æfter his dæi scolde þ land into þe minstre. ⁊ Wulfred scolde gifen þ land of Sliowa-forda into Medeshamstede. ⁊ he scolde gife ilca gear into þe minstre sixtiga foðra wuda. and twælf foður græfan. ⁊ sex foður gearda. and twa tunnan fulle hlutres aloð. ⁊ twa slæg næt. ⁊ sex hund hlafes. ⁊ ten mittan Wælsces aloð. ⁊ ilca gear an hors. and þrittiga scillinga. ⁊ ane næht gefeormige. Her wæs wið se cyning Burhred. ⁊ Ceolred Ærceb. ⁊ Tunberht biscop. ⁊ Ceured biscop. and Alhhim biscop. ⁊ Berhtred biscop. ⁊ Wihtred abb. and Werhtherd abb. Æþelheard ealdor-man. Hunberht ealdor-man. ⁊ feola oðre:·

An. DCCCLII. Hoc anno, elocarunt Ceolredus, Abbas de Medeshamstede, & Monachi, Wulfredo in possessionem agrum de Sempigaham, ea conditione, ut post ejus obitum, iste ager reverteretur ad Monasterium; & Wulfredus daret agrum de Sliowaford Medeshamstedensi [Ecclesiæ;] & singulis annis daret Monasterio sexaginta plaustra ligni, & duodecim plaustra carbonum fossilium, & sex plaustra cespitis, & duo dolia meræ cerevisiæ, & duos occisos boves, & sexcentos panes, & decem sextarios Wallicæ cerevisiæ, & singulis annis equum, & solidos triginta, & unius noctis hospitium. Huic [pactioni] interfuerunt Rex Burhredus, & Ceolredus Archiepiscopus, & Tunberhtus Episcopus, & Ceuredus Episcopus, & Alhhimus Episcopus, & Berhtredus Episcopus, & Wihtredus Abbas, & Werhtherdus Abbas, Æthelheardus Dux, Hunberhtus Dux, & multi alii.

An. DCCCLIII. [h] Her bæd Burhred. Myrcna cyning. ⁊ his witan. Æþelwulf cyning. þ he him [i] gefultumade þ him Norð-Wealas gehyrsumade. [k] ⁊" he þa swa dyde. ⁊ mid fyrde for ofer Myrce on Norð-Wealas. ⁊ [l] hie him ealle gehyrsume [m] dydon. [n] And þy ylcan geare sende Æþelwulf cyning Ælfred his sunu to Rome. þa wæs þonne Leo Papa on Rome. ⁊ he hine to cyninge gehalgode.

An. DCCCLIII. Hoc anno, rogabant Burhredus, Merciorum Rex, ejusque Proceres Æthelwulfum Regem ut iis auxilio esset ad [1] Boreales Wallos subjugandos: quod & fecit, cumque exercitu transiit per Merciam in Boreales Wallos, & eos omnes [Burhredo] subditos præstitit. Eodem item anno, Æthelwulfus Rex Ælfredum ejus filium mittebat Romam, dum esset Leo Papa Romanus, qui eum in Regem consecravit; sibi

---

a Suþrei. *Cot.* *b* Aðelulf. *Cant.* *c* Aclæ. *Cot.* *d* hæþene here. *Laud.* *Desunt Cant.* *e* ærre gesecgan herdon. *Laud.* ærre secgan hyrdon. *Cot.* *f* æt. *Cant.* *g* *Ex Cod.* Laud. *integer hic Annus desumitur.* *h* *Hæc paucis sic complectitur Laud.* Her Burhred. Myrcene cining. underþeodde him Norð-Wealas mid Æþelwulfes cininge fultume. *i. e. Hoc anno, Burhredus, Merciorum Rex, subdidit sibi Boreales Wallos, Æthelwulfi Regis auxilio.* *i* *Vitiose Cant.* gefultmode. *k* *Ex Cant.* *l* he. *Cant.* *m* gedyde. *Cant.* *n* *Desunt Laud.*

1 *Mediterraneos.* Flor.

sibi etiam Episcopus in filium adoptavit. Eodem ipso anno, [1] Ealherus cum Cantwaris, & Huda cum Suthrigensibus depugnabant in Tenet cum pagano exercitu, & primitus victoria potiti sunt: multi autem ibi fuerunt occisi & aquis demersi ex utraque parte; atque Dux uterque periit. Burhredus etiam, Merciorum Rex, cepit [in uxorem] Æthelwulfi, Occidentalium Saxonum Regis, filiam.

An. DCCCLIV. Hoc anno, pagani viri primum in Sceapige in hibernis consederunt. Et eodem ipso anno tributis immunem præstitit Æthelwulfus Rex decimam partem terræ suæ per totum regnum, Deo in laudem & ipsi in æternam salutem. Eodem item anno, profectus est Romam cum magno honore, & ibi duodecim mensibus commoratus est. Deinde autem domum reversus est, eique Carolus, Francorum Rex, filiam dedit in uxorem, quæ quidem dicta est [2] Leotheta: & postea ad gentem suam venit, quæ super ea re lætatus est. Duobus circiter annis quibus in Francos veniret, decessit *, ejusque corpus jacet apud Wintanceaster: regnavit autem octodecim annis cum dimidio. Æthelwulfus fuit Ecgbyrhti filius, Ecgbyrhtus Ealhmundi, Ealhmun-

⁊ hine him to biscop suna nam″. [a] Ða þy ylcan geare Ealhere mid Cant-ƿarum. ⁊ Huda mid [b] Suðrigium gefuhton on Tenet ƿið [c] hæþenum herige″. [d] ⁊ ærest sige namon″. ⁊ þær [e] ƿearð manig mon of-slegen″ ⁊ adruncen on [f] gehƿæþere hond. [g] ⁊ þa ealdor-men [h] begen deade″. [i] And Burhred. Myrcene cyning. feng to Æþelƿulfes dohtor Ƿest-Seaxna cininges:·

An. [k] DCCCLIV. Her hæþene men ærest on Sceapige ofer ƿinter sætun. And þy ilcan geare [l] gebocude Æþelƿulf cyning teoþan dæl his londes ofer eall his rice Gode to [m] lofe. ⁊ him [n] selfum [o] to″ [p] eccere [q] hælo. And þy ylcan geare [r] ferde to Rome mid [s] micele [t] ƿeorðnesse. ⁊ [u] þær ƿæs tƿelf monað [x] ƿuniende. [y] And þa him ham-ƿeard [z] for″. and him þa Carl. [a] Francna cyning. his dohtor geaf him to cƿene. [b] se ƿas gehaten Leoðete″. ⁊ æfter þam to his leodum cƿom. ⁊ hie [c] þæs [d] gefægene ƿærun. And ymb tƿa gear þæs [e] þe he on Francum com he gefor. ⁊ his lic lið [f] æt Ƿintan-ceastre. ⁊ he [g] ricsode [h] nigonteoþe healf gear:· [i] Ond″ se Æþelƿulf ƿæs Ecgbyrhting″. [k] Ecgbyrht Ealhmunding. Ealhmund

---

a ⁊. *Laud.* *b* Suðrigum. *Laud.* *c* hæþene here. *Laud.* hæþnum here. *Cant.* *d Deest Laud.* *e* ƿæron feala of-slegene. *Laud.* *f* ægþre. *Laud.* *g Ex Laud. Cant.* *h Sic Cant.* --bege dæde. *Laud.* *i Sic Cod.* Laud. *Mendose Wheel.* Ond þæs ofer Eastron geaf Æþelƿulf cyning his dohtor Burhrede. cyninge of Ƿest-Seaxum. on Myrce. *i. e. Et post Pascha, dedit Æthelwulfus Rex filiam suam Burhredo, Regi Occidentalium Saxonum, in Mercia. Ita etiam Codd.* Cant. Cot. *k* DCCCLV. *Laud. Cant.* DCCCLVI. *Cot.* *l* --cade. *Cant. Laud.* --code. *Cot.* *m* loue. *Cot.* *n* silfum. *Cant.* *o Deest Laud.* *p* ecre. *Laud. Cant.* ecere. *Cot.* *q* hæle. *Cant. Laud.* *r* for. *Cot.* *s* mycclum. *Laud.* micelre. *Cant.* mycelum. *Cot.* *t* ƿurðscipe. *Laud. Cot.* *u* þær ƿunade XII. monað. *Laud.* *x* ƿunigende. *Cant.* *y* And he feng to Karles dohter. Francna cining. þa he ham-ƿeard ƿæs. ⁊ gesund ham com. ⁊ þæs ymbe II. gear forð-ferde. ⁊ his lic lið on Ƿintanceastre. ⁊ he rixade IX. gear. He ƿas Ecgbrihting. *Laud.* *i. e. Et cepit [in uxorem] Caroli, Francorum Regis, filiam, dum domum reverteretur; incolumisque domum rediit: & intra duos abhinc circiter annos decessit; atque ejus corpus jacet in Wintanceaster: regnavit autem* IX. *annis. Fuit is filius Ecgbrihti.* *z. Deest Cant.* *a* Francana. *Cot.* *b Ex Cot.* *c* his. *Cant.* *d* gefægne. *Cant. vitiose.* *e Sic Cant.* te. *Wheel.* *f* on. *Cot. Cant.* *g* rixode XX. geara. *Cot.* *h* nigenteoðe. *Cant.* *i Deest Cant.* *k Desunt* Laud. *ad verba* ⁊ þa fengen *&c.*

1 *Alcherus.* Flor. 2 *al. Juditha.* --*Juthita.* Flor. * *Idibus Januarii.* Flor.

a ⁊

mund Eafinʒ. Eafa Eoppinʒ. Eoppa Inʒildinʒ. Inʒild ƿæs Ines broðor. Ƿest-Seaxna cyninʒes. [a] þæs þe" [b] heold þ rice XXXVII. ƿintra. ⁊" ferde eft to sce. Petre. ⁊ þær * his feorh ʒesealde. And hie ƿæron Cenredes suna. Cenred ƿæs Ceolƿaldinʒ. Ceolƿald Cuþainʒ. Cuþa Cuþƿininʒ. Cuðƿine Ceaƿlininʒ. Ceaƿlin Cynricinʒ. Cynric [c] Creodinʒ. Creoda" Cerdicinʒ. Cerdic [d] ƿæs" Elesinʒ. Elesa Eslinʒ. Esla Geƿisinʒ. Geƿis Ƿiʒinʒ. Ƿiʒ Freaƿininʒ. Freaƿine [e] Friðuʒarinʒ. Friþuʒar" Brondinʒ. Brond Bældæʒinʒ. Bældæʒ Ƿodeninʒ. Ƿoden [f] Friðuƿaldinʒ. Friþuƿald Freaƿininʒ. Freaƿine" [g] Friðuƿulfinʒ. Friðuƿulf" Finninʒ. Finn Godƿulfinʒ. Godƿulf Geatinʒ. Geat Tætƿainʒ. Tætƿa Beaƿinʒ. Beaƿ Sceldƿainʒ. Sceldƿea Heremodinʒ. Heremod Itermoninʒ. Itermon [h] Haþrainʒ. [i] Haþra Hƿalainʒ. Hƿala Bedƿiʒinʒ. Bedƿiʒ Sceafinʒ. þes filius Noe". se ƿæs ʒeboren in þære earce [k] Noe. Lamech. Matusalem. [l] Enoh. Jared. [m] Malalahel. [n] Cainion. Enos. [o] Sed. Adam primus homo. et Pater noster. [p] id" est. Christus. Amen. [q] And þa ʒenʒen Æþelƿulfes suna treʒon to rice. Æþelbald to Ƿest-Seaxna rice. ⁊ Æþelbryht to Cantƿara rice. ⁊ to East-Seaxna rice. ⁊ to [r] Suþriʒean. ⁊ to Suð-Seaxna rice. And þa ricsode Æþelbald v. ʒear":· [s] Ælfred his þriddan sunu he hæfde ʒesend to Rome. ⁊ þa se Papa ʒehyrd seʒʒan þ he ƿæs forð-faren. þa bletsode he Alured to cinʒe. ⁊ heold hine to biscop handa. eal sƿa his fæder Aðeƿulf hine þider sende ⁊ bæd :·

dus Easæ, Easa Eoppæ, Eoppa Ingildi, Ingildus fuit Inæ frater, Occidentalium Saxonum Regis, [1] qui tenuit illud regnum XXXVII. annis, & postea profectus est ad sanctum Petrum, ibique animam suam efflavit. Ii fuerunt Cenredi filii, Cenredus fuit Ceolwaldi, Ceolwaldus Cuthæ, Cutha Cuthwini, Cuthwinus Ceawlini, Ceawlinus Cynrici, Cynricus Creodæ, Creoda Cerdici, Cerdicus fuit Elesæ, Elesa Eslæ, Esla Gewisi, Gewisus Wigi, Wigus Freawini, Freawinus Frithugari, Frithugarus Brondi, Brondus Bældægi, Bældægus Wodeni, Wodenus Frithuwaldi, Frithuwaldus Freawini, Freawinus Frithuwulfi, Frithuwulfus Finni, Finnus Godwulfi, Godwulfus Geatæ, Geatus Tætwai, Tætwaus Beawi, Beawus Sceldwaæ, Sceldwea Heremodi, Heremodus Itermoni, Itermonus Hathræ, Hathra Hwalæ, Hwala Bedwigi, Bedwigus Sceafi, filii Noe, qui natus est in arca Noe. Lamech, Matusalem, Enoh, Jared, Malalahel, Cainion, Enos, Seth, Adam primus homo, & Pater noster, id est, Christus. Amen. Postea capesserunt regnum Æthelwulfi filii duo; Æthelbaldus Occidentalium Saxonum regnum, & Æthelbryhtus Cantwarorum regnum, & Orientalium Saxonum regnum, & Suthrigensium, & Australium Saxonum regnum. Æthelbaldus autem regnavit v. annis. [2] Ælfredum, filium suum [natu] tertium miserat Romam; & cum Papa fama accepisset Æthelwulfum fuisse mortuum, consecravit Aluredum in Regem, & obtulit eum Episcopo confirmandum, prout ejus pater Athewulfus illum eo mittens petierat.

DCCCLV. DCCCLVI. DCCCLVII. DCCCLVIII. DCCCLIX.

An. DCCCLX. Her Æþelbald cyninʒ

An. DCCCLX. Hoc anno, Æthelbaldus Rex

---

a ⁊ he. *Cant.* *b Ex Cant.* * *Post* þær *legit Wheel.* eft. *Rectius omittit Cod.* Cant. *c Ex Cant.* *d Ex Cant.* *e* Freoþoʒarinʒ. Freoþoʒar. *Cant.* *f Desunt Cant.* *g* Frealafinʒ. Frealaf. *Cant.* *h* Hrappainʒ. *Wheel.* *i Ex Cant.* *k* Noes. *Cant.* *l* Enoc. *Cant.* *m* Malalehel. *Cant.* *n* Cainon. *Cant.* *o* Seð. *Cant.* *p Ex Cant.* *q* ⁊ þa ʒenʒon his II. suna to rice. Æþelbald to Ƿest-Seaxna rice. ⁊ to Suðriʒean. ⁊ he rixode v. ʒear. *Laud.* *r* Suðriʒea. *Laud.* *s Ex Cot. ad Anni finem.*

1 *Vide supra An.* 688. 2 *Vide supra An.* 853.

Rex decessit, ejusque corpus jacet apud Sciraburn, & capessit Æthelbryhtus ejus frater totum regnum, atque illud tenuit bona cum concordia, & magna quiete. Ejus autem temporibus advenit [de mari] magnus navalis exercitus, & expugnavit Wintanceaster. Cum isto vero exercitu depugnabant Osricus Dux cum Hamtunscyre, & Æthelwulfus Dux cum Bearwucscyre, eumque fugabant, & loci ubi facta est strages potestatem obtinebant. Æthelbryhtus vero regnavit v. annis, ejusque corpus jacet apud Scireburnan.

An. DCCCLXI. Hoc anno, decessit S. Swithunus Episcopus *.

DCCCLXII. DCCCLXIII. DCCCLXIV.

An. [1] DCCCLXV. Hoc anno, paganus exercitus [in hibernis] desedit in Tenet, & fœdus pepigit cum Cantwaris; Cantwari enim iis pecunias promiserunt, modo pacem ferirent. Sub prætextu vero istius pacis, & pecuniæ promissæ, exercitus noctu se clam [castris] subduxit, & devastavit totum Cantium ex parte Orientali.

An. DCCCLXVI. Hoc anno, capessit Ætheredus, Æthelbyrhti frater, Occidentalium Saxonum regnum. Et eodem ipso anno, pervenit magnus paganorum exercitus in Anglorum terram, & hiberna ceperunt in Orientalibus Anglis, ibique equites facti sunt: is autem populus cum iis pacem inivit.

An. DCCCLXVII. Hoc anno, discessit exercitus ex Orientalibus Anglis per Humbri

forð-ferde. ⁊ his lic lið [a] æt Sciraburnan". ⁊ feng [b] Æþelbryht to [c] eallum þam rice his [d] broður. [e] ⁊ he hit heold on godre geðwærnesse. [f] ⁊ on micelre sybsumnesse". And on his dæge com micel scip-here up. ⁊ abræcon [g] Ƿintanceastre. And wið þone here [h] gefuhton [i] Osric ealdor-man mid Hamtun-scyre. ⁊ Æþelwulf ealdor-man mid [k] Bearruc-scyre. ⁊ þone here geflymdon. ⁊ wælstowe gewald ahton. And [l] se Æþelbryht ricsode v. gear. ⁊ his lic lið æt Sciraburnan :·

[m] An. DCCCLXI. Her forð-ferde [n] S. Swiðun" biscop.

An. DCCCLXV. Her sæt [o] se" hæþen here on Tenet. ⁊ [p] genamon frið wið Cant-warum. ⁊ Cant-ware [q] him feoh [r] geheton wið þam friðe. [s] And under þam friðe" ⁊ þam [t] feoh [u] gehate. se here on niht [x] hine" up be-stæl. and ofer-hergode ealle Cent easte-wearde :·

An. DCCCLXVI. Her feng [y] Æþered. [z] Æþelbyrhtes broður. to Ƿest-Seaxna rice. And þy ylcan geare com micel [a] hæþen" here on Angel-cynnes lond. ⁊ winter-setl namon [b] on East-Englum. ⁊ þær gehorsude wurdon. and [c] him [d] wið" frið [e] namon :·

An. [f] DCCCLXVII. Her for se here of East-Englum ofer Humbre muðan to

a on Scyr-burnan. *Cant.* b --berht. *Cot.* c eallan. *Laud.* d broðer. *Cot.* broðor. *Cant.* e *Desunt Laud. ad verba* ⁊ on his *&c.* f *Desunt Cant.* g ---ceaster. *Cant.* h fuhton. *Laud.* i Ƿulfheard. *Cant.* k Barruc-scire. *Laud.* Bearroc-scire. *Cant.* Bearruc-scyre. *Cot.* l þes. *Cot.* m *Ex Cot.* n *Codex MS. mendose legit* Orriðun. o *Ex Laud.* p genam. *Laud. Cant.* q heom. *Laud.* r beheton. *Laud.* s *Deest Laud.* t *Sic Laud. Wheeloc. mendose* gefeoht. u behate. *Laud.* x *Deest Cant.* y Æþelred. *Laud.* z --brihtes. *Laud.* a *Ex Laud.* b æt. *Laud.* c heom. *Laud.* d *Ex Laud. Cod.* Cant. *habet post* frið. e genamon. *Laud.* f *Hunc Annum breviter sic habet Cod. Cot.* Her wurdon of-slagene II. cingas at Euerpic. ⁊ þys ylcan geare forð-ferde Ealhstan biscop. he was biscop on Scir-burn L. wintre. ⁊ he þar restað. *i.e. Hoc anno, interfecti sunt duo Reges Eboraci: & eodem anno decessit Ealhstanus Episcopus, qui fuit Episcopus Scirburnensis* L. *annis; ibique [sepultus] requiescit.*

* vi. *Non. Julii.* Flor. 1 864. Flor.

a Nor-

to Eoforƿic-ceastre on [a]Norð-humbre. [b]And" þær ƿæs micel [c]un-geþƿærnes þære þeode [d]betƿeox him sylfum". ⁊ hy hæfdon hiora cyning [e]aworpenne Osbryht. ⁊ [f]un-gecyndne cyning underfengon Ællan. And hy late on geare to þam gecyrdon. [g]⁊ hy ƿið þone here [h]ƿinnende ƿærun". And hy þeah [i]micele fyrde gegæderodon. ⁊ þone here sohton [k]æt Eoforƿic-[l]ceastre. ⁊ [m]on" þa ceastre bræcon. ⁊ hy sume inne ƿurdon. [n]And" [o]þa ƿæs [p]un-gemetlic ƿæl geslegen Norðan-hymbra. sume binnan sume butan. ⁊ þa cyningas begen of-slegene [q]þær" [r]ƿurdan". ⁊ [ſ]sio laf ƿið þone here frið [s]namon. And þy ylcan geare gefor [t]Ealchstan biscop. ⁊ he hæfde þæt biscop-rice [u]L. ƿinter æt Scyreburnan". ⁊ his lic lið þær on tune:·

An. DCCCLXVIII. [x]Her for se ilca here innan Myrce to [y]Snotenga-ham". ⁊ þær ƿinter-setl [z]namon. And Burhred. Myrcna cyning. ⁊ his ƿitan bædon Æþered. West-Seaxna cyning. ⁊ Ælfred his broður. ꝥ hie [a]him [b]gefultumadon [c]ꝥ hy ƿið þone here gefuhton. And þa ferdan hy mid West-[d]Seaxna fyrde [e]innan Myrce [f]oð Snotenga-ham. ⁊ þone here þær metton on þam geweorce. [g]⁊ [h]hie" hine inne [i]besetton". [k]And þær nan [l]hefelic gefeoht ne wearð. ⁊ Myrce frið namon ƿið þone here:·

ostium ad Eboraci civitatem [quæ est] in Northymbria. Ibi vero magna fuit discordia istius nationis inter ipsos [orta;] suum enim Regem Osbryhtum expulerant, & Ællam, Regem [1]illegitimum acceperant. Ii vero sub anni exitum ad eum reversi sunt, & [uterque Regum] contra paganos præliatus est. Magnas enim copias coëgerunt & paganos oppresserunt ad Eboraci civitatem; atque civitate expugnata, eorum aliqui ingressi sunt. Ibi autem facta fuit maxima strages Northymbrorum, [quorum] aliqui intus, aliqui extra; Reges item ambo ibi interfecti sunt; & superstites cum paganis fœdus percusserunt. Eodem etiam anno, decessit [2]Ealchstanus Episcopus: is autem eum Episcopatum apud Scireburnan habuit L. annis; ejusque corpus jacet isto in oppido.

An. DCCCLXVIII. Hoc anno, profectus est idem exercitus in Merciam ad Snotengaham, & ibi hiberna cepit. Burhredus autem, Merciorum Rex, ejusque Proceres rogabant Ætheredum, Occidentalium Saxonum Regem, & Ælfredum ejus fratrem, ut sibi auxiliarentur dum contra paganos depugnarent. Ii deinde profecti sunt cum Occidentalium Saxonum exercitu in Merciam usque ad Snotengaham, & exercitum offenderunt in munitionibus, eumque obsederunt. Ibi autem pugna minime gravis facta est, Mercii enim fœdus pepigerunt cum paganis.

An.

---

a Norðan-hymbre. *Laud.* *b Deest Cant.* *c* un-þƿærnes. *Laud.* *d* betuh. *Cant.* betƿux heom sylfum. *Laud.* *e* aworpene. *Laud.* *f* un-gecynde. *Laud.* *g* ꝥ. *Cant.* *h* ƿæron ƿinnende. *Cant.* *i* myccle. *Laud.* *k* on. *Cant.* *l Deest Cant.* *m Deest Laud.* *n Deest Cant.* *o* þær. *Laud. Cant.* *p* un-gemet. *Laud.* *q Ex Cant.* *r Ex Laud.* *ſ* seo lafe. *Laud.* *s* nam. *Cant. Laud.* *t* Ealhstan. *Laud. Cant.* *u* at Scyrburnan L. ƿintra. *Cant.* *x* Her se Denisca here ferde to Snotinga-ham. *Cot.* *y* Snoting- *Laud.* Snotinga- *Cant.* *z* nam. *Cant.* *a* heom. *Cant.* *b* fultumedon. *Laud.* fultumadon. *Cant.* *c* ⁊. *Cant.* *d* Sæxa. *Laud.* *e Sequentia sic habet Cod.* Cot. --- æfter þan here. ⁊ hine innan þam weorce at Snotinga-ham fundan. ⁊ hine innon be-sæton. Ac þar nas naht hefi gefeoht. butan Myrce frið namon ƿið þone here. *i. e. --- post exercitum, eumque in castello apud Snotingaham deprehenderunt, atque obsederunt. Ibi vero fuit pugna minime gravis: Mercii autem pacem feriebant cum exercitu.* in on. *Laud.* *f* æt. *Cant.* *g Ex Laud. Cot. Cant.* *h Ex Cant.* *i* besætan. *Cant.* *k* ⁊ þær ne wearð þeah nan hefelic gefeoht. *Cant.* *l* hefilic. *Laud.*

1 *Non de Regali prosapia progenitum.* Flor. 2 *Ealstanus.* Flor.

a for.

An. DCCCLXIX. Hoc anno, profectus est exercitus [paganorum] Eboracum, & ibi commoratus est uno anno.

An. DCCCLXX. Hoc anno, equis devecti sunt pagani per Merciam in Orientalem Angliam, & ibi in hibernis sese collocarunt apud Theodfordam. Eadem hyeme, sanctus Eadmundus Rex cum iis depugnavit; Dani autem victoria potiti sunt, & Regem sanctum Eadmundum interfecerunt *, eamque terram penitus subjugarunt, atque destruxerunt omnia Monasteria quæ inciderant. Principum nomina inter eos qui Regem interfecerunt, fuerunt Higwais & Ubba. Eo ipso tempore pervenerunt ad Medeshamstede; [quod quidem Monasterium] combusserunt & diruerunt; interfecerunt Abbatem & Monachos, omnesque quos ibi offenderent. Effecerunt demum ut quod antea fuit admodum opulentum, nullis opibus esset præditum. Eodem item anno, decessit Ceolnothus Archiepiscopus; & Ætheredus, Wiltunensis Episcopus, fuit electus in Archiepiscopum ad Cantwareberi.

An. DCCCLXXI. Hoc anno, venerunt pagani ad Readingum [quod est] in Occidentali Saxonia; & intra triduum circiter egressi sunt duo Comites. Tum iis obviam venit Æthelwulfus Dux in Englafeld, & ibi cum iis depugnabat, victoriaque potitus est: ibi alter [Comitum] fuit interfectus, cui nomen fuit Sidrac. Abhinc circiter quatriduum Ætheredus Rex & Ælfredus ejus frater magnum exercitum ad Readingum duxerunt, & cum [Danorum] copiis pugnarunt: ibi autem magna strages ex utraque parte facta est. Æthelwulfus Dux occisus

An. DCCCLXIX. Her for se here eft to Eoforƿic-ceastre. and þær sæt an gear :-

An. DCCCLXX. Her [a]rad se here ofer Myrce [b]innan East-Engle. and [c]þær" ƿinter-setl [d]namon æt Ðeod-forda. And [e]þy ƿinter" [g]sce." Eadmund cyning him ƿið feaht. ⁊ þa Deniscan sige namon. ⁊ þone cyning [i]sce. Eadmund" of-slogon. ⁊ ꝥ lond eall geeodon. [k]⁊ for-diden ealle þa minstre þa hi to comen". [l]Ðara heauod-manna naman þa þane cing of-slogan ƿæran Higƿais ⁊ Ubba". [m]On þa ilcan tima þa comon hi to Medeshamstede. beorndon and bræcon. slogon abbot ⁊ munecas. and eall ꝥ hi þær fundon. Macedon hit þa ꝥ ær ƿæs ful rice. þa hit ƿearð to nan þing". And þy [n]ilcan" geare gefor Ceolnoð Arcebisceop :- [o]⁊ Æþered. Ƿiltun-scire biscop. ƿearð gecoren to Ærcebiscope to Cantuareberi":-

An. DCCCLXXI. Her [p]cƿom se here to Readingum on Ƿest-Seaxe. and þæs [r]eft" ymb III. niht ridon II. eorlas up. Ða gemette hy Æþelƿulf ealdor-man on Engla-felda. and [s]him þær ƿið gefeaht. ⁊ sige nam. [t]and ƿearð þær se oþer of-slegen. þæs nama ƿæs Sidrac". [x]Ðæs ymb IV. niht [y]Æþered cyning. and Ælfred his broður. þær [z]mycele fyrde to [a]Readingum gelæddon. ⁊ ƿið þone here gefuhton. ⁊ þær [b]ƿæs mycel ƿæl geslegen on gehƿæðere hond. [c]And Æþelƿulf ealdor-man

a for. *Laud. Cot.* b on. *Cant.* c *Ex Cant.* d nam. *Cant.* e on þam geare. *Laud.* g *Ex Laud.* i *Ex Cot.* k *Ex Laud.* l *Ex Cot.* m *Ex Laud.* n *Ex Cant.* o *Cod. Petroburg. Desunt Cant. Laud.* --- þa ferde Æþered to ⁊ Ælfred his broðer. ⁊ naman Æþelred Ƿiltun-scire biscop ⁊ settan hine to Arb. to Cant-ƿare-beri. forþan he ƿæs ær munec of þan ylcan mynstre of Cant-ƿare-beri. *Cot. i. e. Tum capessebant [regnum] Ætheredus & Ælfredus ejus frater; & accersito Æthelredo, Comitatus Wiltunensis Episcopo, constituerunt eum Archiepiscopum de Cantwareberi; quippe fuerat Monachus de Cantwareberi.* p rad. *Laud. Cot.* r *Ex Cant.* s heom. *Laud.* t *Ex Laud.* x Ða. *Laud. Cant.* y Æþelred. *Laud.* z myccle. *Laud.* micle. *Cant.* a Rædingum. *Laud.* b ƿearð. *Cant.* c ⁊ þær ƿearð Aðelƿulf ealder-man of-slegen. *Cant.*

a ⁊

dor-man ƿearð of-slegen. ⁊ þa Deniscan ahton ƿæl-stoƿe geƿeald. [a]And [b]þær'' ymb'' IV. niht. gefeaht Æþered cyning ⁊ Ælfred his broðor. ƿið ealne þone here on Æsces-dune. [c]⁊ þa Deniscan ƿæron ouer-cumene. And hi hæddan II. cingas hæþene. Bagsæc ⁊ Healfdene. ⁊ eorlas fela''. ⁊ hy ƿærun on tƿam gefylcum. on oþrum ƿæs [d]Bachsecg and Healfdene. þa [e]hæþenan cyningas. ⁊ on oðrum ƿæron þa eorlas. And þa [f]gefeaht se cyning Æþered ƿið þara cyninga getruman. ⁊ þær ƿearð se cyning [d]Bachsecg of-slegen. ⁊ Ælfred his broður ƿið þara eorla getruman. ⁊ þær ƿearð [g]Sydroc eorl of-slegen se ealda. ⁊ [g]Sydroc [h]eorl'' se [i]geonga. ⁊ Osbearn eorl. ⁊ Fræna eorl. ⁊ [k]Hareld eorl. ⁊ [l]hie'' þa hergas begen [m]geflymde. ⁊ [n]þær ƿearð'' feala þusenda [o]of-slegenra. [p]⁊ onfeohtende ƿæron oð niht. [q]And [r]þæs ymb'' XIV. niht gefeaht Æþered cyning and Ælfred his broðor. ƿið þone [s]here'' æt [t]Basingum. ⁊ þær þa Deniscan sige namon. [u]And þæs ymb'' II. [x]monað gefeaht Æþered [y]cyning'' ⁊ Ælfred his broðor [z]ƿið þone here'' æt [a]Mere-tune. And hie ƿæron on tƿæm gefylcum. ⁊ hy [b]þa'' butu geflymdon. ⁊ longe on dæge sige ahton. And þær ƿearð micel ƿæl-slyht on [c]gehƿæþere hond. and þa Deniscan ahton [d]ƿæl-stoƿe geƿeald. and þær [e]ƿearð'' [f]Heahmund biscop of-slegen. and feala godra monna. And æfter þyssum [g]gefeoht com micel [h]sumor-lida [i]to Readingum''. And þæs [k]ofer Eastron geforr Æþered cyning. ⁊ he ricsode fif

est; Danique locum stragis obtinebant. Abhinc circiter quatriduum, præliati sunt Ætheredus Rex & Ælfredus ejus frater contra omnem [paganorum] exercitum in Æscesdun, & Dani fuerunt superati. Ii habebant duos Reges, Bagsæcum & Healfdenum, ac Comites complures. Divisi autem sunt in duas turmas; alteri præfuerunt Bachsæcgus & Healfdenus, pagani Reges; alteri Comites. Tum pugnabat Rex Ætheredus cum Regum [paganorum] cohortibus, ibique Rex Bachsecgus interfectus est; & Ælfredus ejus frater cum Comitum cohortibus, ibique Sidrocus senior Comes occisus est, & Sidrocus Comes junior, & Osbearnus Comes, & Fræna Comes, & Hareldus Comes; utriusque autem [turmæ] legiones fugatæ sunt, & ibi fuerunt multa millia occisorum: pugnabant vero usque ad noctem. Abhinc circiter dies quatuordecim, præliati sunt Ætheredus Rex & Ælfredus ejus frater contra paganos apud Basingum, ibique Dani victoria potiti sunt. Post duos circiter menses depugnabant Ætheredus Rex & Ælfredus ejus frater contra paganos apud Meretune. Divisi autem fuerunt in duas turmas, quarum utraque [hostes] fugavit, & magna diei parte victoriam adepta est. Ibi magna strages utrinque facta est, Danique locum stragis obtinebant; & ibi Heahmundus Episcopus occisus est, & complures boni viri. Post hanc autem pugnam venit magna quies æstiva ad Readingum. Deinde post Pascha decessit Ætheredus Rex: regnavit autem quinque annis, ejusque

---

a ⁊ eft embe. *Cot.* *b Deest Laud.* *c Ex Cot.* *d* Basecg. *Laud.* Bagsceg. *Cant.* *e* hæþene. *Laud.* *f* feaht. *Laud. Cant.* *g* Sydrac. *Laud.* *h Deest Laud.* *i* geongra. *Cant.* *k* Harold. *Laud. Cant.* *l Ex Cant.* *m* geflymdon. *Cant.* *n Ex Cant.* *o* of-slegen. *Cant.* *p* ⁊ hie oð niht feohtende ƿæron. *Cant.* *q* ⁊ þas eft embe. *Cot.* *r Sic Laud. Cant. Vitiose Wheel.* ƿæs. *s Deest Cant.* *t* Basinga. *Cot.* *u* ⁊ eft embe. *Cot.* *x* monþas. *Laud. Cant. Cot.* *y Deest Laud.* *z* ƿið þa Deniscan. *Cot. i. e. adversus Danos.* *a* Mere-dune. *Laud.* Meren-dune. *Cot.* Meran-tune. *Cant.* *b Ex Cant.* *c* hƿæþre. *Laud.* gehƿeþre. *Cant.* *d* ƿeal- *Laud.* *e Deest Laud.* *f* Hæhmund. *Laud.* *g* gefeohte. *Land.* *h Sic Cod.* Ben. *i Ex Laud.* *k* æfter. *Laud.*

ejusque corpus jacet ad Winburnæ Monasterium. Tum capessit Ælfredus, Æthelwulfi filius, ejus frater, Occidentalium Saxonum regnum: & intra unum mensem pugnabat [iste] Ælfredus Rex contra totum [paganorum] exercitum cum parva turma apud Wiltun, eumque magnâ diei parte fugavit; verum Dani obtinebant locum stragis. Hoc anno novem prælia plena commissa sunt cum paganis in illo regno [quod est] à parte Australi Tamesis; præter factas frequenter ab Ælfredo Regis fratre, & singulis Ducibus, Regisque Thanis, excursiones, quæ numeratæ non sunt. Hoc autem anno, interfecti sunt novem Comites, ac Rex unus: eodemque anno lata est pax ab Occidentalibus Saxonibus cum paganis.

ᵹeaꞃ. ⁊ hiꞅ lic lið æꞇ Ƿinbuꞃnan [a]mẏnꞅꞇeꞃ″:· Ða [b]ꝼenᵹ Ælꝼꞃeꝺ Æþelƿulꝼinᵹ hiꞅ bꞃoðuꞃ ꞇo Ƿeꞅꞇ-[c]Seaxna ꞃice. ⁊ þæꞅ [d]ẏmb ænne [e]monað ᵹeꝼeahꞇ Ælꝼꞃeꝺ cẏninᵹ ƿið ealne [f]þone″ heꞃe lẏꞇle [g]ƿeꞃeꝺe æꞇ [h]Ƿilꞇune. ⁊ hine lonᵹe on ꝺæᵹ ᵹeꝼlẏmꝺe. ⁊ þa Deniꞅcan ahꞇon ƿæl-ꞅꞇoƿe ᵹeƿealꝺ. Anꝺ þæꞅ ᵹeaꞃeꞅ ƿuꞃꝺon niᵹen ꝼolc-ᵹeꝼeohꞇ ᵹeꝼohꞇen ƿið þone heꞃe on [i]þẏ cẏne-ꞃice. be ꞅuðan Temeꞅe. * buꞇan þam þe [k]him Ælꝼꞃeꝺ þæꞅ cẏninᵹeꞅ bꞃoðuꞃ. ⁊ [l]anliƿiᵹ″ [m]ealꝺoꞃ-man. ⁊ cẏninᵹeꞅ þeᵹnaꞅ oꝼꞇ [n]ꞃaꝺe on-ꞃiꝺon. þe [o]monna ne″ ꞃimꝺe. Anꝺ þæꞅ ᵹeaꞃeꞅ ƿæꞃun oꝼ-ꞅleᵹene IX. eoꞃlaꞅ. anꝺ an cẏninᵹ. anꝺ þẏ ᵹeaꞃe namon Ƿeꞅꞇ-[p]Seaxe ꝼꞃið ƿið ðone heꞃe:·

An. DCCCLXXII. Hoc anno, profecti sunt pagani ad Lundenbyrig à Readingo, ibique in hibernis sese collocarunt. Mercii etiam pacem fecerunt cum paganis.

An. DCCCLXXII. Heꞃ ꝼoꞃ ꞅe heꞃe ꞇo Lunꝺen-bẏꞃiᵹ. ꝼꞃom Reaꝺinᵹum. ⁊ þæꞃ [q]ƿinꞇeꞃ-ꞅeꞇl nam″. Anꝺ þa namon Mẏꞃce ꝼꞃið ƿið þone heꞃe:·

An. DCCCLXXIII. Hoc anno, profecti sunt pagani in Northymbriam, & in hibernis consederunt in Lindesse apud Turcesige. Tum autem Mercii [secundo] fœdus fecerunt cum paganis.

An. DCCCLXXIII. [r]Heꞃ ꝼoꞃ ꞅe heꞃe on Noꞃð-hẏmbꞃe″. [s]⁊ he″ nam ƿinꞇeꞃ-ꞅeꞇl [t]on Linꝺeꞅꞅe″ æꞇ [u]Tuꞃceꞅ-iᵹe. [x]⁊ ða namon Mẏꞃce ꝼꞃið ƿið ðone heꞃe″:·

An. DCCCLXXIV. Hoc anno, pagani discesserunt à Lindesse ad Hreopedun, & ibi in hibernis sese constituerunt: Regem item Burhredum trans mare fugarunt, anno circiter XXII. quo regno fuerat potitus; totamque eam terram subjugabat. Burhredus vero profectus est Romam, & ibi commoratus est ad vitæ terminum; ejusque corpus jacet in sanctæ Mariæ Ecclesia, in Anglicæ gentis schola. Eodem etiam anno, commiserunt Ceolwulfo, cuidam imprudenti Regis Thano, regni Merciorum imperium; qui quidem iis juramentis præstitis, & obsidibus

An. DCCCLXXIV. Heꞃ ꝼoꞃ ꞅe heꞃe [y]ꝼꞃom Linꝺeꞅꞅe ꞇo Hꞃeoƿe-ꝺune. ⁊ þæꞃ ƿinꞇeꞃ-ꞅeꞇl nam. ⁊ þone cẏninᵹ [z]Buꞃhꞃeꝺ oꝼeꞃ ꞅæ aꝺꞃæꝼꝺon ẏmb XXII. [a]ƿinꞇeꞃ þæꞅ þe he ꞃice hæꝼꝺe. anꝺ ꝥ lonꝺ eall ᵹeeoꝺon. Anꝺ he ꝼoꞃ ꞇo Rome. anꝺ þæꞃ [b]ᵹeꞅæꞇ [c]ꞇo hiꞅ liꝼeꞅ enꝺe″. anꝺ hiꞅ lic lið on ꞅca. Maꞃian ciꞃican on Anᵹel-cẏnneꞅ ꞅcole. Anꝺ ðẏ ẏlcan ᵹeaꞃe hie [d]ꞅealꝺon [e]Ceolƿulꝼe″. anum unƿiꞅum cẏninᵹeꞅ þeᵹne. Mẏꞃcna ꞃice ꞇo healꝺanne. anꝺ he him aðaꞅ ꞅƿoꞃ. anꝺ ᵹiꞅlaꞅ [f]ꞅealꝺ ꝥ

[a]hiꞇ

a Ex *Laud. Cant.* *b* ꝼenc. *Cot.* *c* Seaxana. *Cot.* *d* embe. *Cot. Cant.* *e* monð. *Cot.* *f* *Deest Cant.* *g* ƿeoꞃoꝺe. *Cant.* *h* Ƿiꞇune. *Laud.* *i* þam. *Laud.* þon. *Cant.* * *Post* Temeꞅe *habet Wheel.* ⁊. *mendose.* *Deest Laud. Cant.* *k* hi. *Laud.* *l* *Deest Laud. Cant.* *m* ---men. *Laud. Cant.* *n* ꞃaꝺa. *Laud. Cant.* *o* man nane. *Laud. Cant.* *p* Sexan. *Cant.* *q* nam ƿinꞇeꞃ-ꞅeꞇl. *Cant.* *r* *Desunt Laud.* *s* Heꞃ ꞅe heꞃe. *Laud.* *t* *Deest Laud.* *u* ---eᵹe. *Cant.* *x* *Deest Laud.* *y* oꝼ. *Laud. Cant.* *z* Buꞃᵹꞃeꝺ. *Laud.* *a* ƿinꞇꞃa. *Laud.* *b* ꞅæꞇ. *Laud.* ƿunoꝺe. *Cot.* *c* *Ex Cot.* *d* ᵹeꞅealꝺan. *Cant.* *e* *Ex Laud.* *f* ꞅealꝺe. *Cant. Laud.*

a Sic

[a]hit him gearo wære. [b]swa hwilce" dæge. swa hie hit habban woldon. ⁊ he gearo wære mid him [c]selvum. ⁊ [d]on eallum þam þe him [e]læstan woldon to þæs heres [f]ðearfe :-

An. DCCCLXXV. Her for se here from Hreope-dune. ⁊ Healfdene for mid sumum þam here on [g]Norðan-hymbre. ⁊ nam winter-setl be Tinan þære ea. And se here ꝥ lond geeode. ⁊ oft hergade on Peohtas. ⁊ on [h]Stræcled-Wealas. And for [i]Godrun. ⁊ Oscytel. ⁊ [k]Anwind. þa III. cyningas of Hreope-dune. to [l]Grante-brycge mid [m]micele werede". ⁊ sæton þær an gear. And þy sumera for Ælfred cyning [n]ut on" sæ mid scip-here. ⁊ gefeaht wið seofon [o]scip-hlæstas. ⁊ hiora an [p]gefeng. ⁊ þa [q]oðru [r]geflymde :-

An. DCCCLXXVI. [s]Her Rodla þurhferde Normandi mid his here. and he rixade fifti wintra. And" [t]her hine bestæl se here into Werham West-Seaxna ferde. And [u]siððan" wið þone here se cyning frið nam. [x]and þa gislas sealdon þe on þam here weorðuste wæron to þam cyninge". ⁊ him þa aðas sworon on þam halgan beage. þe hie ær nanre þeode noldon. ꝥ hy hrædlice of his rice [y]foren. And hy þa under þam hy nihtes bestælon þære fyrde se gehorsade here. into Exanceastre". And þy [z]ylcan" geare Healfdene Norðan-

datis [pollicitus est] id se libenter redditurum, quocunque demum die deposcerent; paratum item se esse suam opem iis præstare, & omnia quæcunque exercitui essent necessaria.

An. DCCCLXXV. Hoc anno, pagani discesserunt à Hreopedun; & Healfdenus profectus est cum aliqua parte exercitus in Northymbriam, hibernaque posuit juxta Tinam fluvium. Exercitus vero eam terram subjugavit, & frequenter vastavit inter Pictos & [1] Stræcled-Wallos. Profecti sunt item Godrunus & Oscytelus & [2] Anwyndus, tres Reges, de Hreopedune ad Grantebryccge cum magno exercitu, & ibi commorati sunt uno anno. Eadem æstate, egressus est Ælfredus Rex in mare cum exercitu navali, & pugnavit contra VII. naves piraticas, quarum unam cepit, reliquas fugavit.

An. DCCCLXXVI. Hoc anno, [3] Rodla peragravit Normanniam cum suo exercitu; regnavit autem quinquaginta annis. Hoc item anno, se clam subducentes pagani in Werham, Occidentalium Saxonum [castellum] iverunt. Postea autem cum paganis Rex fœdus fecit, Regique obsides dederunt qui in exercitu nobilissimi fuerunt; ei etiam juramenta præstiterunt super sacram armillam (quod antea nulli genti præstare voluerunt) se statim ex ejus regno discessuros. Interea vero noctu se clam subduxit exercitus pars, cui equi superessent, in Exanceaster. Et eodem anno, Healfdenus Northymbrorum

a *Sic Laud. Cant. Vitiose Wheel.* he. b swilce. *Cant.* c sylfum. *Laud.* silfum. *Cant.* d mid. *Laud. Cant.* e gelæstan. *Laud. Cant.* f þærfe. *Laud.* g Norð- *Cant.* h Stræt-led- *Laud. Cant.* i Guðram. *Cant.* k Anwend. *Laud. Cant.* l Grantan-brycge. *Laud. Cant.* m mycclum here. *Laud.* miclum here. *Cant.* n *Sic Laud. Cant. Mendose Wheel.* uton. o --hlesta. *Laud.* p genam. *Cot.* q oðre. *Laud. Cant. Cot.* r aflymde. *Cot.* s *Ex Cot. Quæ ad hujus Anni calcem Latine sic habet Cod.* Laud. *Rollo cum suis Normanniam penetravit, & regnavit annis* LIII. t On þysan ylcan geare. þare Dena here on Engla-lande Ælfrede cinge aþas sworan uppan þan haligen beage. þe ær nanre þeode don noldan. and eac gislas sealdan þe on þan here wurðost wæran to ðan cinge. ꝥ hi woldon hrædlice of his rice faran. and hi nihtes ꝥ to-bræcan. *Cot.* u *Ex Laud.* þy ilcan. *Cant.* x *Ex Laud. Cot.* y faran woldan. *Cant.* z *Deest Laud. Cant.*

1 *Stratdutenses.* Flor. 2 *Amundus.* Flor. 3 *al. Rollo.*

brorum terram divisit, quam sui araverunt ac coluerunt.

An. DCCCLXXVII. Hoc anno, venerunt pagani in Exanceaster de Werham; navalis autem exercitus navigavit ad Occidentem versus in circuitu. Interea vero coorta est in mari magna procella, atque perierunt cxx. naves apud Swanawic. Rex autem Ælfredus equis devectam exercitus [partem] cum copiis insecutus est usque ad Exanceaster; verum eos prius præcurrere haud potuit, quam in castellum pervenissent, ubi nulli eos attingere licuit. Ibi vero ei obsides dederunt quotquot postularet, & multa juramenta præstiterunt, fœdusque fæliciter [initum] servarunt. Deinde in Autumno profectus est exercitus [paganorum] in Merciorum terram, eamque partim diviserunt, partim Ceolwulfo commiserunt.

An. DCCCLXXVIII. Hoc anno, se clam subduxerunt pagani, sub tempus Natalium, post Epiphaniam, ad Cyppanham, & equitando peragrarunt Occidentalium Saxonum terram, [ibique] sedes posuerunt: complures item ejus incolas trans mare compulerunt; & reliquorum maximam partem equis circundatam sibi subdiderunt, præter Regem Ælfredum, qui cum parva turma difficulter sylvas ac propugnacula montana petiit. Eodem ipso anno, fuit Inwæri & Healfdeni frater in Occidentalibus Saxonibus, in Domnania, cum XXIII. navibus, atque ibi occisus est, & [1] DCCC. viri & XL." viri de exercitu cum eo: ibi vero captum est vexillum, quod Corvus dicebatur. Postea ad Pascha construxit Ælfredus Rex cum par-

humbra lond gedælde. [a] ⁊ [b] ergende ƿæron. ⁊ hiora tilgende [c] ƿæron":.

An. DCCCLXXVII. Her cƿom se here [d] into Exan-ceastre from Ƿerham. [e] ⁊ se scip-here [f] segelede" ƿest ymbutan". And þa [g] mette hie micel yst on sæ. ⁊ [h] þær forƿearð cxx. scipa æt Sƿanaƿic. And se cyning Ælfred æfter þam [i] gehorsudan here mid fyrde rad oð Exan-ceaster. ⁊ hy hyndan of-ridan ne meahte [k] ær hie on þam fæstene ƿæron. þær him mon to [l] ne" meahte". And hie him [m] þær fore" gyslas sealdon. sƿa feala sƿa he habban ƿolde. and micele aðas sƿoron. ⁊ þa godne frið heoldon. And þa on hærfeste gefor se here on Mercna lond. and hit gedældon sum. and sum Ceolƿulfe sealdon:.

An. DCCCLXXVIII. Her hine bestæl se here on midne ƿinter ofer tƿelftan niht to Cyppan-hamme. and geridon Ƿest-Seaxna lond. [o] ⁊ gesætan. ⁊ micel þæs folces ofer sæ adræfdan". and ðæs oðres þone mæstan dæl hy geridon. ⁊ him to gecyrdon. butan þam cyninge Ælfrede. [p] ⁊" [q] he" lytle [r] ƿerede [s] uneðelice æfter ƿudum for. ⁊ on mor-fæstenum. And ðæs ylcan [t] ƿintra. ƿæs [u] Inƿæres broður and Healfdenes on [x] Ƿest-Seaxum". [y] on [z] Defena scyre". [a] mid XXIII. [b] scipum. ⁊ hine mon þær [c] of-slog. ⁊ DCCC. monna mid him. ⁊ [d] XL. monna his heres. [e] ⁊ þar ƿæs se guð-fana genumen. þe hi [f] ræfen heton". And þæs on Eastron [g] ƿorhte Ælfred cyning

a ꝥ hie siððan ergende. ⁊ heora tilgende ƿæron. *Cant.* b hergende. *Laud.* c *Ex Laud.* d to. *Laud. Cant.* e *Desunt Cant.* f seglode. *Laud.* g gemette. *Laud.* h þear. *Laud.* i gehorsedum. *Laud.* k *Desunt Cant.* l *Deest Laud.* m *Desunt Cant.* n miccle. *Cant.* o *Sic Cant.* --⁊ gesetton. ⁊ mycel þæs folces adræfdon. *Laud.* ⁊ gesæton mycel þæs folces. ⁊ ofer sæ adræfdon. *Wheel.* p *Deest Laud. Cant.* q *Deest Laud.* r ƿeorode. *Cant.* s uneaðelice. *Cant.* t ƿintres. *Cant.* u Iƿeres. *Laud.* Ingƿeres. *Cant.* x Ƿest-Sexna rice. *Cant.* y *Desunt Cant.* z Defenan. *Laud.* a *Desunt Laud. ad* ⁊ hine *&c.* b scypa. *Cant.* c sloh. *Laud.* of-sloh. *Cant.* d LX. *Cant.* e *Ex Laud. Cant.* f hrefn. *Cant.* g ƿrohte. *Laud.*

1 *Mille ducenti.* Flor.

a ƿeorode.

ning litle [a] ƿerede geƿeorhte æt Æþelinga-igge. ⁊ of þam geƿeorce ƿæs ƿinnende ƿið þone here. ⁊ [b] Sumur-sætna se dæl [c] se þær [d] nihst ƿæs. Ða on þære seofoðan ƿucan ofer Eastron. he gerad to Ecgbyrhtes-stane. be eastan [e] Seal-ƿuda. ⁊ him * comon þær [f] ongen Sumor-sæte ealle. ⁊ Ƿyl-sæte. and Hamtun-scir. se dæl [g] se hyre beheonon sæ ƿæs. ⁊ his [h] gefægene ƿærun. And he for ymb ane niht of þam [i] ƿican to [k] Iglea. and þæs [l] eft" ymb ane niht to Æþan-dune. ⁊ þær gefeaht ƿið ealne [m] þone" here. and hine geflymde. ⁊ him æfter rad oð ꝥ geƿeorc. ⁊ þær sæt XIV. niht. [n] And' þa sealde se here him [o] fore" gislas. ⁊ [p] micele aðas ꝥ hi of his [q] rice ƿoldon. ⁊ him eac geheton ꝥ hiora cyning fulƿihte on-fon ƿolde. ⁊ hie ꝥ gelæston [r] sƿa". And þæs ymb III. ƿucan. com se cyning [s] to him" [t] Godrun [u] þrittiga sum þara monna þe in þam here ƿeorðuste ƿæron. [x] æt Alre. ⁊" ꝥ is ƿið Æþelinga-yge. ⁊ his se cyning þær onfeng æt fulƿihte. ⁊ his crism-lising ƿæs æt [y] Ƿetmor. And [z] he" [a] þær" ƿæs XII. niht mid þam cyninge. ⁊ he hine and his geferan mid [b] micelum" feo [c] ƿurðude :,

[d] An. DCCCLXXIX. Her for se here to Ciren-ceastre [e] of [f] Cippan-hamme. and sæt þær [g] an [h] gear. [i] And" þy [k] ilcan' geare. [l] gegadrode on hloð [m] ƿicenga ⁊ gesæt æt [n] Fullan-hamme be

va turma munimentum apud Æthelinga-igge, de qua arce is, cum Sumurſætenſium ea parte quæ eſſet proxima, prœliatus eſt contra paganos. Septima deinde hebdomada poſt Paſcha, equitavit ad Ecgbyrhtes-ſtan, [qui locus eſt] ab Orientali parte Sealwudæ, & ei ibi obviam venerunt Sumorſætenſes omnes, & Wilſætenſes, & Hamtunenſis Comitatus, (ea nempe pars [omnis] quæ cis mare eſſet,) & [viſo] illo lætabantur. Tum diſceſſit intra unam noctem ex eo caſtello ad Igleam, & inde intra unam noctem ad Ethandune, ibique depugnavit cum univerſo [paganorum] exercitu, quem etiam fugavit atque equis inſecutus eſt uſque ad caſtellum, ubi commoratus eſt XIV. dies. Deinde ei dederunt pagani obſides, multis juramentis [præſtitis] ſe ex ejus regno diſceſſuros: illi etiam ſpoſponderunt ſuorum Regem baptiſmum ſuſcepturum, quod & factum eſt. Abhinc enim hebdomadis circiter [1] tribus, ad eum pervenit Godrunus Rex, cum triginta plus minus hominum qui in exercitu fuerunt nobiliſſimi, [dum eſſet] apud Alre, quod eſt prope Æthelingaige, eumq; Rex [Ælfredus] ſuſcepit ad baptiſmum: ejus autem chriſmatis ſolutio fuit apud Wetmor. Ibi vero moratus eſt XII. dies apud Regem, qui eum illiuſque ſocios ingenti pecunia honeſtavit.

An. DCCCLXXIX. Hoc anno, profecti ſunt pagani ad Cirenceaſter de Cippanham, & ibi commorati ſunt uno anno. Eodem item anno, in unum coacta eſt cohors paganorum, & [in hibernis] reſedit apud Fullanhamme

a ƿeorode. *Cant.* *b* Sumor-sætena. *Cant.* *c* þe. *Laud.* *d* nehst. *Cant.* *e* Ƿeal-*Laud.* Sele- *Cant.* * *Poſt* him *habet Wheel.* to. *mendoſe. Deeſt Laud. Cant.* *f* ongean. *Laud.* *g* þe. *Laud. Cant.* *h* gefægne. *Cant.* *i* ƿicum. *Laud. Cant.* *k* Æglea. *Laud.* *l* *Ex Cant.* *m Deeſt Laud.* *n Deeſt Cant.* *o Deeſt Laud.* *p* micle. *Cant.* *q* cyne-rice. *Cant.* *r Deeſt Laud.* *s Deeſt Laud. Cant.* *t* Guðram. *Cant.* *u* þritigum. *Laud.* þritega. *Cant.* *x Deſunt Cant.* *y* Ƿedmor. *Laud.* Ƿeddmor. *Cant.* *z Ex Laud. Cant.* *a Deeſt Cant.* *b Ex Cot.* myccelum. *Laud.* myclum. *Cant. quod uterque Cod. habet poſt* hine. *c* geƿeorðede. *Cot.* ƿeorðode. *Cant.* *d Cod. Petroburg.* *e Mendoſe Wheel.* oð. *f Sic Laud. Cant. Mendoſe Wheel.* Cippan- *g* anne. *Cant.* *h* ƿinter. *Laud. Cant.* *i Deeſt Laud.* *k Ex Cant.* *l* gegaderodan. *Laud.* gegadrodan. *Cant.* *m* ƿicinga. *Cant.* *n* Fulan- *Cant.*

1 *Septem.* Flor.

a. asyr-

hamme juxta Tamesin. Et eodem anno obscuratus est sol [1] una hora diei. Hoc anno, discesserunt pagani de Cyrenceaster in Orientalem Angliam, eamq; terram incoluerunt ac diviserunt. Eodem etiam anno, perrexerunt pagani, qui olim in Fullanham commorati fuerant, trans mare, in Franciam ad Gandavum, & ibi manserunt uno anno.

DCCCLXXX.

An. DCCCLXXXI. Hoc anno, pagani transibant in Franciam; & Franci cum iis præliati sunt: ibi autem facti sunt pagani equites post eam pugnam.

An. DCCCLXXXII. Hoc anno, perrexerunt pagani per Mosam longe in Franciam, & ibi commorati sunt uno anno. Eodem item anno, egressus est Ælfredus Rex cum navibus in mare, & depugnabat contra quatuor naves piraticas Danorum, exque navibus duas cepit, viris occisis qui in iis erant. Duæ vero naves piraticæ sese ei dediderunt; viri autem fuerunt prælio prius vehementer attriti, ac vulnerati, quam sese dederent.

An. DCCCLXXXIII. Hoc anno, perrexerunt pagani per [2] Scaldim ad [3] Cundoth, & ibi commorati sunt uno anno. Marinus item, insignis ille Papa misit lignum Domini Ælfredo Regi. Eodem item anno, detulerunt Sighelmus & Æthelstanus eleemosynas Romam, quas Ælfredus Rex eo [se missurum] voverat; in Indiam item ad

Temese. And þy ylcan geare [a] aþiestrode sio sunne [b] an tid dæges''. [c] Her for se here [d] of Cyren-ceastre on East-Engle. ⁊ gesæt þ lond. [e] and gedælde. And þy ylcan geare for se here ofer sæ. þe [f] ær'' on [g] Fullan-homme sæt. on Fronc-lond to Gent. ⁊ sæt þær an gear:·

An. DCCCLXXXI. Her for se here ufor on Fronc-lond. ⁊ þa Francan him wið gefuhton. ⁊ þær [h] þa'' wearð se here [i] gehorsod æfter þam gefeohte:·

An. DCCCLXXXII. Her for se here up [k] ondlong Mæse [l] feor on [m] Fronc-lond. ⁊ þær sæt an gear. [n] And þy ylcan geare''. for Ælfred cyning mid scipum ut on sæ. ⁊ gefeaht wið feower scip-hlæstas Deniscra monna. ⁊ þara scipa twa [o] genam. [p] ⁊ þa men [q] of-slægene [r] wæron. [s] þe þær on wæron''. And [t] twegen [u] scip-hlæstas'' him on hond eodon. ⁊ þa [x] men'' wæron [y] miclum [z] for-slægene. ⁊ for-wundode ær hie on hond [a] eodon:·

An. DCCCLXXXIII. Her for se here [b] up'' on Scald to Cundoð. ⁊ þær sæt an gear. [c] And Marinus [d] wæra'' Papa [e] sende [f] þa'' lignum Domini Ælfrede cyninge''. And [g] þy ilcan geare [h] lædde Sighelm. ⁊ Æþelstan þa ælmessan to Rome''. [i] þe Ælfred cing gehet ðider''. and eac [k] on [l] Indea to sce. Thome.

a aþyſtrode. *Laud. Cant.* *b Sic Laud.* ane. *Cant.* ⁊ tid dæges. *Wheel. vitiose.* ane tid on dæg. *Cot.* *c Quæ in hoc Anno sequuntur ad An.* DCCCLXXX. *referunt Codd.* Laud. *&* Cant. *d Sic Laud. & Cant. Perperam Wheel.* to. *e* hit. *Cant.* *f Deest Laud.* *g* Fulan-hamme. *Cant.* *h Deest Cant.* *i* horsad. *Laud.* gehorsad. *Cant.* *k* andlang. *Laud. Cant. Cot.* *l* ofor. *Laud.* ufor. *Cant.* *m* Frang-land. *Laud. Cot.* *n* þas ylcan geares. *Cot.* *o* genamon. *Laud.* *p* ⁊ þa men of-sloh. ⁊ twi ætburstan. *Cot. i. e. Et homines occidit; duo autem effugerunt.* *q* of-slogon. *Laud.* *r* wurdan. *Cant.* *s Desunt Laud.* *t* twa. *Laud.* *u Deest Laud.* scip-heras. *Wheel. vitiose.* *x Ex Laud.* *y* swyðe. *Cot.* *z* of-slagene. *Laud. Cot.* for-slægene. ⁊ *desunt Cant.* *a Deest Cant.* *b Ex Laud.* *c Ex Laud. Cot. Cant. Quæ sequuntur in hoc Anno desunt Wheel.* *d Ex Cot.* se. *Cant.* *e* sende Ælfrede cinge of Cristes rode. *Cot. i. e. Mittebat Ælfredo Regi [partem] crucis Christi.* *f Deest Cant.* *g* þa. *Cot.* *h* Ælfred sende his ælmessan to Rome. *Cot. i. e. Ælfredus mittebat eleemosynas suas Romam.* *i Desunt Cant.* *k* to. *Cot.* *l* India. *Cot.*

1 *Inter nonam & vesperam.* Flor. 2 *Scaldad.* Flor. 3 *Cendath.* Flor.

a Ex

me. ⁊ to sce. Barðolomee". [a]Ða hi [b]sæton" wið þone here æt Lundene. ⁊ hi þær Godes þances swyðe [c]bentigðe wæron" æfter þam [d]gehatum:·

An. DCCCLXXXIV. Her for se here up on Sunnan to Embenum. ⁊ þær sæt an gear:· [e]Her forð-ferde se wel-willenda biscop Aðelwold":·

An. DCCCLXXXV. Her to-dælde se [f]fore-sprecena here on twa. oþer [g]dæl" [h]east. oðer dæl" to Hrofes-ceastre. And ymb-sæton þa ceastre. ⁊ worhton oðer fæsten ymbe hie selfe. ⁊ hy þeah ða ceastre awerendon. oð þ Ælfred [i]cyng" com utan mid fyrde. Ða [k]eode se here to hiora scipum. ⁊ [l]for-let þ geweorc. ⁊ hy wurdon þær behorsude. ⁊ sona þy ylcan sumera [m]eft" ofer sæ gewiton. [n]And" þy ylcan geare sende Ælfred cyning scip-here [o]of Cent" on East-Engle. Sona swa hie coman on [p]Sture-muðan. ða [q]metton hie XVI. [r]scipu [s]wicenga. ⁊ [t]hie" wið þa gefuhton. ⁊ þa [r]scipo [u]eall geræhton. ⁊ þa men of-slogon. Ða hy [x]þa" ham-weard [y]wendon mid þære here-hyðe. þa metton hie micelne scip-here wicenga. ⁊ [z]þa" wið þa gefuhton þy ylcan dæge. ⁊ þa Deniscan ahton sige. [a]And" þy ylcan geare ær [b]middum wintra forð-ferde Carl. [c]Francana cyning. ⁊ hine [d]of-slog an eofor. And [e]ane geare ær his broður forð-ferde. se hæfde eac þ West-rice. [f]and hie wæron begen Hlowiges

[1]sanctum Thomam & [1]sanctum Bartholomæum. Tum manserunt [Angli] contra exercitum Londini, ubi, Deo gratias, res prospere admodum cesserunt post [soluta] vota.

An. DCCCLXXXIV. Hoc anno, perrexerunt pagani per Sunnan ad Embenum, & ibi manserunt uno anno. Hoc anno, decessit benevolus Episcopus Athelwoldus.

An. DCCCLXXXV. Hoc anno, divisus est supra dictus exercitus in duas [turmas;] altera pars ad [2]Orientem [perrexit,] altera pars ad Hrofesceaster. Obsederunt autem eam civitatem, & ipsi exstruxerunt circa eam aliud propugnaculum: cives nihilominus urbem defenderunt, quousque Ælfredus Rex superveniret cum copiis. Tum se contulit exercitus ad suas naves, dimisso munimento; [3][Angli] autem ibi equites facti sunt: & statim [pagani] eadem æstate mare transibant. Eodem item anno, misit Ælfredus Rex copias navales de Cantio in Orientalem Angliam. Quum primum ad Sturemutham pervenissent, iis obviam venerunt XVI. naves paganorum, cum quibus depugnabant, ac naves omnes ceperunt, hominesque interfecerunt. Dum domum reverterentur cum præda, inciderunt in magnum exercitum navalem paganorum, cum quibus præliabantur eo ipso die; Dani autem potiti sunt victoria. Eodem ipso anno, ante Natales decessit Carolus, Francorum Rex; eum autem interfecit aper. [4]Unum item ante annum ejus frater decessit, qui etiam habuerat [Francorum] regnum Occidentale: hi autem ambo fuerunt Ludovici filii,

a Ex Laud. Cant. *b* Deest Cant. *c* bentiþige wurdan. *Cant.* *d* gehate. *Cant.* *e* Ex Cot. *f* Sic Laud. Cant. for-sprecenan. *Wheel.* *g* Deest Laud. *h* Desunt Cant. *i* Ex Laud. Cant. *k* for. *Cant.* *l* for-leton. *Laud.* for-lætan. *Cant.* *m* Ex Laud. *n* Deest Laud. Cant. *o* Ex Laud. Cant. *p* Sic Laud. Stufe- *Cant. Wheel. mendose.* *q* gemætton. *Laud.* *r* scipa. *Laud.* *s* wicinga. *Cant.* *t* Ex Cant. *u* ealle. *Laud. Cant.* *x* Deest Cant. *y* wæron. *Laud. Cant.* *z* Deest Laud. *a* Ex Laud. *b* middan. *Laud.* *c* Francna. *Cant.* *d* of-sloh. *Laud. Cant.* sloh. *Cot.* *e* anum. *Cant.* *f* Desunt Laud. ad verba ⁊ forð-ferde &c. þa wæron. *Cant.*

1 *Hi nempe Indorum Apostoli censentur.* Barðolomeus wæs Cristes ærend-raca in India mægþe. seo is ealra eorðena seo ytemyste. *MS. in Bibl.* Cot. *cui titulus* Menologium. *Bartholomæus fuit Christi nuncius in India, quæ est omnium terrarum extrema.* 2 *Orientalem Franciam.* Flor. 3 *Ab Ælfredo inopinantes oppressi pagani, equos suos dereliquerunt.* 4 *Tertio ante anno.* Flor.

a De-

filii, qui habuerat regnum Occidentale, ac decessit eo anno quo sol obscuratus est. Is fuit Caroli filius, [1] cujus filiam Æthelwulfus, Occidentalium Saxonum Rex, habuit in uxorem. Eodem etiam anno, convenit magnus exercitus navalis in Antiquis Saxonibus, ibique bis uno anno commissum est acre prælium; verum Saxones potiti sunt victoria, quibus ibi [subsidio] fuerunt Frisii. Eodem anno, Carolus capessit Occidentale [Francorum] regnum; & totum illud ad Occidentem regnum citra mare Mediterraneum, & ultra hoc [nostrum] mare, sicut illud ejus proavus habuerat; præter Armoricanos. Iste Carolus fuit Ludovici filius, Ludovicus fuit Caroli istius frater, qui fuit Juthyttæ pater, [1] quam Æthelwulfus Occidentalium Saxonum Rex, [in uxorem] habuit. Ii item [fratres] fuerunt Ludovici filii, [2] Ludovicus fuit senioris Caroli filius, Carolus fuit Pippeni filius. Eodem item anno, decessit bonus ille Papa Martinus, qui [3] liberavit Anglicæ nationis scholam, ad Ælfredi, Occidentalium Saxonum Regis, rogatum; eidemque misit multa munera de sanctorum reliquiis, & crucis partem in quam Christus passus est. Eodem item anno, pagani in Orientalibus Anglis violarunt pacem [factam] cum Ælfredo Rege.

An. DCCCLXXXVI. Hoc anno, profecti sunt pagani ad [4] Occidentem, qui antea in Oriente appulerant, adeoque per Sequanam; & hiberna ceperunt apud Parisiensem civitatem. Eodem anno, refecit Ælfredus Rex Lundenburgum; & ad eum omnis Anglica natio conversa est, nisi quæ pars esset

suna. [a]se hæfde eac þ west-rice". [b]⁊ forð-ferde ðy [c]ilcan" geare þe sio sunne [d]aþystrode. Se wæs [e]þæs" Carles sunu. þe Æþelwulf. West-Seaxna cyning. his dohtor hæfde [f]him" to cwene. [g]And þy ylcan geare. gegadrode micel scip-here on Eald Seaxum. ⁊ þær wearð micel gefeoht [h]tuwa on geare. ⁊ þa Seaxan hæfdon sige. ⁊ þær wæron Frisan mid. Ðy ilcan geare. feng Carl to þam west-rice. and to eallum þam [i]west"-rice beheonan Wendel-sæ. ⁊ begeondan þisse sæ. swa hit his þridda fæder hæfde. butan [k]Lidwiccium. Se Carl wæs Hloðwiges sunu. se Hloðwig wæs Carles broðor. se wæs [l]Juðyttan fæder. [m]þe Æþelwulf [n]West-Seaxna" cyning. hæfde. And hie wæron Hloðwiges suna. se Hloþwig wæs [o]þæs" ealdan Carles sunu. se Carl wæs Pippenes sunu". [p]And" ðy ylcan geare forð-ferde se [q]goda Papa Martinus. se gefreode Ongel-cynnes [r]scole [s]be Ælfredes bene. [t]West-Seaxna" cyninges. ⁊ he sende him [u]micla gifa" [x]on halidome". ⁊ þære rode dæl þe Crist on þrowode. And ðy ylcan geare. [y]se here on Est-Englum bræc" frið wið Ælfred cyning:·

An. DCCCLXXXVI. Her for se here eft west þe ær east gelende. ⁊ þa up on [z]Sihgene. ⁊ þær winter-[a]setl namon [b]æt Paris þære byrig". Ðy ylcan geare. gesette Ælfred cyning Lunden-burg. and him eall Angel-cyn to cyrde. [c]þ buton Deniscra monna

[a] hæft-

a Desunt Cant. *b* se. *Laud.* *c Ex Cant.* *d* aþeostrode. *Cant.* *e Ex Cant.* *f Deest Laud.* *g Desunt Laud. ad verba* ⁊ þy ylcan geare forð-ferde *&c.* *h Sic Cant.* tua. *Wheel.* *i Deest Cant.* *k* --wiccum. *Cant.* *l* Juðettan. *Cant.* *m* se. *Cant.* *n Ex Cot.* *o Deest Cant.* *p Deest Laud. Cant.* *q* eadiga. *Cot.* *r* scolan. *Laud.* *s* þurh. *Laud.* *t Desunt Cant.* *u* miccle -- *Cant.* myccle geua. *Cot.* *x Ex Cot.* *y* for se here on Est-Englum. ⁊ bræc *&c. Laud. i. e. Exercitus in Angliam Orientalem profectus violavit, &c.* *z* Signe. *Cant.* *a* sætu. *Laud.* setu. *Cant.* *b Ex Laud. Cant.* *c* þe. *Cant.*

1 *Vide supra An.* DCCCLIV. 2 *Ludovicus ille filius Pippini.* Flor. 3 *Omni nempe tributo.* 4 *Ex Orientali nimirum Francia in Occidentalem.*

a hæf-

[a]hæftnede wæs. ⁊ [b]he þa befæste þa burh Æþerede [c]ealdor-men to healdonne :·

An. DCCCLXXXVII. Her for se here up þurh þa [d]brycge æt Paris. ⁊ [e]þa up [f]anlang Sigene [g]oð Mæterne. [h]⁊ þa up on Mæterne" oð [i]Cariei. ⁊ þa sæton [k]þara. [l]⁊" innan Jonan [m]twa winter. on þam twam stedum. And þy ylcan geare. forð-ferde Carl. Francna cyning. ⁊ [n]Earnulf his broðor sunu hine VI. [o]wucum ær he [p]forð-ferde [q]bæredde æt þam rice. And þa wearð ꝥ rice to-dæled on fif. ⁊ fif cyningas [r]þar wæron" to gehalgode. [s]Ðæt wæs þeah mid Earnulfes" [t]geþafunge. ⁊ hie [u]cwedon [x]ꝥ hie ꝥ to his honda" healdan [y]sceoldon. forþon [z]þet" heora nan næs [a]on fæderen-healfe [b]to" geboren buton him anum. Earnulf [c]þa" wunode on þam lande be [d]Eastran-[e]Rin. ⁊ Hroþulf þa feng to þam middel-rice. and [f]Oda to [g]þæm west-dæle. ⁊ Beorngar ⁊ Wiða to Long-beardna londe. and to [g]þæm londum on þa [h]healfe muntes. And ꝥ heoldun mid [i]micelre unsibbe. ⁊ [k]tu folc-[l]gefeoht" gefuhton. ⁊ þæt lond oft ⁊ gelome for-hergodon. and æghwæðer oðerne oft-wædlice [m]ut-dræfde. And þy ylcan geare þe se here for forð [n]upp" ofer þa bricge æt Paris. * Æþelhelm ealdor-mon lædde West-Seaxna ælmessan. ⁊ Ælfredes cyninges to Rome :·

An. DCCCLXXXVIII. Her lædde Beoc-

sub Danorum potestate: commisit autem eam civitatem præsidio Ætheredi Ducis.

An. DCCCLXXXVII. Hoc anno, pagani perrexerunt sub ponte Parisiensi; indeque per Sequanam usque ad Mæternam: inde per Mæternam usque ad [1]Cariei; ubi quidem, & in Jona, duobus istis locis, commorati sunt duobus annis. Eodem item anno, decessit Carolus, Francorum Rex: Earnulfus autem fratris sui filius eum, VI. hebdomadis antequam mortem obiret, regno expulerat. Fuit deinde illud regnum divisum in quinque [partes,] in quas quinque Reges fuerunt consecrati. Verum id factum est Earnulfi venia: dicebant enim se illud [regnum] sub eo gubernaturos, propterea quod eorum nullus esset à paterna parte hæreditarius præter hunc unum. Earnulfus idcirco sedes posuit in ea terra, ab Orientali parte Rheni; Rothulfus autem capessit medium regnum, & Oda Occidentales partes, & Beorngarus ac Witha Longobardorum terram, [2] terrasque ex hac parte montis. Hoc autem [regnum] tenuerunt cum magna discordia, & duo integra prœlia commiserunt, eamque terram persæpe devastarunt, ac unusquisque alterum frequenter expulit. Eodem item anno, quo pagani transibant pontem Parisiensem, Æthelhelmus Dux Romam deportavit Occidentalium Saxonum eleemosynas, ac Ælfredi Regis.

An. [3]DCCCLXXXVIII. Hoc anno, Romam

a hæfnede. *Laud.* *b Sic Laud. Cant.* hie. *Wheel.* *c l.* ealdor-man. *d* brigge. *Cot.* *e* swa. *Cot.* *f* andlang. *Laud. Cant.* *g* æt. *Cant.* *h Ex Laud. Cant.* *i* Caziei. *Cot. &* (*teste Wheel.*) Wigorn. *nescio quis Codex.* *k* þar. *Laud.* *l Deest Laud.* *m Sic Laud. Cant.* tu. *Wheel.* *n* Arnuld. *Cot.* *o* wucan. *Laud. Cant.* *p* ferde forð. *Cant.* *q Sic Laud. Cant.* bæredne. *Wheel.* *r Ex Laud.* *s* ⁊ ꝥ mid Arnulfes. *Cot.* *t* þafunge. *Laud.* *u* beheton. *Cot.* *x* ꝥ hi him þet to handa. *Laud.* ꝥ hi on his handa. *Cot.* *y* scoldan. *Laud.* *z Ex Laud.* *a* of. *Laud.* *b Deest Laud.* *c Deest Laud.* *d* Eastan. *Cant.* *e* Rine. *Laud* Ren. *Cot.* *f* Odda. *Cant.* þa. *Laud.* deinde. *g* þan. *Cot.* *h* healfne. *Laud.* *i* micel. *Laud.* *k* twa. *Laud. Cot. Cant.* *l Deest Cant.* *m* ut-adræfde. *Laud.* *n Ex Cant.* * *Post* Paris *Wheeloc. perperam interserit* ⁊.

1 *Caziei.* Flor. 2 *i.e. Cis-alpinas.* 3 DCCCLXXXIX. Flor.

mam deportavit Beocca Dux Occidentalium Saxonum eleemoſynas, ac Ælfredi Regis: Æthelſwitha item Regina, quæ fuit Ælfredi Regis ſoror, deceſſit in itinere Romam verſus, ejuſque corpus jacet apud [1] Paſiam. [2] Et eodem anno, Ætheredus, Archiepiſcopus de Cantwareberi, & Æthelwoldus Dux eodem menſe deceſſerunt.

An. DCCCLXXXIX. Hoc anno, à nemine itum eſt Romam, niſi duobus curſoribus, [quos] Ælfredus Rex mittebat cum literis.

An. [3] DCCCXC. Hoc anno, Romam deportavit Beornhelmus Abbas Occidentalium Saxonum eleemoſynas, ac Ælfredi Regis. Godrunus item, Northmannorum Rex, deceſſit, [4] cui prænomen erat Æthelſtanus: is fuit Ælfredi Regis filius initialis; & habitavit in Orientalibus Anglis, eamque terram primitus incoluit. Eodem etiam anno, diſceſſerunt pagani de Sequana ad Sandlaudam, qui [locus ſitus] eſt inter [5] Britannos & Francos. [5] Britones autem cum iis depugnabant, & potiti ſunt victoria, eoſque compulerunt in quendam fluvium, eorumque multos demerſerunt. [6] Hoc anno, Plegemundus electus eſt à Deo omnibuſque ejus ſanctis ad Archiepiſcopatum de Cantwareberi.

An. [7] DCCCXCI. Hoc anno, petierunt pagani Orientalem [Franciam,] & Earnulfus præliatus eſt cum [8] equeſtri exercitu prius quam naves adeſſent, [adjutus] ab Orientalibus Francis, [9] Saxonibus, & Bavaris, eoſque fugavit. Tres item Scoti venerunt ad Ælfredum Regem, in una cymba ſine ullo re-

ca ealdor-man Ƿest-Seaxna ælmessan. ⁊ Ælfredes cẏninges to Rome. ⁊ Æþelswẏð cwen. seo wæs Ælfredes sweostor cẏninges * forð-ferde [a]be Rom. weȝe″. ⁊ hire lic lið æt [b]Pafian. And þẏ ẏlcan ȝeare Æþered [c]se″ Ercebisceop [d]of Cantwara-byri″ ⁊ [e]Æþelwold ealdor-man forð-ferdon on anum monþe:·

An. DCCCLXXXIX. On þissum ȝeare næs nan færeld to Rome. butan tweȝen hleaperas Ælfred cẏning sende mid ȝewritum:·

An. DCCCXC. Her lædde Beornhelm abbad Ƿest-Seaxna ælmessan to Rome. ⁊ Ælfredes cẏninges. And Godrun se Norðerna cẏning forð-ferde. ðæs [f]fulwiht-nama wæs Æðelstan. se wæs Ælfredes cẏninges ȝod-sunu. and he bude on East-Englum. and þæt lond ærest ȝesæt. And þẏ ẏlcan ȝeare for se here of [g]Sẏȝene to [h]Sand-laudan. ꝥ is [i]betweoh Brettum ⁊ [k]Francum. ⁊ Brettas him wið ȝefuhton. [l]⁊ hæfdon siȝe″. ⁊ hẏ bedrẏfon ut on ane ea. and [m]heora″ moniȝe [n]adrenton:· [o]Her wæs Pleȝemund ȝecoren of Gode. and of [p]eallen his halechen″ [q]to þam Arceb.-rice on Cantware-byri″:·

[r]An. DCCCXCI. Her for se here east. ⁊ Earnulf cẏning ȝefeaht wið þæm ræde-here ær þa scipu comon. mid East-Francum. and Seaxum. and Bæȝerum. and hine ȝeflẏmde. And ðrẏ Scottas cwomon to Ælfrede cẏninge on anum bate butan ælcum [a]ȝere-

* *Poſt* cẏninges *habet Laud.* ⁊ heo. *unde ſenſus eſt, & Æthelſwithæ Reginæ, Ælfredi Regis ſororis, [eleemoſynam devexit,] quæ obiit, &c.* *a Ex Cot.* *b* Pauian. *Laud.* Pauie. *Cot. Cant.* *c Ex Cot.* *d Ex Cot.* *e* Aþewold. *Laud.* *f* fulluht- *Laud. Cant. Cot.* *g* Siȝne. *Cant.* *h* Scand- *Laud.* Sand-loðan. *Cant.* *i* betwix. *Laud.* betuh. *Cant.* *k* Francon. *Cot.* *l* ⁊ siȝe namon. *Cot.* *m Ex Cant.* *n* adrencton. *Laud.* adrenctan. *Cant.* *o Quæ ſequuntur in hoc anno Latine habet Cod.* Laud. *Deſunt Cant.* *p* eallan folce. *Cot. i. e. omni populo.* *q Ex Cot.* *r Deeſt hic Annus Cod.* Laud.

1 *Ticinum.* Flor. 2 *Ad An.* DCCCLXXXIX. Thorn. 3 DCCCXCI. Flor. 4 *Vide ſupra An.* DCCCLXXVIII. 5 *Hic de Armoricanis eſt ſermo.* 6 *Ad An.* DCCCLXXXIX. Flor. 7 DCCCXCII. Flor. 8 *pedeſtri.* Flor. 9 *Saxonibus antiquis.* Flor.

a reðrum.

[a]gereðum. of [b]Hibernia. [c]⁊" þonon hi hi bestælon. forðon þe hi woldon for Godes lufan on [d]elþeodinesse bion. hy ne rohton hwær. Se bat wæs [e]geworht of [f]þriddan healfre hyde. þe hie on foron. ⁊ hi namon mid him þ hie hæfdon to seofon nihtum mete. ⁊ þa comon hie [g]ymb seofon niht" to londe on Corn-[h]wealum. ⁊ foran þa sona to Ælfrede cyninge. [i]Þus hie wæron [k]genemde". [l]Dubslane [m]⁊" [n]Maccbeðu. ⁊ [o]Maelinmun. And [p]Swifneh se betsta lareow þe on Scottum wæs gefor:· [q]And ðy ylcan geare ofer Eastron ymb gang-dagas oþþe ær. ætéowde se steorra þe mon on boc-leden Cometa hæt. sume men cweðað on Englisc þ hit sy [r]feaxede-steorra. forðæm þær stent lang leoma of. hwilum on ane healfe. hwilum on ælce healfe:·

mige, de Hibernia; inde autem ſeſe clam ſubduxerant, propterea quod vellent ob Dei amorem peregrinam agere vitam, quo in loco haud ſolliciti. Cymba in qua devecti ſunt, facta eſt ex duobus coriis cum dimidio; ſumpſerunt autem ſecum unius hebdomadæ viaticum; atque appulerunt poſt ſeptem circiter dies ad terram in Cornubia, ſtatimque progreſſi ſunt ad Ælfredum Regem. Hæc erant iis nomina, Dubſlanus, & Maccebethus, & [1]Maelinmunus. Swifneh etiam, præcipuus doctor qui inter Scotos fuit, deceſſit. Eodem ipſo anno, poſt Paſcha, circa Ambarvalia citiuſve, apparuit ſtella, quæ latine Cometa dicta eſt; aliqui autem perhibent eam Anglice vocari comatam ſtellam, quippe ab ea longus radius exſurgit, nunc ex una [tantum] parte, nunc vero ex omni.

DCCCXCII.

An. [s]DCCCXCIII. Her [t]on þissum geare" for se micela here. þe we gefyrn [u]ær" ymbe spræcon. eft of þam [x]East-rice west-weard to Bunnan. ⁊ þær wurdon gescipode. swa þ hie asetton [y]him on ænne sið ofer [z]gehorsode" mid horsum mid ealle. And þa coman up [a]on" [b]Limine muðan. [c]mid CCL. [d]scipa". Se [e]muða is on [f]easte-weardre Cent. [g]æt þæs [h]micelan wuda east-ende þe we Andred hatað. se wudu is east-lang. ⁊ west-lang hund [i]twelftiges mila lang oþþe lengra. ⁊ þrittiges mila brad. seo ea þe we ær ymbe spræcon lið ut of þæm wealde. On þa ea. hie tugon

An. DCCCXCIII. Hoc anno, magnus [paganorum] exercitus, quem antea memoravimus, perrexit de regno [Francorum] Orientali verſus Occidentem ad Bononiam, ubi naves conſcendit; adeo ut omnes tranſvecti fuerint ſimul cum ſuis equis uno trajectu. Tum appulerunt in Limeni oſtium, cum CCL. navibus. Iſtud oſtium eſt à parte Orientali Cantii, ad terminum Orientalem magnæ illius ſylvæ, quæ Andred appellatur: quæ [quidem] ſylva longa eſt ab Oriente ad Occidentem centum & viginti milliaria ad minimum; & triginta milliaria, lata: Fluvius vero, quem diximus, decurrit de ea ſylva. Super eum fluvium traxerunt

a weðrum. *Cot.* gereðrum. *Cant.* *b* Yrlande. *Cot.* *c Ex Cant.* *d* elðeodignesse. *Cant.* *e* gemacod. *Cot.* *f* þridde. *Cot.* *g* binnan VII. nihtan. *Cot.* *h* -wealan. *Cot.* *i* heora naman wæron genemde. *Cot.* *k* gehatene. *Cant.* *l* --slana. *Cot.* *m Deest Cant.* *n* Macbeðað. *Cant.* *o* Mælinmum. *Cant.* *p* Snifne. *Cant.* *q Quæ ſequuntur ad An.* DCCCXCII. *refert Wheeloc. Deſunt Cod.* Laud. *r* fexede- *Cant.* *s* DCCCXCII. *Laud.* *t Deeſt Laud.* *u Ex Laud.* *x* west- *Cant. vitioſe.* *y* hi. *Laud.* hie. *Cant.* *z Ex Cot.* *a Ex Laud. Cant.* *b* Limenan. *Cant.* *c* mid þridde healf hund scipa. *Laud.* mid twam hund scipa. *Cant.* *d* scipon. *Cot.* *e* muð. *Cot.* *f* east-warde. *Laud.* easte-wearde. *Cot.* *g* on. *Cant.* *h* mucelan. *Cot.* ilcan. *Cant.* *i* twelftig. *Laud.*

1 *Mulmuninus.* Flor.

a utan-

runt suas naves usque ad sylvam, quatuor [nempe] milliariis ab exteriore parte æstuarii; ibique expugnarunt quoddam munimentum in ea palude [situm,] à paucis villanis habitatum, & semistructum. Haud multo post appulit Hæstenus cum LXXX. navibus in Tamisis ostium, & sibi exstruxit munimentum apud Middeltune; altera autem exercitus [pars] apud Apuldre.

up hiora scipu oð þone weald. IV. mila fram þam muðan [a] ute-weardum. ⁊ þær abræcon an geweorc inne on þæm [b] fenne sæton [c] ane" feawa [d] ciorlisce men" on. ⁊ wæs sam-worht. Ða sona æfter þam com [e] Hæsten mid LXXX. [f] scipa [g] up on Temese [h] muðan. ⁊ worhte him [i] þær" geweorc æt Middel-tune. ⁊ se oþer here æt [k] Apuldre:-

[l] Hic obiit Wulfhere Northan-hymbrorum Archiepiscopus.

An. DCCCXCIV. Hoc anno, duodecimo circiter mense, quo pagani in Orientali regno munimentum exstruxerant, Northymbri & Orientales Angli Ælfredo Regi juramenta præstiterunt; Orientales autem Angli etiam obsides sex [dederunt.] Fœdere autem violato, quotiescunque alii prædatores cum omnibus copiis exirent, ipsi etiam aut una exibant, aut in suis partibus [prædas egerunt.] Hinc coegit Ælfredus Rex suum exercitum, & profectus castra posuit inter duas [prædatorum] turmas, ubi locum maxime opportunum haberet propter sylvarum munitionem, & aquarum munitionem; ita ut alterutrum invaderet, si aliquem agrum [prædæ causa] peterent. Postea vero turmatim & catervatim latrocinati sunt in omnibus partibus quibus exercitus [Regis] abesset. Iı autem ab aliis turmis oppressi sunt, singulis pene diebus & noctibus, tam de [Regio] exercitu, quam de civitatibus. Rex copias suas in duas [cohortes] distribuerat, adeo ut dimidia earum pars semper esset domi, dimidia foris; præter viros quibus curæ fuit civitates defendere. Non sæpius prodierunt omnes simul pagani de castris, quam bis: altera vice, cum primum ad terram appellerent, prius quam copiæ [Regiæ] essent congregatæ; altera autem, cum castra essent relicturi. Tum autem amplam prædam ce-

[m] An. DCCCXCIV. On þis geare. þæt wæs ymb twelf monað. þæs þe hie on þæm east-rice geweorc geworht hæfdon. [n] Norð-hymbre ⁊ East-Engle hæfdon [o] Ælfrede cyninge aþas geseald. ⁊ East-Engle fore-gisla VI. And [p] þeh ofer þa treowa. swa oft swa þa oðre [q] hergas mid ealle herige ut-foron. þonne foron hie oðþe mid oðþe on heora healfe on. Ða gegadrode Ælfred cyning his fyrde. and for þæt he [r] wicode betuh þam [s] twam" hergum. þær ðær he nehst rymet hæfde. for wudu-fæstenne. ⁊ for wæter-fæstenne. swa þæt he mihte ægþerne geræcan gif hie ænigne feld secan wolden. Ða foron hie siððan æfter þam [t] wealda hloþum ⁊ floc-radum. be swa hwæðere efes swa hit þonne fyrd-leas wæs. And [u] him mon eac mid oþrum [x] floccum sohte mæstra daga ælce oððe on niht. ge of þære fyrde. ge eac of þam burgum. Hæfde se cyning his fyrd on [y] tu to-numen. swa þæt hie wæron symle healfe æt ham. healfe ute. butan þæm monnum þe þa [z] burh healdan [a] sceal-dan". Ne com se here oftor eall ute of þæm [b] setum. þonne twa. oðre siðe. þa hie ærest to londe comon ær sio fyrd gesamnod wære. oþre siþe. þa hie of þæm [b] sætum faran woldan. Ða hie gefengon [c] micele

a utan- *Laud.* ute-weardan. *Cant.* *b* fæstene. *Cant.* *c* *Ex Cot.* *d* ceorlas. *Cot.* *e* Hæsting. *Cot.* *f* scipum. *Cot. Cant.* *g* up inne. *Laud.* upp on. *Cant.* *Mendose Wheelocus* upon. *h* muðe. *Cot.* *i* *Ex Cant.* *k* Apuldre. *Laud. Cant.* *l* *Ex Laud.* *m* *Totus hic Annus deest Cod.* Laud. *n* Norðan- *Cant.* *o* *Sic Cant. Mendose Wheel.* Ælfred. *p* þeah. *Cant.* *q* hergeas. *Cant.* *r* gewicode. *Cant.* *s* *Deest Cant.* *t* wealde. *Cant.* *u* hie. *Cant.* *x* folcum. *Cant.* *y* twa. *Cant.* *z* burga. *Cant.* *a* *Deest Cant.* *b* gesetum. *Cant.* *c* myccle. *Cant.*

tele here-hyð. ⁊ þa woldon ferian norð-weardes ofer Temese [a]in on″ East-Seaxe ongean þa scipu. Ða for-rad sio fyrd hie foran. ⁊ him wið gefeaht æt Fearn-hamme. ⁊ þone here geflymde. and þa [b]here-hyðe″ hi þa ahreddon. ⁊ hy flugon ofer Temese buton ælcum forda. þa up be [c]Colne on ænne iggað. Ða besæt sio fyrd hie þær utan þa hwile þe hie * lengest mete hæfdon. ac hie hæfdon þa hiora [d]stemn gesetenne. ⁊ hiora mete [e]genotudne. And wæs se cyning þa [f]þyder-weardes [g]on fære mid þære scyre þe mid him fyrdedon. þa he þa wæs þider-weardes″. ⁊ sio oðeru fyrd wæs [h]ham-weardes. And þa Deniscan sæton þær behindan. [i]forðæm hiora cyning wæs gewundod on þæm gefeohte. ꝥ hie hine ne mihton ferian. Ða [k]gegaderedon [l]hie″ þa þe in Norð-hymbrum bugeað ⁊ on East-Englum. sum hund scipa. ⁊ foron suð [m]ymbuton. [n]and sum feowertig scipa norð ymbutan″. ⁊ ymbsæton an geweorc on Defena-scyre be norð þære sæ. ⁊ þa þe [o]suð ymbutan″ foron. ymb-sæton Exan-ceaster. Ða se cyning ꝥ hyrde. þa wende he hine west wið Exan-ceastres mid eallre þære fyrde. [p]buton gewealdenum dæle easte weardes þæs folces. Ða foron forð oðþe hie comon to Lunden-byrig. ⁊ þa mid þam burh-warum ⁊ þam fultume þe him westan com. foron east to Beam-fleote. Wæs Hæsten þa þær [q]cum mid his herge. þe ær æt Middel-tune sæt. ⁊ eac se micela here wæs þa þær to [q]cum. þe ær on [r]Limene-muðan″ sæt. æt [s]Apuldre. Hæfde Hæsten ær geworht ꝥ geweorc æt Beam-fleote. ⁊ wæs þa ut-afa-

perunt, & conabantur portare Boream versus trans Tamesin in Orientalem Saxoniam navibus obviam. Eos vero prævenerunt copiæ [Regiæ,] & cum iis depugnarunt apud Fearnham, ac paganos fugarunt, prædamque eripuerunt: hinc fugerunt trans Tamesin absque ullo vado; inde per Colniam in quandam Insulam. Ibi obsedit eos exercitus [Regius,] quamdiu cibos haberent: verum tempus iis fuit statutum, victusque pro ratione temporis datus. Tunc vero Rex eo proficiscebatur cum ea provincia quæ unà iret: cum autem is eo contenderet, altera exercitus [pars] domum revertebatur. Dani interim ibi adhuc resederunt, propterea quod suum Regem in prælio vulneratum [secum] ducere non potuerunt. Tum coegerunt, [1] qui in Northymbris habitabant & in Orientalibus Anglis, [2] centum circiter naves, quibus partes Australes circumnavigarunt; & [2] quadraginta circiter naves, quibus partes Boreales: [cum his] obsederunt quoddam munimentum in Domnania à parte maris Boreali; quæque ad Austrum versus circuibant, obsederunt Eaxanceaster. Id ubi Rex audiret, conversus est ad Austrum versus Exanceaster cum omnibus copiis, præter eam partem quæ ab Oriente obsedit paganos. Progressi deinde sunt usque dum venirent ad Lundenbyrig; inde autem cum civibus, iisque qui ipsis ab Occidente auxilio venerunt, pergebant Orientem versus ad Beamfleote. Eo Hæstenus pervenerat cum cœtu prædatorum, qui olim apud Middeltune consedit; etiamque magnus ille exercitus eo pervenerat, qui olim in Limeni ostio consedit, apud [3] Apuldre. Hæstenus antea exstruxerat illud munimentum apud Beamfleote, de eo vero

a innan. *Cant.* *b Sic Cant. Mendose Wheel.* here. *c* Calne. *Cant.* * *Post* hie *legit Wheeloc.* þær. *Rectius omittit Cod.* Cant. *d* stemninge. *Cant.* *e* benotodne. *Cant.* *f* þyder-weard wæs. *Cant. mendose.* *g Desunt Cant.* *h* ham-weard. *Cant.* *i* forðon þe. *Cant.* *k* gegadrodan. *Cant.* *l Ex Cant.* *m* onbutan. *Cant.* *n Deest Cant.* *o* suþan onbutan. *Cant.* *p* butan swyðe gewealdenum. *Cant.* *q* cumen. *Cant.* *r* Limenan. *Cant.* *s* Apuldre. *Cant.*

1 *Dani nimirum* [illegible] *incolerent.* 2 240. Flor. *vitiose.* 3 *Apultrea.* Flor.

a [illegible]ðon

vero exierat in prædam: fuit interim magnus exercitus domi. Tum eo profectæ sunt [Regis copiæ,] & fugarunt eum exercitum, illud munimentum destruxerunt, ceperunt quicquid intus fuit, tum pecunias, tum uxores, tum liberos, & duxerunt omnes in Lundenbyrig: naves item omnes partim confregerunt, partim combusserunt, partim ad Lundenbyrig deduxerunt, partim ad Hrofesceaster. Hæsteni vero uxor, ejusque duo filii delati sunt ad Regem, quos tamen ei postea reddidit, propterea quod eorum alter esset ipsius filius initialis, alter Ætheredi Ducis. Eos antea susceperant, quam Hæstenus ad Beamfleotam esset perventus: is autem illis dederat obsides & vota; Rexque ei vicissim non modicum pecuniæ donaverat; quod etiam fecit, cum liberos & uxorem reddidit. Quam primum vero ad Beamfleotam perventum est, illudque munimentum refectum, prædas egit in ipsis istius regni finibus, quod esset Ætheredi compatris; postea etiam altera vice prædando occupatus erat in eo ipso regno, dum munimentum suum destrueretur. Tum Rex sese ad Occidentem convertit cum exercitu versus Exanceaster, uti antea dictum est, paganique civitatem obsederunt; cum autem eo is pervenisset, sese receperunt ad suas naves. Dum à paganis in Occidente esset detentus, latrocinantium turba utraque convenerat ad Sceobyrig in Orientalibus Saxonibus, & ibi castellum exstruxerat. Deinde simul progressi sunt juxta Tamesin, plurimique iis conjuncti sunt tum ex Orientalibus Anglis, tum ex Northymbris. Perrexerunt idcirco juxta Tamesin, donec pervenirent ad Sabrinam; deinde vero juxta Sabrinam. Tum [viros] coegerunt Ætheredus Dux, & Æthelmus Dux, & Æthelnothus Dux, Regisque Thani qui domi in munitionibus fuerunt, ex omni civitate ab Orientali parte Pedredan, & ab Occidentali parte Sealwudæ; ab Australi simul & Boreali plaga Tamesis; ab Occiden-

ren on hergað. ⁊ ƿæs se micela here æt ham. Ða foron hie to. ⁊ geflýmdon þone here. ⁊ ꝥ geƿeorc abræcon. ⁊ genamon eall ꝥ þær binnan ƿæs. ge on feo. ge on ƿifum. ge eac on bearnum. and brohton eall into Lunden-býrig. ⁊ þa scipu ealle oððe to-bræcon oððe forbærndon. oððe to Lunden-býrig brohton. oððe to Hrofes-ceastre. And Hæstenes ƿif. ⁊ his suna tƿegen mon brohte to þam cyninge. ⁊ he hie him eft ageaf. [a]forðam þe" hiora ƿæs oðer his god-sunu. oðer Æþeredes ealdormonnes. Hæfdon hi hiora on-fangen ær Hæsten to Beam-fleote come. ⁊ he him hæfde geseald gislas ⁊ aðas. ⁊ se cyning him eac ƿel feoh sealde. and eac sƿa þa he þone cniht [b]agef ⁊ ꝥ ƿif. Ac sona sƿa hie to Beam-fleote comon. ⁊ ꝥ geƿeorc geƿorht [c]ƿæs. sƿa hergode he on his rice þone [d]ilcan" ende. þe Æþered his cum-pæder healdan sceolde. and eft oðre siðe he ƿæs on hergað gelend on ꝥ ilce rice. þa þa man his geƿeorc abræc. Ða se cyning hine [e]þa" ƿest ƿende mid þære fyrde ƿið Exancestres. sƿa ic ær sæde. ⁊ se here þa burh beseten hæfde. þa he þær to gefaren ƿæs. þa eodon hie to hiora scipum. Ða he [f]þa" ƿið þone here þær ƿest abisgod ƿæs. ⁊ þa [g]hergas ƿæron þa gegadrode begen to Sceo-býrig on East-Sexum. ⁊ þær geƿeorc ƿorhtun. Foron [h]þa" begen æt-gædere up be Temese. ⁊ him [i]com micel eaca to". ægþer ge of East-Englum. ge of Norð-hýmbrum. [k]Foron þa up be Temese. oð ꝥ hie gedýdon æt Sæferne. þa up be Sæferne". Ða gegadrode Æþered ealdor-man. ⁊ Æþelm ealdor-man. ⁊ Æþelnoð ealdor-man. ⁊ þa cyninges þegnas. þe þa æt ham æt þæm geƿeorcum ƿæron. of ælcre býrig be eastan Pedredan. ge be ƿestan Sealƿuda. ge be eastan ge eac be norþan Temese. ⁊ [l]be" ƿestan

a forðon þe. *Cant.* *b* ageaf. *Cant.* *c* hæfdon. *Cant.* *d Deest Cant.* *e Deest Cant.* *f Deest Cant.* *g* hergeas. *Cant.* *h Ex Cant.* *i* com to mýcel eaca. *Cant.* *k Desunt Cant.* *l Ex Cant.*

a But-

westan Sæfern. ge eac sum dæl þæs Norð-Weal-cynnes. Ða hi þa ealle gegaderode wæron. þa of-foron hie þone here hindan æt [a]Butdigingtune on [b]Sæfern-staðe. ⁊ hine þær utan besæton on ælce healfe on anum fæstenne. Ða hie þa [c]þær" feala wucena sæton on twa healfe þære ea. ⁊ se cyning wæs west on Defenum wið þone scip-here. þa wæron hie mid [d]metelieste gewæhte". and hæfdon micelne dæl þara horsa freten. ⁊ þa oðre wæron hungre acwolen. Ða eodan hie ut to [e]þam" monnum. þe on east-healfe þære ea [f]wicodon. ⁊ him wið gefuhton. ⁊ þa Cristnan hæfdon sige. And þær wearð Ordhelm [g]cyninges þegn" of-slegen. [h]eac monige oðre cyninges þegnas". ⁊ se dæl þe þær [i]aweg com wurdon on fleame generede. Ða hie [k]þa" on East-Seaxe comon to hiora geweorce. ⁊ to hiora scypum. þa gegaderode sio laf eft [l]on Est-Englum. ⁊ of Norð-hymbrum micelne here onforan winter. ⁊ befæston hiora wif ⁊ hiora scipu. ⁊ hiora feoh on East-Englum. ⁊ foron [m]on" anstreces dæges ⁊ nihtes. þ hie gedydon on anre westre ceastre on Wirhealum. sio is [n]Lega-ceaster gehaten. Ða ne mihte sio fyrd hie na hindan of-faran. ær hie wæron inne on þam geweorce. Besæton þeah þ geweorc [o]utan sume twegen dagas. ⁊ genamon ceapes eall þ þær buton wæs. ⁊ þa men of-slogon þe hie foran for-ridan myhtan butan geweorce. ⁊ þ corn eall forbærndon. ⁊ mid hiora horsum [p]fretton" on ælcre efenehðe. And þ wæs ymb twelf monað þæs þe hie ær hider ofer sæ coman:·

[q]An. DCCCXCV. Ond þa sona æfter þam on [r]þis geare. for se here of

tali plaga Sabrinæ; & ex aliqua parte Wallorum Aquilonarium. Cum primum omnes congregati essent, paganos insecuti comprehenderunt apud Butdigingtune in Sabrinæ ripa [situm,] eosque ibi obsederunt ab omni parte in quodam munimento. Cum multis jam hebdomadis resedissent in utraque parte fluminis, Rexque esset in Occidente inter Damnonienses cum navali exercitu, pagani fuerunt cibi inopia oppressi, & magnam partem equorum comederant; alii autem fame perierant. Eruperunt demum in eos qui in Orientali parte fluminis sedebant, cumque iis depugnabant; Christiani autem potiti sunt victoria. Ibi fuit [1]Ordhelmus, Regis Thanus, interfectus, multique alii Regis Thani; quæ autem [paganorum] pars ibi fuit superstes, fuga evasit. Cum in Orientalem Saxoniam pervenisset ad suas munitiones suasque naves pars reliqua, congregarunt in Orientalibus Anglis & de Northymbris magnum exercitum ante hyemem, & commiserunt suas uxores, suas naves, suasque pecunias Orientalibus Anglis, iterque egerunt continenter noctes & dies, donec sedes ponerent in Occidentali quadam civitate in Wirheale, quæ Legaceaster dicta est. Haud vero possent copiæ [Regis] eos assequi, prius quam essent in munimento. Obsederunt nihilominus eam munitionem, duobus circiter diebus, & ceperunt quicquid pecoris in iis partibus esset, hominesque interfecerunt quoscunque prævenire possent extra munimentum, ac omnem segetem partim combusserunt, partim equis omnino junctim suis devorarunt. Hoc factum est duodecimo circiter mense quo ii huc de transmarinis venerunt.

An. DCCCXCV. Statim post illa [gesta,] hoc anno, discesserunt pagani de Wir-

a Butting- *Ben. Cant.* *b* Sæfyrne- *Cant.* *c Ex Cant.* *d* meteleste gewægde. *Cant.* *e Ex Cant.* *f* wæron. *Cant.* *g Cod. Petroburg.* *h Cod. Petroburg.* *i* onweg. *Cant.* *k Ex Cant.* *l* of. *Cant.* *m Ex Cant.* *n* Leg- *Cant.* *o Deest Cant.* *p Deest Cant.* *q Deest hic Annus Cod.* Laud. *r* þysum. *Cant.*

1 *Ordeah.* Flor.

Wir-

Wirheale in Boreales Wallos; ibi enim commorari haud potuerunt, propterea quod eſſent ſpoliati pecore, ac ſegete, quam [ibi] occulerant. Poſtea vero ex Aquilonaribus Wallis diſceſſerunt cum præda quam ibi ceperant. Inde tranſibant per Northymbrorum terram, & Orientalium Anglorum; adeo ut copiæ [Regis] eos aſſequi non poſſent, quouſque perveniſſent in Eaſt-Saxoniæ plagam Orientalem, in Inſulam quandam in mari ſitam, quæ Mereſige appellatur. Dum interim domum reverterentur pagani, qui Exanceaſter obſederant, prædas egerunt in Auſtralibus Saxonibus prope Ciſſeceaſter; verum cives eos fugarunt, & eorum plures centenos trucidarunt, eorumque naves aliquas ceperunt. Eodem item anno, ante hyemem, Dani, qui in Mereſige conſederunt, traxerunt ſuas naves ſurſum per Thameſin, ac deinde per Ligean: id factum ſecundo circiter anno quo huc de tranſmarinis venerant.

An. DCCCXCVI. Hoc ipſo anno, erexit ſupra dictus [paganorum] exercitus munitionem juxta Ligean, xx. millibus paſſuum ſupra Lundenbyrig. Hac idcirco æſtate [eo] profecti ſunt magna pars civium, aliique populi, deſtruere conati Danorum munimentum: verum ibi fugati fuerunt, & quatuor aliqui de Regis Thanis interfecti. Hoc autem autumno, caſtra poſuit Rex in vicinia urbis, quo tempore ſuas ſegetes demeterent, [1] ne Dani eos à demetendo prohiberent. Quodam interim die, equitavit Rex juxta fluvium, & deprehendit quo in loco alveus obſtrueretur, ne poſſent naves extrahere; quod & factum: exſtruebant enim duo caſtella, [unum] ex utraque parte amnis. Poſtquam illud opus ince-

[a] Ƿirheale in on" Norð-Ƿealas. forðæm hie þær sittan ne mihton. ꝥ wæs [b] forðy þe hie wæron [c] benumene. ægðer ge þæs ceapes. ge þæs cornes. þe hie [d] gehelgod hæfdon. Ða hie [e] þa" eft [f] ut" of Norð-Ƿealum wendon mid þære herehyðe. þe hie þær genumen hæfdon. Ða foran hie ofer Norð-hymbra lond. [g] ⁊ East-Engla. swa swa sio fyrd hie " geræcan ne mihte. oð ꝥ hie comon on East-Seaxna lond easte-weard. on an iglond ꝥ is ute on þære sæ. ꝥ is Meres-ig haten. And [h] swa se here eft ham-weard wende. þe [i] Exanceastre beseten hæfde. þa hergodon hie up on Suð-Seaxum neah Cisse-ceastre. ⁊ þa burh-ware hie geflymdon. ⁊ hiora monig hund of-slogon. ⁊ hiora scipu sumu genamon. Ða þy ylcan geare. [k] onforan winter. þa Deniscan. þe on Mæres-[l] ige sæton. tugon heora scipu [m] up on" Temese. ⁊ þa up on [n] Ligan. ꝥ wæs ymb twa gear þæs [o] þe hie hider ofer sæ comon :·

[p] An. DCCCXCVI. On [q] þy ylcan geare. worhte se fore-sprecena here geweorc be [n] Lygan. xx. mila bufan Lunden-byrig. Ða þæs on sumera foron micel dæl þara burh-wara. ⁊ eac swa oðres folces. ꝥ hie gedydon æt þara [r] Deniscana geweorce. ⁊ þær wurdon geflymde. ⁊ sume feower cyninges þegnas of-slegene. Ða þæs on hærfeste. [s] þa" wicode se cyning on neaweste þære byrig. þa hwile þe hie heora corn gerypon. ꝥ þa Deniscan him ne meahton þæs ripes for-wyrnon. Ða sume dæge rad se cyning up be þære ea. ⁊ gehawade hwær mon mihte þa ea for-wyrcan. ꝥ hie ne mihton þa scipu ut-brengan. ⁊ hie þa swa dydon. worhton [t] þa [u] tu" geweorc on twa [x] healfe þære [y] eas. Ða hie [z] þa" ꝥ geweorc

a Ƿirhealan innan. *Cant.* b forðon. *Cant.* c benumen. *Cant. vitioſe.* d gehergod. *Cant.* e *Deeſt Cant.* f *Deeſt Cant.* g ⁊ swa on East-Engle swa ꝥ hie seo fyrd. *Cant.* h þa. *Cant.* i --ceastre. *Cant.* k on fore-werdne. *Cant.* l igge. *Cant.* m uppon. *Cant.* n Liggean. *Cant.* o *Sic Cant.* te. *Wheel.* p *Deeſt hic Annus Cod.* Laud. q þon. *Cant.* r Deniscra. *Cant.* s *Deeſt Cant.* t *Deeſt Cant.* u twa. *Cant.* x healfa. *Cant.* y ea. *Cant.* z *Deeſt Cant.*

1 *Quo minus Dani illorum meſſem vi auferrent.* Flor.

a on-

ƿeorc furðum on-gunnen hæfdon. ⁊ þær to gericod hæfdon. þa [a]onget se here ꝥ hie ne myhton þa scipu ut-brengan. þa for-leton hi [b]hi. ⁊ eodon ofer land ꝥ hie gedydon æt Cwat-brycge be [c]Sæfern. ⁊ [d]þær geweorc worhton. Ða rad seo fyrd [e]west-weard" æfter þam [f]herige. ⁊ þa men of Lunden-byrig [g]gefetedon þa scipu. ⁊ þa [h]ealle þe" hie alædan ne mihton [i]hie" to-bræcon. ⁊ þa þe þær stæl-wyrðe wæron binnan Lunden-byrig gebrohton. And þa Deniscan hæfdon hiora wif befæst [k]innan East-Engle'. ær hie ut of þæm geweorce foron. Ða sæton hie þone winter æt [l]Cwat-brycge. ꝥ wæs [m]ymb þreo ger" þæs þe hie on [n]Limene-muðan comon hider ofer sæ:·

[o]An. DCCCXCVII. [p]Ða wæs" on sumera on þisum gere. to-for se here. sum on East-Engle. sum on Norð-hymbre. And þa þe feoh-lease wæron him þær scipu [q]begeton. ⁊ suð ofer sæ foron to [r]Sigene. Næfde se here. Godes [s]þonges. Angel-[t]cyn ealles [u]for-swiðe gebrocod. ac hie wæron micele swiðor gebrocede on þæm þrim gearum mid ceapes cwilde. ⁊ monna [x]ealles swiðost mid þæm. ꝥ manige þara [y]selestena cyninges [z]þegena þe þær on londe wæron. forð-ferdon on þam þrym gearum. Ðara wæs sum Swiðulf biscop on Hrofes-ceastre. ⁊ Ceolmund ealdor-man on Cent. ⁊ Beorhtulf ealdor-man on East-Seaxum. [a]⁊ Wulfred ealdor-man on Hamtun-scyre". and Ealheard biscop æt Dorce-ceastre. ⁊ Eadulf [b]cyninges þegen" on Suð-Seaxum. ⁊ Beornwulf wic-[c]gerefa on [d]Winte-ceastre. and Ecgulf cyninges hors-þen. ⁊ manige [e]eac mid him". þeh ic þa [f]geþungnestan [g]writan"

pissent, & ibi essent castra metati, intellexit [paganorum] exercitus, se haud posse naves educere; adeoque eas reliquerunt, & pedestri usi sunt itinere, quoad pervenirent ad Cwatbricge, juxta Sabrinam, ubi arcem fecerunt. Equis igitur insecutæ sunt copiæ [Regiæ] versus Occidentem paganos; & cives de Lundenbyrig adibant naves, omnesque, quas abducere non possent, confregerunt; quæ vero captu dignæ fuerunt in Lundenbyrig adduxerunt. Dani autem suas uxores Orientalibus Anglis commiserant, prius quam de arce discederent. Ista igitur hyeme, commorati sunt apud Quatbricge; tertio nempe circiter anno, quo in Limeni ostium devenerant ex transmarinis.

An. DCCCXCVII. Postea factum est æstate hujus anni, ut exirent pagani, partim in Orientalem Angliam, partim in Northymbriam: quique inopes pecuniarum fuerunt, ibi naves comparabant, & ad Austrum per mare contenderunt ad Sequanam. Nondum exercitus [paganorum,] Deo gratias, Anglicam gentem penitus perfregisset; verum ea multo magis fracta fuit, istis tribus annis, pecudum lue, etiamque, imo maxime, hominum: adeo ut multi de nobilissimis Regis Thanis, qui in terra essent, mortem obirent istis tribus annis. Eorum unus fuit Swithulfus Episcopus de Hrofesceaster; Ceolmundus item Dux in Cantio, & Beorhtulfus Dux in Orientalibus Saxonibus, & Wulfredus Dux in Hamtunscyre, & Ealheardus Episcopus apud Dorceceaster, & Eadulfus Regis Thanus in Australibus Saxonibus, & Beornwulfus oppidi præfectus in Winteceaster, & Ecgulfus Regis strator, & complures alii cum iis; verùm nobilissimos Optimates recensui.

a ongeat. *Cant.* *b* þa scipu. *Cant.* *c* Sæfyrn. *Cant.* *d* ꝥ. *Cant.* *e* *Deest Cant.* *f* here. *Cant.* *g* --todan. *Cant.* *h* *Desunt Cant.* *i* *Ex Cant.* *k* on East-Englum. *Cant.* *l* Brycge. *Cant.* *m* embe III. gear. *Cant.* *n* Limenan. *Cant.* *o* *Deest hic Annus Cod.* Laud. *p* Ond þæs. *Cant.* *q* --geaton. *Cant.* *r* Signe. *Cant.* *s* þances. *Cant.* *t* -cynnes. *Cant.* *u* ful- *Cant.* *x* ealra. *Cant.* *y* selestra. *Cant.* *z* þegna. *Cant.* *a* *Desunt Cant.* *b* cinges þegn. *Cant.* *c* *Sic Cant. Perperam Wheel.* gefera. *d* Wintan- *Cant.* *e* to eacan him. *Cant.* *f* --genestan. *Cant.* *g* *Ex Cant.*

sui. Eodem ipso anno, oppresserunt prædatores [pagani,] in Occidentalibus Anglis & Northymbris [residentes,] Occidentalium Saxonum terram; vehementer quidem juxta littus Australe prædâ furtivâ, omnium vero maxime navigiis, quæ multos ante annos fabricaverant. Tum præcepit Alfredus Rex fieri longas naves adversum ea navigia; quæ erant duplo propè longiores aliis istis: aliquot enim habuerunt [1] LX. remos; aliquot, plures: fuerunt etiam tum celeriores, tum minus nutantes, tum etiam altiores quam cæteræ. Illæ neque [ad formam] Frisicarum navium factæ fuerunt, neque Danicarum, sed quo modo arbitrabatur eas maxime utiles esse futuras. Postea quodam tempore hujus ipsius anni venerunt naves sex ad Vectam, & ibi damnũ haud leve dederunt tum Devonensibus, tum passim circa loca maritima. Tunc mandavit Rex ut prodirent cum IX. novarum navium, & præcluderent iis exitum è portu in alto. Tum exibant [piratæ] cum tribus navigiis adversum eos, tria autem stabant supra ostium in sicco, è quibus nautæ in terram exierant. Cepit vero [Regia classis] è tribus [prioribus] navigiis duo ad exterius ostium, & homines interfecerunt: tertium vero effugit, in quo pariter omnes nautæ præter quinque fuerunt interfecti. Quocirca reversi sunt qui alias naves insederunt: eæ autem fuerunt admodum incommode sitæ, tres locatæ sunt in ea parte maris qua Danicæ naves sedebant, reliquæ autem omnes in altera parte; adeo ut ad se invicem accedere non possent: aqua enim recesserat multis stadiis ab istis navibus. Tum egressi sunt Dani de tribus navibus ad alias [Anglorum]

nemde. Ðy ilcan geare. drehtan ða [a] hergas on East-Englum. ⁊ Norð-hymbrum Ƿest-Seaxna lond. swiðe be þæm suð-stæðe mid stæl-hergum. ealra swiðust mid þæm æscum þe hie feala geara ær timbredon. Ða het Alfred cyning [b] timbrian lange scipu [c] ongen þa æscas. þa ƿæron ful-neah [d] tƿa sƿa lange sƿa þa [e] oðru. sume hæfdon LX. [f] ara. sume ma. þa ƿæron ægðer ge sƿiftran ge unƿealtran. ge eac [g] hyran þonne þa [e] oðru. Næron [h] hie" naƿðer ne on [i] Fresisc gescæpene. ne on Denisc. [k] bute sƿa him selfum þuhte þæt hie [l] nyt-ƿyrðoste beon meahton. Ða æt sumum cyrre þæs ylcan geares. comon þær scipu six to Ƿiht. ⁊ ðær mycel yfel gedydon. ægðer ge on Defenum ge ƿel hƿer be þam sæ-[m] riman. Ða het se cyning faran mid [n] nigonum to þara [o] niƿena scipa. ⁊ [p] for-foron him þone muðan foran on uter mere. Ða foron hie mid þrym scipum ut ongen hie. [q] ⁊" þreo stodan æt ufeƿeardum þæm muðan on [r] drigum. ƿæron þa men uppe on londe of agane. Ða gefengon hie þara þreora scipa [s] tƿa æt þam muðan uteƿeardum. ⁊ þa men of-slogon. ⁊ ꝥ an oðƿand. on þæm ƿæron eac þa men * of-slegene butan fifum. Ða comon [t] for ðy onƿeg þe þara [u] oðra scipu asæton. þa ƿurdan eac [x] sƿyðe" uneðelice aseten. þreo asæton on þa healfe [y] þæs deopes" þe þa Deniscan scipu [z] aseten ƿæron. ⁊ þa [a] oðru" ealle on oðre healfe. ꝥ hiora ne myhte nan to oðrum. ac þa ꝥ ƿæter ƿæs [b] aebbad feala furlanga from þam scipum. Ða eodan þa Deniscan from þæm * þrym scipum to þæm

a hergeas. *Cant.* b timbran. *Cant.* c ongean. *Cant.* d *Sic Cant.* tu. *Wheel.* e oðre. *Cant.* f arena. *Cant.* g hearran. *Cant.* h *Ex Cant.* i Frisisc. *Cant.* k buton. *Cant.* l niht ƿeorðoste. *Cant.* m rimum. *Cant.* n nigenum. *Cant.* o niƿra. *Cant.* p —foran. *Cant.* q *Deest Cant.* r dryggum. *Cant.* s *Sic Cant.* tu. *Wheel.* * *Post* men *legit Cod. Cant.* sƿyðe. t forðon. *Cant.* u oþerra. *Cant.* x *Deest Cant.* y þære dypan. *Cant.* z geseten. *Cant.* a *Deest Cant.* b geebbod. *Cant.* * *Post* þæm *legit Cod. Cant.* oðrum.

1 XL. Brompt.

a ðeah

þæm oðrum þrym þe on heora healfe beebbude wæron. ⁊ hie þa gefuhton þær. Ðær wearð of-slegen Lucumon. cyninges gerefa. ⁊ Wulfheard Frysa. ⁊ Æbbe Frysa. ⁊ Æðelere Frysa. ⁊ Æðelferð cyninges geneat. ⁊ ealra monna Frysiscra ⁊ Engliscra LXII. ⁊ þara Deniscra CXX. Ða com þæm Deniscum scipum [a] þeh ær flod to. ær þa [b] Cristnan myhton hiora [c] ut-ascufon. ⁊ hie [d] forðy'' ut-owreowon. þa wæron hie to þæm gesargode. þ hie ne mihton suð Seaxna lond utan berowan. [e] ac hiora þær [f] twa sæ on lond [g] bedraf. ⁊ þa men mon lædde to Winteceastre to þam cyninge. ⁊ he hie þær ahon het. ⁊ þa [h] menn'' comon on East-Engle. ðe on ðam anum scipe wæron swiðe for-wundode. Ðy ylcan [i] geare. for-wearð [k] no læs þonne XX. [l] scipa mid monnum mid ealle. be þam suð wyman. Ðy ilcan gere. forð-ferde Wulfric cyninges horss-þegen. se wæs [m] eac'' Wealh [n] gerefa:·

tres, quæ in sua parte exsiccatæ fuerunt, ibique dimicarunt. Ibi interfectus est Lucomon, Regius Præfectus, & Wulfheardus Friso, & Æbba Friso, & Æthelerus Friso, & Æthelferthus Regis bubulcus; ex omnibus demum Frisonibus & Anglis LXII. & ex Danis CXX. Tum ascendit prius ad Danicas naves æstus maris, quam Christiani poterant suas [in altum] extrudere; adeo ut Danicæ exirent: verum ita fuerunt laceræ, ut haud potuerint Australium Saxonum terram prænavigare: earum autem duas mare littori impegit, hominesque ducti fuerunt ad Wintoniam ad Regem, qui eos ibi suspendi jussit: ii etiam viri appulerunt in Australem Angliam, qui in uno isto navigio fuerunt vehementer vulnerati. Eodem anno, perierunt non minus quam XX. [1] naves una cum nautis, juxta oras Australes. Eodem ipso anno, decessit Wulfricus Regius strator, qui etiam fuit Britannicus Comes.

[o] An. DCCCXCVIII. Her on þisum [p] gere gefor Æðelm. Wiltun-scire ealdor-man. nigon nihtum ær middum sumera. And her forð-ferde Heahstan se wæs on Lundenne biscop:·

An. DCCCXCVIII. Hoc anno, decessit Æthelmus, Wiltunensis Comes, novem noctibus ante mediam æstatem. [2] Hoc item anno, decessit [3] Heahstanus qui fuit in Lundonia Episcopus.

DCCCXCIX. DCCCC.

An. DCCCCI. [q] Her [r] gefor Ælfred Aðulfing. syx nihtum ær ealra haligra mæssan. se wæs cyning ofer eall Ongelcynn. butan þam dæle þe under Dena onwealde wæs. And he heold þ rice oðrum [s] geare'' healfum læs þe XXX. wintra''. ⁊ þa feng Eadweard his sunu to rice. [t] And'' þa gerad Æþelwald

An. DCCCCI. Hoc anno, decessit Ælfredus, Athulfi filius, sex noctibus ante Omnium Sanctorum festum, qui fuit Rex super totam Anglicam nationem, præter eam partem quæ sub Danorum potestate erat. Is autem tenuit illud regnum sesquianno minus triginta annis; & tum capessit regnum Eadwardus ejus filius. Postea invasit Æthelwaldus

a ðeah. *Cant.* b Cristenan. *Cant.* c --asceafan. *Cant.* d þurh þ. *Cant.* e ah. *Cant.* f *Sic Cant.* tu. *Wheel.* g wearp. *Cant.* h *Ex Cant.* i sumera. *Cot. Cant.* k na. *Cant.* l scipu. *Cant.* m *Deest Cant.* n *Sic Cant.* gefera. *Wheel.* o *Deest hic Annus Cod.* Laud. p geare. *Cant.* q *Hæc sic habent Cod'd. Laud. & Cot.* Her gefor Ælfred cyning VII. kal. Nouembris. ⁊ he heold þet rice XXXVIII. wintra ⁊ healf gear. *Hoc anno, decessit Ælfredus Rex* VII. *kal. Novembris: is autem tenuit illud regnum* XXXVIII. *annis, & dimidio anni.* r geforð-ferde. *Cot.* s *Ex Cant.* t *Ex Cant.* *Quæ in hoc Anno sequuntur desunt Cod.* Laud.

1 *Paganorum nempe, uti constat ex* Florent. Wigorn. 2 *Ad An.* DCCCC. Flor. 3 *Ealhstanus.* Flor.

dus Clito, [1] ejus patruelis, villam apud Winburnam, & [aliam] apud [2] Tweoneam, abſque Regis venia, ejuſque Procerum. Equitavit idcirco Rex cum exercitu, & caſtra metatus eſt apud Baddanbyrig juxta Winburnam; Æthelwaldus autem ſe continuit intra villam cum viris qui ei ſeſe ſubdiderant; omneſque portas intus obſeraverat, dicens ſe velle aut ibi vivere aut ibi occumbere. Verum interea ſe clam ſubduxit noctu, & contendit ire ad [3] exercitum in Northymbria; Rexque mandavit [ſuis] eum inſequi, quem tamen haud potuerunt aſſequi: [4] ii interim eum acceperunt in Regem, eique ſe ſubdiderunt. Tum prehenſa fuit [ejus] uxor, quam olim ceperat abſque Regis licentia, & præter Epiſcoporum mandatum, propterea quod ipſa olim fuerat in Monialem conſecrata. Hoc ipſo item anno, deceſſit Ætheredus, qui fuit in Devonienſibus Præfectus, quatuor ſeptimanis ante Ælfredum Regem.

An. [5] DCCCCII. Hoc anno, commiſſa eſt apud Holme pugna iſta Cantwarorum & Danorum.

An. DCCCCIII. Hoc anno, deceſſit Athulfus Dux, Ealhſwithæ frater, Eadwardi Regis matris; & Virgilius Abbas de Scotia; Grimboldus item Presbyter, VIII. Idus Julii. Hoc ipſo anno, conſecratum fuit novum Monaſterium in Winceaſter, circa S. Judoci [6] adventum.

An. DCCCCIV. Hoc anno, venit Æthelwaldus de tranſmarinis cum tota claſſe, quam colligere poſſet, quæque ei ſubdita fuerat in Orientalibus Saxonibus. Hoc anno, luna obſcurata eſt.

[a] æþeling". his [b] fædran sunu. þone ham æt Ƿinburnan. ⁊ æt [c] Tƿeoneam. [d] butan þæs cyninges leafe" ⁊ his ƿitena. Ða rad se cyning mid fyrde. þ he geƿicode æt Baddan-byrig ƿið Ƿinburnan. and Æþelƿald sæt binnan þam ham mid þæm monnum þe him to gebugan. ⁊ hæfde ealle þa [e] geatu forƿorht in to him. ⁊ sæde þ he ƿolde [f] oþer" oððe þær libban oððe þær [g] licgan. Ða under þam þa [h] bestæl he hine" on niht [i] onƿeg. and gesohte þone here on Norð-hymbrum. ⁊ se cyning het [k] ridan æfter. ⁊ þa ne myhte hine mon of-ridan. [l] ⁊ hie hine under-fengon heom to cinge. ⁊ him to bugan". Ða berad mon þ ƿif þ he hæfde ær genumen butan [m] þæs" cyninges leafe. ⁊ ofer þara biscepa [n] gebod. forðon þe heo ƿæs [o] ær to nunnan" gehalgod. And on [p] þis ilcan gere. forð-ferde Æþered. [q] se" ƿæs on [r] Defenum ealdor-mon. feoƿer [s] ƿucum ær Ælfred cyning:.

[t] An. DCCCCII. Her ƿæs þ gefeoht æt þam Holme Cant-ƿara and þara Deniscra.

[u] An. DCCCCIII. Her gefor Aðulf ealdor-man. Ealhsƿiðe broðor. [x] Eadƿardes modor cinges". ⁊ Virgilius abbud [y] of Scottum. ⁊ Grimbald Mæsse-preost. [z] VIII. idus Julii". [a] Ðis ylcan geares ƿas gehalgod Niƿe mynster on Ƿin-ceaster. ⁊ s. Judoces cyme:.

[b] An. DCCCCIV. Her com Æðelƿald hider ofer sæ mid eallum þam flotan þe he [c] begitan mihte. ⁊ him to gebogen ƿæs on East-Sexum". [d] Her mona aþeostrode:.

An.

a Ex Cant. b al. fæderan. c Tƿeoxneam. Cant. d þæs cinges unþances. Cant. i. e. Rege invito. e gatu. Cant. f Deeſt Cant. g liggean. Cant. h rad se æþeling. Cant. i aƿeg. Cant. k radan. Cant. l Ex Cant. m Ex Cant. n gebodu. Cant. o nunne ær. Cant. p þy. Cant. q Ex Cant. r Defnum. Cant. s ƿucan. Cant. t Ex Cant. u Deeſt hic Annus Cod. Laud. x Ex Cant. y on. Cant. z Cod. Petroburg. a Ex Cot. b Deeſt hic Annus Cod. Laud. c Sic Cant. þe he mid ƿæs on East-Seaxe. Wheel. d Ex Cant.

1 *nempe Eadwardi.* 2 *Tweoxbeam.* Flor. 3 *Danorum.* 4 *i. e. Danorum exercitus.* 5 DCCCCIV. Flor. 6 *Sub diem nempe ejus Paſſionis, quæ fuit 13. die Decembr. An.* DLXIII.

a ge-

An. DCCCCV. Her [a]aspon Æðelƿald þone here on East-Englum to unfriðe. ꝥ hie hergodon ofer [b]eall″ Myrcna lond [c]oð hie comon to [d]Crecca-gelade. ⁊ foron þær ofer Temese. ⁊ namon ægðer ge on Brædene ge þer [e]ymbutan eall ꝥ hie gehentan myhton. ⁊ ƿendon þa eft ham-ƿeard. Ða for Eadƿeard cyning æfter. sƿa he raðost myhte his fyrd gegadrian. ⁊ ofer-hergade eall hiora lond betƿeoh [f]dicum ⁊ Ƿusan. eall oð þa fennas norð. Ða he [g]þa″ eft þanan [h]ut″-faran ƿolde. þa het he beodan ofer ealle þa fyrd. ꝥ hie foron ealle ut æt [i]somne. Ða æt-sæton þa Centiscan þær [k]beæftan ofer his bebod. ⁊ seofon ærendracan he him hæfde to [l]asend. Ða befor se here hie þær. ⁊ hie þær gefuhton. ⁊ þær ƿearð [m]Siƿulf ealdor-mon of-slegen. ⁊ Sigelm ealdor-mon. ⁊ Eadƿold cyninges þegen. ⁊ [n]Cenƿulf abbod. ⁊ Sigebryht [o]Siƿulfes sunu. ⁊ Eadƿald Accan sunu. ⁊ monige eac [p]mid him. þeh ic þa [q]geþungnestan nemde. And on þara [r]Deniscena healfe [s]ƿearð of-slegen Eohric [t]hyra″ cyng. ⁊ Æþelƿald æþeling [u]þe hine to þam unfriðe gespon″. ⁊ [x]Byrhtsige [y]Beornoðes sunu æþelinges. ⁊ Ysopa hold. ⁊ Oscytel hold. ⁊ sƿiðe monige eac [z]mid″ him þe ƿe nu genemnan ne magon. And þær ƿæs on gehƿæðere hond micel ƿæl geslegen. ⁊ þara [r]Deniscena [a]þær″ ƿearð ma ofslegen. [b]þeh hie ƿæl-stoƿe geƿeald ahton. [c]And Ealhsƿyð gefor þy ylcan geare″. [d]Her oþyƿde Cometa.

DCCCCVI.

An. DCCCCV. Hoc anno, allexit Æthelwaldus [1] exercitum in Orientalibus Anglis ad seditionem; adeo ut deprædarentur per totam Merciorum terram usque dum venirent ad [2] Creccagelade; & ibi transibant Thamesin, ceperuntque in Brædena & ejus confiniis quicquid prehendere possent; & postea domum reversi sunt. Interim insecutus est Eadwardus Rex, quam primum posset exercitum suum congregare, devastavit omnes eorum terras [3] inter fossam & Usam, usque ad paludes Aquilonem versus. Postea cum exinde egredi vellet, jussit mandari per totum exercitum, ut omnes simul exirent: verum commorati sunt pone Cantwarenses, præter ejus mandatum; septem etiam nuncios ad eos miserat. Tum circumdederunt eos ibi Dani, ac præliati sunt; ibique Siwulfus Dux occisus est, & Sigelmus Dux, & Eadwoldus Regis Thanus, & Cenwulfus Abbas, & [4] Sigebryhtus Siwulfi filius, & Eadwaldus Accæ filius, & quamplures cum iis; licèt nobilissimos nominarim. Danorum item ex parte interfectus fuit Eohricus eorum Rex, & Æthelwaldus Clito, qui eum ad seditionem attraxerat, & Byrhtsigus Beornothi Clitonis filius, & Ysopa militiæ præfectus, & Oscytelus militiæ præfectus, & cum iis quamplurimi, quos nunc recensere haud possumus. Ibi ex utraque parte magna strages facta est, Danorum vero plures interfecti sunt: loco tamen funeris ipsi dominati sunt. Ealhswytha item decessit eo ipso anno. Hoc anno apparuit Cometa.

An.

a gelædde. *Cant.* *b* *Ex Cant.* *c* ꝥ. *Cant.* *d* Crac-gelade. *Cant.* *e* onbutan. *Cant.* *f* dicon. *Cant.* *g* *Deest Cant.* *h* *Deest Cant.* *i* samne. *Cant.* *k* bæftan. *Cant.* *l* onsend. *Cant.* *m* Sigulf. *Cant.* *n* Senulf. *Cant.* *o* Sigulfes. *Cant.* *p* to. *Cant.* *q* geþungenestan. *Cant.* *r* Denisca. *Cant.* *s* ƿæs. *Cant.* *t* *Deest Cant.* *u* þe hie heom to cinge gecuron. *Cant.* *x* Byrhsige. *Cant.* *y* Bryhtnoðes. *Cant.* *z* *Ex Cant.* *a* *Deest Cant.* *b* þeah. *Cant.* *c* *Ad An.* DCCCCII. *Cant.* *d* *Ex Cant.*

1 *Danorum nempe, qui incoluit Orientalem Angliam.* 2 *Creccanfordam.* Flor. 3 *Quæ inter terræ limitem sancti Regis Edmundi & flumen Usam sunt sitæ.* Flor. 4 *Sibrihtus.* Flor.

DCCCCVI.

An. DCCCCVII. Hoc anno, decessit Ælfredus: is fuit in Bathonia Præfectus. Eodem ipso anno, firmata est pax apud Yttingaford (prout Eadwardus Rex decreverat) [1] & cum Orientali Anglia, & cum Northymbria. [1] [2] Hoc anno, fuit [3] Ligceaster restaurata".

DCCCCVIII.

An. [4] DCCCCIX. Hoc anno, decessit Denulfus, qui fuit in Wintanceaster Episcopus. Hoc anno, fuit sancti Oswaldi corpus translatum de [5] Beardanigge in Merciam.

An. DCCCCX. Hoc anno, capessit Fritheſtanus Episcopatum in Wintecester: & Asserus Episcopus decessit postea, qui fuit apud Sciréburnan Episcopus. Eodem item anno, mittebat Eadweardus Rex exercitum tum de Occidentalibus Saxonibus, tum de Merciis; qui quidem devastavit plurimum [in finibus] Aquilonaris exercitus, captis tum hominibus multis, tum cujusque generis bonis; multos etiam Danorum interfecerunt: fuerunt autem per quinque hebdomadas in [Northymbria.]

An. DCCCCXI. Hoc anno, pacem violavit exercitus [qui habitavit] in Northymbris, sprevitque omnino fœdus quod Eadweardus Rex ejusque filius iis obtulerant; & devastavit Merciorum terram. Interim Rex coëgerat centum circiter naves: is tum fuit in Cantio; navesque profectæ sunt versus Euroaustrum per mare ei obviam. Tum putabant pagani copiarum maximam partem fuisse in navibus, adeoque ipsas ire posse sine

An. [a] DCCCCVII. [b] Heꞃ on [c] þiꞅ ᵹeaꞃe ᵹeꝼoꞃ Ælꝼꞃed. ƿæꞅ æt [d] Baðum ᵹeꞃeꝼa. [e] On þam ylcan ᵹeꞃe. mon ꝼæꞅtnode [f] þone ꝼꞃið æt Yttinᵹa-ꝼoꞃda. ꞅƿa ꞅƿa Eadƿeaꞃd cynᵹ ᵹeꞃædde. æᵹðeꞃ ᵹe ƿið Eaꞅt [g] Enᵹle. ᵹe ƿið Noꞃð-hymbꞃe". [h] Heꞃ ƿæꞅ Liᵹ-ceaꞅteꞃ ᵹeedneoƿad :·

An. DCCCCIX. Heꞃ ᵹeꝼoꞃ Denulꝼ. ꞅe ƿæꞅ on Ƿintan-ceaꞅtꞃe biꞅcop. [i] Heꞃ ƿæꞅ ꞅce. Oꞅƿaldeꞅ lic ᵹelæd oꝼ Beaꞃdan-iᵹᵹe on Myꞃce :·

An. DCCCCX. Heꞃ ꝼenᵹ [k] Fꞃiðeꞅtan to biꞅcopdome on [l] Ƿinte-ceaꞅtꞃe. and [m] Aꞅꞅeꞃ [n] biꞅcop" ᵹeꝼoꞃ æꝼteꞃ þam. ꞅe ƿæꞅ æt Sciꞃe-buꞃnan biꞅcop. [o] And þy ylcan ᵹeꞃe. ꞅende Eadƿeaꞃd cynᵹ ꝼyꞃde æᵹðeꞃ ᵹe oꝼ Ƿeꞅt-Seaxum ᵹe oꝼ Myꞃcum. ⁊ heo ᵹeheꞃᵹade ꞅƿyðe micel on þan noꞃð heꞃe. æᵹðeꞃ ᵹe on mannum ᵹe on [p] ᵹehƿelceꞅ cynneꞅ yꞃꝼe". and [q] maneᵹa men oꝼ-ꞅloᵹon ðaꞃa [r] Deniꞅcena. ⁊ þæꞃ ƿæꞃon ꝼiꝼ ƿucan inne":·

[s] An. DCCCCXI. Heꞃ bꞃæc ꞅe heꞃe on Noꞃð-hymbꞃum þone ꝼꞃið. ⁊ [t] ꝼoꞃ-ꞅaƿon ælc ꝼꞃið þe Eadƿeaꞃd cynᵹ ⁊ hiꞅ [u] ꞅunu him budon. ⁊ heꞃᵹodon oꝼeꞃ Myꞃcna lond. And ꞅe cynᵹ hæꝼde ᵹeᵹadꞃod ꞅum hund ꞅcipa. ⁊ ƿæꞅ þa on Cent. ⁊ þa ꞅcipu ꝼoꞃan be ꞅuðan-eaꞅt andlanᵹ ꞅæ toᵹeneꞅ him. Ða ƿende ꞅe heꞃe ꝥ hiꞅ ꝼultumeꞅ ꞅe mæꞅta dæl ƿæꞃe on þam ꞅcipum. ⁊ ꝥ hie myhton ꝼaꞃan unbeꝼoh-

a DCCCCVI. *Cant.* b *Desunt Laud.* c þyꞅum. *Cant.* d Baðan. *Cant.* e ⁊ þy ilcan ᵹeaꞃe. *Cant.* *Hæc ad An.* DCCCCVI. *sic habet Cod. Laud.* Heꞃ ᵹeꝼeꞅtnode Eadƿaꞃd cynᵹ ꝼoꞃ neode ꝼꞃyð æᵹðeꞃ ᵹe ƿið Eaꞅt-Enᵹla heꞃe. ᵹe ƿið Noꞃð-hymbꞃe. *i. e. Hoc anno, firmavit Eadwardus Rex necessitate coactus pacem cum Orientalium Anglorum exercitu, & Nothymbrensium.* f ꝥ. *Cant.* g Enᵹlum. *Cant.* h *Ex Cant.* i *Ex Cant.* k Fꞃaðoꞅtan. *Cant.* l Ƿintan-ceaꞅtꞃe. *Cant.* m Oꞅꞅeꞃ. *Cant.* n *Deest Cant.* o *Quæ sequuntur videtur breviter sic complecti Cod. Laud.* Heꞃ Enᵹle heꞃe ⁊ Dene heꞃe ᵹeꝼeohtan æt Teotanheale. *i. e. Hoc anno, Anglorum exercitus & Danorum exercitus depugnabant apud Teotanheale.* p ᵹehƿylcum yꞃꝼe. *Cant.* q maniᵹe. *Cant.* r Deniꞅcꞃa. *Cant.* s *Deest hic Annus Cod.* Laud. t --ꞅaƿan. *Cant.* u ƿitan. *Cant.* *i. e. Proceres.*

1 *Cum exercitu Danorum ista loca incolente.* 2 *Ad An.* DCCCCVIII. Flor. 3 *Legeceaster.* Flor. 4 DCCCCX. Flor. 5 *Barthoneig.* Flor.

a ᵹeah-

befohtene þær þær hie ƿolden. Ða [a]geacsade se cyng þ þ hie [b]ut" on hergað foron. þa sende he his fyrde ægðer ge of Ƿest-Seaxum. ge of Myrcum. and hie of-foron þonne here [c]hindan þa he ham-ƿeard ƿæs. ⁊ him þa ƿið gefuhton. ⁊ þonne" geflymdon. ⁊ his feala þusenda of-slogon. And þær ƿæs Eoƿils cyng of-slegen. [d]⁊ Healfden cing. ⁊ Ohter eorl. ⁊ Scurfa eorl. ⁊ Oþulf hold. ⁊ Benesing hold. ⁊ Anlaf se sƿearta. ⁊ Þurferð hold. ⁊ Osferð hlytte. and Guðferð hold. ⁊ Agmund hold. ⁊ Guðferð":

An. [e]DCCCCXII. Her [f]geferde Æðered ealdor-man on Mercum". ⁊ Eadƿeard cyng feng to Lunden-byrig. ⁊ to [g]Oxna-forda. ⁊ to þam landum [h]eallum þe þær to-[i]hyrdon. [k]Her com Æþelflæd. Myrcna hlæfdige. on þone halgan æfen inventione sce. Crucis. to Scergeate. ⁊ þær þa burh getimbrede. ⁊ þæs ilcan geares þa æt Bricge":

[l]An. DCCCCXIII. Her on þis geare ymb Martines mæssan. het Eadƿeard cyng [m]atymbran þa [n]norðan burh æt Heorot-forda. [o]betƿeox [p]Memeran ⁊ Benefican" ⁊ Lygean. And þa æfter þam þæs on sumera. [o]betƿeox gang-dagum ⁊ [q]middum sumera. [r]þa" for Eadƿeard cyning mid sumum his [s]fultume on East-Seaxe to Mældune. ⁊ ƿicode þær þa hƿile þe man þa burh ƿorhte. ⁊ getimbrede æt Ƿitham. And beah him god dæl þæs folces to. þe ær under [t]Denisca" manna anƿealde ƿæron. ⁊ sum his fultum ƿorhte þa burh þa hƿyle æt Heorot-forda on suð healfe Lygean. [u]Her Gode

prælio quocunque vellent. Cum primum intellexisset Rex eos deprædatum exiisse, mittebat is suum exercitum tum de Occidentalibus Saxonibus, tum de Merciis, qui assecuti sunt paganos à tergo, * dum domum reverterentur, cumque iis ibi præliati sunt, atque fugarunt, & eorum multa millia interfecerunt. Ibi autem [1] Ecwilsus Rex occisus est, & Healfdenus Rex, & Ohterus Comes, & Scurfa Comes, & Othulfus militiæ præfectus, & Benesingus militiæ præfectus, & Anlafus niger, & Thurferthus militiæ præfectus, & Osferthus tributi exactor, & Guthferthus militiæ præfectus, & Agmundus militiæ præfectus, & Guthferthus.

An. DCCCCXII. Hoc anno, decessit Ætheredus Dux Merciorum; & Eadwardus Rex capessit civitatem Londini & Oxnaford, terrasque omnes quæ ad eas spectabant. [2] Hoc anno, venit [3] Æthelfleda, Merciorum domina, in sanctis vigiliis [festi, quod dicitur] Inventio sanctæ Crucis, ad Scergeate, & ibidem arcem exstruxit; & eodem anno, eam quæ apud Bricge".

An. DCCCCXIII. Hoc anno, circa Martini festum, jussit Eadweardus Rex exædificari Aquilonarem urbem apud Heortfordam, inter Memeran, [4] Benefican & Lygean. Postea item, eadem æstate, inter Ambarvalia & mediam æstatem, profectus est Eadweardus Rex cum parte aliqua copiarum in Orientalem Saxoniam ad Mældune; ibique castra metatus est, dum urbs ædificaretur & firmaretur apud Witham. Subdita vero est ei magna pars populi, qui antea sub Danorum imperio fuerat: interim aliqua pars copiarum erexit urbem apud Heortfordam, ab Australi parte Lygeæ. Hoc anno, Deo adjuvante,

a geahsode. *Cant.* *b* *Deest Cant.* *c* *Desunt Cant.* *d* *Ex Cant.* *e* DCCCCX. *Laud.* *Cot.* *f* Æþered Myrcena ealdor forð-ferde. *Laud.* *g* Oxana- *Cot.* *h* ealle. *Laud.* *i* gebyredon. *Laud.* *k* *Ex Cant.* *l* *Deest hic Annus Cod.* Laud. *m* getymbran. *Cant.* *n* norðran. *Cant.* *o* betuh. *Cant.* *p* Meran ⁊ Benefixean. *Cant.* *q* middan. *Cant.* *r* *Deest Cant.* *s* --tome. *Cant.* *t* *Sic Cant.* Deniscan. *Wheel.* *u* *Ex Cant.*

* *In campo Wodnesfeld dicto.* Flor. 1 *Eowilsus.* Flor. 2 *Ad An.* DCCCCXIII. Flor. 3 *Ægelfleda.* Flor. 4 *Ficcean.* Flor.

a Ex

juvante, profecta est [1] Æthelflæda, Merciorum domina, cum omnibus Merciis ad [2] Tamaweorthige, arcemque ibi exstruxit prima æstate: & ante Festum primitiarum eam apud Stæffordam *. Sequenti anno [ædificavit] aliam apud Eadesbyrig in prima æstate; & eodem anno, sub finem autumni, aliam apud [3] Weringwicum. Sequenti deinde anno, post Natales, [ædificavit] aliam apud Cyricbyrig, aliamque apud Weardbyrig: & eodem anno, ante Natales aliam apud [4] Rumcofam.

forgifendum for Æþelflæd. Myrcna hlæfdige. mid eallum Myrcum to Tamaƿeorðige. ⁊ þa burh þær getimbrede on fore-ƿeardne sumor. ⁊ þæs foran to Hlaf-mæssan þa æt Stæf-forda. Ða ƿæs oðre geare þa æt Eades-byrig. on fore-ƿeardne sumor. ⁊ þæs ilcan geares. eft on ufe-ƿeardne hærfest þa æt Ƿæring-ƿicon. Ða ƿæs oðre geare on ufan midne ƿinter þa æt Cyric-byrig. ⁊ þa æt Ƿeard-byrig. And þy ilcan geare foran to middan ƿintra þa æt Rumcofan":

DCCCCXIV. DCCCCXV.

An. [5] DCCCCXVI. Hoc anno, fuit Ecgbrihtus Abbas innocens interfectus ante Solstitium, [6] XVI. kal. Jul. Quo etiam die fuit sancti Ciricii Martyris festum cum suis sociis. Et post tres circiter noctes mittebat [1] Æthelfleda exercitum in Wallos, qui expugnavit Brecenanmere, atque ibi cepit Regis uxorem, & quatuor ac triginta circiter homines [captivos.]

[a] An. DCCCCXVI. Her ƿearð Ecgbriht abbud unscyldig of-slegen foran to middan sumera on XVI. kal. Jul. Ðy ilcan dæge. ƿæs sce. Ciricius tid þæs þroƿeres mid his geferum. And þæs ymb III. niht sende Æþelflæd fyrd on Ƿealas. and abræc Brecenan-mere. and þær genam þæs cinges ƿif. feoƿer ⁊ þritiga sume.

An. DCCCCXVII. Hoc anno, pagani equis devecti sunt post Pascha de Hamtune, & de Lygeraceaster; atque violantes fœdus, interfecerunt multos homines apud Hocneratune, & in ejus vicinia. Quamprimum etiam hi domum pervenissent, instruxerunt aliam latronum turmam, quæ equitavit versus Ligtune: de hoc autem fuerunt provinciales præmoniti, & cum iis præliati, illos in fugam universos dederunt: liberabant etiam quæcunque ceperant, etiamque ex eorum equis, eorumque armis magnam partem [ceperunt.]

[b] An. [c] DCCCCXVII. Her on þis gere rad se here ut ofer Eastron of Hamtune. ⁊ of Lygera-ceastre. ⁊ bræcon þone friþ. ⁊ [d] slohgon monige men æt [e] Hocnera-tune. ⁊ þær on-butan. And þa sƿiðera þe æfter þam sƿa þa oðre ham comon. þa fundan hie oðre floc-rade. þ rad ut ƿið [f] Ligtunes. [g] ⁊" þa ƿurdon þa land-leode his [h] ƿare. ⁊ him ƿið gefuhton. ⁊ gebrohton hie on fullum fleame. ⁊ ahreddon eall þ hie genumen hæfdon. ⁊ eac hiora horsa ⁊ hiora ƿæpna micelne dæl:

An. [7] DCCCCXVIII. Hoc anno, transi-

An. [i] DCCCCXVIII. [k] Her on þissum geare

a Ex Cant. b Deest hic Annus Cod. Laud. c DCCCCXIV. Cant. d slogan. Cant. e Hocener- Cant. f Legtunes. Cant. g Deest Cant. h geƿare. Cant. i DCCCCXV. Cant. Deest hic Annus Cod. Laud. k *Gesta hujus Anni breviter sic complexus est Cod.* Laud. *An.* DCCCCX. Her mycel sciþ-here hider com suðan of Lidƿicum. ⁊ hergedon sƿiðe be Sefærn. ac hi þær mæst ealle siððan for-foron. *i. e. Hoc anno, magnus navalis exercitus venit de plaga Australi ex Armorica, & deprædati sunt magnopere juxta Sabrinam: verum ibi prope omnes postea peribant.*

1 *Ægelfleda.* Flor. 2 *Tomewordinam.* Flor. * *In Septentrionali parte Stowi amnis.* Flor. 3 *Werewic.* Flor. 4 *Runcofam.* Flor. 5 DCCCCXVII. *Flor.* 6 VI. *Flor.* 7 DCCCCXV. *Flor.*

geare com micel scip-here hider ofer suðan of Lidwiccum″. ⁊ twegen eorlas mid: Ohtor ⁊ [a] Hroald. ⁊ foron [b] þa″ west on-butan. ꝥ hie gedydon [c] innan Sæferne muðan. ⁊ hergodon on Norð-Ƿealas æghwær [d] be þæm sæ. þær [e] þær″ hie þonne onhagode ⁊ gefengan [f] Cameleac þone biscop on Ircinga-felda. ⁊ læddon hine mid him to scipum. ⁊ þa alysde Eadweard cyng hine [g] eft″ mid XL. [h] pundum. Ða æfter [i] þon″ þa for se here eall up. ⁊ wolde faran ða gyt on hergað wið Yrcinga-feldes. þa gemetton þa men hie of Here-forda and of Gleawe-ceastre. and of þam [k] nihstum burhum. ⁊ him wið gefuhton. ⁊ hie geflymdon. ⁊ of-slogon þone eorl [a] Hroald. ⁊ þæs oðres eorles broðor Ohteres. ⁊ mycel þæs [l] heres. ⁊ bedrifon hie on ænne pearruc. ⁊ besæton hie ðær utan [m] oððe hie him sealdon gislas ꝥ hie of [n] Eadweardes cyninges andwealde [o] afaran woldon. And se cyning hæfde funden ꝥ him mon sæt wið on suð-healfe [p] Sæfern-muðan. westan from Ƿealum. east [q] oð Afene muðan. ꝥ hie ne [r] dorston ꝥ land [s] nahwær [t] gesecan on þa healfe″. Ða bestælon hie hie þeah nihtes upp. æt sumum twam [u] cyrron. æt oðrum cyrre be eastan Ƿeced. [x] ⁊″ æt oðrum cyrre æt Port-locan. Ða sloh hie mon æt ægðrum cyrre. ꝥ hiora feowa onweg comon buton þa ane þe þær ut- [y] æt-swummon″ to þam scipum. And þa sæton hie ute on þam iglande. æt [z] Bradanrelice. oð þone fyrst þe hie wurdon swiþe mete-lease. ⁊ monige men hungre [a] acwælon. forðon hie ne meahton nænne mete geræcon. Foran þa þonan to [b] Deomodum. ⁊ [c] þa ut″ to

vit magnus navalis exercitus de partibus Australibus ex Armorica, duoque Comites cum iis, [1] Ohtorus & Hroaldus: & circumnavigabant Orientem versus, quousque ingressi sunt Sabrinæ ostium, atque devastarunt in Borealibus Wallis ubique juxta mare, quibus in locis commode possent: prehenderunt item [2] Cameleacum Episcopum in Ircingafeld, eumque secum ad naves deduxerunt; quem tamen redemit Eadweardus Rex postea XL. libris. Post hæc egressi sunt omnes pagani [de navibus,] & contenderunt ire rursum deprædationis causa versus Yrcingafeld: verum obviam venerunt viri de Hereford, & de Gleawceaster, vicinisque urbibus, & cum iis præliati sunt, eosque fugarunt, atque interfecerunt Comitem Hroaldum, & alterius Comitis Ohteri fratrem, multumque exercitus: coegerunt etiam eos in quendam saltum, eosque ibi obsederunt, quoad obsides iis darent ipsos de Eadweardi Regis regno discessuros. Regi tandem visum est ut contra eos homines disponerentur ab Australi parte Sabrinæ ostii, ab Occidente à Wallis Orientem versus usque ad Avenæ ostium, ne auderent istam terram ullibi petere ab ea parte. Nihilominus clam sese subduxerunt noctu duabus circiter vicibus; altera vice, in plaga Orientali Weced, & altera vice apud Portlocan. Devicti autem sunt utraque vice; adeo ut eorum pauci essent superstites, nisi ii soli qui ibi enatarunt ad naves. Tum sedebant ii in Insula [3] apud Bradanrelic, donec vehementer laborarent cibi inopia; & multi fame peribant, quoniam non possent ullum cibum conquirere. Postea profecti sunt ad Deomodum, ac deinde in Hiberniam:

a Hraold. *Cant.* *b* *Ex Cant.* *c* on. *Cant.* *d* be þam staðum. *Cant.* *e* *Ex Cant.* *f* Camelgeac. *Cant.* *g* *Deest Cant.* *h* pundon. *Cant.* *i* *Ex Cant.* *k* nehstan. *Cant.* *l* herges. *Cant.* *m* ꝥ. *Cant.* *n* þæs. *Cant.* *o* faran. *Cant.* *p* Sæfyrn- *Cant.* *q* æt. *Cant.* *r* dorhstan. *Cant.* *s* *Sic Cant.* nawer. *Wheel.* *t* healfe gesecean. *Cant.* *u* cyrram. *Cant.* *x* *Deest Cant.* *y* æt-swymman mihton. *Cant.* *z* Steopanreolice. *Cant.* *a* acwolen. *Cant.* *b* Deomedum. *Cant.* *c* þanon. *Cant.*

1 *Ohterus.* Flor. 2 *Cimelgeacum.* Flor. 3 *Quæ* Reoric *nominatur.* Flor.

niam: hoc autem factum est in autumno. Post hæc, eodem ipso anno, ante Martini festum, ivit Eadweardus Rex ad Buccingahamme cum suo exercitu, & commoratus ibi quatuor hebdomadis, exstruxit munitiones ambas ex utraque parte fluminis, prius quam inde discederet. Et Thurcytelus Comes illum petebat in Dominum; militiæ item præfecti omnes, & nobiliores prope universi qui ad Bedanfordam pertinebant, etiamque multi eorum qui ad Hamtune pertinebant. Hoc anno, Æthelflæda, Merciorum domina, Deo adjuvante, ante primitiarum festum, in deditionem accepit urbem, cum omnibus ad eam pertinentibus, quæ vocatur Deoraby: ibi etiam fuerunt interfecti ejus Thani quatuor, qui ei chariores fuerunt, intra portas.

An. [1] DCCCCXIX. Hoc anno, Eadweardus Rex ivit cum exercitu ad Bedanfordam, ante Martini festum, & in deditionem accepit eam urbem; ad eum etiam redierunt omnes prope incolæ qui ei antea paruerant: ibi autem commoratus quatuor hebdomadis, jussit exædificari munitionem ex Australi parte amnis, prius quam inde discederet.

An. [2] DCCCCXX. Hoc anno, ante mediam æstatem, profectus est Eadweardus Rex ad Mældune; & reædificavit urbem munivitque, prius quam inde discederet. Eodem item anno, ivit Thurcytelus Comes trans mare in Franciam cum iis viris qui ei auxiliari voluerunt, Eadwardi Regis pace ac præsidio. Hoc anno, Æthelfleda in suam potestatem, Dei auxilio, in principio anni, pacifice redegit urbem apud Legraceaster; & maxima pars prædatorum qui ad illam [urbem] pertinebant, [ei] fuit subdita: polliciti item fuerant qui Eboraci essent, (aliqui autem pignore dato, aliqui juramento firmaverant,) [3] se in ejus familia futu-

Yrlande. ⁊ þis wæs on hærfest. And þa æfter þam on þam ylcan geare. foran to Martines mæssan. þa for Eadweard cyning to Buccinga-[a] hamme mid his fyrde. ⁊ sæt þær feower wucan. ⁊ geworhte þa [b] burga buta on [c] ægðere healfe [d] eas. ær he þonon fore. And Đurcytel eorl hine gesohte him to hlaforde. ⁊ þa [e] holdas ealle. ⁊ þa yldestan men ealle mæste þe to [f] Bedan-forda hyrdon. ⁊ eac monige þara þe to [g] Hamtune hyrdon. [h] Her Æþelflæd. Myrcna hlæfdige. Gode fultumigendum. foran to Hlaf-mæssan begeat þa burh. mid eallum þam þe þær to hyrde. þe is haten Deoraby. ⁊ þær wæron eac of-slegene hire þegna feower. þe hire besorge wæron. binnan þam gatum":.

[i] An. DCCCCXIX. Her on þis geare. Eadweard cyning for mid fyrde to Bedan-forda. foran to Martines mæssan. ⁊ beget þa burh. ⁊ him cyrdon to mæst ealle þa burh-ware þe hie ær budon. ⁊ he sæt þær feower wucan. ⁊ het atymbrian þa burh on suð-healfe þære eas. ær he þonan fore:.

[k] An. DCCCCXX. [l] Her on þis gere foran to middum sumera. for Eadweard cyning to Mældune. ⁊ getymbrede þa burh. ⁊ gestaðolode. ær he þonan fore. And þy ylcan geare. for Đurcytel eorl ofer sæ on Fronc-lond mid þam mannum þe him gelæstan woldon. mid Eadweardes cyninges friðe ⁊ fultume". [m] Her Æþelflæd begeat on hire geweald. mid Godes fultome. on fore-werdum gear gesunsumlice þa burh æt Legra-ceastre. ⁊ se mæsta dæl þæs herges þe þær to hyrde wearð under-ðyded. ⁊ hæfdon eac Eoforwic gehaten. ⁊ sume on wedde geseald. sume mid aþum gefæstnod. ꝥ hie on hire rædenne beon

a ---ham. *Cant.* b byrga. *Cant.* c ægðre. *Cant.* d ea. *Cant.* e eorlas. *Cant.* f Bede- *Cant.* g Hamptune. *Cant.* h *Ex Cant.* i *Deest Codd.* Laud. Cant. k *Deest hic Annus Cod.* Laud. l *Desunt Cant.* m *Ex Cant.*

1 DCCCCXVI. Flor. 2 DCCCCXVII. Flor. 3 *Se ipsius voluntati & consilio in omnibus consensuros.* Flor.

a Deest

beon woldan. Ac swiðe hrædlice þæs þe hie þær geworden hæfde. heo gefor xii. nihtum ær middan sumera binnan Tamanweorðe. þy eahtoðan geare þæs þe heo Myrcna anwald mid riht hlaford-dome healdende wæs. ⁊ hire lic lið binnan Gleawceastre. on þam east-portice sce. Petres cirecean. Her eac wearð Æþeredes dohtor Myrcna hlafordes ælces onwealdes on Myrcum benumen. ⁊ on West-Sexe alæded. þrum wucan ær middum wintra. seo wæs haten Hælfwin":

[a] An. DCCCCXXI. Her on þissum geare foran to Eastron. Eadweard cyning het gefaran þa burh æt Tofeceastre. ⁊ hie getymbrian. And þa eft æfter þam on þam ilcan geare to gangdagum. he het atymbrian þa burh æt Wiginga-mere. Ðy ilcan sumera betweox Hlaf-mæssan ⁊ middum sumera. se here bræc þone frið of Hamtune ⁊ of Lygera-ceastre. ⁊ þonan norðan. ⁊ foron to Tofe-ceastre ⁊ fuhton on þa burh ealne dæg. ⁊ þohton ꝥ hie sceoldan abrecon. ac hie þeah awerede ꝥ folc þe þær binnan wæs. oð him mara fultum to com. ⁊ hie for-leton þa þa burh. ⁊ foron aweg. And þa eft swiðe raðe æfter þam hie foron eft ut mid stæl-herige nihtes. ⁊ comon on ungearwe men. ⁊ genamon unlytel. ægðer ge on mannum. ge on yrfe. betweox Burne-wuda. ⁊ Ægles-byrig. Ðy ylcan siðe for se here of Huntandune. ⁊ of East-Englum. ⁊ worhton ꝥ geweorc æt Temese-forda. ⁊ hit budon. ⁊ bytledon. ⁊ for-leton ꝥ oðer æt Huntan-dune. ⁊ þohton ꝥ hie sceoldon þanon of. mid gewinne ⁊ mid unfriðe. eft þæs landes mare geræcan. And foran ꝥ hie gedydon æt Bedan-forda. ⁊ þa foran þa men ut ongean þe þær binnan wæron. ⁊ him wið gefuhton. ⁊ hie geflymdon. and hiora godne dæl of-slogon. Ða eft æf-

ros. Quam primum vero id ab iis factum esset, ipsa decessit xii. noctibus ante mediam æstatem, in Tamanweorthe; octavo anno quo ea Merciorum imperium justo moderamine tenuit: ejus autem corpus jacet in Gleawceaster, in Orientali porticu Ecclesiæ sancti Petri. Hoc item anno, fuit filia Ætheredi, Merciorum domini, [1] omni imperio in Merciis privata, & in Occidentalem Saxoniam ducta tribus hebdomadis ante Natales: ea dicta est [2] Hælfwina.

An. [3] DCCCCXXI. Hoc anno, ante Pascha, Eadweardus Rex jussit [suos] adire urbem apud Tofeceaster, eamque exstruere. Post hæc etiam, eodem anno, circa Ambarvalia, jussit ædificari urbem apud Wigingamere. Eadem æstate, inter festum Primitiarum & mediam æstatem, pagani de Hamtune & Lygeraceaster, & inde Boream versus, violarunt pacem, & perrexerunt ad Tofeceaster, impugnantesque eam civitatem toto die, sperabant se expugnaturos: verum eam defendit populus qui intus fuit, quousque plures iis subsidio venirent; unde pagani reliquerunt urbem, ac discesserunt. Post hæc confestim egressi sunt deprædationis causa noctu, & opprimentes imparatos, ceperunt multum tum hominum tum jumentorum inter Burnewudam & Æglesbyrig. Eodem tempore, pagani de Huntandune & Orientalibus Anglis, egressi erexerunt illud munimentum apud Temesford, quod incoluerunt & firmaverunt; reliquerant enim aliud istud apud Huntandune, opinati se inde prælio ac certamine postea hujus terræ majorem partem recuperaturos. Progressi deinde sunt, quousque pervenirent ad Bedanfordam; verum iis obviam venerunt viri qui intus erant, cumque iis præliati eos fugarunt, & eorum partem bene magnam interfecerunt. Post hæc

a Deest hic Annus Laud. Cant.

1 *Eam enim hæredem regni Merciorum moriens reliquerat Æthelfleda.* 2 *Alfwinna.* Flor. 3 DCCCCXVIII. Flor.

1 *Scil.*

hæc etiam rurſum coactus eſt magnus [paganorum] exercitus de Orientalibus Anglis & Merciorum terra, qui adierunt civitatem apud Wigingamere, eamque obſidentes impugnarunt magna diei parte, & ceperunt pecora circa eam: verum defenderunt urbem viri qui intra eam fuerunt; unde [pagani] reliquerunt urbem ac diſceſſerunt. Poſt hæc, eadem æſtate, coactus eſt multus populus, [qui fuit] in Eadweardi Regis poteſtate, ex civitatibus quibuſdam maxime vicinis, & perrexerunt Temesfordam, eamque urbem obſederunt & aggreſſi ſunt, quouſque expugnaſſent: interfecerunt etiam [1] Regem, & [2] Togloſum Comitem cum Mannano Comite ejus filio, ejuſque fratrem, & omnes qui intra eam fuerunt, urbem defendere conatos; ceperunt vero reliquos, & quicquid intus fuit. Poſt hæc confeſtim congregavit [3] multus populus ſeſe in autumno, tum de Cantio, tum de Suthrigenſibus, tum de Orientalibus Saxonibus, tum undique de proximis civitatibus, & iverunt ad Colneceaſter, obſederuntque eam civitatem atque impugnarunt quouſque expugnaſſent: populum idcirco omnem interfecerunt, ac diripiebant quicquid intus eſſet, præter viros qui evaſerunt per murum. Poſt ea rurſum, hoc ipſo autumno, congregavit magnus exercitus [paganorum] ſeſe ex Anglis Orientalibus, tam ex terreſtribus copiis, quam prædatoribus quos ipſis in auxilium allexerant, ſperantes ſe ulturos injuriam iis [oblatam:] quocirca iverunt ad Mældune, & obſeſſa civitate, impugnabant eam, quouſque civibus ſupervenirent plures auxilio. Reliquerunt idcirco pagani urbem, ac diſceſſerunt; verum inſecuti homines qui in urbe fuerunt, iique qui ſupervenerant ipſis ſubſidio, fugarunt paganos, & interfecerunt [4] plures centenos, tum de piratis tum de cæteris. Haud multo poſt ea, hoc ipſo autumno, ivit Eadweardus Rex cum Occidentalium Saxonum exercitu ad [5] Paſſanhamme, & commoratus eſt ibi dum cingeretur urbs

ter þam þa giet gegaderode micel here hine of East-Englum. ⁊ of Myrcna londe. ⁊ foran to þære byrig æt Wigingamere. ⁊ ymb-sæton hie utan. ⁊ fuhton lange on dæg on. ⁊ namon þone ceap on-butan. ⁊ þa men aweredon þeah þa burh þe þær binnan wæron. ⁊ þa forleton hie þa burh ⁊ foron aweg. Ða æfter þam þy ylcan sumeres. gegaderode micel folc hit on Eadweardes cyninges anwealde of þam nyhstum burgum þe hit þa gefaran myhte. ⁊ foron to Temeseforda. ⁊ beseton þa burh. ⁊ fuhton þær on oð hie hie abræcon. ⁊ of-slogon þone cyning. ⁊ Toglos eorl. ⁊ Mannan eorl his sunu ⁊ his broðor. ⁊ ealle þa þe þær binnan wæron. ⁊ hie weran woldon. ⁊ namon þa oðre ⁊ eall þ þær binnan wæs. Ða æfter þam þæs for-raðe gegaderode micel folc hit on hærfest. ægðer ge of Kent. ge of Suðrigum. ge of East-Seaxum. ge æghwonan of þam nihstum burhgum. and foron to Colneceastre. ⁊ ymb-sæton þa burh ⁊ þær on fuhton oð hie þa geeodon. ⁊ þ folc eall of-slogon. ⁊ namon eall þ þær binnan wæs. buton þam mannum þe þær oð-flugon ofer þone weall. Ða æfter þan þa gyt þæs ylcan hærfestes. gegaderode micel here hine of East-Englum. ægðer ge þæs land-heres. ge þara wicinga. þe hie him to fultume aspanen hæfdon. ⁊ þohton þ hie sceoldon gewrecan hiora teonan. ⁊ foron to Mældune. ⁊ ymb-sæton þa burh. ⁊ fuhton þær on oð þam burh-warum com mara fultum to utan to helpe. And for-let se here þa burh ⁊ for fram. ⁊ þa foran þa men æfter ut of þære byrig. ⁊ eac þa þe him utan comon to fultume. ⁊ geflymdon þone here. ⁊ of-slogon hiora monig hund. ægþer ge æsc-manna ge oþþerra. Ða þæs for-raðe. þæs ilcan hærfestes. for Eadweard cyning mid West-Seaxna fyrde to Passan-hamme. ⁊ sæt þær þa hwile þe mon worhte

1 *Scil. Paganorum.* 2 *Togleam.* Flor. 3 *A parte ſcilicet Regis Eadweardi.* 4 *multa millia.* Flor. 5 *Paſſaham.* Flor.

a Ex

ƿorhte þa burh æt Tofe-ceastre mid stan ƿealle. And him cirde to Ðurferð eorl. ⁊ þa holdas. and eal se here þe to Hamtune hyrde norð oð Ƿeolud. ⁊ sohton hine him to hlaforde and to mund-boran. And þa se fyrd stemn for ham. þa for oðer ut. ⁊ gefor þa burh æt Huntan-dune. ⁊ hie gebete. ⁊ geedneoƿade þær hio ær to-brocen ƿæs. be Eadƿeardes cyninges hæse. ⁊ ꝥ folc eall ꝥ þær to lafe ƿæs þara land-leoda beag to Eadƿearde cyninge. ⁊ sohton his frið. and his mund-byrde. Ða gyt æfter þam þæs ylcan geres. foran to Martines mæssan. for Eadƿeard cyning mid Ƿest-Seaxna fyrde to Colne-ceastre. ⁊ gebete þa burh. ⁊ geedneoƿade þær hio ær to-brocen ƿæs. And him cirde micel folc to. ægðer ge on East-Englum. ge on East-Seaxum. þe ær under Dena anƿealde ƿæs. ⁊ eall se here on East-Englum him sƿor annesse. ꝥ hie eall ꝥ ƿoldon ꝥ he ƿolde. ⁊ eall ꝥ friðian ƿoldon ꝥ he friðode. ægðer ge on sæ ge on lande. And se here þe to Grantan-brycge hyrde hine geceas synderlice him to hlaforde. ⁊ to muud-boran. and ꝥ fæstnodon mid aðum. sƿa sƿa he hit þa aræd hæfde. [a] Her Sihtric cing of-sloh Niel his broðor":.

apud Tofeceaster lapideo muro. Ad eum item conversus est Thurferthus Comes, & militiæ præfecti, totusque exercitus qui ad Hamtune pertinebat Aquilonem versus usque ad Weolud, & petebant eum ipsis in dominum àc protectorem. Cum exercitui [Regio] tempus statutum domum redeundi veniret, egressus est alter, & adiit civitatem apud Huntandune, eamque resarcivit & renovavit qua ex parte antea fuerat diruta, Eadweardi Regis mandato: iste autem populus universus, quotquot provincialium superstites fuerunt, dediderunt se Eadweardo Regi, & petebant ejus pacem, ejusque protectionem. Rursum post illa, hoc ipso anno, ante Martini festum, ivit Eadweardus Rex cum Occidentalium Saxonum exercitu ad Colneceaster, & resarcivit murum renovavitque quibus ex partibus fuerat diruta. Ei autem se dediderunt multi, tum in Orientalibus Anglis, tum in Orientalibus Saxonibus, qui antea sub Danorum potestate fuerant: omnis item exercitus in Orientalibus Anglis ei unitatem juravit, [nempe] se omne illud facturos quod ei visum esset, & omnes immunes præstituros quos ipse immunes præstaret, tam mari quam terra. Exercitus etiam [paganorum] qui ad Grantanbrycge pertinebat eum elegerunt seorsum ipsis in dominum ac protectorem, idque confirmabant juramentis, sicut ipse decreverat. Hoc anno, Sihtricus Rex interfecit Nielum fratrem suum.

[b] An. DCCCCXXII. Her on þissum gere. betƿeox gang-dagum ⁊ middan sumera. for Eadƿeard cyning mid fyrde to Stan-forda. ⁊ het geƿyrcan þa burh on suð-healfe þære eas. ⁊ þæt folc eal þe to þære norðerran byrig hyrde him beah to. ⁊ sohtan him hine to hlaforde. [c] And þa on þam setle þe he þær sæt. þa gefor Æþelflæd his sƿeostor æt

An. [1] DCCCCXXII. Hoc anno, inter Ambarvalia & mediam æstatem, ivit Eadweardus Rex cum exercitu ad Stanfordam, & jussit exstrui munitionem in Australi parte [2] fluminis: omnis item populus [3] qui ad Septentrionalem urbem pertinebant ei sese dediderunt, & petebant eum ipsis in dominum. Dum in eo loco commoraretur, decessit Æthelfleda ejus soror apud Tame-

a Ex Laud. Cot. *b Deest Cod.* Laud. *c Hæc ad An.* DCCCCXVIII. *breviter sic complexus est Cod. Laud.* Her Æþelflæd forð-ferde Myrcena hlæfdige. *i. e. Hoc anno, Æthelflæda, Merciorum domina, mortem obiit.*

1 DCCCCXIX. Flor. 2 *Welund dicti.* Flor. 3 *Qui in Septentrionali parte ejusdem fluminis arcem tenebant.* Flor.

a Deest

Tameweorthige, XII. noctibus ante mediam æstatem. Tum equitavit ad civitatem apud Tameweorthige, & ad eum conversa est universa gens in Merciorum terra, quæ Æthelfledæ antea subdita fuerat: Reges item in Borealibus Britannis, Howelus, & [1] Cledaucus, & [2] Jeothwelus, omnisque Aquilonarium Britannorum natio eum petebant ipsis in dominum. Inde perrexit ad Snotingaham, cepitque eam urbem, ac jussit eam resarciri & muniri cum Anglis simul & Danis: ad eum etiam conversus est omnis populus, qui in Merciorum terra habitaret, tam Dani quam Angli.

An. [3] DCCCCXXIII. Hoc anno, ivit Eadweardus Rex cum exercitu, inclinato jam autumno, ad Thælwæle, & jussit construi eam urbem, & firmari, præsidioque muniri. Jussit etiam alium exercitum, dum ibi commoraretur, de Merciorum terra, adire [4] Manigeceaster in Northymbris, ac eam resarcire, præsidioque munire. Hoc anno, decessit Plegemundus Archiepiscopus. Hoc anno, Regnoldus Rex expugnavit Eboracum.

An. [5] DCCCCXXIV. Hoc anno, ante mediam æstatem, ivit Eadweardus Rex cum exercitu ad Snotingaham, & jussit construi urbem in Australi parte [6] fluminis [7] è regione alterius, & pontem trans Trentam inter duas urbes. Perrexit inde in Peaclond ad Badecanwyllam, & jussit exædificari urbem in ejus vicinia, & præsidio firmari. Tum autem eum elegit in patrem & dominum Scotorum Rex; omnis item Scotorum gens; & [8] Regwnaldus ac Eadulfi filius, omnesque quotquot in Northymbris habitarunt, sive Angli, sive Dani, sive Normanni, sive alii [quicunque:] [9] Stræcledwallorum etiam Rex, omnesque Stræcledwalli.

An. [10] DCCCCXXV. Hoc anno, Ead-

Tameƿeorðige XII. nihtum ær middum sumera". And þa gerad he þa burh æt Tameƿeorðige. ⁊ him cyrde to eall se þeodscype on Myrcna lande. þe Æðelflæde ær underþeoded wæs. ⁊ þa cyningas on Norð-Wealum. Howel. ⁊ Cledauc. ⁊ Jeoðwel. ⁊ eall Norð-Weall-cyn hine sohton him to hlaforde. Ða for he þonan to Snotingaham. ⁊ gefor ða burh. ⁊ het hie gebetan and gesettan ægðer ge mid Engliscum mannum ge mid Deniscum. ⁊ him cyrde eall þ folc to. þe on Myrcna lande geseten wæs. ægðer ge Denisce ge Englisce:·

[a] An. DCCCCXXIII. Her on þyssum geare. for Eadweard cyning mid fyrde on ufan hærfest to Ðelwæle. ⁊ het gewyrcan þa burh. ⁊ gesettan. ⁊ gemannian. And het oðre fyrd eac of Myrcna þeode. þa hwile þe he þær sæt. gefaran Manige-ceaster on Norð-hymbran. ⁊ hie gebetan ⁊ gemannian. [b] Her forðferde Plegemund Arcebisceop". [c] Her Regnold cyng gewann Eoferwic":·

[d] An. DCCCCXXIV. Her on þyssum gere. foran to middum sumera. for Eadweard cyning mid fierde to Snotingaham. ⁊ het gewyrcan þa burh on suð-healfe þære eas. ongean þa oðre. ⁊ þa brycge ofer Treontan betweox þam twam burhum. And for þa þonan on Peac-lond to Badecanwyllan. ⁊ het gewyrcan ane burh þær on neaweste. ⁊ gemannian. And hine geceas þa to fædere ⁊ to hlaforde Scotta cyning. ⁊ ealle Scotta þeod. ⁊ Regnald. ⁊ Eadulfes suna. ⁊ ealle þa þe on Norð-hymbrum bugeað. ægðer ge Englisce ge Denisce. ge Norð-men ge oðre. ⁊ eac Stræcled-Weala cyning. ⁊ ealle Stræcled-Wealas:·

An. DCCCCXXV. [e] Her Eadweard cing

---

a Deest Cod. Laud. *b Cod. Petroburg.* *c Ex Laud. Cot.* *d Deest Cod.* Laud. *e Sic Cod.* Cant. *ad An.* DCCCCXXIV. *Breviter Wheel. An.* DCCCCXXV. Her Eadweard cing forðferde. ⁊ Æþelstan his sunu feng to rice:·

1 *Clitwic.* Flor. 2 *Juthwal.* Flor. 3 DCCCCXX. Flor. 4 *Mamerceastram.* Flor. 5 DCCCCXXI. Flor. 6 *scil. Trentæ.* 7 *Contra urbem quæ in altera ripa sita erat.* Flor. 8 *Reignaldus.* Flor. 9 *Streatgledwallorum.* Flor. 10 DCCCCXXIV. Flor.

a De-

cing gefor on Myrcum æt Fearn-dune. ⁊ Ælfƿeard his sunu swiðe hraðe þæs gefor on Oxna-forda. ⁊ heora lic licgað on Ƿintan-ceastre. And Æðestan wæs of Myrcum gecoren to cinge. and æt Cinges-tune gehalgod *". [a] And sce. Dunstan wearð acænned". [b] ⁊ Ƿulfhelm [c] feng" to þam Arcebiscop-rice on Cant-warebyri":·

weardus Rex decessit in Merciis apud Fearndune; & Ælfweardus ejus filius statim postea decessit in Oxnaford: eorum autem corpora jacent in Wintanceaster. Æthestanus vero fuit à Merciis electus in Regem, & apud Cingestune consecratus *. Sanctus item Dunstanus natus est: & Wulfhelmus capessit Archiepiscopatum in Cantwarebyri.

DCCCCXXVI.

[d] An. DCCCCXXVII. Her Æðelstan cyning for-draf Guðfrið [e] cyng". And her Ƿulfelm Arceb. [f] for to Rom:·

An. DCCCCXXVII. Hoc anno, Æthelstanus Rex expulit Guthfrithum [Northymbrorum] Regem. Et hoc anno, Wulfhelmus Archiepiscopus profectus est Romam.

[g] An. DCCCCXXVIII. Ƿillelmus feng to Normandi. ⁊ heald xv. gear:·

An. DCCCCXXVIII. Willelmus capessit Normanniæ [regnum,] & tenuit xv. annis.

DCCCCXXIX. DCCCCXXX. DCCCCXXXI.

[h] An. DCCCCXXXII. Her mon hadode Byrnstan biscop to Ƿintan-ceastre iv. kl. Junii. ⁊ he heold þridde healf gear biscop-dom:·

An. DCCCCXXXII. Hoc anno, consecratus est Byrnstanus Episcopus ad Wintanceaster, iv. kal. Junii, & tenuit Episcopatum duobus annis cum dimidio.

An. DCCCCXXXIII. Her forð-ferde Friðestan biscop:· [i] Her adranc Eadwine æþeling on sæ":·

An. DCCCCXXXIII. Hoc anno, decessit Frithestanus Episcopus. Hoc anno, demersus est Ædwinus Clito in mari.

An. DCCCCXXXIV. Her for Æðelstan cyning [k] in" on Scotland [l] ægðer" ge mid land-here ge mid scip-here. and his micel ofer-hergade. [m] And Byrn-

An. DCCCCXXXIV. Hoc anno, profectus est Æthelstanus Rex in Scotiam cum terrestri exercitu simul & navali exercitu, ejusque magnam partem devastavit †. Byrnstanus

---

* *Post* gehalgod *legit Cod.* Cant. *unde hæc desumpsimus*, ⁊ he geaf his sƿyster. (*l.* sƿyster.) *Aliquid proculdubio desideratur. Nescio an dicturus fuerit istius Chronici auctor, ut Æthelstanus suam sororem in uxorem dederit Sihtrico Northymbrorum Regi. Certe id eum fecisse anno proxime sequenti testis est* Florent. Wigorn. *a Desunt Laud. Cant. Quæ in hoc Anno sequuntur desumpsit Wheeloc. ex Cod. Petroburg. b* Her Ƿulfelm biscop wæs gehalgod. *Laud. i. e. Hoc anno, Wulfelmus Episcopus fuit consecratus. c* wearð gehalgod. *Cot. d Ex Laud. Cot. e Deest Cot. f* ferde. *Cot. g Ex Cot. quæ Latine habet Cod.* Laud. *Willelmus suscepit regnum, & xv. annis regnavit. h An.* DCCCCXXXI. Her forð-ferde Johannes Triðestan. biscop Ƿentanus. ⁊ Byrnstanus gebletsod on his loh. *Cot. i. e. Hoc anno, decessit Johannes Tritheſtanus, Episcopus Wintoniensis; & Byrnstanus consecratus fuit in ejus sedem. Perperam, opinor. Prius enim consecratus est Byrnstanus quam mortem obiret Frithestanus; quippe secundum* Florent. *Vir eximiæ sanctitatis Frithestanus Wintoniensis Episcopus, ordinato pro se in Episcopatu viro religioso Byrnstano, Wintoniam resedit. Frithestani vero mortem cum Wheeloco ponit* Flor. *anno proxime sequenti. Deest uterque Annus Cod.* Laud. *i Ex Laud. k Deest Laud. Cant. l Deest Laud. m Deest Laud. Cant.*

* *Ab Athelmo Dorobernensi Archiepiscopo.* Flor. † *Quoniam Rex Scotorum Constantinus fœdus, quod cum eo pepigerat, dirupit, inquit* Flor.

a Deest

stanus item Episcopus decessit in Wintanceaster ad [festum] Omnium Sanctorum.

An. DCCCCXXXV. Hoc anno, capessit Ælfeagus Episcopus Episcopatum in Winceaster.

DCCCCXXXVI. DCCCCXXXVII.

An. DCCCCXXXVIII. Hoc anno, Æthelstanus Rex, Comitum Dominus, [1] filiis torquium largitor; ejusque etiam frater Eadmundus Clito; longa stirpis serie [splendentes,] interfecerunt [Hibernos] in prælio, gladiorum acie, circa Brunanburh: [2] muros fiderunt: occiderunt nobiles domesticæ reliquiæ defuncti Eadwardi. Sic eis ingenitum fuit à cognatis ut nobile videretur, prælio frequenter commisso, contra latrones patriam defendere, thesauros, ac domicilia, [3] & devota exteris". [4] Scotorum gens & navium classis egregia peribant: campi resonarunt: milites [5] acriter [pugnabant;] ex quo sol, præclarum sidus, lætificans profunda; candela conspicua Dei æterni Domini, mane prodiret, donec nobilis [6] creatura sedem repetisset. Ibi occubuerunt milites multi, telis perforati: advenæ Aquilonares sub scutis lanceati: Scoti etiam defessi prælio. Proles West-Saxonum, die longe provecta, turmis electis è vestigio prostraverunt invisas gentes: peremerunt exercitum fugientem, eos à tergo celeriter insecuti, gladiis & jaculis acutis.

stan biscop forð-ferde on Wintan-ceastre to Omnium Sanctorum":.

[a] An. DCCCCXXXV. Her feng Ælfheah biscop to biscop-dome [b] on Winceastre":.

[c] An. DCCCCXXXVIII. [d] Her Æðelstan cyning. eorla Drihten. beorna beah-gyfa. and his broðor eac Eadmund æðeling. ealdor langne tyr. geslohgon æt [e] secce. sweorda ecgum. [f] ymbe Brunan-burh". bord-[g]weal clufan". heowan heaðolinde. [h] hamora lafan". [i] afaran Eadweardes. swa him geæðele wæs. fram cneo-mægum. þæt hie æt campe oft wið laðra gehwæne. land ealgodon. hord and hamas hettend [k] crungun. [l] Sceotta leoda". and scip-flotan. [m] fæge feollan". feld [n] dynede [o] secgas hwate". syððan sunne up on morgen tid. mære tuncgol. glad ofer grundas. Godes condel beorht eces Drihtnes. [p] oþþ sio æþele gesceaft. [q] sah to setle. þær læg secg mænig. garum [r] ageted. guma norþerna" ofer scyld scoten. [s] swilce Scittisc eac. werig [t] wiges sæd. West Seaxe forð. ondlongne dæg. [u] eorod cystum on last legdun. laðum þeodum. heowan here-flyman. hindan þearle mecum mylen [x] scearpan. Myrce ne wyrndon.

a Deest Laud. Cant. b Ex Cot. c Ad An. DCCCCXXXVII. *Cant. Hunc Annum breviter sic habet Cod. Cot.* Her Æðerstan cing and Eadmund his broðer læddon fyrde to Brunan-byri. and þar gefeht wið Anelaf. and Cryste fultumegende sige hæfde. *i. e. Hoc anno, Æthestanus Rex & Eadmundus ejus frater duxerunt exercitum ad Brunanbyri, & ibi depugnabant cum Anelafo, &, Christo adjuvante, victoriam sunt adepti. --- Et Cod. Laud.* Her Æðelstan cyning lædde fyrde to Brunan-byrig. *d* Idioma hîc, & ad An. 942. & 975. perantiquum & horridum, (*inquit* Wheelocus.) *Perantiquum proculdubio; horridum interim haud dicendum: quippe quod stylum Cædmonianum, elegantissimum plane, & in quo Ducum res gestæ ob ejus sublimitatem decantari antiquitus solebant, aliquatenus saltem referat. e* sake. *Cant. f* embe Brunnan-burh. *Cant. g* weall lufan. *Cant. h* hamora lafum. *Cant. i* eaforan. *Cant. k* crungon. *Cant. l* Scotta leode. *Cant. m* fæge feoll. *Cant. n* dennade. *Cant. o* secga swate. *Cant. p* þ. *Cant. q* sah to. *Cant. r* for-grunden guman norðerne. *Cant. s Ex Cant. t* wigges. *Cant. u* eored. *Cant. x* scearpum. *Cant.*

1 *Nobilibus.* Hunt. 2 *Scutorum muros.* Hunt. 3 *Et xenia.* Hunt. 4 *i. e. Hibernorum.* 5 *Sudarunt.* Hunt. 6 *Ductor.* Hunt.

a hear-

don. [a] heordes hond pleȝan. hæle þa nanum [b] þara" þe mid Anlafe. ofer [c] æra ȝeblond". on lides bosme. land ȝesohtun. fæȝe to ȝefeohte. fife [d] leȝun on þam camp-stede. cyninȝas ȝeonȝe. sweordum aswefede. [e] sweolce seofene eac eorlas Anlafes. unrim heriȝes. flotan ⁊ Sceotta. ðær ȝeflemed wearð norð-manna [f] breȝu. [g] nyde ȝebæded to lides stefne litle werede. cread cnearon flot cyninȝ. ut ȝewat on fealene flod. feorh ȝenerede. Swilce þær eac se Froda mid fleame com. on his cyððe norð Constantinus. har hylde rinȝ. hreman ne þorfte. [h] mæcan ȝemanan. [i] he wæs his mæȝa sceard. freonda ȝefylled on folcstede. [k] beslaȝen æt secce. ⁊ his sunu forlet on wæl-stole. wundum forȝrunden. ȝeonȝe æt ȝuðe. ȝylpan ne þorfte. beorn blanden-[l] feax. bilȝe slehtes eald in [m] widda. ne Anlaf þy ma. mid heora here-lafum. [n] hlehan ne þorftan. ꝥ hie [o] beadu weorca beteran wurdon on camp-stede [p] cumbelȝehnades". ȝarmittinȝe. ȝumena ȝemotes. wæpen ȝewrixles. þæs hie on wæl felda. wið Eadweardes. [q] aforan pleȝodan. ȝewitan him þa norð men næȝled cnearrum. dreoriȝ dara þa laf. on [r] dinnes mere. ofer deop wæter. [s] Difelin secan. [t] ⁊ heora land" æwiscmode. swilce þa ȝebroðer. beȝen æt samne. cyninȝ and æþelinȝ. cyððe sohton. West-Seaxna land. [u] wiȝes hreamie". lætan him behyndan. [x] hræwn Bryttian" [y] salu ƿipadan". [z] and" þone sweartan hræfn. hyrned nebban. ⁊ [a] þane hasean wadan" earn. æftan hwit æses brucan. ȝrædiȝne ȝuð-hafoc. ⁊ ꝥ ȝræȝedeor wulf on wealde. ne wearð wæl

Mercii non metuebant durum manûs ludum. Salus tunc nullis qui cum Anlafo trans maris campos, in navis gremio, terram petierunt ad pugnam fatalem. Quinque occubuerunt in loco prælii Reges, juvenum gladiis percussi: septem etiam Duces Anlafi: absque numero de exercitu navali & Scotis [ceciderunt.] Ibi fugatus est Danorum terror: compulsus est ad fluctuum fremitum cum parva turma: ploravit mœstus in fluctu Rex: egressus cum paucis in fluctum, vitam liberavit. Inde etiam Froda fuga reversus est in suam patriam: Aquilonaris [Dux] Constantinus de pugnæ congressu jactare nequiit inter suos cognatos: is fuit propinquorum fragmen: amici corruerant in statione populi, prostrati prælio: suum filium reliquit in loco stragis, vulneribus attritum, recentem ad prælia: gloriari non potuit proles auricoma, audax in prælio, vetustus ingenio. Nec magis Anlafus, eorumque reliquiæ jactare potuerunt, quod ipsi administratores negotiorum meliores erant in prælii loco; ictuum immanitate, telorum transforatione. Procerum concilia planxerunt vicissim suos in stragis campo cum Eadweardi filiis lusisse. Discesserunt inde Aquilonares viri cum navibus clavatis: mœstæ reliquiæ in mari resono ultra profundam aquam Difelinum petunt, suorumq; terram dedecorant. Pariter etiam uterque frater, simul Rex & Clito, patriam petunt, West-Saxonum terram. Prælii deploratores post se reliquerunt, corvum Britannos in escam devorantem, nigrum corvum, ore cornutum, raucum etiam bufonem; tum & aquilam albam escam secutum, voracem milvum, & lupum in saltu [1] mixtum colore". Non fuit strages major

a heardes. *Cant.* *b* *Ex Cant.* *c* ear ȝeblond. *Cant.* *d* laȝon. *Cant.* *e* swilce. *Cant.* *f* breȝo. *Cant.* *g* nede. *Cant.* *h* mecea. *Cant.* *i* her. *Cant.* *k* for-slæȝen. *Cant.* *l* fex. *Cant.* *m* witta. *Cant.* *n* hlihhan. *Cant.* *o* beado. *Cant.* *p* cum bol ȝehnastes. *Cant.* *q* eaforan. *Cant.* *r* dinȝes. *Cant.* *s* Dyflen. *Cant.* *t* eft ira land (*rectius fortasse* Iraland.) *Cant.* *u* wiȝȝes hremiȝe. *Cant.* *x* hwap Bryttiȝean. *Cant.* *y* salowiȝ padan. *Cant.* *z* *Deest Cant.* *a* þone hasopadan. *Cant.*

1 *Sic* Hunt.

major in hac Inſula unquam [pluresve] populi occiſi antehac gladii acie, (quos commemorant Libri veterum Hiſtoricorum) ex quo ab Oriente huc Angli ac Saxones appellentes, & per mare latum Britanniam petentes, inſignes bellorum fabri, Britannos ſuperabant, Duces honore præſtantes: [&] terram occupabant.

DCCCCXXXIX. DCCCCXL.

An. [1] DCCCCXLI. Hoc anno, Æthelſtanus Rex deceſſit VI. kal. Novembris, XLI. circiter anno præter unam noctem ex quo Ælfredus Rex mortem obibat; Eadmundus autem Clito capeſſit regnum, & ei præfuit XVIII. annis: Æthelſtanus vero Rex regnavit [2] XIV. annis & X. hebdomadis.

An. DCCCCXLII. Hoc anno, Eadmundus Rex, Anglorum Dominus, cognatorum protector, magnarum rerum auctor, Merciam invaſit, qua diſterminant albi fontis via, & Humber fluvius, ſpatioſus torrens. Civitates quinque, Ligoraceſter, & Lindcylne, & Snotingaham, itemque Stanford, ac Deoraby, Danorum antea fuerunt, Aquilonaribus viris ſubjici coactæ: ſub paganorum ditione ac vinculis diu tormenta paſſi ſunt, donec tandem eos liberavit pro ſuo honore bellicoſus hæres Eadweardi. Eadmundus Rex ſuſcepit Anlafum Regem in Baptiſmo. Eodem anno, poſt tempus bene longum ſuſcepit Regenoldum Regem in conſecratione. Hoc anno, Anlafus Rex deceſſit, & Ricardus vetus ſuſcepit regnum, & regnavit annis LII.

DCCCCXLIII.

An. DCCCCXLIV. Hoc anno, Eadmundus Rex ſubjecit totam Northymbrorum terram ſuæ ditioni, & expulit duos Reges,

mare. on ðis eiglande. [a] æfer gyta. folces [b] gefylled. beforan þissum. sweordes ecgum. þæs þe us secgað bec. ealde uðwitan. siððan eastan hider Engle 7 [c] Seaxe. up becomon. ofer brymum brad. Brytene sohton. wlance wigsmiðas. [d] Wealles ofer-comon. eorlas arhwate. eard begeatan :·

An. DCCCCXLI. [e] Her Æðelstan cyning forð-ferde on VI. kł. Nouembris. ymbe [f] XLI. wintra butan anre niht þæs þe Ælfred cyning forð-ferde. 7 Eadmund æþeling feng to rice. 7 he wæs þa XVIII. wintre. 7 Æðelstan cyning rixade XIV. gear and X. wucan :·

An. DCCCCXLII. Her Eadmund cyning. Engla þeoden. [g] maga mund-bora. Myrce geeode. dyre dæd fruma. swa dor sceadeð hwitan wylles geat. 7 [h] Humbra ea". brada brym stream. burhga fife Ligora-cester. 7 Lindcylne. [i] 7" Snotingaham. swilce Stanford. eac Deoraby. [k] Dene wæran ær". under norð mannum. [l] nyde gebegde". on [m] hæþenra. hæfte [n] clommum. lange þrage. oð ðe hie alysde eft for his weorð-scype wiggendra hleo afera Eadweardes. [o] Eadmund cyning onfeng Anlafe cyninge æt fulwihte. 7 þy ylcan gere ymb teala [p] micel fæc" he on-feng [q] Regenolde cyninge" æt biscopes handa":· [r] Her Anlaf cyning forð-ferde". [s] 7 Ricardus uetus suscepit regnum. 7 regnauit an. LII."

An. DCCCCXLIV. Her Eadmund cyning geeode [t] eal Norð-hymbra [u] land him to gewealde". 7 aflymde ut [x] twegen

[a] cynin-

a æfre. *Cant.* *b* afylled. *Cant.* *c* Sexan. *Cant.* *d* Wealas. *Cant.* *e Hæc ad An.* DCCCCXL. *breviter ſic habet Cod. Laud.* Her Æðelstan cyning forð-ferde. 7 feng Eadmund to rice his broðer. *Hoc anno, Æthelſtanus Rex deceſſit, & capeſſit regnum Edmundus ejus frater.* *f* XL. *Cant.* *g* mæcgea. *Cant.* *h* Humbran ea. *Cant.* *i Deeſt Cant.* *k* Denum wæron æror. *Cant.* *l* nede gebæded. *Cant.* *m* hæþenum. *Cant.* *n* clammum. *Cant.* *o Ad An.* DCCCCXLIII. *Cant.* *p* mycelne fyrst. *Cant.* *q* Rægnoldes cinges. *Cant.* *r Ex Laud. Cot.* *s Ex Laud.* *t* ealle. *Laud.* *u Deeſt Laud.* *x* --gene. *Cot.*

1 DCCCCXL. Flor. 2 *Anno Regni* XVI. *mortem obiiſſe teſtis eſt* Flor. Wigorn.

a cyne-

[a] cyningas. Anlaf [b] Syhtrices sunu″. ⁊ [c] Regenald [d] Guðferðes sunu″:·

An. DCCCCXLV. Her Eadmund cyning ofer-hergode [e] eall Cumbra-land. [f] ⁊ hit let to eal Malculme. Scotta cyninge. on ꝥ gerad ꝥ he wære his midwyrhta. ægðer ge on sæ ge on lande″:·

An. [g] DCCCCXLVI. Her Eadmund cyning [h] forð-ferde [i] on scs' Augustinus mæsse-dæge. ⁊ he hæfde rice seofeðe healf gear″. ⁊ [k] þa″ feng Eadred [l] æþeling″ his broðor to rice. ⁊ [m] he″ [n] sona″ gerad eall Norð-hymbra land him to gewealde. ⁊ Scottas him aþas [o] sealdan ꝥ hie woldan eal ꝥ he wolde:·

DCCCCXLVII. DCCCCXLVIII.

[p] An. DCCCCXLIX. Her com Anlaf [q] cwiran on [r] Norð-hymbra land:·

DCCCCL.

[s] An. DCCCCLI. Her forð-ferde Ælfheah. Ƿintan-ceastres biscop. on sce. Gregorius mæsse-dæg:·

[t] An. DCCCCLII. Her Norð-hymbre for-drifan Anlaf cyning. ⁊ under-fengon Yric Haroldes sunu″:·

DCCCCLIII.

[u] An. DCCCCLIV. Her [x] Norð-hymbre for-drifon Yric. ⁊ Ædred [y] cing″ feng to Norðymbra rice:·

An. DCCCCLV. [z] Her forð-ferde Eadred cyning [a] on sce. Clementes mæsse-dæg on Frome. ⁊ he rixade teoþe healf gear″. ⁊ [b] þa″ feng Eadwic to rice. Eadmundes sunu [c] cyninges″. [d] ⁊ s. Ælgiue″. [e] ⁊ aflæmde sce. Dunstan ut of lande″:·

An. DCCCCLVI. [f] Her forð-ferde

Anlafum Sihtrici filium, & Regenaldum Guthferthi filium.

An. DCCCCXLV. Hoc anno, Eadmundus Rex devastavit totam Cumbrorum terram, eamque dedit Malculmo Scotorum Regi, ea conditione ut sibi esset commilito tum mari tum terra.

An. DCCCCXLVI. Hoc anno, Eadmundus Rex decessit in festo sancti Augustini; habuit autem regnum sex annis cum dimidio: tum vero capessit regnum Eadredus Clito ejus frater, qui statim redegit totam Northymbriam in suam potestatem; Scoti etiam ei juramenta præstiterunt sese velle quicquid is vellet.

An. DCCCCXLIX. Hoc anno, reversus est Anlafus in Northymbrorum terram.

An. DCCCCLI. Hoc anno, decessit Ælfeagus, Wintoniensis Episcopus, in festo sancti Gregorii.

An. DCCCCLII. Hoc anno, Northymbri expulerunt Anlafum Regem, & suscepe-runt Yricum Haroldi filium.

An. DCCCCLIV. Hoc anno, Northymbri expulerunt Yricum; & Ædredus Rex capessit Northymbrorum regnum.

An. DCCCCLV. Hoc anno, decessit Eadredus Rex, festo sancti Clementis, in [ætatis] vigore: regnavit autem novem annis cum dimidio; ac tum capessit regnum Eadwicus, Eadmundi Regis filius, & sanctæ Ælgivæ; is vero fugavit sanctum Dunstanum de terra.

An. DCCCCLVI. Hoc anno, decessit Wulstanus

a cyne-borene men. *Laud. Cot.* *b Deest Laud.* *c* Rægnold. *Cant.* *d Deest Laud.* *e* ealle. *Laud.* *f Desunt Laud.* *g* DCCCCXLVIII. *Laud.* *h* wearð of-stungen. *Laud. Cot. i. e. jugulatus est.* *i Deest Laud.* *k Deest Laud.* *l Deest Laud.* *m Ex Laud.* *n Ex Laud. Cot.* *o* sworon. *Laud. Cot.* *p Ex Laud. Cot.* *q Quid significet hoc vocabulum omnino nescio. Fortasse vertendum est* retro, *à* cyrran *redire. Certe* Anlafum *sub hoc tempus de exilio rediisse narrant Rerum Anglicarum Scriptores.* *r* Norðumber-land. *Cot.* *s Deest Cant. Laud.* *t Ex Laud. Cot.* *u Ex Laud. Cot.* *x* --hymbran. *Cot.* *y Deest Laud.* *z An.* DCCCCLVI. Her forð-ferde Eadred cing. ⁊ Eadwig feng to rice. *Cant.* *a Deest Laud.* *b Deest Laud.* *c Deest Laud.* *d Ex Cot.* *e Cod. Petroburg. Desunt Laud. Cant.* *f Ex Laud. Cot.*

Wulstanus Archiepiscopus de Euerwic*. Hoc anno, Eadgarus Clito capessit Merciorum regnum.

An. DCCCCLVII. Hoc anno, decessit Eadwigus Rex, kalend. Octobris; & Eadgarus ejus frater capessit regnum tum in Occidentalibus Saxonibus, tum in Merciis, tum in Northymbris: is vero ei præfuit XVI. annis. Ejus diebus, res admodum prospere cesserunt, atque Deus ei concessit ut uteretur pace quamdiu vixit: quodcunque autem ei commodum visum est, in id summe studiosus erat. Conciliavit Deo honorem ubique, & Dei legem dilexit, populique paci consuluit optime omnium Regum qui ante eum fuerant intra hominum memoriam. Deus porro eum adjuvit, ut Reges & Comites sedulo ipsi obtemperarent, moremque ei gererent in qua re cunque vellet: absque prælio etiam omnia gubernavit prout ipsi visum est. Fuit latè per vicinas regiones maximo honore habitus, propterea quod multum celebraret Dei nomen, atque Dei legem investigaret frequentissime, Dei item laudes adaugeret longe lateque, & sapienter consuleret perpetuo, coram Deo & mundo, toti suæ nationi. Unicum interim male admodum factum, quod exteras impuritates adamaret, ac paganas consuetudines in hac terra confirmaret, & alienigenas huc invitaret, & nocivas gentes attraheret hanc in terram. Deus vero ei concedat ut illius bona opera prævaleant malefactis, in ejus animæ re-

Ƿulfstan Arceb." [a] of Euerƿic". [b] Her Eadgar æðeling feng to Myrcna rice".

An. [c] DCCCCLVII. [d] Her forð-ferde [e] Eadƿig cyning [f] on kl. Octobr." and Eadgar his broðor feng to rice" [g] ægþer ge on Ƿest-Seaxum. ge on Myrcum. ge on Norð-hymbrum. ⁊ he ƿæs þa XVI. ƿintre". [h] On his dagum hit godode georne. ⁊ God him geuðe ꝥ he ƿunode on sibbe þa hƿile þe he leofode. ⁊ he dyde sƿa him þearf ƿes earnode þes georne. He arerde Godes lof ƿide. and Godes lage lufode. ⁊ folces frið bette sƿiðost þara cyninga þe ær him geƿurde be manna gemynde. And God him eac fylste ꝥ cyningas ⁊ eorlas georne him to bugon. ⁊ ƿurden underþeodde to þam þe he ƿolde. ⁊ butan gefeohte eal he geƿilde þet he sylf ƿolde. He ƿearð ƿide geond þeod-land sƿiðe geƿeorðad. forðam ðe he ƿeorðode Godes naman georne. and Godes lage smeade oft ⁊ gelome. and Godes lof ræpde ƿide ⁊ side. ⁊ ƿislice rædde oftost á simle. for Gode ⁊ for populde. eall his þeode. Ane mis-dæda he dyde þeah to sƿiðe. ꝥ he æl-þeodige unsida lufode. ⁊ hæþene þeaþas innan þisan lande gebrohte to fæste. ⁊ ut-lændisce hider in tihte. ⁊ deoriende leoda bespeon to þysan earde. Ac God him geunne ꝥ his gode dæda sƿyðra ƿearþan þonne mis-dæda. his saule to

a *Ex Laud.* b *Ex Cant.* c DCCCCLVIII. *Cant.* DCCCCLIX. *Laud.* d Her Edƿi cing forð-ferde. ⁊ Edgar cing ƿearð æfter him ouer eal Brytene. *Cot. i.e. Hoc anno, Edwi Rex mortem obiit, & Eadgarus Rex post eum præfuit toti Britanniæ.* e Eadƿi. *Laud.* f *Deest Laud. Cant.* g *Ex Cant.* h *Ex Cod.* Laud. *hæc de Edgari vita desumpsimus; quæ breviter sic complexus est Cod. Cot.* On his dagum hit godade georne. ⁊ God hi geuðe ꝥ he ƿunode on sibbe þa hƿile þa he leouode. Butan gefeohte eal he geƿylde ꝥ he sylf ƿolde. ⁊ he dyde sƿa him þearf ƿas. He ƿurðode Godes naman georne. ⁊ Godes lage smeade oft ⁊ gelome. ⁊ Godes lof ræpde ƿide ⁊ side. and ƿislice rædde ealre his þeode for Gode ⁊ for populde. *Ejus diebus, omnia prospere cesserunt, & Deus ei concessit ut uteretur pace quamdiu vixit. Absque prælio omnia gubernavit prout ipse voluit, fecitque quod ipsi utile visum est. Celebravit admodum Dei nomen, Deique laudes adauxit longe lateque, & sapienter consuluit toti suæ genti coram Deo & coram mundo.*

* VII. *kal. Januarii.* Flor.

to gescyldnesse on langsuman syðe":· [a]Her he sænte æfter sce. Dunstane. ⁊ geafe him ꝥ biscop-rice on Wigra-ceastre. ⁊ þær æfter ꝥ biscop-rice on Lundune":·

demptionem in ultimo die. Hoc anno, is revocavit sanctum Dunstanum, deditque ei Episcopatum in Wigraceaster, & postea Episcopatum in Lundune.

DCCCCLVIII. DCCCCLIX. DCCCCLX.

An. DCCCCLXI. Her gewat [b]Odo [c]se goda" Arcebiscop. ⁊ sce. Dunstan [d]feng" to Arcebiscop-rice. Her forð-ferde Ælfgar cyninges mæg on Defenum. ⁊ his lic lið on Wil-tune. ⁊ Sigeferð cyning hine of-feoll. ⁊ his lic rest æt Win-burnan. And ða on geare wæs swiðe micel man-cwealm. ⁊ se mycela man-bryne wæs on Lundene. ⁊ Paules minster forbarn. ⁊ þy ilcan geare wearð eft gestaðelod:· On þis ylcan geare. for Aðelmod mæsse-preost to Rome. ⁊ þær forð-ferde XVIII. kl. Septembris:·

An. DCCCCLXI. Hoc anno, decessit Odo bonus ille Archiepiscopus *; & sanctus Dunstanus capessit Archiepiscopatum. Hoc anno, decessit Ælfgarus, Regis propinquus, in Devoniensibus, ejusque corpus jacet in Wiltune: & Sigeferthus Rex seipsum peremit, ejusque corpus requiescit apud Winburnam. Eodem item anno, fuit valde magna hominum lues; febrisque admodum maligna in Londino: Pauli etiam monasterium fuit combustum, & eodem anno postea restauratum. Hoc ipso anno, profectus est Athelmodus Presbyter Romam, & ibi decessit XVIII. kal. Septembris.

DCCCCLXII.

An. DCCCCLXIII. [e]Her forð-ferde Wulfstan Diacon on Cilda-mæsse-dæge. ⁊ æfter þon forð-ferde Gyric mæsse-preost":· [f]On þy ilcan geare. feng Aðelwold abbod to þam biscop-rice on Wintan-ceastre. ⁊ hine mon gehalgode in vigilia s. Andree. wæs sunnan dæg on dæg":· [g]On þes oðer gear syððon he wæs gehalgod. þa makode he feola minstra. ⁊ draf ut þa clerca of þe biscop-rice. forðan ꝥ hi noldon nan regul healden. ⁊ sætte þær muneca. He macode þær twa abbot-rice. an of muneca oðer of nunna. ꝥ wæs eall wiðinnan Wintan-ceastra. Syððan þa com he to se cyng

An. DCCCCLXIII. Hoc anno, decessit Wulfstanus Diaconus, in festo Innocentium: & postea decessit Gyricus Presbyter. Eodem ipso anno, capessit Athelwoldus Abbas Episcopatum in Wintanceaster, & consecratus est in vigilia sancti Andreæ, quæ dies fuit dominica. Secundo post anno quam fuit consecratus, confecit multa Monasteria, expulitque Clericos de eo Episcopatu, quoniam nollent ullam Regulam observare, ac constituit ibi Monachos. Instituit ibi duas Abbatias, alteram Monachorum, alteram Monialium, utramque intra Wintanceaster. Postea etiam accedens ad Regem Eadgarum; ab eo

---

a Deest Laud. *b* Oda. *Cot.* *c Ex Cot.* *d* wearð gecoren. *Cot. i. e. fuit electus.* *e Desunt Laud.* *f* Her fram Eadgar cyning to þe biscop-dome on Wintan-ceastra wes gecoren sce. Aðelwold. ⁊ þe Arceb. of Cant-wara-byrig sce. Dunstan him gehalgod to biscop on þe fyrste sunnon dæg of Aduent. ꝥ wæs on III. kal. Decembris. *Laud. i. e. Hoc anno, ab Edgaro Rege in Episcopatum Wintoniensem electus est sanctus Æthelwoldus; & Archiepiscopus Cantuariensis sanctus Dunstanus eum consecravit in Episcopum in prima Dominica Adventus, tertio nempe kal. Decembris.* *g Ex Cod.* Laud. *quæ in hoc anno sequuntur desumpsimus.*

* *Post Odonem, Archiepiscopus factus est Alfsinus (al. Elsinus;) qui tamen à plerisque Historicis omittitur, quippe haud multo postea, dum Romam ad Pallium petendum proficisceretur, in Alpinis montibus gelu constrictus periit.*

1 *Vide*

eo petebat ut ipsi donaret omnia Monasteria quæ pagani antea destruxerant, propterea quod ea vellet restaurare: quod quidem Rex benigne concessit. Tum Episcopus pervenit primum ad Elig, ubi sancta Ætheldritha jacet, & permisit renovari illud Monasterium; deinde dedit istud cuidam suo monacho: is Brihtnothus fuit appellatus. Postea consecravit eum in Abbatem, & constituit ibi Monachos ad inserviendum Deo, quo in loco olim fuerant Moniales: emit etiam multas villulas à Rege, & istum locum plurimum divitiis auxit. Postea venit Episcopus Athelwoldus ad Monasterium quod dictum est Medeshamstede, quodque olim fuerat destructum à paganis; verum ibi nihil reperit præter veteres parietes, & desertas sylvas. Invenit tandem reconditam in veteri pariete chartam quam Headda Abbas olim scripserat; [unde constitit] [1]Wulfherum Regem & Æthelredum ejus fratrem illud [Monasterium] exædificasse; eosque id liberasse cum Rege & cum Episcopo, & ab omni sæculari servitute; Papamque Agathonem id confirmasse cum suis literis, ut & Archiepiscopum Deus-dedit. Tum permisit restaurari illud Monasterium, & constituit ibi Abbatem, qui dictus est Aldulfus; Monachosque ibi constituit quo in loco antea nihil repertum est. Accedit deinde ad Regem, eique exhibuit chartam quæ olim fuerat inventa: Rex autem respondit, dicens: Ego Ædgarus concedo & dono hodie, coram Deo & coram Archiepiscopo Dunstano, immunitatem sancti Petri monasterio [apud] Medeshamstede à Rege & ab Episcopo; omnesque villas adjacentes, nempe [2]Æstfeld", & Dodesthorp, & Ege, & Pastun. Ita insuper immune id præsto, ut nullus Episcopus ibi habeat jurisdictionem, sed solus Abbas de Monasterio. Dono item illud oppidum quod vocatur Undale cum toto jure adjacentium, nempe id quod vocatur [3]Eahtehundred; Mercatum item & Theloneum, adeo libere ut neque Rex, neq; Episco-

Eadgar. bed him þet he sceolde him giuen ealle þa minstre þa hæþene men heafden ær to-brocon. forði þet he hit ƿolde geeadneƿion. ⁊ se kyng hit bliðelice tyðode. And se biscop com þa fyrst to Elig. þær sce. Æðeldrið lið. ⁊ leot macen þone mynstre. geaf hit þa his an munac. Brihtnoð ƿæs gehaten. Halgode him þa abbot. ⁊ sætte þær munecas Gode to þeƿian þær hƿilon ƿæron nun. bohte þa feala cotlif æt se king. and macode hit sƿyðe rice. Syððon com se biscop Aðelƿold to þære mynstre þe ƿæs gehaten Medeshamstede. ðe hƿilon ƿæs for-don fra heðene folce. ne fand þær nan þing buton ealde ƿeallas. and ƿilde ƿuda. Fande þa hidde in ða ealde ƿealle ƿrites ðet Headda abbot heafde ær geƿriton. hu Ƿulfhere kyng ⁊ Æðelred his broðor hit heafden ƿroht. ⁊ hu hi hit freodon ƿið king ⁊ ƿið biscop. and ƿið ealle ƿeoruld þeudom. and hu se Papa Agaðo hit feostnode mid his ƿrite. and se Arcebiscop Deus-dedit. Leot ƿircen þa ꝥ mynstre. ⁊ sætte ðær abbot. se ƿæs gehaten Aldulf. macede þær munecas þær ær ne ƿæs nan þing. Com þa to þe cyng ⁊ leot him locon þa geƿrite þe ær ƿæron gefunden. ⁊ se kyng and-sƿerode þa and cƿed. Ic Ædgar geate ⁊ gife to dæi. to-foren Gode ⁊ to-foren þone Ærcebiscop Dunstan. freodom sce. Petres mynstre Medeshamstede of kyng ⁊ of biscop. and ealle þa þorpes þe þær to lin. ꝥ is Æst-feld ⁊ Dodes-ðorp. and Ege. and Pastun. And sƿa ic hit freo. ðet nan biscop ne haue ðær nane hæse. buton se abbot of ðone minstre. And ic gife þone tun ðe man cleopeð Undela mid eall þet þær to lið. ꝥ is þet man cleopeð eahte hundred. and market and toll sƿa freolice. ꝥ ne king. ne biscop. ne eorl.

1 *Vide supra An.* DCLVI. 2 *Deest* Chart. *in Hist. Eccl. Petroburg. nuper editæ.* 3 *Ethenhundred.* Chart. Pet.

eorl. ne scyr-reue ne haue ðær nane hæse. ne nan man buton se abbot ane. ⁊ þam þe he þær to sæt. And ic gife Crist ⁊ sce. Peter *þurh þes biscop bene Aðelwold þas land. ꝥ is Barwe. Wermingtun. Æsctun. Ketering. Castra. Egleswurðe. Waltun. Wiðringtun. Ege. Þorp. ⁊ ane myneter in Stanforð. Þas land ⁊ ealla þa oðre þe lin into þe mynstre þa cwede ic scyr. ꝥ is saca ⁊ socne. toll ⁊ team. ⁊ infangenþef. þas rihting ⁊ ealle oðre þa cweðe ic scyr Crist ⁊ s. Peter. And ic gife þa twa dæl of Witlesmere mid watres. ⁊ mid wæres. ⁊ feonnes. and swa þurh Merelade on an to ꝥ wæter ꝥ man cleopeð Nen. ⁊ swa east-weard to Cynges-dælf. And ic wille ꝥ market beo in þe selue tun. ⁊ ꝥ nan oðer ne betwix Stan-ford ⁊ Huntan-dune. And ic wille þet þus be gifen se toll. fyrst fra Wytles-mære eall to þe cynges toll of Norð-mannes-cros-hundred. ⁊ eft on-gean-ward fra Witles-mære þurh Merelade on an to Nen. ⁊ swa swa ꝥ wæter reonneð to Crulande. ⁊ fra Crulande to Must. ⁊ fra Must to Cynges-dælf ⁊ to Witles-mære. And ic wille ꝥ ealle þa freodom ⁊ ealle þa for-giuenesse. þe mine for-gengles geafen þet hit stande. ⁊ ic write and festnige mid Cristes rode-tacne. ✠. Ða andswerade se Arce-biscop Dunstan of Cant-war-byrig ⁊ sæide. Ic tyðe ꝥ ealle þa þing þe her is gifen ⁊ spræcon. ⁊ ealle þa þing þe þin for-gengles ⁊ min geatton. þa wille ic ꝥ hit stande ⁊ swa hwa swa hit to-breceð. þa gife ic him Godes curs. ⁊ ealra halgan. ⁊ ealre hadede heafde. and min. buton he cume to dæd-bote. And ic gife to cnawlece sce. Peter min messe-hacel. ⁊ min stol. ⁊ min reaf Criste to

pus, neque Comes, neque Vice-comes ullam ibi habeat potestatem, neque alius quisquam præter Abbatem solum, quosque is ibi constituerit. Dono item Christo & sancto Petro, rogatu Episcopi Athelwoldi, has terras, nempe, Barwe, Wermingtun, Æsctun, Ketering, Castra, Egleswurthe, Waltun, Withringtun, Ege, Thorp, & unum monetarium in Stanforth. Has terras & omnes alias quæ pertinent ad Monasterium appello Sciram, nempe, sacam & socam, Tol & Team & Infangenthef: hæc jura & alia quæcunque appello Sciram Christi & sancti Petri. Dono item [1] duas partes de Witlesmere, cum aquis, & cum piscinis, & cum paludibus; inde per Merelade continenter ad amnem qui dicitur Nen, indeque Orientem versus ad Cyngesdælf. Volo item ut Mercatum sit in eo ipso oppido, & ne ullum aliud sit inter Stanford & Huntandune. Volo item ut hoc modo persolvatur Theloneum: primo à Wytlesmære usque ad Theloneum Regis de hundredo de Northmannescros; postea retro à Witlesmære per Merelade continenter ad Nen*, & sicut aqua ea decurrit ad Crulande, & de Cruland ad Must, & de Must ad Cyngesdælf & ad Witlesmære. Volo item ut omnes immunitates & omnia privilegia quæ mei decessores concesserunt, permaneant. Quæ [omnia] subscriptione & signo crucis Christi confirmo. ✠. Tum respondens Archiepiscopus de Cantwarbyrig Dunstanus dicebat: Ego confirmo quæcunque hic donata sunt & dicta, & omnia quæ tui aut mei decessores concesserunt, ea permanere volo: & quisquis id violaverit, ei denuncio Dei execrationem, omniumque Sanctorum, & omnium consecratorum capitum, ac meam, nisi venerit ad resipiscentiam. Dono item sancto Petro nominatim meam Ependytim, meam stolam, meamque vestem, in quibus Christo serviant.

* *Post* Peter *perperam opinor legit Cod.* Laud. *unde hæc desumpsimus,* ⁊.

1 *Quartam partem stagni quod dicitur Witlesmere.* Chart. Pet. * *Et inde sicut aqua currit ad Walmisforde, & de Walmisforde usque ad Stanford, & de Stanforde juxta cursum aquæ usque ad Cruland, &c.* Chart. Pet.

a Hæc

serviant. Ego Oswaldus Archiepiscopus de Eoferwic confirmo omnia hæc verba per sanctam Crucem in quam Christus passus est. ✠. Ego Athelwoldus Episcopus benedico omnibus qui hoc observaverint, & excommunico omnes qui hoc violaverint, nisi venerint ad resipiscentiam. Aderant etiam Ælfstanus Episcopus, Athulfus Episcopus, & Escwi Abbas, & Osgarus Abbas, & Æthelgarus Abbas, & Ælferus Dux, Æthelwinus Dux, Brihtnothus, Oslacus Dux*, & complures alii viri præclari; qui omnes id confirmarunt, & omnes id signarunt cum Christi cruce. ✠. Hoc factum est post Domini nostri nativitatem DCCCCLXXII. [& regni] Regis XVI. anno. Tum emit Abbas Aldulfus agros quamplurimos, & ditavit magnopere cum iis illud Monasterium: ibi autem fuit [Abbas,] donec Oswaldus Archiepiscopus de Eoferwic decessisset, ac tum electus est in Archiepiscopum. Statim postea electus est alius Abbas de eodem Monasterio; is Kenulfus dictus est; & fuit postea Episcopus de Wintanceaster. Hic primus exstruxit murum circa Monasterium, ac tum indidit ei nomen BURCH, quod antea appellabatur Medeshamstede. Is ibi fuit [Abbas,] donec constitueretur Episcopus de Wintanceaster; tuncque electus est alius Abbas de eodem Monasterio, qui dictus fuit Ælfsius: iste Ælfsius fuit Abbas quinquaginta annis. Hic [è terra] effodit sanctam Kyneburgam & sanctam Cynesuitham, quæ jacuerunt in Castra; & sanctam Tibbam, quæ jacuit in Rihala; easque devexit ad Burch, & consecravit omnes sancto Petro uno die, retinuitque quamdiu ibi esset.

An. DCCCCLXIV. Hoc anno, expulit Eadgarus Rex Presbyteros in Wentana de antiquo Monasterio, etiamque de novo Monasterio.

þeowian. Ic Oswald Arcebiscop of Eoferwic geate ealle þas worde. þurh þa halga rode þet Crist wæs on þrowod. ✠. Ic Aðelwold biscop blætsige ealle þe þis healdon. ⁊ ic amansumie ealle þe þis tobræcon. buton he cume to dæd-bote. Her wæs Ælfstan biscop. Aðulf biscop. ⁊ Escwi abbot. and Osgar abbot. ⁊ Æðelgar abbot. ⁊ Ælfere ealdorman. Æðelwine ealdorman. Brihtnoð. Oslac ealdorman. ⁊ feola oðre rice men. ⁊ ealle hit geatton. and ealle hit writen mid Cristes mæl. ✠. Ðis wæs gedon syððon ure Drihtnes acennednesse DCCCCLXXII. þes kinges XVI. gear. Ða bohte se abbot Aldulf landes feola ⁊ manega. ⁊ godede þa þ mynstre swiðe mid ealle. and wæs þær þa swa lange þ se Arcebiscop Oswald of Eoferwic wæs forð-gewiton. ⁊ man cæs him þa to Erce-biscop. And man cæs þa sona oðer abbot of þe sylfe mynstre. Kenulf wæs gehaten. se wæs syððon biscop in Wintan-ceastre. And he macode fyrst þa wealle abutan þone mynstre. geaf hit þa to nama Burch þe ær het Medeshamstede. Wæs þær swa lange þ man sette him to biscop on Wintan-ceastre. þa cæs man oðer abbot of þe silue minstre. þe wæs gehaten Ælfsi. se Ælfsi wæs þa abbot syððon fiftig wintre. He nam up sca. Kyneburh. ⁊ s. Kynesuið. þe lægen in Castra. and s. Tibba þe læi in Rihala. ⁊ brohte heom to Burch. and offrede heom eall s. Peter on an dæi. ⁊ heold þa hwile þe he þær wæs":·

An. DCCCCLXIV. [a] Her drefde Eadgar cyning þa [b] preostas on Ceastre [c] ut" of ealdan mynstre". ⁊ [d] eac" of niwan mynstre.

---

a *Hæc Latinè* Laud. *sic: Hic expulsi sunt Canonici de veteri monasterio.* b canonicas. *Cot.* c *Ex Cot.* d *Ex Cot.*

* *Addit* Chart. Pet. --- *Ego Adelward Minister. Ego Ernulf Minister. Ego Affis Minister. Ego Alfunard Minister. Ego Freyegist. Ego Thured. Ego Vif. Ego Wilfric. Ego Otferd. Ego Wolstan. Ego Ringulf. Ego Alfstan. Ego Athelsis. Ego Wolfeah. Ego Athelmund. Ego Thureford. Ego Alfelin. Ego Frana. Ego Freyegist.*

a ⁊

stre. ⁊ of Ceortes-ige. ⁊ of Middeltune. [a] and sette hie mid munecan". And he sette Æðelgar abbod to niƿan mynstre to abbode. ⁊ Ordbyrht to Ceortes-ige. ⁊ Cyneƿeard to Midltune:·

DCCCCLXV.

[b] An. DCCCCLXVI. Her Ðoreð Gunneres sunu. forhergode Ƿest-moringa land. ⁊ þi ilcan geare Oslac feng to ealdor-dome:·

DCCCCLXVII. DCCCCLXVIII.

[c] An. DCCCCLXIX. Her on þissum geare Eadgar cyng het ofer-hergian eall Tenet-land:·

[d] An. DCCCCLXX. Her forð-ferde Oskytel Arcebisceop. se ƿæs ærest to Dorke-ceastre to leod-bisceope gehalgode. ⁊ eft to Eoferƿic-ceastre. be Eadredes cinges unnan ⁊ ealra his ƿitenena þ he ƿæs to Arcebisceope gehalgod. And he ƿæs XXII. ƿintra bisceop. ⁊ he forð-ferde on ealra halgena mæsse-niht. x. nihton ær Martines-mæssan æt Tame. And Ðurkytel abbot his mæg ferede þæs bisceopes lic to Bedan-forda. forðan þe he ƿæs ƿær þa abbud on þone timan:·

An. DCCCCLXXI. Her forð-ferde Eadmund æþeling. [e] ⁊ his lic lið æt Rumes-ige":·

D CCCLXXII.

An. DCCCCLXXIII. [f] Her Eadgar ƿæs. Engla ƿaldend. corðre [g] micelre. to [h] cynge gehalgod. on þære ealdan byrig Acemannes-ceastre. ac hie [i] buend.

nasterio, & de Ceortesige & de Middeltune, & in iis Monachos collocavit. Constituit etiam Æthelgarum Abbatem in novi Monasterii Abbatem, & Ordbryhtum [in Abbatem] de Ceortesige, & Cyneweardum de Midltune.

An. DCCCCLXVI. Hoc anno, Thoredus Gunneri filius devastavit Westmoringorum terram: & eodem ipso anno, Oslacus capessit præfecturam.

An. DCCCCLXIX. Hoc anno, Eadgarus Rex jussit devastari omnem terram Tenet [dictam.]

An. DCCCCLXX. Hoc anno, decessit Oskytelus Archiepiscopus; qui primum fuerat consecratus in Episcopum dioecesanum de Dorkeceaster: & postea, Eadwardi Regis consensu & omnium ejus Procerum, in Archiepiscopum ad Eboracum consecratus est. Fuit is XXII. annis Episcopus, & decessit nocte festi Omnium Sanctorum, x. noctibus ante Martini festum, apud Tame. Thurkytelus vero Abbas ejus propinquus devexit Episcopi corpus ad Bedanford, propterea quod is ibi esset eo tempore Abbas.

An. DCCCCLXXI. Hoc anno, decessit Eadmundus Clito; ejusque corpus jacet apud Rumesige.

An. DCCCCLXXIII. Hoc anno, fuit Eadgarus Anglorum gubernator, cum magno honore, in Regem consecratus * in veteri civitate Acemannesceaster [dicta:] incolæ

---

a ⁊ he sette þar to munecas. *Cot.* b *Ex Laud. Cot.* c *Ex Laud. Cot.* d *Ex Cant.* e *Deest Laud. Cant.* f *Hæc stylo magis perspicuo breviter sic habet* Laud. *ad an.* DCCCCLXXII. Her ƿæs Eadgar æþeling gehalgod to cyninge on Pentecoste mæsse dæi. on v. idus Maii. þe XIII. gear þe he to rice feng æt Hata baðum. ⁊ he ƿæs þa ana ƿana XXX. ƿintra. *Hoc anno, fuit Eadgarus Clito consecratus in Regem in Pentecostes festo, v. Idus Maii, decimo tertio anno ex quo regnum capessiverat apud calida balnea, & regnavit* XXX. *annis, uno excepto. Ad eundem fere modum exprimit Cod. Cot.* Her ƿas Eadgar æþeling gehalgod to cinge on Pentecoste dæg. on v. idus Mai. on þan þreoteoðan geare þas he to rice feng. at Acemannes-beri þ is at Baðine. ⁊ he ƿæs þa XXIX. ƿintra:· g micclum. *Cant.* h *Sic Cant.* cyning. *Wheel.* i egbuend. *Cant.*

* 5. *Idus Maii.* Flor.

colæ vero alio vocabulo Bathoniam appellant. Ibi fuit gaudium magnum omnibus; exortum est in fausto illo die, quem vulgus nominat appellatque Pentecostes diem. Ibi convenerat sacerdotum cœtus: ingens Monachorum turba; sapientumque Concilium. Tunc effluxerant decies centum anni numerati à natalitiis illustris Regis, luminum custodis, nisi quod superererint adhuc anni numero (prout narrant Historiæ) septem & viginti; adeo ut triumphorum Domini [annus] prope millesimus effluxerat, quando hoc contigit. Idemque Eadmundi filius contriverat novem & viginti ærumnosos & molestos annos in mundo, quum hoc factum esset: tricesimo demum anno fuit consecratus. Et statim post hæc Rex ducebat omnes suas navales copias ad Lægeceaster, ubi ei obviam venerunt VI. Reges, & omnes cum eo fœdere facto polliciti sunt sese cooperarios futuros terra marique.

oðre worde [a]beornas″ [b]Baðon nemnað. Þær wæs blyss micel. on þam eadegan dæge. eallum geworden þone niþa bearn. nemnað ⁊ [c]cygað. Pentecostenes dæg. Ðær wæs preosta heap. micel muneca þreat. mine gefræge. gleawra gegadrod. And þa agangen wæs. tyn hund wintra. geteled rimes. fram gebyrd tide. bremes cyninges. leohtahyrdes. buton þær to lafe. þa agan wæs winter getæles. þæs þe gewritu secgað. seofon ⁊ twenti. swa neah wæs sigora frean. þusend aurnen. þa þa þis gelamp. ⁊ him Eadmundes eafora. hæfde nigon ⁊ twenti. nið weorca heard wintra on worulde [d]þa″ þis geworden wæs. ⁊ þa on þam XXX. wæs þeoden. ⁊ gehalgod. [e]And sona æfter þam se cyng [f]geleadde [g]ealle his scip-here to [h]Læge-ceastre. ⁊ þær him comon [i]on-gean VI. cyningas. ⁊ ealle [k]wið trywsodon″ þ hi woldon [l]efen-wyhton beon on sæ ⁊ on lande″:.

DCCCCLXXIV.

An. DCCCCLXXV. Hoc anno, [morte] finivit terræ triumphos Eadgarus, Anglorum Rex: elegit sibi aliam lucem, speciosus & lætus; & hanc fragilem reliquit vitam, quam

[m]An. DCCCCLXXV. Her geendode. eorðan dreamas. Eadgar Engla cyning. ceas him oðer leoht. wlitig and wynsum. and ðis wace for-let. lyf [n]þas læne

a Ex Cant. *b* Baðan. *Cant.* *c* cegeað. *Cant.* *d Ex Cant.* *e Ex Laud. Cot.* *f* gelædde. *Cot.* *g* eal. *Cot.* *h* Leges- *Cot.* *i* togeanes. *Cot.* *k* him on hand sealdon. *Cot.* *l* --wihte. *Cot.* *m Eadgari mortem & filii successionem hoc modo describit Cod.* Laud. Her Eadgar gefor. Angla reccent. West-Seaxena wine ⁊ Myrcene mund-bora. Cuð wæs þet wide geond feala þeoda þ aferan Eadmund ofer ganetes-bað cyningas hine wide wurðodon side. bugon to cyninge swa wæs him gecynde. næs se flota swa rang. ne se here swa strang. þ on Angel-cynne æs him gefetede. þa hwile þe se æþela cyning cyne-stol gerehte. And her Eadward. Eadgares sunu. feng to rice. And þa sona on þam ilcan geare on hærfeste. ætewode Cometa se steorra. ⁊ com þa on þam æftran geare swyðe mycel hungor. ⁊ swyðe mænigfealde styrunga geond Angel-cyn. *i. e. Hoc anno, Eadgarus decessit, Anglorum gubernator, West-Saxonum gaudium, & Merciorum protector. Cognitum id fuit late per multas gentes, adeo ut filium Eadmundi trans fulicarum balneum Reges longe lateque coluerunt: subditi erant isti Regi tanquam esset iis [Dominus] naturalis. Non fuit classis ita præpotens, aut exercitus ita fortis, qui in Anglica gente ipsis cibum postulabant, dum hic Rex nobilis regnum gubernaret. Et hoc anno, Eadwardus, Eadgari filius, capessit regnum. Et statim, eodem anno, in autumno, apparuit stella Cometa [dicta:] devenitque sequenti anno magna admodum fames, & quamplurimi motus per Anglicam gentem. --- Hæc breviter sic exprimit Cod. Cot.* Her Eadgar cing forðferde. ⁊ Eadward his sunu feng to rice. And þys ylcan geares on hærfeste atywde Cometa se steorra. And on þam æftran geare com swyðe micel hunger. ⁊ swyðe manifealde (*desideratur* styrunga) geond Angel-cynn. *n* þis. *Cant.*

a wær

læne nemnað. leoda bearn. men on moldan. þæ ne monað gehwær in þisse æþel tyrf. þa þe ær wæran. on rim-cræfte. rihte getogene. Julius nomað. [a] ꝥ se onga" gewat on þone [b] eahtateoðan dæg. Eadgar of life. beorna beah. gyfa. ⁊ feng his bearn syððan to cyne-rice. cild unweaxen. eorla ealdor. þam wæs Eadweard nama. ⁊ him tyrfæst hæleð. tyn nihtum ær. of Brytene gewat. biscop se goda. þurh gecyndne cræft. þam wæs Cyneweard nama:- Ða [c] wæs on Myrce". on mine gefræge. wide ⁊ wel hwær. waldendes lof. afylled on foldan. feala wearð to-dræfed. gleawra Godes þeowa. ꝥ wæs gnornung micel. þam þe on breostum. wæg byrnende lufan. metodes on mode. þa wæs mærða fruma. to swiðe forsewen. sigora waldend. rodera rædend. þa man his riht to-bræc. [d] ⁊" þa wearð eac adræfed. deormod hæleð. Oslac of earde. ofer yða gewealc. ofer ganotes bæð. gamol feax hæleð. wis ⁊ word snotor. ofer wætera geðring. ofer hwæles æþel. hama bereafod. [e] ⁊ þa wearð" ætywed. uppe on roderum. steorra on staðole. þone stið ferhðe. hæleð hige gleawe. hatað wide. Cometa be naman. cræftgleawe men. wise soðboran. wæs geond wer þeode. waldendes wracu. wide gefræge hungor ofer hrusan. ꝥ eft heofona weard gebette brego Engla geaf. eft blisse gehwæm egbuendra þurh eorðan westm:- [f] Her Ælfere ealdor-man het to-wurpon [g] swyðe" manig munuclif þe Eadgar cing het ær þone halgan biscop Aðelwold gestaðelian". [h] And on þam timan wæs eac Oslac se mæra eorl gentod of Angel-cynne":-

[i] An. DCCCCLXXVI. Her wæs se micla hungor on Angel-cynne":-

[k] An. DCCCCLXXVII. Her wæs ꝥ

caducam nuncupant indigenæ mortales. Eum mensem ubique in patria terra, qui antehac erant in arte Chronologica rite edocti Julium appellant, cujus decimo octavo die, juvenis Eadgarus nobilibus torquium largitor decessit ex hac vita; & postea capessit ejus filius regnum, puer immaturus, Ducum Dominus, cui nomen fuit Eadweardus; isque heros eximius. Decem ante noctes [1] de Britannia cessit Episcopus naturæ indole bonus, cui fuit nomen Cyneweardus. [2] Tum fuit in Mercia longe lateque solicitudo: Domini gloria corruit in terra: multi de sapientibus Dei servis conturbati erant: Hinc fuit iis mœstitia qui in pectoribus & mente fovebant ardentem amorem Dei. Tum fuit miraculorum auctor, Olympi Dominus, signorum gubernator, multum despectus, dum homines ejus jura violarent. Tum etiam fuit dilectus Dux Oslacus pulsus de terra, trans fluctuum volutationem, trans fulicarum balneum, promissa cæsarie heros, sapiens & sermone prudens: trans fremitum aquarum, trans balœnarum patriam, lare spoliatus. Tum fuit ostensa superne in cœlis, stella in firmamento, quam sagaci admodum mente homines, ubique Cometæ nomine vocant: periti [nempe] homines, & scientes Astrologi. Fuit per hanc gentem Domini vindicta, passim sæviit fames per montes: eam in posterum cœlestis adimat Angelorum Dominus: det in posterum lætitiam cuique incolarum ex terræ frugibus. Hoc anno, Ælferus Dux mandavit destrui multa Monasteria, quæ Eadgarus Rex antea jusserat sanctum Episcopum Athelwoldum restaurare. Sub hoc item tempus fuit Oslacus Comes ille insignis pulsus de Anglia.

An. DCCCCLXXVI. Hoc anno, fuit magna fames in Anglica gente.

An. DCCCCLXXVII. Hoc anno, fuit magna

---

a wær se geonga. *Cant.* *b* eahtoðan. *Cant.* *c* wearð on Myrcum. *Cant.* *d Deest Cant.* *e* þa wearð eac. *Cant.* *f Ex Laud. Cot.* *g Deest Cot.* *h Ex Laud.* *i Ex Cant.* *k Ex Cant.*

1 *Mortuus est.* 2 *Hic fortasse de expulsione Monachorum queritur.*

magna ista Synodus apud Kyntlingtune post Pascha, & ibi obiit Sidemannus Episcopus morte repentina, 11. kal. Maii. Is fuit Devonensium Episcopus, & in votis habuit ut corpus sepeliretur apud Cridiantune, Episcopalem sedem suam. Tum jusserunt Eadweardus Rex & Dunstanus Archiepiscopus ut deportaretur ad sanctæ Mariæ Monasterium quod est apud Abbandune; quod & factum: & honorifice sepultus est à Boreali [ejus] parte, in sancti Pauli porticu.

An. [1] DCCCCLXXVIII. Hoc anno, omnes majores natu Anglicæ gentis Optimates deciderunt apud Calne de quodam solario, præter sanctum Dunstanum Archiepiscopum solum, [qui] pedem figebat in quandam trabem: atque aliqui quidem [membris] vehementer attriti fuerunt, aliqui ne vivi quidem evaserunt. Hoc anno, [2] fuit Eadweardus Rex interfectus, sub vesperum, apud Corfesgeate, xv. kal. Aprilis; & sepultus est apud Werham absque omni Regali honore. Non erat ab Anglica natione quicquam magis impium admissum quam fuit hoc, ex quo tempore primum Britanniam petebant. Homines eum trucidarunt, verum Deus eum celebravit. Fuit, dum viveret, terrestris Rex, nunc vero post mortem est cœlestis sanctus. Ejus [mortem] ulcisci nolebant terrestres propinqui; eam vero illius cœlestis pater fortiter ultus est. Terrestres interfectores conati sunt illius memoriam de terra adimere; supernus autem ultor, ejus memoriam in cœlis & in terra dilatavit, siquidem ii qui nolebant olim ejus vivo corpori genua ponere, nunc suppliciter genibus pronis colunt mortua ejus ossa. Hinc possumus colligere, hominum

miccle ȝemot æt Kyntlingtune ofer Eastron. ⁊ þær forð-ferde Sideman biscop on hræd-lican deaðe. on 11. kal. Maii. se wæs Defna-scire biscop. ⁊ he wilnode ꝥ his lic wærte sceolde beon æt Cridiantune. æt his biscop-stole. Ða het Eadweard cing ⁊ Dunstan Arcebisceop ꝥ hine man ferede to sca. Marian mynstre ꝥ is æt Abbandune. ⁊ man eac swa dyde. ⁊ he is eac arwyrðlice bebyrged on þa norð healfe on scs. Paulus portice":.*---

An. DCCCCLXXVIII. [a] Her [b] on þissum geare". ealle þa yldestan Angelcynnes witan gefeollan æt Calne of anre up-flogan. butan se [c] halgan Dunstan Arcebiscop ana æt-stod uppon anum beame. ⁊ [d] sume þær" swiðe gebrocode wæron. ⁊ sume [e] hit ne gedygdan mid þam life":. [f] Her [g] wearð Eadweard cyning of-slegen. [h] on æfen-tide æt [i] Corfes-geate. [k] on" xv. kl. Apr. ⁊ hine man [l] bebyrigde æt Werham buton [m] ælcum [n] cynelicum wurð-scipe. Ne wearð Angel-cynne nan [o] wærsa dæd gedon" þonne þeos wæs. syððon hi ærest [p] Brytonland" gesohton'. [q] Men hine of-myrðrodon. ac God hine mærsode. He wæs on life eorðlic cing. he is nu æfter deaðe heofonlic sanct. Hine nolden his eorðlican magas wrecan. ac hine hafað his heofonlica fæder swiðe gewrecen. Ða eorðlican banan woldon his gemynd on eorðan adilgian". [r] ac se uplica [s] wrecend hafað his gemynd on [t] heofenum. ⁊ on eorðan to-bræd. [u] forðam" þa þe nolden ær to his libbendum lichaman [x] on-bugan. þa nu eadmodlice on cneowum abugað to his [y] dædum banum". [z] Nu we magon ongytan

* *Hic desinit Cod.* Cant. *a Ex Laud. Cot. b Deest Cot. c* halga. *Cot. d* of þam. *Cot. e* hit mid þam liue hit gebohtan. *Cot. f Ad an.* DCCCCLXXIX. *referunt Codd. Laud. Cot. quæ in hoc anno sequuntur. g* wæs. *Laud.* was. *Cot. h Ex Laud. Cot. ad verba* Men hine *&c. i* Corf. *Cot. k Deest Cot. l* byrigde. *Cot. m* ælcan. *Cot. n* --lice. *Cot. o* wyrse deað. *Cot. p* Brytene. *Cot. q Ex Laud. r Ex Laud. Cot. ad verba* Nu we magon *&c. s* drihten. *Cot. t* heofonan. *Cot. u Deest Laud. x* abugan. *Cot. y* deadum. *Cot. z Ex Laud.*

1 977. Flor. 2 *De Eadweardi morte vide* Brompt. *inter X. Scriptores p.* 873, 874, *&c.*

a her.

ʒẏꞇan ꝥ manna ƿiꞅꝺom. ⁊ ꞅmeaʒunʒa. ⁊ heoꞃe ꞃæꝺaꞅ ꞅẏnꝺon nahꞇlice onʒean Ʒoꝺeꞅ ʒeþeahꞇ. Anꝺ "[a]on þiꞅ ilcan ʒeaꞃe". ꝼenʒ Æðelꞃeꝺ [b]æþelinʒ hiꞅ bꞃoðoꞃ" ꞇo ꞃice. [c]⁊ he ƿæꞅ æꝼꞇeꞃ þam ꞅƿiðe hꞃæꝺlice. miꝺ mẏcclum ʒeꝼean Anʒel-cẏnneꞅ ƿiꞇon. ʒehalʒoꝺ ꞇo cẏninʒe æꞇ Cẏninʒeꞅ-ꞇun":.

DCCCCLXXIX.

[d]An. DCCCCLXXX. Ƕeꞃ on þiꞅum ʒeaꞃe. [e]ꞅ. Dunꞅꞇanuꞅ ⁊" Ælꝼeꞃe ealꝺoꞃman ʒeꝼeꞇꞇe þeꞅ halʒian cẏninʒeꞅ [f]ꞅ. Eaꝺƿaꞃꝺ" [g]lichaman æꞇ Ƿæꞃham. ⁊ ʒeꝼeꞃoꝺe hine miꝺ mẏcclum ƿuꞃðꞅcipe ꞇo [h]Scæꝼꞇeꞅ-bẏꞃiʒ":.

[i]An. DCCCCLXXXI. Ƕeꞃ comon æꞃeꞅꞇ þa VII. ꞅcipu. ⁊ ʒeheꞃʒoꝺen Ƕamꞇun:.

DCCCCLXXXII.

An. DCCCCLXXXIII. Ƕeꞃ ꝼoꞃð-ꝼeꞃꝺe Ælꝼheꞃe ealꝺoꞃ man. [k]⁊ ꝼenʒ Ælꝼꞃic ꞇo þam ilcan ealꝺoꞃ-ꝺome":.

An. DCCCCLXXXIV. Ƕeꞃ ꝼoꞃð-ꝼeꞃꝺe ꞅe ƿell-ƿillenꝺa biꞅceoƿ [l]oꝼ Ƿinceaꞅꞇꞃe" Aðelƿolꝺ. [m]muneca ꝼæꝺeꞃ". [n]⁊ ꞅio halʒunʒ þæꞅ æꝼꞇeꞃ-ꝼẏlʒenꝺan biꞅceoꝼeꞅ Ælꝼheaheꞅ. ꞅe þe oðꞃan naman ƿæꞅ ʒeciʒeꝺ Ʒoꝺƿine. ƿæꞅ XIV. kł. Novembꞃiꞅ. ⁊ he ʒeꞅæꞇ þone biꞅcop-ꞅꞇol on þaꞃa ꞇƿeʒꞃa Apoꞅꞇola mæꞅꞅe-ꝺæʒ Simoniꞅ ⁊ Juꝺæ. on Ƿinꞇan-ceaꞅꞇꞃe":. [o]Anꝺ heꞃ ƿæꞅ Eaꝺƿine ꞇo abb. ʒehalʒoꝺ ꞇo Abban-ꝺune":.

[p]An. DCCCCLXXXV. Ƕeꞃ Ælꝼꞃic ealꝺoꞃ-man ƿæꞅ uꞇ-aꝺꞃæꝼeꝺ:.

An. DCCCCLXXXVI. [q]Ƕeꞃ [r]ꞅe cẏninʒ ꝼoꞃ-ꝺẏꝺe þeꞇ biꞅcop-ꞃice æꞇ Ƕꞃoꝼeceaꞅꞇꞃe". [s]⁊ heꞃ com æꞃeꞅꞇ ꞅe mẏccla ẏꞃꝼ-ƿalm on Anʒel-cẏn":.

ſapientiam ac machinationes, eorumque conſilia nihili eſſe contra Dei conſilium. Hoc item anno, capeſſit regnum Æthelredus Clito ejus frater; iſque fuit [1] brevi poſtea, magno cum gaudio Procerum Anglicæ nationis, conſecratus in Regem apud Cyningeſtun.

An. [2] DCCCCLXXX. Hoc anno, ſanctus Dunſtanus & Ælferus Dux ſublatum ſancti Regis, ſancti Eadwardi, corpus [ſepultum] apud Wærham devexerunt magno quidem cum honore ad Scæftesbyrig.

An. [3] DCCCCLXXXI. Hoc anno, primum venerunt VII. naves, & devaſtarunt Hamtun.

An. DCCCCLXXXIII. Hoc anno, deceſſit Ælfherus Dux, & Ælfricus capeſſit eandem præfecturam.

An. DCCCCLXXXIV. Hoc anno, * deceſſit benevolus Epiſcopus de Winceaſter Athelwoldus, [4] Monachorum pater: & conſecratio ſucceſſoris Epiſcopi Ælfeagi, cui cognomen erat Godwinus, fuit XIV. kal. Novembris; conſtitutus autem eſt in Epiſcopali ſede, in Wintanceaſter, in feſto duorum Apoſtolorum Simonis & Judæ. [5] Hoc item anno, fuit Eadwinus in Abbatem conſecratus ad Abbandune.

An. DCCCCLXXXV. Hoc anno, Ælfricus Dux fuit expulſus.

An. DCCCCLXXXVI. Hoc anno, Rex devaſtavit [6] Epiſcopatum apud Hroſeceaſter: & hoc anno primum ſæviit magna animalium lues in Anglica natione.

An

a heꞃ. *Laud.* *b Deeſt Laud.* *c Ex Laud. quæ breviter ſic complexus eſt Cot. ad initium anni* DCCCCLXXX. Ƕeꞃ ƿeaꞃð Æðelꞃeꝺ ʒehalʒoꝺ on cinʒe on Cinʒeꞅ-ꞇune. *d Ex Laud. Cot.* *e Deeſt Laud.* *f Deeſt Laud.* *g* ---ma. *Cot.* *h* Sceaꝼꞇeꞅ-bẏꞃi. *Cot.* *i Ex Laud.* *k Ex Laud.* *l Ex Cot.* *m Ex Laud.* *n Deſunt Laud. ad verba* Anꝺ heꞃ ƿæꞅ *&c.* *o Ex Laud.* *p Ex Laud.* *q Ex Laud. Cot.* *r* Æʒelꞃeꝺ cinʒ. *Cot.* *s Ex Laud.*

1 XVIII. *kal. Maii.* Flor. 2 979. Flor. 3 980. Flor. * *Calendis Auguſti.* 4 *Qua de cauſa dictus ſit Monachorum pater vide ſupr. An.* 963. 5 *Ad an.* 985. Flor. 6 *Terras ſancti Andreæ Apoſtoli devaſtavit.* Flor.

a. Ex

An. [1] DCCCCLXXXVII. Hoc anno, Wecedport fuit devaſtatum.

An. DCCCCLXXXVIII. Hoc anno, fuit Goda, Danicus Thanus, interfectus; & magna ſtrages una [facta eſt.] Et hoc anno, Dunſtanus ſanctus ille Archiepiſcopus, dereliquit hanc vitam & petiit cœleſtem *: ac Æthelgarus Epiſcopus capeſſit poſt eum Archiepiſcopatum; verum haud longe poſt id vixit, uno [nempe] tantum anno, & tribus menſibus.

An. DCCCCLXXXIX. Hoc anno, Ædwinus Abbas deceſſit, & ſucceſſit Wulfgarus. Hoc item anno, Siricus conſecratus eſt in Archiepiſcopum, & poſtea profectus eſt Romam ad [petendum] Pallium.

DCCCCXC.

An. DCCCCXCI. Hoc anno, devaſtabatur G....wic; & brevi poſtea fuit Brihtnothus Dux interfectus apud Mældune. Eodem anno, decretum eſt primum jam ut ſolveretur tributum Danicis viris, propter magnos horrores quos incuſſerunt incolis maritimis; in primis nempe, x. millia librarum. Illud conſilium conſtituit Siricus Archiepiſcopus.

An. DCCCCXCII. Hoc anno, Oſwaldus, beatus ille Archiepiſcopus, dereliquit hanc vitam, & petiit cœleſtem †: & Æthelwinus Dux deceſſit eodem ipſo anno. Tum decrevit Rex, & univerſi ejus Proceres, ut congregarentur omnes naves firmiores ad Lundenbyrig: & Rex claſſi præ-

[a] An. DCCCCLXXXVII. Her Weced-port wes geherȝod″:·

An. DCCCCLXXXVIII. [b] Her wæs Goda. se Dænisca þegn. of-slægen. 7 mycel wæl mid him. And″ [c] her [d] Dunstan se halga Arceb. [e] for-let þis lif. 7 geferde þ heofonlice″. 7 Æðelgar [f] biscop″ feng æfter him to [g] Arceb.-stol. 7 [h] he″ litle hwile æfter þam leofode. butan an gear. 7 [i] III. monþas″:·

An. DCCCCLXXXIX. [k] Her Ædwine abb. forð-ferde. 7 feng Wulfgar to. And″ [l] her Siric wæs gehadod to Arceb.″ [m] 7 æfter ferde to Rome æfter his pallium″:·

An. DCCCCXCI. [n] Her wæs [o] G....wic″ geherȝod″. [p] 7 [q] æfter þam swyðe raðe″ wæs Brihtnoð ealdor-man of-slægen æt Mældune. And on þam [r] ylcan″ geare man gerædde þ man geald ærest gafol Deniscan [s] mannum. for þam [t] mycclan brogan″ þe hi worhtan be [u] þam″ sæ riman. þ wæs ærest x. þusend punda. þæne ræd gerædde Siric Arceb.″

An. DCCCCXCII. [x] Her Oswald se eadiga Arceb. [y] for-let his lif″. 7 geferde þ heofonlice. 7 Æðelwine ealdor-man gefor on þam ilcan geare. [z] Ða gerædde se cyng 7 ealle his witan þ man gegaderode [a] ealle″ þa scipu þe ahtes wæron to Lunden-byrig. [b] 7 se cyng þa betæhte

a Ex Laud. quæ ſic habet Cot. Her wæs Wæcedport for-bærnd. *b Ex Laud. c Ex Laud. Cot. d* --stanus. *Cot. e* forð-ferde 7 geferde þ heofonlice lif. *Cot. f* abbod on Niw-mynstre. *Cot. g* Arce-stole. *Cot. h Deeſt Cot. i* VIII. *Cot. k Ex Laud. l Ex Laud. Cot. m Ex Cot. n Ex Laud. o l.* Gypes-wic. *teſte* Florentio. *p Ex Laud. Cot. q* Her. *Cot. r Deeſt Laud. s* mannan. *Laud. t* wundran. *Laud. u Deeſt Laud. x Ex Laud. Cot. ad verba* butan an scip *&c. y* forð-ferde. *Laud. z* Her. *Laud. a Deeſt Laud. b Hæc ſic habet Cot.* to þan þ man scolde fandian gif man mihte betræppan þane here ahwær wið-utan. Ac Ælfric ealder-man. an of þam þa se cyng hæfde mæst truwe to. het gewarnian þone here. 7 on þare nihte þa hi scolden on morgen to-gædere cuman. se sylfa Ælfric scoc fram þare fyrde. 7 se here þa æt-bærst. *i. e. ut tentarent ſi ubivis circumvallari poſſent pagani. Verum Ælfricus Dux, unus ex iis quibus Rex maxime confidit, juſſit paganos [ſibi] cavere, & ea nocte quæ*

1 988. Flor. * XIV. *kal. Junii.* Flor. 2 990. Flor. † II. *kal. Martii.* Flor.

præ-

tæhte þa fyrde to lædene Ealfrice ealdorman. ⁊ Þorode eorl. ⁊ Ælfstane biscop. ⁊ Æscwige biscop. ⁊ sceoldan cunnian gif hi muhton þone here ahwær utene betræppen. Ða sende se ealdorman Ælfric. ⁊ het warnian þone here. ⁊ þa on þere nihte þe hi on þone dæi togædere cumon sceoldon. þa sceoc he on niht fram þære fyrde him sylfum to mycelum bismore. ⁊ se here þa ætberst" [a]buton an scip þær man ofsloh. And þa gemætte se here þa scipu of Eastenglum ⁊ of Lunden. ⁊ hi þær ofslogon mycel wæl. ⁊ ꝥ scip genamon eall gewæpnod. ⁊ gewædod þe se ealdorman on wæs. And þa æfter Oswaldes Arceb. forð-siðe feng Ealdulf abb. of Burch to Eofer-wic-stole ⁊ to Wigerna-ceastre. ⁊ Kenulf to þam abbot-rice æt Burch":

fecit Ealfricum Ducem, & Thorodum Ducem, & Ælfstanum Episcopum, & Æscwigum Episcopum; [mandans] ut conarentur, si qua possent, exercitum [paganorum] circumvallare. Tunc misit Dux Ælfricus, & jussit ut sibi caveret [1] exercitus; nocteque quæ præcessit diem, quo congressuri erant prælio, subduxit se clanculum à classe [Regia,] magno cum sui dedecore; adeo ut pagani effugerent, præter unam navem quæ ibi periit. Postea obviam venerunt pagani navibus de Orientalium Anglorum & Lundinensium; & ibi magna [paganorum] facta est strages; & navis capta, cum armis & armamentis, in qua fuit Dux. Post Oswaldi Archiepiscopi obitum, capessit Ealdulfus Abbas de Burch Eboracensem sedem, ac Wigorniensem: & Kenulfus istam Abbatiam quæ apud Burch.

An. DCCCCXCIII. [b]Her on þyssum geare. com Unlaf mid þrym ⁊ hund nigentigon scipum to Stane. and forhergodon ꝥ on ytan. ⁊ for þa þonan to Sandwic. ⁊ swa þonan to Gypeswic. ⁊ þæt eal ofereode. ⁊ swa to Mældune. ⁊ him com þær to-genes Byrhtnoð ealdor-man mid his fyrde. ⁊ him wið gefeaht. ⁊ hie þone ealdor-man þær ofslogon. ⁊ wælstowe geweald ahton. ⁊ him man nam frið wið. ⁊ hine nam se cyning syððan to biscopes handa. [c]þurh Siricer lare Cant-wara biscopes. ⁊ Ælfeages Win-ceastre": [d]Her [e]on þissum geare" wæs Bæbban-burh tobrocon. ⁊ mycel here-huðe þær genumen. And æfter þam com to Humbran-muðe se here. ⁊ þær mycel yfel geworhtan [f]ægðer ge on Lindes-ige. ge on Norð-hymbran". Ða gegaderode man [g]swiðe" mycele fyrde. ⁊ þa hi to-gædere gan sceoldan. þa

An. DCCCCXCIII. Hoc anno, venit Unlafus cum tribus & nonaginta navibus ad Stane; & devastarunt ejus confinia: profecti sunt inde ad Sandwic, indeque ad Gypeswic, & totum illud devastarunt: inde ad Mældune, ubi adversum eos venit Byrhtnothus Dux cum suis copiis, cumque iis depugnabat; verum Ducem istum ibi interfecerunt, & loco stragis dominati sunt, paxque cum iis facta est, ac [2] eum postea Rex [3] in consecratione suscepit, ex præcepto Sirici Cantwarorum Episcopi, & Ælfeagi Wintoniensis. Hoc anno, fuit Bebbanburga destructa, & magna præda ibi capta. Post hæc venerunt pagani ad Humbri ostium, & ibi multum damni dederunt, tum [Insulæ] de Lindesige, tum Northymbris. Hinc coactæ sunt copiæ quamplures; verum cum essent prælio congressuri, primum [4] auctores fugæ

gæ

præcessit diem quo [prælio] erant congressuri, is ipse Ælfricus se subduxit à classe Regia; adeo ut [Danorum] exercitus effugerit.

a Quæ in hoc anno sequuntur desunt Cod. Cot. *b Desunt Cod.* Laud. *c Cod. Petroburg. d Ex Laud. Cot. ad Anni finem. e Deest Cot. f Deest Cot. g Deest Cot.*

1 *nempe Danorum.* 2 *Anlafum Norreganorum Ducem.* 3 *Vide infra An.* 994. 4 *Quia ex paterno genere Danici fuerunt.*

a Ex

gæ fuerunt Duces, nempe, Fræna, & Godwinus, & Frithegistus. Eodem ipso anno, jussit Rex excæcari Ælfgarum, Ælfrici Ducis filium.

An. DCCCCXCIV. Hoc anno, decessit Sigericus Archiepiscopus, & Ælfricus Wiltunensis Episcopus electus est, die Paschatis in Ambresbyri ab Ætelredo Rege, omnibusque ejus Proceribus. Hoc anno, venerunt Anlafus & Swegen ad Lundenbyrig, in Nativitate sanctæ Mariæ, cum quatuor & nonaginta navibus, & in eam civitatem acriter præliati sunt, illamque igni incendere conabantur. Verum ibi passi sunt plus damni ac mali, quam ipsis unquam putabant ullos cives potuisse inferre. Sancta enim Dei mater, ex sua misericordia civibus consuluit, eosque liberavit ab eorum inimicis. Cum inde discederent, dederunt maxima mala quæ ullus unquam exercitus potuit, incendio, & vastatione, & homicidio, [incolis] ad oras maritimas tum in Orientalibus Saxonibus, tum in Cantio, tum in Australibus Saxonibus, tum in Hamtunscyre. Tandem vero sibi comparabant equos, & equitantes quam late vellent, nefanda mala fecerunt. Tum decretum est à Rege ac Proceribus, ut [nuncii] ad eos mitterentur, iisque tributum ac victum promitterent, si modo à vastatione desisterent. Cui illi [petitioni] acquieverunt, venitque totus exercitus ad Hamtune, & ibi hiberna ceperunt: eos interim aluit totum Occidentalium Saxonum re-

on-ſtealdon þa here-togan ærest þone fleam. ꝥ wæs Fræna. ⁊ Godwine ⁊ Friðegyst". [a]On þysum ilcan geare het se cyng ablendan Ælfgar Ælfrices sunu ealdor-mannes".:-

An. DCCCCXCIV. [b]Her forð-ferde [c]Sigeric Arcebiscop". [d]⁊ Ælfric Wiltunscire biscop wearð gecoren on Easter-dæg on Ambres-byri fram Æðelrede cinge. ⁊ fram eallan his witan". [e]Her [f]on þisum geare". com Anlaf ⁊ Swegen to [g]Lunden-byrig. on Natiuitas sce. Marie. mid [h]IV. ⁊" hund [i]nigontigum scipum". [k]⁊ hi þa on þa burh festlice feohtende wæron". ⁊ eac hi mid fyre [l]ontendan woldon. Ac hi [m]þar gefeordon maran hearm ⁊ yfel" [n]þonne hi æfre wendon. ꝥ heom ænig burh-waru gedon sceolde. Ac se halige Godes modor. on þam hire mild-heortnisse. þære burh-ware gecyþde. ⁊ hi ahredde wið heora feondum". And [o]þa" [p]hi" þanon ferdon. ⁊ wrohton ꝥ mæste yfel þe æfre ænig here [q]don" mihte [r]on bærnette ⁊ hergunge. ⁊ on man-slihtum. ægðer be þam sæ-riman on East-Seaxum. ⁊ on Kent-lande. ⁊ on Suð-Seaxum. ⁊ on Hamtun-scire. And æt nyxtan naman heom hors. ⁊ ridon swa wide swa hi woldon. ⁊ unasecgendlice yfel wyrcende wæron". Ða gerædde se cyng ⁊ his witan. [s]ꝥ him man to sende. ⁊ him gafol behete". [t]⁊ metsunge. wið þon þe hi þære hergunge geswicon". And hi þa þet underfengon. [u]⁊ com þa eall se here to Hamtune ⁊ þær winter-setle namon".[x]⁊ hi man þær fedde geond eall West-Seaxna

a Ex Laud. b Ad an. DCCCCXCV. Laud. Cot. c Siric. Laud. Cot. d Sic Cod. Cot. Hæc ad An. DCCCCXCVI. sic habet Cod. Laud. wæs Ælfric gehalgod to Arceb. to Cristes cyricean. i. e. fuit Ælfricus consecratus in Archiepiscopum Ecclesiæ Christi. Et ad An. DCCCCXCIV. Wheel. ⁊ feng Ælfric Wiltun-scire biscop to þam Arcebiscop-rice. i. e. & capessit Ælfricus Wiltunensis Episcopus Archiepiscopatum. e Ex Codd. Laud. Cot. desumpsimus quæ in hoc Anno sequuntur. f Deest Cot. g Lundene. Cot. h Deest Cot. i nigantygon scipan. Cot. k fæstlice on þa burh fuhton. Cot. l atendan Cot. m þar Gode þanc wyrs geferdan. Cot. n Desunt Cot. o Deest Laud. p Deest Cot. q Deest Cot. r Hæc breviter sic complexus est Cod. Cot. on eallon þingon swa hwer swa hi ferdon. i. e. in omnibus rebus quoquo pervenerunt. s ꝥ heom man scolde gafol behatan. Cot. t Deest Cot. u Deest Cot. x ⁊ ec heom fodan geaf of eallan West-Seaxna rice. Cot.

a scipan.

Seaxna rice". ⁊ him man geald xvi. þusend punda. Ða sende se cyng æfter Anlafe cyninge. Ælfeach biscop. ⁊ Æþelward ealdor-man. ⁊ man gislade þa hwile in to þam [a] scipum. ⁊ [b] hi þa læddan" Anlaf mid mycclum wurðscipe [c] to þam" cynge to Andeferan. ⁊ se cyng Æðelred his [d] anfeng æt biscopes handa. ⁊ him cynelice gifode. And him þa Anlaf behet. [e] swa he hit eac" gelæste. þ he næfre eft to Angel-cynne mid unfriðe cuman nolde:·

gnum, ac iis ſoluta erant XVI. millia librarum. Tum Rex ad Anlafum Regem mittebat Ælfeagum Epiſcopum, & Æthelwardum Ducem; obſidibuſque interea apud naves relictis, deduxerunt Anlafum cum magno honore ad Regem [qui fuit] apud Andeferam; ac Rex Æthelredus eum in confirmatione ſuſcepit, regioque munere donavit. Tunc ei Anlafus pollicitus eſt (quod & præſtitit) ſe non unquam poſtea Anglicam nationem animo hoſtili petiturum.

[f] Hic Ricardus Vetus obiit, & Ricardus filius ejus ſuſcepit regnum, & regnavit XXXI. annis.

[g] An. DCCCCXCV. Her [h] on þissum geare" [i] æteowde Cometa se steorra:·

An. DCCCCXCV. Hoc anno, apparuit ſtella [dicta] Cometa.

DCCCCXCVI.

[k] An. DCCCCXCVII. Her on þissum geare. ferde se here abutan Defnanscyre into Sæfern-muðon. ⁊ þær gehergodon ægðer on Corn-wealum ge on Norð-walum. ⁊ on Defenan. ⁊ eodon him þa up æt Wecedport. ⁊ þær mycel yfel wrohtan on bærnette. ⁊ on man-slihtum. And æfter þam wendon eft abutan Penwiht-steort on þa suð-healfe. ⁊ wendon þa into Tamer-muðan. ⁊ eodon þa up oð þ hi comon to Hlida-forda. ⁊ ælc þing bærndon ⁊ slogon þ hi gemetton. ⁊ Ordulfes mynster æt Ætefing-stoce forbærndon. ⁊ unasecgendlice here-huðe mid him to scipa brohtan":· [l] Her Ælfric Arceb. ferde to Rome æfter his arce":·

An. DCCCCXCVII. Hoc anno, navigarunt pagani circa Devoniam in Sabrinæ oſtium; & ibi prædas egerunt tum in Cornwallis, tum in Northwallis, tum in Devonenſibus; ac deinde [in terram] aſcendentes apud Wecedport, ibi multum damni [incolis] dederunt incendiis ac homicidio. Poſt hæc circumnavigarunt Penwithſteort verſus oras Auſtrales, & appellentes in Tameræ oſtium, navibus devecti ſunt uſque dum veniſſent ad Hlidafordam, omnia incendentes ac interficientes quæcunque inciderent: Ordulfi item Monaſterium apud Ætefingſtoce combuſſerunt, amplamque prædam ſecum ad naves reduxerunt. Hoc anno, Ælfricus Archiepiſcopus profectus eſt Romam ad Pallium petendum.

[m] An. DCCCCXCVIII. Her gewende se here eft east-ward into From-muðan. ⁊ þær æghwær up-eodon swa wide swa hi woldon into Dorsætan. And man oft fyrde ongean hi gegaderode. ac sona swa hi to-gædere gan sceoldan. þonne wearð þær æfre þurh sum þing fleam astiht. ⁊ æfre hi æt ende sige ahton. And þonne oðre hwile lagen heom on Wiht-lande. ⁊ eoton heom þa hwile of Hamtun-scire ⁊ of Suð-Seaxum":·

An. DCCCCXCVIII. Hoc anno, converſi ſunt pagani poſtea verſus Orientem in Fromi oſtium, & ibi circumquaque peragrarunt quam late vellent in Dorſætaniam. Frequenter quidem adverſus eos exercitus collectus eſt; verum quoties prælio eſſent congreſſuri, ſemper aliquo infortunio impediti in fugam dati ſunt, ſemperq; in [belli] exitu pagani victoria potiti ſunt. Dein alia tempeſtate commorati ſunt in Vecta, & victum tum habebant de Hamtunſc. & de Auſtr. Saxonibus.

An

a scipan. *Cot.* *b* man lædde. *Cot.* *c Deest Cot.* *d* afeng. *Cot.* *e* ⁊ eac. *Cot.* *f Ex Laud.* *g Ex Laud. Cot.* *h Deest Cot.* *i* was ateowod. *Cot.* *k Ex Laud.* *l Ex Cot.* *m Ex Laud.*

a Ex

An. DCCCCXCIX. Hoc anno, pagani postea circumnavigarunt in Tamesin, & advecti sunt per Medewagam ad Hrofeceaster: ubi Cantuarienses copiæ obviam venerunt, & asperum prælium fuit initum. Verum (proh dolor) statim cesserunt ac fugerunt, propterea quod non haberent quantum opus esset auxilii. Hinc obtinebant Dani loci ubi facta est strages potestatem, & comparatis equis, equitabant quam late ipsis visum est, totamque ferme occidentalem Cantiæ plagam spoliarunt ac devastarunt. Tunc decretum est à Rege suisque Proceribus, ut navalis exercitus etiamque terrestris exercitus contra eos exiret. Verum ubi primum naves essent paratæ, moram traxerunt de die in diem, & oppresserunt miserum populum qui naves insedit: si quando autem egressura erat classis, impedita fuit de uno in aliud tempus; adeo ut semper passi sunt hostium copias adaugeri; cumque pagani de ora maritima recederent, nostra classis exire solebat. Ad ultimum vero nulli rei inserviit navalis exercitus, præter populi labores, & pecuniarum perditionem, & hostium incitationem.

An. M. Hoc anno, profectus est Rex in Cumerlande, & eam ferme totam devastavit. Tum naves ejus tentarunt circumnavigare Legceaster, ut ei obviam venirent, verum [propter ventos] haud potuerunt; devastarunt tamen [insulam] Mænige; & hostilis classis hac æstate conversa est [1] ad Ricardi regnum.

[a] An. DCCCCXCIX. Her com se here eft [b] abuton" in to Temese. ⁊ wendon þa up andlang Medewægan to Hrofeceastre. ⁊ [c] com þa seo Centisce fyrde þær ongean". ⁊ hi þær fæste to-gedere fengon. [d] Ac wala þ hi to hraðe bugon ⁊ flugon. forðam þe hi næfdon fultum þe hi habban sceoldan". Ða ahton þa Deniscan wæl-stowe gewald. ⁊ naman þa hors. ⁊ ridan swa wide swa hi woldon [e] sylf". [f] ⁊ for-næh ealle West-Centingas for-dydon". [g] ⁊ for-hergodan". Ða rædde se cing wið his witan þ man sceolde mid scip-fyrde. ⁊ eac mid land-fyrde him ongean faran. [h] Ac þa þa scipu gearwe wæron. þa elkede man fram dæge to dæge. ⁊ swencte þ earme folc þe on þam scipon lagon. ⁊ á swa hit forð-wearde beon sceolde. swa hit lætre wæs fram anre tyde to oðre. ⁊ á hi leton heora feonda werod wexan. ⁊ á man wymde fram þære sæ. ⁊ hi ferdon æfre forð æfter". [i] And þonne æt þam ende ne beheold hit nan þing seo scip-fyrding. buton folces geswinc. ⁊ feos spilling. ⁊ heora feonda forð-bylding":·

[k] An. M. Her [l] on þissum geare" se cyng ferde into Cumer-lande. ⁊ hit [m] swiðe neah" eall [n] for-hergode. [o] And his scipu wendon ut abutan Leg-ceastre. ⁊ sceoldan cumon ongean hine. ac hi ne mihton. þa gehergodon hi Mænige". ⁊ [p] seo" unfrið flota wæs þæs sumeres gewend to Ricardes rice:·

An.

a Ex Laud. Cot. *b Deest Cot.* *c* þar com seo Centisce fyrd þær ongean hi. *Cot.* *d Desunt Cot.* *e Deest Cot.* *f* ⁊ for-dydon wel-neah eall West-Cent. *Cot.* *g Deest Cot.* *h Desunt Cod.* Cot. *ad verba* And þonne *&c.* *i* Ac hit naht na beheold. *Cot.* *k Ex Laud. Cot.* *l Desunt Cot.* *m Desunt Cot.* *n* for-dyde. *Cot.* *o Desunt Cod. Cot.* *p Deest Cot.*

1 *Normanniam.*

† *Danorum*

An. MI. † Her on þissum geare wæs micel unfrið on Angel-cýnnes londe. þurh scip-here. ⁊ wel-gehwær hergedon. ⁊ bærndon. swa ꝥ hie up-asetton on ænne sið ꝥ hie comon to Æðelinga-dene. ⁊ þa com þær to-geanes Hamtun-scýr. ⁊ him wið gefuhton. ⁊ þær wearð Æðelweard cýninges heah-gerefa of-slegen. and Leofric æt Hwit-circan. ⁊ Leofwine cýninges heah-gerefa. and Wulfhere biscopes þegn. and Godwine æt Weorðige. Ælfsiges biscopes sunu. ⁊ ealra manna an and hund eahtatig. And þær wearð þara Deniscra micele ma of-slegenra. þeah þe hie wæl-stowe geweald ahton. And foran þa þanon west oð ꝥ hie comon to Defenan. ⁊ him þær to-geanes com Pallig mid þam scipan þe he gegadrian mihte. forðam ðe he asceacen wæs fram Æðelrede cýninge ofer ealle ða geðtrýwða. þe

An. MI. Hoc anno, [excitati] erant magni motus in Anglica natione per exercitum navalem [paganorum] qui ubique [agros] depopulabantur, [villasque] incendebant; ita ut perrexerint uno itinere usque dum pervenissent ad Æthelingadene, ubi eos adversum venit Hamtunensis Comitatus, & cum illis depugnabat. Ibi autem fuit Ætheleweardus, Regis summus Præpositus, interfectus, & Leofricus [Præfectus] apud Hwitcircam, & Leofwinus Regis summus Præpositus, & Wulfherus Episcopi minister, & Godwinus [Præfectus] apud Weorthige, Ælfsigi Episcopi filius, & de omnibus hominibus unus & octoginta. Verum ibi de Danis longe plures ceciderunt, quanquam ii loco stragis dominati sunt. Inde perrexerunt versus Occidentem usque dum pervenissent ad Domnaniam, ubi iis obviam venit Pallig cum navibus quas congregare posset: is nimirum defecerat ab Æthelredo Rege contra fidem toties

† *Danorum incendia ac rapinas aliter exprimit Cod. Laud.* Her com se here to Exan-[a]muðan. ⁊ up þa eodan to þære býrig. ⁊ þær [b]fæstlice" feohtende wæron. [c]ac him man swýðe fæstlice wið-stod ⁊ heardlice. Ða gewendon hi [d]geond [e]ealle" ꝥ land. ⁊ dýdon eall swa hi be wuna wæron. slogon ⁊ beorndon [f]eal ꝥ hi to comon". [g]Ða gesomnode man þære ormæte fýrde of Defenisces folces ⁊ Sumor-sætisces. ⁊ hi þa to somne comon æt Peonnho. And sona swa hie to-gædere fengon. þa beah seo Englisce fýrd. ⁊ hi þær mýcel wæl of-slogon. ⁊ ridan þa ofer ꝥ land. ⁊ wæs æfre heora æftra sýð wýrse. þonne se ærra. ⁊ mid him þa micele here-huð to scipon brohton. And þanon wendon in Wiht-land. ⁊ þær him ferdon on-buton. swa swa hi sýlf woldon. ⁊ him nan þing ne wið-stod. ne him to ne dorste scip-here on sæ [h]to genealæcan" ne land-fýrd. [i]ne eodon hi swa feor up". Wæs hit þa on ælce wisan hæfige tima. forðam [k]þe" hi næfre heora ýfeles [l]ne" geswicon. *i.e. Hoc anno, venerunt pagani ad Exanmutham, & ascendentes ad urbem, eam acriter impugnabant; verum iis constanter ac fortiter [incolæ] restiterunt. Tum peragrarunt totam eam terram, &, prout facere consueverant, interfecerunt & combusserunt quicquid inciderent. Tum congregatus est valde magnus exercitus de Devonensibus & Sumorsetensibus, qui cum iis congressus est apud Peonnho. Quam primum vero prælium esset commissum, cedebat Anglorum exercitus; & pagani magnam stragem fecerunt, atque equitarunt per istam terram; semperque fuerunt posteriores expeditiones magis fatales quam priores: tum vero amplam prædam ad naves retulerunt. Inde conversi sunt in Vectam, & ibi peragrarunt quacunque ipsis visum fuit; nihil enim iis restitit, neque ausus est eos appropinquare sive navalis exercitus mari, sive terrestris exercitus, nec longe adeo progressi sunt. Fuit ea omnimodo gravis tempestas, quippe nunquam à malis desisterent. --- Ad eundem fere modum, paucioribus tamen, hæc apud Cod.* Cot. *leguntur. In quibus iste Codex à Cod.* Laud. *discrepet, accipe. a* muðe. *Cot. b Deest Cot. c* ⁊. *Cot. d* ofer. *Cot. e Ex Cot. f Ex Cot. g Desunt Cot. h Ex Cot. i Desunt Cot. k Deest Cot. l Ex Cot.*

* *Hic*

ties illi datam; viciſſim etiam Rex eum large donaverat villis, & auro, & argento. Tum combuſſerunt Tegntun, & complures alias bonas villas quas nominare non poſſumus: quo facto, fœdus cum iis ibi percuſſum eſt. Perrexerunt deinde ad Exanmutham; ita ut proficiſcerentur uno itinere uſque dum perveniſſent ad Peonnho; ubi Cola Regis ſummus Præfectus, & Eadſigus Regis Præfectus adverſum eos conſtiterunt cum copiis quas poſſent congregare: ibi autem fugati erant, & multi occidebantur, Danique loco ſtragis dominati ſunt. Inſequenti mane combuſſerunt villam apud Peonnho, & apud Cliſtune, præter multas bonas villas quas nominare non poſſumus. Regreſſi deinde ſunt verſus Orientem ad Vectam, & ibi tempore matutino combuſſerunt villam apud Wealtham, aliaſque villulas complures; ſtatim autem poſtea fœdus cum iis factum eſt, iique pacem admiſerunt.

An. MII. Hoc anno, à Rege & Proceribus tandem decretum eſt, ut tributa ſolverentur claſſi, & pax cum paganis firmaretur, ea conditione ut à malis ceſſarent. Tunc Rex mittebat ad claſſem Leofſigum Ducem, qui de Regis verbis ejuſque Procerum pace cum iis egit, [rogans] ut victum acciperent & tributa; quam quidem [conditionem] amplexi ſunt: unde iis perſolvebantur XXIV. millia librarum. Interea interfecit [1] Leofſigus Dux Æficum Regis ſummum Præpoſitum, unde Rex eum de patria expulit. Poſtea in eadem quadrageſima, venit [2] Domina, Ricardi filia, hanc in terram. Eadem æſtate, [3] Eadulfus Archiepiſcopus deceſſit: eo-

he him geseald hæfde. ⁊ eac se cyning him wel gyfod hæfde on hamon. ⁊ on golde. and seolfre. And forbærndon Tegntun. ⁊ eac feala oðra godra hama þe we genemnan ne cunnon. ⁊ heom man syððan þær friþ wið nam. And hie foran þa þonan to Exan-muðan. swa ꝥ hie asetton him up on ænne sið oð hie comon to Peonnho. ⁊ þær wæs Cola þæs cyninges heah-gerefa. ⁊ Eadsige þæs cyninges gerefa to-geanes him mid þære fyrde þe hie gegadrian mihtan. ⁊ hie þær aflymede wurdon. ⁊ þær wearð feala of-slegenra. ⁊ þa Denescan ahton wæl-stowe gewealð. And þæs on mergen forbærndon þone ham æt Peonnho. ⁊ æt Clis-tune. ⁊ eac feala godra hama þe we genemnan na cunnan. And foran þa eft east ongean oð hie comon to Wiht. ⁊ þær on mergen forbærndon þone ham æt Wealðam. ⁊ oðra cotlifa feala. ⁊ him mon raðe þæs wið þingode. ⁊ hie namon friþ :· *

[a] An. MII. Her [b] on þissum geare" se cyng gerædde [c] eft" [d] ⁊ his witan". ꝥ man sceolde gafol gyldon þam flotan. [e] ⁊ friþ wið hi geniman'. wið þon þe hi heora yfeles geswican sceoldan. [f] Ða sende se cyng to þam flotan Leofsig ealdor-man. ⁊ he þa þæs cynges worde ⁊ his witena griþ wið hi gesætte. ⁊ þet hi to metsunge fengon. ⁊ to gafle. ⁊ hi þa ꝥ underfengon". ⁊ [g] him man þa geald XXIV. þusend punda. [h] Ða on gemang þysum of-sloh Leofsig ealdor-man Æfic þæs cynges heah-gerefan. ⁊ se cyng hine þa geutode of earde'. [i] And þa on þam ilcan Lengtene. com seo hlæfdige Ricardes dohtor hider to lande. On þam ilcan sumera Eadulf Arceb. forð-ferde'.

* *Hic deſinit Cod.* Cot. *quo uſus eſt Wheelocus.* *a* Ex *Laud. Cot.* *b Deeſt Cot.* *c Deeſt Laud.* *d Deeſt Cot.* *e Deſunt Cot.* *f Deſunt Cot.* *g* heom. *Cot.* *h Deſunt Cot.* *i Hæc ſic habet Cod. Cot.* And on þysan ylcan geare on Lencten. com Ricardes dohter Ælfgifa Ymma hider to lande. And on þis ylcan geare wearð Eadulf Arcebiscop of his liue. *i. e. Hoc ipſo anno, in Quadrageſima, venit Ricardi filia, Ælfgifa Ymma, hanc in terram. Eodem etiam anno, Eadulfus Archiepiſcopus ex vita deceſſit.*

1 *Leofſinus.* Flor. 2 *Emma Saxonice Alfgiva vocata.* Flor. 3 *Aldulfus.* Flor.

a Deeſt

ferde". ⁊ [a] eac" [b] on þam" geare se cyng het of-slean ealle þa [c] Deniscan men þe on Angel-cynne wæron. on [d] Bricius mæsse-dæg. forðon þam cynge wæs gecydd. ꝥ hi woldon hine [e] besyrewian æt his life. ⁊ [f] syððan" ealle his witan. ⁊ habban syððan his rice [g] butan ælcre wið-cwedenesse":·

[h] An. MIII. Her wæs [i] Exe-ceaster abrocen [k] þurh þone Frencisean ceorl Hugon". [l] þe seo hlefdige hæfde [m] hire" geset to gerefan. ⁊ se here þa burh mid ealle for-dyde. [n] ⁊ mycle here-huðe þær genamen". Ða gegaderode man swiþe mycele fyrde [o] of Wiltun-scire. and of Hamtun-scire. ⁊ swiðe anrædlice wið þæs heres weard wæron". [p] ⁊" þa sceolde [q] se" ealdor-man Ælfric lædan þa fyrde. ac he teah forð [r] þa" his ealdan [s] wrenceas. Sona swa hi wæron swa gehende. þet ægðer heora on [t] oðer hawede. þa gebræd he hine [u] seocne. ⁊ ongan hine brecan to spiwenne. ⁊ cweð þet he gesiclod wære. ⁊ swa ꝥ folc beswac [x] ꝥ he lædan sceolde. swa hit gecweðen is". þonne se here-toga wacað. þonne bið eall se here swiðe gehindred. Ða Swegen geseah ꝥ hi an-ræde næron. [y] ⁊ ealle to-hwurfon". þa lædde [z] he" his here into Wiltune. [a] ⁊ hi þa burh gehergodon ⁊ for-bærndon". ⁊ eodon þa to Sear-byrig. ⁊ þanon eft to sæ. [b] ferde þær he wiste his yð Hengestas":·

[c] An. MIV. Her com Swegen mid his flotan to Norð-wic. ⁊ þa burh ealle [d] ge-hergade ⁊ [e] for-bærndon. Ða geræde Ulfkytel wið þa witan on East-Englum. [f] ꝥ him betere wæron" [g] ꝥ man wið þone

dem item anno, Rex jussit occidi omnes Danos qui in Anglica gente erant, in Bricii festo, propterea quod Regi esset narratum, conari illos ipsum vita privare, ac dein omnes ejus Proceres, ut ita nemine renitente ejus regnum occuparent.

An. MIII. Hoc anno, Eaxceaster fuit expugnata, [incuria] Normannici Comitis Hugonis, quem [1] Domina constituerat sibi in Præfectum; & pagani eam civitatem penitus destruxerunt, magnamque prædam ibi ceperunt. Tum congregatus est magnus admodum exercitus de Wiltunscire & Hamtunscire, & valde unanimes adversus paganos progressi sunt: dum vero præesse debuit exercitui [Regio] Dux Ælfricus, prodidit antiquas artes. Quam primum enim ita prope essent [duo exercitus,] ut eorum alter alterum conspiceret, simulavit se fuisse ægrotum, cœpitque movere vomitum, dicens se morbum contraxisse; adeoque populum istum prodidit, quem ducere debuisset; ut [in proverbio] dictum est; Dum languescit Dux, totus exercitus multum impeditur. Swanus interim ubi deprehendit eos non esse constantes, sed omnes reversos, duxit copias suas in Wiltune, quæ quidem eam urbem devastarunt & incenderunt; indeque progressi sunt ad Searbyrig; ac inde demum ad mare..... ....

An. MIV. Hoc anno, venit Swanus cum sua classe ad Northwic, eamque urbem penitus devastavit & combussit. Tum consilium iniit Ulfkytelus cum Proceribus in Orientalibus Anglis, quibus optimum visum est cum exercitu

a *Deest Laud.* *b* on þy ylcan. *Cot.* *c* Denisce. *Cot.* *d* Britius. *Cot.* *e* --syppian. *Cod.* *f* *Deest Cot.* *g* *Deest Laud.* *h* *Ex Laud. Cot.* *i* Execæster. *Cot.* *k* for anes Frenciscer ceorles þingan. Hugo hatte. *Cot.* *i.e. cujusdam Franci villani causa, Hugonis nomine.* *l* þone. *Cot.* *m* *Deest Cot.* *n* *Deest Cot.* *o* *Deest Cot.* *p* *Deest Laud.* *q* *Deest Cot.* *r* *Deest Cot.* *s* wrencas. *Cot.* *t* oðre. *Cot.* *u* seoc. *Cot.* *x* *Deest Cot.* *y* *Deest Cot.* *z* *Deest Cot.* *a* ⁊ þone tun for-bernden. *Cot.* *b* *Hujusce clausulæ ex Cod.* Laud. *desumptæ quis sit sensus me omnino latet.* *c* *Ex Laud. Cot.* *d* for-heregodan. *Cot.* *e* --bærnde. *Cot.* *f* *Deest Cot.* *g* ꝥ man scolde friðian wið þone here. *Cot.*

1 *Emma Saxonice Alfgiva vocata.* Flor.

a Deest

exercitu datis nummis pacem ſtabilire, prius quam multum damni in iis partibus feciſſent; propterea quod pagani improviſos oppreſſerunt, neque is ſpatium habuit quo copias congregare poſſet. Deſpecta interim pace quæ inter eos lata fuerat, clam ſe ſubduxerunt pagani à navibus, & iter dirigebant ad Theodfordam. Quod ubi Ulfkytelus deprehenderet, nuncio miſſo juſſit ut naves confringerent; at illi perficere negligebant conſilium ejus: ipſe interim clam congregavit ſuas copias quam celerrime potuit. Pagani autem venerunt ad Theodfordam intra III. hebdomadas, quibus antea devaſtarant Northwic, & intra oppidum una nocte manentes, illud devaſtarunt & combuſſerunt. Mane vero dum ad naves reverterentur, venit [obviam] Ulfcytelus cum ſuis copiis, & ibi acriter prælio ſunt congreſſi, ibique magna ſtrages ex utraque parte facta eſt. Ibi erant de Orientalibus Anglis Optimates plurimi interfecti: ſin vero integræ [Anglorum] copiæ adfuiſſent, nunquam perveniſſent ad naves ſuas pagani, ut ibi teſtati ſunt.

An. MV. [1] Hoc anno, Ælfricus Archiepiſcopus deceſſit, & Ælfeah Epiſcopus capeſſit poſt illum Archiepiſcopatum". Hoc anno, fuit fames tam magna per Anglicam gentem, ut ita diram nullus unquam meminerit. Claſſis item hoc anno receſſit de hac terra ad Denemerciam, & parvo temporis ſpatio interpoſito poſtea reverſus eſt.

An. MVI. Hoc anno, conſecratus eſt Ælfehgus ad Archiepiſcopatum, & Brihtwoldus Epiſcopus capeſſit Epiſcopatum in Wiltun-

here friþes ceapode". [a] ær hi to mycelne hearm on þam earde gedydon". forðam [b] þe" hi unwares comon. [c] ⁊" [d] na" he fyrſt næfde þ he his fyrde gegadrian mihte. [e] Ða under þam griðe [f] þe heom betweonan beon ſceolde. þa" [g] beſtæl ſe here up fram ſcipon. ⁊ [h] wendan [i] heora fore" to [k] Deod-forda. [l] Ða Ulfcytel þ undergeat. þa ſende he þ man ſceolde þa ſcipu to heawan. ac hi abruðon þa þe he to þohte. ⁊ he þa gegaderode his fyrde digelice ſwa he ſwyðoſt mihte. And ſe here com þa to Deod-forda binnon III. wuca. þæs þe hi ær gehergodon Norð-wic. ⁊ þær binnon ane niht wæron. ⁊ þa burh hergodon. ⁊ for-bærndon. Ða on morgen þa hi to ſcipu woldon. þa com Ulfcytel mid his werode". and hi þær togædere [m] fæſtlice fengon. [n] ⁊ mycel wæl þær on ægðere hand gefeoll". Ðær [o] wærð Eaſt-Engla folces [p] ſeo" ylð [q] mycel" of-ſlagen. [r] ac gif þet fulle mægen þær wære. ne eodan hi næfre eft to ſcipon. ſwa hi ſylfe ſædon":·

An. MV. [s] Her [t] Ælfricus Arceb. forð-ferde. [u] ⁊ [x] Ælfeah [y] biſcop" feng [z] æfter him" to [a] þam" [b] Ærce-ſtole". [c] Her on þiſſum geare wæs ſe mycla hungor geond Angel-cynn ſwilce nan man ær ne gemunde ſwa grimne. And ſe flota þæs geares gewende of þiſſum earde to Dæne-mearcon. [d] ⁊ litelne fyrſt let. þet he eft ne com":·

An. MVI. [e] Her man halgode Ælfehg to Arce-biſcope". [f] ⁊ Brihtwold biſcop feng to þam [g] rice" on Wiltun-ſcire.

---

a Deeſt Cot. b Deeſt Cot. c Deeſt Cot. d Deeſt Laud. e ac. *Cot. f Deeſt Cot.* g beſtæl. *Cot.* h foran. *Cot. i Deeſt Cot.* k Heort-fordan. *Cot. l Hæc paucis complectitur Cod. Cot.* ⁊ Ulfcytel gegaderode his here. ⁊ for æfter. *i. e. & Ulfcytelus coegit ſuum exercitum, ac inſecutus eſt. m* fæſlice. *Cot. n Deeſt Cot. o* wæs. *Cot. p Deeſt Cot. q Deeſt Laud. r Deeſt Cot. s Ad an.* MVI. *Laud. Cot. t* Ælfric. *Laud. Cot. u Ex Laud. Cot. x* Ælfeh. *Cot. y Deeſt Cot. z Deeſt Cot. a Deeſt Laud. b* Arcebiſcop- *Cot. c Ex Codd. Laud. Cot. deſumpſimus quæ in hoc anno ſequuntur. d* ⁊ ſona angean cyrde. *Cot. i. e. & ſtatim reverſa eſt. e Deſunt Laud. Cot. f Quæ in hoc anno ſequuntur ex Codd. Laud. Cot. deſumpta ſunt. g* biſcop-ſtole. *Cot.*

1 *Ad an.* MVI. Flor.

scire. [a] And Wulfgeate wæs eall his are of genumen". 7 Wulfeah and Ufegeat [b] wæron ablende. [c] 7 Ælfelm ealdor-man wearð of-slagen". 7 Kenulf biscop forð-ferde. [d] And þa ofer þone midne sumor". com þa se Denisca [e] flota to Sand-wic. 7 [f] dydon eall swa hi ær gewuna wæron". hergodon 7 bærndon. 7 slogon swa swa hi ferdon. Ða het se cyng abannan ut ealne [g] þeodscipe of West-[h] Seaxum. 7 of Myrcean. 7 hi lagon ute þa ealne þone hærfest [i] on fyrdinge ongean þone here". ac hit naht ne beheold [k] þe ma þe hit oftor ær dyde. Ac for eallum þissum se here ferde swa he sylf wolde. 7 se fyrding dyde þære land-leode ælcne hearm. þet him naðor ne dohte ne inn-here ne ut-here". Ða hit winter-leohte. þa ferde [l] se fyrd ham. 7 se here [m] com [n] þa ofer Martinus mæssan" to his fryð-stole [o] to Wiht-lande". [p] 7 tilode him þær æghwær þæs þe hi behofdan". And [q] þa" [r] to þam middan wintran" eodon [s] heom" to heora [t] gearwan feorme ut þurh [u] Hamtun-scire into Barruc-scire to Rædingan. [x] 7 hi dydon heora gewuna. atendon heora beacna swa swa hi ferdon. And ferdon" [y] þa to [z] Wealinga-forda. 7 þet eall [a] for-sweldon. [b] 7 wændon him þa and-lang Æsces-dune Cwic-chelmes-hlæwe gesohton. þet hi næfre to sæ gan ne sceoldan. wendon þa oðres wæges ham-weard". Ða wæs [c] þær" fyrd [d] gesomnod æt Cynetan. 7 hi þær [e] to-gædere fengon. 7 sona" [f] þet wæron on fleame gebrohtan". [g] 7 syððan hyra here-huðe to sæ færedon". Ðær mihton geseon [h] Win-ceaster leodan" [i] rancne

scire. [1] Wulfgeatus item fuit omni suo honore privatus; & Wulfeah ac Ufegeatus excæcati: Ælfelmus etiam Dux fuit [2] occisus; & Kenulfus Episcopus decessit. Tunc post mediam æstatem, venit Danica classis ad Sandwic, & facientes prout consueverant, devastarunt, combusserunt, atque interfecerunt quæque obvia. Hinc jubebat Rex congregari totam gentem Occidentalium Saxonum, & Merciorum; excubabantque toto isto autumno catervatim adversus paganos: verum id non magis profuit quam antea sæpius. Nihilo enim minus vagabantur pagani quibus in partibus vellent; & hæc expeditio genti intulit plus damni, quam unquam potuit exercitus sive popularium sive exterorum. Hyeme imminente, rediit domum exercitus [Anglorum;] & pagani contulerunt sese post Martini festum ad Asylum, nempe Vectam; & ibi comparabant undique ea quarum opus haberent. Postea ad Natales, egressi sunt ad quærendum sibi victum per Hamtunscire in Barrucscire ad Rædingam, & facientes pro suo more, accendebant eorum speculas quascunque inciderant. Iverunt deinde ad Wealingafordam, quod [oppidum] penitus destruxerunt, indeque moventes per Æscesdune Cwicchelmeslawe adierunt, ne unquam ad mare appropinquarent: demum reversi sunt domum alia via. Interim congregatus fuit exercitus apud Cynetam, ibique prælium est commissum, ac statim turmæ [Anglicorum] in fugam versæ; atque postea [pagani] suam prædam ad mare deportarunt. Ibi licuit videre Wintonienses, ignavum gregem & in-

a *Deest Cot.* b wurðon. *Cot.* c *Deest Cot.* d *Deest Cot.* e here. *Cot.* f *Deest Cot.* g here. *Cot.* h Sexan. *Cot.* i *Deest Cot.* k *Desunt Cot.* l seo. *Cot.* m ferde. *Cot.* n *Deest Cot.* o into Wiht. *Cot.* p *Deest Cot.* q *Deest Cot.* r to þare x̄pes mæsse. *Cot.* s *Deest Cot.* t gearorre. *Cot.* u Hante- *Cot.* x *Deest Cot.* y swa. *Cot.* z Wealing-fordan. *Cot.* a --bærnde. *Cot.* b *Desunt Cot.* c *Deest Cot.* d gegaderod. *Cot.* e *Deest Cot.* f ꝥ Englisce folc a fleame brohtan. *Cot.* g 7 syððan swa to sæ foran. *Cot. & postea recta ad mare progressi sunt.* h ---tre leodne. *Cot.* i wrutne. *Cot.*

1 *Wegeatus.* Flor. 2 *Insidiis Edrici Streonæ.*

inhonestum, quippe juxta eorum portas ad mare redierunt [pagani,] cum victu & pretiosis spoliis ultra L. milliaria procul à mari petitis. Rex interim transierat per Tamesin in Scrobbesbyrigscire, & ibi tenuit festum Natalium. Tunc tantum timorem pagani genti incusserunt, ut nemo posset cogitare aut indagare quo modo ex hac terra pellerentur, aut hæc terra adversum eos teneretur; propterea quod singulas provincias in Occidentalibus Saxonibus plurimum deformassent incendiis & vastationibus. [1] Cœpit deinde Rex frequenter quærere ex suis Optimatibus quid eorum singulis factu optimum esset visum, quo huic terræ prospiceretur, prius quam penitus devastaretur. Decretum igitur est à Rege ejusque Optimatibus in universæ gentis utilitatem, quanquam omnes id inviti facerent, necessarium esse ut iis tributa persolvantur. Tum mittebat Rex ad exercitum, iisque narrari jussit, cupere se ut fœdus inter eos sit percussum, [ea conditione] ut tributa & victus iis subministrarentur: cui quidem omnes [pagani] consenserunt; eosque aluit tota Anglica natio.

An. MVII. Hoc anno, tributum istud persolutum est hostili exercitui, nempe XXX. millia librarum. Hoc item anno, fuit Ædricus constitutus Præfectus in totum Merciorum regnum.

An. MVIII. Hoc anno, præcepit Rex fieri naves intente fabricari per totam Anglicam gentem, nempe, de trecentis hidis & x. hidis, unam trierem; & de VIII. hidis, cassidem & loricam.

here. ⁊ unearhne. ꝥ hi be [a]hyra gate to sæ eodon. ⁊ mæte ⁊ madmas ofer L. mila [b]him″ fram sæ fættan. [c]Ða ƿæs se cyng gefend ofer Temese into Scrobbes-byrig-scire. ⁊ nam þær his feormie in þære midde-ƿintres-tide. Ða ƿearð hit sƿa mycel æge fram þam here. þet man ne mihte geþeoncean ne asmægian hu man of earde hi gebringon sceolde. oððe þisne eard ƿið hi gehealdan″. [d]forðan þe hi hæfdon ælce scyre on Ƿest-Sexum stryðe gemarcod mid bryne. ⁊ mid hergunge. Agan se cyng georne to smeagenne ƿið his ƿitan hƿet heom eallum rædlicost þuhte. ꝥ man þisum earde gebeorgan mihte. ær he mid ealle for-don ƿurðe. Ða geræдde seo kyng ⁊ his ƿitan. eallum þeodscipe to þearfe. þeah hit him eallum lað ƿære. ꝥ man nyde moste þam gafol gyldan″. Ða sende se kyng to þam here. ⁊ [e]him″ cyðan het ꝥ [f]he ƿolde ꝥ heom grið betƿeonan beon scolde. ⁊″ [g]him man gafol ⁊ metsunge syllan sceolde″. ⁊ hi þa [h]ealle″ ꝥ underfengon. [i]and him man metsod geond Angel-cyn″:·

[k]An. MVII. Her on þissum geare ƿæs þet gafol gelæst [l]þam unfriðe here″. ꝥ ƿæs XXX. þusend [m]punda. And [n]on þissum geare eac″ ƿæs Ædric gesett to ealdorman [o]on [p]eall″ Myrcena rice:·

[q]An. MVIII. [r]Her bebead se cyng ꝥ man sceolde ofer eall Angel-cynn scipu fæstlice ƿircean″. ꝥ is [s]þonne″ [t]of″ þrym hund hidum ⁊ [u]of″ X. [x]hidon. ænne scegð. ⁊ of VIII. hydum helm ⁊ byrnan:·

[a] An.

[a] heora. *Cot.* [b] *Deest Cot.* [c] *Hæc breviter complexus est Cod. Cot.* To þare ylcan x ƿes mæssan. ƿæs se cyng æt Scroƿes-buri. ⁊ his feorme þar heold. Ða ƿearð sƿa mycel ege ouer eal of þam here. sƿa nan man ne mæg oðran secgan. *In iisdem natalitiis fuit Rex apud Scropesburi, & curiam suam ibi tenuit. Tunc tantum terrorem omnibus incussit exercitus [paganorum,] quantus nemo alteri posset effari.* [d] *Desunt Cot.* [e] *Deest Cot.* [f] *Deest Cot.* [g] man scolde him gauol gyldan ⁊ metsunga. *Cot.* [h] *Deest Cot.* [i] *Deest Cot.* [k] *Ex Laud. Cot.* [l] *Deest Cot.* [m] pundan. *Cot.* [n] *Deest Cot.* [o] ouer. *Cot.* [p] *Deest Laud.* [q] *Ex Laud. Cot.* [r] Her se cyng het macian scypa ofer eal Angel-cynn. *Cot. i. e. Hoc anno, Rex jussit fieri naves per totam Angliam.* [s] *Deest Cot.* [t] *Deest Laud.* [u] *Deest Cot.* [x] hidum. *Cot.*

1 *Ad An.* MVII. Flor.

a *Ex*

[a] An. MIX. [b] Her on þyssum geare gewurdon þa scipu gearwe". [c] þe we ær ymbe spræcon". ⁊ heora [d] wæs swa feala swa næfre ær. [e] þes þe us bec secgað". on Angel-cynne ne [f] gewurdon [g] on nanes cynges dæg". [h] And hi man þa ealle togædere ferode to Sand-wic". ⁊ þær [i] sceoldan [k] licgan. ⁊" [l] þisne eard" [m] healdan wið ælcne ut-here. [n] Ac we gyt næfdon þa gesælða. ne þone wurðscipe. þ seo scip-fyrd nytt wære þisum earde. þe ma þe heo oftor ær wæs". [o] Ða geweard hit" on [p] þisum ilcan timan. [q] oððe litle ær. þet" Brihtric. Eadrices broðor ealdor-mannes. for-wregde [r] Wulfnoð cild þone [s] Suð-Seaxscian. [t] Godwines fæder eorles". to þam cyning. ⁊ he þa ut-gewende. ⁊ [u] him þa to aswean þet he" hæfde [x] mid hi" xx. scipa. [y] ⁊ he þa hergode æghwer be þam suð-riman. ⁊ ælcyfel wrohton". [z] Ða cydde man into þære scyp-fyrde. þet hi mann eaðe befaran mihte. gif man ymbe beon wolde". [a] þa genam se Brihtric him to hund eahtatig scipa. ⁊ þohte þ he him mycceles wordes wyrcean sceolde. þ he Wulfnoð cuconne oððe deadne begytan sceolde. Ac þa hi þyder-weard wæron. þa com him swilc wind ongean. swilce nan mann ær ne gemunde. ⁊ þa scipo þa ealle to-beot. ⁊ to-þræsc. ⁊ on land wearp". ⁊ com se [a] Wulfnoð [b] sona". ⁊ þa [c] scipo for-bærnde. [d] Ða þis cuð wæs to þam

An. MIX. Hoc anno, perfectæ fuerunt naves, de quibus antea diximus; tam multæ quidem, quam nunqam antea (uti nobis Historiæ narrant) in Anglica gente fuerunt, cujusvis Regis diebus. Tunc omnes simul devectæ sunt ad Sandwicum, ut ibi consisterent, & hanc terram defenderent contra omnem peregrinum exercitum. Nondum autem potiti sumus felicitate & honore ullo quem huic genti attulit tantus apparatus navalis, magis quam sæpe antehac. Contigit sub hoc tempus, vel paulo ante, ut Brihtricus, Eadrici Ducis frater accusaret apud Regem, Wulfnothum Ministrum Suth-Saxonem, Godwini Comitis patrem: unde [Wulfnothus] fugam iniit, & ad se allexit naves, donec secum haberet XX. deinde vero prædas egit undique circa oras Australes, & omne [genus] damni dedit. Cum autem nunciatum esset classi [Regiæ,] facile eum prehendi posse, si circa [eum locum] manere vellent; assumpsit Brihtricus secum octoginta naves, ac sperabat se aliquid laude dignum facturum, & Wulfnothum vivum aut mortuum capturum. Dum vero eo progrederentur, adversus eas coorta est tanta tempestas, quantam nemo unquam meminit, quæ naves omnes diverberavit & conquassavit & ad terram allisit: unde superveniens statim Wulfnothus, naves incendit. Ubi narratum fuisset reliquis navibus

---

a *Ex Laud. Cot.* *b* Her þa scipa geara wurðan. *Cot.* *c* *Deest Cot.* *d* wæran. *Cot.* *e* *Deest Cot.* *f* wurðan. *Cot.* *g* *Deest Cot.* *h* ⁊ hi wurðan þa ealle geferade to Sandwic. *Cot.* *i* scaldon. *Cot.* *k* *Deest Cot.* *l* þis land. *Cot.* *m* werian. *Cot.* *i. e. defendere.* *n* ac hit to nahte geweard eal swa hit oftor ær gelamp. *Cot.* *i. e. verum illud nihil profuit, quod etiam sæpius accidit.* *o* *Deest Cot.* *p* þis. *Cot.* *q* *Deest Cot.* *r* Wulnoð. *Cot.* *s* suð-Sexiscan. *Cot.* *t* *Deest Laud.* *u* *Deest Cot.* *x* *Deest Laud.* *y* ⁊ he þa hergode. ⁊ ælc yuel worhte be þam suð-riman. *Cot.* *z.* *Deest Cot.* *a* Ða wolde Brihtric geearnian him here-word. ⁊ nam þa LXXX. scipa forð mid him. ⁊ þohte þ he wolde Wulnoð gelæccan cucene oððe deadne. Ac hi com swylc weder agean þæt to-beot ealle þa scipan. ⁊ to lande wearp. *Cot.* *Tum in animo habuit Brihtricus sibi acquirere gloriam militarem, & egressus est cum* LXXX. *navibus sperans se prehensurum sive vivum sive mortuum. Verum in eum coorta est tempestas quæ confregit omnes naves, & ad terram adegit.* *b* *Deest Cot.* *c* scipa. *Cot.* *d* Ða þis gehyrde se cyng þe mid þan oðran scipan beliuen wæs. þa ferde he ham. ⁊ ealle þa ealdermen. *Cot.* *Quam primum hoc*

vibus apud quas erat Rex, quid de hiſce fieret, tota res ſine conſilio [ſuſcepta] videbatur: itaque domum reverſus eſt Rex, & Duces, & Proceres relictis adeo levi de cauſa navibus ac populo; ac viri qui in navibus fuerunt, remigabant naves ad Londinum. Sic paſſi ſunt totius gentis labores adeo celeriter perire, neque terror minuebatur, prout tota natio Anglica [futurum] ſperabat. Quum hic apparatus navalis hoc modo fruſtra fuiſſet, venit ſtatim poſt feſtum Primitiarum innumerabilis claſſis ad Sandwic, & ſtatim direxit iter ſuum ad Cantwarabyrig; quam urbem illico expugnaſſent, niſi prius ab iis pacem petiſſent; unde omnes Orientales Cantuarii cum paganis pacem tulerunt, iiſque dederunt ob fœdus III. millia librarum. Pagani ſtatim poſt hæc circumnavigarunt quouſque veniſſent ad Wihtland, & ibi undique in Auſtralibus Saxonibus, & in Hamtunſcire, itemque in Bearrucſcire prædas egerunt, & [oppida] incenderunt, uti conſueverant. Tum juſſit Rex evocari totam gentem, ut omnis provincia adverſus eos defenderetur; nihilo tamen minus peragrarunt quoquo viſum fuit. Quadam vero vice eos Rex cum toto ſuo exercitu præcluſit, dum ad naves ire contenderent, omniſque populus fuit paratus in eos impetum facere: verum ab Eadrico Duce (uti ſemper) impediti erant. Deinde poſt ſancti Martini feſtum reverſi ſunt ad Cantium, & ceperunt ſibi hiberna in Tameſi, victum habentes ex Orientalibus Saxonibus, iiſque provinciis quæ maxime erant vicinæ ab utraque parte Tameſis. Frequenter etiam urbem Lundoniam impugnarunt, (atque Deo laus ſit, quod ea hucuſque incolumis permanſerit) ibi autem ſemper male excepti fuerunt. [1] Poſt Natales

oðrum scipon þær se cyng ƿæs. hu þa oðre geferdon. ƿæs þa swilc hit eall ræd-leas ƿære. ⁊ ferde se cyng him ham. ⁊ þa ealdor-menn. ⁊ þa heah-ƿitan". [a] ⁊ for-leton þa scipo þus leohtlice. ⁊ þet folc. þa þe on þam scipe ƿæron. færcodon þa scipo eft to Lundene". And [b] leton ealles þeodscipes [c] geswincg þus leohtlice for-ƿurðan. [d] ⁊ næs se ege na betera. þe eall Angel-cynn to hoƿode". [e] Ða þeos scip-fyrd þus geendod ƿæs. þa" com [f] sona æfter Hlam-messan" se ungemetlica [g] un-frið"-here to Sand-ƿic. ⁊ sona ƿendon [h] heora fore" to [i] Cant-ƿar-byrig". [k] ⁊ þa burh raðe geeodon. gif hi þe raðor to him friðes ne girndon". ⁊ ealle East-Centingas [l] ƿið þone here frið genamon". ⁊ him [m] gesealdon III. þusend punda [n] to griðe". [o] And se here þa sona æfter þam geƿende abuton. oð þet hi comon to Ƿiht-lande. ⁊ þær æghƿer on Suð-Seaxum. ⁊ on Hamtun-scire. ⁊ eac on Bearruc-scire her-godon ⁊ bærndon. swa heora geƿuna ƿæs. Ða het se cyng abannan ut ealne þeodscipe. þet man on ælce healfe ƿið hi gehealden sceolde. ac þeah-hƿæðere hi ferdon loc hu hi ƿoldon. Ða sum siðe hæfde se cyng hi fore began mid ealre fyrde þa hi to scipan ƿoldon. ⁊ eall folc gearu ƿæs heom on to fonne. ac hit ƿæs þa þurh Eadric ealdor-man gelet. swa hit þa æfre ƿæs. Ða æfter sc̄s Martinus mæssan. þa ferdon hi eft ongean to Cent. ⁊ namon him ƿinter-setl on Temesan. and lifedon of East-Seaxum. ⁊ of þam scirum þe þær nyxt ƿæron on tƿam healfe Temese. And oft hi on þa burh Lundene gefuhton. ac si Gode lof. þet heo gyt gesund stent. ⁊ hi þær æfre yfel ge-ferdon". [p] Ða æfter middan ƿintra. hi

hoc audiſſet Rex, qui apud reliquas naves commorabatur, reverſus eſt is domum, omneſque Proceres.

a Deeſt Cot. *b* for-letan. *Cot.* *c* --sƿincg. *Cot.* *d Deeſt Cot.* *e* Æfter þisan. *Cot. i. e. Poſt hæc.* *f Deeſt Cot.* *g Deeſt Cot.* *h Deeſt Cot.* *i* Cant-ƿare-beri. *Cot.* *k Deeſt Cot.* *l* gegriðedan ƿið hi. *Cot.* *m* gifan. *Cot.* *n Deeſt Laud.* *o Deſunt Cot. ad verba* Ða æfter middan ƿintra. *&c.* *p* ⁊ æfter Cristes mæssan hi naman heora.

1 *Ad An.* MX. Flor.

ƿeg

hi namon þa ænne up-gang ut. þurh Cil-tern. ⁊ sƿa to Oxne-forda". ⁊ þa burh for-bærndon. ⁊ namon [a]hit" þa [b]on tƿa healfe Temese" to scipan-ƿeard. Ða ge-ƿarnode man [c]hi" ꝥ þær ƿæs fyrd [d]ge-gaderad" [e]æt Lundene [f]ongean [g]hi". [h]hi geƿendon þa" ofer æt Stane. [i]⁊ þus ferdon ealne þone ƿinter. ⁊ þone lencten ƿæron him on Cent. ⁊ bettan heora scipa":

[k]An. MX. Her [l]on þissum geare" com se fore-sprecenda here [m]ofer Eastron to Englum. ⁊ ƿendon" up æt Gipes-ƿic. ⁊ eodon [n]anreces [o]þær hi geaxodon Ulf-cytel mid his fyrde". [p]Ðis ƿæs on þam [q]dæg prima" Ascensio Dn̄i". ⁊ [r]þa" sona flugon East-Engla. [s]þa stod Granta-brycg-scir fæstlice ongean". [t]Ðær ƿæs of-slægen Æðelstan þes cynges aðum. ⁊ Osƿi ⁊ his sunu. ⁊ Ƿulfric Leofƿines sunu. ⁊ Eadƿig Æfices broðor. ⁊ feala oðra godra þegna. ⁊ folces ungerim". [u]Ðone fleam ærest astealde Ðurcytel Myran-heafod". [x]⁊ þa Deniscan ahton ƿæl-stoƿe geƿeald. ⁊ þær ƿurdon gehor-sode. ⁊ syððon ahton East-Engle ge-ƿeald. and þone eard III. monþas her-godon ⁊ bærndon. ge furðon on þa ƿildan fennas hi ferdon. ⁊ menn and yrfe hi slogon. and bærndon geond þa fennas". [y]and Ðeodford for-bærn-

autem fecerunt excursionem per Clitern, & inde ad Oxnefordam, eamque civitatem incenderunt, ac prædas egerunt in utraque parte Tamesis [dum reverterentur] naves versus. Ubi nunciatum deinde est iis, exercitum esse coactum adversus eos apud Londoniam, transibant apud Stane; atque hoc modo divagabantur tota hyeme: in quadragesima autem fuerunt in Cantio & refecerunt suas naves.

An. MX. Hoc anno, venit supra dictus exercitus post Pascha in [1] Anglos, & egressi apud Gipeswic, perrexerunt recta eo ubi cognoverunt Ulfcytelum consedisse cum suis copiis. Hoc [factum] fuit in aurora [festi dicti] Ascensio Domini; & statim fugerunt Orientales Angli: verum Grantabrycgenses fortiter restiterunt. Ibi interfectus est Æthelstanus Regis gener, & Oswius, ejusque filius, & Wulfricus Leofwini filius, & Eadwigus Æfici frater, multique alii nobiles Thani & populus innumerabilis. Fugam primum incepit Thurcytelus [cognomine] [2] Myranheafod; unde Dani loco funeris dominati sunt, equosque comparabant, ac Orientalem Angliam obtinuerunt, quam terram tribus mensibus devastarunt, & [villas] cremarunt: ulterius in desertas paludes perrexerunt, ubi homines ac pecora trucidarunt, & per paludes [migrantes, oppida] combusserunt: Theodfordam etiam

ƿeg to Oxana-forda ƿyrd. *Cot.* *i. e. & post Nativitatis Festum dirigebant iter Oxonium versus.*

a Deest Cot. *b Deest Cot.* *c Deest Cot.* *d Deest Laud.* e a. *Cot.* *f* agean. *Laud.* *g Deest Laud.* *h* ⁊ hi geƿendan. *Cot.* *i Deest Cot.* *k Ex Laud. Cot.* *l Deest Cot.* *m Deest Cot.* *n* anan. *Cot.* *o* þar hi gehyrdan seggan ꝥ Ulfcytel ƿæs mid his fyrde. *Cot.* *p Deest Cot.* *q Fortasse legendum* dæg-rime. *r Deest Cot.* *s* ⁊ Grante-brige ana fæstlice stod. *Cot.* *t Hæc breviter sic complectitur Cod. Cot.* ⁊ þar ƿurdon of-slagan fela godra þegena. ⁊ ungerim folces. *i. e. & ibi fuerunt interfecti complures melioris notæ Thani, populusque haud numerandus.* *u Deest Cot.* *x Hæc paucis exprimit Cod. Cot.* ⁊ þa Deniscan ahton ƿæl-stoƿe. ⁊ East-Engla geƿald þri monþas. ⁊ hergodon. ⁊ bærndon. ⁊ men ⁊ orf of-slogon eal ꝥ hi to comon. *i. e. & Dani dominati sunt stragis loco, Anglisque Orientalibus, per tres menses; [oppida] comburentes, & quicquid hominum pecorisve inciderent trucidantes.* *y Reliqua pars hujus anni desideratur in Cod.* Cot.

1 *i. e. in East-Angliam.* 2 *i. e. Bromptono interprete* Caput Formicæ. *Ex Sax.* myra *Formica &* heafod *caput.*

etiam incenderunt & Grantabrycge. Poſtea progreſſi ſunt Auſtrum verſus in Tameſin, & iverunt equites obviam navibus; ac deinde ſtatim egreſſi ſunt verſus Occidentem in Oxnafordſcire, & inde in Bucinghamſcire; inde per Uſam, quouſque pervenirent ad Bedanfordam; indeque ad Temeſanfordam, [villas] cremantes quaſcunque inciderant. Reverſi ſunt tandem ad naves cum ſua præda, eamque inter naves partiti ſunt. Cum debuiſſent copiæ [Regiæ] eos egreſſu præcludere, tunc domum reverſæ ſunt; & dum pagani eſſent in Oriente, detentæ ſunt copiæ [Regiæ] in Occidente; & dum pagani eſſent in plaga Auſtrali, fuerunt noſtræ copiæ in Boreali. Demum vocati ſunt omnes Optimates ad Regem, ut conſilium inirent quo modo hæc terra defenderetur. Verum tamen quicquid ibi decretum eſſet, illud ne uno quidem menſe [inviolatum] permanſit. Tandem enim non fuit quiſquam Dux qui copias congregare vellet; verum quiſque fugit quam primum potuit: neque quidem ulla provincia alteri tandem voluit auxiliari. Deinde ante ſancti Andreæ feſtum venit exercitus ad Hamtune, quem quidem portum ſtatim combuſſerunt, & in ejus vicinia rapuerunt quantum ipſi vellent: inde autem converſi ſunt trans Tameſin in Occidentales Saxones, & inde adverſus Cantianas paludes, quas igni penitus conſumpſerunt. Quum tam late divagati fuiſſent quam vellent, reverſi ſunt media æſtate ad naves.

An. MXI. Hoc anno, mittebat Rex, ejuſque Proceres ad [paganorum] exercitum, ac petebant pacem, iiſque tributa & victum polliciti ſunt, modo à ſua vaſtatione deſiſterent. Tunc ſubjugatos habuerunt Orientalem Angliam, I. & Orientalem Saxoniam, II. & Middel-Saxoniam, III. & Oxenafordſciram, IV. & Grantebrycgeſciram, V. & Heortfordſciram, VI. & Bucingahamſciram, VII. & Bedanfordſciram, VIII. &

ðon. ⁊ Granta-brycge. And syððon wendon eft suð-weard into Temese. ⁊ ridon þa gehorsedan men ongean þa scipo. ⁊ syððon hrædlice wendon west-weard on Oxna-ford-scire. ⁊ þanon to Bucingham-scire. ⁊ swa and-lang Usan. oð hi coman to Bedan-forda. ⁊ swa forð oð Temesan-ford. ⁊ abærndon swa hi geferdon. Wendon þa eft to scipon mid heora here-huðe. ⁊ þone hi to scipon streddon. Ðonne sceolde fyrd ut eft ongean þ hi up woldon. þonne ferde seo fyrd ham. ⁊ þonne hi wæron be eastan. þonne heold man fyrde be westan. ⁊ þonne hi wæron be suðan. þonne wæs ure fyrd be norðan. Ðonne bead man ealle witan to cynge. and man þonne rædan scolde hu man þisne eard werian sceolde. Ac þeah man hwæt þonne rædde. þ ne stod furðon ænne monað. æt nyxtan næs nan heafod-man þ fyrde gaderian wolde. ac ælc fleah swa he mæst myhte. ne furðon nan scir nolde oðre gelæstan æt nyxtan. Ða æt-foran scs. Andreas mæssan. þa com se here to Hamtune. ⁊ þone port sona for-bærndon. ⁊ þær namon abuton swa mycel swa hi woldon sylfe. and þanon wendon ofer Temese into West-Seaxum. and swa wið Cannin-gan-mærsces. ⁊ þ eall for-bærndon. Ða hi swa feor gegan hæfdon. swa hi þa woldon. þa comon hi to þam middan wintra to scipon:.

[a] An. MXI. Her on [b] þyssum geare. sende se cyng ⁊ his witan to þam here. ⁊ [c] geornðon friðes. ⁊ [d] him" gafol ⁊ metsunga beheton. wið þam þe hi heora hergunga geswicon. Hi heafdon þa ofer-gan East-Engla. [e] I. ⁊" East-Seaxe. [f] II. ⁊" Middel-Seaxe. [g] III." ⁊ [h] Oxena-ford-scire. [i] IV. ⁊" Granta-brycge-scire. [k] V. ⁊" Heort-ford-scire. [l] VI. ⁊" Bucinga-ham-scire. [m] VII. ⁊" Bedan-ford-scire. [n] VIII. ⁊"

a Ex Laud Cot. *b* þiſon. Cot. *c* gyrnde. Cot. *d* Deeſt Cot. *e* Deeſt Cot. *f* Deeſt Cot. *g* Deeſt Cot. *h* Oxen- Cot. *i* Deeſt Cot. *k* Deeſt Cot. *l* Deeſt Cot. *m* Deeſt Cot. *n* Deeſt Cot.

⁊″ healfe Hunta-dun-scire. [a]x.″ ⁊ be suðan Temese [b]ealle [c]Centingas. and Suð-[d]Seaxe. ⁊ Hæstingas. [e]⁊″ [f]Suðrig. ⁊ Bearruc-scire. ⁊ Hamtun-scire. ⁊ micel [g]on [h]Wiltun-scire. [i]Ealle þas ungesælða us gelumpon þurh unrædes. þ mann nolde him to timan gafol bedan. ac þonne hi mæst to yfele gedon hæfdon. þonne nam man grið ⁊ frið wið hi. And na þe læs for eallum þisum griðe ⁊ friðe ⁊ gafolc. hi ferdon æghwider [k]folc-mælum. ⁊ hergodon. ⁊ ure earme folc ræpton. ⁊ slogon. And″ on þissum geare. betwyx natiuit. sce. Marie. ⁊ sce. [l]Michaeles mæssan″. hi [m]ymbe-sætan Cant-wara-burh. ⁊ [n]hi″ þær [o]in to″ comon þurh [p]syre-wrenceas. forðon Ælmær hi becyrde [q]Cant-wara-burh″ [r]þe se Arceb. Ælfeah ær generede his life. And hi þær [s]þa″ genaman þone Arceb. Ælfeah. ⁊ Ælfword þes cynges gerefan. ⁊ [t]Leofwine abb. ⁊ Godwine b. ⁊ Ælmær abb. hi [u]lætan aweg. And hi þær genaman [x]inne″ ealle þa gehadode menn. ⁊ [y]weras ⁊ wif. þ wæs″ [z]unasecgendlic ænigum menn hu mycel þæs folces wæs. [a]⁊ on þære byrig syððon wæron swa lange swa hi woldon″. And þa hi hæfdon þa burh [b]ealle asmeade″. wendon him þa to scipon. ⁊ læddon þone Arceb. mid him. Wæs þa [c]ræpling. se [d]þe″ ær wæs Angel-cynnes heafod and Xpendomes. Ðær man [e]mihte [f]þa″ geseon earmðe. [g]ðær man ær geseah blisse″ [h]on þære earman byrig″. þanon us com ærest Xpendom [i]⁊ blisse. for Gode ⁊ for worulde″. And hi heafdon þone Arceb. mid him [k]swa lange oð þone timan þe hi hine gemartyredon″:

dimidium Huntadunsciræ, x. & ab Australi parte Tamesis, omnes Cantianos, & Australes Saxonas, & Hæstingenses, & Suthrig, & Bearrucsciram, & Hamtunsciram, & magnam partem Wiltunsciræ. Omnia hæc incommoda nobis obvenerunt per prava consilia, quoniam tributa iis non tempestive satis offerentur; verum cum maxima mala fecissent, tum lata est pax ac fœdus cum illis. Nihilo tamen minus, omni violato fœdere, & pace, & tributo, discurrebant undique turmatim, & prædas egerunt, gentemque nostram misellam [partim] captivos duxerunt, [partim] interfecerunt. Hoc item anno, inter Nativitatem sanctæ Mariæ & sancti Michaelis festum, obsederunt Cantwaraburh, & eam expugnarunt per insidias; quippe Ælmerus iis proderet Cantwaraburh, cujus Archiepiscopus Ælfeah vitam antea redemerat. Tunc ibi ceperunt Archiepiscopum Ælfeagum, & Ælfwordum Regis Præfectum, & Leofwinum Abbatem, & Godwinum Episcopum; Ælmæram autem Abbatem dimiserunt. In ea item ceperunt omnes consecratos homines, viros & fœminas, (inenarrabile vero cuiquam quantum populi prehenderetur;) & in civitate postea manserunt quamdiu vellent. Quam primum totam urbem explorassent, reversi sunt ad naves, & secum deduxerunt Archiepiscopum. Fuit tum captivus, qui antea fuit Anglicæ gentis & Christianismi caput. Ibi videre licuit miseriam, ubi antea conspecta fuit lætitia, in ea [nempe] misera civitate, unde nobis delata est primum Christianitas & lætitia, coram Deo & coram mundo. Detinuerunt autem apud se Archiepiscopum, quoad eum martyrizassent.

An.

a *Deest Cot.* b eal. *Cot.* c Centing. *Cot.* d Sexa. *Cot.* e *Deest Cot.* f Suðrei. *Cot.* g of. *Cot.* h Wilte- *Cot.* i *Desunt Cot.* k *leg.* floc- l Michael-mæss. *Cot.* m besæton. *Cot.* n *Deest Cot.* o in. *Cot.* p syrw-wrencas. *Cot.* q *Deest Cot.* r þone. *Cot.* s *Deest Cot.* t Lifwine. *Cot.* u far-leton. *Cot.* x *Deest Cot.* y *Deest Cot.* z unasecgend. *Cot.* a *Deest Cot.* b eall asohte. *Cot.* c *leg.* ræpling. d *Deest Cot.* e mehte. *Cot.* f *Deest Cot.* g þær ær wæs blisse. *Cot.* h *Deest Cot.* i *Deest Cot.* k eal þ hi hine gemartiredon. *Cot.*

a Ex

An. MXII. Hoc anno, venit Eadricus Dux, omnesque Proceres, Clerici ac Laici, Anglicæ nationis, ad Lundenbyrig ante Pascha, (tum erat Pascha pridie Idus Aprilis;) & ibi tam diu morati sunt, quousque tributum illud persolveretur post Pascha, nempe, VIII. millia librarum. Interea die Saturni fuit vehementer ira commotus [paganorum] exercitus contra Episcopum, quoniam iis nullas pecunias promittere vellet, & prohiberet ne quisquam aliquid daret in ejus redemptionem. Admodum etiam vino erant inebriati, (iis eo enim à partibus Australibus vinum fuerat delatum.) Apprehenderunt proinde Episcopum, & duxerunt eum ad suum Concilium in vigilia Sabbati post Pascha, eumque ibi oppresserunt ossibus & boum cornibus: dum tandem eum unus ex iis percuteret cum securi in caput, adeo ut ictu [mortuus] decideret. Sanctus illius sanguis in terram effusus est, ejusque anima sancta in Dei regnum emissa. Episcopi vero, Eadnothus & Ælfhunus, atque cives [Londinenses] sustulerunt sanctum corpus tempore matutino, ac detulerunt illud Londoniam cum magno honore, & illud sepeliebant in sancti Pauli Monasterio, ubi nunc Deus declarat hujus sancti Martyris virtutes. Quum primum tributum esset persolutum, & pax juramentis firmata, dispersus est late exercitus, ut prius [in unum] fuerat congregatus. Tum subditæ sunt Regi de classe XLV. naves, quæ ei pollicitæ sunt se hanc terram defensuros, modo is illis victum & vestitum subministraret.

An. MXIII. Uno post anno quam Archiepiscopus Ælfegus fuit martyrizatus, Rex constituit Lifingum Episcopum in Archiepiscopatum Cantwarensem. Eodem item anno, ante mensem Augustum, venit

[a] An. MXII. Her [b] on þissum geare" [c] com [d] Eadric ealdor-man. ⁊" [e] ealle þa yldestan witan. gehadode ⁊ læwede. Angelcynnes". to Lunden-byrig. [f] to-foran" þam Eastron. [g] wæs Easter dæg þa [h] on þam datarum id. Apr." ⁊ hi þæra þa swa lange wæron oð þ gafol wæs eall gelæst ofer Eastran". þ [g] wæs VIII. þusend punda. Ða on þone sæternes dæg wearð swiðe gestired se here [i] ongean þone [k] biscop. forðan þe he nolde heom nan feoh behaten. [l] ⁊ forbead þ man nan þing wið [m] him syllan ne moste. Wæron hi eac swyðe druncene. forþam þær wæs gebroht win suðan. [n] Genamon þa" [o] hi" þone [k] biscop. [p] ⁊" leddon hine to heora [q] hustinga on þone sunnan efen octabas Paschæ. ⁊ hine [r] þa" þær [s] of-torfodon mid banum. ⁊ mid [t] hryðera heafdum. ⁊ sloh hine [u] þa" an heora mid anre æxe yre on þet heafod [x] þet he mid þam dynte niðer asah. And his halige blod on þa eorðan feoll. ⁊ his [y] þa" haligan sawle to Godes rice asende. And þa biscopas. Eadnoð ⁊ Ælfhun. ⁊ seo burh-waru underfengon þone haligan lichaman on mergen. ⁊ feredon hine to Lundene mid [z] ealre arwurðnysse. ⁊ hine bebyrigdon on [a] scs. Paulus" mynstre. [b] ⁊ þær nu God swutelað [c] þær halgan Martires mihta". Ða þet gafol [d] gelest wæs. [e] ⁊ þa frið-aþas gesworene". þa to-ferde se here wide. swa he ær gegaderod wæs. [f] Ða" bugon to þam cyninge of þam here XLV. scipa. [g] ⁊ him beheton þet hi woldon þisne eard healdan. ⁊ he hi fedan sceolde ⁊ scrydan":.

[h] An. MXIII. On þam æftran geare þe se Arceb. [i] Ælfeg" wæs gemartyrod. se cyng gesætte [k] Lifing b. to Cant-wara-byrig to þam Arce stole. And on þam ilcan geare. to-foran [l] þam" monþe Augusti. com

---

a Ex Laud. Cot. *b* Deest Cot. *c* comon. Cot. *d* Deest Cot. *e* ealle þa witan þa on Angel-cynnes wæran. Cot. *f* to. Cot. *g* wæran. Cot. *h* Fortasse legendum on tham dagum idus Apr. --- XIII. Apr. Cot. *i* agean. Cot. *k* Arce-biscop. Cot. *l* ac. Cot. *m* hi. Cot. *n* þa namon. Cot. *o* Deest Laud. *p* Deest Laud. *q* ---gæ. Cot. *r* Deest Cot. *s* --torfeden. Cot. *t* --ðeres. Cot. *u* Deest Cot. *x* ⁊. Cot. *y* Deest Cot. *z* mycelre. Cot. *a* sce. Paule. Cot. *b* Deest Cot. *c* l. þæs. *d* geauen. Cot. *e* Deest Cot. *f* ⁊. Cot. *g* Desunt Cot. *h* Ex Laud. Cot. *i* Deest Laud. *k* Luung. Laud. *l* Deest Cot. *m* muðe.

com Swegen cyning mid his flotan to Sand-ƿic. ⁊ ƿende sƿyðe raðe abutan East-Englum into Humbran-[a] muþan. [b] ⁊ sƿa upp-ƿeard andlang Trentan. þet he com to Gegnes-burh. And þa sona abeah Uhtred eorl. ⁊ eall Norð-hymbra to him. ⁊ eall ꝥ folc on Lindes-ige. ⁊ syððan þet folc of Fif-burhingan″. [c] and raðe þæs eall here″ be norðan Ƿætlinga-stræte. ⁊ him man sealde gislas of ælcere scire. [d] Syððan he under-geat þet eall folc him to gebogen ƿæs. þa bead he ꝥ man sceolde his here metian ⁊ horsian″. ⁊ he þa geƿende [e] syððan″ suð-ƿeard mid fulre fyrde. ⁊ betæhte his scipa ⁊ þa gislas [f] Cnute his sunu. And syððan [g] he com″ ofer Ƿætlinga-stræte. hi ƿrohton ꝥ mæste yfel [h] þe ænig here don mihte. [i] Ƿende þa to Oxna-forda. ⁊ seo burh-ƿaru sona abeah ⁊ gislode. ⁊ þanon to Ƿin-ceastre. ⁊ ꝥ ilce dydon. Ƿendon þa þanon″ east-ƿard to Lundene. ⁊ mycel his [k] folces adranc on Temese. forðam hi [l] nanre [m] brycge ne cepton. [n] Ða he to þære byrig com″. [o] þa nolde seo burh-ƿaru abugan. ac heoldan mid fullan ƿige ongean. forðan þær ƿæs inne se cyning Æðelred. ⁊ Ðurkil mid him. Ða [p] ƿende Sƿegen [q] se″ cyning þanon to Ƿealinga-forda. and sƿa [r] ofer Temese ƿest-ƿeard″ to Baðon. ⁊ sæt þær mid his fyrde. And com Æðelmer ealdorman [s] þider″. ⁊ [t] ealle″ þa ƿesternan [u] þægnas [x] mid him″. ⁊ bugon [y] ealle to Sƿegene. ⁊ gislodon. [z] Ða he eall þus gefaren heafde. ƿende þa norð-ƿeard to his scipon. ⁊″ eall [a] þeodscipe hine [b] fullice under-feng. ⁊″ [c] heold for fulne cyning″. And seo burh-ƿaru [d] æfter þam″

Swanus Rex cum sua classe ad Sandwicum, & navigavit confestim circa Orientales Anglos in Humbri ostium; ac inde sursum per Trentam, usque dum veniret ad Gegnesburh. Tum statim se ei subdidit Uhtredus Comes, & tota Northymbrorum terra, omnis item populus in Lindesige; deinde etiam Fifburhingenses; & statim postea totus exercitus à Boreali plaga Wætlingastrætæ: illi autem obsides dati erant ex quacunque provincia. Postquam deprehendisset omnem populum sibi esse subjectum, præcepit ut subministrarent suis copiis victum & equos; dum ipse interea profectus est Austrum versus cum plena expeditione, committens suas naves, obsidesque Canuto filio. Postquam pertransisset Wætlingastrætam, sui maxima damna dederunt quæ ullus potuit exercitus. Conversi sunt deinde ad Oxnafordam, cujus cives statim sese subdiderunt & obsides dederunt: inde ad Winceaster, ubi [incolæ] idem præstiterunt. Perrexerunt inde versus Orientem ad Lundene, multiq; suorum demersi sunt in Tamesi, propterea quod pontem non quærerent. Quum ad urbem pervenisset, nolebant cives sese dedere, sed acri prælio propugnabant, propterea quod in ea esset Rex Æthelredus, & cum eo Thurkilus. Quapropter inde discessit Swanus Rex ad Wealingafordam, & inde trans Tamesin Occidentem versus ad Bathoniam, ibique consedit cum exercitu. Eo autem pervenit Æthelmerus Dux, omnesque una Occidentales Thani, qui sese universi Swano subjecerunt, & obsides dederunt. Quum omnia hoc pacto subdidisset, profectus est Boream versus ad suas naves; & omnis gens eum omnino suscepit & agnovit tanquam verum Regem. Cives etiam postea

Lundi-

a muðe. *Cot.* *b Desunt Cot.* *c* ⁊ sona þas him abeah to eal here. *Cot.* *d Desunt Cot.* *e Deest Cot.* *f* Cnude. *Cot.* *g* hi coman. *Cot.* *h* ꝥ. *Cot.* *i* ƿende þa to Oxana-fordan. ⁊ sƿa to Ƿin-ceastre. ⁊ ba þa burh abugan ⁊ gislodan. And sƿa he ferde -- *Cot. Conversus est deinde ad Oxanafordam, indeque ad Winceaster, & utraque urbs subdita est ac obsides dedit. Inde progressus est -- &c.* *k* folce. *Cot.* *l* nane. *Cot.* *m* brigge. *Cot.* *n Deest Cot.* *o* ac. *Cot.* *p* gewende. *Cot.* *q Deest Cot.* *r Deest Cot.* *s Deest Cot.* *t Deest Laud.* *u* þegenas. *Cot.* *x Deest Cot.* *y Deest Cot.* *z* ⁊ siððan sona. *Cot. i.e. & brevi postea.* *a* þeod. *Cot.* *b Deest Laud.* *c* heafde. *Laud.* *d Deest Cot.*

a abeah.

Lundinenſes ei ſubditi ſunt, & obſides dederunt; propterea quod metuerent ipſum eos perditurum. Poſtulavit idcirco Swanus ut plena tributa & victus [ſubminiſtrarentur] ſuo exercitui, ea hyeme; & Thurcylus poſtulavit ut id ipſum [daretur] copiis [Regiis] quæ conſederunt in Grenawic: nihilo tamen minus [uterque exercitus] prædas egit, quoties vellet; neque [tot mala] ſufferre potuit hæc gens ſive à parte Auſtrali, ſive Boreali. Poſt hæc manſit Rex aliquantiſper cum claſſe quæ in Tameſi fuit, ejuſque Regina ſeſe recepit trans mare ad ipſius fratrem Ricardum, & Ælſigus Abbas de Burh una cum illa. Rex etiam mittebat Ælfunum Epiſcopum cum Clitonibus, Eadwardo & Ælfredo, trans mare, ipſis in Tutorem. Diſceſſit deinde Rex à claſſe ad Natales in Wihtlande, ibique illud Feſtum celebravit; & poſt Feſtum transfretavit ad Ricardum, & ibi commoratus eſt apud eum quouſque Swanus mortuus eſſet. Quo autem tempore Regina eſſet cum fratre ſuo in tranſmarinis, Ælfſigus Abbas de Burh, quæ cum ea ibi una fuit, adiit Monaſterium quod dictum eſt Boneval, ubi ſancti Florentini corpus jacuit. Ibi reperit deſertum locum, miſellum Abbatem, miſellos Monachos; quippe [bonis] fuerant ſpoliati. Tunc emit ab Abbate & Monachis, ſancti Florentini corpus totum præter caput, v. millibus librarum, & [in Angliam] reverſus, [1] obtulit illud Chriſto & ſancto Petro.

An. MXIV. Hoc anno, Swanus Rex morte vitam finivit ad feſtum Candelarum, III. Non. Febr. & claſſis tota elegit Canutum in Regem. Decreverunt autem omnes Pro-

on Lundene [a]beah [b]to him" ⁊ gislode. [c]forðam hi on-dreddon ꝥ he hi for-don ƿolde. Bead þa Sƿegen full-gild ⁊ metsunga to his here þone ƿinter. ⁊ Þurcyl bead ꝥ ilce to þam here þe læg on Grena-ƿic. ⁊ buton þam hi hergodan sƿa oft sƿa hi ƿoldon. þa ne duhte naðor þisse þeoda ne suðan. ne norðan. Ða ƿæs se cyng sume hƿile mid þam flotan þe on Temese ƿæron". [d]⁊ seo hlafdige ƿende þa ofer seo to hire broðor Ricarde". and Ælsige abb. of Burh mid hire. And [e]se cyng sende" Ælfun b. mid þam [f]æþelingum. Eadƿarde ⁊ Ælfrede. ofer [g]sæ. ꝥ he hi beƿitan sceolde. [h]And se cyng geƿende þa fram þam flotan to þam middan ƿintra to Ƿiht-lande. and ƿæs þær þa tid". [i]⁊ æfter þære tide geƿend þa ofer sæ to Ricarde. ⁊ ƿæs þær mid him oð þone byre þe Sƿegen dead ƿearð". [k]And þa hƿile þe seo læfdige mid hire broðor ƿæs begeondan sæ. Ælfsige abb. of Burh. þe þær ƿæs mid hire. for to þone mynstre þe is gehaten Boneual. þær sce. Florentines lichama læg. Fand þær ærm stede. ærm abb. ⁊ ærme munecas. forðam þe hi for-hergode ƿæron. Bohte þa þær æt þone abb. ⁊ æt þe munecas sce. Florentines lichaman eall buton þe heafod. to v. hundred punda. ⁊ þa þe he ongean com. þa offrede hit Crist ⁊ sce. Peter":.

[l]An. MXIV. Her [m]on þissum geare' Sƿegen [n]cing" geendode [o]his dagas to Candelmæssan'. III. Non. Febr. ⁊ se flota eall gecuron Cnut to cyninge. Ða gerædan [p]þa' ƿitan

a abeah. *Cot.* *b Deeſt Laud.* *c Deſunt Cot.* *d* ⁊ se cyng Æðelred sende his cƿene Ælfgife Ymma to hyre broðer ofer sæ Ricarde. *Cot. i.e. & Rex Æthelredus miſit ſuam Reginam, Ælfgifam Ymmam, ad ejus fratrem Ricardum in tranſmarina.* *e Deeſt Cot.* *f* æþelinge. *Laud.* *g* se. *Laud.* *h Deſunt Cot.* *i* ⁊ se cyng sona him sylf ferde æfter. ⁊ ƿas þar begeondan eal ꝥ Sƿegen ƿearð dead. *Cot. i. e. & ſtatim Rex ipſe ſecutus eſt, & manſit in tranſmarinis donec Swanus mortuus eſſet.* *k Reliqua pars hujus anni deeſt Cod.* Cot. *l Ex Laud. Cot.* *m Deeſt Cot.* *n Deeſt Laud.* *o Deeſt Cot.* *p Deeſt Cot.*

1 *Repoſuit nimirum in Eccleſia Medeshamſtedenſi, hodie Petroburgenſi, cujus fuit Abbas.*

a Deeſt

ƿritan ealle, ge hadode ge læwede. [a] Angelcynnes″. ꝥ man æfter þam cyninge Æþelrede [b] sende″. ⁊ cwædon ꝥ [c] him nan leofre hlaford nære. þonne heora [d] gecynde hlaford. gif he hi rihtlicor healdan wolde. þonne [e] he″ ær dyde. Ða sende se cyng his sunu Eadward mid [f] his ærend-racan hider. ⁊ het gretan [g] ealne his leodscipe″. ⁊ cwæð þæt he heom hold hlaford beon wolde. ⁊ ælc þæra þinga betan þe hi ealle ascunedon. ⁊ ælc þæra þinga for-gifan beon sceolde. þe [h] hi gedon oððe gecweðen wære. wið þam þe hi ealle [i] anrædlice″. buton swicdome to him gecyrdon. And man [k] þa″ fullne freondscipe gefæstnode mid worde. [l] ⁊ mid weorce″. ⁊ mid wædde [m] on ægðere healfe″. ⁊ [n] æfre″ ælcne Denisce cyning ut-lagede of Engla-lande gecwædon. Ða com Æðelred cyning innan þam Lenctene ham to his [o] agenre″ þeode. [p] ⁊ he glædlice fram heom eallum on-fangen wæs″. [q] And þa syððon Swegen dead wæs. sætt Cnut mid his here on Gegnes-burh oð þa Eastron. ⁊ geweard him ⁊ þam folce on Lindesige anes. ꝥ hi hine horsian sceoldan. ⁊ syððan ealle ætgædere faran ⁊ hergian. Ða com se cyning Æðelred mid fulre fyrde þider. ær hi gearwe wæron to Lindesige. ⁊ mann þa hergode. ⁊ bærnde. ⁊ sloh eall þet man-cynn ꝥ man aræcan mihte″. [r] Se Cnut [s] Swegenes sunu″ [t] gewende him ut″ mid his flotan″. [u] ⁊ wearð þet earme folc þus beswican þurh hine. ⁊ wende þa″ suð-weard oð ꝥ he com to Sand-wic. ⁊ let þær up þa gislas þe his fæder geseald wæron. ⁊ cearf of heora handa ⁊ heora nosa. [x] And buton eallum þisum yfelum. se cyning het gyldan þam here þe on Grene-wic læg. XXI. þusend punda. And″ on þissum geare on sce. Michaeles mæsse-æfan. com þet

ceres, tam Clerici quam Laici, Anglicæ nationis, ut ad Regem Æthelredum mitterent; dicentes, Sibi nullum dominum esse chariorem naturali ipsorum domino, modo eos rectius gubernaret, quam antea gubernarat. Tunc mittebat Rex filium suum Eadwardum cum suis nunciis in hanc terram, eosque jussit salutare totam suam gentem, pollicitus se iis fidelem dominum futurum, atque singula ea emendaturum, quæ iis omnibus minus placerent: singula item condonaturum quæ adversus eum sive facta sive dicta fuerant, modo omnes unanimiter, sine perfidia, ad eum reverterentur. Deinde plenaria amicitia confirmata est dictis, & factis, pignoribusq; ex utraque parte [datis]; & quemvis Danicum Regem in perpetuum elagatum ex Anglorum terra pronunciarunt. Tum reversus est Æthelredus Rex in Quadragesima ad suam gentem, & alacriter ab iis omnibus fuit susceptus. Interea, postquam Swanus mortuus esset, commoratus est Cnutus cum suo exercitu in Gegnesburh usque ad Pascha, & ei cum populo in Lindesige convenerat, ut ii exercitui ejus equos compararent, & postea omnes simul prædatum exirent. Verum venit Rex Æthelredus cum exercitu valido, prius quam parati essent, ad Lindesige, & ibi omnia depopulatus est, & incendit; occiditque quotquot homines prehendere posset. Canutus idcirco Swani filius inde decessit cum sua classe, (fuit interim misellus iste populus hoc pacto ab eo delusus,) & perrexit Austrum versus donec pervenisset ad Sandwic; atque ibi in terram exposuit obsides qui patri dati fuerant, præcisis eorum manibus, eorumq; nasis. Adhuc præter omnia hæc mala, Rex mandavit pendi exercitui, qui in Grenewic consedit, XXI. millia librarum. Hoc item anno, in vigiliis festi sancti Michaelis, contigit magna

a Deest Laud. *b* sendan sceolde. *Cot.* *c* heom. *Cot.* *d* cyne. *Cot.* *e Deest Cot.* *f* þam. *Cot.* *g* ealle his leode. *Cot.* *h* him. *Cot.* *i Deest Cot.* *k Deest Cot.* *l Deest Laud.* *m Deest Cot.* *n Deest Cot.* *o Deest Cot.* *p* ⁊ bliðelice hi hine under-fengon. *Cot. i. e. & ii benigniter eum exceperunt.* *q Desunt Cot.* *r* ⁊. *Cot.* *s Deest Laud.* *t* wende ut. *Cot.* *u Deest Cot.* *x Deest Cot.*

magna ista maris inundatio per latam hanc terram, quæ longius expatiata quam antea unquam, demersit multa oppida, & hominum numerum inenarrabilem.

An. MXV. Hoc anno, fuit magnum Concilium in Oxnaforda: & ibi Eadricus Dux prodidit Sigeferthum & Morcærum, nobilissimos Thanos inter Seofonburgenses: eos enim in cameram suam allectavit, in qua turpiter fuerunt interfecti. Tunc Rex accepit omnes eorum facultates, & jussit prehendi Sigeferthi relictam, ac deduci in Mealdelmesbyrig. Post exiguum temporis spatium, [eo] perveniens Eadmundus Clito cepit istam mulierem, contra Regis voluntatem, & sibi in uxorem habuit. Deinde post festum Nativitatis sanctæ Mariæ, profectus est Clito Aquilonem versus in Fifburhingos, & statim invasit totam Sigeferthi terram ac Morcari, eumque populum omnem sibi subjugavit. Sub idem tempus, venit Canutus Rex ad Sandwicum, & confestim navigavit circa Cantium in Occidentales Saxonas, donec pervenisset ad Fromutham; ac prædas egit in Dorsætensibus & in Wiltunscire, & in Sumærsætensibus. Tum jacuit Rex Æthelredus ægrotus apud Cosham; & congregavit Eadricus Dux exercitum, Clitoque Eadmundus [alterum] in partibus Borealibus. Verum cum in unum convenissent, conatus est Dux seducere Clitonem Eadmundum; (quod tamen [efficere] haud potuit,) quocirca sine prælio ab invicem discesserunt, & locum dederunt suis inimicis. Eadricus etiam Dux allexit sibi XL. naves de Regia classe, ac deinde sese subdidit Canuto. Occidentales item Saxones sese subdiderunt, ac obsides de-

mycele sæ-flod geond [a] ƿide [a] þisne eard. [b] ⁊ ærn sƿa up feor sƿa næfre ær ne dyde". ⁊ adrencte feala tuna. ⁊ mann-cynnes [c] unarimædlice geteall":.

[d] An. MXV. [e] On þissum geare" ƿæs ꝥ mycele gemot on [f] Oxona-forda. ⁊ þær Eadric ealdor-man besƿac Sigeferð ⁊ [g] Morcære. þa [h] yldestan þægenas into Seofon-burgum. beræhte hi into his bure. ⁊ hi man þær [i] inne of-sloh [k] ungerinselice. And se cyng þa genam eall heora æhta. ⁊ het nimon Sigeferðes lafe. ⁊ gebringon binnon Mealdelmes-byrig. [l] Ða" æfter litlum fece. ferde Eadmund æþeling to. ⁊ genam ꝥ ƿif. [m] ofer þes cynges ƿillan". ⁊ heafde him to ƿife. Ða to-foran natiuitas [n] sce. Marie" [o] mæssan". ferde se æþeling * norð into Fif-burgum. ⁊ gerad [q] sona [q] ealle Sigeferðes are ⁊ Morcares. ⁊ ꝥ folc eall him to beah. [r] And þa on þam" ylcan tyman com Cnut [s] cyng" [t] to" Sand-ƿic. ⁊ ƿende sona [u] eal" abutan Cent-land into ƿest-[x] Seaxen oð [y] ꝥ" he com to Fromuðan. ⁊ hergode [z] þa" on Dor-sætum. ⁊ on [a] ƿiltun-scire. ⁊ on Sumær-sæton. Ða læg se cyng [b] Æþelred" * seoc æt Cosham. [c] ⁊" þa gaderode Eadric ealdor-man fyrde. [d] and se æþeling Eadmund be norðan. Ða hi togædere comon". [e] þa ƿolde" [f] se ealdor-man" besƿican þone æþeling [g] Eadmund. ac he ne mihte". [h] ⁊ hi to-hƿurfon þa buton gefeohte for þam. ⁊ rimdon heora feondum". [i] And Eadric ealdor-mann" aspeon [k] þa" XL. scipa [l] fram þam cyning". ⁊ [m] beah [n] þa" to Cnute. [o] And ƿest-Seaxe bugon. and gisledon. and horso-

a Deest Cot. b Deest Cot. c ---medlic getæll. Cot. d Ex Laud. Cot. e Her. Cot. f Oxana-ford. Cot. g Marcer. Cot. h --desta. Cot. i innan. Cot. k ---risedlice. Cot. l ⁊ sona. Cot. m þas cinges unþances. Cot. n S. Marian, Cot. o Deest Laud. * Post æþeling legit Cod. Laud. ƿæston. Nescio an mendose. Omittit Cod. Cot. q Deest Laud. r ⁊ to þam. Cot. s Deest Cot. t up æt. Cot. u Deest Laud. x Sexan. Cot. y Deest Laud. z Deest Cot. a ƿilte- Cot. b Deest Laud. * Post Æðelred legit Cod. Cot. red. vitio, opinor, Librarii. c Deest Laud. d Deest Cot. e ⁊ þohte. Cot. f Deest Cot. g Deest Laud. Cot. h Desunt Cot. i ac he. Cot. k Deest Laud. l of þes cinges scipon. Cot. i. e. de Regis navibus. m abeah. Cot. n Deest Cot. o Deest Cot.

horsodon þone here. ⁊ he ƿæs þær þa oð midne ƿinter":·

[a] An. MXVI. Her [b] on þissum ȝeare". com Cnut [c] cyninȝ" mid [d] his here" CLX. scipa. ⁊ Eadric ealdor-mann mid him ofer Temese into Myrcan æt [e] Cræcilade. And ƿendon þa to Ƿærinȝ-scire [f] innon þære midde-ƿintres tide". ⁊ [g] inne þare hi" herȝodon. ⁊ bærndon. ⁊ sloȝon eall ꝥ hi to comon. [h] Ða onȝan se æþelinȝ Eadmund to ȝadrienne fyrde. þa se fyrd ȝesomnod ƿæs. þa ne onhaȝode him buton se cynȝ þære ƿære. ⁊ hi hæfdon þæra burh-ƿare fultum of Lundene. ȝesƿicon þa þære fyrdinȝ. ⁊ færde ælc mann him ham. Ða æfter þære tide þa bead mann eft fyrde be fullum ƿite ꝥ ælc mann þe feor ƿære forð-ȝerende. ⁊ mann sende to þam cyninȝe to Lundene. ⁊ bædon hine ꝥ he come onȝean þa fyrde mid þam fultume þe he ȝeȝaderian mihte. Ða hi ealle to somne comon. þa ne beheold hit naht þe ma þe hit oftor ær dyde. þa cydde man þam cyninȝe ꝥ hine mann besƿicon ƿolde. þa þe him on fultume beon sceoldon. forleton þa þa fyrde. ⁊ cyrde him eft to Lundene. Ða rad se æþelinȝ Eadmund to Norð-hymbran to Uhtrede eorl. ⁊ ƿende ælc mann ꝥ hi ƿoldon fyrde somnian onȝean Cnut cynȝ. Ða ferdon hi into Stæf-ford-scire. ⁊ into Scrobbes-byriȝ. ⁊ to Leȝe-ceastre. ⁊ herȝodon hi on heora healfe ⁊ Cnut on his. And ƿende him þa ut þurh Buccinȝa-ham-scire into Beada-ford-scire. ⁊ þanon to Huntandun-scire. andlanȝ fennes to Stanforda. ⁊ þa into Lincolne-scire. þanon to Snotinȝa-ham-scire. ⁊ sƿa to Norð-hymbran to Eoforƿic-ƿeard. Ða Uhtred ȝeaxode þis. þa for-let he his herȝunȝa. ⁊ efeste norð-ƿeard. ⁊ beah þa for neode. and ealle Norð-hymbran mid him. ⁊ he

derunt, equosque exercitui comparaverunt: ibi autem fuit usque ad Natales.

An. MXVI. Hoc anno, venit Canutus Rex cum sua classe CLX. navium, & una Eadricus Dux trans Tamesin in Mercios apud [1] Cræcilade. Inde conversi sunt ad [2] Wæringscire, sub festum Natalium; & in ea [provincia] prædas egerunt, ac [villas] incenderunt, atque interfecerunt quicquid inciderant. Hinc cœpit Clito Eadmundus congregare exercitum: cumque copiæ cogerentur, ei parum profuerunt, nisi adesset Rex, venissentque auxilio cives Lundenenses; impedita igitur est expeditio, & quisque reversus est domum suam. Post eam festivitatem, indicta est expeditio sub plena mulcta, ut unusquisque longe dissitus prodiret: & nuncius missus est Lundoniam ad Regem, rogans eum ut obviam veniret exercitui [Clitonis] cum omnibus subsidiis quæ colligere posset. Cum in unum convenissent, nihilo magis profuit quam sæpius olim: nunciatum enim est Regi, quosdam insidiaturos, qui ei auxilio esse deberent; dimisso igitur exercitu, reversus est Lundoniam. Tum equo devectus est Clito Eadmundus in Northymbros ad Uhtredum Comitem, atque putabant omnes, eos exercitum congregaturos adversus Canutum Regem. Perrexerunt vero in Stæffordsciram, & in Scrobbesbyrig, & ad Legeceaster, prædas agentes in suis partibus, dum Canutus suas [devastaret.] Is enim egressus est per Buccingahamsciram in Beadafordsciram, & inde ad Huntandunsciram, & per paludes ad Stanfordam, & inde in Lincolnsciram, inde ad Snotingahamsciram, indeque ad Northymbros Eboracum versus. Hoc ubi Uhtredus cognovisset, destitit à sua vastatione in finibus Borealibus, & sese subdidit necessitate compulsus, omnesque Northymbri cum eo:

---

a Ex Laud. Cot. *b Deest Cot.* *c Deest Cot.* *d Deest Cot.* *e* Cræcalade. *Cot.* *f Deest Cot.* *g Deest Laud.* *h Deest Cot.*

1 *Criccelade.* Flor. 2 *Warrewicanam provinciam.* Flor.

eo: is item obſides dedit, & tamen [1] interfectus eſt, & Thurcytelus Nafanæ filius cum eo. Poſt hæc, Rex Canutus conſtituit Yricum Northymbrorum Comitem, ſicut fuerat Uhtredus; ac deinde regreſſus eſt Auſtrum verſus alia via per plagam Occidentalem, adeo ut veniret totus exercitus ante Paſcha ad naves: Clito autem Eadmundus profectus eſt Lundoniam ad patrem. Poſt Paſcha, perrexit Canutus Rex cum omnibus ſuis navibus Lundoniam verſus: contigit autem Regem Æthelredum prius mortem obiiſſe, quam naves eo pervenirent. Deceſſit in die feſto ſancti Georgii, poſt multos dolores & miſerias vitæ ſuæ. Poſt ejus obitum, omnes Proceres, qui in Lundonia erant, & cives elegerunt Eadmundum in Regem; is autem regnum ſuum difficulter admodum defendit, quo tempore illud tenuit. Interim venerunt naves [Canuti] ad Grenawic circa Ambarvalia, & intra modicum tempus perrexerunt ad Lundene, & foderunt ibi magnam ſcrobem ab Auſtrali parte, traxeruntque ſuas naves in Occidentalem plagam pontis, atque poſt hæc obſederunt urbem, ut nulli liceret ingredi aut egredi: frequenter item in urbem impetum fecerunt, verum cives fortiter iis reſtiterunt. Eadmundus Rex antea exierat, & invaſerat Occidentales Saxonas; eique ſeſe ſubdidit omnis iſte populus: nec multo poſt præliatus eſt cum exercitu [Danorum] apud Peonnam juxta [2] Gillingam. Alterum etiam prælium commiſit poſt mediam æſtatem apud Sceorſtan, ibique multi occiſi ſunt ex utraque parte, & exercitus ſponte ab invicem à prælio diſceſſerunt: Eadricus autem Dux,

gislode. ⁊ hine man þeah-hwæðere ofsloh. and Ðurcytel Nafanan sunu mid him. And þa æfter þam se cyng Cnut gesætte Yric into Norð-hymbran to eorle. eall swa Uhtred wæs. ⁊ syððan wendon him suð-weard oðer weges. eall be westan. ⁊ com þa eall se here to-foran þam Eastron to scipon". ⁊ [a] se" æþeling Ædmund wende to Lundene to his fæder. And [b] þa æfter Eastron" [c] wende [d] se cyng" Cnut mid [e] eallum his [f] scipum to Lundene-weard. [g] þa [h] gelampe hit þet" se cyng Æþelred [i] ær" forð-ferde ær þa scipu comon. He [k] geendode his dagas" on [l] sc̄s Georgius" mæsse-dæge. æfter mycclum geswince. ⁊ earfoðnissum his lifes. And [m] þa" æfter his ende. [n] ealle þa witan þe on Lundene wæron". [o] ⁊ se burh-waru" gecuron Eadmund to cynge. ⁊ his rice he heardlice [p] werode [q] þa hwile þe his tima wæs". Ða comon þa [r] scipo to Grena-wic to þam gang-dagum. ⁊ [s] binnon lytlum fæce" wendon to Lundene. ⁊ dulfon [t] þa" ane [u] mycele" dic on þa suð-healfe. ⁊ drogon heora scipa on west-healfe þære brycge. ⁊ bedieodon syððon þa burh uton þ nan mann ne mihte ne inn ne ut. ⁊ [x] oft-rædlice" on þa burh fuhton. [y] ac hi heom heardlice wið-stodon. [z] Ða wæs Eadmund cyng ær þam gewend ut. ⁊ gerad þa West-Seaxan. ⁊ him beah eall folc to. ⁊ raðe æfter þam he gefeaht wið þone here æt Peonnan wið Gillinga. And oðer gefeoht he gefeaht æfter middan sumera æt Sceor-stane. ⁊ þær mycel wæll feoll on ægðre healfe. ⁊ þa heres him sylfe to eodon on þam gefeohte. ⁊ Eadric ealdorman.

---

a Deeſt Cot. *b Deeſt Cot.* *c* ferde. *Cot.* *d Deeſt Cot.* *e* eallon. *Cot.* *f* scipon. *Cot.* *g* ac. *Cot.* *h Deeſt Cot.* *i Deeſt Laud.* *k* forð-ferde. *Cot.* *l* S. Gregories. *Cot. Mendoſe pro* Georgies. *Teſtibus enim* Sim. Dunelm. Brompt. Dicet. *&* Florent. *Æthelredus mortem obiit* IX. *Cal. Maii; quo quidem die celebratur feſtum S. Georgii Martyris.* *m Deeſt Cot.* *n* ealle Angel-cynnes witan. *Cot. i. e. omnes Angliæ Optimates.* *o Deeſt Cot.* *p* werede. *Cot.* *q* his timan. *Cot.* *r* scipa. *Cot.* *s* sona. *Cot.* *t Deeſt Cot.* *u Deeſt Cot.* *x* oft. *Cot.* *y* ⁊. *Cot.* *z Deſunt Cod. Cot. ad verba* Se here gewende *&c.*

1 *A Thurebrando nobili & Danico viro.* Flor. 2 *Gilligaham.* Flor.

a l. Æn-

man. ⁊ Ælmær deorlingc wæron þam here on fultume ongean Eadmund cyng. And þa gegaderode he III. siðe fyrde. ⁊ ferde to Lundene. ⁊ þa burh-ware ahredde. ⁊ þone here aflymde to scipon. And þa wæs ymb twa niht ꝥ se cyning gewende ofer æt Brent-forda. ⁊ þa wið þone here gefeaht. ⁊ hine aflymde. ⁊ þær adranc mycel [a] ænlices folces on heora agenre gymeleaste. þa þe ferdon beforan þære fyrde. ⁊ fang woldon fon. And se cyning wende æfter þam to West-Seaxan. ⁊ his fyrde gesomnode. þa gewende se here sona to Lundene. ⁊ þa burh utone besæton. ⁊ hire stranglice wið-feaht ge be wætere ge be lande. ac se æl-mihtiga God hi ahredde″. Se here gewende þa æfter þam fram Lundene mid heora scipum into Arwan. ⁊ þar up foran. [b] ⁊ feordon″ on [c] Myrcean. ⁊ slogon ⁊ bærndon [d] swa hwæt swa hi ofer foron″. swa heora gewuna wæs. [e] ⁊ heom metes tilodon. ⁊ hi drifon ægðer ge scipa ge heora drafa into Medewæge″. Ða [f] gesomnode Eadmund cyng IV. siðe [g] ealle Engla þeode. [h] ⁊ ferde ofer Temese to Brent-forda″. ⁊ ferde [i] innan Cent. ⁊ se here [k] him″ [l] fleah [m] beforan mid [n] hira′ [o] horsa into [p] Sceap-ige. ⁊ se cyng of-sloh [q] heora′ swa feala swa he of-faran mihte. And Eadric ealdor-mann gewende [r] þa″ þæne [s] cyng″ ongean æt Ægeles-forda. næs nan mare unrædd [t] gered þonne se wæs. Se here gewende [u] est [x] up on East-Seaxan. ⁊ ferde″ into [y] Myrcean. [z] ⁊ for-dydon eall ꝥ he ofer-ferde″. [a] Ða se cyng geaxode ꝥ se here uppe wæs″. þa [b] gesomnode he [c] V. siðe [d] ealle Engla

& Ælmærus dilectus exercitui [Danorum] auxilio fuerunt contra Eadmundum Regem. Tunc congregavit [Eadmundus] tertia vice exercitum, & profectus Lundoniam, incolas liberavit, Danosque fugavit ad naves. Abhinc intra biduum Rex transivit apud Brentfordam, tumque cum Danis præliatus est, ac eos fugavit; ibi autem demersi sunt multi Anglorum populi per ipsorum negligentiam, quippe qui præcurrebant exercitum prædæ avidi. Postea Rex properavit in Occidentales Saxonas, exercitumque suum coëgit: interim vero copiæ [Danorum] repetierunt Lundoniam, & urbem obsidentes, eam fortiter impugnarunt tum mari tum terra; verum Deus omnipotens eam liberavit. Dani deinde recesserunt à Lundonia cum suis navibus in Arwan, & ibi [navibus] exilientes, egressi sunt in Merciam, atque interfecerunt ac incenderunt quicquid inciderant, pro eorum consuetudine, sibique victum comparabant: demum adegerunt tum naves tum sua armenta in Medewæge. Tum congregavit Eadmundus Rex quarta vice totam Anglorum gentem, & perrexit trans Tamesin ad Brentfordam, indeque in Cantium: interim Danos fugavit cum eorum equis in Sceapige, & interfecit quotquot ex iis comprehendere potuit. Verum Eadricus Dux [1] Regem detinuit apud Ægelesfordam; quo non ullum unquam consilium fuit magis perfidum. Postea Dani conversi sunt in Orientales Saxonas, & perrexerunt in Merciam, interfeceruntque quicquid obviam haberent. Cum Rex intellexisset Danos fuisse egressos, congregavit quinta vice totam Anglorum gentem,

a l. Ænglisces. *b Deest Cot.* *c* Myrcan. *Cot.* *d Deest Cot.* *e Deest Cot.* *f* gegaderode. *Cot.* *g* eall. *Cot.* *h Deest Cot.* *i* into. *Cot.* *k Deest Cot.* *l* fleig. *Cot.* *m Deest Cot.* *n Deest Cot.* *o* horsan. *Cot.* *p* ---ege. *Cot.* *q Deest Cot.* *r Deest Cot.* *s Deest Cot.* *t* geræd. *Cot.* *u* est. *Cot. i. e. Orientem versus.* *x Deest Cot.* *y* --cen. *Cot.* *z Deest Cot.* *a* ꝥ gehyrde se cyng. *Cot.* *b* gegaderode. *Cot.* *c* fifta. *Cot.* *d* eal. *Cot.*

1 *Nisi perfidus Dux Edricus suis insidiis Regem apud Eaglesford (ne suos persequeretur hostes) retineret, eo die plena potiretur victoria.* Flor.

a ⁊

tem, eosque insecutus à tergo, assecutus est in Orientalibus Saxonibus apud montem qui vocatur Assandun; & ibi acriter congressi sunt. Fecit autem Eadricus Dux quod antea sæpius fecerat, capessit [nempe] primum fugam cum Magesætensibus; adeoque decepit naturalem dominum suum, & totam nationem. Ibi Canutus victoria potitus est, adversus eum pugnante tota Anglorum gente: ibi interfectus est Eadnothus, & Wulfsigus Abbas, & Ælfricus Dux, & Godwinus Dux, & Ulfcytelus Orientalium Anglorum [Dux,] & Æthelwardus Æthelsigi Ducis filius, & tota nobilitas in Anglica gente. Post hanc pugnam conversus est Canutus Rex cum suo exercitu ad Gleawceasterściram, quo in loco fama comperit fuisse Regem Eadmundum. Tum consilium dabant Eadricus Dux & Proceres qui ibi aderant, ut Reges inter se pacem firmarent. Reges idcirco convenerunt apud Olanige, & inter se amicitiam ibi confirmarunt tum pignoribus tum juramentis, tributumque Danis pendendum statuerunt. Discesserunt deinde à se invicem hac pace lata, & venit Eadmundus Rex in Occidentales Saxonas, Canutus autem in Mercios. Dani interim iter direxerunt ad naves cum præda quam diripuerant, ac Lundoniæ incolæ fœdus cum iis percusserunt, & ipsis dato pretio pacem acquirebant: unde ii subduxerunt naves suas in Lundoniam, & sibi hiberna in ea ceperunt. Postea ad sancti Andreæ festum decessit Rex Eadmundus, & sepultus est cum avo suo Eadgaro in Glæstingabyrig. Eodem item anno, decessit Wulfgarus Abbas in Abbandune, & [Abbatiam] capessit Æthelsigus.

An. MXVII. Hoc anno, suscepit Canutus Rex totius Anglicæ nationis imperium, idque divisit in quatuor [partes;] sibi, Oc-

þeode. [a] ⁊ ferde him æt hindan". ⁊ offerde [b] hi [c] innan East-Seaxan" æt [d] þære dune þe mann hæt" Assan-dun. ⁊ þær [e] togædere [f] heardlice fengon. Ða dyde Eadric ealdor-mann swa he [g] oftor ær dyde. astealde þone fleam ærest mid Magesæton. ⁊ swa aswac his cyne-hlaforde. ⁊ ealle þeode. Ðær hæfde Cnut sige. ⁊ gefeaht him eall Engla land. þær wearð of-slagen Eadnoð ⁊ [h] Wulfsige abb. and Ælfric ealdor-man. ⁊ [i] Godwine ealdorman". and Ulfcytel of East Englan. and Æðelward Æðelsiges sunu ealdormannes. ⁊ [k] eall se" dugoð on Angelcynne. Ða æfter þisum gefeohte gewende Cnut cyng upp mid his here to Gleawe-ceastre-scire. [l] þær he geherde secgan þet se cyng wæs Eadmund. Ða gerædde Eadric ealdor-mann ⁊ þa witan þe þær wæron. ꝥ þa cyningas seht namon heom betweonan. And þa cyningas comon to-gædere æt [m] Olan-ige. ⁊ heora freondscipe þær gefæstnodon. ge mid wedde ge mid aðe. ⁊ ꝥ gyld setton wið þone here. And hi to-hwurfon þa mid þisum sehte. ⁊ feng Eadmund cing to West-Seaxan. ⁊ Cnut to Myrcean. [n] Se here gewende þa to scipon mid þam þingum þe hi gefangen hæfdon. ⁊ Lundene-waru griðede wið þone here. ⁊ heom frið gebohtan. ⁊ se here gebrohton heora scipa on Lundene. ⁊ heom winter-setle þær inne namon". Ða to scs. Andreas mæssan forð-ferde se cyng Eadmund. ⁊ is [o] byrged mid his [p] ealdan fæder Eadgare on Glæstinga-byrig. [q] And on þam ilcan geare forð-ferde Wulfgar abb. on Abbandune. ⁊ feng Æðelsige to":.

An. MXVII. [r] Her [s] on þyssum geare" feng Cnut cyning to [t] eall Angel-cynnes rice". [u] ⁊ hit to-dæld on feower. him sylfum West-

a ⁊ ferde æfter þam here. *Cot. i.e. & insecutus est exercitum.* b hine. *Cot.* c *Deest Cot.* d *Deest Cot.* e --gæþere. *Cot.* f fæstlice. *Cot.* g oft. *Cot.* h Wulsi. *Cot.* i *Deest Cot.* k eal seo. *Cot.* l þa. *Cot.* m Clanige. *Cot.* n *Desunt Cot. ad verba* Ða to scs. o bebyrged. *Cot.* p ealde. *Cot.* q *Deest Cot.* r Her Cnut wearð gecoran to cinge. *Wheel. i.e. Hoc anno, Canutus fuit electus in Regem.* s *Deest Cot.* t eallan. *Cot.* u *Quæ in hoc Anno sequuntur ex Codd.* Laud. & Cot. *desumpsimus.*

a Partem

Ƿest-Seaxan. ⁊ Þurcylle East-Englan. ⁊ Eadrice Myrcean. ⁊ Yrice Norð-hymbran. [a]And on þisum geare wæs Eadric ealdor-mann of-slagen. [b]and Norðman Leofwines sunu ealdor-mannes. ⁊ Æðelword Æðelmæres sunu þæs grætan. ⁊ Brihtric Ælfgetes sunu on Defenanscire. ⁊ Cnut cyng aflymde ut Eadwig æþeling. ⁊ Eadwig ceorla cyng". And þa to-foran kl. Aug. het se cyng feccan him Æðelredes lafe þes oðres cynges him to cwene. Ricardes dohtor :.

[c]An. MXVIII. [d]On þisum geare wæs" þ gafol gelæst ofer [e]eall" Angel-cynn. þ [f]wæs [g]ealles". LXXII. þusend punda. buton þam þe seo [h]burh-waru [i]on Lundene guldon. [k]þ wæs" XI. þusend punda. [l]And se here ferde þa sum to Den-mearcon. ⁊ XL. scipo belaf mid þam cyninge Cnute". ⁊ Dene ⁊ Engle wurdon sammæle æt [m]Oxna-forda. [n]And her Æðelsige abb. forð-ferde on Abban-dune. ⁊ feng Æðelwine to":.

[o]An. MXIX. Her gewende Cnut [p]cyng" to [q]Den-mearcon. ⁊ [r]þær wunode" ealne winter :.

[s]An. MXX. Her Cnut cyning to Engla lande. [t]⁊ þa on Eastron wæs mycel gemot on Cyrn-ceastre. þa geutlagode mann Æðelword ealdor-man". And on þissum geare [u]se cyng for" to Assandune. [x]⁊ let tymbrian þær an mynster of stane ⁊ lime for þare manna saule þe þær of-slagene wæron. ⁊ gief hit his anum preoste þes nam wæs Stigand".

cidentalem Saxoniam; & Thurcyllo, Orientalem Angliam; & Eadrico, Merciam; & Yrico, Northymbriam. Hoc item anno, fuit [1]Eadricus Dux interfectus, & Northman Leofwini Ducis filius, & Æthelwordus Æthelmæri magni filius, & Brihtricus Ælfgeti filius Domnaniensis satrapæ: Canutus autem Rex expulit Ædwigum Clitonem, & Eadwigum Rusticorum Regem. Postea, ante kal. Aug. jussit Rex ad se adduci Æthelredi decessoris Regis relictam, Ricardi filiam, sibi in uxorem.

An. MXVIII. Hoc anno, solutum fuit istud tributum per totam Anglicam gentem, nempe, LXXII. millia librarum; præter id quod cives Lundenenses persolverunt, nempe, [2]XI. millia librarum. Deinde [Danici] exercitus pars reversa est ad Denmearciam; XL. autem naves remansere cum Rege Canuto. Dani etiam & Angli concordes facti sunt apud Oxnafordam. Hoc item anno, Æthelsigus Abbas in Abbandune decessit, & [Abbatiam] capessit Æthelwinus.

An. MXIX. Hoc anno, rediit Canutus Rex in Denmearciam, & ibi degebat tota hyeme.

An. MXX. Hoc anno, reversus est Canutus Rex in Angliam: & tempore Paschali fuit magnum Concilium apud Cyrnceaster, ubi elagatus est Æthelwordus Dux. Hoc item anno, Rex proficiscebatur Assandunum, & permisit ibi exædificari Ecclesiam de lapide & cœmento ob eorum hominum animas [3]qui ibi interfecti fuerant, deditque eam cuidam suo Presbytero cui nomen erat Stigan-

a Partem reliquam hujus anni hoc ordine habet Cod. Cot. And on þysum ylcan geare het se cyng feccan Æðelredes laue. Ricardes dohtor him to cwene. þ wæs Ælfgife Ymma. ⁊ Eadric ealdor-man wearð of-slagan on Lundene swyðe rihtlice. *b Desunt Cot. c Ex Laud. Cot. d* Her wearð. *Cot. e Deest Cot. f* wæran. *Cot. g Deest Cot. h* --ware. *Cot. i* of. *Cot. k Deest Laud. l Deest Cot. m* Oxana-fordan. *Cot. n Deest Cot. o Ex Laud. Cot. p Deest Cot. q* --marcan. *Cot. r* wæs þar. *Cot. s Ex Laud. Cot. t Deest Cot. u* he ferde. *Cot. x Desunt Laud.*

1 *Rex Canutus perfidum Ducem Eadricum in palatio jussit occidere, quia timebat insidiis ab eo aliquando circumveniri, sicut Domini sui priores, Æthelredus & Eadmundus frequenter sunt circumventi.* Flor. 2 MD. Flor. XV. *millia.* Sim. Dunelm. 3 *Vide supra An.* MXVI.

Stigandus. Livingus item Archiepiscopus decessit, & Æthelnothus Monachus ac Decanus Ecclesiæ Christi fuit eodem anno ad eam Sedem consecratus in Episcopum à Wulstano Archiepiscopo.

An. MXXI. Hoc anno, Canutus Rex, ad Martini festum, elagavit Thurkilum Comitem.

An. MXXII. Hoc anno, Canutus Rex egressus est cum suis navibus ad Vectam. Æthelnothus etiam Episcopus profectus est Romam, & susceptus fuit à Benedicto Papa cum magno honore; isque propria manu eum pallio ejus induit, & in Archiepisopum honorifice consecravit. Hic postea eodem pallio indutus missas celebravit, prout ei Papa præceperat, & deinde cibis seipsum refecit cum Papa, tandemque cum plena benedictione domum reversus est. Leofwinus item Abbas, qui fuerat injuste [de Monasterio] apud Elig pulsus, ei fuit socius, & ipsum omni crimine purgavit, cujus (ut à Papa didicerat) fuerat insimulatus, testante Archiepiscopo, & toto comitatu, qui apud eum aderat.

An. MXXIII. Hoc anno, decessit [Wulstanus] Archiepiscopus [Eboracensis *;] & Ælfricus successit, eumque Ægelnothus Archiepiscopus consecravit in Cantwareberi. Hoc ipso item anno, Æthelnothus Archiepiscopus transtulit sancti Ælfegi reliquias ad Cantwarbyrig de Lundene.

And Liuing Arceb. forð-ferde. 7 Æþelnoð. munuc 7 decanus æt x ƿes cyrcan. ƿæs [a] þe ilcan geare" þær [b] to" gehadod to [c] biscop [d] fram Ƿulstane Arceb.":.

[e] An. MXXI. Her [f] on þysum geare". Cnut cyng [g] to Martinus mæssan" geutlagode Ðurkil eorl:.

[h] An. MXXII. Her [i] Cnut cyng for ut mid his scipum to Ƿiht. And" Æðelnoð [k] biscop for" to Rome. 7 ƿæs underfangen þær fram Benedicte þam Papan mid mycclum ƿurðscipe. 7 mid his agenum handum him his pallium onsette. [l] 7 to Arceb. arƿurðlice gehalgode". And [m] he" syððan mid þam [n] ylcan" pallium þær mæssode [o] swa se Papa him geƿissode". [p] 7 he hine gereordode æfter þam mid þam Papan. 7 syððan mid fulre bletsunge ham geƿende". And Leofƿine abb. se ƿæs unrihtlice of Elig adræfed. ƿæs his gefera. 7 hine [q] þæs ælces þinges geclænsode þe him mann on sæde. swa se Papa him tæhte. on þes Arceb es geƿitnesse. [r] 7 on ealles þæs geferscipes þe him mid ƿæs":.

[s] An. MXXIII. Her forð-ferde [t] Ƿulfstan Arceb. 7 feng Ælfric to. [u] and Ægelnoð Arceb. hine bletsode on Cantƿare-beri". And [x] þæs ylcan geares" Æþelnoð Arceb. ferede sce. Ælfeges Arceb. [y] reliquias to Cant-ƿar-byrig of Lundene:.

[z] An. MXXIV. Hîc Ricardus Secundus obiit: Ricardus filius ejus regnavit prope uno anno, & post eum regnavit Rodbertus frater ejus VIII. annis.

An. MXXV. Hoc anno, ivit Canutus Rex ad Denmearciam cum navibus ad plani-

[a] An. MXXV. Her for Cnut cyng to Den-mearcon mid scipon to þam holme

æt

a þes ilcan geares. *Cot.* b *Deest Cot.* c Arc-biscop. *Cot.* d *Deest Laud.* e *Ex Laud. Cot.* f *Deest Cot.* g *Deest Cot.* h *Ex Laud. Cot.* i *Deest Cot.* k Arc-biscop ferde. *Cot.* l *Deest Cot.* m *Deest Cot.* n *Deest Laud.* o *Deest Cot.* p 7 æfter mæssan mid þan Papan gereorde. 7 mid þas Papan bletsunge gecyrde to his Arc-biscop-stole. *Cot.* *i.e. & post Missam [celebratam] cibos cum Papa cepit, & cum Papæ benedictione reversus est ad Archiepiscopalem sedem.* q þar. *Cot.* r *Deest Cot.* s *Ex Laud. Cot.* t Ƿulstan. *Cot.* u *Deest Laud.* x on þis ylcan geare. *Cot.* y lichaman. *Laud.* z *Ex Laud.* a *Ex Laud. Cot.*

* v. *Calend. Junii.* Flor.

a Eglas.

æt ea þære halgan. ⁊ þær comon ongean Ulf ⁊ [a] Eglaf. ⁊ swiðe mycel here ægðer ge land-here ge scip-here of [b] Swaðeode. And þær wæs swyðe feala manna [c] for-faren [d] on Cnutes cynges healfe. ægðer ge Deniscra manna ge Engliscra". ⁊ þa [e] Sweon heafdon [f] weall-stowe [g] geweald :·

MXXVI. MXXVII.

[h] An. MXXVIII. Her for Cnut cyng of Engla lande mid fiftig scipum [i] Engliscra þegena" to [k] Nor-wegum. ⁊ adraf Olaf cyning of þam lande. ⁊ [l] geahnode him þet land :·

[m] An. MXXIX. Her com Cnut cyng eft [n] ham" to Engla lande :·

[o] An. MXXX. Her com Olaf cyng eft into Nor-wegum. ⁊ þet folc gegaderode him togeanes. ⁊ him wið gefuhton. ⁊ he wearð þær of-slagen":·

An. MXXXI. [p] Her com Cnut sona swa he becom to Engla lande. he geaf into Cristes cyrican on Cant-ware-byri þa hæfenan on Sand-wic. ⁊ ealla þa gerihta þe þær of arisað. of æiðre healfe þare hæfene. swa ꝥ loc hwenne ꝥ flot byð ealra hehst ⁊ ealra fullost. beo an scip flotigende. swa neh þan lande swa hit nyxt. ⁊ þar beo an mann stande of þam scipe. and habbe ane taper-æx on his * ...." [q] Her [r] for Cnut cyng to Rome. ⁊ [s] þy ylcan geare" [t] þa hi ham com" he for to Scotlande. ⁊ Scotta

tiem juxta fluvium sanctum; ubi adversus eum venit Ulfus & Eglafus, & magnus admodum exercitus, tam terrestris exercitus, quam navalis exercitus de Suecia. Ibi autem viri quamplurimi interfecti sunt à Canuti Regis parte, tam Dani quam Angli; & Suedi loco funeris dominati sunt.

An. MXXVIII. Hoc anno, ivit Canutus Rex de Anglorum terra cum quinquaginta navibus Anglorum Thanorum in Norwegiam; & expulit Olafum Regem de ista terra, sibique subdidit eam nationem.

An. MXXIX. Hoc anno, reversus est Canutus Rex in Anglorum terram.

An. MXXX. Hoc anno, venit Olafus Rex postea in Norwegiam; iste vero populus coactus adversus eum, cum illo præliatus est: isque ibi occidebatur.

An. MXXXI. Hoc anno, quamprimum Canutus reversus esset in Anglorum terram, donavit Ecclesiæ Christi in Cantwarebyri portum de Sandwic, & omnes exitus qui inde proveniunt ab utraque parte portus: adeo ut quum fluctus maris maxime in altum surrexerit, & plenissimus fuerit, si sit navis quam proxime ad terram poterit fluctuans, & quispiam navi institerit, habeatque securim parvulam in sua * .... Hoc anno, profectus est Canutus Rex Romam: & eodem anno quo domum revertebatur, ivit in Scotiam, atque Scotorum Rex

a Eglas. *Cot.* *b* Sweoðode. *Cot.* *c* far-farene. *Cot.* *d* *Deest Cot.* *e* Sweoðe. *Cot.* *f* wæl- *Cot.* *g* *Deest Cot.* *h* *Ex Laud. Cot.* *i* *Deest Laud.* *k* Norð- *Cot.* *l* geagenede. *Cot.* *m* *Ex Laud. Cot.* *n* *Deest Cot.* *o* *Ex Laud.* *p* *Deest Laud. Cot. ad verba* Her for *&c.* * *Codicem impress. Wheeloc. hîc mutilum invenimus. Lacuna videtur restitui posse ex* Evident. Ecclesiæ Christi Cant. *inter X. Scriptores. ---in sua manu, quam longius ea de navi in terram potest projici, debet à Ministris Ecclesiæ Christi rectitudo navis accipi. ---Item ex ipsa de hac re Regis Canuti Carta, cujus nobis copiam fecit in suo Lexico Cl. Somnerus.* Swa þe þonne hit is full flod. ⁊ ꝥ scip is aflote. swa hwær swa mæga taper-æx bie geworpe ut of þe scipe ut a ꝥ land. þa geseulinges of Cristes cyric underfo þa gerigte. *Quæ (ut ex eodem Somnero didicimus) in Latino ejusdem Cartæ exemplari sic leguntur --- ita ut natante nave in flumine, cum plenum fuerit, quam longius de navi potest securis parvula (quam Angli vocant Taper-ax) super terram projici, ministri [Ecclesiæ] Christi rectitudines [sive jura] accipiant.* *q* *Ex Laud. Cot.* *r* ferde. *Cot.* *s* þes ylcan geares. *Cot.* *t* *Deest Laud.*

Rex Mælcolmus ei subditus est, aliique duo Reges, Mælbæthus & Jehmarcus. Robertus item Comes de Normannia profectus Hierosolymas, ibi mortuus est: & Willelmus, qui postea fuit Rex Anglorum terræ, capessit [Ducatum] Normanniæ, dum infans esset.

An. MXXXII. Hoc anno, apparuit ignis ille sylvaticus, qualem antea nemo unquam meminerit; & circumquaque damnum dedit compluribus locis. Eodem item anno, decessit Ælfsigus Episcopus in Winceaster, & Ælfwinus Regis Presbyter eam [sedem] capessit.

An. MXXXIII. Hoc anno, decessit Merehwitus Episcopus in Sumersætensibus: is autem sepultus est in Glestingabyrig.

An. MXXXIV. Hoc anno, decessit Æthericus Episcopus.

MXXXV.

An. MXXXVI. Hoc anno, decessit Canutus Rex apud Sceaftesbyrig, & sepultus est apud Wintoniam in veteri Monasterio: is autem fuit Rex super totam Angliam prope xx. annos. Statim post ejus obitum, fuit omnium Procerum conventus apud Oxnafordam; atque Leofricus Comes, & omnes prope Thani à Boreali parte Tamesis, & nautæ de Lundonia elegerunt Haroldum in Regem totius Angliæ, dum ejus frater Hardacnutus esset in Denmearcia. Godwinus vero Comes, omnesque Proceres in Occidentalibus Saxonibus isti rei obstiterunt quam diutissime possent, verum adversum eos nihil valuerunt. Tum decretum est ut Ælfgifa, Hardacnuti mater, viveret in Winceaster cum Regis sui filii servis domesticis, & possideret totam Occidentalem

cẏng him to beah [a]Mælcolm". ⁊ twegen oðre cyningas. [b]Mælbæðe ⁊ Iehmarc. [c]And Rodbert eorl of Normandie ferde to Ierusalem. ⁊ þær wearð dead. ⁊ Willelm þe wæs syððan cing on Engla lande feng to Normandi. þe he cild wære":.

[d]An. MXXXII. Her on þissum geare. ætẏwde þ wilde fẏr. þe nan man ærør nan [e]oðer" swẏlc ne gemunde. ⁊ gehwær hit derode [f]eac" on manegum stowum. And [g]on þam ilcan geare". forð-ferde Ælfsige biscop on Win-ceastre. ⁊ Ælfwine þær cẏnges preost feng [h]þær" to:.

[i]An. MXXXIII. Her [k]on þisum geare" forð-ferde Merehwit b. on Sumer-sæton. ⁊ [l]he is bebẏrged" [m]on [n]Glestinga-bẏrig:.

[o]An. MXXXIV. Her forð-ferde Æþeric biscop:.

[p]An. MXXXVI. Her forð-ferde Cnut cẏng æt [q]Sceaftes-bẏrig. ⁊ he is bebẏrged [r]on Win-ceastre [s]on [t]ealdan mẏnstre. ⁊ he wæs cẏng ofer eall Engla land [u]swẏðe neh" xx. wintra. [x]And sona æfter his forð-siðe. wæs ealra witena gemot on Oxna-forda". ⁊ Leofric eorl. ⁊[y] mæst" ealle þa þegenas be norþan [z]Temese. [a]⁊ þa liðs-men on Lunden" gecuron Harold to healdes ealles Engle landes him. ⁊ his broðer Hardacnute þe wæs on Denemearcon. [b]And" Godwine eorl. ⁊ ealle þa [c]ẏldestan menn on West-[d]Seaxon [e]lagon ongean". [f]swa hi lengost mihton". [g]ac hi ne mihton nan þing ongean wealcan". [h]And man gerædde þa þ Ælfgifu. Hardacnutes moder. sæte on Win-ceastre mid þæs cẏnges hus-carlum hẏra suna. ⁊ heoldan ealle West-

a Deest Cot. b Mealbæaðe. *Cot.* c *Ex Cot. quæ Latine sic exprimit Cod. Laud. Robertus Comes obiit in peregrinatione, & successit Rex Willelmus in puerili ætate.* d *Ex Laud. Cot.* e *Deest Laud.* f *Deest Cot.* g *Deest Cot.* h *Deest Cot.* i *Ex Laud. Cot.* k *Deest Cot.* l lið. *Cot. i. e. jacet.* m æt. *Cot.* n Glæst-beri. *Cot.* o *Ex Laud.* p *Ex Laud. Cot.* q Sceftes-bẏrie. *Cot.* r a. *Cot.* s an. *Cot.* t ealda. *Cot.* u wel neah. *Cot.* x *Deest Cot.* y *Deest Cot.* z ---san. *Cot.* a *Deest Cot.* b *Deest Cot.* c betstan. *Cot.* d Sexan. *Cot.* e wið-cwædon. *Cot.* f *Deest Cot.* g ac hi naht na gespeddan. *Cot.* h *Desunt Cot.*

a Deest

Ƿest-Seaxan him to handa. ⁊ Godƿine eorl ƿæs heora healdest mann. Sume men sædon be Harolde. þ he ƿære Cnutes sunu cynges. ⁊ Ælfgife Ælfelmes dohtor ealdor-mannes. ac hit þuhte sƿyðe ungeleaflic manegum mannum". ⁊ he ƿæs [a] þeah' [b] full cyng ofer eall Engla land:-

[c] An. MXXXVII. Her man [d] dræfde ut [e] Ælfgife. Cnutes cinges lafe. [f] seo ƿæs" [g] Eadƿardes ⁊" Hardacnutes cynges modor. ⁊ heo gesohte þa Baldeƿines grið [h] be suðan sæ". ⁊ he [i] geaf hire [k] ƿunung on Brycge. [l] ⁊ he hi mundode. ⁊ heold þa ƿhile þe heo þær ƿæs:-

[m] An. MXXXVIII. Her forð-ferde Æðelnoð Arceb. on kl. Nouemb. ⁊ [n] ƿæs ymbe lytel". Æðelric biscop [o] on [p] Suð-Seaxum. ⁊ [q] þa to-foran x pes mæssan" Brihteh b. on [r] Ƿigra-ceaster-scire". ⁊ [s] raðe þæs" Ælfric b. [t] on East-Englum. And [u] þa" feng Eadsige [x] b." to þam [y] Arceb.-rice. ⁊ Grymcytel to [z] þam on" Suð-[a] Sexum. ⁊ [b] Liuing [c] b." [d] to Ƿigra-ceaster-scire. ⁊ to Gleaƿe-ceastre-scire":-

[e] An. MXXXIX. [f] Her forð-ferde Harold cyng" [g] on Oxna-forda. on xvi. kl. Apr." ⁊ he [h] ƿæs bebyrged æt Ƿest-mynstre. [i] And he ƿeolde Engla landes iv. gear. ⁊ xvi. ƿucan. ⁊ on his dagum man geald xvi. scipan æt ælcere hamulan viii. marc. eall sƿa man ær dyde on Cnutes cynges dagum". And on þis yl-

Saxoniam, ubi Godwinus Comes fuit vir præcipuus. De Haroldo dictum est à quibusdam, eum fuiſſe Canuti Regis filium, & Ælfgifæ Ælfelmi Ducis filiæ; [1] id autem haud verisimile multis visum est: fuit interim plenarius Rex per totam Anglorum terram.

An. MXXXVII. Hoc anno, expulsa est Ælfgifa, Canuti Regis relicta, quæ fuit Eadweardi & Hardacnuti Regis mater; & pace petita à Baldewino juxta mare Meridionale, is ei dedit sedem in Bricge, illamque protexit & aluit, quamdiu ibi commoraretur.

An. MXXXVIII. Hoc anno, deceſſit Æthelnothus Archiepiscopus Calendis Novembris; & paulo post, Æthelricus Episcopus in Australibus Saxonibus: deinde etiam ante Natalium festum Brihteh, Episcopus Wigorniensis, statimq; postea Ælfricus Episcopus in Orientalibus Anglis. Tum capeſſit Eadsigus Episcopus Archiepiscopatum; & Grymcytelus Episcopatum in Australibus Saxonibus; & Livingus Episcopatum Wigorniensem, & Glocestrensem.

An. MXXXIX. Hoc anno, deceſſit Haroldus Rex in Oxnaforda, xvi. kal. Apr. & sepultus fuit Westmonasterii. Gubernavit is Anglorum terram iv. annis, & xvi. hebdomadis: ejusque diebus, [2] soluta sunt [tributa] xvi. navibus, unicuique [nempe] remigi viii. marcæ, prout factum est Canuti Regis ætate. Hoc ipso item anno,

---

a Deest Cot. *b* fullice. *Cot.* *c Ex Laud. Cot.* *d* dræf. *Cot.* *e* Ælgiue. *Cot.* *f* ⁊. *Cot.* *g Deest Laud.* *h* on Flandre. *Cot.* *i* gif. *Cot.* *k* ---ga. *Cot.* *l* ⁊ ƿurðlice he heold þa hƿile heo þar ƿas. *i. e. & honorifice eam tractavit quamdiu ibi commoraretur.* *m Ex Laud. Cot.* *n* ymbe lytel fyrst. *Cot.* *o* of. *Cot.* *p* --Sexan. *Cot.* *q Deest Cot.* *r* Ƿigor-caster. *Cot.* *s* þas sona. *Cot.* *t* of. *Cot.* *u Deest Cot.* *x* þes cinges preost. *Cot. i. e. Regis Presbyter.* *y* Arc-biscop-stole. *Cot.* *z Deest Cot.* *a* Seaxan. *Cot.* *b* Luung. *Cot.* *c Deest Cot.* *d* to Ƿigor-ceaster ⁊ to Glaƿe-scire. *Cot.* *e Ex Laud. Cot.* *f Ad an.* MXL. *Wheel.* *g Deest Cot.* *h* ƿearð. *Cot.* *i Desunt Cot.*

1 *Huic suspicioni causam dedit, (testibus* Florent. Wigorn. *&* Radulph. de Diceto,) *quod vulgo diceretur Ælfgifam Reginam, cum ex Rege filium habere non potuit, recenter natum cujusdam sutoris filium sibi afferri juſſiſſe, Regemque se filium illi jam peperiſſe credulum feciſſe.*
2 *Octo marcas unicuique suæ claſſis remigi, & duodecim unicuique gubernatori, de tota Anglia præcepit [Rex] dependi.* Flor.

no, venit Hardacnutus Rex ad Sandwicum, VII. diebus ante mediam æstatem, & statim susceptus est tum ab Anglis tum Danis: verum ob id postea Proceres ejus [multa mala] sunt passi. Tum decretum est ut solverentur LXII. navium singulis remigibus VIII. marcæ. Hoc item anno, veniit sextarius tritici LV. denariis & amplius.

can geare com Hardacnut [a]cyng" to Sand-wic. [b]VII. nihtum ær middan sumera". ⁊ he wæs sona under-fangen. [c]ægðer" ge fram Anglum ge fram Denum. þeah þe his rædes-menn hit syððon strange for-guldon. Ða hi gerædden þet man gealde LXII. scipon æt ælcere hamelan VIII. marc. [d]And on þis ilcan geare eode se sæster hwæter to LV. penega. ⁊ eac furðor":-

An. MXL. Hoc anno, Eadsigus Archiepiscopus profectus est Romam. Hoc anno fuit tributum militare solutum, nempe, XXI. millia librarum, & XCIX. libræ: & postea solutæ fuerunt XXXII. navibus, XI. millia librarum, & XLVIII. libræ. Hoc ipso anno, venit Eadwardus Æthelredi Regis filius hanc in terram de Weallande: is fuit Hardacnuti Regis frater; & ambo erant filii Ælfgivæ Ymmæ, quæ fuit Ricardi Comitis filia.

An. MXL. [e]Her Eadsige Arceb. for to Rome". [f]Her wæs þet here-geold gelæst. þ wæron [g]XXI. þusend punda. ⁊ XCIX. punda. ⁊ man geald syððan XXXII. scipon XI. þusend punda. ⁊ XLVIII. [h]punda". And on [i]þis ilcan geare. com Eadward Æðelredes sunu [k]cinges" hider to lande of Weallande. se wæs Hardacnutes broðor [l]cynges". hi wæron begen [m]Ælfgiues suna" [n]Ymman". [o]seo wæs" Ricardes dohtor [p]eorles:-

An. MXLI. Hoc anno, decessit Harthacnutus Rex apud Lambhythe, VI. Iduum Junii: is fuit Rex super totam Anglorum terram duobus annis, demptis decem noctibus; & sepultus est in veteri Monasterio in Winceaster cum Canuto suo patre. Hujus mater ob illius animam dedit novo Monasterio S. Valentini martyris caput. Ante quam sepeliretur, populus universus elegit Eadwardum in Regem apud Lundene, qui regnavit quamdiu ei Deus indulsit. Totus hic annus fuit multum mirumque in modum gravis, tum ob cœli intemperiem, tum ob [læsas] terræ fruges. Tanta etiam vis pecorum hoc anno periit, quantam nullus unquam meminerit, tum diversis morbis tum cœli intemperie. Sub hoc item tempus decessit Ælf.... Abbas de Burh, & electus est Arnwius Mo-

An. MXLI. [q]Her forð-ferde Harðacnut cyng" [r]æt Lamb-hyðe. [s]on VI. id. Jun." ⁊ he [t]wæs cyng" [u]ofer eall Engla land" twa gear buton x. [x]nihtum. ⁊ he [y]is bebyrged" [z]on ealdan mynstre on Win-ceastre" [a]mid Cnute cynge his fæder". [b]And his moder for his sawle gief into Niwan-mynstre s. Valentines heafod þæs martires". [c]And ear þan þe he" bebyrged wære. eall folc [d]geceas Eadward to cynge on Lundene. [e]healde þa hwile þe him God unne". And eall þ gear wæs [f]swiðe hefig time on manegum þingum [g]⁊ mislicum. ge on unwæderum ge on eorð-wæstmum. And swa mycel orfes wæs þæs geares for-faren". swa nan man ær ne gemunde. [h]ægðer ge þurh mistlice coða. ge þurh ungewyderu. And on þis ilcan time forð-ferde [i]Ælf.... abb. of Burh. ⁊ man ceas

þa

a Deest Cot. b Deest Cot. c Deest Laud. d Deest Cot. e Deest Laud. Cot. f Ex Laud. Cot. g XXXI. *Cot. h Deest Cot. i* þysum. *Cot. k Deest Cot. l Deest Cot. m* Ælfgiue sunu. *Cot. n Deest Laud. o Deest Cot. p Deest Cot. q Ad an.* MXLII. *Wheel. r Ex Laud. Cot. desumpsimus quæ in hoc anno sequuntur. s Deest Cot. t* wixode. *Cot. u Deest Cot. x* nihtan. *Cot. y* lið. *Cot. z* a Win-ceastre an ealda mynstre. *Cot. a Deest Cot. b Deest Laud. c* ⁊ ær se cyng. *Cot. d* gecies. *Cot. e Deest Cot. f* swa. *Cot. g Deest Cot. h Desunt Cot. i l.* Ælfsinus.

a Ex

þa Arnwi munec to abb. forðan þe he wæs swyðe god man. ⁊ swiðe bilehwit":.

An. MXLII. Her wæs Eduuard gehalgod to kinge [a] on Win-ceastre on [b] Æster-dæg [c] mid mycclum wurð-scipe". [d] ⁊ þa wæron Eastron" [e] on" III. Non. Apr. Eadsige Arceb. hine halgode. ⁊ to-foran eallum folce [f] hine" [g] well lærde. ⁊ to his agenre neode. ⁊ ealles folces well monude". And Stigand preost wæs gebletsod to biscope [h] to East-Englum. And raðe þæs se cyng let geridan ealle þa land [i] þe his modor ahte him to handa. ⁊ nam of hire [k] eall þ" heo ahte on golde. ⁊ on seolfre. [l] ⁊ on unasecgendlicum þingum". forþan heo hit heold [m] to fæste" wið hine:.

[n] An. MXLIII. Her Eadsige Arceb. forlet [o] þet biscop-rice" for his untrumnysse. ⁊ bletsode þær to Siward abb. of [p] Abbandune to biscope. be þæs cynges [q] leafe ⁊ [r] ræda. ⁊ Godwines eorles. Hit wæs [s] elles feawum mannum cuð ær hit gedon wæs. [t] forðan se Arceb. wende þ hit sum oðer man abiddan wolde. oþþe gebicgean. þe he his wyrs truwude and uðe". [u] gif hit ma manna wiste". And on þysum [x] geare" wæs swyðe mycel hungor ofer [y] eal" Engla land. [z] ⁊ corn swa dyre swa nan man ær ne gemunde". swa þ [a] se" sester hwætes eode to [b] LX. penega. [c] ⁊ eac furðor. And þæs ylcan geares se cyng for ut to Sand-wic mid XXXV. scipon. ⁊ Æðelstan cyrice-weard feng to þam abbot-rice æt Abbandune. ⁊ Stigand feng to his biscop-rice":.

[d] An. [e] MXLIII. Her nam Ædward cyng Godwines dohtor eorles him to cwene.

nachus in Abbatem, propterea quod esset vir admodum bonus & mitis.

An. MXLII. Hoc anno, fuit Edwardus consecratus in Regem in Wintonia, die Paschatis, cum magno honore: tunc vero fuit dies Paschatis, tertius Non. Apr. Eadsigus Archiepiscopus eum consecravit, & coram omni populo recte edocuit, inque ejus utilitatem & omnis populi bene instruxit. Stigandus item Presbyter consecratus est in Episcopum Orientalium Anglorum. Et statim postea Rex passus est perequitari [1] omnes eas terras quas sua mater ab ipso teneret; & ei abstulit quicquid haberet auri & argenti; innumerasque res alias; quòd ei nimis dura extiterat.

An. MXLIII. Hoc anno, Eadsigus Archiepiscopus dimisit Episcopatum, propter suam corporis infirmitatem, & in Episcopatum suum consecravit Siwardum Abbatem de Abbandune, Regis venia & hortatu, atque Godwini Comitis. Ea res paucis cognita fuit, donec esset effecta, propterea quod putaret Archiepiscopus, alium quempiam aut impetraturum aut empturum [eum Episcopatum,] qui hoc minus fidelis esset & doctus, si multis innotesceret. Hoc item anno, fuit gravis admodum fames per totam Anglorum terram, & fruges tam caræ quam nullus unquam meminerit; adeo ut sextarius tritici divenderetur LX. denariis, & amplius. Eodem item anno, egressus est Rex ad Sandwicum cum XXXV. navibus: & Æthelstanus Ecclesiæ oeconomus capessit Abbatiam apud Abbandune: & Stigandus Episcopatum suum [iterum] suscepit.

An. MXLIII. Hoc anno, cepit Ædwardus Rex Godwini Comitis filiam sibi in uxorem. Eodem

---

a *Ex Laud. Cot.* *b* easter- *Cot.* *c* *Deest Cot.* *d* þ wæs. *Cot.* *e* *Deest Cot.* *f* *Deest Cot.* *g* wel lerde to his agenre neode. ⁊ to ealles folces freme. *Cot.* *h* ofer. *Cot.* *i* þ. *Cot.* *k* ealle þa. *Cot.* *l* *Deest Cot.* *m* ouer-fæste. *Cot.* *n* *Ex Laud. Cot.* *o* his Arce-biscop-rice. *Cot.* *p* Abbedune. *Cot.* *q* geleauan. *Cot.* *r* ræde. *Cot.* *s* ealles. *Cot.* *t* forðan se Arc-biscop wende þ sum oðer man þe hit wyrs uðe. hit abiddan oððe gebiggan scolde. *Cot.* *u* *Deest Cot.* *x* *Deest Laud.* *y* *Deest Laud.* *z* *Deest Cot.* *a* *Deest Cot.* *b* XL. *Cot.* *c* *Desunt Cot.* *d* *Ex Laud. Cot.* *e* MXLIV. *Cot.*

1 *Vide supra An.* MXXXVI.

a Deest

Eodem hoc anno, deceſſit Brihtwoldus Epiſcopus, qui tenuit Epiſcopatum XXXVIII. annis; nempe, Epiſcopatum de Sciréburn: & Heremanus Regis presbyter capeſſit eum Epiſcopatum. Hoc item anno, conſecratus eſt Wulfricus in Abbatem ſancti Auguſtini in feſto Natalium, die nempe feſto Stephani, Regis venia, etiamque Ælfſtani Abbatis, propter magnam [Ælfſtani] corporis infirmitatem.

An. MXLIV. Hoc anno, deceſſit Livingus Epiſcopus Domnanienſis, & eam ſedem capeſſit Leofricus qui fuit Regis Presbyter. Hoc ipſo item anno, deceſſit Ælfſtanus Abbas ſancti Auguſtini, III. Non. Julii. Eodem etiam anno, fugatus eſt [de hac terra] Oſgotus Clapa.

An. MXLV. Hoc anno, deceſſit Grymkytelus Epiſcopus in Auſtralibus Saxonibus, & eam ſedem capeſſit Heca Regis Presbyter. Hoc item anno, deceſſit Ælfwinus Epiſcopus Wintonienſis, IV. kal. Septembris, & Stigandus, Epiſcopus [1] in partibus Borealibus, ſucceſſit. Hoc etiam anno, tranſiit Swanus Comes ad Baldewini terram ad Brycge, & commoratus ibi totam hyemem in æſtate diſceſſit.

An. MXLVI. Hoc anno, deceſſit Æthelſtanus Abbas de Abbandune, & ſucceſſit Spearhafocus, Monachus civitatis ſancti Eadmundi. Hoc item anno, deceſſit Siwardus Epiſcopus, & poſtea Eadſigus Archiepiſcopus capeſſit totum Epiſcopatum. Hoc ipſo etiam anno, venerunt ad Sandwicum Lothenus & Yrlingus, cum XXV. navibus, ubi [omnia] devaſtarunt, & ceperunt inenarrabilem

[a] Anꝺ" on þiꞅ ılcan ᵹeaꞃe ꝼoꞃꝺ-ꝼeꞃꝺe Bꞃıhtpolꝺ b. ⁊ he [b] heolꝺ þæꞅ bıꞅcop-ꞃiceꞅ" XXXVIII. pıntꞃa. [c] ꝥ paꞅ ꝥ bıꞅcop-ꞃice oꝼ Scıꞃe-buꞃn". anꝺ Heꞃeman þeꞅ cẏnᵹeꞅ pꞃeoꞅt ꝼenᵹ to þam bıꞅcop-ꞃice. Anꝺ on þẏꞅum ᵹeaꞃe man [d] halᵹoꝺe Pulꝼꞃic to abb. [e] æt ꞅce. Auᵹuꞅtıne [f] to x̄ peꞅ mæꞅꞅan on Stephaneꞅ mæꞅꞅe-ꝺæᵹ". be þeꞅ kẏnᵹeꞅ ᵹelæꝼan. ⁊ [g] be Ælꝼꞅtaneꞅ [h] abboteꞅ. ꝼoꞃ hiꞅ [i] mẏcelꞃe untꞃumnẏꞅꞅe:·

[k] An. [l] MXLIV. Heꞃ ꝼoꞃꝺ-ꝼeꞃꝺe [m] Lıuınᵹ b. [n] on Deꝼena-ꞅcıꞃe". ⁊ Leoꝼꞃıc ꝼenᵹ þæꞃ to. ꞅe pæꞅ þæꞅ cẏnᵹeꞅ pꞃeoꞅt. Anꝺ [o] on þıꞅum ılcan ᵹeaꞃe". ꝼoꞃꝺ-ꝼeꞃꝺe Ælꝼꞅtan abbot [p] æt ꞅce. Auᵹuꞅtıne. [q] III. Non. Julíi". Anꝺ [r] on þıꞅ ılcan ᵹeaꞃe". peaꞃꝺ [s] aꝼlemeꝺ ut" [t] Oꞅᵹot Clapa.

[u] An. [x] MXLV. Heꞃ ꝼoꞃꝺ-ꝼeꞃꝺe Gꞃẏmkẏtel bıꞅcop [y] on [z] Suꝺ-Sexum. ⁊ ꝼenᵹ Heca [a] þeꞅ" cẏnᵹeꞅ pꞃeoꞅt þæꞃ to. Anꝺ [b] on þẏꞅum ᵹeaꞃe". ꝼoꞃꝺ-ꝼeꞃꝺe Ælꝼpıne bıꞅcop on Pın-ceaꞅtꞃe [c] on IV. kł. Septembꞃıꞅ". ⁊ ꝼenᵹ Stıᵹanꝺ bıꞅcop be noꞃꝺan þæꞃ to. Anꝺ on þam ılcan ᵹeaꞃe. ꝼeꞃꝺe Speᵹen eoꞃl [d] ut" to Balꝺepıneꞅ lanꝺe to Bꞃẏcᵹe. ⁊ punoꝺe þæꞃ ealne pınteꞃ. [e] ⁊ penꝺe þa to ꞅumeꞃe ut":·

[f] An. [g] MXLVI. Heꞃ ꝼoꞃꝺ-ꝼeꞃꝺe Æþelꞅtan abb. on Abbanꝺune. ⁊ ꝼenᵹ Speaꞃhaꝼoc munuc to oꝼ ꞅce. Eaꝺmunꝺeꞅ bẏꞃıᵹ". Anꝺ [h] on þıꞅ ılcan ᵹeaꞃe". ꝼoꞃꝺ-ꝼeꞃꝺe [i] Sıpaꞃꝺ bıꞅcop. [k] ⁊ ꝼenᵹ Eaꝺꞅıᵹe Aꞃceb.eꝼt to eallum þam bıꞅcop-ꞃice". Anꝺ on þıꞅ ılcan ᵹeaꞃe. comon to [l] Sanꝺ-pıc" Loꝺen ⁊ Yꞃlınᵹ. mıꝺ XXV. ꞅcıpon. [m] ⁊ heꞃᵹoꝺon". [n] ⁊ namon þæꞃ unaꞅecᵹenꝺlice heꞃe-

a Deeſt Cot. b pæꞅ bıꞅcop. Cot. c Deeſt Laud. d haꝺoꝺe. Cot. e to. Cot. f an oꝺeꞃne x̄ peꞅ mæꞅꞅe-ꝺæᵹ. Cot. i. e. Die Chriſti natales ſequente. g Deeſt Laud. h abbot. Cot. i mẏcelan. Cot. k Ex Laud. Cot. l MXLV. Cot. m Luunᵹ. Cot. n on Exceaꞅtꞃe. Cot. o Deeſt Cot. p oꝼ. Cot. q Deeſt Cot. r Deeſt Cot. s ut-aꝺꞃıꝼen. Cot. t Oꞅᵹoꝺ. Cot. u Ex Laud. Cot. x MXLVI. Cot. y oꝼ. Cot. z --Sexa. Cot. a Deeſt Cot. b Deeſt Cot. c Deeſt Cot. d Deeſt Cot. e ⁊ on ꞅumeꞃan penꝺe ut. Cot. f Ex Laud. Cot. g MXLVII. Cot. h Heꞃ. Cot. i Sıpoꞃꝺ. Cot. k ⁊ Eꝺꞅıᵹe Aꞃc-bıꞅcop ꝼenᵹ eꝼt to hıꞅ bıꞅcop-ꞃice to eallon. Cot. l þıꞅan lanꝺe. Cot. m Deeſt Laud. n ⁊ naman menn ⁊ æhtan. ⁊ hpæt ꞅpa hı ꝼınꝺen mıhten. Cot. i. e. & rapuerunt homines, & bona & quæcunque reperire poſſent.

1 Elmhamenſis nempe. --- In Eaſt-Anglia. Flor.

a De-

here-huðe. on mannum ⁊ on golde. ⁊ on seolfre". [a] þet nan man nyste hwæt þæs ealles wes. And wendon þa on-buton Tenet. ⁊ woldon þær þet ilce don. ac þet land-folc hardlice wið-stodon. ⁊ for-werndon heom ægðer ge up-ganges ge wæteres. ⁊ aflymdon hi þanon mid ealle. And hi wendon heom þanon to East-Seaxan. ⁊ hergodon þær ⁊ namon menn. ⁊ swa hwæt swa hi findan mihtan. And gewendon him þa east to Baldewines land. ⁊ sealdon þær þet hi gehergod hæfdon". [b] ⁊ ferdon heom syððon east þanon þe hi ær comon".:

[c] Bellum apud vallium dunas.

[d] An. [e] MXLVI. Her [f] on þisum geare" wæs se myccla synoð [g] æt sce. [h] Remei. þær wæs on Leo se Papa. [i] ⁊ se Arceb. of Burgundia. ⁊ se Arceb. of Bysincun. ⁊ se Arceb. of Treueris. ⁊ se Arceb. of Remis". ⁊ manig [k] wis" mann [l] þær to". [m] ge hadode ge læwede". And Edward cyng sende þider Dudoce biscop. ⁊ Wlfric abb. of sce. Augustine. ⁊ [n] Elfwine abb. [o] to þi" þ hi [p] sceolden þam cynge cyðan hwæt þær to x̄pendome gecoren wære". [q] And" on þis ylcan geare. ferde Eadward cyng [r] ut" to Sand-wic mid myclan scip-here. ⁊ com Swegn [s] eorl" [t] in" mid VII. scipon to Bosenham. ⁊ griðode wið þone cyng. [u] ⁊ behet man him þ he moste wurðe ælc þæra þinga þe he ær ahte. Ða wið-læg Harold eorl his broðor. ⁊ Beorn eorl. þ he ne moste beon wurðe þæra þinga þe se cyng him

prædam hominum, & auri, & argenti; adeo ut nulli innotesceret quanta hæc præda esset. Inde conversi sunt circa Tenet, ibi id ipsum facturi; verum provinciales isti acriter restiterunt, & interdixerunt tum ascensu tum aqua; adeo ut penitus eos inde fugarent. Iter inde direxerunt ad Orientalem Saxoniam, & ibi [omnia] devastantes, prehenderunt homines, & quicquid reperire possent. Postea transibant Orientem versus ad Baldewini terram, & repositis ibi quæ vastatione ceperant, reversi sunt ad Orientem unde prius venerant.

An. MXLVI. Hoc anno, fuit magna [1] Synodus apud S. Remei; cui aderant, Leo Papa, & Archiepiscopus de Burgundia, & Archiepiscopus de Bysincun, & Archiepiscopus de Treveris, & Archiepiscopus de Remis, multique adhuc alii viri prudentes, Clerici ac Laici. Eo Eadwardus Rex mittebat Dudocum Episcopum, & Wulfricum Abbatem sancti Augustini, & Ælfwinum Abbatem, ut Regem certiorem facerent, quid ibi de Religione Christiana decerneretur. Eodem hoc anno, exiit Eadwardus Rex ad Sandwicum cum magna classe; venitque Swanus Comes cum VII. navibus ad Bosenham, & fœdus iniit cum Rege; atque promissum [à Rege] retulit, se dignum habitum iri iis omnibus rebus quas antea possederat. Tum excepit Haroldus Comes fratrem suum, ac Beornus Comes, ne haberetur dignus quavis istarum rerum quas ei Rex

a Desunt Cot. *b* ⁊ gewendan east þanon hi ær comon. *Cot. i. e. & postea reversi sunt unde venerant.* *c Deest Cot.* *d Ex Laud. Cot.* *e* MXLVIII. *Cot.* *f Deest Cot.* *g* a. *Cot.* *h* Remigi. *Cot.* *i Deest Cot.* *k Deest Laud.* *l Deest Cot.* *m* gehadodre ⁊ læwedre. *Cot.* *n* Ælwine. *Cot.* *o Deest Laud.* *p* scoldon gehyran hwæt þar to x̄pen-dome gecoren wære. ⁊ him cyðan. *Cot. i. e. Audirent quid ibi de Christianitate ageretur, eique narrarent.* *q Deest Cot.* *r Deest Cot.* *s* Godwines sunu eorles. *Cot. i. e. Comitis Godwini filius.* *t Deest Cot.* *u* þ him man behet þ he moste beon wyrðe ealles þe he ær ahte. ac Harold his broðer ⁊ Beorn eorl wið-lagan. ⁊ swa þ hit man het ut binnan feower nihtan. *Cot. i. e. Promissum [à Rege] retulit dignum se habitum iri omnibus quæ antea possederat: verum Haroldus ejus frater & Beornus Comes contradixerunt; adeo ut ei constitueretur egressus intra quartum diem.*

1 *Vide* Sim. Dunelm. *inter X. Script. p.* 240. *l.* 6.

a De-

Rex concesserat: unde ei constituta est IV. dierum pax [quibus] ad naves [accedat.] Interea Regi fama delata est hostilem classem consedisse in partibus Occidentalibus, & ibi prædas egisse. Tum circumnavigavit Godwinus Comes Occidentem versus cum Regis II. navibus; [quarum] alteri præfuit Haroldus Comes, alteri Tostigus ejus frater, & terricolarum navibus XLII. Tunc pulsus est Haroldus Comes navi Regia quam antea gubernavit; ac deinde Peveneseam devecti, ibi adversa tempestate sunt detenti. Abhinc intra biduum, eo pervenit Swanus Comes, & colloquium habuit cum patre suo, & cum Beorno Comite qui ibi fuit cum Godwino. Rogavit item Beornum ut cum eo una proficisceretur Sandwicum ad Regem, & illi conciliaret Regis amicitiam; quod ei [Beornus] concessit, adeoque iter direxerunt tanquam ad Regem ituri. Dum in itinere equitarent, rogavit [Beornum] Swanus ut cum eo una naves ejus adiret, [dicens] vereri se ne nautæ ab illo desciscerent, nisi celeriter reverteretur. Eo idcirco simul conversi sunt ubi naves sisterent; quo cum pervenissent, petiit ab eo Swanus Comes ut secum navim conscenderet: verum is constanter recusavit, eousque dum nautæ eum prehensum conjicerent in cymbam, & vinctum deveherent ad naves, earumque uni imponerent. Tunc vela pandentes navigarunt Occidentem versus ad Axamutham, eumque apud se detinuerunt donec interfecissent: ceperunt deinde corpus, & sepelibant in quadam Ecclesia. Postea venerunt ejus propinqui nautæque de Lundene, & effossum eum deportarunt ad veterem Ecclesiam

geunnen hæfde. ac sette man him IV. nihta grið to his scipon". [a] Ða wearð hit under þam þet þam cynge com word ꝥ unfrið scipa lægen be westan ⁊ hergodon. Ða ge Godwine eorl west onbuton mid þes cynges II. scipum. þam anan steorde Harold eorl. ⁊ þam oðran Tostig his broðor. and landes-manna scipa XLII. Ða scyfte man Harold eorl up þæs cynges scipe þe Harold eorl ær steorde. þa gewendon hi west to Peuenes-ea. ⁊ lægen þær weder-feste". [b] Ða wes binnon II. dagum. þa com Swegen eorl þider. ⁊ spec wið his fæder". and wið Beorn eorl [c] þe þar was mid Godwine". And [d] he" bed Beorn ꝥ he sceolde faran mid him to þam cynge to Sand-wic. ⁊ fylstan him to þæs cynges freondscipe. ⁊ he þæs tiðode. [e] gewendon heom þa swylce hi woldon to þam cynge. Ða [f] amang þam þe hi ridon". [g] þa" bæd Swegen hine þet he sceolde faran mid him to his scipon. [h] ⁊" [i] tealde ꝥ his [k] sciperes [l] woldon wændon fram him". buton he þe raðor come. Hi gewendon þa begen [m] þær his scipu lægen". [n] þa hi þyder comon". þa bæd Swegen [o] eorl" hine ꝥ he sceolde [p] gewendon mid him to" scipe. [q] ⁊" he [r] for-weornde [s] swiðe". swa lange [t] oð his" [k] sciperes gefengon hine. ⁊ wurpon hine on þone bat. ⁊ bundon hine. ⁊ reowan to scipe. [u] ⁊ dydon hine þær on. Tugon þa up heora segel". ⁊ urnon west to [x] Axa-muðan. ⁊ [y] hæfdon hine mid heom. oð þet hi" of-slogon hine. [z] ⁊ namon þone lichaman". ⁊ [a] bebyrgedon innan anre cyrican. [b] And comon þa his freond ⁊ lits-men of Lundene. ⁊ namon hine up. ⁊ feredon hine

a Desunt Cot. *b* ⁊ he ferde. ⁊ spæc wið his fæder þe læg æt Peuenes-ea. *Cot. i. e. Et profectus colloquium habuit cum patre qui consedit apud Peveneseam.* *c Deest Laud.* *d Deest Laud.* *e* --wende. *Cot.* *f* amang ꝥ hi ridan. *Cot.* *g Deest Cot.* *h Deest Laud.* *i* sæde. *Cot.* *k* ---ras. *Cot.* *l* hine for-lætan woldon. *Cot.* *m* to his scipon. *Cot.* *n Deest Cot.* *o Deest Cot.* *p* faran mid him into. *Cot.* *q Deest Land.* *r* --wyrnde. *Cot.* *s Deest Cot.* *t* ꝥ þa. *Cot.* *u Deest Cot.* *x* --muðe. *Cot.* *y Deest Cot.* *z Deest Cot.* *a* --byrigdan. *Cot.* *b* ⁊ his frynd riððan naman hine up. ⁊ feredon hine to Win-ceastre. ⁊ byrigdon hine wið Cnut cing his eam. *Cot. i. e. Et propinqui illum postea effoderunt, & deportarunt ad Winceaster, eumque sepeliverunt juxta Canutum ejus avunculum.*

a Deest

hine to Ƿin-ceastre to ealdan mynstre. ⁊ he is þær byrged ƿið Cnut cyng his eam". [a] And Sƿegen geƿende þa east to Baldeƿines lande. ⁊ sæt þær ealne ƿinter on Bryċge mid his fullan griðe". And [b] on þam ylcan geare". Forð-ferde Eadnoð biscop be norðan. ⁊ sette man Ulf [c] to b.":-

[d] An. [e] MXLVII. Her [f] on þysum geare wæs mycel gemot on Lundene to midfestene. ⁊ man sette ut IX. lits-manna scipa. ⁊ fif belifan ƿið-æftan. And on þysum ylcan geare. com Sƿegen eorl into Engla lande. And" on þysum [g] ylcan" geare. wæs [h] se" [i] mycele sinoð [k] gegaderod" on Rome. ⁊ Eadƿard cyng sende þider Hereman b. ⁊ Ealdred b. ⁊ hi comon þyder on Easter-æfen. And eft se Papa hæfde sinoð on [l] Uercel. ⁊ Ulf b. com þær to. ⁊ for-neah man sceolde tobrecan his stæf. [m] gif he ne sealde þe mare gersuman". Forðan he ne cuðe don his [n] gerihte sƿa ƿel sƿa he sceolde. And [o] on þisum geare" forð-ferde Eadsige Arc-biscop [p] IV. kal. Nouembris:-

[q] An. [r] MXLVIII. [s] Her [t] on þisum geare". Eadƿard cing [u] gesette Rodbyrd on Lundene to Arceb. to Cant-ƿara-byrig on Lengtene". [x] And þæs sylfan Lentenes" he [y] for to Rome æfter his pallium. ⁊ se cyng [z] geaf þet b.-rice [a] on Lundene [b] Sparhafoc abbot of [c] Abban-dune. ⁊ [d] se cyng geaf" [e] þ" abbod-rice [f] of Abbendune" Roðulfe biscope his mæge. Ða com se Arceb. fram Rome [g] ane dæge ær [h] scs. Petrus" mæsse-æfene. ⁊ [i] he" gesæt his Arceb.-stol æt xpes cyrcean on

in Winceaſter; ibique ſepultus eſt juxta Canutum Regem ſuum avunculum. Deinde Swanus converſus eſt ad Orientem, ad Baldewini terram, ubi commoratus eſt tota hyeme in Brycge, cum illius plena pace. Eodem ipſo anno deceſſit Eadnothus Epiſcopus in partibus Borealibus, & [ibi] conſtitutus eſt Ulfus in Epiſcopum.

An. MXLVII. Hoc anno, fuit magnum Concilium Londini in media Quadrageſima: & emiſſæ ſunt IX. nautarum naves, quinque in portu relictis. Hoc ipſo anno, venit Swanus Comes in Anglorum terram. Eodem ipſo anno, fuit magna Synodus coacta Romæ; quò Eadwardus Rex mittebat Heremanum Epiſcopum & Ealdredum Epiſcopum, qui eo pervenerunt in vigilia Paſchatis. Poſtea etiam Papa celebravit Synodum in Vercel, quo devenit Ulfus Epiſcopus, cujus fractus prope fuiſſet baculus, niſi plurimum pecuniæ perſolviſſet, propterea quod non poſſet præſtare ſuum officium ita perite ac debuit. Hoc ipſo anno, deceſſit Eadſigus Archiepiſcopus, IV. kal. Novembris.

An. MXLVIII. Hoc anno, Eadwardus Rex conſtituit Londini Rodbyrdum in Archiepiſcopum de Cantwarabyrig, in Quadrageſima. Eadem Quadrageſima is Romam profectus eſt ad petendum Pallium: & Rex dedit Epiſcopatum Lundenenſem Sparhafoco Abbati de Abbandune: & Rex dedit Abbatiam de Abbandune Rothulfo Epiſcopo ſuo propinquo. Tunc rediit Archiepiſcopus Roma pridie vigiliarum feſti ſancti Petri, & conſtitutus eſt in Archiepiſcopali ſede apud Chriſti Eccleſiam in feſto

a Deeſt Cot. *b Deeſt Cot.* *c* þær to. *Cot.* *d Ex Laud. Cot.* *e* MXLIX. *Cot.* *f Deeſt Cot.* *g Deeſt Cot.* *h Deeſt Cot.* *i* mycel. *Cot.* *k Deeſt Laud.* *l* Vercels. *Cot.* *m Deeſt Cot.* *n* --rihta. *Cot.* *o Deeſt Cot.* *p* III. *Cot.* *q Ex Laud. Cot.* *r* ML. *Cot.* *s Calcem anni præcedentis & hujus initium ſic connectit Wheeloc.* Her forð-ferde Eadsige Arce-biscop. ⁊ Rodbert feng to Arce-biscop-rice. *t Deeſt Cot.* *u* geaf Rodberte þ Arc-biscop-rice of Cant-ƿare-beri on Lundene. *Cot. i.e. Dedit Roberto Archiepiſcopatum Cantuarienſem Londini.* *x* ⁊ he sona þar æfter. *Cot.* *y* ferde. *Cot.* *z* geaf. *Cot.* *a* of. *Cot.* *b* Spearhauoce. *Cot.* *c* Abba- *Cot.* *d Deeſt Cot.* *e Deeſt Laud.* *f Deeſt Laud.* *g* ænne. *Cot.* *h* sce. Petres. *Cot.* *i Deeſt Laud.*

festò sancti Petri: statimque postea ad Regem revertebatur. Tum ad eum venit Sparhafocus Abbas cum Regis literis & sigillo, ut ipsum consecraret in Episcopum Lundenensem. Verum renuit Archiepiscopus, dicens id sibi Papam interdixisse. Postea Abbas reversus est ad Archiepiscopum, & ibi gradum Episcopalem petebat; ast constanter recusavit Archiepiscopus, dicens id sibi Papam interdixisse. Tum profectus est Abbas Lundoniam, & tenuit Episcopatum quem Rex ei antea concesserat, plena cum Regis venia, tota æstate & autumno. Deinde venit Eustatius de transmarinis statim post Episcopum, & Regem accedens quid cum eo haberet negotii enarravit; ac postea reversus est domum. Ubi deventum esset ad Cantwarbyrig versus Orientem, ibi cibo se cum suis refecit, & ad Dubrim perrexit. Quum mille circiter passuum ampliusve esset cis Dubrim, induit suam loricam, itemque sui socii, & adibant Dubrim. Quum eo pervenissent, hospitia quibus in ædibus visum est eligebant: verum accedens unus ex suis, [dicebat] se pernoctaturum in cujusdam patris-familias domo, ipso invito, ac vulneravit patrem-familias; demum autem eum pater-familias interfecit. Tum ascendit suum equum Eustatius, sociique suos equos, & patrem-familias aggressi, occiderunt eum intra suos parietes; & postea versus urbem pergentes, interfecerunt, partim extra partim intra, plus quam xx. homines. Cives etiam interfe-

[a] scs. Petrus″ [b] mæsse″-[c] dæg. [d] ⁊ sona þær to þam cyng geƿænde″. [e] Ða com Sparhafoc abb. to him″ mid þæs cynges geƿrite [f] ⁊ insegle″. to [g] þan þet he hine [h] hadian sceolde [i] to b. into Lundene″. [k] Ða ƿið-cƿeð se Arceb.″ ⁊ cƿæð þet se Papa hit him for-boden hæfde. [l] Ða geƿende se abb. ongean þone Arceb. eft to þam. ⁊ þær þes biscop-hades gernde. ⁊ se Arceb. him an-rædlice for-ƿernde. ⁊ cƿæð þet se Papa hit him for-boden hæfde. Ða geƿende se abbot to Lundene. ⁊ sæt on þam biscop-rice. þe se cyng him ær geunnan hæfde be his fulre leafe. ealne þone sumor. ⁊ þone hærfest″. And [m] com þa″ Eustatius [n] fram geondan sæ sona æfter þam biscop. ⁊ geƿende″ to þam cynge. ⁊ spæc ƿið hine [o] ꝥ ꝥ he þa ƿolde. ⁊ geƿende þa ham-ƿeard. Ða he com to Cant-ƿar-byrig east. þa snædde he þær ⁊ his menn. ⁊ to Dofran geƿende″. [p] Ða he ƿæs sume mila oððe mare beheonan Dofran. þa dyde he on his byrnan. ⁊ his geferan ealle. ⁊ foran to Dofran. Ða hi þider comon. þa ƿoldon hi innian hi þær heom sylfan gelicode″. [q] þa com an his manna. ⁊ ƿolde ƿician æt anes bundan huse his unðances. ⁊ geƿundode þone hus-bundon. ⁊ se hus-bunda of-sloh þone oþerne. Ða ƿearð Eustatius uppon his horse. ⁊ his geferan uppon heora. ⁊ ferdon to þam hus-bundon. ⁊ of-slogon hine binnan his agenan heorðe. ⁊ ƿendon him þa up to þære burge-ƿeard. ⁊ of-slogon ægðer ge ƿið-innan ge ƿið-utan ma þanne xx. manna″.

And

---

a sce. Petres. *Cot.* *b Deest Cot.* *c* dæge. *Cot.* *d Deest Cot.* *e* ⁊ Spearhauoc com to him. *Cot.* *f Deest Cot.* *g* þi. *Cot.* *h* bletsian. *Cot.* *i* to þan biscop-rice on Lundene. *Cot.* *k* ⁊ se Arc-biscop him and-sƿarode. an-rædlice for-ƿyrnde. *Cot. i. e. Et Archiepiscopus ei respondens, constanter renuit.* *l Desunt Cot.* *m* on þysum geare com. *Cot.* *n Deest Cot.* *o* þa he hæfde gespecen ꝥ he ƿolde. þa cyrde he agen. þa his men coman to Dofeþan. *Cot.* *p Desunt Cot.* *q* þa ƿolde his an man herebeorgian at anes mannes his unðances. sƿa ꝥ he ƿundode þone hus-bunda. ⁊ se hus-bunda of-sloh þone man. Ða ƿæs Eustatius sƿyðe ƿrað. ⁊ ƿearð upon his horse. ⁊ his men. ⁊ ferdon to ⁊ of-slogon þone ylcan hus-bandan. ⁊ eac to eacan him ma þonne xx. men. *Cot. i. e. Tum vellet unus ex suis pernoctasse apud quendam hominem, ipso invito; adeo ut vulneraret patrem-familias, & pater-familias eum hominem interficeret. Tum Eustatius vehementer ira commotus, equum cum suis ascendit, & eo pergentes interfecerunt istum patrem-familias, & præter eum plus quam* xx. *homines.*

a ma.

And þa burh-menn of-slogon XIX. menn on oðre healfe. ⁊ gewundodan [a] þ hi nyston hu fela". And Eustatius æt-bærst mid feawum mannum. ⁊ gewende [b] ongean to þam cynge. [c] ⁊ cydde be dæle hu hi gefaren hæfdon". [d] And wearð se cyng swiðe [e] gram [f] wið þa burh-ware". ⁊ of-sænde [g] se cyng" Godƿine eorl. ⁊ bæd hine faran into Kent mid unfriða to [h] Dofran. [i] forðan Eustatius hæfde gecydd þam cynge þet hit sceolde beon mare gylt þære burh-waru þonne his. Ac hit næs na swa". [k] ⁊ se eorl nolde na geþwærian [l] þære in-fare". forðan him wæs lað to [m] amyrrene his [n] agenne folgað". Ða sende se cyng æfter eallon his witan. ⁊ [o] bead heom cuman" to [p] Gleawe-ceastre [q] neh þære æftre sca. Maria mæssan. Ða hæfdon þa Ƿelisce menn geworht ænne castel on Herefordscire on Swegenes eorles folgoðe. ⁊ wrohten ælc þæra harme ⁊ bismere þæs cynges mannan þær abutan þe hi mihton. Ða com Godƿine eorl. ⁊ Swegen [r] eorl". ⁊ Harold [s] eorl" togædere æt [t] Byferes-stane. [u] ⁊ manig mann mid heom". [x] to þon þ" [y] hi" woldon faran [z] to heora cyne-hlaforde". [a] ⁊ to þam witan eallon þe mid gegaderode wæron. þ hi þæs cynges ræd hæfdon. ⁊ his fultum. and ealra witena. hu hi mihton þæs cynges bismer awrecan. ⁊ ealles þeodscipes". [b] Ða wæron þa Ƿælisce men æt-foran mid þam cynge". ⁊ [c] for-wregdon þa eorlas. þet hi ne moston cuman [d] on his eagon gesihðe". [e] forðan hi sædon þ hi woldon cuman þider for þes cynges swicdome. Ƿæs þær cuman Siward eorl. ⁊ Leofric eorl. ⁊ mycel folc mid heom norðan to þam cynge. ⁊ wæs þam eorle Godƿine ⁊ his sunan gecydd þ se cyng and þa menn þe mid him wæron woldon rædon

cerunt XIX. viros ex altera parte, & vulnerarunt quamplurimos. Eustatius vero effugiens cum paucis, reversus est ad Regem, & ex parte narravit quid iis contigisset. Hinc Rex in cives ira deflagrans, misit Godwinum Comitem, & mandavit ei in Cantium ad Dubrim hostiliter migrare: Eustatius enim Regi narraverat, majorem fuisse civium culpam quam suam. Verum haud ita se res habuit: neque Comes lubens [Cantium] ingredi voluit, ei quippe odiosum visum est consumere proprium populum. Tunc accersivit Rex omnes suos Proceres, & jussit eos pervenire ad Gleaweceastriam paulo post festum sanctæ Mariæ. Walli interea exædificaverant quoddam castellum in Herefordscire, in Swegeni Comitis terra, & intulerunt quicquid possent damni ac dedecoris Regis servis in ejus vicinia. Hinc convenerunt Godwinus Comes, & Swegenus Comes, & Haroldus Comes apud Byferesstane, & multi cum iis, ut irent ad ipsorum dominum naturalem, & omnes Proceres qui cum eo erant congregati, quo Regis consilium & auxilium haberent, omniumque illius Procerum, ad ulciscendum dedecus hoc Regi & universæ genti [illatum.] Verum Walli prius ad Regem venientes, accusarunt Comites; adeo ut iis non liceret venire in ejus conspectum: propterea quod dixerant [Walli] illos eo venturos ut Regem proderent. Pervenerant eo ad Regem Siwardus Comes, & Leofricus Comes, & multi cum iis è partibus Septentrionalibus; ac Comiti Godwino ejusque filiis indicatum fuit, Regem & viros qui cum eo una erant con-

filium

a ma. *Cot. i. e. plures.* *b* agean. *Cot.* *c* ⁊ sæde þa þing wyrse þonne hit wære. *Cot.* *d* þa. *Cot.* *e* wrað. *Cot.* *f Deest Cot.* *g Deest Cot.* *h* Doferan. *Cot.* *i Deest Cot.* *k* ac. *Cot.* *l Deest Cot.* *m* ---renne. *Cot.* *n* agene. *Cot. i. e. suos.* *o* ⁊ het he cuman. *Cot.* *p* Glowe-ciestre. *Cot.* *q Desunt Cot.* *r Deest Cot.* *s Deest Cot.* *t* Byferesstane. *Cot.* *u Deest Cot.* *x* ⁊. *Cot.* *y Deest Cot.* *z* to þam cynge. *Cot.* *a Deest Cot.* *b* Ða wæran þa-------æron mid þam cynge. *Hic, ut vides, Cod.* Cot. *mutilum invenimus.* *c* wregden. *Cot.* *d* neh þam cynge. *Cot. i. e. prope Regem.* *e Desunt Cot.*

 a --rædde.

filium adversus eos inituros: unde ii sese fortiter contrà obfirmabant; licet iis odiosum videretur adversus ipsorum dominum genuinum quicquam moliri. Tunc decretum est à Proceribus ab utraque parte, ut à malo desisteretur; deditque Rex Dei pacem, suique plenam amicitiam utrique parti. Postea decrevit Rex cum suis Proceribus, ut secunda vice celebraretur omnium Procerum Concilium Londini, ad Autumni æquinoctium: jussitque Rex conscribi exercitum, tum ab Australi parte Tamesis, tum à Boreali, omnium qui hucusque fuerint, optimum. Ibi dictus est Swegen Comes exlex: & citati Godwinus Comes & Haroldus Comes ad Concilium, quamprimum eo pervenire possent. Quum eo pervenissent, & citati essent in Concilium, rogabant pacem & obsides [sibi dandos,] quò securi ab insidiis Concilium ingrederentur, eoq; egrederentur. Postulavit etiam Rex omnes ministros, quos Comites prius habuere, qui eos omnes in manus illi dedêre. Postea ad eos Rex mittebat, jussitque eos venire cum XII. viris in Regis Concilium. Tunc rogavit rursum Comes pacem, ac obsides [sibi dandos,] ut se ipsum purgaret omni crimine cujus insimularetur. Denegati autem ei fuerunt obsides, & constituta v. dierum pax, quibus de terra exiret. Hinc conversi sunt Godwinus Comes & Swegenus Comes ad Bosenham, & navibus è portu deductis, trans mare ire contenderunt, & petebant Baldewini pacem, ibique commorati sunt tota hyeme: Haroldus autem Comes conversus est Occidentem versus ad Hiberniam, & ibi degebat tota ista hyeme sub illius Regis pace. Hoc ubi primum fuisset factum, dimisit Rex dominam,

on hi. ⁊ hi trymedon hi fæstlice ongean. þeh him lað ƿære ꝥ hi ongean heora cyne-hlaford fundan sceoldan". Ða [a] gerædden þa ƿitan [b] on ægðer halfe" ꝥ man [c] þa" ælces yfeles gesƿac. [d] ⁊ geaf se cyng Godes grið ⁊ his fulne freondscipe on ægðre healfe". Ða [e] gerædde se cyning [f] ⁊ his ƿitan". ꝥ man sceolde [g] oðre syðan" habban ealra geƿitena gemot on Lundene [h] to hærfestes emnihte". ⁊ [i] het se cyning" bannan ut here. ægðer [k] ge" be suðan [l] Temese. ge be norðan. eall ꝥ [m] æfre" betst ƿæs. Ða cƿæð man Sƿegen eorl ut-lah. ⁊ [n] stefnode [o] man" Godƿine eorle and Harolde [p] eorle" [q] to þon gemote. sƿa raðe sƿa hi hit gefaran mihton. Ða hi þider ut-comon. þa stefnede heom man to gemote. þa gyrnde hie griðes ⁊ gisla ꝥ he moste un-sƿican into gemote cuman. ⁊ ut of gemote. Ða gyrnde se cyng ealra þæra þegna þe þa eorlas ær hæfdon. ⁊ hi letan hi ealle him to handa. Ða sende se cyng eft to heom. ⁊ bead heom" ꝥ hi [r] comen" mid XII. mannum [s] into þæs cynges ræde". Ða geornde se eorl [t] eft" griðes ⁊ gisla. ꝥ he moste hine betellan æt [u] ælc" þæra þinga þe him man on-lede. [x] Ða ƿyrnde him man þera gisla. ⁊ sceaƿede him mann v. nihta grið ut of lande to farenne". [y] And geƿende þa Godƿine eorl ⁊ Sƿegen eorl to Bosen-ham. ⁊ scufon ut heora scipu". [z] ⁊ geƿendon heom begeondan sæ. ⁊ gesohton Baldeƿines grið". [a] ⁊ ƿunodon þær ealne þone ƿinter. and Harold eorl geƿende ƿest to Yrlande. ⁊ ƿæs ðær ealne ðone ƿinter on ðes cynges griðe. And sona ðæs ðe þis ƿæs". [b] þa for-let se cyng þa hlæfdian. [a] seo

a --rædde. *Cot.* *b Deest Cot.* *c Deest Cot.* *d* ⁊ se cing gif þam eorlan his fullan freondscipe. *Cot. i. e. Et Rex dedit Comitibus plenam ipsius amicitiam.* *e* gehet. *Cot.* *f Deest Cot.* *g* eft. *Cot.* *h Deest Cot.* *i Deest Cot.* *k Deest Cot.* *l* ---san. *Cot.* *m Deest Cot.* *n* bead. *Cot.* *o Deest Cot.* *p Deest Cot.* *q Desunt Cot.* *r* scoldan cuman. *Cot.* *s* to þam cinge. *Cot.* *t Deest Cot.* *u Deest Cot.* *x* þa ƿyrnde men him. ⁊ bead him ut binnan v. nihtan. *Cot. i. e. Tum id ei denegatum est, & jussus est [de terra] discedere intra* v. *noctes.* *y Deest Cot.* *z* ⁊ he ferde ofer sæ to Baldƿines lande. *Cot. i. e. Et transfretavit ad Baldwini terram.* *a Deest Cot.* *b* ⁊. *Cot.*

a Deest

[a]sceo wæs gehalgod him to cwene". [b]⁊ let niman of hire" eall ꝥ heo ahte on lande. ⁊ on golde. ⁊ [c]on" seolfre. [d]⁊ on eallon þingon". and betæhte [e]hy" his swyster to [f]Hwer-willon. And [g]Spar-hafoc abb. wearð [h]þa" [i]adrifen [k]ut" of þam biscop-rice on Lundene. ⁊ wes Willm. þæs cynges preost [l]gehadod þær to. [m]And man sette þa Oddan to eorle ofer Defena-scire. ⁊ ofer Sumer-sæton. and ofer Dor-seton. ⁊ ofer Wealas. ⁊ mann sette Ælfgar Leofrices sunu eorles þane eorl-dom on handa þe Harold ær ahte":.

quæ consecrata fuerat ipsi in Reginam, & auferri ab ea permisit, quicquid haberet terrarum, & auri, & argenti, & bonorum quorumcunque; eamque commisit sorori suæ apud Hwerwillam. Tunc Sparhafocus Abbas fuit pulsus suo Episcopatu in Lundene, & Willelmus Regis Presbyter fuit ad eam sedem consecratus. Constitutus etiam fuit Odda Comes super Defenasciram, & super Sumersætenses, & super Dorsætenses, & super Wallos: & concessus est Ælfgaro Leofrici Comitis filio Comitatus quem Haroldus antea possederat.

MXLIX. ML. MLI.

[n]An. [o]MLII. Her [p]on þisum geare". [q]forð-ferde Ælfgiue Ymma. [r]Eadwardes cynges modor" [s]⁊ Hardacnutes cynges. And on þam sylfan geare. gerædde se cyng ⁊ his witan ꝥ mann sceolde forþian ut to Sand-wic scipu. and setton Raulf eorl ⁊ Oddan eorl to heafod-mannum þær to". [t]Ða gewende Godwine eorl ut fram Brycge mid his scipum to Yseran. and læt ut ane dæge ær mid-sumeres mæsse æfene ꝥ he com to næsse. þe is be suðan Rumen-ea. Ða com hit to witenne þam eorlum ut to Sand-wic. ⁊ hi þa gewendon ut æfter þam oðrum scipum. ⁊ bead man land-fyrde ut ongean þa scipu. Ða amang þison þa wearð Godwine eorl gewarnod. ⁊ gewende him þa into Pefenes-ea. ⁊ wearð ꝥ wæder swyðe strang. ꝥ þa eorlas ne mihton gewitan hwet Godwine eorl gefaren hæfde. And

An. MLII. Hoc anno*, decessit Ælfgiva Ymma, Eadwardi Regis mater & Hardacnuti Regis. Eodem ipso anno, decretum est à Rege & ejus Proceribus, ut emitterentur ad Sandwicum naves, iisque præficerentur Radulphus Comes & Odda Comes. Interim discessit Godwinus Comes de Brycge cum suis navibus ad Yseram: inde egressus uno die ante vigilias Festi mediæ æstatis, venit ad Promontorium quod est ab Australi parte Rumeneæ. Id ubi fama delatum esset Comitibus apud Sandwicum, egressi sunt insecuturi istas naves, & mandatum est copiis terrestribus ut obviam venirent navibus. Interea vero datum est Godwino Comiti indicium, & sese recepit in Pefenesеam, validaque coorta est tempestas, adeo ut Comites non possent investigare, quà Godwinus Comes iverat. Postea reversus

a *Deest Cot.* b ⁊ benam hire. *Cot.* c *Deest Cot.* d *Deest Cot.* e *Deest Cot.* f Hwerewylle. *Cot.* g Spearhauoc. *Cot.* h *Deest Cot.* i gedriuen. *Cot.* k *Deest Cot.* l gebletsod. *Cot.* m *Desunt Cot.* n *Ex Laud. Cot.* o MLI. *Cot.* p *Deest Cot.* q --gifa. *Cot.* r þas cinges modor Eadwardes. *Cot.* s *Desunt Cot.* t *Hujus anni quæ sequuntur gesta aliis verbis & quidem longe paucioribus sic complectitur Cod. Cot.* And Godwine eorl ferde ut of Brige mid his scipan to Yseran. ⁊ swa to Engla lande. ⁊ com up at næsse be suðan Rumen-ea. ⁊ ferde swa to Wiht. ⁊ nam þær ealle þa scipan þa to ahte mihtan ⁊ gislas. ⁊ cyrde him swa east-ward. And Harold was cumen mid IX. scipon up at Port-locan. ⁊ of-sloh þar mycel folc. ⁊ nam orf. ⁊ menn. ⁊ æhta. ⁊ gewende him east-ward to his fæder. ⁊ hi begen ferdan to Rumon-ea. to Hiðe. to Folc-stane. to Doferan. to Sand-wic. ⁊ æfre naman ealle þa scipan þe hi fundan ꝥ

* 2°. *Nonarum Maii.* Flor.

to

sus est Godwinus Comes ac venit ad Brycge; aliæque naves redierunt ad Sandwicum. Tum decretum est ut naves reverterentur Lundoniam, & præficerentur iis alii Comites, aliique gubernatores. Res vero tam diu dilata est, donec classem omnes relinquerent, omnesque domum redirent. Id ubi animadverteret Godwinus Comes, vento commisit vela & classem, & perrexit rectà, Occidentem versus, ad Vectam; ubi [sui] in terram egressi, tam diu prædas egerunt, donec iste populus daret tantum [tributi,] quantum ab iis exigeretur. Inde conversi sunt Occidentem versus, donec venissent ad Portlande, & ibi [in terram] ascendentes, quicquid possent damni [incolis] dederunt. Interim reversus est Haroldus de Hibernia cum novem navibus, & appulit in terram apud Portlocam, ubi multus populus coactus est adversus eum: verum haud veritus sibi victum comparare exiit, ac interfecit magnam partem istius populi, cepitque pecoris, & hominum, & pecuniarum quicquid inciderat. Perrexit deinde Orientem versus ad patrem suum, & uterque progressus est Orientem versus, donec pervenissent ad Vectam, ac rapuerunt quod ibi fuit reliquum. Inde conversi sunt ad Pefenesеam, & eduxit secum quotquot naves [in eum portum] appulerant: indeque venit ad Promontorium, & abstulit omnes naves quæ fuerunt in Rumenea, & in Hythe, & in Folces-stane. Inde perrexe-

geƿende þa Godƿine eorl ut agean ꝥ he com eft to Brycge. ⁊ þa oðra scipu geƿenden heom eft ongean to Sand-ƿic. And gerædde man þa ꝥ þa scipu geƿendan eft ongean to Lundene. ⁊ sceolde man setton oðre eorlas. ⁊ oðre hasæton to þam scipum. Ða lengde hit man sƿa lange ꝥ seo scip-fyrd eall belaf. ⁊ geƿendon ealle heom ham. Ða geaxode Godƿine eorl þet. ⁊ teah þa up his segl ⁊ his lið. ⁊ geƿendon heom þa ƿest on an to Ƿiht. ⁊ eodon þær up. ⁊ hergodon sƿa lange þær ꝥ ꝥ folc gealde heom sƿa mycel. sƿa hi heom on-legden. And geƿendon heom þa ƿest-ƿard oð þet hi comon to Port-lande. ⁊ eodon þær up ⁊ dydon to hearme sƿa hƿet sƿa hi don mihton. Ða ƿes Harold geƿend ut of Yrlande mid nigon scipon. ⁊ com þa up æt Port-locan. ⁊ ƿes þær mycel folc gegaderod ongean. ac he ne ƿandode na him metes to tylienne. eode up. ⁊ of-sloh þær mycelne ende þes folces. ⁊ nam him on orfe. ⁊ on mannum. ⁊ on æhtum. sƿa him geƿearð. And geƿende him þa east-ƿard to his feder. ⁊ geƿendon heom þa begen east-ƿard ꝥ hi comon to Ƿiht. ⁊ namon þær ꝥ him ær ƿið-æftan ƿæs. And geƿendon heom þa þanon to Pefenes-ea. ⁊ begeat forð mid him sƿa fela scipu sƿa þær fera ƿæron. ⁊ sƿa forð ꝥ he com to næsse. ⁊ begeat ealle þa scipu þe ƿæron on Rumen-ea. ⁊ on Hyðe. ⁊ on Folces-stane. And geƿendon

to ahte mihte. ⁊ gislas. eal sƿa ferdan ⁊ geƿendon þa to Lundene. Ða hi to Lundene comon. þa læg se cing ⁊ ealle his eorlas þar ongean mid L. scipon. Ða sendan þa eorlas to þam cinge. ⁊ geornden ꝥ hi moston beon heora þinga ⁊ are ƿurðe þe heom mid unrihte benumen ƿas. Ða ƿið-leg se cing sume hƿile. ac Stigant. þe ƿas þes cinges ræd-gifa ⁊ his hand-preost. ⁊ þa oðre ƿise men geræddan. ꝥ man ge-trymde gislas on ægðræ healfe. ⁊ sƿa scolde se freondscipe beon gefæstnod. Ða Rodbert Arc-biscop ꝥ geaxode. þa nam he his hors. ⁊ ferde him to Eadulfes-næsse. ⁊ ƿearð him on anum un-ƿræcum scipe. ⁊ ferde him on an ofer sæ. ⁊ for-let his Pallium. Ða cƿæð man mycel gemot ƿið-uton Lundene. ⁊ on þam gemote ƿæran þa betstan men þe ƿæran on þysen lande. Ðar ƿær Godƿine up his mal. ⁊ betealde hine ƿið Eadƿard cing be eallum þam þingan þe him ƿas on geled. ⁊ his bearnum. And man cƿæð Rodbert Arc-biscop ut-laga. ⁊ ealla þa Frencisce men. forðan hi ƿæran intinga þære ƿræðe þe ƿas betƿyx him ⁊ þan cinge. And Stigan b. feng to þan Arc-biscop-rice on Cant-ware-beri. *i. e. Et Godwinus Comes discessit è Brige cum suis navibus*
ad

ƿendon þa east to Dofran. ⁊ eodon þær up. ⁊ namon him þær scipu ⁊ gislas. swa fela swa hi woldon. ⁊ ferdon swa to Sandwic. ⁊ dydon hand ꝥ sylfa. ⁊ heom man geaf æghwer gislas ⁊ metsunga þær þær hi gyrndon. And geferdon heom þa to Norð-muðan ⁊ swa to Lundene-weard. ⁊ sume þa scipu geferdon binnon Scep-ige. ⁊ dydon þær mycelne hearm. ⁊ geferdon heom to Middel-tune þæs cynges. ⁊ forbearndon ꝥ eall. ⁊ wæron heom to Lundene-weard æfter þam eorlan. Ða hi to Lundene comon. þa læg se cyng ⁊ þa eorlas ealle þær ongean mid L. scipum. Ða sendon þa eorlas to þam cynge. ⁊ gerndon to him ꝥ hi moston beon wurðe ælc þæra þinga þe heom mid unrihte of genumen wæs. Ða wið-læg se cyng sume hwile. þeah swa lange. oð þet folc. þe mid þam eorle wes. wearð swyðe astyred ongean þone cyng. ⁊ ongean his folc. swa ꝥ se eorl sylf earfoðlice gestylde ꝥ folc. Ða ferde Stigand biscop to mid Godes fultume. ⁊ þa wise menn. ægðær ge binnan burh ge buton. and geræddon ꝥ man tremede gislas on ægðer healfe. and man swa dyde. Ða geaxode Rotberd Arceb. and þa Frencisce menn ꝥ. genamon heora hors. and geferdon sume west to Pentecostes castele. sume norð to Rodbertes castele. And Rodbert Arceb. and Ulf biscop geferdon ut æt est-geate and heora geferan. and

runt versus Orientem ad Dofram, & [in terram] egressi ceperunt ibi naves ac obsides quotquot vellent; indeque iverunt ad Sandwicum, ubi id ipsum fecerunt: dati etiam iis sunt obsides ac victus quibuscunque in locis postularent. Inde progressi sunt ad Northmutham, indeque Lundoniam versus; aliquas autem naves appellebant ad Scepige, & ibi multum mali fecerunt: conversi sunt etiam ad Middeltune, Regis [oppidum,] & totum illud incendebant, atque postea versus Lundoniam secuti sunt Comites. Quum ad Lundoniam pervenissent, constitit Rex cum omnibus Comitibus adversus eos cum L. navibus. Tunc mittebant Comites [elagati] ad Regem, rogantes eum ut digni haberentur omnibus bonis, quibus injuste privati fuerant. Recusavit aliquamdiu Rex, imo eousque, donec populus, qui cum Comite fuit, ira esset admodum commotus in Regem, & in illius populum, adeo ut ipse Comes ægre suos sedaret. Tunc congregati sunt, Dei auxilio, Stigandus Episcopus, & viri prudentes tum intra urbem tum extra; & decreverunt ut [pax] obsidibus confirmaretur ex utraque parte; quod & factum. Id ubi deprehenderant Rotberdus Archiepiscopus, & Francici viri; acceptis equis, fugerunt partim Occidentem versus ad Pentecostes castellum, partim Aquilonem versus ad Rodberti castellum. Rodbertus vero Archiepiscopus & Ulfus Episcopus, eorumque socii, egressi sunt Orientali porta, atq; occiderunt,

---

ad Yseram, indeque ad Anglorum terram, atque appulit ad promontorium ab Australi parte Rumeneæ, ac inde perrexit ad Vectam; ubi quotquot posset naves cepit, obsidesque, posteaque iter direxit Orientem versus. Interea quinque naves appulit Haroldus in Portlocam, ubi interfecit multum populum, & cepit pecora, homines, & pecunias: deinde conversus est Orientem versus ad patrem, iique simul ibant ad Rumoneam, ad Hithe, ad Folcstane, ad Doferam, ad Sandwicum: & ubique in itinere ceperunt quotquot inciderant naves, quæ usui esse possent, ac obsides: tandemque profecti sunt Lundoniam. Quum ad Lundoniam pervenissent, ibi constitit Rex cum omnibus ejus Comitibus adversus eum cum L. navibus. Tunc mittebant Comites [elagati] ad Regem, ac petebant ut digni haberentur suis possessionibus ac honore, quibus injuste privati fuerant. Quod aliquamdiu Rex recusavit: verum Stigandus qui fuit Regis Consiliarius, ejusque Capellanus, ac cæteri viri prudentes decreverunt ut [pax] confirmaretur obsidibus ex utraque parte, adeoque amicitia esset stabilita. Ubi id Rodbertus Archiepiscopus deprehenderat, equo accepto, ivit ad Ealdulfesnæsse, & conscendens quandam navim vilem, recta perrexit in transmarina, ac reliquit suum Pallium. Tum indictum est magnum

occiderunt, & aliàs confecerunt multos juvenes: ac recta progressi sunt ad Ealdulfesnæse, ubi [Archiepiscopus,] conscensa vili navicula, propere transfretavit, ac dereliquit Pallium Præsulatumque hac in terra, uti Deo visum est, quippe eum honorem fuerat assecutus, Deo id nolente. Tum indictum est magnum Concilium extra Lundoniam; atque omnes Comites, ac viri qui essent in hac terra nobilissimi, aderant isti Concilio. Ibi sermonem instituit Godwinus Comes, & purgavit se ibi, coram Eadwardo Rege, suo Domino, & coram universa gente, [asserens] immunem se esse istius [criminis] cujus insimularentur ipse & Haroldus filius, omnesque ipsius filii. Hinc Rex accepit Comitem, ejusque filios in plenam amicitiam, & [concessit] integrum Comitatum, ac quicquid prius possederat; omnibusque simul qui cum eo fuerunt. Rex item restituit Dominæ suæ [[a] olim repudiatæ] quicquid prius habuerat. Elagati vero plenarie dicti sunt Rotberdus Archiepiscopus, omnesque Francici viri, propterea quod ii præsertim conflarant inimicitias inter Godwinum Comitem ac Regem: & Stigandus Episcopus capessit Episcopatum de Cantwarabyrig. Sub hoc item tempus, dimisit Arnwius Abbas de Burh suam Abbatiam, integra usus valetudine, & donavit eam Leofrico Monacho, Regis venia ac Monachorum: Abbas autem Arnwius vivebat postea VIII. annis. Abbas interim Leofricus inauravit illud Monasterium, adeo ut vocaretur INAURATA URBS: tum aucta est magnopere terris, ac auro, atque argento.

An. MLIII. Hoc anno, Godwinus Comes decessit XVII. kal. Maii; & sepultus est Wintoniæ in veteri Monasterio: capessit

of-slogon. ⁊ elles amyrðon manige iunge men. and geferdon heom on an to Ealdulfes-næse. ⁊ ƿearð him þær on anon un-ƿræste scipe. and ferde him on an ofer sæ. and for-let his pallium and Cristendom ealne her on lande. sƿa sƿa hit God ƿolde. þa he ær begeat þone ƿurðscipe sƿa sƿa hit God nolde. Ða cƿæð mann mycel gemot ƿiðutan Lundene. ⁊ ealle þa eorlas. ⁊ þa betstan menn þe ƿæron on þison lande. ƿæron on þam gemote. Ðær bær Godƿine eorl up his mal. ⁊ betealde hine þær ƿið Eadƿard cyng his hlaford. ⁊ ƿið ealle land-leodan. þet he ƿæs un-scyldig þæs þe him geled ƿæs. ⁊ on Harold his sunu ⁊ ealle his bearn. And se cyng for-geaf þam eorle. ⁊ his bearnum his fulne freondscipe. ⁊ fulne eorldom. ⁊ eall þet he ær ahte. ⁊ eallon þam mannon þe him mide ƿæron. And se cyng geaf þære hlæfdian eall þ heo ær ahte. And cƿeð man ut-laga Rotberd Arceb. fullice. ⁊ ealle þa Frencisce menn. for-ðan þe hi macodon mæst þet unseht betƿeonan Godƿine eorle and þam cynge. and Stigand b. feng to þam Arceb.-rice on Cant-ƿara-byrig". [a] And on þis ylcan tyme for-let Arnƿi abbot of Burh abbot-rice be his halre life. and geaf hit Leofric munec be þes cynges leafe. and be þære munece. and se abbot Arnƿi lifode syððon VIII. ƿintre. And se abbot Leofric gildede þ mynstre sƿa þ man hit cleopede þa Gildene-burh. þa ƿæx hit sƿiðe on land. and on gold. and on seolfer":·

An.[b] MLIII. [c] Her on þisum geare forðferde Godƿine eorl". on XVII. kl. Mai. [d] ⁊ he is bebyrged on Ƿin-ceastre on Ealdamynstre".

---

magnum Concilium extra Londinum, & in eo conventu fuerunt viri in hac terra nobilissimi. Ibi instituit Godwinus sermonem, & purgavit se coram Eadwardo Rege omnibus criminibus quorum ipse ejusque filii insimularentur. Pronunciatus autem est Rodbertus exlex, omnesque Francici viri, propterea quod ii essent causa inimicitiæ quæ fuit inter eos ac Regem. Stigandus etiam Episcopus capessit Archiepiscopatum de Cantwareberi.

a Desunt Cot. *b* MLII. *Cot.* *c* Her ƿas Godƿine eorl dead. *Cot.* *d Deest Cot.*

a Vide An. MXLVIII.

a Deest

mynstre″. ⁊ feng Harold [a] eorl his sunu″ to þam eorl-[b]dome. [c] ⁊ to eallum þam þe his fæder ahte″. ⁊ feng Ælfgar [d] eorl″ to þam eorldome þe Harold [e] ær″ ahte :·

autem Haroldus ejus filius Comitatum, ac omnia quæ pater possedit: & capessit Ælfgarus Comes istum Comitatum quem Haroldus antea habuit.

[f] An. [g] MLIV. Her [h] on þisum geare″ forð-ferde Leo se [i] halga″ Papa on Rome. [k] And on þisum geare wæs swa mycel orfcwealm. swa man ne gemunde fela wintrum ær″. ⁊ Victor wæs gecoren to Papan :·

[l] Bellum apud mare mortuum.

An. MLIV. Hoc anno*, decessit Leo, sanctus Papa Romanus. Eodem item anno, fuit tanta pecorum lues, quantam multas ante hyemes nullus meminerit: & Victor electus est in Papam.

[m] An. [n] MLV. Her [o] on þisum geare″ forð-ferde Siward eorl. [p] ⁊ þa bead man ealre witena gemot VII. nihton ær mid-Lenctene″. [q] ⁊ ut-lagode mann Ælfgar eorl″. forðon him man wearp [r] on. þ he [s] wæs″ [t] þes cynges swica. ⁊ ealra land-leoda″. [u] And he þæs geanwyrde wes″ [x] ætforan eallum þam mannum þe þær gegaderode wæron″. þeah him þ word ofscute [y] his unnðances″. ⁊ se cyng [z] geaf [a] þone eorl-dom Tostige. [b] Godwines sunu eorles″. þe Siward [c] eorl″ ær ahte. [d] And Ælfgar eorl gesohte Griffines geheald on Norð-Wealan. ⁊ on þisum geare Griffin and Ælfgar forbærndon sce. Æðelbryhtes mynster. ⁊ ealle þa burh Here-ford :·

An. MLV. Hoc anno, decessit Siwardus Comes: & indictus fuit omnium Procerum conventus VII. diebus ante mediam Quadragesimam; [ubi] elagatus est Ælfgarus Comes, quoniam ei objectaretur quod esset Regis proditor, & universæ gentis. Hujus autem rei convictus fuit coram omnibus hominibus qui ibi congregati erant, quanquam id eum male admodum haberet, & ipso invito fieret: Rex autem dedit istum Comitatum, quem Siwardus Comes antea possederat, Tostigo Godwini Comitis filio. Ælfgarus etiam Comes petiit Griffini castellum in Northwallis: & hoc anno, Griffinus & Ælfgarus combusserunt sancti Æthelbryhti Monasterium, totamque civitatem Hereford.

[e] An. MLVI. Hîc Henricus Romanorum Imperator obiit, cui successit filius ejus Henricus.

An. MLVII. [f] Her on þisum geare com Eadward æþeling Eadmundes sunu cynges hider to lande. ⁊ sona þæs gefor. ⁊ his lic is bebyrged innon scs. Paulus mynstre on Lundene. [g] And Victor Papa forð-ferde. ⁊ wæs Stephanus gecoren to Papan. se wæs abbot on Monte-cassino″ :· * [h] And Leofric eorl forð-ferde. ⁊ feng

An. MLVII. Hoc anno, venit Eadwardus Clito, Eadmundi Regis filius, hanc in terram, & statim postea decessit; ejusque corpus sepultum est in sancti Pauli Monasterio Lundoniæ. Victor Papa decessit, & Stephanus fuit electus in Papam: is erat Abbas de Monte-Cassino. Leofricus item Comes decessit, & capessit Ælfgarus

---

a Deest Cot. b ---dom. *Cot. c Deest Cot. d Deest Cot. e Deest Cot. f Ex Laud. Cot. g* MLIII. *Cot. h Deest Cot. i Deest Cot. k Deest Cot. l Deest Cot. m Ex Laud. Cot. n* MLIV. *Cot. o Deest Cot. p Deest Cot. q* ⁊ Algar eorl was geutla. *Cot. r* uppan. *Cot. s* scolde beon. *Cot. t* þes cinges ---------- ealra þeode. *Cod.* Cot. *u* ⁊ he was þas gewyrde. *Cot. x Deest Cot. y Deest Cot. z* gief. *Cot. a* þonne. *Cot. b Deest Cot. c Deest Cot. d Desunt Cot. e Ex Laud. f Ex Laud. g Ann.* MLV. MLVI. Her forð-ferde Victor Papa. ⁊ Stephanus was gecoren. se was abbod de monte Cassino. *Cot.* * *Hîc desinit Cod.* Cot. *qui inscribitur* Domitianus A. 8. *h Ex Laud.*

* XVI. *kal. Maii.* Flor.

rus ejus filius Comitatum, quem pater antea habuit.

Ælfȝar his sunu to þam eorl-dome þe se fæder an hæfde:·

An. MLVIII. Hoc anno, deceſſit Stephanus Papa, & fuit Benedictus conſecratus in Papam: is ipſe mittebat Stigando Archiepiſcopo Pallium hanc in terram. Eodem item anno, deceſſit Heaca, Epiſcopus in Auſtralibus Saxonibus; & Stigandus Archiepiſcopus conſecravit Ægelricum Monachum Chriſti Eccleſiæ in Epiſcopum Auſtralium Saxonum; & Siwardum Abbatem in Epiſcopum de Hrofeceaſter.

[a] An. MLVIII. Her on þisum ȝeare forð-ferde Stephanus Papa. ⁊ ƿæs Benedictus ȝehalȝod to Papan. se ylca sænde Stiȝande Arceb. Pallium hider to lande. And on þisum ȝeare forð-ferde Heaca b. on Suð-Seaxan. ⁊ Stiȝand Arce-biscop hadode Æȝelric munuc æt x̄pes cyrcean to b. to Suð-Seaxum. ⁊ Siward abb. to biscop to Hrofe-ceastre:·

An. MLIX. Hoc anno, fuit Nicolaus in Papam electus, qui erat Epiſcopus in Florentina civitate: & expulſus eſt Benedictus, qui antea fuit Papa.

[b] An. MLIX. Her on þisum ȝeare ƿæs Nicolaus to Papan ȝecoren. se ƿæs biscop æt Florentie þære burh. ⁊ ƿæs Benedictus ut-adrifen. se ƿæs ær Papa:·

An. MLX. Hoc anno, deceſſit Kynſigus Archiepiſcopus Eboracenſis, xi. kal. Januar. & eam ſedem capeſſit Ealdredus Epiſcopus: Walterus autem capeſſit Epiſcopatum de Hereforda.

[c] An. MLX. On þyssum ȝeare forð-ferde Kynsiȝe Arceb. on Eofor-ƿic on xi. kl. Janr. ⁊ fenȝ Ealdred b. þær to. and Ƿalter fenȝ to þam biscop-rice on Here-forda:·

[d] Hîc Henricus Rex Francorum obiit, cui ſucceſſit Philippus filius ejus.

An. MLXI. Hoc anno, deceſſit Duduc Epiſcopus in Sumerſætenſibus, & ſucceſſit Giſa. Eodem item anno, deceſſit Godwinus Epiſcopus apud S. Martinum, vii. Idus Martii. Eodem ipſo anno, deceſſit Wulfricus Abbas ſancti Auguſtini in Hebdomada Paſchali, xiv. kal. Maii. Poſtquam ad Regem fama fuiſſet delata, Abbatem Wulfricum deceſſiſſe, in eam [Abbatiam] elegit Æthelſigum Monachum veteris Eccleſiæ [apud Winceaſter:] unde is accedens Stigandum Archiepiſcopum, conſecratus eſt in Abbatem apud Windleſoram, in ſancti Auguſtini feſto.

[e] An. MLXI. Her on þisum ȝeare forð-ferde Duduc b. on Sumer-sæton. and fenȝ Gisa to. And on þam ilcan ȝeare. forð-ferde Godƿine b. æt sce. Martine on vii. Idus Mr̄. And on þam sylfan ȝeare. forð-ferde Ƿulfric abb. æt sce. Augustine innon þære Eastor-ƿucan. on xiv. kl. Mai. Ða com þam cynȝe ƿord ꝥ se abbot Ƿulfric forð-ȝefaren ƿæs. þa ȝeceas he Æðelsiȝe munuc þær to of ealdon mynstre. folȝode þa Stiȝande Arceb. and ƿearð ȝehalȝod to abb. æt Ƿindlesoran. on scs. Augustinus mæsse-dæȝ:·

[f] An. MLXII. Hoc anno ſubjugata eſt Cynomannia Comiti Normanniæ Willelmo.

An. MLXIII. Hoc anno, iverunt Haroldus Comes ejuſque frater Toſtigus Comes, tam cum terreſtri expeditione, quam navali exercitu, in [1] Britanniam, ac eam terram ſubjugarunt; iſque populus illis obſides dederunt ac ſubditi facti ſunt: poſtea profecti interfecerunt eorum Regem Griffi-

[g] An. MLXIII. Her for Harold eorl ⁊ his broðor Tostiȝ eorl. æȝðer ȝe mid land-fyrde ȝe mid scip-here. into Bryt-lande. and þet land ȝeeodon. and ꝥ folc heom ȝislodon and to-buȝon. and foron syððan to and ofsloȝon heora cynȝ Griffin. and brohton Harolde

a Ex Laud. b Ex Laud. c Ex Laud. d Ex Laud. e Ex Laud. f Ex Laud. g Ex Laud.

1 *Walliam.*

ƿolde his heafod. ⁊ he sette oþerne cyng þær to:-

[a] An. MLXIV. Her on þisum geare foron Norð-hymbra to-gædere. ⁊ utlagodon heora eorl Tostig. ⁊ of-slogon his hired-menn ealle þa hi mihton to cuman. ægðer ge Englisce ge Dænisce. And namon ealle his ƿæpna on Eofer-ƿic. ⁊ gold. ⁊ seolfor. ⁊ ealle his sceattas þe hi mihton ahƿar þær geaxian. And senden æfter Morkere. Ælfgares sune eorles. ⁊ gecuron hine heom to eorle. And he for suð mid eallre þære scire. ⁊ mid Snoting-ham-scire. ⁊ Deorbi-scire. ⁊ Lincolna-scire. oð he com to Ham-tune. ⁊ his broðor Eadƿine him com to-geanes mid þam mannum þe on his eorl-dome ƿæron. ⁊ eac fela Bryttas comon mid him. Ðær com Harold eorl heom to-geanes. ⁊ hi lægdon ærende on hine to þam cynge Eadƿarde. ⁊ eac ærend-ƿacan mid him sendon. ⁊ bædon þ hi moston habban Morkere heom eorle. And se cyng þæs geuðe. ⁊ sende eft Harold heom to Ham-tune. on sce. Simones ⁊ Judan mæsse-æfen. ⁊ kydde heom þ ilce. ⁊ heom þet on hand sealdon. ⁊ he niƿade þær Cnutes lage. And þa norðerne men dydan mycelne hearm abutan Ham-tune. þa hƿile þe he for on heora ærende. ægðer þ hi of-slogon men. ⁊ bærndon hus ⁊ corn. ⁊ namon eall þet orf þe hi mihton to cuman. þ ƿæs fela þusend. and fela hund manna hi namon. and læddon norð mid heom. sƿa þet seo scyre. ⁊ þa oðra scyre þe þær neh syndon. ƿurdon fela ƿintra þe ƿyrsan. And Tostig eorl. ⁊ his ƿif. ⁊ ealle þa þe ƿoldon þ he ƿolde. foron suð ofer sæ mid him to Baldeƿine eorle. ⁊ he hig ealle underfeng. ⁊ hi ƿæron ealne þone ƿinter þær:-

MLXV.

An. MLXVI. [b] On þissum geare man halgode þet mynster æt Ƿest-mynstre. on Cylda-mæsse dæge. And " her [c] forð-ferde Eaduuard king". [d] on tƿelfta mæsse-

num, ejusque caput attulerunt ad Haroldum, qui alium ibi constituit.

An. MLXIV. Hoc anno, congregati sunt Northymbri, & elagarunt suum Comitem Tostigum; interfecerunt item omnes ejus Curiales quotquot prehendere possent, tam Anglos quam Danos. Rapuerunt etiam omnia ejus arma [quæ erant] in Eboraco, & aurum & argentum, omnesque ejus thesauros quos ubivis invenire possent. Deinde accersebant Morkerum, Ælfgari Comitis filium, & elegerunt eum ipsis in Comitem. Is migravit versus Austrum cum tota ista provincia, & cum Snotinghamscira, & Deorbiscira, & Lincolnascira, usque dum veniret ad Hamtune, ubi ei obviam fuit frater ejus Eadwinus cum viris qui in suo essent Comitatu: multi item Britones cum eo una venerunt. Ibi venit Haroldus Comes adversus eos, cui dederunt nuntium [quod deferret] ad Regem Eadwardum, legatis etiam una missis; rogabantque ut iis liceret habere Morkerum ipsis in Comitem. Hoc iis Rex concessit, & postea ad eos misit Haroldum ad Hamtune, in vigiliis festi Simonis & Judæ, qui id iis narravit, & manu data confirmavit, renovavitque Canuti Regis leges. Aquilonares autem viri multum damni dederunt viciniæ de Hamtune, dum is perferret illorum nuntium: interfecerunt enim homines, & incenderunt domicilia ac frumenta, ceperuntque quicquid pecoris possent prehendere, multa nempe millia; multos item hominum centenos captivos secum abduxerunt in partes Boreales, adeo ut iste Comitatus aliique Comitatus qui adjacent per annos postea multos damna senserint. Tostigus vero Comes, ejusque uxor, & quotquot ei bene vellent, profecti sunt Meridiem versus in transmarina ad Baldewinum Comitem, qui eos omnes excepit: ibi commorati sunt totam hyemem.

An. MLXVI. Hoc anno, consecratum fuit istud Monasterium [quod est] apud Westmynster, in festo Innocentium. Hoc item anno, decessit Eadwardus Rex in Epiphaniæ vigilia,

a Ex Laud. *b* Ex Laud. *c* se cyng Eadƿard forð-ferde. *Laud.* *d* Ex Laud.

vigilia, & sepultus est die Epiphaniæ, in consecrata recenter Ecclesia, [nempe] in Westmonasterio. Tunc Haroldus Comes capessit regnum, sicut Rex ei concesserat, omnesque ad id eum eligebant, & consecratus est in Regem in festo Epiphaniæ; tenuit autem illud XL. hebdomadas, diemque unum. Eodem anno, quo Rex factus est, exiit cum navali exercitu adversus Willelmum: interea autem applicuit Tostigus Comes in Humbrum LX. naves; [verum] Eadwinus Comes veniens cum terrestri exercitu, eum expulit; & Butsecarli ab eo defecerunt. Tum profectus est Scotiam cum XII. naviculis, eique obviam venit Haroldus Norrenorum Rex cum CCC. navibus, cui cum se Tostigus subdidisset, ambo Humbrum ingressi, [perrexerunt] donec pervenissent ad Eboracum, cumque illis depugnarunt Morkerus Comes & Eadwinus Comes *; at Norrenorum Rex potitus est victoria. Quum narratum esset Haroldo Regi quid ibi factum fuit, [adversus illum] venit cum magno exercitu Anglorum, eique occurrens † apud Stængfordesbrycge, illum interfecit, Comitemque Tostigum; totum etiam exercitum viriliter prostravit. Interea in terram ascendit Willelmus Comes apud Hæstingan, in sancti Michaelis festo, & Haroldus de partibus Borealibus veniens cum eo depugnavit, prius quam totus suus exercitus convenisset; adeo ut is ibi occideretur, duoque fratres Gyrthus & Leofwinus: Willelmus autem hanc terram subjugavit, & profectus est Westmonasterium, atque Ealdredus Archiepiscopus eum in Regem consecravit: tunc ei tributa solverunt [Angli:] datisque obsidibus, postea suas terras redemerunt. In ea expeditione fuit Leofricus Abbas de Burh, qui in morbum incidens, domum revertebatur, &

æfen. ⁊ hine mann bebyrgede on twelftan mæsse-dæg. innan þære niwa halgodre circean on West-mynstre". And Harold eorl feng [a] to þam rice". [b] swa swa se cyng hit him geuðe. and eac men hine þær to gecuron. ⁊ wæs gebletsod to cynge on twelftan mæsse-dæg". [c] ⁊ heold hit XL. wucena ⁊ ænne dæg". [d] And þy ylcan geare þe he cyng wæs. he for ut mid scip-here to-geanes Willme. ⁊ þa hwile com Tostig eorl into Humbran mid LX. scipum. Eadwine eorl com land-fyrde. ⁊ draf hine ut. ⁊ þa butse-carlas hine forsocan. And he for to Scotlande mid XII. snaccum. and hine gemette Harold se Norrena cyng mid CCC. scipum. ⁊ Tostig him to beah. ⁊ hi begen foran into Humbran. oð þet hi coman to Eofer-wic. ⁊ heom wið feaht Morkere eorl and Eadwine eorl. and se Norrena cyng ahte siges geweald. And man cydde Harolde cyng hu hit wæs þær gedon ⁊ geworden. ⁊ he com mid mycclum here Engliscra manna. ⁊ gemette hine æt Stæng-fordesbrycge. ⁊ hine of-sloh. ⁊ þone eorl Tostig. and eallne þone here ahtlice ofercom. [e] And þa hwile com Willm eorl up æt Hestingan on sce. Michaeles mæsse dæg. ⁊ Harold com norðan ⁊ him wið gefeaht ear þan þe his here come eall. ⁊ þær he feoll and his twægen gebroðra. Gyrð ⁊ Leofwine. and Willelm þis land geeode. and com to Westmynstre. and Ealdred Arcebiscop hine to cynge gehalgode. and menn guldon him gyld. ⁊ gislas sealdon. ⁊ syððan heora land bohtan. And þa wæs Leofric abb. of Burh æt ꝥ ilca feorð. ⁊ seclode þær. ⁊ com ham. ⁊ wæs dæd sone

---

a to Engla landes cyne-rice. *Laud.* *b* *Ex Laud.* *c* *Deest Laud.* *d* *Ex Cod. Laud. desumpsimus quæ in hoc Anno sequuntur.* *e* *Quæ de* Wilhelmi *Regis Conquestu fusius habet Laud. breviter sic complexus est Wheelocus.* Her com Willelm. ⁊ gewann Engla land. *i. e. Hoc anno venit Willelmus, & subjugavit Anglorum terram.*

* *In vigilia sancti Matthæi Apostoli, feria* 4ª. *in Boreali ripa Usæ fluminis, juxta Eboracum.* Flor. † 7. *Cal. Octobris, feria* 4ª. Flor.

a Ad

sone þær æfter on ælre halgan mæsse niht. God are his saule. On his dæg wæs ealle blisse. & ealle gode on Burh. & he wæs leaf eall folc. swa þ se cyng geaf sce. Peter and him þ abbot-rice on Byrtune. & se of Couentre. þ se eorl Leofric. ðe wæs his eam. ær heafde macod. & se of Crulande. & se of Ðorneie. And he dyde swa mycel to gode into þ mynstre of Burh on golde. & on seolfre. & on scrud. & on lande. swa nefre nan oðre ne dyde to-foren him ne nan æfter him. Ða wearð gildene burh to wrecce burh. Ða cusen þa munecas to abbot Brand prouost. forðan þ he wæs swiðe god man. & swiðe wis. & senden him þa to Ædgar æðeling. forðan þet þe land-folc wendon þ he sceolde cyng wurðen. & se æðeling hit him geatte þa bliðolice. Ða se cyng Willelm gehyrde þ secgen. þa wearð he swiðe wrað. & sæde þ se abbot him heafde for-segon. Ða eoden gode men heom betwenen. & sahtloden heom. forðan þ se abbot wæs goddera manne. Geaf þa þone cyng XL. marc goldes to sahtnysse. & þa lifede he litle hwile þær æfter buton þry gear. Syððon comen ealle dræuednysse & ealle ifele to þone mynstre. God hit gemiltse". [a] And her on þison geare barn Xpes cyrcean". [b] & her atiwede Cometa XIV. kł. Maí":.

[c] An. MLXVII. Her for se cyng ofer sæ. & hæfde mid him gislas. & sceattas. & com þær oðres geares on sce. Nicolaes mæsse dæg. & he geaf ælces mannes land þa he ongean com. And þær sumeres for Eadgar cild ut. & Mærle-

statim postea mortuus est, in festo Omnium Sanctorum noctu: Deus honoret ejus animam. Ejus tempore, fuit omnis lætitia, omniaque bona in Burh: erat is dilectus omnibus, adeo ut Rex daret sancto Petro eique Abbatiam in Byrtune, & eam de Coventre (quam Comes Leofricus, qui fuit ejus avunculus, olim instituerat;) & eam de Crulande, & eam de Thorneie. Tantum boni præstitit Monasterio de Burh, [datis] auro, & argento, & vestibus, & terris, quantum ante eum aut post eum non alius quisquam. Postea Inaurata Civitas misera facta est. Elegerunt enim Monachi in Abbatem Brandum Præpositum, propterea quod esset vir admodum bonus, valdeque sapiens, & miserunt eum ad Ædgarum Clitonem, (hujus enim terræ incolæ arbitrabantur eum Regem fore,) & Clito id ei humaniter concessit. Quum id Rex Willelmus fama accepisset, ira admodum fuit commotus, dicens Abbatem se despexisse. Viri autem boni intercedentes, inter eos amicitias firmarunt, propterea quod Abbas esset vir in primis bonus. Dedit idcirco Regi XL. marcas auri amicitiæ conciliandæ caussa, & parvum temporis spatium, tres nempe annos, postea vixit. Post hæc omnis dolor omniaque mala Monasterium oppresserunt. Deus illius misereatur. Hoc item anno, combusta est Christi Ecclesia: & hoc anno, apparuit Cometa XIV. kal. Maii.

An. MLXVII. Hoc anno, profectus est Rex in transmarina, & secum duxit [1] obsides ac thesauros; rediit autem secundo anno in festo sancti Nicholai, reversusque unicuique suas terras restituit. [2] Eadem æstate, egressus est Eadgarus Clito, & [3] Mærleswegen"

a Ad an. MLXVII. *hæc refert Laud. ubi narratur Willelmum Conquestorem die Festo sancti Nicholai in Angliam rediisse; ac deinde sequitur* --- & þær dæges forð-bearn Cristes cyrce on Cant-wara-byrig. *i. e. Eodem die, combusta est Ecclesia Christi, [quæ est] in Cantwarabyrig. b Deest Laud. c Ex Laud.*

1 *Duxit secum Dorobernensem Archiepiscopum Stigandum, Glastoniensem Abbatem Agelnothum, Clitonem Eadgarum, Comites Eadwinum & Morcarum, Waltheofum Siwardi Ducis filium, nobilem Satrapam Agelnothum Cantuariensem, & multos alios de primaribus Angliæ.* Flor. 2 *Ad an.* MLXVIII. Flor. 3 *Marlesuein* & *Marlesuin.* Flor.

a Ex

gen″ multique viri cum iis, & profecti sunt Scotiam; Rex etiam Melcolmus eos omnes suscepit, & duxit in uxorem Clitonis sororem Margaretam.

An. MLXVIII. Hoc anno, Willelmus Rex donavit Rodberto Comiti Comitatum in Northymbrorum terra. Verum adversus illum ejus terræ incolæ egressi, eum interfecerunt, & IX. millia hominum cum eo. Tum Eadgarus Clito venit cum omnibus Northymbris Eboracum, & cives cum eo fœdus pepigerunt; verum Rex Willelmus de partibus Australibus [eo] accedens cum omnibus copiis, civitatem devastavit, & multos hominum centenos interfecit: Clito autem postea proficiscebatur Scotiam.

An. MLXIX. Hoc anno, accusatus est Episcopus Ægelricus, [[1] qui consedit] in Burh, & missus est Westmonasterium; & elagatus est ejus frater Ægelwinus Episcopus. Post hæc, inter duo sanctæ Mariæ festa, venerunt de plaga Orientali è Danemercia, cum [2] CCC. navibus, Swani Regis filii, ejusque frater Osbernus Comes. Tum item egressus est Comes Waltheafus, & cum Eadgaro Clitone, multisque una hominum centenis, obviam venit isti classi in Humbro: perrexerunt deinde ad Eboracum, & in terram egressi munimenta expugnarunt, atque interfecerunt multos hominum centenos; ad naves etiam deportarunt thesauros multos, & summos eorum viros in vinculis habentes, commorati sunt inter Usam & Trentam totam hyemem. Tum Rex Willelmus ingressus [3] eam provinciam, totam devastavit. Eodem ipso anno, decessit Brandus Abbas de Burh, v. kal. Decembris.

An. MLXX. Hoc anno, Landfrancus, qui fuit Abbas Cadomensis, venit in Angliam,

sƿegen. ⁊ fela manna mid heom. ⁊ foran to Scotlande. ⁊ se cyng Melcolm hi ealle under-feng. and genam þes cildes sƿuster to ƿife Margaretan:·

[a] An. MLXVIII. Her on þissum geare. Ƿillm cyng geaf Rodberde eorle þone eorl-dom on Norð-hymbra land. Ða comon þa landes menn togeanes him. ⁊ hine of-slogon. ⁊ IX. hund manna mid him. And Eadgar æþeling com þa mid eallum Norð-hymbrum to Eofer-ƿic. ⁊ þa portmen ƿið hine griðedon. ⁊ se cyng Ƿillm com suðan mid eallan his fyrde. ⁊ þa burh for-hergode. and fela hund manna of-sloh. ⁊ se æðeling for eft to Scotlande:·

[b] An. MLXIX. Her man ƿrægde þone biscop Ægelric on Burh. ⁊ sende hine to Ƿest-mynstre. ⁊ ut-lagode his broðer Ægelƿine b. Ða betƿyx þam tƿam sca. Marian mæssan. comon eastan of Dæn-marcum mid ccc. scipum. ꝥ ƿæron Sƿægnes sunan cynges. ⁊ his broðer Osbearn eorl. And þa ferde se eorl Ƿalðeaf ut. ⁊ com he ⁊ Eadgar æðeling. ⁊ fela hund manna mid heom. ⁊ gemetton þet lið innan Humbran. ⁊ ferdon to Eofer-ƿic. ⁊ up-eodan. ⁊ þa castelas geƿunnan. ⁊ of-slogon fela hund manna. ⁊ to scipe læddon sceattas fela. ⁊ þa heafod men hæfdon on beandon. ⁊ lagon betƿyx Usan ⁊ Trentan ealne þone ƿinter. And se cyng Ƿillm for into þære scire. ⁊ hi eall [c] forde. And on þisum ilcan geare. forð-ferde Brand abb. of Burh. on v. kal. Decembr.

[d] An. MLXX. Her Landfranc. se þe ƿæs abb. on Kadum. com to Engla lande. se

a Ex Laud. b Ex Laud. c l. for-dyde. *d Priorem hujus anni partem, nempe, ad verba* Her se eorl Ƿalðeof *&c. desumpsimus ex* Wheel. *reliquam ex Cod.* Laud. *Quæ de Lanfranco narrantur Latine sic exhibet Cod.* Ben. *quo usus est* Wheelocus. *Hoc anno, Lanfrancus Cadomensis Abbas, compellente Rege Wilielmo, & jubente Papa Alexandro, Angliam venit; & primatum regni Anglorum in Ecclesia Cantuariensi suscepit, eligentibus eum*

1 *Is fuerat Dunelmensis Episcopus; quem tandem Episcopatum, suffecto fratre, deposuit, & se ad* Burh *recepit.* 2 CCXL. Flor. 3 *Northymbriam.*

senio-

ſe æfter feawum dagum wearð Arceb. on Kant-ware-berig. He wæs gehadod IV. kal. Septembris. on his agenum biscop-setle. fram eahte biscopum his underþioddum. þa oðre þe þær næron. þurh ærend-racean. ⁊ þurh gewrite atiwdon hwi hi þær beon ne mihton. On þam geare Ðomas. se wæs gecoran biscop to Efer-wic. com to Cant-ware-berig. þ man hine þær gehadede æfter þan ealdan gewunan. Ða þa Landfranc crafede fæstnunge his gehersumnesse mid að-swerunge. þa for-soc he. ⁊ sæde þ he hit nahte to donne. Ða gewraðede hine se Arceb. Landfranc. ⁊ bebead þam biscopan þe þar cumene wæran be þas Arceb. L. hæse þa serfise to donde. ⁊ eallan þan munecan. þ hi scoldan hi un-scrydan. ⁊ hi be his hæse swa didan. Swa Ðomas to þam timan agean ferde buton bletsunga. Ða sona æfter þisan belamp þ se Arceb. Landfranc ferde to Rome. ⁊ Ðomas forð mid. Ða þa hi þyder comon. and umbe oðer þing gesprecon hæfdon umbe þ hi sprecan woldan. þa angan Ðomas his spæce hu he com to Cant-uuare-byri. ⁊ hu se Arceb. axode hyrsumnesse mid að-swerunge at him. ⁊ he hit for-soc. Ða agann se Arceb. L. atywian mid ope-

& paucos poſt dies factus eſt Archiepiſcopus in Kantwareberig. Conſecratus fuit IV. kalend. Septembris, in propria ſua ſede Epiſcopali, ab octo Epiſcopis ſuffraganeis: reliqui autem qui aberant, per nuntios & per literas ſignificarunt quare intereſſe non poſſent. Eo anno, Thomas, qui electus eſt Epiſcopus Eboracenſis, venit ad Cantwareberig, ut ibi conſecraretur more antiquo. Cum vero Landfrancus poſtularet confirmationem obſequii illius cum jurejurando, recuſavit ille, dicebatque ſe id non debere facere. Quocirca ſuccenſuit ei Archiepiſcopus Landfrancus, & juſſit Epiſcopos, qui eo venerant Archiepiſcopi L. juſſu ad officium præſtandum, omneſque Abbates, eum deveſtire, quod & juxta ejus mandatum factum eſt. Ita Thomas ea vice reverſus eſt abſque benedictione. Statim poſt hæc, contigit Archiepiſcopum Landfrancum Romam profectum eſſe, etiamque Thomam. Quum eo perveniſſent, & de aliis quæ haberent negotiis ſermonem habuiſſent, cœpit Thomas enarrare, ſe veniſſe ad Cantuuarebyri, & Archiepiſcopum ab eo poſtulaſſe ſubjectionem cum jurejurando, ſeque recuſaſſe. Tunc incœpit Archiepiſcopus L. demonſtrare aperta ratione, ſe

ſenioribus ejuſdem Eccleſiæ, cum Epiſcopis, & Principibus, Clero & populo Angliæ in curia Regis. Cum autem Cantuariam veniſſet, obviam ei proceſſit honorabiliter conventus Eccleſiæ Chriſti, conjuncto ſibi toto conventu ſancti Auguſtini, cum electo ejuſdem Eccleſiæ Scotlando. Ad quem conſecrandum omnes Epiſcopi regni Anglorum, ſervato antiquo more, venerunt: & qui venire non poterant, literis & legatione ſeſe humiliter excuſaverunt. Non multis poſt diebus Thomas Eboracenſis conſecrandus Archiepiſcopus Cantuariam venit. Cumque Lanfrancus, cum ſuffraganeis Epiſcopis, quos ad hanc conſecrationem advocaverat, indutus, ante altare Chriſti conſideret; & totus conventus, ut in tali Sacramento fieri ſolet, albis honorifice indutus in choro ſtaret; adducitur Thomas examinandus. Cum vero inter alia profeſſionem ab eo Lanfrancus cum Sacramento requireret; reſpondit Thomas ſe hoc minime facturum, quod ſuos anteceſſores hoc Lanfranci anteceſſoribus feciſſe non cognoverat. Lanfrancus autem, quamvis ſufficienti ratione, hoc eum ex antiquo more facere debere monſtraret, non tamen ille adquievit: ſurrexit itaque Lanfrancus, & Thomas non ſacratus abſceſſit; Regem adiit, & de Lanfranco querimoniam facit: quem Lanfrancus mox ſubſecutus, ſe, & Eccleſiam ſuam rationem habere in iis quæ protulaverat, (l. protulerat,) oſtendit: nec deſtitit, donec Thomas, licet multo labore, Cantuariam rediit: ibique quicquid Lanfrancus ab eo quærebat, humiliter exhibuit. Nec multo poſt Lanfrancus ab omnibus Anglici regni Epiſcopis profeſſionem quæſivit & accepit.

se juste postulasse quicquid postulavit, & validis rationibus idem confirmavit coram Papa Alexandro, & coram toto Concilio ibi coacto: deinde domum reversi sunt. Post hæc venit Thomas ad Cantwarebyri, & quicquid Archiepiscopus ab eo postulavit, humiliter præstitit, ac deinde benedictionem suscepit. Hoc anno, Comes Waltheofus fœdus percussit cum Rege. Et in hac Quadragesima, Rex permisit devastari omnia Monasteria quæ in Anglia fuerunt. Postea eodem anno, venit Swanus Rex de Danmercia in Humbrum, & ejus regionis incolæ ei obviam venerunt, & fœdus inibant cum eo, opinati se eam terram devastaturum. Deinde venerunt in Elig Christienus Danicus Episcopus, & Osbearnus Comes, Danicique servi domestici cum illis; atque Angli de omni paludum terra iis sese adjunxerunt, putantes eos subjugaturos totam eam regionem. Tunc narratum est Monachis de Burh, propriæ gentis quosdam devastaturos illud Monasterium; Herewardum nempe atque suos, propterea quod audierant Regem dedisse eam Abbatiam cuidam Abbati Franco, Turoldo nomine, eundemque esse virum valde rigidum, venisseque in Stanforde cum omnibus suis Francis. Hinc Ecclesiæ quidam Præfectus, Ywarus nomine, noctu subduxit quicquid posset, Christi nempe libros, casulas, caracallas ac vestes, omneque quod posset minutulum, atque statim ante lucem accedens Abbatem Turoldum, dixit se pacem ejus petere, & certiorem fecit elagatos venturos ad Burh; se autem hæc omnia fecisse Monachorum consilio. Primo deinde mane venerunt omnes elagati cum multis navibus, & conati sunt ingredi Monasterium; verum Monachi iis obstiterunt, quo minus intrarent. Tunc ignem ei admoverunt, & combusserunt omnes Monachorum domos, totumque oppidum, præter unam domum. Deinde per

num gesceade. ꝥ he mid rihte cræfede þas þa he cræfede. ⁊ mid strangan cwydan ꝥ ylce gefæstnode to-foran þam Papan Alexandre. ⁊ to-foran eallan þan Concilium þe þær gegadered wæs. ⁊ swa ham foran. Æfter þysan com Ðomas Cant-wara-byri ⁊ eal ꝥ se Arceb. æt him cræfede eadmedlice gefylde. ⁊ syððan þa bletsunga underfeng":. [a]Her se eorl Walðeof griðede wið þone cyng. And þæs on Lengten se cyng let hergian ealle þa mynstra þe on Engla lande wæron. Ða on þam ilcan geare. com Swegn cyng of Den-marcan into Humbran. ⁊ ꝥ land-folc comen him ongean ⁊ griðedon wið hine. wændon ꝥ he sceolde þet land ofer-gan. Ða comen into Elig x̄pistien þa Densce b. and Osbearn eorl. ⁊ þa Densca hus-carles mid heom. and þet Englisce folc of eall þa feon-landes comen to heom. wendon ꝥ hi sceolden winnon eal ꝥ land. Ða herdon þa munecas of Burh sægen ꝥ heora agene men wolden hergon þone mynstre. ꝥ wæs Hereward ⁊ his genge. ꝥ wæs forðan þet hi herdon secgen þet se cyng heafde gyfen ꝥ abbot-rice an Frencisce abbot. Turolde wæs gehaten. ⁊ ꝥ he wæs swyðe styrne man. ⁊ wæs cumen þa into Stanforde mid ealle hise Frencisce menn. Ða wæs[b] þære an cyrce-weard. Ywar wæs gehaten. nam þa be nihte eall þet he mihte. þet wæron x̄pes bec ⁊ mæssa-hakeles. ⁊ cantelcapas. ⁊ reafes. ⁊ swilce litles hwat swa hwat swa he mihte. ⁊ ferde sona ær dæg to þone abbot Turolde. ⁊ sægde him ꝥ he sohte his griðe. ⁊ cydde him hu þa ut-lages sceolden cumen to Burh. ꝥ he dyde eall be þære munece ræde. Ða sona on morgen comen ealle þa ut-laga mid fela scipe. ⁊ wolden into þam mynstre. ⁊ þa munecas wið-stoden ꝥ hi na mihton in-cumen. Ða lægdon hi fyr on. ⁊ for-bærndon ealle þa munece huses. and eall þa tun. buton ane huse. Ða comen hi þurh

fyre

a Quæ in hoc anno sequuntur ex Cod. Laud. *desumpta sunt.* *b l.* þær.

fyre in æt Bolhiðe-geate. ⁊ þa munecas comen heom to-geaness. beaden heom grið. Ac hi na rohten na þing. geodon into þe mynstre. clumben upp to þe halge rode. namen þa þe kynehelm of ure Drihtnes heafod eall of smeate golde. namen þa þet fot-spure. þe wæs underneðen his fote. ꝥ wæs eall of read golde. Clumben upp to þe stepel. brohton dune ꝥ hæcce þe þær wæs behid. hit wæs eall of gold ⁊ of seolfre. hi namen þære twa gildene scrines. ⁊ ix. seolferne. ⁊ hi namen fiftene mycele roden. ge of golde. ge of seolfre. hi namen þære swa mycele gold ⁊ seolfre. ⁊ swa manega gersumas on sceat. ⁊ on scrud. ⁊ on bokes swa nan man ne mæi oðer tællen. sægdon ꝥ hi hit dyden for þes mynstres holdscipe. Syððon geden heom to scipe. ferden heom to Elig. betæhtan þær þa ealla þa gærsume. Ða Denescæ menn wændon ꝥ hi sceoldon ofer-cumen þa Frencisca men. þa to-drefodon ealle þa munekes. beleaf þær nan butan an munec. he wæs gehaten Leofwine lange. he læi seoc in þa secræ-man in. Ða com Turold abbot. ⁊ æhte siðe twenti Frencisce men mid him. ⁊ ealle full-wepnode. Ða he þider com þa fand he for-bærnd wiðinnan ⁊ wiðutan eall butan þa cirece ane. þa wæron þa ut-lagas ealle on flote wistan ꝥ he scolde þider cumen. Ðis wæs don þæs dæges iv. Non. Junii. Ða twegen kyngas Willelm ⁊ Swægn wurðon sæhtlod. þa ferdon þa Dænesca menn ut of Elig mid ealle þa foren-spræcena gærsume. ⁊ læddon mid heom. Ða hi comen on middewarde þe sæ. þa com an mycel storm. ⁊ to-dræfde ealle þa scipe þær þa gersumes wæron inne. sume ferdon to Norwæge. sume to Yrlande. sume to Dæn-marce. ⁊ eall ꝥ þider com. ꝥ wæs þone hæcce. and sume scrine. ⁊ sume roden. and fela of þa oðre gærsume. and brohten hit to an cynges tun .... hatte. and dyden hit eall þa in þone cyrce. Ða syð-

ignem intrabant per januam [1] Bolhithe dictam, & Monachi iis occurrentes, pacem rogabant. Nihilo tamen minus, ingreſſi ſunt Monaſterium, aſcendebant ad ſanctam crucem, abſtulerunt coronam de Domini noſtri capite, totam ex puro auro [fabricatam;] ceperunt deinde ſcabellum, quod ſub pede erat ſitum, totum ex fulvo auro. Turrim item ſcandentes, devexerunt pallium quod ibi fuit reconditum, totum ex auro & argento [factum:] ibi etiam ceperunt duo inaurata ſcrinia & ix. argentea; ceperunt item quindecim magnas cruces, partim aureas partim argenteas; ceperunt [denique] tantum auri & argenti, tot etiam theſauros nummorum, & veſtium, & librorum, quot numerari non poſſunt; dicebantq; ſe id feciſſe pro fide ſua in Monaſterium. Poſtquam perventum eſſet ad naves, iverunt ad Elig, & ibi repoſuerunt omnes theſauros. Dani putantes ſe victuros Francos, abegerunt omnes Monachos, [adeo ut] ibi relinqueretur nemo præter unum Monachum, Leofwinum Longum nomine, qui ægrotus jacuit in Infirmario. Tunc eo venit Turoldus Abbas, & centum & ſexaginta homines cum illo, omnes bene armati. Quum eo perventum eſſet, reperit incendio conſumpta omnia, tum intra tum extra, præter Eccleſiam ſolam: interea autem erant elagati omnes in claſſe, præmoniti eum eo venturum. Hoc factum eſt iv. Non. Junii. Tunc duo Reges, Willelmus & Swanus, in gratiam rediere; unde diſceſſerunt Danici viri de Elig cum omnibus ſupradictis theſauris, & ſecum una deportarunt. Quum ad medium mare eſſet perventum, coorta eſt magna tempeſtas, quæ disjecit omnes eas naves in quibus erant theſauri, [adeo ut] aliquæ appellerentur in Norwægiam, aliquæ in Hiberniam, aliquæ etiam in Dænmarciam; quicquid autem eo devectum eſt, nempe, Ependytis, & quædam ſcrinia, & quædam cruces, multique de aliis theſauris, attulerunt ad quoddam Regis oppidum .... dictum, & repoſuerunt omne illud in Eccleſia.

Poſtea

1 *Janua ab Auſtrali parte Monaſterii Petroburgenſis, vulgo hodie* **Bulldyke-gate** *dicta.*

* *Quæ*

Postea autem eorùm incuria, eorumque ebrietate, quadam nocte combusta est Ecclesia, & quicquid in ea erat. Hoc modo fuit Monasterium de Burch combustum & devastatum: Omnipotens Deus illi sit propitius pro magna sua misericordia. His factis, Abbas Turoldus venit ad Burh, & Monachi redierunt, atque præstiterunt Christi Officia in Ecclesia, quæ integra septimana destituta fuisset omni genere rituum. Quum Ægelrico Episcopo id narratum fuisset, excommunicavit omnes illos viros qui hoc malum perpetrassent. Postea hoc anno fuit magna fames; & hac æstate venit classis de plaga Boreali ex Humbro in Tamesin, & ibi consedit bidui spatio; postea vero iter direxerunt ad Danemerciam. Baldewinus item Comes decessit, ejusque filius Arnulfus capessit regnum, cujus tutela Willelmo Comiti delata est, etiamque Francorum Regi: verum adveniens Rodbrihtus Comes, interfecit cognatum suum Arnulfum, Comitemque; & Regem fugavit, ac de ejus militibus occidit multa millia.

ðon þurh heora gemeleast. ⁊ þurh heora druncen-hed on an niht for-bærnde þa cyrce. ⁊ eall þet þær innæ wæs. Ðus wæs se mynstre of Burch for-bærnd ⁊ for-hergod. Ælmihtig God hit gemiltse þurh his mycele mild-heortnesse. And þus se abbot Turold com to Burh. ⁊ þa munecas comen þa ongean. ⁊ dydan Xpes þeudom in þære cyrce. þæt ær hæfde standen fulle seofeniht for utan ælces cynnes riht. Ða herde Ægelric biscop þet secggon. þa amansumede he ealle þa men þa þæt yfel dæde hæfden don. Ða wæs mycel hungær þæs geares. ⁊ þa þæs sumeres com þet lið norðan of Humbran into Tæmese. ⁊ lagon þær twa niht. ⁊ heoldan syððon to Dæn-mercan. And Baldewine eorl forð-ferde. ⁊ his sunu Arnulf feng to rice. and Willelm eorl sceolde ben his geheald. ⁊ Franca cyng eac. ⁊ com þa Rodbriht eorl ⁊ of-sloh his mæg Arnulf ⁊ þone eorl. ⁊ þone cyng aflymde. ⁊ his menn of-sloh fela þusenda.

* Secundo anno ordinationis suæ [Lanfrancus] Romam ivit, quem Papa Alexander in tantùm honoravit, ut ei contra morem assurgeret; & duo Pallia, ob signum præcipui amoris, tribueret. Quorum unum Romano more ab altare accepit; alterum vero ipse Papa, unde missas celebrare consueverat, sua manu porrexit. In cujus præsentia Thomas de primatu Cantuariensis Ecclesiæ, & de subjectione quorundam Episcoporum calumniam movit; quæ qualem finem postea in Anglia accepit, Lanfrancus breviter & absolute scribit in Epistola, quam præfato Alexandro Papæ direxit. Hoc quoque anno generale consilium Wentoniæ celebratum, in quo & Vuluricum, novi Monasterii Abbatem deposuit; multaque de Christianæ religionis cultu servanda instituit. Post dies paucos, in Lundonia Orbernum [a] Ersecistrensem Episcopum, & Cantuariæ Scotlandum Ecclesiæ sancti Augustini Abbatem sacravit.

Tertio anno, in Cloecistria sacravit Petrum Licifeldensem, sive Cestrensem Episcopum. Hoc quoque anno habitum est magnum placitum in loco qui dicitur Pinenden; in quo Lanfrancus diratiocinatur, se suamque Ecclesiam omnes terras, & consuetudines suas ita liberas, terra marique habere; sicut Rex habet suas, exceptis tribus; videlicet, si regalis via fuerit effosa; si arbor incisa juxta super eam ceciderit; si homicidium factum, & sanguis in ea fusus fuerit: in iis qui deprehensus est, & ab eo pignus acceptum fuerit: Regi enim dabit; alioquin liber à Regis exactoribus erit.

Quarto anno, Patricium Dubliniæ civitati, in Hibernia sacratum Episcopum Lundoniæ, à quo & professionem accepit; & literas ei deferendas regibus Hiberniæ, dignas valde memoriæ contradidit.

Quinto

* *Quæ Latinè sequuntur usque ad An.* MLXXI. *ex Cod. MS. Coll.* Ben. *desumpta, Chronologiæ suæ calci attexuit Cl.* Wheelocus. *a Exoniensem.*

a l. Or-

Quinto anno, generale Concilium Lundoniæ celebratum: cujus geſtionem, rogatu multorum, literis commendavit.

Sexto anno, dedit Hernoſto Monacho in Capitulo Eccleſiæ Chriſti Eccleſiam Rofenſem regendam, quem & Lundoniæ ſacravit. Wentoniæ Concilium celebratum: & Hernoſtus hoc ipſo anno ab hac vita migravit.

Septimo anno, Gundulfo Eccleſiam Rofenſem tradidit; quem etiam Cantuariæ ſacravit. Hoc quoque anno miſit ei literas Thomas Archiepiſcopus Eboracenſis; in quibus rogavit ut ſibi mitterentur duo Epiſcopi ad conſecrandum Clericum quendam, qui ei literas de [a] Horgadis inſulis detulit; ut ipſarum inſularum Epiſcopus conſecretur. Cujus petitioni Lanfrancus annuens, mandavit Wulſtano Wigornienſi, & Petro Ceſtrenſi Epiſcopis, ut Eboracum irent, & cum Thoma tantam rem complere ſatagerent.

Octavo anno, Concilium Lundoniæ celebratum, in quo Ailnodum Glaſtingenſis cœnobii Abbatem depoſuit.

Anno undecimo, celebratum Concilium apud Claudiam civitatem, ubi & Thomas Archiepiſcopus Eboracenſis, jubente Rege, & Lanfranco conſentiente, ſacravit Wilielmum Dunelmenſem Epiſcopum, eo quod à Scotorum Epiſcopis qui ſibi ſubjecti ſunt, habere adjutorium non potuit. Hujus miniſterii cooperatores fuerunt, Lanfranco præcipiente, Wolſtanus, Osbernus, Giſo, Rotbertus, Epiſcopi. Eo quoque tempore, miſit in Hiberniam Donnaldo Epiſcopo literas, ſacræ doctrinæ pinguedine refertas.

Sexto decimo anno, ſacravit Donatum monachum ſuum Cantuariæ, ad regnum Dubliniæ, petente Rege, clero, & populo Hiberniæ, quibus etiam literas exhortatorias miſit. Hoc quoque anno, apud Cleuceſtriam Concilium celebratum, in quo Wulſtcetelum Crulandenſis cœnobii Abbatem depoſuit. Rotbertum Ceſtrenſem, & Willielmum Helmeanenſem ſimul uno die Epiſcopos Cantuariæ ſacravit. Mauritium Lundonienſi Eccleſiæ apud Wentoniam conſecravit; qui ſacratus, poſt paucos dies matri ſuæ Eccleſiæ Cantuarienſi, cum honeſtis muneribus, ſe præſentavit.

Octavo decimo anno, mortuo Rege Wilielmo trans mare, filium ejus Wilielmum ſicut Patrem conſtituit Lanfrancus, in Regem elegit, & in Eccleſia beati Petri, in occidentali parte Lundoniæ ſita, ſacravit, & coronavit. Eodem anno Godefridum Ciceſtrenſis Eccleſiæ Antiſtitem; & Widonem Eccleſiæ S. Auguſtini Abbatem; & Johannem Wellenſi Eccleſiæ Epiſcopum Cantuariæ in ſede Metropoli examinavit, atque ſacravit. In craſtino hujus conſecrationis Widonem Abbatem per ſemetipſum Lanfrancus, aſſociato ſibi Odone Baiocenſi Epiſcopo, fratrem Regis qui tunc Cantuariam venerat, ad S. Auguſtinum duxit: mandatis fratribus ejuſdem Eccleſiæ, quatenus eum ſuſciperent, ut proprium Abbatem, atque paſtorem: qui unanimiter animati, reſponderunt, ſe illi nec velle ſubeſſe, nec illum ſuſcipere. Venit itaque Lanfrancus adducens Abbatem; & cum Monachos pertinaciter videret reſiſtere, nec ei velle parere; præcepit ut omnes, qui ſibi nollent obedire, continuo exirent. Ergo pariter fere omnes, & Lanfrancus cum ſuis, Abbatem honorifice introductum, in ſede locavit: & Eccleſiam commendavit. Priorem autem ejuſdem Eccleſiæ nomine Elfrinum, & alios, quos voluit, cepit: & Cantuariam clauſtrali cuſtodia ſervandos protenus tranſmiſit: eos vero qui fortiores, & caput ſcandali excitaverant, in caſtellum duci, ibique in carcerem cuſtodiri præcepit. Cumque omnibus rite peractis domum rediret, nunciatum eſt ei Monachos, qui exierant, ſub caſtro, ſecus Eccleſiam S. Miltrudæ conſediſſe. Quibus mandatum, ut, ſi vellent, ante horam nonam, ad Eccleſiam impune redirent: ſed ſi illam præterirent, non jam libere, ſed ut fugitivi revenirent. Hoc audito, in ambiguo habebant redire, vel remanere. Hora autem refectionis, cum eſurirent,

[a] l. Orcadis.

rent, plures ex iis pœnitentes ſuæ pertinaciæ, ad Lanfrancum miſerunt, & ei omnem obedientiam promiſerunt. Quibus continuo pepercit, mandans ut redirent, & profeſſionem ſuam præfato Abbati ſe ſervaturos ſacramento confirmarent. Itaque redierunt, & ſe deinceps fore fideles, & obedientes Widoni Abbati ſuper corpus beati Auguſtini juraverunt. Qui vero remanſerant cepit Lanfrancus, & per Eccleſias Angliæ diviſit; conſtrinxit, donec eos obedientiam profiteri coëgit. Circa idem tempus Æluredum unum ex illis vagantem fugiendo cepit, & Cantuariæ in ſede metropoli, cum quibuſdam ſociis illius, qui Abbati malum moliti ſunt, ferro compeditos, multis diebus rigorem ordinis in clauſtro diſcere fecit: ſed poſtquam ſufficienter humiliati ſunt, ut æſtimatum eſt, & emendationem promiſerunt; miſertus eorum Lanfrancus de ſingulis locis, quo eos diſperſerat, præcepit reduci; & ſuo Abbati reconciliari.

Eodem anno, diſſentione reiterata, perniciem Abbati clam machinati ſunt; & dum unus ex eis, nomine Columbanus, deprehenſus fuiſſet, juſſit eum Lanfrancus ſibi adduci. Cumque coram eo aſtaret, interrogavit ſi Abbatem noluiſſet perimere. Qui confeſtim, Si, inquit, potuiſſem, pro certo eum interfeciſſem. Præcepit itaque Lanfrancus, ut ante portas beati Auguſtini, ſpectante populo, ligaretur nudus, flagellis afficeretur: deinde præciſo capitio, ab urbe pelleretur. Factum eſt ut imperavit, & ex hoc, inquietudinem cæterorum, donec vixit, ſua formidine quaſſavit.

Nono decimo anno, defunctus eſt Lanfrancus venerabilis Archiepiſcopus, & ſepultus eſt in ſede Metropoli Cantuariæ; qui in ſede Pontificali ſedit annis decem & octo, menſibus IX. duobus diebus. De cujus actibus, ædificiis, eleemoſynis, laboribus, ſcriptura (quæ in ejus anniverſario legitur) ex parte commemorat. Multa enim erant valde. Poſt ejus obitum, Monachi S. Auguſtini, præfato Abbati ſuo Widoni palam reſiſtentes, cives Cantuariæ contra eum concitaverunt; qui illum armata manu in ſua domo interimere tentaverunt. Cujus familia cum reſiſteret, pluribus utrinque vulneratis, & quibuſdam interfectis, vix Abbas inter manus illorum illæſus evaſit; & ad matrem Eccleſiam, quærendo auxilium, Cantuariam fugit. Hujus facti fama citati ſuffraganei ejuſdem Eccleſiæ, Walkelmus, Wentanus, & Gundulfus Rofenſis, Epiſcopi; Cantuariam, cum quibuſdam nobilibus, quos miſerat Rex, veniunt: ut tantæ offenſæ vindictam adhibeant. Auditis ergo rationibus ſeditionis, Monachi à culpa excuſari non poterant: quos coram populo ſubire diſciplinam, quia palam peccaverant, ii qui advenerant, decreverunt: ſed Prior, & Monachi Eccleſiæ Chriſti, pietate moti reſtiterunt; ne ſi palam punirentur infames deinceps fierent; ſicque eorum vita, ac ſervitus contemneretur. Igitur conceſſum eſt, ut in Eccleſia fieret, ubi non populus, ſed ſoli ad hoc electi admitterentur. Vocati ſunt ad hoc Monachi Eccleſiæ Chriſti, Wido videlicet, & Normannus, qui diſciplinam ad Epiſcoporum imperium intulerunt. Deinde diviſi ſunt per Eccleſias Angliæ, & loco illorum XXIV. Monachi Eccleſiæ Chriſti admiſſi, cum Priore, nomine Antonio, qui Sub-prioratus officio Cantuariæ fungebatur. Cives vero, qui Abbatis curiam, armata manu intraverant, capti; & qui ſe ab ejus impugnatione purgare non poterant, oculos amiſerunt.

Poſt obitum Lanfranci caruit Eccleſia Chriſti Paſtore quatuor annis, menſibus IX. & diebus IX. in quibus multa adverſa perpeſſa eſt. Anno vero Dominicæ incarnationis MXCIII. datus eſt Pontificatus Cantuarberiæ Anſelmo Beccenſi Abbati, II. Non. Martii, viro probo, bono, apprime erudito, & ſui temporis nominatiſſimo. Venit autem Cantuariam VII. kal. Octob. multis eum cauſis rationabilibus detinentibus, quod prius venire nolebat; & ſacratus eſt II. Non. Decemb. *

[a] An.

* *Hic deſinit Cod.* Ben. *quo uſus eſt* Wheelocus.

[a] An. MLXXI. Her Ædƿine eorl and Morkere eorl ut-hlupon ⁊ mislic ferdon on ƿudu ⁊ on felda. Ða geƿende Morkere eorl to Elig on scipe. ⁊ Eadƿine eorl ƿearð of-slagen arhlice fram his agenum mannum. ⁊ com se biscop Egelƿine. ⁊ Siƿarð Bearn. ⁊ fela hund manna mid heom into Elig. And þa þe se cyng Ƿillelm ꝥ geaxode. þa bead he ut scip-fyrde ⁊ land-fyrde. ⁊ þet land abutan sæt. ⁊ brycge geƿrohte. ⁊ inn-for. ⁊ seo scip-fyrde on þa sæ-healfe. And þa ut-lagan þa ealle on hand eodan. ⁊ ƿæs Egelƿine biscop ⁊ Morkere eorl. ⁊ ealle þa mid heom ƿæron buton Hereƿard ane. ⁊ ealle þa þe mid him ƿoldon. ⁊ he hi ahtlice ut-lædde. And se cyng genam scipa ⁊ ƿæpna ⁊ sceattas manega. ⁊ þa men he ateah sƿa sƿa he ƿolde. and þone biscop Egelƿine he sende to Abban-dune. ⁊ he þær forð-ferde sona þæs ƿintres :-

An. MLXXII. Her Ƿillelm cyng lædde scip-fyrde. ⁊ land-fyrde to Scot-lande. and ꝥ land on þa sæ-healfe mid scipum ymbe-læg. ⁊ his land-fyrde æt þam Ge-ƿæde in-lædde. ⁊ he þær naht ne funde þæs þe him þe bet ƿære. And se cyng Melcolm com ⁊ griðede ƿið þone cyng Ƿillelm. ⁊ gislas sealde ⁊ his man ƿæs. ⁊ se cyng ham geƿende mid ealre his fyrde. And se biscop Egelric forð-ferde. he ƿæs to biscop hadod to Eofer-ƿic. ac hit ƿæs mid un-rihte him of-genumon. ⁊ man geaf him ꝥ biscop-rice on Dunholme. ⁊ he hæfde hit þa hƿile þe he ƿolde. ⁊ for-let hit siððan. and ferd to Burch to sce. Petres minstre. ⁊ þær drohtnod xii. gear. Ða æfter þam þe Ƿillelm cyng geƿan Engla lande. þa nam he hine of Burch. ⁊ sende hine to Ƿest-mynstre. ⁊ he forð-ferde on Id. Octob. ⁊ he is bebyrged þær innan þam mynstre. innon sce. Nicholaus portice :-

An. MLXXI. Hoc anno, Ædwinus Comes & Morkerus Comes [è curia] fugerunt; & vagati sunt per sylvas & campos. Postea navigio recepit se Morkerus Comes ad Elig; & Eadwinus Comes fuit interfectus perfide à suis: venit etiam Episcopus Egelwinus, & Siwardus Bearn, & multi hominum centeni cum iis in Elig. Quum id Rex Willelmus intellexisset, eduxit navalem exercitum & terrestrem exercitum, & eam terram obsedit, ponteque facto, ingressus est, copiis navalibus in parte maris constitutis. Hinc elagati omnes sese dedederunt, nempe Egelwinus Episcopus & Morkerus Comes, cunctique qui cum iis erant, præter Herewardum solum, singulosque ejus sequaces, quos ipse viriliter eduxit. Rex autem cepit naves, & arma, & thesauros multos; [1] virosque disposuit pro libitu; atque Episcopum Egelwinum misit ad Abbandune, qui ibi decessit ineunte hac hyeme.

An. MLXXII. Hoc anno, † Willelmus Rex duxit navalem exercitum & terrestrem exercitum in Scotiam, eamque terram ex parte maris navibus obsedit, suas autem copias terrestres ad Twedam induxit; verum ibi nihil reperit quod sibi commodo esset. Rex etiam Melcolmus accedens, fœdus percussit cum Rege Willelmo, obsidibusque datis ei servus factus est; unde Rex domum revertebatur cum toto suo exercitu. Episcopus etiam Egelricus decessit: fuerat is consecratus Episcopus Eboracensis, quo tamen [Episcopatu] cum injuste privaretur, donatus est ei Episcopatus de Dunholme, istumque possedit quamdiu vellet; postea vero dimisit, & profectus ad Burch, ad sancti Petri monasterium, ibi vitam traduxit xii. annos. Postquam autem Willelmus Rex subjugasset Angliam, transtulit eum de Burch, misitque Westmonasterium; & decessit Idibus Octobris, sepultusque est in ea Ecclesia, in sancti Nicholai porticu.

An.

a Quæ exinde sequuntur omnia ex Cod. MS. Laud. *desumpta sunt.*

1 *Comitem vero cæterosque per Angliam divisos partim custodiæ mancipavit, partim manibus truncatis vel oculis erutis abire permisit.* Flor. † *Post Assumptionem sanctæ Mariæ.* Flor.

1 *Ad*

An. MLXXIII. Hoc anno, Willelmus Rex duxit Anglorum & Francorum exercitum in tranſmarina, & ſubjugavit terram [quæ dicitur] Mans; quam quidem Angli magnopere deformarunt, vineas deſolarunt, & civitates incenderunt, gentem item iſtam multum fœdarunt, eamque totam ſub ditionem Willelmi ſubjunxerunt, atque poſtea domum reverſi ſunt in Angliam.

[1] An. MLXXIV. Hoc anno, transfretavit Willelmus Rex in Normanniam; & Eadgarus Clito profectus eſt de Scotia in Normanniam, eumque Rex inlagavit cum omnibus ſuis; manſit autem ille in Aula Regis, & jura accepit quæcunque ei Rex conceſſit.

An. MLXXV. Hoc anno, [2] Willelmus Rex dedit Radulfo Comiti filiam Willelmi Osbearni filii [in uxorem":] iſte Radulfus fuit Brito ex parte matris, ejus autem pater fuit Anglus, Radulfus dictus, & natus eſt in Northfolce. Tum Rex dedit [Radulfi] hujus filio Comitatum in Northfolc & Suthfolc, deduxitque is ſponſam Norwicum, ubi eæ nuptiæ erant omnibus [qui aderant] fatales. Interfuerunt autem Rogerus Comes & Waltheofus Comes, & Epiſcopi, & Abbates; atque ibi decreverunt Regi adimere Angliæ regnum. Verum ſtatim delatum eſt ad Regem in Normanniam quod decretum fuiſſet; Rogerum item Comitem & Radulfum Comitem fuiſſe principes iſtius conjurationis: allexerunt ii Britonas in ſuas partes, & miſerunt in Orientem ad Denmearciam [qui peterent] exercitum navalem ipſis auxilio. Tum Rogerus profectus Occidentem verſus ad ſuum Comitatum, congregavit ſuos contra Regem, verum impeditus fuit*. Radulfus item Comes in ſuo Comitatu, conatus eſt [in aciem] prodire cum ſuis hominibus, verum caſtellani qui fuerunt in Anglia, atq; [3] incolæ adverſus eum venerunt,

An. MLXXIII. On þiſum geare Ƿillelm cyng lædde Engliſcne here ⁊ Frenciſce ofer ſæ. ⁊ geƿan ꝥ land Manſ. ⁊ hit Engliſce men ſpiðe amyrdon. ƿingeardas hi for-dydon. ⁊ burga for-bærndon. ⁊ ſpiðe þet land amyrdon. ⁊ hit eall abegdon Ƿillelme to handa. ⁊ hi ſiððon ham geƿendon to Engla lande.

An. MLXXIV. On þiſum geare for Ƿillelm cyng ofer ſæ to Normandig. ⁊ Eadgar cild com of Scotland to Normandige. and ſe cyng hine geinlagode ⁊ ealle his men. ⁊ he ƿæs on þes cynges hyrede. ⁊ nam ſƿilce gerihta ſƿa ſe cyng him geuðe.

An. MLXXV. On þiſum geare Ƿillelm cyng geaf Raulfe eorle Ƿillelmes dohtor Oſbearnes ſunu. ⁊ ſe ylca Raulf ƿæs Bryttiſc on his moder-healfe. ⁊ his fæder ƿæs Engliſc Raulf hatte. ⁊ ƿæs geboren on Norð-folce. Ða geaf ſe cyng his ſunu þone eorl-dom on Norð-folc ⁊ Suð-folc. þa lædde he ꝥ ƿif to Norð-ƿic. þær ƿes ꝥ bryd eala mannum to beala. Ðær ƿæs Roger eorl. ⁊ Ƿalðeof eorl. ⁊ biſcopas. and abbotes. ⁊ rædon þær ſƿa ꝥ hi ƿoldon þone cyng geſettan ut of Engle-landes cynedome. And hit ƿearð ſona gecydd þam cynge to Normandige hu hit ƿæs geræd. ꝥ ƿæs Roger eorl ⁊ Raulf eorl þe ƿæron yldaſt to þam unrede. ⁊ hi ſpeonan þa Bryttas heom to. ⁊ ſendon eaſt to Den-mearcan æfter ſcip-here heom to fultume. And Roger ferde ƿeſt to his eorl-dome. and gegaderode his folc to þæs cynges unþearfe. ac he ƿearð gelet. And Raulf eac on his eorl-dome ƿold forð-gan mid his folce. ac þa caſtel-men þe ƿæron on Engla lande and eac ꝥ land-folc him to-geanes comen. and gemacodon

1 *Ad An.* MLXXIII. Flor. 2 *Herefordenſis Comes Rogerus, filius Gulielmi, ejuſdem pagi Comitis, Eaſt-Anglorum Comiti Radulpho (contra præceptum Regis Gulielmi) ſororem ſuam conjugem tradidit.* Flor. * *A Wulſtano Wigornienſi Epiſcopo & Agelwio Abbate Eoveshamenſi, Urſone Vice-Comite Wigorniæ & Waltero de Laccio.* 3 *Quos congregarunt Odo Baiocenſis Epiſcopus Regis frater, & Gotfridus Conſtantienſis Epiſcopus.*

codon þ he naht ne dyde. ac for to scipe æt Norð-ƿic. And his ƿif ƿæs innan þam castele. ⁊ hine heold sƿa lange þ man hire grið sealde. ⁊ heo ut-ferde þa of Engla lande. ⁊ ealle hire men þe hire mid ƿoldon. And se cyng syððan com to Engla lande. ⁊ genam Roger eorl his mæg. ⁊ gefestnode hine. ⁊ Ƿalðeof eorl he genam eac. And sona æfter þam comon eastan of Den-mearcan cc. scipa. and þær on ƿæron tƿegen heafod-menn. Cnut Sƿægnes sunu. ⁊ Hacun eorl. ⁊ hi ne dorstan nan gefeoht healdan ƿið Ƿillelm cynge. ac heoldon ofer sæ to Flandran. And Eadgið seo hlæfdig forð-ferde on Ƿin-ceastre VII. nihton ær Cristes mæssan. ⁊ se cyng hi let bryngan to Ƿest-mynstre mid mycclan ƿurð-scipe. ⁊ lægde hi ƿið Eadƿard kyng. hire hlaforde. And se ƿæs on Ƿest-mynstre þone mide-ƿinter. ⁊ man for-dyde þær ealle þa Bryttas þe ƿæron æt þam bryd-ealoð æt Norð-ƿic. sume hy ƿurdon ablænde ⁊ sume of land adrifene. sƿa ƿurdon Ƿillelmes sƿican geniðrade :-

An. MLXXVI. On þisum geare forð-ferde Sƿægn cyng on Dæn-mearcan. ⁊ Harold his sunu feng to þe cyne-rice. And se cyng geaf Ƿest-mynster Vithele abbode. se ƿæs ær abbod on Bærnege. ⁊ Ƿalðeof eorl ƿes beheafdod on Ƿin-ceastre. ⁊ his lic ƿearð gelead to Crulande. And se cyng for ofer sæ. ⁊ lædde his fyrde to Bryt-lande. ⁊ besæt þone castel Dol. ⁊ þa Bryttas hine heoldon þ se cyng com of Franc-land. ⁊ Ƿillelm þanon for. ⁊ þær for-leas ægðer ge men ge hors. ⁊ feola his gersuma :-

An. MLXXVII. Her on þisum geare ƿurdon sæhte Franca cyng. ⁊ Ƿillelm Engla landes cyng. ac hit heold litle hƿile. And þes geares forbarn Lunden-burh. anre niht ær Assumptio sce. Marie. sƿa sƿiðe sƿa heo næfre ær næs syððan heo gestabeled ƿæs. And on þisum geare

atque effecerunt quo minus quicquam proficeret: navim igitur apud Northwic conſcendit. Interim uxor ſua fuit in caſtello, illudque tenuit quouſque ſibi pax eſſet conceſſa; poſtea autem de Anglia ceſſit cum ſuis omnibus qui ei bene cuperent. Deinde Rex venit in Angliam, & prehendit Rogerum Comitem ſuum propinquum, eumque vinculis commiſit; atq; Waltheofum etiam Comitem prehendit. Statim poſt hæc, venerunt ab Oriente è Denmearcia cc. naves; quarum erant Duces duo, Canutus Sweini filius, & Hacun Comes: verum non auſi prælio congredi cum Willelmo Rege, trans mare ſe receperunt in Flandriam. Eadgitha item Domina deceſſit in Winceaſter VII. noctibus ante Chriſti feſtum; eam autem Rex permiſit afferri ad Weſtmynſter cum magno honore, & poſita eſt juxta Edwardum Regem ſuum Dominum. Is fuit Weſtmonaſterii in feſto Natalium, & ibi puniti ſunt omnes Britones quotquot nuptiis interfuerunt apud Northwic; quorum aliqui erant excæcati, aliqui è terra pulſi: ita erant Willelmi proditores peſſundati.

An. [1] MLXXVI. Hoc anno, deceſſit Sweinus Rex in Dænmercia, & Haroldus ejus filius capeſſit regnum. Rex [Willelmus] dedit Weſtmonaſterium [2] Vithelo Abbati, qui antea Abbas fuit in Bærnege; Waltheofus autem Comes decollatus eſt in Winceaſter, ejuſque corpus delatum ad Crulande. Tum Rex trans mare profectus eſt, & duxit exercitum ſuum in Brytlande, obſeditque caſtellum Dol [dictum;] verum [3] Britanni illud propugnarunt, quouſq; Rex veniſſet de Francland; tunc autem Willelmus inde diſceſſit, ac ibi amiſit tum homines tum equos, multoſque theſauros.

An. MLXXVII. Hoc anno, conſtituta eſt pax inter Francorum Regem & Willelmum Anglicæ nationis Regem; verum haud diu manſit. Eodem anno, tanto incendio conſumptum eſt Lundenburh, una nocte ante Aſſumptionem S. Mariæ, quanto antea nunquam ex quo conſtructum fuit. Hoc item anno,

1 MLXXV. Flor. 2 *al. Vitali.* 3 *Armoricani.*

anno, deceſſit Ægelwigus Abbas in Eveſham XIV. kal. Martii; Heremannus etiam Epiſcopus deceſſit X. kal. Martii.

MLXXVIII.

An. MLXXIX. Hoc anno, venit Melcolmus Rex de Scotia in Anglorum terram, inter duo Mariæ feſta, cum magno exercitu, & devaſtavit Northymbrorum terram uſque ad Tinam, atque interfecit multos hominum centenos; domum item revexit multos theſauros, ac divitias, hominesque captivos. Eodem item anno, Rex Willelmus præliatus eſt contra filium ſuum Rotbeardum, extra Normanniam, juxta quoddam caſtellum Gerborneth dictum; ubi Rex Willelmus vulneratus eſt, ejuſque equus cui inſedit interfectus; filius item Willelmus fuit ibi vulneratus, multique homines occiſi.

An. MLXXX. [1] Hoc anno, fuit Epiſcopus Walcherus interfectus in Dunholm in quodam conventu, & centum homines cum eo, Franci & Flamingi; is vero fuit in Hlotheringa natus: hoc fecerunt Northymbri in Maii menſe.

An. MLXXXI. Hoc anno, Rex duxit exercitum in Wallos, & ibi liberavit plures centenos hominum.

An. MLXXXII. Hoc anno, prehendit Rex Odonem Epiſcopum: hoc etiam anno fuit dura fames.

An. MLXXXIII. Hoc anno, exorta eſt ſeditio in Glœſtingabyrig inter Abbatem Thurſtanum, ejuſque Monachos. In primis factum eſt Abbatis ſtultitia ut male in plurimis tractaret ſuos Monachos; Monachi autem in eum animo erant amico, & rogabant eum ut ipſos juſte gubernaret, ipſoſque diligeret, [polliciti] ſe ei fore fideles, & obſequentes. Verum hoc nihili faciens Abbas, malis eos affecit, ac minatus eſt pejora. Quodam die, Abbas ingreſſus eſt Capitulum & ſermonem habens cum Monachis conatus eſt eos [2] perperam docere; tum accerſivit laicos homines, qui in Capitulum irruerunt in Monachos armis accincti. Hinc Mona-

forð-ferde Ægelƿig abbod on Eueſham on þam dæge XIV. kl. Mar. ⁊ Hereman biſcop eac forð-ferde on þam dæge X. kl. Mar. :-

An. MLXXIX. On þiſum geare com Melcolm cyng of Scot-lande into Engle lande. betƿyx þam tƿam Mariam mæſſan. mid mycclum fyrde. ⁊ gehergode Norð-hymbra land oð hit com to Tine. ⁊ of-ſloh fela hund manna. ⁊ ham lædde manige ſceattas ⁊ gerſuma ⁊ men on hæft-ninge. And þi ilcan geare ſe cyng Ƿillelm gefeaht to-geanes his ſunu Rotbearde. ƿið-utan Normandige. be anum caſtele Gerborneð hatte. ⁊ ſe cyng Ƿillelm ƿearð þær geƿundod. ⁊ his hors of-ſlagen þe he on-ſæt. ⁊ eac his ſunu Ƿillelm ƿearð þær geƿundod. ⁊ fela manna of-ſlagene :-

An. MLXXX. On þiſum geare ƿæs ſe biſcop Ƿalchere of-ſlagen on Dunholme æt anum gemote. ⁊ an hund manna mid him. Frenciſce ⁊ Flemiſce. ⁊ he ſylfe ƿæs on Hloðeringa geboren. þis dydon Norð-hymbran on Maies monðe :-

An. MLXXXI. On þiſum geare ſe cyng lædde fyrde into Ƿealan. ⁊ þær ge-freode fela hund manna :-

An. MLXXXII. Her nam ſe cyng Odon biſcop. ⁊ her ƿæs mycel hungor :-

An. MLXXXIII. On þiſum geare aras ſeo un-gehƿærnes on Glæſtinga-byrig betƿyx þam abbode Ðurſtane ⁊ his munecan. Æreſt hit com of þæs abbotes un-ƿiſdome þ he mis-bead his munecan on fela þingan. ⁊ þa munecas hit mændon lufelic to him. and beadon hine þ he ſceolde healdan hi rihtlic. ⁊ lufian hi. ⁊ hi ƿoldon him beon holde. ⁊ gehyrſume. Ac ſe abbot nolde þæs naht. ac dyde heom yfele. ⁊ beheot him ƿyrs. Anes dæges ſe abbot eode into capitulan. ⁊ ſpræc uppon þa munecas. ⁊ ƿolde hi mis-tukian. ⁊ ſende æfter læƿede mannum. ⁊ hi comon into capitulan on uppon þa munecas full-geƿepnede. And þa ƿæron

1 *De hujus nece vide plura apud* Florent. Wigorn. *in hoc Anno.* 2 *Voluit Monachos relicto Cantu Gregoriano, cujuſdam Gulielmi Feſcamnenſis cantum diſcerent & cantarent.* Flor.

* *In*

ƿæron þa munecas swiðe afyrhtede of heom. nyston hwet heom to donne wære. ac to scuton. sume urnon into cyrcan. ⁊ belucan þa duran into heom. ⁊ hi ferdon æfter heom into þam mynstre. ⁊ woldon hig ut-dragan. þaða hig ne dorsten na ut-gan. Ac reoplic þing þær gelamp on dæg. ꝥ þa Frencisce men bræcen þone chor. ⁊ torfedon to-wærd þam weofode þær þa munecas wæron. ⁊ sume of þam cnihtan ferdon uppon þone up-flore. ⁊ scotedon á dunweard mid arewan to-weard þam halig-dome. swa ꝥ on þære rode þe stod bufon þam weofode sticodon on mænige arewan. And þa wreccan munecas lagon on buton þam weofode. ⁊ sume crupon under ⁊ gyrne cleopedon to Gode his miltse biddende. þa þa hi ne mihton nane miltse æt mannum begytan. Hwæt magon we secgean. buton ꝥ hi scotedon swiðe. ⁊ þa oðre þa dura bræcon þær adune. ⁊ eodon inn. ⁊ of-slogon sume þa munecas to deaðe. ⁊ mænige gewundedon þær inne. swa ꝥ þet blod com of þam weofode uppon þam gradan. ⁊ of þam gradan on þa flore. Þreo þær wæron of-slagene to deaðe. ⁊ eahtetene gewundade. And on þæs ilcan geares forþ-ferde Mahtild Willelmes cynges cwen. on þone dæg æfter ealra halgena mæsse dæg. And on þes ylcan geares æfter mide-wintre se cyng let beodan mycel gild ⁊ hefelic ofer eall Engla land. ꝥ wæs æt ælcere hyde twa ⁊ hund seofenti peanega:·

An. MLXXXIV. Her on þisum geare forð-ferde Wulfuuold abbot on Ceortesege. on þam dæg XIII. kl. Mai:·

An. MLXXXV. On þisum geare men cwydodon ⁊ to soðan sædan. ꝥ Cnut cyng of Den-mearcan. Swægnes sune cynges. fundade hider-ward. ⁊ wolde gewinnan þis land mid Rodbeardes eorles fultume of Flandran. forðan þe Cnut heafde Rodbeardes dohter. Ða Willelm Engla landes cyng. þe þa wæs sittende on Normandige. forðig he ahte ægðer ge Engla

chos magno terrore affecerunt, nec cognoverunt quid sibi esset faciendum; verum ut effugerent, aliqui accurrebant in templum, ac portas intus obserabant: ast laici eos insecuti in Templum, conati sunt inde extrahere; adeo ut non ausi essent egredi. Miserabile autem quiddam evenit eo die: Franci enim vi ingressi sunt chorum, & [jacula] torquebant versus altare, ubi fuerunt Monachi; quidam etiam ex servis conscendentes aream superiorem, deorsum miserunt sagittas versus sanctas reliquias; adeo ut in cruce quæ sita erat super altare figerentur multæ sagittæ. Interea miseri Monachi jacebant circum altare, & aliqui sub illud subrepserunt, & obnixe invocarunt Deum, ejus misericordiam implorantes, quoniam non possent ullam misericordiam ab hominibus consequi. Quid ultra dicam, nisi quod continenter jacula miserint; reliquas item portas confregerint; & ingressi, aliquos Monachorum morte multarint, multosque inibi vulnerarint, adeo ut sanguis diffflueret de altari in gradus, & de gradibus in aream: tres ibi morte erant affecti, & octodecim vulnerati. Eodem item anno, decessit Mahtildis*, Willelmi Regis uxor, postridie festi Omnium Sanctorum. Hoc etiam ipso anno, post Natales, Rex permisit exigi magnum tributum ac grave per totam Anglorum terram, id est, pro unaquaque hida, duos & septuaginta denarios.

An. MLXXXIV. Hoc anno, decessit Wulfwoldus Abbas in Ceortesige, XIII. kal. Maii.

An. MLXXXV. Hoc anno, rumor incessit, & serio dictum est, Canutum Regem Denmearciæ, Sweini Regis filium, terram hanc cogitasse, & voluisse eam subjugare, Rodbeardi Comitis Flandrensis auxilio, propterea quod Canutus haberet [uxorem] Rodbeardi filiam. Quum Willelmus Anglorum Rex, qui tunc agebat in Normannia (possedit enim tum Anglorum

* *In Normannia, & Cadomi est sepulta.* Flor.

terram tum Normanniam) hoc intellexisset, profectus est in Anglorum terram cum tanto exercitu equitum ac peditum, è Francorum regno atque è Britannia [conscriptorum,] quantus nunquam antea hanc terram petebat; adeo ut homines mirarentur, quo modo hæc terra posset totum illum exercitum alere. Verum Rex permisit dispertiri exercitum per totam hanc terram inter suos subditos, qui exercitum aluerunt, pro sua quisque terræ portione. Experti sunt incolæ multos dolores hoc anno; & Rex permisit devastari terras maritimas, ut, si inimici ejus [in terram] ascenderent, iis non esset in promptu commeatus. Quum autem Rex pro certo haberet, suos inimicos impeditos fuisse, nec potuisse expeditionem facere, dimisit aliquam partem exercitus in propriam nationem, aliquam retinuit in hac terra donec hyems finiretur. Ad natales fuit Rex in Gleawceaster cum suis Proceribus, & tenuit ibi Curiam suam v. dies; postea autem Archiepiscopus & Clerici habuerunt Synodum trium dierum. Ibi fuit Mauricius electus in Episcopum ad Lundene, & Willelmus ad Northfolc, & Rodbeardus ad Ceasterscire; hi autem omnes erant Regis Capellani. Post hæc, tenuit Rex magnum Concilium, & graves sermones habuit cum suis Proceribus de hac terra, quo modo incoleretur, & à quibus hominibus. Mittebat idcirco per totam Anglorum terram in singulos Comitatus suos servos, quibus permisit scrutari quot hydarum centenæ essent in Comitatu, quidque Rex ipse haberet terrarum & pecorum in eo Comitatu; & quantum census annui deberet percipere ex eo Comitatu. Permisit etiam describi quantum terrarum ejus Archiepiscopi haberent, & Dioecesani Episcopi, ac ejus Abbates, ejusque Comites; &, ne longior in hoc sim, quid aut quantum unusquisque haberet, qui terras possideret in Anglorum gente, sive terrarum, sive pecoris, quantumq; illud pecuniâ valeret. Tam diligenter lustrari terram permisit, ut ne unica esset hyda, aut virgata terræ, ne quidem (quod dictu turpe, verum is factu turpe non existimavit) bos, aut vacca, aut por-

land ge Normandige. þis geaxode. he ferde into Engla lande mid swa mycclan here ridendra manna ⁊ gangendra. of Franc-rice ⁊ of Bryt-lande. swa næfre ær þis land ne gesohte. swa ꝥ men wundredon hu þis land mihte eall þone here afedan. Ac se cyng let to-scyftan þone here geond eall þis land to his mannon. ⁊ hi fæddon þone here ælc be his land efne. And men heafdon mycel geswinc þæs geares. ⁊ se cyng lett awestan ꝥ land abutan þa sæ. þet gif his feond comen upp. ꝥ hi næfdon na on hwam hi fengon swa rædlice. Ac þa se cyng geaxode to soðan ꝥ his feond gelætte wæron. ⁊ ne mihten na geforðian heora fare. þa lett he sum þone here faren to heora agene lande. and sum he heold on þisum lande ofer winter. Ða to þam mide wintre wæs se cyng on Gleawe-ceastre mid his witan. ⁊ heold þær his hired v. dagas. ⁊ siððan þe Arce-biscop ⁊ gehadode men hæfden sinoð þreo dagas. Ðær wæs Mauricius gecoren to biscop on Lundene. ⁊ Willelm to Norð-folce. ⁊ Rodbeard to Ceaster-scire. hi wæron ealle þæs cynges clerecas. Æfter þisum hæfde se cyng mycel geðeaht. and swiðe deope spæce wið his witan ymbe þis land hu hit wære gesett. oððe mid hwilcon mannon. Sende þa ofer eall Engla land into ælcere scire his men. ⁊ lett agan ut hu fela hundred hyda wæron innon þære scire. oððe hwet se cyng him sylf hæfde landes. ⁊ orfes innan þam lande. oððe hwilce gerihtæ he ahte to habbanne to xii. monðum of þære scire. Eac he lett gewritan hu mycel landes his Arcebiscopas hæfdon. ⁊ his leod-biscopas. ⁊ his abbotas. and his eorlas. and þeah ic hit lengre telle. hwæt oððe hu mycel ælc mann hæfde þe land-sittende wæs innan Engla lande. on lande oððe on orfe. ⁊ hu mycel feos hit wære wurð. Swa swyðe nearwelice he hit lett ut aspyrian. ꝥ næs an ælpig hide. ne an gyrde landes. ne furðon hit is sceame to tellanne. ac hit ne þuhte him nan sceame to donne. an oxe.

oxe. ne an cu. ne an swin næs belyfon ꝥ næs gesæt on his gewrite. ⁊ ealle þa gewrita wæron gebroht to him syððan :·

An. MLXXXV. Her se cyng bær his corona. ⁊ heold his hired on Win-ceastre to þam Eastran. ⁊ swa he ferde ꝥ he wæs to þam Pentecosten æt West-minstre. ⁊ dubbade his sunu Henric to ridere þær. Syððan he ferde abutan swa ꝥ he com to Lam-mæssan to Seare-byrig. ⁊ þær him comon to his witan. ⁊ ealle þa land-sittende men. þe ahtes wæron ofer eall Engle land wæron þæs mannes men þe hi wæron. ⁊ ealle hi bugon to him. ⁊ wæron his menn. ⁊ him hold-aðas sworon ꝥ hi woldon ongean ealle oðre men him holde beon. Ðanon he ferde into Wiht. forðig he wold faran into Normandige. ⁊ swa dyde syððan. ⁊ þeah he dyde æfest æfter his gewunan. begeat swiðe miccelne sceatt of his mannan þær he mihte ænige teale to habban oððe mid wiht oððe elles. Ferde þa siððan into Normandige. ⁊ Eadgar Æðeling. Ædwardes mæg cynges. beah þa fram him. forðig he næfde na mycelne wurðscipe of him. ac se ælmihtiga God him gife wurðscipe on þam toweardan. And Cristina. þæs Æþelinges swuster. beah into mynstre to Rumesege. ⁊ under-feng halig reft. And þæs ilcan geares wæs swiðe hefelic geare. ⁊ swiðe swincfull ⁊ sorhfull gear innan Engle lande on orf-cwealme. ⁊ corn and wæstmas wæron æt-standene. ⁊ swa mycel un-gelimp on wæderunge. swa man naht æþelic geþencean ne mæg. swa stor þunring ⁊ lægt wes. swa ꝥ hit acwealde manige men. ⁊ áá hit wyrsode mid mannan swiðor ⁊ swiðor. Gebete hit God ælmihtiga þonne his willa sy :·

An. MLXXXVI. Æfter ure Drihtnes Hælendes Cristes gebyrtide. an þusend wintra. ⁊ seofan ⁊ hund eahtatig wintra. on þam an ⁊ twentigan geare þæs þe Willelm weolde ⁊ stihte Engle land swa him God uðe. geweard swiðe hefelic ⁊ swiðe wold-berendlic gear on þissum

cus prætermittebatur, quod non is retulerat in cenſum: omniaque poſtea ſcripta ad eum afferebantur.

An. MLXXXV. Hoc anno, Rex, induta corona, tenuit ſuam Curiam in Winceaſter ad Paſcha, atque ita itinera inſtituit ut eſſet ad Pentecoſten apud Weſtminſter, ubi armis militaribus honoravit filium ſuum Henricum. Poſtea ſic itinera diſpoſuit ut pervenerit in feſto Primitiarum ad Searebyrig, ubi ei obviam venerunt ejus Proceres; & omnes prædia tenentes, quotquot eſſent notæ melioris per totam Angliam, hujus viri ſervi fuerunt, omneſque ſe illi ſubdidere, ejuſque facti ſunt vaſſalli, ac ei fidelitatis juramenta præſtiterunt, ſe contra alios quoſcunque illi fidos futuros. Inde profectus eſt in Vectam, propterea quod ſtatuerat trajicere in Normanniam, quod & poſtea fecit; verum prius pro more ſuo fecit; extorſit nimirum multum pecuniæ ſuis ſubditis, ubicunque haberet aliquem prætextum, ſive jure ſive aliter. Profectus eſt poſtea in Normanniam: & Eadgarus Clito, Edwardi Regis propinquus, ibi ab eo defecit, propterea quod haud magno honore apud illum habebatur: verum Deus Omnipotens det ei honorem in poſterum. Criſtina item, Clitonis ſoror, intravit Monaſterium de Rumeſege, & ſuſcepit Sanctimonialis veſtem. Hic item annus gravis admodum extitit annus, valde item dolorum ac miſeriarum plenus annus in Anglorum terra, propter pecorum luem; ſegetes etiam & arborum fructus tardius matureſcebant; ad hæc, tanta incommoda ex cœli intemperie, quanta nullus facile animo concipere poteſt; ea autem vis erat tonitruum & fulgurum, ut ictu eorum multi homines conciderint: reſque in pejus uſque & uſque ruere. In melius vertat Deus Omnipotens quum ipſi viſum fuerit.

An. MLXXXVI. Poſt Domini noſtri Servatoris Chriſti nativitatem, milleſimus annus, & ſeptimus & octogeſimus annus, primus autem ac vigeſimus annus, quo Willelmus gubernavit diſpoſuitque Anglorum terram prout ei Deus conceſſit, fuit admodum gravis ac ſterilis annus in hac

terra. Morbus tam acer ſæviebat inter homines, ut prope ſecundus quiſque maximo malo laboraret, febre nimirum; idque ita graviter, ut multi homines eo malo perirent. Poſtea illata eſt per magnam cœli intemperiem, quæ orta eſt ſicut antea narratum, duriſſima fames toti Anglorum terræ, qua multi hominum centeni miſere fame periere. O quam miſeranda, quamque flebilis fuit ea tempeſtas! Quum homines miſelli, morte impendente, jacerent, ſuperveniens acris fames penitus eos confecit. Quis non doleat hujuſmodi tempeſtatem? aut quis corde eſt ita indurato, ut non defleat tanta infortunia? Hujuſmodi autem res eveniunt ob populi peccata, quod nolint amare Deum ac juſtitiam. Ea fuit hac ætate rerum conditio, ut parum juſtitiæ eſſet in hac terra in quocunque hominum genere, niſi ſolis Monachis, qui juſte vitam inſtituerunt. Rex & Optimates valde ac ſupra modum cupidi fuerunt auri & argenti, nec curabant quam injuſte res parta eſſet, ſi modo ipſi adipiſcerentur. Rex pretio quam potuit maximo ſuas terras elocavit; tunc accedens alius quiſpiam, obtulit plus quam alter antea dediſſet, Rexque terras ei conceſſit, qui plus obtulit. Deinde accedens tertius, iis plus obtulit, atque Rex terras iſtis tradidit, qui omnium plurimum offerebant; nec curabat quam inique Præfecti bona pauperibus auferrent, neque quot injuſta perpetrarent. Quo plus loquerentur de juſtis legibus, eo faciebant plura injuſta. Exegerunt injuſta tributa, multaque alia contra jus fecerunt, quæ ſunt difficilia numeratu. Eodem item anno, ante Autumnum, igni incenſum eſt ſanctum illud Monaſterium ſancti Pauli, [quod eſt] Londini ſedes Epiſcopalis, & multa alia Monaſteria; maxima item pars, eaque ſplendidiſſima, totius urbis. Sub id etiam tempus, conflagrarunt ferme omnes præcipui portus per totam Anglorum terram. Luctuoſus profecto ac flebilis fuit hic annus, qui tot infortunia peperit. Eodem etiam anno, ante Aſſumptionem ſanctæ Mariæ, profectus eſt Willelmus Rex de Normannia in Franciam cum exercitu, & invadens ſuum Domi-

lande. Swylc coðe com on mannum. ꝥ full neah æfre þe oðer man wearð on þam wyrrestan yfele. þet is on þam drife. ⁊ þet swa stranglice ꝥ mænige men swulton on þam yfele. Syððan com þurh þa mycclan ungewiderung. þe comon swa we beforan tealdon. swiðe mycel hungor ofer eall Engle land. ꝥ manig hundred manna earmlice deaðe swulton þurh þone hungor. Eala hu earmlice ⁊ hu reoplic tid wæs þa. Ða þa wreccæ men lægen for-drifene full neah to deaðe. ⁊ siððan com se scearpa hungor ⁊ adyde hi mid ealle. Hwam ne mæg earmian swylcere tide? oððe hwa is swa heard heort ꝥ ne mæg wepan swylces ungelimpes? Ac swylce þing gewurðað for folces synna ꝥ hi nellað lufian God ⁊ rihtwisnesse. Swa swa hit wæs þa on þam dagum. ꝥ litel rihtwisnesse wæs on þisum lande mid ænige men. buton mid munecan ane þær þær hi wæll ferdon. Se cyng ⁊ þa heafod men lufedon swiðe ⁊ ofer-swiðe gitsunge on golde ⁊ on seolfre. ⁊ ne rohtan hu synlice hit wære begytan. buton hit come to heom. Se cyng sealde his lande swa deore to male swa heo deorost mihte. þonne com sum oðer ⁊ beade mare þonne þe oðer ær sealde. ⁊ se cyng hit lett þam menn þe him mare bead. Ðonne com se þridde. ⁊ bead geat mare. ⁊ se cyng hit lett þam men to handa. þe him eallra meast bead. ⁊ ne rohte na hu swiðe synlice þa gerefan hit begeatan of earme mannon. ne hu manige unlaga hi dydon. Ac swa man swiðor spæc embe rihte lage. swa man dyde mare unlaga. Hi arerdon un-rihte tollas. ⁊ manige oþre un-rihte hi dydan. þe syndon earfeþe to areccenne. Eac on þam ilcan geare ætforan hærfeste. forbarn ꝥ halige mynstre sce. Paule. þe biscop-stol on Lundene. ⁊ mænige oðre mynstres. ⁊ ꝥ mæste dæl ⁊ ꝥ rotteste ealle þære burh. Swylc eac on þam ilcan timan. forbarn full neah ælc heafod-port on eallon Engle lande. Eala reoplic ⁊ wependlic tid wæs þæs geares. þe swa manig un-gelimp wæs forð-bringende. Eac on þam ilcan geare. to-foran Assumptio sce. Marie. for Willelm cyng of Normandige into France mid fyrde. ⁊ hergode uppan

uppan

uppan his agenne hlaford Philippe þam cynge. ⁊ sloh of his mannon mýcelne dæl. ⁊ forbearnde þa burh Maþante. ⁊ ealle þa halige mýnstres þe wæron innon þære burh. ⁊ twegen halige menn þe hýrsumedon Gode on ancer-settle wuniende. þær wæron forbearnde. Þissum þus gedone. se cýng Willelm cearde on-gean to Normandige. Reowlic þing he dýde. ⁊ reowlicor him gelamp. Hu reowlicor? him geýfelade. ⁊ þ him stranglice eglade. Hwæt mæg ic teollan? Se scearpa deaðe. þe ne forlet ne rice menn. ne heane. seo hine genam. He swealt on Normandige on þone nextan dæg æfter nativitas sce. Marie. ⁊ man bebýrgede hine on Caþum æt sce. Stephanes mýnstre. ærer he hit arærde. ⁊ siððan mæni-fealdlice gegodade. Eala hu leas. ⁊ hu un-wrest is þisses middan-eardes wela. Se þe wæs ærur rice cýng. ⁊ maniges landes hlaford. he næfde þa ealles landes buton seofon fot mæl. ⁊ se þe wæs hwilon gescrid mid golde. ⁊ mid gimmum. he læg þa ofer-wrogen mid moldan. He læfde æfter him þreo sunan. Rodbeard het se ýldesta. se wæs eorl on Normandige æfter him. se oðer het Willelm. þe bær æfter him on Engle-land þone kine-helm. se þridda het Heanric. þam se fæder becwæð gersuman un-atealendlice. Gif hwa gewilnigeð to gewitane hu gedon man he wæs. oððe hwilcne wurðscipe he hæfde. oððe hu fela lande he wære hlaford. þonne wille we be him awritan swa swa we hine ageaton. þe him onlocodan. ⁊ oðre hwile on his hirede wunedon. Se cýng Willelm þe we embe specað wæs swiðe wis man. ⁊ swiðe rice. ⁊ wurðfulre ⁊ strengere þone ænig his foregengra wære. He wæs milde þam godum mannum þe God lufedon. ⁊ ofer eall gemett stearc þam mannum þe wiðcwædon his willan. On þam ilcan steode þe God him geuðe þ he moste Engle-land gegan. he arerde mære mýnster. ⁊ munecas þær gesætte. ⁊ hit wæll gegodade. On his dagan wæs þ mære mýnster on Cant-warbýrig getýmbrad. ⁊ eac swiðe manig oðer ofer eall Engla land. Eac þis land wæs swiðe afilled mid munecan. ⁊ þa leofodan

num Philippum Regem, interfecit ejus servorum magnam partem, ac igni incendit urbem Mathante, omniaque sancta Monasteria, quæ erant in ea civitate; duo item religiosi viri, qui inserviebant Deo in Anachoresi agentes, ibi flammis erant consumpti. His ita factis, Rex Willelmus reversus est in Normanniam. Luctuosum quiddam is fecit, & magis luctuosum ipsi contigit. Quo modo magis luctuosum? Morbo correptus est, qui eum acriter afflictabat. Quid plura? Aspera mors, quæ neque parcit divitibus, neque pauperibus, eum abstulit. Animam efflavit in Normannia postridie Nativitatis sanctæ Mariæ, & sepultus est in Cathum apud sancti Stephani monasterium; quod ipse antea construxerat, & postea multis modis auxerat. O quam falsa, & quam caduca sunt hujus mundi bona! Qui prius fuit potens Rex, & complurium terrarum dominus, non tunc habuit ullas terras, præter septem pedum spatium; & qui fuit nuper vestitus auro & gemmis, tunc jacuit obductus pulvere. Reliquit post se tres filios: [is qui] Rodbeardus dictus est, natu primus erat, qui fuit Comes in Normannia post illum: secundus dictus est Willelmus, qui gessit post eum coronam in Anglia: tertius dictus est Heanricus, cui pater legavit thesauros innumerabiles. Si cui libet cognoscere qualis vir fuit, sive quantis honoribus afficiebatur, sive quot terrarum fuit dominus; volumus nos eum describere, quatenus scimus, qui eum vidimus, & nonnunquam in ejus curia fuimus. Rex Willelmus de quo loquimur, fuit vir admodum prudens, valdeque potens; honoratior etiam ac fortior quovis ex suis antecessoribus. Fuit mitis bonis viris qui Deum amarent, & ultra modum rigidus hominibus qui resisterent suæ voluntati. Eodem ipso loco, quo Deus ei concessit ut Angliam subjugaret, erexit illustre Monasterium, ac Monachos ibi posuit, illudque multum [divitiis] auxit. Ejus diebus, fuit nobile illud Monasterium in Cantwarbyrig exstructum, aliaque quamplurima per totam Anglorum terram. Hæc item terra fuit admodum plena Monachorum, qui instituebant

ſtituebant ſuam vitam ſecundum ſancti Benedicti regulam; & is fuit ſtatus Religionis ejus diebus, ut cuique juxta propriam Regulam vivere liberum eſſet. Ad hæc, fuit admodum honoratus; ter [enim] geſſit ſuam coronam ſingulis annis, quoties eſſet in Anglia; ad Paſcha eam geſſit in Winceaſter, ad Pentecoſten in Weſtmynſter, & ad Natales in Gleaweceaſter. [1] Tunc autem præſto apud eum fuerunt omnes Optimates per totam Anglorum terram, Archiepiſcopi, & Diœceſani Epiſcopi, Abbates & Comites, Thani & Equites. Fuit etiam vir valde rigidus ac ſeverus, adeo ut nemo auderet quicquam contra ejus voluntatem facere. Tradidit Comites vinculis, qui ipſius animo obſiſterent. Epiſcopis eripuit ſuos Epiſcopatus, & Abbatibus ſuas Abbatias, Comiteſque in carcerem conjecit; ac tandem nec pepercit ſuo ipſius fratri, Odoni nomine. Fuit hic admodum potens Epiſcopus in Normannia, (in Baius erat ejus ſedes Epiſcopalis) & Regi omnium maxime fidelis. Habuit item Comitatum in Anglia, & quum Rex [erat] in Normannia, fuit ille primus in hac terra: hunc [Rex] conjecit in carcerem. Inter alia, prætermittenda non eſt egregia ea pax quam conſtituit in hac terra, adeo ut cuiquam, qui per ſe aliquid poſſet, liceret illæſo peragrare regnum ejus, ſinum auri plenum habenti; nec quiſquam auſus fuit interficere alium, etſi ab eo maximis malis fuiſſet affectus: ſi quis autem vir rem habuiſſet cum fœmina, ipſa invita, ſtatim privatus fuit genitalibus. Præfuit Anglorum terræ, eamque ſua aſtutia ita luſtravit, ut nec eſſet unica hida terræ in Anglorum gente, cujus neſciret poſſeſſorem, & quantum valeret, quamque poſtea in [2] Scripta ſua non retulit. Wallia fuit ſub ejus imperio, & in ea caſtella exſtruxit: Monæ item [Inſulæ] imperavit. Scotiam

heora lif æfter sct. Benedictus regule. ⁊ se Cristendom wæs swilc on his dæge. ꝥ ælc man hwæt his hade to belumpe. folgade se þe wolde. Eac he wæs swiðe wurðful. þriwa he bær his cynehelm ælc geare. swa oft swa he wæs on Engle-lande. on Eastron he hine bær on Win-ceastre. on Pentecosten on Westmynstre. on mide-winter on Gleaweceastre. And þænne wæron mid him ealle þa rice menn ofer eall Engla land. Arcebiscopas. ⁊ leod-biscopas. abbodas ⁊ eorlas. þegnas ⁊ cnihtas. Swylce he wæs eac swyðe stearc man ⁊ ræðe. swa ꝥ man ne dorste nan þing ongean his willan don. He hæfde eorlas on his bendum. þe dydan ongean his willan. Biscopas he sætte of heora biscoprice. ⁊ abbodas of heora abbod-rice. ⁊ þægnas on cweartern. ⁊ æt nextan he ne sparode his agenne broðor Odo het. He wæs swiðe rice biscop on Normandige. on Baius wæs his biscop-stol. and wæs manna fyrmest to eacan þam cynge. And he hæfde eorl-dome on Engle-lande. ⁊ þonne se cyng on Normandige. þonne wæs he mægeste on þisum lande. ⁊ hine he sætte on cweartern. Betwyx oðrum þingum nys na to forgytane ꝥ gode frið þe he macode on þisan lande. swa ꝥ an man þe him sylf aht wære. mihte faran ofer his rice mid his bosum full goldes un-gederad. ⁊ nan man ne dorste slean oðerne man. næfde he næfre swa mycel yfel gedon wið þone oðerne. ⁊ gif hwilc carl-man hæmde wið wimman hire unðances. sona he forleas þa limu þe he mid pleagode. He rixade ofer Englæ land. ⁊ hit mid his geapscipe swa þurh-smeade. ꝥ næs an hid landes innan Englæ lande. ꝥ he nyste hwa heo hæfde. oððe hwæs heo wurð wæs. ⁊ siððan on his gewrit gesætt. Bryt-land him wæs on gewealde. ⁊ he þær inne casteles geworhte. and þet Mann-cynn mid ealle gewealde. Swylce eac

1 *Tribus nempe iſtis ſolennibus.* 2 *Librum nimirum cenſualem, qui alias Liber judiciarius, Angliæ noticia & Luſtratio, Rotulus Regis, Rotulus Wintoniæ & Liber Wintoniæ nuncupatur. Vulgo* **Domesdav book**: *de quo etiam ſupra An.* MLXXXV. *Vide* Spelmanni *Gloſſar. in Voce* Domeſdei.

Scotland

Scotland he him underþædde. for his mycele strengþe. Normandige ꝥ land wæs his gecynde. ⁊ ofer þone eorl-dome þe Mans is gehaten he rixade. ⁊ gif he moste þa gyt twa gear libban. he hæfde Yrlande mid his werscipe gewunnon. ⁊ wið-utan ælcon wæpnon. Witodlice on his timan hæfdon men mycel geswinc. ⁊ swiðe manige teonan. Castelas he let wyrcean. ⁊ earme men swiðe swencean. Se cyng wæs swa swiðe stearc. ⁊ benam of his underþeoddan man manig marc goldes. ⁊ ma hundred punda seolfres. þet he nam be wihte ⁊ mid mycelan un-rihte of his leode for littelre neode. He wæs on gitsunge be-feallan. ⁊ grædinæsse he lufode mid ealle. He sætte mycel deor-frið. ⁊ he lægde laga þær wið. ꝥ swa hwa swa sloge heort oððe hinde. ꝥ hine man sceolde blendian. He for-bead þa heortas. swylce eac þa baras. swa swiðe he lufode þa headeor. swylce he wære heora fæder. Eac he sætte be þam haran. ꝥ hi mosten freo faran. His rice men hit mændon. ⁊ þa earme men hit beceorodan. Ac he swa stið ꝥ he ne rohte heora eallra nið. ac hi moston mid ealle þes cynges wille folgian. gif hi woldon libban. oððe land habban. land oððe eahta. oððe wel his sehta. Wala wa ꝥ ænig man sceolde modigan swa. hine sylf upp-ahebban. ⁊ ofer ealle men tellan. Se æl-mihtiga God cyþæ his saule mild-heortnisse. ⁊ do him his synna for-gifenesse. Ðas þing we habbað be him gewritene. ægðer ge gode ge yfele. ꝥ þa godan men niman æfter þeora godnesse. ⁊ for-fleon mid ealle yfelnesse. ⁊ gan on þone weg þe us lett to heofonan rice. Fela þinga we magon writan þe on þam ilcan geare gewordene wæron. Swa hit wæs on Den-mearcan. ꝥ þa Dænescan. þe wæs ærur geteald eallra folca getreowast. wurdon awende to þære mæste un-trywðe. ⁊ to þam mæsten swicdome þe æfre mihte gewurðan. Hi gecuron ⁊ abugan to Cnute cynge. ⁊ him aðas sworon. ⁊ siððan hine earhlice of-slogon innan anre cyrcean. Eac wearð on Ispanie. ꝥ þa hæðenan men foran. ⁊ hergodan uppon þam Cristenan

etiam sibi subjecit maximis suis viribus. Normanniæ terra sua fuit jure hæreditario; & Comitatum, qui Mans nuncupatur, gubernavit: sique ei concessum fuisset duos annos ultrà vivere, Hiberniam fortitudine sua subjugasset, idque sine armis. Ejus certe temporibus passi sunt homines multum doloris, multasque admodum injurias. Castella permisit ædificari, & pauperes valde opprimi. Rex fuit acerbe rigidus, & extorsit à viris sibi subditis multas marcas auri, & plures libras centenas argenti; quas exegit partim juste, maxima vero ex parte injuste, rebus parum urgentibus. Fuit usuris deditus, & avaritia omnino ardebat. Confecit multos ferarum saltus, munivitque eos legibus, ut quicunque interficeret cervum aut cervam, excœcaretur. Ut cervos [interfici] vetuit, ita & apros; ita vero multum amavit feras majores, ac si fuisset eorum pater. Item statuit de leporibus, ut periculo immunes essent. Hoc viri summi conquesti sunt, & pauperes ægre ferebant. Verum is ita rigidus [fuit,] ut nihili haberet omnium eorum odium; eos enim oportuit Regis voluntati omnino obsequi, si vellent vivere, aut terris frui, aut possessionibus, aut ejus amicitia. Heu quenquam mortalium ita fastu turgescere, seipsum efferre, & omnes despicere! Omnipotens Deus exhibeat animæ illius misericordiam, & det ei suorum peccatorum remissionem. Hæc [ejus] facta descripsimus, tum bona tum mala, ut boni viri prosequantur bonitatem, & penitus fugiant impietatem, & incedant ea via quæ nos ducit ad cœleste regnum. Multa habemus scribenda, quæ eodem ipso anno facta erant. Contigit in Denmearcia, Danos, qui olim habebantur omnium populorum fidelissimi, conversos fuisse ad maximam perfidiam ac proditionem, quæ unquam potuit exerceri. Regnum detulerunt, & sese subjecerunt Canuto Regi, eique juramentum dederunt; ac postea eum turpiter interfecerunt in quadam Ecclesia. Item factum est in Hispania, ut pagani egrederentur, ac prædarentur inter Christianos, multum-

multumque [terræ] redigerent in suam potestatem. Verum Christianorum Rex, (Anphos fuit appellatus) misit circumquaque in omnem terram, & petiit auxilia; eique in subsidium venerunt [viri] ex omni regione quæ Christiana fuit, ac [in aciem] prodeuntes, partim interfecerunt partim fugarunt omnes istos paganos; unde recuperabant suas terras, Dei auxilio. Hac item nostra terra, eodem anno, decesserunt complures viri potentes, Stigandus Episcopus de Ciceaster, & Abbas de sancto Augustino, & Abbas de Bathon, & de Perscora, horumque omnium Dominus, Willelmus Angliæ Rex, de quo supra locuti fuimus. Post ejus mortem, filius Willelmus, ejusdem cujus pater nominis, capessit regnum, & consecratus est in Regem à Landfranco Archiepiscopo in Westminster, [1] triduo ante Michaelis festum; & omnes viri in Anglorum terra ei sese subjecerunt, eique juramenta dederunt. His ita factis, Rex proficiscebatur Wintoniam, & aperuit illud ærarium, ac thesauros quos pater collegerat, auri & argenti, & vasorum, & vestimentorum, & gemmarum; multarumque aliarum magni pretii rerum, quæ difficiles sunt numeratu. Rex fecit prout ejus pater ei præcepit ante quam moreretur: divisit [enim] thesauros ob patris sui animam unicuique Ecclesiæ quæ fuit in Anglia; quibusdam [principalibus] Ecclesiis x. marcas auri, aliis vi. [2] unicuique Ecclesiæ rurali" lx. denarios; & in singulos Comitatus mittebantur centum libræ nummorum qui dividerentur pauperibus, ob ejus animam. Antea etiam quam moreretur, jussit liberari [3] omnes eos qui custodiis asservabantur sub suo imperio: Rexque fuit in festo Natalium in Lundene.

An. MLXXXVII. Hoc anno, fuit hæc terra admodum turbata, & plena seditionis; adeo ut primarii Franci homines,

mannan. ⁊ mýcel abegdan to heora anƿealde. Ac se Cristena cyng. Anphos ƿæs gehaten. he sende ofer eall into ælcan lande. ⁊ gyrnde fultumes. ⁊ him com to fultum of ælcen lande þe Cristen ƿæs. ⁊ ferdon ⁊ of-slogon and aƿeg adrifan eall þet hæðena folc. ⁊ geƿunnon heora land ongean. þurh Godes fultum. Eac on þisan ilcan lande. on þam ilcan geare. forð-ferdon manega rice men. Stigand biscop of Ciceastre. ⁊ se abbot of sce. Augustine. ⁊ se abbot of Baðon. ⁊ þe of Perscoran. ⁊ þa heora eallra hlaford. Willelm Englælandes cyng. þe ƿe ær beforan embe spæcon. Æfter his deaðe his sune Willelm hæt eallsƿa þe fæder. feng to þam rice. ⁊ ƿearð gebletsod to cynge fram Landfrance Arce-biscope on Ƿest-mynstre. þreom dagum ær Michaëles mæsse-dæg. ⁊ ealle þa men on Engla lande him to abugon. ⁊ him aðas sƿoron. Þisum þus gedone. se cyng ferde to Ƿin-ceastre. ⁊ sceaƿode ꝥ madme-hus. ⁊ þa gersuman þe his fæder ær gegaderode. on golde ⁊ on seolfre. ⁊ on faton. ⁊ on pællan. ⁊ on gimman. ⁊ on manige oðre deorƿurðe þingon. þe earfoðe syndon to ateallene. Se cyng dyde þa sƿa his fæder him bebead ær he dead ƿære. dælde þa gersuman for his fæder saule to ælcen mynstre þe ƿes innan Engle lande. to suman mynstre x. marc goldes. to suman vi. to ælcen cyrcean uppe-land lx. peneges. ⁊ into ælcere scire man seonde hundred punda feos. to dælanne earme mannan for his saule. And ær he forð-ferde. he bead ꝥ man sceolde un-lesan ealle þa menn þe on hæftnunge ƿæron under his anƿealde. ⁊ se cyng ƿæs on þam mide-ƿintre on Lundene:·

An. MLXXXVII. On þisum geare ƿæs þis land sƿiðe astirad. ⁊ mid mycele sƿicdome afylled. sƿa ꝥ þa riceste Frencisce

---

1 *Sexto Cal. Octobris, die Dominico.* Flor. 2 *Ecclesiis in civitatibus vel villis suis.* Flor. 3 *Fratrem nempe suum, Odonem Baiocensem Episcopum; Comites, Morcarum & Rogerum; Siwardum cognomento Barn; & Wulnothum Regis Haraldi germanum, aliosque.* Flor.

men

men þe ƿæron innan þisan lande. ƿolden swican heora hlaforde þam cynȝe. ⁊ ƿoldon habban his broðer to cynȝe Rodbeard þe ƿæs eorl on Normandiȝe. On þisum ræde ƿæs ærest Oda biscop. ⁊ Gosfrið biscop. ⁊ Ƿillelm biscop on Dunholme. Sƿa ƿæll dyde se cynȝ be þam biscope. þ eall Enȝla land ferde æfter his ræde. ⁊ sƿa sƿa he ƿolde. ⁊ he þohte to donne be him eall sƿa Iudas Scarioð dide be ure Drihtene. And Rogere eorl ƿæs eac æt þam un-ræde. ⁊ sƿiðe mycel folc mid heom. ealle Frencisce men. ⁊ þæs un-ræd ƿærð ȝeræd innan þam Lenȝtene. Sona sƿa hit com to þam Eastron. þa ferdon hi. ⁊ herȝodon. ⁊ bærndon. ⁊ aƿeston þæs cynȝes feorme-hames. ⁊ eallra þæra manna land hi for-dydon þe ƿæron innan þæs cynȝes hold-scipe. ⁊ heora ælc ferde to his castele. ⁊ þone mannoden ⁊ metsoden sƿa hiȝ betst mihton. Gosfrið biscop. ⁊ Rodbeard amundbræȝ ferdon to Bricȝ-stoƿe. ⁊ herȝodon. ⁊ brohton to þam castele þa herȝunȝe. And syððon foron ut of þam castele ⁊ herȝodon Baðon. ⁊ eall þ land þær abutan. ⁊ eall Beorclea hyrnesse hi aƿeston. And þa men þe yldest ƿæron of Here-forde ⁊ eall þeo scir forðmid. ⁊ þa men of Scrob-scire mid mycele folce of Bryt-lande. comon ⁊ herȝodon and bærndon on [a] Ƿiðre-ceastre-scire forð þ hi comon to þam porte sylfan. And ƿoldon þa þæne port bærnen. ⁊ þ mynster reafian. ⁊ þæs cynȝes castel ȝeƿinnan heom to handa. Ðas þinȝ ȝeseonde se arƿurða biscop Ƿulfstan. ƿearð sƿiðe ȝedrefed on his mode. forðiȝ him ƿæs betæhte þe castel to healdene. Ðeah hƿeðer his hired men ferdon ut mid feaƿe mannan of þam castele. ⁊ þurh Godes milt-heortnesse. ⁊ þurh þæs biscopes ȝe-earnunȝa. of-slogon ⁊ ȝelæhton fif hundred manna. ⁊ þa oðre ealle aflymdon. Se biscop of Dun-holme dyde to hearme þ he mihte ofer eall be norðan. Roger het an of heom se hleop into þam castele

qui erant in hac terra, vellent prodere ipsorum dominum Regem, & in regnum sufficere fratrem ejus Rodbeardum, qui fuit Comes in Normannia. Hujus factionis principes fuerunt, Oda Episcopus, & Gosfrithus Episcopus, & Willelmus Episcopus in Dunholme. Tanti fecit Rex hunc Episcopum, ut totam Angliam ejus consilio ac voluntate gubernandam tradiderit; ille autem in animum induxit ei facere, quemadmodum Judas Iscariotes fecit nostro Domino. Rogerus item Comes socius fuit istius factionis; & cum his multi è populo, Franci ii omnes: hæc autem conspiratio facta fuit in Quadragesima. Quam primum veniret Pascha, egressi sunt, ac spoliarunt, & combusserunt, & vastarunt Regis villas, & omnium eorum hominum terras deformarunt, qui erant Regi fideles: atque horum unusquisque accedens ad suum castellum, illud viris ac cibis instruxerunt quam optime possent. Gosfrithus Episcopus, & Rodbeardus pacis violator, iverunt ad Bricgstowe, ac [illud] spoliabant, attuleruntq; ad castellum prædas. Postea egressi sunt ex eo castello, & spoliarunt Bathoniam, ejusque viciniam; & ditionem Bercleiensem devastarunt. Magnates item Herefordiæ, & totus iste Comitatus, virique de Scrobscire, cum multis ex Wallia venerunt, atque vastationes ac incendia exercebant in Wigreceasterscire usque dum pervenissent ad ipsum oppidum. Tunc conati sunt illud oppidum incendere, & eam Ecclesiam expilare, Regisque castellum redigere in suam potestatem. Has res videns venerabilis Episcopus Wulfstanus, magnopere angebatur animo, propterea quod ei tenendum committeretur castellum. Nihilo minus ejus servi egressi sunt cum paucis è castello, & per Dei misericordiam, perque Episcopi merita, interfecerunt & ceperunt quingentos homines, atque reliquos homines fugarunt. Episcopus de Dunholm dedit quicquid posset damni partibus Borealibus. Rogerus dictus est unus ex iis, qui occupavit castellum de North-

[a] *Lege* Ƿiȝre-.

wic,

wic, & tractavit omnium pessime totam istam terram. Hugo etiam non minus depopulatus est tum Lægreceasterſciram tum Northamtunam. Episcopus Odo... .... profectus est in Cantium ad suum Comitatum, quem plurimum deformavit; Regis item terras & Archiepiscopi penitus devastavit, & attulit totam [quam cepit] prædam in suum castellum in Hrofeceaster. Quum Rex intellexisset omnia hæc, & qualem proditionem exercerent in suos, fuit animo vehementer solicito. Tunc accersivit Anglos, & iis exposuit suas angustias, rogavitque eos auxilium, pollicitus iis meliores leges quam unquam fuerunt in hac terra; omnia item injusta tributa abrogavit, concessitque subditis suas sylvas & venatus; verum hoc haud diu mansit. Angli nihilo minus auxilio adfuerunt Regi ipsorum Domino. Prodibant deinde versus Hrofeceaster, volentes Episcopum Odonem prehendere; arbitrabantur [enim,] si eum caperent qui princeps fuit conspirationis, posse se facilius prehendere omnes reliquos. Quare venerunt ad castellum apud Tonebricge; tunc autem fuerunt in castello Odonis Episcopi milites, aliique multi, qui illud tenere conati sunt contra Regem. Verum Angli advenientes, expugnarunt castellum, virique qui in eo erant pacem fecerunt cum Rege. Rex cum suo exercitu perrexit versus Hrofceaster, putans Episcopum in eo esse [oppido;] verum fuit Regi nunciatum Episcopum abiisse ad castellum [1] Apefenesea; quocirca Rex cum suis copiis insecutus est, & obsedit castellum cum magno admodum exercitu sex integras hebdomadas. Interea Comes Normanniæ Rodbeardus, Regis frater, coëgit magnam hominum vim, & sperabat se subjugaturum Anglorum terram, eorum virorum ope qui erant in hac terra hostili animo erga Re-

æt Norð-ƿic. ⁊ dyde git eallra ƿærst ofer eall ꝥ land. Hugo eac an þe hit ne gebette nan þing. ne innan Lægre-ceaster-scire. ne inna Norð-ham-tune. Ðe biscop Odo [a] þe þas cyng of apocan" ferde into Kent to his eorldome. ⁊ for-dyde hit sƿiðe. ⁊ þæs cynges land ⁊ þæs Arcebiscopes mid ealle aƿeston. ⁊ brohte eall ꝥ god into his castele on Hrofe-ceastre. Ða þe cyng under-geat ealle þas þing. ⁊ hƿilcne sƿicdom hi dydon toƿeard his. þa ƿearð he on his mode sƿiðe gedrefed. Sende þa æfter Englisce mannan. ⁊ heom fore-sæde his neode. ⁊ gyrnde heora fultumes. ⁊ behet heom þa betsta laga þe æfre ær ƿæs on þisan lande. ⁊ ælc un-riht geold he for-bead. ⁊ geatte mannan heora ƿudas ⁊ slætinge. ac hit ne stod nane hƿile. Ac Englisce men sƿa þeah fengon to þam cynge heora hlaforde on fultume. Ferdon þa to-ƿeard Hrofe-ceastre. ⁊ ƿoldon þone biscop Odan begytan. þohtan gif hi hæfdon hine þe ƿæs ærur heafod to þam un-ræde ꝥ hi mihton þe bet begytan ealla þa oðre. Hi comon þa to þam castele to Tonebricge. þa ƿæron innan þam castele Oda biscopes cnihtas. ⁊ oðre manige þe hine healdon ƿoldan ongean þone cyng. Ac þa Englisce men ferdon. ⁊ to-bræcon þone castel. ⁊ þa menn þe þær inne ƿæron griðodon ƿið þone cyng. Se cyng mid his here ferde to-ƿeard Hrofe-ceastre. ⁊ ƿendon ꝥ se biscop ƿære þær inne. ac hit ƿearð þam cynge cuð ꝥ se biscop ƿæs afaren to þam castele Apefenesea. ⁊ se cyng mid his here ferde æfter. ⁊ besætt þone castel abutan mid sƿiðe mycele here fulle six ƿucan. Betƿyx þissum se eorl of Norðmandige Rodbeard. þes cynges broðer. gaderode sƿiðe mycel folc. ⁊ þohte to geƿinnane Engle-lande mid þæra manna fultume þe ƿæron innan þisan lande ongean

a *Vitium aliquod, opinor, huic subest Lectioni. Certe quis sit ejus sensus, me omnino latet.*

1 *Peneseam.* Flor.

þone

þone cyng. ⁊ he sende of his mannan to þisum lande. ⁊ wolde cuman himsylf æfter. Ac þa Englisce men þe wærdedon þære sæ. gelæhton of þam mannon. ⁊ slogon. ⁊ adrengton ma þonne ænig man wiste to tellanne. Syððan heom ateorede mete wiðinnan þam castele. þa gyrndon hi griðas. ⁊ agefan hine þam cynge. ⁊ se biscop swor þ he wolde ut of Engle-lande faran. ⁊ na mare cuman on þisan lande butan se cyng him æfter sende. ⁊ þ he wolde agyfan þone castel on Hrofe-ceastre. Ealswa se biscop ferde ⁊ sceolde agifan þone castel. ⁊ se cyng sende his men mid him. þa arisan þa menn þe wæron innan þam castele. ⁊ namon þone biscop ⁊ þes cynges men. ⁊ dydon hi on hæftnunge. Innan þam castele wæron swiðe gode cnihtas. Eustatius þe iunga. ⁊ Rogeres eorles þreo sunan. ⁊ ealle þa betst boren men. þe wæron innan þisan lande. oððe on Normandige. Da se cyng under-geat þas þing. þa ferde he æfter mid þam here þe he þær hæfde. ⁊ sende ofer eall Engla lande. ⁊ bæd þ ælc man þe wære un-niðing sceolde cuman to him. Frencisce ⁊ Englisce. of porte ⁊ of uppe-lande. Him com þa mycel folc to. ⁊ he for Hrofe-ceastre. ⁊ besætt þone castel. oððet hi griðedon þe þær inne wæron. ⁊ þone castel ageafon. Se biscop Odo mid þam mannum þe innan þam castele wæron ofer sæ ferdon. ⁊ se biscop swa for-let þone wurðscip þe he on þis land hæfde. Se cyng siððan sende here to Dun-holme. ⁊ let besittan þone castel. ⁊ se biscop griðode ⁊ ageaf þone castel. ⁊ for-let his biscoprice. ⁊ ferde to Normandige. Eac manige Frencisce men for-leton heora land. ⁊ ferdon ofer sæ. ⁊ se cyng geaf heora land þam mannum þe him holde wæron :·

An. MLXXXIX. On þisum geare se arwurða muneca fæder ⁊ frouer Landfranc Arce-biscop gewat of þissum life. ac we hopiað þ he ferde to þ heofanlice rice. Swilce eac geward ofer eall Engle-

gem; misitque partem suorum in hanc terram, ipse postea venturus. Verum Angli qui tuebantur oras maritimas, inciderunt in eos homines, & occiderunt, aquisque demerserunt plures quam quisquam posset numerare. Postquam cibi inopia premerentur qui in castello erant, petebant pacem, ac dediderunt illud Regi; & Episcopus juravit se Anglia cessurum, neque unquam reversurum in hanc terram, nisi Rex eum accersiret; seque redditurum castellum in Hrofceaster. Cum Episcopus accessisset ad reddendum castellum, Rexque misisset suos una cum illo, coibant ad arma viri qui fuerunt in castello, & [1] prehenderunt Episcopum ac Regis milites, eosque commiserunt custodiis. In castello fuerunt admodum strenui Equites, Eustatius junior, & Rogeri Comitis tres filii, omnesque viri genere clarissimi qui erant sive in hac terrra, sive in Normannia. Quum Rex intellexisset eam rem, eo contendit cum exercitu quem apud se habuit, & mittens per totam Anglorum terram, jussit unumquemque, qui non esset homo nequam, venire ad se, Francos Anglosque, de oppidis ac de villis. Tunc ad eum collectæ sunt magnæ copiæ, ivitque ad Hrofeceaster, & obsedit castellum usque dum fœdus percussissent qui in eo fuerunt, castellumq; dedidissent. Episcopus Odo cum viris qui in castello erant, trans mare ibat; atque ita Episcopus reliquit dignitatem quam in hac terra habuit. Rex postea dimisit exercitum ad Dunholme, ac permisit obsideri illud castellum; & Episcopus pacem fecit, & castellum dedidit; abdicatoque suo Episcopatu, transiit in Normanniam. Multi item Francici viri, relictis possessionibus, ibant in transmarina, Rexque dedit eorum terras iis qui sibi fideles fuerant.

An. MLXXXIX. Hoc anno, venerabilis Monachorum pater & fautor Landfrancus Archiepiscopus cessit de hac vita[*]; verum speramus eum adiisse cœleste regnum. Item factus est per totam Angliam

1 *Episcopi Odonis astutia.* Brompt. * *Nono kal. Junii.* Flor.

magnus terræ motus, tertio Id. Aug.* & tarde admodum matureſcebant grana ac omne genus fructuum; adeo ut multi ſegetes ſuas demeterent circa Martini feſtum, multi ſerius.

An. MXC. His ita factis, quæ ſupra jam diximus de Rege, & de ejus fratre, ejuſque militibus; Rex ſecum cogitabat quo modo poſſet miſerum ſuum fratrem Rodbeardum commodiſſime armis perſequi, & Normanniam ei eripere. Hinc ſua ſive aſtutia ſive pecunia adeptus eſt caſtellum apud S. Waleri, & portum; ſicut etiam expugnavit illud [quod eſt] apud Albemare, & inibi collocavit ſuos milites, qui damnum dederunt iſti terræ vaſtationibus ac incendiis. Poſt hæc cepit plura caſtella in ea terra, in quibus ſuos equites collocavit. Comes de Normannia Rodbeardus poſtquam intellexiſſet ſubditos ſibi juratos à ſe deficere, & dedere caſtella ſuo incommodo, miſit ad dominum ſuum Philippum, Francorum Regem; qui venit ad Normanniam cum magno exercitu, Rexque & Comes cum immenſis copiis obſederunt caſtellum, in quo Regis Angliæ milites fuerunt. Rex Angliæ Willelmus [nuntium] mittebat ad Phillippum Francorum Regem, atque hic, ſive ſua [in Willelmum] voluntate, ſive ingentibus pecuniis adductus diſceſſit à ſubdito ſuo Comite Rodbeardo, & ex ejus terra, reverſuſque in Franciam, hoc modo eos reliquit. Interea hæc terra fuit magnopere exhauſta injuſtis tributis aliiſque multis infortuniis.

An. MXCI. Hoc anno, Rex Willelmus tenuit ſuam curiam ad Chriſti natales in Weſtminſter; & poſtea ad feſtum Candelarum profectus eſt, fratris ſui incommodo, ex Anglorum terra in Normanniam. Dum ibi commorabatur, facta eſt inter eos pax, ea conditione, ut Comes in ejus poteſtate poneret Veſcam, & Comitatum apud Ou, & Kiæresburh; itemque ut Regis homines ſecuri à metu eſſent in iis ca-

land mycel eorð-styrunge. on þone dæg III. Idus Aug. 7 wæs swiðe lætsum gear on corne. 7 on ælces cynnes wæstmum. swa þ manig men repon heora corn on-buton Martines mæssan 7 git lator:·

An. MXC. Indictione XIII. Ðissum þus gedon eall swa we ær abufan sædan be þam cynge. 7 be his broðer. 7 be his mannon. se cyng wæs smægende hu he mihte wrecon his broðer Rodbeard swiðost swencean. 7 Normandige of him gewinnan. Ðeah þurh his gearscipe oððe þurh gærsuma he begeat þone castel æt sce. Waleri. 7 þa hæfenan. 7 swa he begeat þone æt Albemare. 7 þar inne he sette his cnihtas. 7 hi dydon hearmes uppon þam lande on hergunge. 7 on bærnete. Æfter þisum he begeat ma castelas innan þam lande. 7 þær inne his rideras gelogode. Se eorl of Normandige Rodbeard siððan he under-geat þ his gesworene men him trucedon. 7 agefon hera castelas him to hearme. þa sende he to his hlaforde Philippe. Francena cynge. 7 he com to Normandige mid mycelan here. 7 se cyng 7 se eorl mid or-mætre fyrd besæton þone castel abuton. þær þæs cynges men of Engle-land inne wæron. Se cyng Willelm of Engla lande sende to Phillippe Francena cynge 7 he for his lufan. oððe for his mycele gersuma for-let swa his man þone eorl Rodbeard 7 his land. 7 ferde ongean to France. 7 let heom swa weorðan. And betwyx þisum þingum þis lande wæs swiðe for-don on un-laga gelde 7 on oðre manige un-gelimpe:·

An. MXCI. On þisum geare se cyng Willelm heold his hired to Cristes mæssan on Wæst-minstre. 7 þær æfter to Candelmæssan he ferde for his broðær unþearfe ut of Engla lande into Normandige. On mang þam þe he þær wæs heora sehte to-gædere eode. on þ gerad þ se eorl him to handan let Uescam. 7 þone eorldom æt Ou. 7 Kiæres burh. 7 þær to eacan þes cynges men sac-leas beon moston

* *Circa horam diei tertiam.* Flor.

on

on þam castelan. þe hi ær þes eorles unþances begiten hæfdon. And se cyng him onȝean þa maneȝe behet þe ær heora fæder ȝewann. ⁊ þa fram þam eorle ȝebogen wæs ȝebyȝle to donne. ⁊ eall ꝥ his fæder þær beȝeondan hæfde. butan þam þe he þa cynȝe þa ȝeunnen hæfde. ⁊ ꝥ ealle þa þe on Engle-lande for þam eorle ær heora land forluron. hit on þisum sehte habban sceoldan. ⁊ se eorl on Engle-lande eall swa mycel swa on heora forewarde wæs. ⁊ ȝif se eorl forð-ferde butan sunu be rihtre æwe. wære se cyng yrfe-numa of eallon Normandiȝ. be þisse sylfan forewarde ȝif se cyng swulte. wære se eorl yrfe-numa ealles Engla landes. Ðas forewarde ȝesworan XII. þa betste of þes cynȝes healfe. ⁊ XII. of þes eorles. þeah hit siððan litle hwile stode. On mang þisum sæhte wearð Eadgar æþeling belandod of þam þe se eorl him æror þær to handa ȝelæten hæfde. ⁊ ut of Normandiȝ for to þam cynȝe his [a]aðume to Scotlande. ⁊ to his swustor. On mang þam þe se cyng Willelm ut of Engle-lande wæs. ferde se cyng Melcolm of Scotlande hider into Englum. ⁊ his mycelne dæl ofer-herȝode. oð ꝥ þa gode mæn þe þis lande bewiston him fyrde onȝean sændon. ⁊ hine ȝecyrdon. Ða þa se cyng Willelm into Normandiȝe þis ȝehyrde. þa ȝearcode he his fare. ⁊ to Engle-lande com. ⁊ his broðer se eorl Rodbeard mid him. ⁊ sona fyrde het ut abeodan. æȝðer scip-fyrde ⁊ land-fyrde. ac seo scip-fyrde. ær he to Scotlande cuman mihte. ælmæst earmlic forfor. feowan dagon toforan sce. Michæles mæssan. And se cyng ⁊ his broðer mid þære land-fyrde ferdon. ac þa þa se cyng Melcolm ȝehyrde ꝥ hine man mid fyrde secean wold. he for mid his fyrde ut of Scotlande into Loðene on Engla land ⁊ þær abad. Ða ða se cyng Willelm

ſtellis, quæ olim, Comite invito, expugnaverant. Rex item ei viciſſim multa [caſtella] pollicitus eſt, quæ eorum pater fuerat adeptus; quæ autem à Comite defecerant, ad officium revocare; [promiſitque] quicquid ipſius pater ibi in tranſmarinis habuerat, præter quæ [Comes] tunc Regi conceſſit: item [inter eos convenit] ut omnibus qui in Anglia cauſa Comitis ſuas terras amiſerant, eæ vi hujus fœderis reſtituerentur; ipſeque Comes in Anglia tantum [terrarum haberet,] quantum inter eos convenerat; atque ſi Comes moreretur abſque filio legitimo, ut eſſet Rex hæres totius Normanniæ: eodemque conventu, ſi Rex moreretur, ut eſſet Comes hæres totius Angliæ. Hanc conventionem juramentis firmaverunt XII. [viri] ſummi à parte Regis, & XII. [à parte] Comitis; quanquam haud diu pòſt manſerit. Dum hoc fœdus agitaretur, Eadgarus Clito privatus eſt terris quas Comes ei antea ibi in manus dederat; iſque è Normannia [diſcedens] ivit ad Regem, ſororis ſuæ virum, in Scotiam, & ad ſuam ſororem. [1] Dum Rex Willelmus Anglia aberat, venit Rex Scotiæ Melcolmus in Angliam, cujus magnam partem devaſtavit; donec viri fortes qui hanc terram tuebantur adverſus eum exercitum miſiſſent, illumque pepuliſſent. Cum hoc ad Regem Willelmum in Normanniam delatum fuiſſet, paravit expeditionem, & in Angliam venit, cumque eo frater ejus Comes Rodbeardus: ac ſtatim exercitum juſſit conſcribi, tum navalem tum terreſtrem; verum navales copiæ, ante quam Scotiam attingerent, omnes fere miſere peribant, paucis diebus ante ſancti Michaëlis feſtum. Rex item ejuſque frater exercitum terreſtrem duxerunt: verum quum Rex Melcolmus audiviſſet hos ipſum cum exercitu invaſuros, diſceſſit cum ſuis copiis ex Scotia in [2] Lothene in Anglia, & ibi manſit. Quamprimum Rex Willel-

---

a Vox ea non hìc, ut fere, reddendum eſt per generum, *ſi quidem Melcolmus Eadgari ſororem, (ut teſtatur noſtri Chronici An.* MLXVII.) *non vero filiam duxerit uxorem.*

1 *Menſe Maio.* Flor. 2 *In Provincia Loidis.* Flor. Sim. Dun. *Loudicenſi.* Brompt.

mus cum suo exercitu appropinquabat, intercesserunt Rodbeardus Comes & Eadgarus Clito, & inter Reges fœdus ita percusserunt, ut Rex Melcolmus nostrum Regem accedens, ei præstiterit omnem eam obedientiam quam ejus patri præstiterat, illudque juramento firmavit: & Rex Willelmus ei pollicitus est quicquid [1] terrarum aut quicquid rei sub patre suo possederat. Per hoc pactum fuit etiam Edgarus Clito in Regis amicitiam receptus; & Reges solida cum pace discesserunt; verum ea haud diu mansit. Comes Rodbeardus hîc ad Christi prope festum cum Rege agebat, quo tempore haud ita religiose conditiones fœderis præstitas deprehendit, & duobus diebus ante illud festum in Vecta navim conscendit, ac in Normanniam transibat, atque una cum eo Eadgarus Clito.

An. MXCII. Hoc anno, Rex Willelmus cum magno exercitu ivit Boream versus ad [2] Carleol, & urbem istam [3] restauravit, castellumque construxit; Dolfinum item expulit, qui antea fuit terræ istius Præfectus, ac in castello homines suos collocavit, reversusque in partes Boreales, magnam multitudinem Anglorum cum uxoribus & pecore eo misit, ut ibi degerent, eamque terram colerent.

An. MXCIII. Hoc anno, in Quadragesima, fuit Rex Willelmus in Gleawceaster tam gravi morbo correptus, ut ab omnibus mortuus haberetur. Dum erat ægrotus multa præclara promissa fecit, suam vitam recte instituere, & Dei Ecclesias tueri immunesque præstare, neque amplius pretio vendere; omnes item justas Leges in sua natione statuere, & Archiepiscopatum in Cantwarbyrig, quæ prius in manu sua fuit, Anselmo commisit, qui ante fuit Abbas in Bæc; & Rodbeardo suo Cancellario, Episcopatum in Lincolne: multis

mid his fyrde genealehte. þa ferdon betwux Rodbeard eorl ⁊ Eadgar æþeling. ⁊ þæra cynga sehte swa gemacedon. ꝥ se cyng Melcolm to uran cynge com. ⁊ his man wearð. to eall swylcre gehyrsumnisse swa he ær his fæder dyde. ⁊ ꝥ mid aðe gefestnode. ⁊ se cyng Ƿillelm him behet on lande ⁊ on eallon þinge þæs þe he under his fæder ær hæfde. On þisum sehte wearð eac Edgar eþeling wið þone cyng gesæhtlad. ⁊ þa cyngas þa mid mycclum sehte to-hwurfon. ac ꝥ litle hwile stod. And se eorl Rodbeard her oð Cristes mæsse forneah mid þam cynge wunode. ⁊ litel soðes þær on mang of heora forewarde onfand. ⁊ twam dagon ær þære tide on Ƿiht scipode. ⁊ into Normandig for. ⁊ Eadgar æþeling mid him:·

An. MXCII. On þisum geare se cyng Ƿillelm mid mycelre fyrde ferde norð to [a] Cardeol ⁊ þa burh geæðstaþelede. ⁊ þone castel arerde. ⁊ Dolfin ut-adraf þe ær þær þes landes weold. ⁊ þone castel mid his mannan gesette. ⁊ siððan hider suð gewænde. ⁊ mycele mænige [b] Cyrlisces folces mid wifan. ⁊ mid orfe þyder sænde. þær to wunigenne ꝥ land to tilianne:·

An. MXCIII. On þisum geare to þam Længtene wearð se cyng Ƿillelm on Gleawceastre to þam swiðe geseclod. ꝥ he wæs ofer eall dead gecyd. And on his broke he gode fela behæsa behet. his agen lif on riht to lædene. and Godes cyrcean griðian ⁊ friðian. ⁊ næfre ma eft wið feo gesyllan. ⁊ ealle rihte lage on his þeode to habbene. ⁊ ꝥ Arce-biscop-rice on Cant-wara-byrig þe ær on his agenre hand stod. Anselme betæhte. se wæs ær abbot on Bæc. ⁊ Rodbeard his cancelere ꝥ biscop-rice on Lincolne. ⁊ to

a *leg.* Carleol. b *l.* Englisces.

1 XII. *villas & XII. marcas auri singulis annis.* Flor. 2 *Ad Civitatem quæ Britannice* Kairleu, *Latine* Legubalia *vocatur.* Flor. 3 *A paganis enim ante* CC. *annos fuerat diruta.*

manegan

manegan mynstren land geuðe. ac ꝥ he siððan æt-bræd. þa him gebotad wæs. ⁊ ealle þa gode laga for-læt þe he us ær behet. Ða æfter þisson sende cyng of Scotlande. ⁊ þære forewarde gyrnde þe him behaten wæs. ⁊ se cyng Willelm him steofnode to Glowe-ceastre. ⁊ him to Scotlande gislas sende. ⁊ Eadgar æþeling æft̄. ⁊ þa men siððan ongean. þe hine mid mycclon wurðscipe to þam cynge brohtan. Ac þa þa he to þam cynge com. ne mihte he beon weorðe naðer ne ure cynges spæce. ne þæra forewarde þe him ær behatene wæron. ⁊ forði hi þa mid mycelon un-sehte to-hwurfon. ⁊ se cyng Melcolm ham to Scotlande gewænde. Ac hraðe þæs þe he ham com. he his fyrde gegaderode. ⁊ into Engle-lande hergende mid maran unræde ferde þone him abehofode. ⁊ hine þa Rodbeard se eorl of Norð-hymbran mid his mannan unwæres besyrede ⁊ of-sloh. Hine sloh Moræl of Bæbbaburh. se wæs þæs eorles stiward. ⁊ Melcolmes cynges god-sib. Mid him wæs eac Edward his sune of-slagen. se æfter him cyng beon sceolde. gif he hit gelifode. Ða þa seo gode cwen Margarita þis gehyrde hire þa leofstan hlaford ⁊ sunu þus beswikene. heo wearð oð deað on mode geancsumed. ⁊ mid hire preostan to cyrcean eode. ⁊ hire gerihtan underfeng. ⁊ æt Gode abæd. ꝥ heo hire gast ageaf. And þa Scottas þa Dufenal to cynge gecuron Melcolmes broðer. ⁊ ealle þa Englisce utadræfdon. þe ær mid þam cynge Melcolme wæron. Ða þa Dunecan Melcolmes cynges sunu þis eall gehyrde þus gefaren. se on þæs cynges hyrede Willelmes wæs. swa swa his fæder hine ures cynges fæder ær to gisle geseald hæfde. ⁊ her swa siððan belaf. he to þam cynge com. ⁊ swilce getrywða dyde. swa se cyng æt him habban wolde. ⁊ swa mid his unne to Scotlande for. mid þam fultume þe he begytan mihte Englisca. ⁊ Frencisca. ⁊ his mæge Dufenal þes rices benam. ⁊ to

etiam Monasteriis terras concessit, quas tamen postea abstulit, postquam convaluit, & omnes bonas Leges abrogavit quas nobis fuerat pollicitus. [1] Post hæc, misit Scotorum Rex, & rogavit [Willelmum] ut staret conditionibus de quibus inter eos convenerat; Rex autem Willelmus eum citavit ad Gloweceaster, & ei in Scotiam obsides misit, ac postea Eadgarum Clitonem; qui quidem viri reversi, eum cum magno honore ad Regem adduxerunt. Verum cum ad Regem pervenisset, non dignus haberi potuit sive Regis colloquio, sive conditionibus quæ ei antea datæ fuerant; adeoque cum gravibus inimicitiis discessum est, Rexque Melcolmus domum in Scotiam revertebatur. Statim postea quam domum venisset, exercitum suum coëgit, & Angliam cum vastationibus atque animo magis hostili ingressus est, quam eum decebat; verum illum Rodbeardus Comes de Northymbris cum suis copiis imparatum ex insidiis adortus, [2] interfecit. Eum occidit Moræltus de Bæbbaburh, qui fuit Comitis procurator, & Melcolmi Regis susceptor. Cum eo fuit etiam Eadwardus filius interfectus, qui post eum Rex esse debuisset, si ei superfuisset. Quum bona Regina Margarita fama accepisset carissimum suum dominum, filiumque ita proditos fuisse, erat [prope] ad mortem animi ægrotatione capta, & cum ea Presbyteri Ecclesiam adibant, ritibusque [Ecclesiæ] peractis, Deum illa oravit, ut animam suam efflaret. Tum Scoti Dufenalem in Regem elegerunt, Melcolmi fratrem, & omnes Anglos abegerunt, qui prius cum Rege Melcolmo fuerant. Quum primum Dunecanus, Melcolmi Regis filius, totum hoc quod factum fuit audivisset, (is autem in Regis Willelmi curia fuit, quod ejus pater eum nostri Regis patri olim obsidem dederat, adeoque hic postea degebat) ad Regem venit, & fidelitatis juramentum præstitit quod ab eo Rex postulavit, posteaque ejus venia Scotiam adiit cum auxiliis quæ comparare potuit Anglorum & Francorum; atque propinquo suo Dufenali regnum eripiens, in

1 *Die festivitatis sancti Bartholomæi Apostoli.* Flor. 2 *Die festivitatis sancti Bricii.*

Regem

Regem fuit susceptus. Verum Scoti postea nonnulli congregati prope omnes ejus homines peremerunt: ipseque cum paucis evasit. Postea facta est inter eos pax, ea conditione, ut nunquam postea Anglos aut Francos in eam terram introduceret.

An. MXCIV. Hoc anno, tenuit Rex Willelmus in Christi festo suam Curiam apud Gleawceaster; & ad illum eo à fratre Rodbeardo è Normannia nuntii venerunt, qui dicerent ejus fratrem pacem & pacta omnia violaturum, nisi Rex persolvere vellet omnia de quibus inter eos convenerat: insuper eum perjurum & perfidum vocavit, nisi in conditionibus maneret, aut eo profectus, seipsum illo in loco excusaret, quo fœdus olim fuerat percussum, etiamque juramentis firmatum. Tunc profectus est Rex Hæstingan ad Candelarum festum; & dum ibi ventum secundum expectabat, permisit consecrari [1] illud Monasterium apud prœlii locum, & Herbeardum Losangam Episcopum de Theotforda baculo [pastorali] privavit, posteaque in media Quadragesima trans mare ivit in Normanniam. Postquam eo esset perventum, is atque illius frater Rodbeardus Comes statuebant cum pace in unum locum convenire (quod & factum) ut pax inter eos lata esset. Quum convenissent una cum iis ipsis viris qui antea fœdus fecerant & juramentis firmaverant, illi omnes violationis [culpam] in Regem conjecerunt; verum is neque voluit illud agnoscere, neque pacta servare; propterea que cum gravibus inimicitiis discesserunt. Rex item postea castellum apud Bures expugnavit, & Comitis homines qui inibi erant, cepit, quorum aliquos hanc in terram misit. Ex altera parte, Comes, auxilio Regis Franciæ, cepit castellum apud Argentses, & inibi Rogerum Peiteuin prehendit, & septingentos ex Regis militibus cum illo*; postea item illud [quod est] apud Hulme: atque frequenter eorum uterque alterius oppida igni incendit,

cynge wearð under-fangen. Ac þa Scottas hi eft sume gegaderoden. ⁊ for-neah ealle his mænu of-slogan. ⁊ he sylf mid feawum æt-bærst. Siððan hi wurdon sehte on þa gerad. þ he næfre eft Englisce ne Frencisce into þam lande ne gelogige:·

An. MXCIV. Her hæfde se cyng Willelm to Cristes mæssan his hired æt Gleawe-ceastre. ⁊ him þider fram his broðer Rodbearde of Normandig bodan coman. þa cyddon þ his broðer grið ⁊ forewarde eall æfter-cwæð. butan se cyng gelæstan wolde eall þet hi on forewarde hæfdon ær geworhte. ⁊ uppon þ hine forsworenne. ⁊ trywleasne clypode. buton he þa forewarde geheolde. oððe þider ferde ⁊ hine þær betealde þær seo forewarde ær wæs geworht and eac gesworen. Ða ferde se cyng to Hæstingan to þam Candel-mæssan. ⁊ on mang þam þe he þær wederes abad. he let halgian þ mynster æt þære bataille. and Herbearde Losange þam biscope of Þeot-fordan his stæf benam. and þær æfter to mid Lengtene ofer sæ for into Normandige. Syððan he þider com. he ⁊ his broðer Rodbeard se eorl gecwædan. þ hi mid griðe togædere cuman sceoldan. ⁊ swa dydon. ⁊ gesemede beonne mihtan. Syððan eft hi togædere coman mid þam ilcan mannan þe ær þ loc makedon. ⁊ eac þa aðas sworen. ⁊ ealne þone bryce uppon þone cyng tealdon. ac he nolde þæs geþafa beon. ne eac þa forewarde healdan. ⁊ forþam hi þa mid mycelon unsehte to-cyrdon. And se cyng syððan þone castel æt Bures gewann. ⁊ þes eorles men þær inne genam. þa sume hyder to lande sende. Ðær togeanes se eorl mid þes cynges fultume of France gewann þone castel æt Argentses. ⁊ þear inne Rogger Peiteuin genam. ⁊ seofen hundred þes cynges cnihta mid him. ⁊ syððan þone æt Hulme. ⁊ oft-rædlice heora ægðer uppon oðerne tunas bærnde

1 *Ecclesiam de Bello.* Flor. * *Cum bis totidem scutariis & castellanis omnibus qui intus erant.* Flor.

⁊

⁊ eac menne læhte. Ða sende cyng hider to lande. ⁊ het abeodan ut xx. þusenda Englisca manna him to fultume to Normandig. ac þa hi tó sæ coman. þa het hi man cyrran. ⁊ feoh syllan to þæs cynges behofe þe hi genumen hæfdon. þet wæs ælc man healf punda. ⁊ hi swa dydon. And se eorl innon Normandig æfter þison mid þam cynge of France. ⁊ mid eallon þan þe hi gegaderian mihton ferdon toƿardes Ou þær se cyng Willelm inne wæs. ⁊ þohtan hine inne to besittanne. ⁊ swa foran oð hi coman to Lungeuile. Ðær wearð se cyng of France þurh gesmeah gecyrred. ⁊ swa syððan eal seo fyrding to-hwearf. Her on mang þison se cyng Willelm sende æfter his broðer Heanrige se wæs on þam castele æt Damfront. ac forþi þe he mid friðe þurh Normandig faran ne mihte. he him sende scipon æfter. ⁊ Hugo eorl of Ceastre. Ac þa þa hi toƿardes Ou faran sceoldan þær se cyng wæs. hi foran to Engle-lande. ⁊ upp coman æt Hamtune on ealra halgena mæsse-æfne. ⁊ her syððon wunedon. ⁊ to Cristes mæssan wæron on Lunden. Eac on þisum ilcan geare þa Wylisce menn hi gegaderodon. ⁊ wið þa Frencisce þe on Walon oððe on þære neawiste wæron ⁊ hi ær belandedon. gewinn upp-ahofon. ⁊ manige festena ⁊ castelas abræcon. ⁊ menn ofslogon. ⁊ syððan heora gefylce weox. hí hí on ma to-dældon. Wið sum þæra dæle gefeaht Hugo eorl of Scrob-scire ⁊ hi aflymde. Ac þeah hweðer þa oðre ealles þæs geares nanes yfeles ne geswicon þe hi don mihton. Ðises geares eac þa Scottas heora cyng Dunecan besyredon ⁊ of-slogan. ⁊ heom syððan eft oðre syðe his fæderan Dufenal to cynge genamon. þurh þes lare ⁊ to tihtinge he wearð to deaðe beswicen :-

An. MXCV. On þisum geare wæs se cyng Willelm to Cristes mæssan þa feower forme-warde dagas on Hwitsand. ⁊ æfter þam feorðan dæge hider to lande for. ⁊ upp com æt Doferan. And Heanrig þes cynges broðer her on lande oð Lengten wunode. ⁊ þa ofer sæ for to

hominesque cepit. Postea mittebat Rex hanc in terram, & jussit conscribi xx. millia Anglorum, qui ipsi subsidio [mitterentur] in Normanniam; verum cum ad mare pervenissent, jussi sunt redire, & pecunias solvere ad Regis usus quæ iis annumeratæ fuerant, scilicet, unicuique homini dimidium libræ: quod & factum. Comes autem in Normannia post hæc cum Rege Franciæ, & cum omnibus quos ii comparare potuerunt, iverunt versus Ou, in quo fuit Rex Willelmus, in animis habentes eum ibi obsidere; adeoque progressi sunt usque dum venissent ad Lungeuile. Ibi factum est ut Rex Franciæ, astutia [Willelmi] ad sua rediret; atque postea totus exercitus revertebatur. Interea Rex accersivit fratrem suum Heanrigum, qui fuit in castello apud Damfront; verum quoniam secure per Normanniam venire non posset, ad eum naves mittebat, & Hugonem Comitem de Ceaster. Ast cum versus Ou ire debuissent, ubi fuit Rex, adibant Angliam, & terram conscenderunt apud Hamtune in vigiliis festi omnium Sanctorum; hicque postea vixerunt, atque ad Christi festum fuerunt in Lunden. Hoc item ipso anno, Walli sese congregarunt, & cum Francis qui in Wallia aut ejus vicinia fuerunt, quique olim terris privati fuerant, bellum conflarunt, ac multa munimenta ac castella expugnarunt, hominesque interfecerunt; postquam autem eorum numerus augebatur, sese in plures turmas dividebant. Cum aliqua eorum parte depugnavit Hugo Comes Scrobsciræ, eamq; fugavit. Verum tamen reliquæ omnes [turmæ] toto hoc anno nihil mali omiserunt quod facere possent. Hoc etiam anno, Scoti suum Regem Dunecanum insidiis interfecerunt, & sibi postea secunda vice ejus avunculum Dufenalum in Regem elegerunt, cujus præcepto & impulsu [Dunecanus] fuit insidiis occisus.

An. MXCV. Hoc anno, fuit Rex Willelmus in Christi natalium quatuor primis diebus in Hwitsand, & post quartum diem hanc in terram venit, quam conscendit apud Doferam. Heanrigus autem Regis frater hac in terra usque ad Quadragesimam degebat, ac postea trans mare ivit in

Normanniam cum magna vi pecuniarum, à parte Regis, contra eorum fratrem Rodbeardum Comitem, & frequenter Comitem prælio superavit, & multum damni ei, tum terris tum hominibus, dedit. Postea ad Pascha tenuit Rex suam Curiam in Winceaster, & Comes de Northymbria Rodbeardus nolebat Curiæ interesse; Rex autem ob id fuit adversus eum vehementer ira commotus, & ei mittens minaciter illum jussit, si pace dignus haberi vellet, ad Pentecosten Curiæ interesse. Hoc anno fuit Pascha in VIII. kal. Apr. & post Pascha, in festo sancti Ambrosii noctu, scilicet, II. Non. Aprilis, visæ fuerunt per totam pene hanc terram, per totam etiam prope noctem, complures stellæ de cœlo decidentes, neque eæ singulatim, aut duæ simul, verum ita dense ut numerari non possent. Postea ad Pentecosten fuit Rex in Windlesora, omnesque sui Optimates cum illo, præter Comitem Northymbriæ, propterea quod Rex illi neque vellet obsides dare, neque fide data polliceri posse eum secure advenire ac discedere. Quapropter Rex exercitum suum coëgit, & adversus Comitem in Northymbros profectus est; atque quum primum eo pervenisset, multos & prope omnes summos è Comitis Curia in quodam munimento cepit, ac in custodiam dedit. Castellum etiam apud Tinemutham obsedit donec illud cepisset, & Comitis fratrem in illo, omnesque qui cum eo una fuerunt: postea adivit Bebbaburh, & Comitem inibi obsedit. Verum cum Rex deprehendisset se non potuisse illud expugnare, præcepit ædificari castellum coram Bebbaburh, illudque sua lingua Malveisin vocavit, quod est Anglicè malus vicinus: hoc cum præsidio suorum hominum valde firmasset, versus partes Australes ivit. Statim post Regis discessum versus Meridiem, ivit Comes quadam nocte è Bebbaburh versus Tinemutham: verum qui in novo castello fuerunt hujus rei præmoniti, eum insecuti sunt, armisque invaserunt, eumque vulnerarunt; ac postea prehenderunt: eorum autem qui cum illo fuerunt aliquos peremerunt, aliquos vivos ceperunt. Interea Regi narra-

Normandig mid mycclon gersuman. on þæs cynges heldan. uppon heora broðer Rodbeard eorl. ⁊ gelomlice uppon þone eorl wann. ⁊ him mycelne hearm ægðer on lande. ⁊ on mannan dyde. And þa to Eastran heold se cyng his hired on Ƿinceastre. ⁊ se eorl Rodbeard of Norðhymbran nolde to hirede cuman. ⁊ se cyng forðan wearð wið hine swiðe astyrod. ⁊ him to sænde ⁊ heardlice bead gif he griðes weorðe beon wolde. þ he to Pentecosten to hired come. On þisum geare wæron Eastron on VIII. kł. Apr. ⁊ þa uppon Eastron on sce. Ambrosius mæsse niht. þ is II. Non. Apr. wæs gesewen forneah ofer eall þis land swilce for-neah ealle þa niht swiðe mæni-fealdlice steorran of heofenan feollan. naht be anan oððe twam. ac swa þicce þ hit nan mann ateallan ne mihte. Her æfter to Pentecosten wæs se cyng on Ƿindlesoran. ⁊ eall his witan mid him. butan þam eorle of Norð-hymbran. forðam se cyng him naðer nolde ne gislas syllan. ne uppon trywðan geunnon þ he mid griðe cumon moste. ⁊ faran. And se cyng forði his fyrde bead. ⁊ uppon þone eorl to Norð-hymbran for. ⁊ sona þes þe he þider com. he manege ⁊ forneah ealle þa betste of þæs eorles hirede innan anan fæstene gewann. ⁊ on hæftene gedyde. And þone castel æt Tine-muðan besæt oððet he hine gewann. ⁊ þæs eorles broðer þær inne. ⁊ ealle þa þe him mid wæron. ⁊ syððan ferde to Bebbaburh. ⁊ þone eorl þær inne besæt. Ac þa þa se cyng geseah þ he hine gewinnan ne mihte. þa het he makian ænne castel to-foran Bebbaburh. ⁊ hine on his spæce Malueisin het. þ is on Englisc yfel nehhebur. ⁊ hine swiðe mid his mannan gesætte. and syððan suð-weard for. Ða sona æfter þam þe se cyng wæs suð afaren. ferde se eorl anre nihte ut of Bebbaburh towardes Tinemuðan. ac þa þe innan þam niwan castele wæron his gewær wurdon. ⁊ him æfter foran ⁊ on-fuhton. ⁊ hine gewundedon. ⁊ syððan gelæhton. ⁊ þa þe mid him wæron sume of-slogan. sume lifes gefengon. On mang þison wearð þam cynge

þe

cuð. ꝥ þa Wylisce men on Wealon sumne castel hæfdon to-broken Muntgumni hatte. ⁊ Hugon eorles menn of-slagene þe hine healdon sceoldan. and he forði oðre fyrde het færlice abannan. ⁊ æfter sce. Michaeles mæsse into Wealan ferde. ⁊ his fyrde to scyfte. ⁊ ꝥ land eall þurh-for. swa ꝥ seo fyrde eall togædere com to eallra halgena to Snawdune. Ac þa Wylisce á toforan into muntan ⁊ moran ferdan. ꝥ heom man to cuman ne mihte. ⁊ se cyng þa ham-weard gewende. forðam he geseah ꝥ he þær þes wintres mare don ne mihte. Ða þa se cyng ongean com. þa het he niman þone eorl Rotbeard of Norð-hymbran ⁊ to Bæbbaburh lædan. ⁊ ægðer eage ut-adon. buton þa þe þær inne wæron þone castel agyfan woldan. Hine heoldan his wif ⁊ Moreal se wæs stiward ⁊ eac his mæg. Ðurh þis wearð se castel þa agyfen. ⁊ Moreal wearð þa on þæs cynges hirede. ⁊ þurh hine wurdon manege ægðer ge gehadode ⁊ eac læwede geÿpte. þe mid heora ræde on þes cynges un-heldan wæron. Ða se cyng sume ær þære tide het on hæftneðe gebringan. ⁊ syððan swiðe gemahlice ofer eall þis land beodan. ꝥ ealle þa þe of þam cynge land heoldan. eall swa hi friðes weorðe beon woldan ꝥ hi on hirede to tide wæron. ⁊ þone eorl Rotbert het se cyng to Windlesoran lædan. ⁊ þær innan þam castele healdan. Eac on þis ylcan geare togeanes Eastron com þær Papan sande hider to lande. ꝥ wæs Walter biscop. swiðe god lifes man of Albin þære ceastre. ⁊ þam Arce-biscope Ansealme uppon Pentecosten of þæs Papan healfe Urbanus his Pallium geaf. ⁊ he hine underfeng æt his arce-stole on Cant-wara-byrig. And se biscop Walter her on lande þæs geares syððan lange wunode. ⁊ man syððan ꝥ Rom-gesceot be him sende swa man manegan gearan æror ne dyde. Ðises ylcan eac geares wæron swiðe un-tid gewidera. ⁊ forði geond eall þis land wurdon eorðwæstmas eall to medemlice gewende:·

An. MXCVI. On þison geare heold se cyng Willelm his hired to Cristes mæssan

tum est Wallos in Wallia quoddam castellum expugnasse, Muntgumni dictum, & Hugonis Comitis homines, quibus mandata erat ejus custodia, interfecisse: quapropter is alium exercitum jussit celeriter conscribi, atque post sancti Michaelis festum in Walliam ivit, copiisque partitis, terram eam peragravit; adeo ut exercitus totus conveniret in [festo] omnium Sanctorum ad Snawdune. Verum Walli statim semper in montes ac paludes se receperunt, adeo ut nullus eos assequi potuerit: itaque Rex domum revertebatur, propterea quod compertum haberet se ibi hac hyeme plus efficere non potuisse. Quum Rex rediisset, jussit submoveri Comitem Northymbrorum Rodbeardum & ad Bebbaburh adduci, ambobusque oculis privari, nisi qui erant in castello dedere vellent. Illud tenuerunt ejus uxor & Moreal qui fuit procurator, ejusque propinquus. Propter hæc fuit castellum deditum: & Moreal admissus est in Curiam Regis, à quo fuerunt multi tum Clerici tum Laici proditi, qui suis consiliis contra Regem conspirationem excitaverant. Eorum aliquos Rex ante illud festum jussit in custodias tradi; & postea admodum minaci edicto per totam hanc terram [misso] jussit omnes qui à Rege terras tenebant, modo pace dignos haberi se vellent, adesse suæ Curiæ in festo: Comitem autem Rotbeardum jussit Rex ad Windlesoram deduci, & ibi in eo castello [in custodiis] asservari. Hoc item ipso anno, prope Pascha, venit Papæ nuncius hanc in terram, nempe Waltearus Episcopus, vitæ admodum integer vir de Albina civitate, & Archiepiscopo Ansealmo ad Pentecosten à Papa Urbano missum Pallium dedit, quod is accepit apud suam sedem Archiepiscopalem in Cantwarabyrig. Episcopus autem Waltearus hac in terra hujus anni partem bene magnam consumpsit, posteaque Romsceot per eum mittebatur, quod multis antea annis non fuerat missum. Hoc ipso anno, magna fuit cœli intemperies; adeo ut per totam hanc terram fuerint terræ fruges nonnihil retardatæ.

An. MXCVI. Hoc anno, tenuit Rex Willelmus suam Curiam ad Christi Natales

in Windlesora; & Willelmus Episcopus de Dunholme ibi mortuus est in [1] anni die: atque in Octavis Epiphaniæ fuit Rex omnesque ejus Optimates in Searbyrig. Ibi accusavit Gosfrei Bainard Willelmum de Ou, Regis propinquum, [asseverans] eum fuisse participem conspirationis contra Regem, & duello cum eo decertavit, eumque prælio simplici vicit; atque postea superato jussit Rex oculos erui, ac deinde testiculos abscindi: & illius dapiferum, Willelmum nomine, filium amitæ illius, jussit Rex in crucem tolli. Tunc etiam fuit Eoda, Comes de Campania, Regis gener, multique alii privati terris; & nonnullos Londinum deductos, ibi interfecit. Hoc item anno, ad Pascha, concitata erat magna admodum rerum confusio per totam hanc nationem, multasque alias nationes propter Urbanum, qui Papa dictus est, etsi nullam sedem Romæ haberet: & ivit infinita virorum vis cum uxoribus ac liberis ad victoriam à paganis reportandam. Per hanc expeditionem pax facta est inter Regem & ejus fratrem Rodbeardum Comitem; adeo ut Rex transfretaret, & totam Normanniam ab eo [2] pretio mercaretur; quo modo convenit inter eos pax. Comes autem postea iter ingressus est, & cum eo Comes de Flandris, & de Buna, [3] multique alii viri primarii: Comesque Rodbeardus, quique cum eo proficiscebantur, hyemem in Puille consumpserunt. Ex iis autem qui per Hungariam iverunt, multa millia ibi atque in itinere misere peribant; multique tristi fame absumpti ineunte hyeme domum ægre reversi sunt. Hic fuit annus valde gravis per totam Angliam tum propter multifaria tributa, tum etiam propter duram admodum famem quæ hanc terram hoc anno multum oppressit. Hoc item anno, viri summi qui huic terræ præerant frequenter copias in Walliam miserunt, & multos homines eo pacto afflixerunt; verum ibi nihil promoverunt præter militum jacturam, & pecuniarum effusionem.

on Ƿindlesoran. ⁊ Ƿillelm biscop of Dunholme þær forð-ferde to geares dæge. ⁊ on Octab. Epiphan. ƿæs se cyng ⁊ ealle his ƿitan on Searbyrig. Ðær beteah Gosfrei Bainard Ƿillelm of Ou þæs cynges mæg ꝥ he hæfde gebeon on þes cynges swicdome. and hit him on-gefeaht. ⁊ hine on orreste ofer-com. ⁊ syððan he ofer-cumen ƿæs. him het se cyng þa eagan ut-adon. ⁊ syððan belysnian. ⁊ his stiward Ƿillelm hatte se ƿæs his modrian sunu. het se cyng on rode ahon. Ða ƿearð eac Eoda eorl of Campaine þæs cynges aðum. ⁊ manege oðre belende. ⁊ sumne man to Lundene lædde ⁊ þær spilde. Ðises geares eac to þam Eastran ƿearð sƿiðe mycel styrung geond ealle þas þeode. ⁊ fela oðra þeodan þurh Urbanus se ƿæs Papa gehaten. þeah þe he þæs setles naƿiht næfde on Rome. ⁊ ferde un-arimedlice folc mid ƿifan ⁊ cildan to þi ꝥ hi uppon hæðene þeodan ƿinnan ƿoldan. Ðurh þas fare ƿearð se cyng ⁊ his broðor Rodbeard eorl sehte. sƿa ꝥ se cyng ofer sæ for. ⁊ eall Normandig æt him mid feo alysde. sƿa sƿa hi þa sehte ƿæron. And se eorl syððan ferde. ⁊ mid him se eorl of Flandran. ⁊ se of Bunan. ⁊ eac manige oðre heafod men. ⁊ se eorl Rodbeard. ⁊ þa þe mid him ferdon. þone ƿinter on Puille ƿunedon. Ac þes folces þe be Hungrie for. fela ðusenda ðær and be ƿæge earmlice for-foran. and fela hreoplice ⁊ hunger-bitene ongean ƿinter ham tugon. Ðis ƿæs sƿiðe hefig time gear geond eall Angel-cyn. ægðer ge þurh mænig-fealde gylda. ⁊ eac þurh sƿiðe hefig timne hunger þe þisne eard þæs geares sƿiðe gedrehte. Eac on þison geare þa heafod men þe þis land heoldan oft-rædlice fyrde into Ƿealon sendon. ⁊ mænig man mid þam sƿiðe gedrehtan. ac man þær ne gespædde. butan man-myrringe. ⁊ feoh-spillinge:.

1 *i. e. Calendis Januarii.* 2 *6666. libris.* Flor. 3 *Recensentur à* Florentio Wigorniensi *sub hoc anno.*

An.

An. MXCVII. Her on þison geare wæs se cyng Ƿillelm to Cristes mæssan on Normandig. ⁊ þa togeanes Eastron hider to lande for. forðam he þohte his hired on Ƿin-ceastre to healdenne. ac he wearð þurh weder gelet oððet Eastre æfen. þ he upp-com ærost æt Arundel. ⁊ forði his hired æt Ƿindlesoran heold. And þær æfter mid mycclum here into Ƿealon ferde. ⁊ þ land swiðe mid his fyrde þurh-for. þurh sume þa Ƿyliscean þe him to wæron cumen. ⁊ his læd-teowas wæron. ⁊ þær inne wunode fram mid-sumeran forneah oð August. ⁊ mycel þær inne for-leas on mannan ⁊ on horsan. ⁊ eac on oðran manegan þingan. Ða Ƿylisce men syððon hi fram þam cynge gebugon. heom manege ealdras of heom sylfan gecuron. sum þæra wæs Caduugaun gehaten. þe heora weorðast wæs. se wæs Griffines broðer sunu cynges. And þa þa se cyng geseah þ he nan þinge his willes þær geforðian ne mihte. he ongean into þison lande for. ⁊ hraðe æfter þam. he be þam gemæron castelas let gemakian. Ða uppon sce. Michaeles mæssan IV. Non. Octob. ætywde an selcuð steorra on æfen scynende ⁊ sona to setle gangende. He wæs gesewen suð-west. ⁊ se leoma þe him of-stod wæs swiðe lang geþuht. suð-east scinende. ⁊ forneah ealle þa wucan on þas wisan ætywde. Manege men leton þ hit cometa wære. Sona æfter þison se Arcebiscop Ansealm of Cant-wara-byrig leafe æt þam cynge nam. þeah hit þam cynge ungewill wære. þæs þe men leton ⁊ ofer sæ for. forðam him þuhte þ man on þisne þeodan lytel æfter rihte ⁊ æfter his dyhte dyde. And se cyng þær æfter uppon sce. Martines mæssan ofer sæ into Normandig for. ac þa hwile ðe he wederes abad. his hired innon þam scipan ðær hi lagon. ðone mæston hearm dydon. ðe æfre hired oððe here innon frið-lande don sceolde. Ðis wæs on eallon þingan swiðe hefig tyme

An. MXCVII. Hoc anno, fuit Rex Willelmus ad Christi festum in Normannia, & in Pascha hanc in terram venit, propterea quod statuerat suam Curiam in Winceaster tenere: verum adversa tempestate fuit impeditus usque ad Paschatis vigilias, in quibus primum [terram] conscendit apud Arundel; ideoque Curiam suam apud Windlesoram tenuit. Post hæc cum magno exercitu in Walliam profectus est, atque eam terram cum copiis suis peragravit, ope quorundam Wallorum qui [à suis] ad eum defecerunt, eique indices fuerunt; ac inibi commoratus est à media æstate prope ad [mensem] Augusti, atq; multum in ea disperdidit tum hominum, tum equorum, tum multarum aliarum rerum. Walli postquam à Rege defecissent, ipsis multos Duces ex suis elegerant; quorum unus fuit Caduugaun dictus, omnium dignissimus: erat [enim] filius fratris Regis Griffini. Quum Rex deprehendit se nihil ex voluntate sua ibi efficere potuisse, reversus est in hanc terram, & statim postea in [1] finibus castella permisit ædificari. Deinde circa festum sancti Michaelis, IV. Non. Octob. apparuit insolita quædam stella vesperi fulgens, & ad Occasum festinans. Visa erat in Lybonoto, radiusque qui ab ea procedebat valde longus esse videbatur, versus Euronotum directus: tota autem prope hebdomada hoc modo apparuit. Multi existimarunt eam fuisse Cometam. Statim post hæc, Ansealmus Archiepiscopus de Cantwarbyrig veniam à Rege consecutus est (etsi eam ægre Rex concederet) hunc populum relinquendi & transfretandi; propterea quod arbitrabatur homines in hac terra haud secundum justitiam, & secundum sua præcepta vitam instituere. Rex postea circa sancti Martini festum transfretavit in Normanniam; verum dum ille ventum secundum expectabat, ejus comitatus isti provinciæ in qua consederunt majora damna dederunt, quam unquam comitatus aut exercitus terræ pace utenti dederunt. Fuit rebus omnibus gravis admodum

---

1 *Angliæ scilicet, & Walliæ.*

hic

hic annus & adversa cœli intemperie supra modum durus, tam cum [terram] colere debuissent, quam cum postea fruges demetere: à tributis vero injustis nunquam cessarunt. Multi etiam Comitatus quibus opus [efficiendum] Londini obtigit, fuerunt vehementer afflictati, muro [scilicet] quem construxerunt circa turrim; & ponte, qui prope totus fluctibus disturbabatur; & Regis aula ædificanda, quæ in Westmynster fuit erecta, multi quidem oppressi fuerunt. Hoc item anno, prope sancti Michaelis festum, proficiscebatur Eadgarus Clito cum exercitu, Rege eum adjuvante, in Scotiam, atque eam terram acri bello subjugavit, Regemque Dufenalem expulit, & propinquum suum Eadgarum, qui fuit filius Melcolmi Regis & Margaritæ Reginæ, ibi sub Regis Willelmi ditione Regem constituit, ac postea in Angliam reversus est.

An. MXCVIII. Hoc anno, ad Christi festum fuit Rex Willelmus in Normannia; & [1] Walcelin Episcopus in Winceaster, atque [2] Baldewinus Abbas sancti Ædmundi, in eo festo ambo decesserunt. Hoc item anno, Turoldus Abbas de Burh decessit. Hoc item anno in æstate, in Barrucscira apud Finchamstæde quædam palus ebulliit sanguinem, sicut multi fide digni homines asseverabant, qui illud se vidisse dixere. Item Hugo Comes fuit occisus in Anglesege ab extraneis piraticis, ejusque frater Rodbertus fuit illius hæres, quemadmodum illud à Rege impetraverat. Ante festum sancti Michaelis visum est cœlum prope tota nocte esse inflammatum. Hic fuit admodum plenus ærumnarum annus propter multifaria injusta tributa, & propter vim magnam pluviarum quæ toto anno non cessabant, [adeo ut] omnia prope sata in terris paludosis perierint.

An. MXCIX. Hoc anno, fuit Rex Willelmus ad Natales in Normandig, & ad Pa-

gear. ⁊ ofer gesƿincfull on ungeƿederan. þa man oððe tilian sceolde. oððe eft tilða gegaderian. and on un-gyldan þa næfre ne ablunnon. Eac manege sciran. þe mid ƿeorce to Lundenne belumpon. ƿurdon þærle gedrehte. þurh þone ƿeall þe hi ƿorhton on butan þone tur. ⁊ þurh þa brycge þe for-neah eall to flotan ƿæs. ⁊ þurh þæs cynges healle geƿeorc þe man on Ƿest-mynstre ƿorhte. ⁊ mænige men þær mid gedrehte. Eac on þisum ylcan geare sona uppon sce. Michaeles mæssan ferde Eadgar æþeling mid fyrde þurh þæs cynges fultum into Scotlande. ⁊ þet land mid stranglicum feohte geƿann. ⁊ þone cyng Dufenal ut adræfde. ⁊ his mæg Eadgar. se ƿæs Melcolmes sunu cynges ⁊ Margarite þære cƿenan. he þær on þæs cynges Ƿillelmes heldan to cynge gesette. and siððan ongean into Engle-land for :·

An. MXCVIII. On þisum geare to Cristes mæssan ƿæs se cyng Ƿillelm on Normandig. ⁊ Ƿalcelin biscop on Ƿin-ceastre. ⁊ Baldeƿine abbot on sce. Ædmund innan þære tide bægen forð-ferdan. And on þisum geare eac Turold abbot of Burh forð-ferde. Ðises geares eac to þam sumeran innan Barruc-scire æt Fincham-stæde an mere blod ƿeoll. sƿa sƿa manige triƿe men sædan þe hit geseon sceoldan. And Hugo eorl ƿearð of-slagen innan Angles-ege fram ut-ƿikingan. ⁊ his broðer Rodbert ƿearð his yrfe-numa. sƿa sƿa he hit æt þam cynge of-eode. Toforan sce. Michaeles mæssan ætyƿde seo heofon sƿilce heo for-neah ealle þa niht byrnende ƿære. Ðis ƿæs sƿiðe gesƿincfull geare þurh manig-feald un-gyld. ⁊ þurh mycele renas ðe ealles geares ne ablunnon. for-neah ælc tilð on mersc-lande for-ferde :·

An. MXCIX. Her ƿæs se cyng Ƿillelm to mide-ƿintra on Normandig. and to

1 *Tertio Nonas Januarii, dieque Dominica eum mortem obiisse addit* Flor. 2 *Hujus mortem sub An.* MXCVII. *habet* Flor. *qui etiam testatur eum mortuum fuisse quarto Cal. Januarii, feria tertia.*

Eastron

Eastron hider to lande com. ⁊ to Pentecosten forman siðe his hired innan his niwan gebyttlan æt West-mynstre heold. ⁊ þær Rannulfe his Capellane þ biscop-rice æt Dunholme geaf. þe æror ealle his gemot ofer eall Engle-land draf ⁊ bewiste. ⁊ sona þær æfter ofer sæ for. ⁊ þone eorl Elias of þære Man-ige adraf. ⁊ hi syððan on his geweald gesætte. ⁊ swa to sce. Michaeles mæssan eft hider to lande com. Þises geares eac on sce. Martines mæsse-dæg asprang up to þan swiðe sæ flod. ⁊ swa mycel to hearme gedyde. swa nan man ne gemunet þ hit æfre ær dyde. ⁊ wæs þær ylcan dæges luna prima. And Osmond biscop of Sear-byrig innon Aduent forð-ferde:·

An. MC. On þison geare se cyng Willelm heold his hired to Cristes mæssa on Gleawe-ceastre. ⁊ to Eastron on Win-ceastre. ⁊ to Pentecosten on West-mynstre. And to þam Pentecosten wæs gesewen innan Barruc-scire æt anan tune blod weallan of eorðan. swa swa mænige sædan þe hit geseon sceoldan. And þær æfter on morgen æfter hlam-mæsse dæge wearð se cyng Willelm on huntnoðe fram his anan men mid anre fla of-sceoten. ⁊ syððan to Win-ceastre gebroht. ⁊ on þam biscop-rice bebyrged. þ wæs þæs þreotteðan geares þe he rice on-feng. He wæs swiðe strang. ⁊ reðe ofer his land ⁊ his mænn. ⁊ wið ealle his neahhebures. ⁊ swiðe on-drædendlic. ⁊ þurh yfelra manna rædas þe him æfre gecweme wæran. ⁊ þurh his agene gitsunga he æfre þas leode mid here ⁊ mid un-gylde tyrwigende wæs. forðan þe on his dagan ælc riht afeoll. ⁊ ælc un-riht for Gode ⁊ for worulde up-aras. Godes cyrcean he nyðerade. ⁊ þa biscop-rices ⁊ abbot-rices þe þa ealdras on his dagan feollan. ealle he hi oððe wið feo gesealde. oððe on his agenre hand heold. and to gafle gesette.

ſcha hanc in teram venit; atque ad Pentecoſten prima vice ſuam Curiam in nova Aula apud Weſtmynſter tenuit, ubi Rannulfo ſuo Capellano Epiſcopatum apud Dunholme dedit, qui multos jam annos ſuo conſilio univerſam Angliam gubernavit: ac ſtatim poſtea transfretavit, Comitemque Eliam è Cenomannia expulit, quam poſtea in ſuam poteſtatem redegit; & deinde ad ſancti Michaelis feſtum hanc in terram rediit. Hoc item anno, [1] in ſancti Martini feſto, tantum aucti ſunt maris fluctus, tantumque damni [maritimis] dederunt, quantum nullus meminerit eos unquam antea dediſſe: fuit autem hoc ipſo die Luna prima. Oſmondus etiam Epiſcopus de Searbyrig [2] in Adventu deceſſit.

An. MC. Hoc anno, Rex Willelmus tenuit ſuam Curiam ad Chriſti feſtum in Gleawceaſter, & ad Paſcha in Winceaſter, & ad Pentecoſten in Weſtmynſter. Ad Pentecoſten autem fuit conſpecta terra in Barrucſcira, apud quoddam oppidum, ſanguinem ebulliens; prout multi aſſeverabant qui illud ſe vidiſſe dicerent. Dein poſtridie feſti Primitiarum manè fuit Rex Willelmus inter venandum * à [3] quodam ex ſuis ſagitta occiſus, poſteaque ad Winceaſter delatus eſt, & in eo [4] Epiſcopatu ſepultus: hoc factum eſt decimo tertio anno quo regnum ſuſceperat. Fuit admodum ſtrenuus; & ſeverus in ſuam terram, & ſuos, & omnes vicinos; valde item terribilis: & malorum hominum conſiliis, quæ ei ſemper grata fuerunt, ſuaque avaritia [adductus,] hanc gentem perpetuo exercitibus [alendis,] tributiſque injuſtis vexavit; ejus quippe diebus omne juſtum concidit, & omne injuſtum coram Deo & mundo exortum eſt. Dei Eccleſias expilavit, & Epiſcopatus Abbatiaſque, quarum Præſides ejus diebus mortem obibant, omnes ſive pretio vendidit, ſive ſua poſſeſſione retinuit, atque elocavit: is enim

1 *Tertio Nonarum Novembris.* Flor. 2 *Tertio Nonarum Decembris, feria ſexta.* Flor. * *In nova foreſta quæ lingua Anglorum* Ytene *nuncupatur.* Flor. 3 *Waltero, cognomento Tirello, Franco.* Flor. 4 *In veteri Monaſterio in Eccleſia ſancti Petri.* Flor.

cujuſ-

cujuſcunque, Clerici ac Laici, hæres eſſe vellet; adeo ut eo tempore quo mortuus eſt, habuerit in ſua poſſeſſione Archiepiſcopatum in Cantwarbyrig, & Epiſcopatum in Winceaſter, eumque qui in Searbyrig, & XI. Abbatias; [&] omnes elocavit: atque ne longus ſim, quicquid Deo fuit exoſum, & odioſum hominibus, totum illud valebat in hac terra ejus temporibus: ideoque fuit toti prope ſuæ genti inviſus, & Deo abominatus, quemadmodum ejus obitus oſtendit: in medio enim ſuæ injuſtitiæ abſque pœnitentia omnique compenſatione periit. [1]Jovis die fuit interfectus, & inſequenti mane ſepultus; & quam primum fuit ſepultus, Optimates, qui prope fuerunt, ejus fratrem Heanrigum in Regem elegerunt: qui protinus Epiſcopatum in Winceaſter Willelmo Giffardo dedit, poſteaque Londinum profectus, [2]die Solis ſequente, coram altari in Weſtmynſter, Deo & omni populo promiſit ſe omnia injuſta abrogaturum quæ fratris temporibus obtinuerant, & optimas leges ſtabiliturum quæ in cujuſvis Regis diebus ante ipſum viguerunt: eumque poſt hæc Epiſcopus de Lundene Mauricius in Regem conſecravit, & ei omnes in hac terra ſeſe ſubdiderunt, ac juramenta præſtiterunt, ejuſque ſervi facti ſunt. Rex autem ſtatim poſtea, conſilio illorum qui apud ſe fuerunt, Rannulfum Epiſcopum de Dunholme permiſit prehendi, & in turrim in Lundene permiſit deduci, ibique aſſervari. Deinde ante ſancti Michaelis feſtum venit Anſealmus Archiepiſcopus de Cantwarbyrig hanc in terram, quemadmodum Rex Heanrigus, ſuorum Optimatum conſilio, eum accerſivit; propterea quod hac terra ceſſerat, ob inſignes injurias quibus Rex Willelmus illum affecerat. Statim poſt hæc, Rex cepit ſibi in uxorem Mahaldem, Malcolmi Regis Scotiæ filiam & Margaritæ optimæ Reginæ, Edwardi Regis cognatæ, atque recta Anglorum gentis proſapia oriundæ, quæ in

forðan þe he ælces mannes gehadodes 7 læwedes yrfe-numa beon wolde. 7 swa ꝥ þæs dæges þe he gefeoll. he hæfde on his agenre hand ꝥ Arce-biscop-rice on Cant-war-byrig. 7 ꝥ biscop-rice on Win-ceastre. 7 ꝥ on Sear-byrig. 7 XI. abbot-rices. ealle to gafle gesette. 7 þeah þe ic hit læng ylde. eall þet þe Gode wæs lað. 7 rihtfull mannan. eall ꝥ wæs gewunelic on þisan lande on his tyman. 7 forði he wæs for-neah ealre his leode lað. 7 Gode andsæte swa swa his ænde ætywde. forðan þe he on midde-wardan his un-rihte buten behreowsunge 7 ælcere dæd-bote gewat. On þæne þunresdæg he wæs of-slagen. 7 þæs on morgen bebyrged. 7 siððan he bebyrged wæs. þa witan. þe þa neh handa wæron. his broðer Heanrig to cynge gecuran. 7 he þærrihte ꝥ biscop-rice on Win-ceastre Willelme Giffarde geaf. and siððan to Lundene for. and on þan sunnan dæge þær æfter to-foran þam weofode on West-mynstre Gode and eallan folce behet eallan þa un-rihte to aleggenne þe on his broðer timan wæran. and þa betstan lagan to healdene þe on æniges cynges dæge to-foran him stodan. and hine siððan æfter þan se biscop of Lundene Mauricius to cynge gehalgode. 7 him ealle on þeosan lande to abugan. 7 aðas sworan. 7 his men wurdon. And se cyng sona æfter þam be þære ræde þe him abutan wæran. þone biscop Rannulf of Dunholme let niman. 7 into þam ture on Lundene let gebringon. 7 þær healdan. Ða to-foran sce. Michaeles mæssan com se Arce-biscop Ansealm of Cant-war-byrig hider to lande. swa swa se cyng Heanrig be his witena ræde him æfter sende. forþan þe he wæs ut of þis lande gefaren. for þan mycelan unrihte þe se cyng Willelm him dyde. And siððan sona her æfter se cyng genam Mahalde him to wife Malcolmes cynges dohter of Scotlande 7 Margarete þære goda cwæne Edwardes cynges magan. and of þan rihtan Ængla landes kyne-kynne. 7 on sce. Martines mæsse-

[1] *Quarta Non. Auguſti, feria quinta, Indictione octava.* Flor. [2] *Nonis Auguſti.* Flor.

dæg

dæg heo wearð him mid mycelan weorð-scipe for-gifen on West-mynstre. ⁊ se Arce-biscop Ansealm hi him bewæddade. ⁊ siððan to cwene gehalgode. ⁊ se Arce-biscop Đomas of Eoferwic her æfter sona forð-ferde. Đeoses ylces geares eac innan hærfest com se eorl Rotbert ham into Normandi. ⁊ se eorl Rotbert of Flandres. ⁊ Eustatius eorl of Bunan fram Ierusalem. ⁊ sona swa se eorl Rotbert into Normandig com. he wearð fram eallan þam folce bliðelice under-fangen. butan þam castelan þe wæron gesætte mid þæs cynges Heanriges manna. togeanes þan he manega gewealc ⁊ gewinn hæfde :-

An. MCI. Her on þisum geare to Cristes mæssan heold se cyng Heanrig his hired on West-minstre. ⁊ to Eastran on Win-ceastre. And þa sona þær æfter wurdon þa heafod-men her on lande wiðer-ræden togeanes þam cynge. ægðer ge for heoran agenan mycelan un-getrywðan. ⁊ eac þurh þone eorl Rodbert of Normandig. þe mid un-friðe hider to lande fundode. And se cyng siððan scipa ut on sæ sende his broðer to dære ⁊ to lættinge. ac hi sume æft æt þære neode abruðon. ⁊ fram þam cynge gecyrdon. ⁊ to þam eorle Rotberte gebugan. Ða to midde-sumeran ferde se cyng ut to Pefenesæ mid eall his fyrde togeanes his broðer. ⁊ his þær abad. Ac on mang þison com se eorl Rotbert up æt Portes-muðan XII. nihtan toforan Hlaf-mæssan. ⁊ se cyng mid ealre his fyrde him togeanes com. Ac þa heafod-men him betwenan foran. ⁊ þa broðra gesehtodan on þa gerad. þet se cyng for-let eall ꝥ he mid strangðe innan Normandig togeanes þam eorl heold. ⁊ ꝥ ealle þa on Engle-lande heora land ongean hæfdon. þe hit ær þurh þone eorl for-luron. ⁊ Eustaties eorl eac eall his fæder land her on lande. ⁊ þet se eorl Rotbert ælce geare sceolde of Engla lande þreo þusend marc seolfres habban. ⁊ loc hweðer þæra gebroðra oðerne ofer-bide.

ſancti Martini feſto ei cum magno honore data eſt in Weſtmynſter; Archiepiſcopus autem Anſealmus hanc illi connubio junxit, ac deinde in Reginam conſecravit: & Thomas Archiepiſcopus de Eoferwic [1] non multo poſt deceſſit. Hoc ipſo anno, in autumno, rediit Comes Rotbertus domum in Normanniam, & Comes Rotbertus de Flandris, & Euſtatius Comes de Buna, ab Hieroſolymis; & quamprimum Comes Rotbertus in Normanniam venit, fuit ab omni iſta provincia benigne ſuſceptus, præterquam à caſtellis quæ firmata erant Regis Heanrigi militibus, in quæ multos impetus & oppugnationes fecit.

An. MCI. Hoc anno, ad Chriſti feſtum, tenuit Rex Heanrigus ſuam Curiam in Weſtminſter, & ad Paſcha in Winceaſter. Et ſtatim poſt hæc facti erant viri ſummi in hac terra hoſtili animo in Regem, partim propter ipſorum magnam infidelitatem, partim propter Comitem de Normandig Rodbertum, qui inimice hanc in terram cogitabat. Rex idcirco poſtea naves in altum emiſit, fratris ſui incommodo & impedimento; verum earum aliquæ, cum Rex in anguſtiis eſſet, defecerunt, & ab eo deflexerunt, Comitique Rotberto ſeſe ſubdiderunt. Deinde ad mediam æſtatem prodiit Rex ad Pefeneſæ cum toto ſuo exercitu adverſus fratrem, eumque ibi expectabat. Interea autem conſcendit terram Comes Rotbertus apud Porteſmutham, XII. noctibus ante feſtum Primitiarum, & Rex cum omnibus ſuis copiis adverſus eum venit. Verum viri ſummi inter eos egreſſi, fratres in concordiam reduxerunt his conditionibus, ut Rex dimitteret quicquid in Normannia adverſus Comitem vi tenuit; ut omnibus in Anglia ſuæ terræ reſtituerentur qui eas olim Comitis cauſâ amiſerant, & Euſtatio Comiti omnes patris ſui terræ in hac gente; atque ut Comiti Rotberto ſingulis annis tria millia marcarum argenti numerarentur; utque è fratribus is qui alteri eſſet ſuperſtes, hæres foret totius

1 IV. *Cal. Decembris, die Dominica.* Flor.

Anglorum terræ, etiamque Normanniæ, nisi vita defunctus hæredes haberet legitimos: hoc autem juramento firmabant XII. viri summi ex utraque parte, Comesque postea donec præterlapsum esset sancti Michaelis festum hac in terra degebat; cujus milites magnis injuriis affecerunt quæcunque loca proficiscebantur, quo tempore Comes in hac terra commorabatur. Hoc item anno, Episcopus Rannulfus ad festum Candelarum è turri in Lunden noctu evasit, ubi custodiis asservabatur; & in Normanniam proficiscebatur: hujus præsertim consiliis & impulsu Comes Rotbertus hoc anno terram hanc hostiliter petebat.

An. MCII. Hoc anno, ad Natales fuit Rex Heanrigus in Westmynster, & ad Pascha in Winceaster. Non multo post discordia orta est Regi cum Comite Rotberto de Bælæsme, qui tenuit Comitatum hac in terra, in Scrobbesbyrig, quem ejus pater Rogerus Comes antea habuerat; magnas etiam possessiones tam citra quam trans mare. Tunc Rex profectus est & obsedit castellum apud Arundel; verum cum illud haud ita propere expugnare potuit, permisit ante illud castella ædificari, & in iis homines suos collocari; posteaque cum toto suo exercitu contendit ad Brigge, ubi commoratus est donec illud castellum expugnasset, & Comitem Rotbertum terris privasset, eique omnia ademisset quæ in Anglorum terra possidebat: Comes deinde transfretavit, & exercitus domum revertebatur. Postea ad sancti Michaelis festum, fuit Rex apud Westmynster, omnesque summi viri hujus terræ, Clerici ac Laici; & Archiepiscopus Ansealmus habuit Clericorum Synodum, qui ibi multas Leges confecerunt ad Religionem pertinentes: [1] multi item tum Franci tum Angli ibi baculis suis [pastoralibus,] & dignitate privabantur, quam ii injuste fuerant adepti, aut in qua inhoneste vixerunt. Hoc ipso anno, in hebdomada festi Pentecostes,

ƿære yrfe-ƿeard ealles Englalandes ⁊ eac Normandiges. buton se forð-farena yrfe-numan hæfde be rihtre æwe. ⁊ þis þa mid aðe gefestnodan XII. þa hihste of ægðre healfe. ⁊ se eorl syððan oððet ofer sce. Michaeles mæsse her on lande ƿunode. ⁊ his men mycel to hearme æfre gedydon swa hi geferdon. þa hwile þe se eorl her on lande ƿunode. Ðises geares eac se biscop Rannulf to þam Candel-mæssan ut of þam ture on Lunden nihtes oðbærst. þær he on hæftneðe ƿæs. ⁊ to Normandige for. þurh þes macunge mæst ⁊ tospryttinge se eorl Rotbert þises geares þis land mid un-friðe gesohte :.

An. MCII. On þisum geare to Natiuiteð ƿæs se cyng Heanrig on Ƿest-mynstre. ⁊ to Eastron on Ƿin-ceastre. And sona þær æfter ƿurdon un-sæhte se cyng ⁊ se eorl Rotbert of Bælæsme se hæfde þone eorldom her on lande on Scrobbesbyrig. þe his fæder Roger eorl ær ahte. ⁊ micel rice þærto ægðer ge beheonon þa sæ. ge begeondon. And se cyng ferde ⁊ besæt þone castel æt Arundel. ac þa he hine swa hraðe gewinnan ne mihte. he let þær toforan castelas gemakian. ⁊ hi mid his mannan gesette. ⁊ syððan mid ealre his fyrde ferde to Brigge. ⁊ þær ƿunode oððet he þone castel hæfde ⁊ þone eorl Rotbert belænde. ⁊ ealles benæmde þes he on Engla lande hæfde. ⁊ se eorl swa ofer sæ gewat. and se fyrde syððan ham cyrde. Ða þær æfter to sce. Michaeles mæssan ƿæs se cyng æt Ƿestmynstre ⁊ ealle þa heafod men on þis lande. gehadode ⁊ læwede. ⁊ se Arce-biscop Ansealm heold gehadodra manna sinoð. ⁊ hi þær manega beboda setton þe to Cristendome belimpað. ⁊ ægðer manige Frencisce ⁊ Englisce þær heora stafas ⁊ rice for-luron þe hi mid un-rihte begeaton. oþþe mid woge þær on lifedon. And on þisum ylcan geare on Pentecosten mæssan

1 *Scilicet Guido Persorensis, Aldwinus Ramesiensis, Wimundus Tauestokensis, Haimo de Cernel, & ille de Wiceleneia, Ægelricus de Middeltuna, Godricus de Burgo, Ricardus de Heli, Robertus de sancto Eadmundo.* Flor.

ƿuce.

ƿuce. þa coman þeofas. sum of Aluearnie. sum of France. ⁊ sum of Flandres. ⁊ breokan þa mynstre of Burh ⁊ þær inne naman mycel to gode on golde ⁊ on seolfre. þet wæron roden ⁊ calicen and candelsticcan :·

An. MCIII. Her on þisum geare to mide-wintra wæs se cyng Heanrig æt Wæst-mynstre. And þær æfter sona ferde se biscop Willelm Giffard ut of þis land. forðan þe he ongean riht nolde his hades on-fon æt þam Arce-biscop Girarde of Eoferwic. And þa to þan Eastran heold se cyng his hired on Win-ceastre. ⁊ þær æfter ferde se Arce-biscop Ansealm of Cant-wara-byrig to Rome. swa swa him ⁊ þam cynge geweарð. Ðises geares eac com se eorl Rotbert of Normandig to sprecene wið þone cyng her on lande. ⁊ ær he heonne ferde he for-geaf þa þreo þusend marc þe him seo cyng Heanrig be fore-weard ælce geare gifan sceolde. On þisum geare eac æt Heamstede innan Barruc-scire wæs gesewen blod of eorðan. Ðis wæs swiðe gedeorfsum gear her on lande þurh mæni-fealde gyld. ⁊ þurh orf-cwealm. ⁊ wæstma for-weorðenesse ægðer ge on corne. ⁊ eac on eallon treow-wæstman. Eac on morgen uppon sce. Laurentius mæsse-dæg gedyde se wind swa mycel to hearme her on lande on eallon wæstman. swa nan man ne gemunde þ æfre ænig ær gedyde. On þisum ylcan geare Maðias abbot of Burh forð-ferde. se ne lyfode na leng þam an geare syððan he abbot wæs. Æfter sce. Michaeles mæssan on xii. kl. Nov. he wæs mid Processione underfangan to abbot. ⁊ on þam ylcan dæge þes oðres geares he wearðe dead on Gleaw-ceastre. ⁊ þær bebyrged :·

An. MCIV. Her on þisum geare to Cristes mæssan heold se cyng Heanrig his hired æt West-minstre. ⁊ to Eastron on Win-ceastre. ⁊ to Pentecosten eft on West-mynstre. Ðises geares wæs se forma Pentecostes dæg on Non. Jun. ⁊ on þam

venerunt direptores, alii de Aluearnie, alii de Francia, alii de Flandria, & vi ingressi sunt Monasterium de Burh, atque inde ceperunt plurima bona, aurea & argentea, nempe cruces, calices, & candelabra.

An. MCIII. Hoc anno, ad Natales, fuit Rex Heanrigus apud Westmynster. Haud multo post cessit Episcopus Willelmus Giffardus hac terra, propterea quod [1] contra jus recusarit consecrationem suam accipere à Girardo Archiepiscopo Eboracensi. Deinde ad Pascha tenuit Rex suam Curiam in Winceaster; & postea profectus est Ansealmus Archiepiscopus de Cantwarbyrig Romam *, quemadmodum Regi cum eo convenerat. Hoc item anno, venit Comes Normanniæ Rotbertus ut colloquium haberet cum Rege in hac terra, & antea quam hinc discederet, condonavit [Regi] tria millia marcarum, quæ ei à Rege Heanrigo ex pacto singulis annis solvenda erant. Hoc etiam anno, apud Heamstede in Barrucscira conspectus fuit sanguis de terra [effluens.] Hoc anno multis angustiis premebatur hæc terra propter multifaria tributa, & propter pecorum luem, & frugum interitum, tam segetis, quam omnis generis fructuum. Mane item festi sancti Laurentii, dederunt venti tantum damni in hac terra omni generi fructuum, quantum nullus unquam antea dedisse meminerit. Hoc ipso anno, Mathias Abbas de Burh decessit, qui non vixit plus uno anno postquam Abbas factus est. Post sancti Michaelis festum, XII. kal. Novembris, fuit cum Processione susceptus in Abbatem, & eodem ipso die insequentis anni mortem obiit in Gleawceaster, & ibi sepultus est.

An. MCIV. Hoc anno, ad Christi festum, tenuit Rex Heanrigus suam Curiam apud Westmynster, & ad Pascha in Winceaster, & ad Pentecosten rursum in Westmynster. Hoc anno fuit primus Pentecostes dies Nonis Junii, & die Martis

1 *Vide* Florentium Wigorniensem *sub hoc Anno.* * *Quinto Cal. Maii.* Flor.

sequente conspecti sunt quatuor circuli meridie circa Solem, albi coloris, quisque sub alio collocatus, quasi essent picti. Omnes qui id videbant, obstupuerunt, propterea quod nunquam antea tales [se vidisse] meminerant. Post hæc pax facta est inter Comitem Rotbertum de Normannia, & Robertum de Bælæsme, (quem Rex Heanrigus olim terris privarat, & Anglorum terra expulerat) & per eorum concordiam facti sunt hostes Rex de Anglorum terra & Comes de Normannia. Tunc Rex suos trans mare in Normanniam misit, & summi viri in ea terra illos exceperunt, inque proprium Dominum, Comitem, proditionem exercentes, in sua castella admiserunt, unde crebras molestias, vastationibus atque incendiis, Comiti exhibuerunt. Hoc item anno, Willelmus Comes de Moretonn, hac è terra in Normanniam transiit; sed postquam eo pervenisset, contra Regem depugnavit, propterea quod ei Rex omnia ademerat, & privarat iis possessionibus quas in hac terra habuit. Haud facile explicari possunt hujus terræ miseriæ, quibus ea hoc tempore afflicta est per varia ac multifaria injusta, ac tributa, à quibus nunquam cessarunt aut destiterunt: quacunque etiam Rex ivit, deprædationibus familia ejus populum infelicem oppressit; subinde item incendia & homicidia exercebant. Omnibus his Deus erat infensus, & misera hæc gens vexata.

An. MCV. Hoc anno, ad Natales, tenuit Rex Heanrigus suam Curiam apud Windlesoram; & postea in Quadragesima transfretavit in Normanniam contra fratrem suum Rotbertum Comitem. Dum ibi viveret, abstulit fratri Cathum & Baius; & pene omnia castella ac summi viri in ista terra illi erant subditi: is autem postea in Autumno reversus est in hanc terram. Quicquid vero in Normannia fuerat adeptus, in pace & subjectione mansit, præter ea [loca] quæ Comiti Willelmo de Morton ex quavis parte vicina erant; illa enim is frequenter exagitabat quam vehementer posset, propter terram amissam in hac gente. Deinde ante Christi festum venit Rot-

Tiƿæs-dæge þær æfter ætyƿdan feoƿer circulas to þam mid-dæge onbutan þære sunnan hƿites hiƿes. ælc under oðran gebroiden sƿylce hi gemette ƿæron. Ealle þe hit gesaƿon ƿundredon. forðan hi næfre ær sƿilce ne gemundon. Her æfter ƿurdon sehte se eorl Rotbert of Normandig ⁊ Rotbert de Bælæsme. þe se cyng Heanrig æror belænd hæfde. ⁊ of Engla lande adrifen. ⁊ þurh heora sehte ƿurdon ƿiðer-ræde se cyng of Engla lande. ⁊ se eorl of Normandig. And se cyng his folc ofer sæ into Normandig sende. ⁊ þa heafod-men þer on lande hi under-fengon. ⁊ on heora hlafordes þæs eorles sƿicdome into heora castelan gelogodan. þanon hi manige gedrecednissa on hergunga ⁊ on bærninge þam eorle gedydon. Eac þises geares Ƿillelm eorl of Moretonn heonon of lande into Normandig for. ac syððan he afaren ƿes. he ƿið þone cyng geƿorhte. forhƿan hine se cyng ealles benæmde. ⁊ belænde þæs þe he her on lande hæfde. Nis eaðe to asecgenne þises landes earmða þe hit to þisan timan dreogende ƿæs þurh mistlice ⁊ mænig-fealdlice un-riht ⁊ gyld. þe næfre ne gesƿican ne ne ateorodon. ⁊ æfre ealsƿa se cyng for. ful hergung þurh his hired uppon his ƿreccea folc ƿæs. ⁊ þær on mang for oft bærneta. ⁊ man-slihtas. Eall þis ƿæs God mid to gremienne. ⁊ þas arme leode mid to tregienne :·

An. MCV. On þisum geare to Natiuiteð heold se cyng Heanrig his hired æt Ƿindlesoran. ⁊ þær æfter to þam Lengtene he for ofer sæ into Normandig uppon his broðer Rotbert eorl. And on mang þam þe he þær ƿunode he geƿann of his broðer Caþum ⁊ Baius. ⁊ mæst ealle þa castelas ⁊ þa heafod-men þær on lande him ƿurdon under-þeodde. ⁊ se syððan to herfest eft ongean hider to lande com. And ꝥ he on Normandig geƿunen hæfde. syððan on sibbe ⁊ him gebygle ƿunode. butan þa þe þam eorle Ƿillelme of Mortoin ahƿær neah ƿunedon. þa he gelomlice gesƿæncte sƿa he sƿiðost mihte for his land-lyre her on lande. And þa toforan Cristes mæssan com

com Rotbert de Bælesme hider to lande to þam cynge. Ðis wæs swiðe gedyrfsum gear her on lande þurh wæstma forwordenessa. ⁊ þurh þa mænig-fealde gyld þe næfre ne geswican ær se cyng ofer-fore. ⁊ þa hwile þe he þær wæs. ⁊ eft syððan he ongean com:·

An. MCVI. Her on þison geare wæs se cyng Henrig to Natiuiteð on Westmynstre ⁊ þær his hired heold. ⁊ uppon þære tide Rotbert de Bælesme mid un-sehte fram þam cynge ut of þison lande into Normandige for. Ða her æfter on foran Længtene wæs se cyng æt Norð-hamtune. ⁊ se eorl Rotbert his broðer of Normandig þyder to him com. ⁊ forðam se cyng him nolde agifan ꝥ þe he on Normandige uppon him genumen hæfde. hie mid un-sehte to-hwurfon. ⁊ se eorl ferd ofer sǽ sona eft ongean. On þære forman Længten wucan on þone frige-dæg xiv. kl. Mar. on æfen ætywde an un-gewunelic steorra. ⁊ lange stunde þær æfter wæs ælce æfen gesewen hwile scinende. Se steorra ætywde innon ꝥ suð-west. he wæs litel gesuht ⁊ deorc. ac se leoma þe him fram stod wæs swiðe beorht ⁊ swilce or-mæte beam gesuht norð-east scinende. ⁊ sumne æfen wæs gesewen swilce se beam ongean-weardes wið þes steorran ward fyrcliende wære. Gehwylce sædon ꝥ hig ma on þison timon un-cuðra steorra gesawon. ac we hit openlicor ne awriton forðam þe we hit sylfe ne sawon. On þa niht þe on morgen wæs cena Domini. ꝥ is se þunres-dæg toforan Eastran. wæron gesewen twegen monan on þære heofonan toforan þam dæge. oðer be eastan. ⁊ se oðer be westan. begen fulle. ⁊ þæs ylcan dæges wæs se mona xiv. To Eastran wæs se cyng æt Baðan. ⁊ to Pentecosten æt Sear-byrig. forðam þe he nolde on his fundunge ofer sæ hired healdan. Ðær æfter toforan August ferde se cyng ofer sæ into Normandig. ⁊ ealle mæst þe þær on lande wæron him on his willan to gebugon. wiðuton

bertus de Bælæsme hanc in terram ad Regem. Hic annus fuit valde calamitosus in hac terra propter fructuum interitum, & propter multa tributa, à quibus nunquam cessatum est, sive antea quam Rex transfretaret, sive quo tempore ibi ageret, sive postquam reversus fuisset.

An. MCVI. Hoc anno, fuit Rex Henrigus ad Natales in Westmynster, & ibi suam Curiam tenuit: atque in eo festo Rotbertus de Bælæsme hostiliter à Rege ex hac terra in Normanniam discessit. Post hæc, ante Quadragesimam, fuit Rex apud Northamtune, & Comes Rotbertus ejus frater è Normannia eo ad illum pervenit: verum quoniam Rex ei recusabat restituere quod in Normannia ab illo eripuerat, animis inimicis discesserunt; atque Comes reversus est statim in transmarina. In prima Quadragesimæ hebdomada, die Veneris, xiv. kal. Martii vesperi, apparuit insolita stella, & [1] per longum postea tempus fuit singulis diebus vesperi aliquandiu fulgens conspecta. Stella apparuit in Notozephyro, quæ exigua est visa & obscura; verum radius qui ab ea profluxit admodum clarus esse atque ingens radius putabatur, versus Euroaquilonem fulgens: quodam die, vesperi, conspectus fuit radius transversim sese stellæ huic ingerere. Plerique dicebant se plures sub id tempus insolitas stellas conspexisse; verum nos illud pro certo non scribemus, propterea quod ipsi non vidimus. Nocte præcedente Cœnam Domini, id est, die Jovis ante Pascha, fuerunt conspectæ duæ Lunæ in cœlis ante lucem, altera in Oriente, altera in Occidente, utraque plena: hoc autem ipso die fuit Luna xiv. Ad Pascha fuit Rex apud Bathan, & ad Pentecosten apud Searbyrig, propterea quod nollet absens [ab Anglia] apud transmarinos Curiam tenere. Postea ante Augustum, ivit Rex trans mare in Normanniam, & omnes prope qui in ea terra fuerunt ejus voluntati morem gerebant, præter Ro-

1 *Per* xxv. *dies.* Flor.

bertum

bertum de Bæleſme ac Comitem de Moretoin cum paucis aliis de viris primariis, qui à partibus Comitis Normanniæ uſque tunc ſteterunt; ideoque Rex cum exercitu profectus, obſedit quoddam caſtellum Comitis de Moretoin, Tenercebrai dictum. Dum Rex caſtellum obſideret, Comes Normanniæ Rotbertus, circa ſancti Michaelis feſtum, invaſit Regem cum exercitu, atque cum eo Rotbertus de Bæleſme, & Willelmus Comes de Moretoin, omneſque qui ab eorum partibus ſtabant; verum Rex viribus ſuperior victoriam adeptus eſt. Ibi fuit Comes de Normannia captus, & Comes de Moretoin, & Rotbertus de Stutteuile; qui ad Angliam poſtea miſſi cuſtodiis committebantur. Rotbertus de Bæleſme ibi fuit fugatus, & Willelmus Criſpin prehenſus, multique cum illo. Eadgarus Clito, qui non multo ante à Rege ad Comitem defecerat, ibi etiam captus eſt, quem [tàmen] poſtea dimiſit Rex impunitum. Poſt hæc, ſubjugavit Rex quicquid in Normannia fuit, atque eam in ditionem ſuam redactam ad arbitrium diſpoſuit. Hoc item anno, contigit grave admodum ac nefarium prælium inter Imperatorem de Sexlande ejuſque filium; atque in pugna pater interfectus eſt, filiuſque capeſſit regnum.

An. MCVII. Hoc anno, ad Chriſti feſtum, fuit Rex Henricus in Normannia, quam terram in ſuam ditionem redegit, ac diſpoſuit; poſteaque in Quadrageſima hanc in terram venit, & ad Paſcha ſuam Curiam in Windleſora tenuit, ad Pentecoſten autem in Weſtmynſter. Poſt hæc, Auguſti [menſis] initio, fuit in Weſtmynſter, & ibi Epiſcopatus Abbatiaſque ſupplevit, quæ ſive in Anglia ſive in Normannia carebant Præſidibus & Paſtoribus. Ibi tot [donavit,] quot nullus unquam meminerit uno tempore quenquam donaviſſe. Eo ipſo tempore, inter alios qui Abbatias adepti ſunt, Ernulfus, qui antea fuit Prior in Cantwarabyrig, capeſſit Abbatiam in Burh. Hoc factum eſt vii. circiter anno, quo Rex Henricus imperium ſuſceperat, primo autem & quadrageſimo anno quo Fran-

Rotbert de Bælesme. and þam eorle of Moretoin. ⁊ feawa oðre of þam heafodmannan þe mid þam eorle of Normandige þe gýt heoldan. ⁊ forðan se cýng sýððan mid fýrde for. ⁊ besæt þær eorles ænne castel of Moretoin. Tenercebrai hatte. On mang þam þe se cýng þone castel besæt. com se eorl Rotbert of Normandig on sce. Michaeles mæsse æfen uppon þone cýng mid his fýrde ⁊ mid him Rotbert de Bælesme. ⁊ Willelm eorl of Moretoin. ⁊ ealle þa þe mid heom woldan. ac seo strengðe ⁊ se sige wearð þær cýnges. Ða wearð se eorl of Normandig gefangen. ⁊ se eorl of Moretoin. ⁊ Rotbert de Stutteuile. ⁊ to Engla lande sýððan gesende. ⁊ on hæftneðe gebrohte. Rotbert de Bælesme þær wearð aflýmed. ⁊ Willelm Crispin gelæht. ⁊ manige forð-mid. Eadgar æþeling. þe litle ær fram þam cýnge to þam eorl wæs gefaren. þær wæs eac gefangen. þone let se cýng sýððan sac-leas faran. Sýððan geeode se cýng eall ꝥ on Normandige wæs. ⁊ hit on his willan ⁊ gewealde gesette. Ðises geares eac wæron swiðe hefige and sinlice gewinne betwux þam Casere of Sexlande and his sunu. ⁊ on mang þam gewinnan se fæder forð-ferde. ⁊ se sunu feng to þam rice:

An. MCVII. On þisum geare to Cristes mæssan wæs se cýng Henri on Normandig. ⁊ ꝥ land on his geweald dihte. ⁊ sette. ⁊ þær æfter to Længtene hider to lande com. ⁊ to Eastran his hired on Windlesoran heold. and to Pentecosten on West-mýnstre. And sýððan eft to Augustes anginne on West-mýnstre wæs. ⁊ þær þa biscop-ricen ⁊ abbod-ricen geaf. ⁊ sette þe on Engle-lande oððe on Normandige buton ealdre ⁊ hýrde. Ðera wæron swa fela swa nan man næs þe gemunde ꝥ æfre ær swa fela togædere gýfene wæron. And æt þes ýlcan sýðe on mang þa oððre þe abbot-rices underfengon. Ernulf þe ær wæs prior on Cant-wara-býrig. feng to þam abbot-rice on Burh. Ðis wæs rihtlice ymb vii. gear þæs þe se cýng Henri cýnedomes on-feng. ⁊ wæs ꝥ an ⁊ feowertigeðe

tiȝeðe ȝear þæs þe Francan þises landes ƿeoldan. Maneȝe sædon þet hi on þam monan þises ȝeares mistlice tacna ȝesaƿon. ⁊ onȝean cynde his leoman ƿexende ⁊ ƿaniende. Þises ȝeares forð-ferdon Mauricius biscop on Lunden. ⁊ Rotbeart abbot on sce. Eadmundes-byriȝ. ⁊ Ricard abbot on Eliȝ. Þises ȝeares eac forðferde se cynȝ Eadȝar on Scotlande Idus Januar. ⁊ fenȝ Alexander his broðer to þam rice sƿa se cynȝ Henri him ȝeuðe:.

An. MCVIII. Her on þisum ȝeare ƿæs se cynȝ Henri to Natiuiteð on West-mynstre. ⁊ to Eastron on Ƿin-ceastre. ⁊ to Pentecosten eft on West-mynstre. ⁊ þær æfter toforan Auȝ. he ferde into Normandiȝ. And se cynȝ of France Philippus forð-ferde Non. Auȝ. ⁊ fenȝ his sunu Loðeƿis to þam rice. ⁊ ƿurdon syððon maneȝe ȝeƿinn betƿux þam cynȝe of France ⁊ þam of Enȝle-lande. þa hƿile þe he on Normandiȝ ƿunode. On þisum ȝeare eac forð-ferd se Arce-biscop Girard of Eoferƿic toforan Pentecosten. ⁊ ƿearð syððan Thomas þær to ȝesett:.

An. MCIX. Her on þison ȝeare ƿæs se cynȝ Henri to Cristes mæssan ⁊ to Eastron on Normandiȝ. ⁊ toforan Pentecosten hider to lande com. ⁊ his hired on West-mynstre heold. Þær ƿurdon þa foreƿearda full ƿorhte. ⁊ þa aðas ȝesƿorene his dohter þam Casere to ȝifene. Þises ȝeares ȝeƿurdon sƿiðe fela þunra. ⁊ þa sƿiðe æȝeslice. ⁊ se Arce-biscop Anselm of Cant-ƿara-byriȝ forð-ferde on þam dæȝe xi. kl. Apr. ⁊ ƿæs se forma Eastær dæȝ on Letania maior:.

An. MCX. On þisum ȝeare heold se cynȝ Henri his hired to Cristes mæssan æt West-mynstre. ⁊ to Eastron he ƿæs æt Mærle-beorȝe. ⁊ to Pentecosten forman siðe his hired on þam niƿan Ƿindlesoran heold. Þises ȝeares send se cynȝ toforan Lænȝtene his dohter mid mæniȝ-fealdan madman ofer sæ. ⁊ hi þam Casere forȝeaf. On þære fiftan nihte on

ci hanc terram gubernarant. Multi dicebant ſe in Luna hoc anno varia ſigna vidiſſe, & contra natura lucem ejus creviſſe & defeciſſe. Hoc anno, deceſſerunt Mauritius Epiſcopus in Lunden, & Rotbeartus abbas in S. Eadmundesbyrig, & Ricardus abbas in Elig. Hoc item anno, [1] deceſſit Eadgarus Rex in Scotia, Idibus Januarii, & capeſſit Alexander ejus frater regnum, quemadmodum Rex Henricus [illud] ei conceſſit.

An. MCVIII. Hoc anno, fuit Rex Henricus ad Natales in Weſtmynſter, & ad Paſcha in Winceaſter, & ad Pentecoſten rurſum in Weſtmynſter: poſtea autem ante Auguſtum tranſiit in Normanniam. Rex etiam Francorum Philippus mortuus eſt Nonis Auguſti, & regnum capeſſit ejus filius Lothewis; atque commiſſa ſunt poſtea multa prælia inter Regem Franciæ & Regem Angliæ, dum hic in Normannia agebat. Hoc item anno, deceſſit Girardus, Archiepiſcopus de Eoferwic, ante Pentecoſten, & fuit poſtea Thomas ibi conſtitutus.

An. MCIX. Hoc anno, fuit Rex Henricus ad Chriſti feſtum & ad Paſcha in Normannia, & ante Pentecoſten hanc in terram venit, ſuamque Curiam in Weſtmynſter tenuit. Ibi erant pactiones confectæ & juramenta præſtita de filia ſua [2] Imperatori [in uxorem] danda. Hoc anno, fuit magna vis tonitruum, valde quidem terribilium; & Archiepiſcopus de Cantwarabyrig Anſealmus deceſſit die XI. Calendarum Aprilis: atque primus dies Paſchatis fuit in Letania majori.

An. MCX. Hoc anno, tenuit Rex Henricus ſuam Curiam ad Chriſti feſtum apud Weſtmynſter, & ad Paſcha fuit apud Mærlebeorge, & ad Pentecoſten prima vice ſuam Curiam in nova Windleſora tenuit. Hoc anno miſit Rex ante Quadrageſimam ſuam filiam cum multis theſauris trans mare, eamque [2] Imperatori [in uxorem] dedit. Quinta nocte Maii men-

1 *Octavo Idus Januarii.* Flor. 2 *Henrico V.*

ſis,

ſis, apparuit Luna veſperi clare fulgens; poſtea autem paullatim ejus lux defecit, adeo ut prima ſtatim nocte in tantum evaneſceret, ut neque lux, neque globus, neque de illa quicquam conſpiceretur; quo in ſtatu manſit fere uſque ad lucem; poſtea autem plena & clare fulgens apparuit: fuit hoc ipſo die ætate quatuordecim noctium. Tota nocte fuit æther valde ſerenus, & ſtellæ in omnibus cœli partibus clare admodum fulgebant; arborum autem fructibus hac nocte gelu plurimum nocuit. Poſtea Junii menſe, conſpecta eſt ſtella in Euro-Aquilone, atque radiavit verſus Lybonotum, in quo ſtatu compluribus noctibus viſa erat, & multa nocte poſtquam altius aſcendiſſet, viſa eſt à tergo verſus Borea-zephyrum inclinare curſum. Hoc anno, terris privati erant Philippus de Brauſe, & Willelmus Mallet, & Willelmus Bainart. Hoc item anno, deceſſit Elias Comes, qui Cenomanniam à Rege Heanrico tenuit, ... & poſt ejus obitum, illam capeſſit Comes de Angeow, eamque contra Regem tenuit. Hic annus fuit valde miſeriarum plenus in hac terra per tributa quæ Rex erogavit in filiæ dotem, & per malas tempeſtates, quæ terræ frugibus multum nocuerunt; atque arborum fructus per totam hanc terram prope omnes interibant. Hoc anno, cœperunt ædificare novum Monaſterium in Ceorteſige.

An. MCXI. Hoc anno, corona ſua non indutus eſt Rex Henricus ſive ad Chriſti Natales, ſive ad Paſcha, ſive ad Pentecoſten. Deinde in Auguſto transfretavit in Normanniam, propter inimicitias quas cum eo ſuſceperant nonnulli confines Franciæ, præſertim vero propter Comitem de Angeou, qui Cenomanniam adverſus eum tenuit; atque cum eo perveniſſet, multæ proditiones, & incendia, & vaſtationes ab utraque parte exercebantur. Hoc anno, deceſſit Rotbertus Comes Flandriæ, & [Comitatum] capeſſit filius ejus Baldewinus.

Maies monðe. ætywde se mona on æfen beorhte scinende. & siððan litlan & litlan his leoht wanode. swa þ he sona nihtes to þam swiðe mid ealle acwanc. þ naðer ne leoht. ne trændel. ne nan þing mid ealle of him wæs gesæwen. & swa þurh-wunode fulneah oð dæg. & syððan full & beorhte scinende ætywde. he wæs þæs ylcan dæges feowertyne nihta eald. Ealle þa niht wæs seo lyft swiðe clene. & þa steorran ofer eall þa heofon swiðe beorhte scinende. & treow-wæstmas wurdon þære nihte þurh forste swiðe for-numene. Þær æfter on Junies monðe ætywde an steorra norðan-eastan. & his leoma stod toforan him on þet suð-west. & þus manega niht wæs gesewen. & furðor nihtes syððan he ufor astah. he wæs gesewen on bæc on þ norð-west gangende. Þises geares wurdon belænde Philippus de Braus. & Willelm Mallet. & Willelm Bainart. Eac þises geares forð-ferde Elias eorl. þe þa Mannie of þam cynge Heanri geheold. & on * cweop". & æfter his forðsiðe feng to se eorl of Angeow. & hi togeanes þam cynge heold. Þis wæs swiðe gedeorfsum gear her on lande þurh gyld þe se cyng nam for his dohter gyfte. & þurh un-gewæderu forhwan eorð-wæstmas wurdon swiðe amyrde. & treow-wæstmas ofer eall þis land forneah eall for-wurdon. Þises geares me began ærost to weorcenne on þam niwan mynstre on Ceortes-ege :·

An. MCXI. On þison geare ne bær se cyng Henri his coronan to Cristes mæssan. ne to Eastron. ne to Pentecosten. And innan August he ferde ofer sæ into Normandig. for un-sehte þe wið him hæfdon sume be þam gemæran of France. & swiðost for þam eorle of Angeow þe þa Mannie togeanes him heold. & siððan he þider ofer com. manega un-ræda & bærnetta. & hergunga hi heom betweonan gedydan. On þison geare forð-ferde se eorl Rotbert of Flandran. & feng his sunu Baldewine þærto. Þises

* *Lectio fortaſſe vitioſa: certè vocabuli ſignificatio me latet.*

geares

geares wæs swiðe lang winter ⁊ hefig time ⁊ strang. ⁊ þurh ꝥ eorð-wæstmas wurdon swiðe amyrde. ⁊ gewearð se mæsta orf-cwealm þe ænig mann mihte gemunan:·

An. MCXII. Eall þis gear wunode se cyng Henri on Normandig for þære unsehte þe he hæfde wið France. ⁊ wið þone eorl of Angeow þe þa Mannie togeanes him heold. And on mang þam þe he þær wæs. he belænde þone eorl of Eureus. ⁊ Willelm Crispin. ⁊ ut of Normandi adraf. ⁊ Philippe de Braus his land ageaf. þe ær wæs belænd. ⁊ Rotbert de Bælesme he let niman. ⁊ on prisune don. Ðis wæs swiðe god gear ⁊ swiðe wæstfull on wudan ⁊ on feldan. ac hit wæs swiðe hefig time ⁊ sorhfull þurh or-mætne man-cwealm:·

An. MCXIII. Her on þison geare wæs se cyng Henri to Natiuiteð ⁊ to Eastron ⁊ to Pentecosten on Normandig. And þær æfter to sumeran he sænde hider to lande Rotbert de Bælesme into þam castele to Wærham. ⁊ him-sylf sona þær æfter hider to lande com:·

An. MCXIV. On þison geare heold se cyng Henri his hired to Natiuiteð on Windlesoran. ⁊ þæs geares syððan he ne heold hired nan oftar. And to middan sumeran he ferde mid fyrde into Wealon. ⁊ þa Wyliscean coman ⁊ wið þone cyng griðedon. ⁊ he let þær inne castelas weorcean. ⁊ þær æfter innan September he for ofer sæ into Normandig. Ðises geares on æfterward Mai wæs gesewen an selcuð steorra mid langan leoman manege niht scinende. Eac on þis ylcan geare wæs swa mycel ebba æghwær anes dæges. swa nan man ær ne gemunde. ⁊ swa ꝥ man ferde ridende ⁊ gangende ofer Tæmese be eastan þære brigge on Lunden. Ðises geares wæron swiðe mycele windas on October monðe. ac he wæs or-mæte mycel on þa niht Octab. sancti Martini. ⁊ ꝥ gehwær on wudan ⁊ on tunan gecydde. Eac

Hujus anni tempestas hyemalis fuit longa, gravis, & dura; quæ quidem terræ frugibus plurimum nocuit: fuit item major pecudum lues quam ullus unquam meminerit.

An. MCXII. Totum hunc annum agebat Rex Henricus in Normannia propter inimicitias quæ sibi erant cum Francia, & cum Comite de Angeou, qui Cenomanniam contra eum defendit. Dum ibi commorabatur, possessionibus privabat Comitem de Eureus, ac Willelmum Crispin, & è Normannia expulit; Philippo autem de Braus qui antea fuerat terris privatus, eas reddidit: & Rotbertum de Bælesme prehendi permisit, & in carcerem conjici. Hic annus insigniter abundabat frugibus agrorum & arborum; valde autem gravis & luctuosus erat propter gravissimam pestilentiam.

An. MCXIII. Hoc anno, fuit Rex Henricus, ad Natales, & ad Pascha, & ad Pentecosten, in Normannia. Postea in æstate, mittebat hanc in terram Rotbertum de Bælesme, in castellum de Wærham; atque ipse [1] non multo post hanc in terram venit.

An. MCXIV. Hoc anno, tenuit Rex Henricus suam Curiam ad Natales in Windlesora; neque rursum hoc anno tenuit Curiam. Ad medium æstatis profectus est cum exercitu in Walliam, Wallique venientes cum Rege fœdus fecerunt, atque is permisit inibi castella ædificari; posteaque in Septembri transfretavit in Normanniam. Hoc anno, sub finem [mensis] Maii, conspecta erat insolita quædam stella cum longis radiis, multas noctes fulgens. Hoc item ipso anno, tantus fuit ubique aquarum defectus quodam die, quantum nullus unquam meminerit, adeo ut equites & pedites transirent Tamesin ab Orientali parte pontis in Lunden. Hoc anno, fuerunt venti admodum vehementes in Octobris mense, verum immoderati plane in Octavis sancti Martini noctu, quod undique sylvæ atque oppida indicabant. Hoc

1 *Mense Julio.* Flor.

item anno, Rex [1] dedit Archiepiſcopatum in Cantwarabyrig Radulpho, qui fuit prius Epiſcopus in Hrofeceaſter: & Archiepiſcopo in Eoferwic Thomæ [2] mortuo [3] ſucceſſit Turſteinus, qui fuit prius Regis capellanus. Sub hoc tempus ivit Rex verſus mare, & transfretare ſtatuit; verum adverſa tempeſtate impeditus erat: miſit interim literas ad Abbatem de Burh Ernulfum, & juſſit eum celeriter ad ſe venire, propterea quod vellet narrare rem ei gratam. Cum eo perveniſſet, coëgit illum ſuſcipere Epiſcopatum de Hrofceaſter, & una cum Rege, Archiepiſcopi, & Epiſcopi, & tota nobilitas in Anglorum terra: is autem diu recuſavit, ſed fruſtra; Rex enim juſſit Archiepiſcopum illum deducere ad Cantwarabyrig, & invitum conſecrare in Epiſcopum. Hoc factum eſt in oppido quod appellatur Burne, XVII. kal. Octobris. Cum Monachi de Burch hoc audiviſſent, tam mœſti facti ſunt quam antea nunquam; propterea quod is erat vir admodum bonus & mitis, atque multum boni fecit tum domi tum foris, dum ibi vitam agebat. Deus Omnipotens ſemper habitet cum eo. Statim poſtea dedit Rex Abbatiam cuidam Monacho de Sæis, Johanni nomine, rogatu Archiepiſcopi de Cantwarbyrig. Non multo poſt miſerunt eum Romam Rex & Archiepiſcopus de Cantwarabyrig ad Archiepiſcopi Pallium petendum, Monachum item cum illo, Warnerum nomine, & Archidiaconum Johannem, Archiepiſcopi nepotem; quibus res ibi proſpere ceſſerunt. Hoc factum eſt die XI. Octobris, in oppido quod vocatur Rugenore; & eodem ipſo die Rex navim conſcendit in Porteſmutha.

on þisum geare se cyng geaf ꝥ Arcebiscop-rice on Cant-wara-byrig Raulfe. se wæs æror biscop on Hrofe-ceastre. ⁊ se Arce-biscop on Eoferwic Thomas forðferde ⁊ feng Turstein þærto. se wæs æror þæs cynges capelein. On þas ylcan tyme ferde se cyng toweard þone sæ. ⁊ ofer wolde. ac wæder him lætte. þa hwile þa sende he his writ æfter þone abbot Ernulf of Burh. ⁊ bebead him ꝥ he efeostlice scolde to him cuman. forði ꝥ he wolde sprecon mid him dærne spræce. Ða he to him com. þa neodde he him to þam biscoprice of Hrofe-ceastre. ⁊ þa Arce-biscopes ⁊ biscopes ⁊ ꝥ dugeð ꝥ wæs on Engla lande forð mid se cyng. ⁊ he lange wið-stod. ac hit ne for-heol naht. ⁊ se cyng þa bebead þone Arce-biscop ꝥ he sceolde him læden to Cant-wara-byrig. ⁊ bletson him to biscop wolde he nolde he. Ðis wæs don on þære tuna þa man cleopad Burne. ꝥ wæs þes dæges XVII. kal. Octob. Ða þe munecas of Burch hit herdon sægen. þa wæron hi swa sari swa hi næfre ær ne wæron. forði ꝥ he wæs swiðe god ⁊ softe man. ⁊ dyde mycel to gode wiðinnan ⁊ wiðutan þa hwile þe he þær wunode. God ælmihtig wunie æfre mid him. Ða sona þær æfter þa geaf se cyng þone abbot-rice an munec of Sæis Johan wæs gehaten. þurh þæs Arce-b. gearnunge of Cant-war-byrig. And sona þær æfter sende se cyng him ⁊ se Arce-biscop of Cant-war-byrig to Rome æfter þæs Ærceb. Pallium. ⁊ an munec mid him Warner wæs gehaten. ⁊ þone ærce-diæcne Johan þæs Ærcebiscopes neafe. ⁊ hi þær well spæddon. Ðis wæs don þes dæges XI. kal. Octob. on þone tuna þe man cleopað Rugenore. ⁊ þæs ylces dæges eode se cyng on scipa on Portes-muðe:·

An. MCXV. Hoc anno, fuit Rex Henricus ad Natales in Normannia; & dum ibi commoratus eſt, coëgit omnes ſummos viros in Normannia præſtare homagium & juramenta fidelitatis filio ſuo Willelmo,

An. MCXV. Her wæs se cyng Henri to Natiuiteð on Normandig. ⁊ on mang þam þe he þær wæs. he dyde ꝥ ealle þa heafod mæn on Normandig dydon man-ræden ⁊ hold-aðas his sunu Willelme þe he

1 VI. *Cal. Maii, die Dominica.* Flor. 2 VI. *Cal. Maii, feria tertia.* Flor. 3 *Die Aſſumptionis ſanctæ Mariæ.* Flor.

be

be his cwene hæfde. ⁊ æfter þan syððan innon Julies monðe hider into lande com. Þises geares wæs swa strang winter mid snawe ⁊ mid forste. swa nan man þe þa lifode ær þan nan strengre ne gemunde. ⁊ wearð þurh þ un-gemæte orf-cwealm. On þison geare sende se papa Paschalis Raulfe Arceb. on Cant-wara-byrig pallium hider to lande. ⁊ he his onfeng mid mycelan wurðscipe æt his Arce-stole on Cant-wara-byrig. Hine brohte Ansealm abbot of Rome. se wæs nefa Ansealmes Æerceb. ⁊ se abb. Johan. of Burh :·

An. MCXVI. On þison geare wæs se cyng Henri to Natiuiteð æt sce. Albane. ⁊ þær let þ mynster halgian. ⁊ to Eastron on Wudiham. And wes eac þyses geares swiðe hefig tyme winter ⁊ strang ⁊ lang. wið orf ⁊ wið ealle þing. And se cyng æfter Eastron sona ferde ofer sæ into Normandig. ⁊ wurdon manega unrada ⁊ ræfunga and castelas genumene betwux France ⁊ Normandig. Mæst þis unsehte wæs forðan þe se cyng Henri fylste his nefan þam eorle Tædbalde de Blais. þe þa wyrre hæfde togeanes his hlaforde þam cynge of France Loðewis. Þis wæs swiðe geswincfull gear ⁊ byrstfull on eorð-wæstman þurh þa ormæte reinas þe coman sona onforan August. ⁊ swiðe gedrehton ⁊ geswencton þe git þe com Candel-mæssan. Eac þis gear wæs swa[a] gæsne on mæstene″. swa þ on eallon þison lande ne eac on Wealon ne gehyrde me of nanan segcean. Þis land ⁊ þas leodan wurdon eac þises geares oftrædlice sare geswencte þurh þa gyld þe se cyng nam. ægðer ge binnan burgan ⁊ butan. On þisum ylcan geare bærnde eall þ mynstre of Burh. ⁊ eallæ þa husas butan se Captel-hus ⁊ se Slæperne. ⁊ þær to eac bærnde eall þa mæste dæl of þa tuna. Eall þis belamp on an frig-dæg. þ wæs II. Non. Augt. :·

quem ex Regina sua susceperat; quo facto, postea in Julii mense hanc in terram revertebatur. Hoc anno, adeo rigebat hyems nivibus & pruinis, ut nullus qui tunc vixit, durioris unquam hyemis meminerit: hinc autem facta est magna pecorum lues. Hoc anno, misit Papa Paschalis Radulpho, Archiepiscopo in Cantwarabyrig, Pallium hanc in terram, quod ille suscepit cum magno honore apud sedem suam Archiepiscopalem in Cantwarabyrig *. Hoc attulit Ansealmus Abbas de Roma (qui fuit nepos Ansealmi Archiepiscopi) & Johannes Abbas de Burh.

An. MCXVI. Hoc anno, fuit Rex Henricus ad Natales apud S. Albane, & ibi permisit Monasterium istud consecrari; atque ad Pascha apud Wudiham. Hoc item anno hyems valde fera, & dura diu mansit; [nociva] item pecori & rebus omnibus. Rex post Pascha transfretavit in Normanniam, & factæ erant multæ seditiones ac latrocinia, captaque erant [multa] castella inter Franciam & Normanniam. Orta est maxima hæc discordia, propterea quod Rex Henricus auxiliatus est suo nepoti Tædbaldo, Comiti de Blais, qui habuit bellum susceptum cum Domino suo, Rege Franciæ Ludovico. Hic fuit valde miserabilis annus, & nocivus terræ frugibus per immodicas pluvias, quæ incæperunt sub initium Augusti, & [gentem] valde vexarunt & afflixerunt usque ad festum Candelarum. Fuit etiam hic annus ita................, ut non audierim sive in tota hac terra sive in Wallia reperta fuisse. Hæc terra & hic populus erant hoc anno frequenter graviterque oppressi tributis quæ Rex exegit tum intra burgos tum extra. Hoc ipso anno, conflagravit totum Monasterium de Burh, & omnia ædificia præter Capitulum & Dormitorium: fuit etiam igni incensa maxima pars oppidi. Totum hoc contigit die quodam Veneris, qui fuit II. Non. Augusti.

---

a *Harum vocum significationem ignoro.*

* v. *Calend. Julii, die Dominica.* Flor.

An. MCXVII. Totum hunc annum agebat Rex Henricus in Normannia, ob animum hostilem Regis Franciæ, & reliquorum vicinorum. Postea in æstate venit Rex Franciæ, & cum illo Comes Flandriæ, cum exercitu in Normanniam, & ibi unam noctem commorati, mane absque prælio revertebantur. Normannia autem fuit magnopere oppressa tributis, & copiis quas Rex eo adversus [hostes] coëgerat. Hæc etiam natio iisdem, nempe compluribus tributis, erat vehementer afflicta. Hoc item anno, kal. Decembris noctu, fuit immoderata tempestas, nempe tonitrua, & fulgura, & nimbi, & grando. Tertio item Idus Decembris noctu, visa est Luna magna parte noctis tota sanguine suffusa; & postea fuit obscurata. Septimo etiam Calend. Januarii noctu, fuit cœlum valde rubens visum, tanquam incendio conflagrasset. In Octavis sancti Johannis Evangelistæ fuit magnus terræ motus in Lumbardige, qui multa Monasteria, & turres, & domos dejecit, & multum damni hominibus intulit. Hic annus fuit frugibus parum locuples, propter pluvias quæ toto pene hoc anno nunquam cessarunt. Gilebertus item, Abbas de Westmynster, decessit VIII. Idus Decembris; & Farits, Abbas de Abbandune, VII. Calend. Martii. Hoc ipso anno . . . .
. . . .

An. MCXVII. Eall þis gear ƿunode se cyng Henri on Normandig. for þes cinges un-sehte of France 7 his oðra nehhebura. And þa to þan sumeran com se cyng of France 7 se eorl of Flandra mid him mid ferde into Normandig. 7 ane niht þær inne ƿuneden. 7 on morgen butan gefeohte ongean ferden. And Normandig wearð swiðe gedreht ægðer ge þurh gyld ge þurh ferde þe se cyng Henri þær ongean gaderode. Eac þeos þeode þurh þis ylce. þurh manigfealde gyld. wearð swiðe gespenct. Þises geares eac on þære nihte kl. Decembris ƿurdon ormætlica ƿedera mid þunre. 7 lihtinge. 7 reine. 7 hagole. And on þære nihte III. Idus Decembris. wearð se mona lange nihtes swylce he eall blodig ƿære. 7 syððan aþistrode. Eac on þære nihte XVII. kl. Janr. ƿæs seo heofon swyðe read gesepen. swylce hit byrne ƿære. And on Octab. sci. Johannis Euangelistæ ƿæs seo mycele eorð-byfung on Lumbardige. for hƿan manega mynstras 7 turas 7 huses gefeollon. 7 mycelne hearm on mannan gedydon. Þis ƿæs swiðe byrstful gear on corne. þurh þa renas þe forneh ealles geares ne geswicon. And se abbot Gilebert of Ƿest-mynstre forð-ferde VIII. Idus Decembris. 7 Faritz abbot of Abbandune VII. kl. Martii. And on þisum ylcan geare . . . .
. . . .

An. MCXVIII. Totum hoc annum agebat Rex Henricus in Normannia propter bellum [contra se susceptum] à Rege Franciæ, & Comite de Angeou, & Comite de Flandria. Comes autem de Flandria fuit in Normannia vulneratus, atque ita vulneratus in Flandriam profectus est. Hoc bello Rex vehementer afflictabatur, & multum disperdidit tum pecuniarum tum terrarum: verum maxime eum vexabant proprii milites, qui ab eo frequenter defecerunt, eumque prodiderunt; & ad hostes conversi, iis Regis incommodo perfide sua castella dediderunt. Totum hoc carè constitit Anglorum terræ, propter varia tributa à quibus toto hoc anno nunquam cessatum est. Hoc anno, in hebdomada Theophaniæ, fuit quodam [die] vesperi magna vis fulgurum, quæ

An. MCXVIII. Her eall þis gear ƿunode se cyng Henri on Normandig for þes cynges ƿyrre of France. and þæs eorles of Angeoƿ. 7 þæs eorles of Flandran. And se eorl of Flandra ƿarð innan Normandig gewundod. 7 swa gewunden into Flandran for. Þurh þirra un-sehte wearð se cyng swiðe gedreht. 7 mycel for-lear ægðer ge on feoh 7 eac on lande. 7 mæst hine drehton his agene men þe him gelome fram bugon 7 swicon. 7 to his feondan cyrdon. 7 heom to þæs cynges hearme 7 swicdome heora castelas ageafon. Eall þis swiðe gebohte Engla land þurh þa mænig-fealdlice gyld þe ealles þises geares ne geswicon. On þison geare. on þære ƿucon Ðeophanie. ƿæs anes æfenes swyðe mycel lihtinge. 7 ungemetlice

gemetlice slæge þær æfter. And seo cƿen Mahald forð-ferde on Ƿest-mynstre þæs dæges kl. Mai. ⁊ þær ƿæs bebyrged. And se eorl Rotbert of Mellent þises geares eac forð-ferde. Eac on þison geare to sce. Thomas mæsse. ƿæs sƿa sƿiðe ungemetlice mycel ƿind þ nan man þe þa lifode nænne maran ne gemunde. ⁊ þ ƿæs æghƿær gesene. ægðer ge on husan. ⁊ eac on treoƿan. Ðises geares eac forð-ferde se Papa Paschalis. ⁊ feng Johan of Gaitan to þam Papdome þam ƿæs oðer nama Gelasius :·

An. MCXIX. Ðis gear eall ƿunode se cyng Henri on Normandig. ⁊ þæt ƿæs þurh þæs cynges ƿyrre of France. ⁊ eac his agenra manna þe him mid sƿicdome fram ƿæron mid abuton oft-rædlice sƿiðe gedreht. oððet þa tƿegen cyngas innan Normandige mid heoran folcan coman togædere. Ðær ƿearð seo cyng of France aflymed. ⁊ ealle his betste mæn genumene. ⁊ syððan þæs cynges mæn Heanriges manega him to gebugen ⁊ ƿið hine acordedan. þe æror mid heora castelan him togeanes ƿæron. ⁊ sume þa castelas he mid strengþe genam. Ðises geares ferde Ƿillelm. þæs cynges sunu Heanriges ⁊ þære cƿen Mahalde. into Normandige to his fæder. ⁊ þær ƿearð him for-gifen ⁊ to ƿife beƿeddod þæs eorles dohter of Angeou. On sce. Michaeles mæsse æfen ƿæs mycel eorð-bifung on suman steodan her on lande. þeah sƿiðost on Glope-ceastre-scire. ⁊ on Ƿigre-ceastre-scire. On þis ylcan geare forð-ferde se Papa Gelasius on þas halfe þære muntan. ⁊ ƿæs on Clunig bebyrged. ⁊ æfter him se Arce-biscop of Uiana ƿearð to Papan gecoren. þam ƿearð nama Calixtus. Se syððan to sce. Lucas mæssan Euangelista com into France to Ræms ⁊ þær heold Concilium. ⁊ se Arcebiscop Turstein of Eoferƿic þyder ferde. ⁊ forði þe he togeanes rihte. ⁊ togeanes þam Arce-stole on Cant-ƿara-byrig. ⁊ togeanes þæs cynges ƿillan his had

cædes vastas effecit. Regina item Mahald decessit in Westmynster, Calendis Maii, & ibi fuit sepulta. Rotbertus etiam Comes de Mellent hoc anno decessit. Hoc anno, ad sancti Thomæ festum, fuerunt venti ita immoderati, ut nullus qui tunc vivebat vehementiores meminerit; cui indicio erant in omnibus locis domus, etiamque arbores. Hoc item anno*, decessit Papa Paschalis, & capessit Papatum Johannes de Gaitan, cui aliud nomen erat Gelasius.

An. MCXIX. Totum hunc annum consumpsit Rex Henricus in Normannia, quod [ab eo] factum est propter bella [sibi illata] à Rege Franciæ, etiamque à suis militibus, qui ab eo perfidiose deficientes, illum vehementer vexarunt; donec duo Reges in Normannia cum suis copiis [prælio] convenissent. Ibi fuit Rex Franciæ fugatus, & omnes milites præstantissimi capti; posteaque Regis Heanrici servi complures ad officium redibant eique conciliabantur, qui antea sua castella adversus illum tenuerunt: nonnulla item castella vi cepit. Hoc anno, ivit Willelmus, filius Regis Heanrigi & Reginæ Mahaldis, in Normanniam ad patrem; atque ibi ei data est & matrimonio juncta filia Comitis de Angeou. In sancti Michaelis festo, vesperi, fuit magnus terræ motus in quibusdam partibus hujus terræ, præsertim vero in Gloweceasterscira, & in Wigreceasterscira. Hoc ipso anno, decessit Papa Gelasius ab hac parte [1] montium, fuitque in Clunig sepultus; & post eum Archiepiscopus de Viana fuit in Papam electus, cui nomen erat Calixtus. Hic postea ad sancti Lucæ Evangelistæ festum, venit in Franciam ad Ræms, & ibi instituit Concilium †; eoque Archiepiscopus Eboracensis Tursteinus profectus est; atque quoniam contra jus, & contra Archiepiscopalem sedem in Cantwarabyrig, & contra Regis voluntatem ordinationem suam à

* XIV. *Calend. Februarii.* Florentii Continuator. 1 *Alpium.* † XIII. *Cal. Novembris.*

Papa

Papa ſuſcepit, ei interdixit Rex reditu in Anglorum terram: adeoque is Archiepiſcopatu privatus cum Papa verſus Romam ivit. Hoc anno, periit Baldewinus Comes Flandriæ iſto vulnere quod in Normannia accepit; & poſt eum capeſſit regnum Carolus ejus patruelis, qui fuit filius Canuti, ſancti illius Regis Denmarciæ.

An. MCXX. Hoc anno, firmata erat pax inter Reges Angliæ & Franciæ: & poſt eorum concordiam fœdus feribant omnes Heanrigi Regis milites cum illo in Normannia; etiamque Comites Flandriæ & de Puntiw. Poſt hæc, diſpoſuit Rex Henrigus ſua caſtella ac terras in Normannia ex ſua voluntate, adeoque ante Adventum hanc in terram revertebatur. In eo autem itinere fuerunt ſubmerſi Regis duo filii, Willelmus & Ricardus, atque Ricardus Comes de Ceaſter, & Ottuel ejus frater, & quamplurimi de Regis familia, diſpenſatores, cubicularii, pincernæ, aliique miniſtri; ac cum illis magna multitudo cujuſvis generis hominum. Eorum mors fuit cognatis duas ob cauſſas acerba, tum quod tam ſubito vitam amiſerint, tum etiam quod ex iis paucorum corpora ubivis poſtea inventa erant. Hoc anno, radiavit ingens lux in ſepulchrum Domini in Hieroſolymis duabus vicibus, prima ad Paſcha, ſecunda ad Aſſumptionem ſanctæ Mariæ; quemadmodum viri fide digni aſſeverabant qui inde venerunt. Turſteinus item Archiepiſcopus de Eoforwic fuit per Papam Regi conciliatus; & hanc in terram reverſus*, in Epiſcopatum reſtituebatur, etſi iſti rei Archiepiſcopus de Cantwarabyrig obfirmate reſiſteret.

An. MCXXI. Hoc anno, fuit Rex Henricus ad Chriſti feſtum in Bramtune; & poſtea ante Candelarum feſtum, in Windleſora ei in uxorem data eſt [1] Athelis, quæ

æt þam Papan under-feng. him ƿiðcƿæð se cyng ælces gean-fares to Engla lande. ⁊ he þus his Arce-biscop-rices þærnode. ⁊ mid þam Papan towardes Rome for. Eac on þison geare forð-ferde se eorl Baldeƿine of Flandran of þam ƿundan þe he innan Normandige gefeng. ⁊ æfter him feng Carl his faða sunu to þam rice se ƿæs Cnutes sunu þæs haligan cynges of Denmarcan :·

An. MCXX. Ðises geares ƿurdon sehte seo cyng of Engle-lande ⁊ se of France. ⁊ æfter heora sehte acordedan ealle þæs cynges Heanriges agene mæn ƿið hine innan Normandige. ⁊ se eorl of Flandran ⁊ se of Puntiƿ. Syððan her æfter sætte se cyng Henrig his castelas ⁊ his land on Normandi æfter his ƿillan. ⁊ sƿa toforan Aduent hider to lande for. And on þam fare ƿurdon [a] adruncene þæs cynges tƿegen sunan Ƿillelm ⁊ Ricard. ⁊ Ricard eorl of Ceastre. ⁊ Ottuel his broðor. ⁊ sƿiðe manega of þæs cynges hired. stiƿardas. ⁊ burðenas. ⁊ byrlas. ⁊ of mystlicean ƿican. and ungerim sƿiðe ænlices folces forð mid. Ðyssa deað ƿæs heora freondan tƿy-fealdlic sár. an ꝥ hi sƿa færlice þises lifes losedan. oðer ꝥ feaƿa heora lichaman ahƿær syððan fundena ƿæron. Ðises geares com þet leoht to Sepulchrum Domini innan Ierusalem tƿiges. ænes to Eastron. ⁊ oðre siðe to Assumptio sce. Marie. sƿa sƿa geleaffulle sædon þe þanon coman. An se Arce-biscop Turstein of Eoferƿic ƿearð þurh þone Papan ƿið þone cyng acordad and hider to lande com. and his biscop-rices on-feng. þeah hit þam Arce-biscope of Cant-ƿara-byrig sƿiðe un-geƿille ƿære :·

An. MCXXI. Her ƿæs se cyng Henri to Cristes mæssan on Bramtune. ⁊ þær-æfter to-foran Candel-mæssan on Ƿindlesoran him to ƿife forgyfen Aðelis ⁊

a l. adruncene.

* 2. *Nonas Januarii.* Flor. 1 *Atheleida.* Flor.

siððan

siððan to cƿene gehalgod. seo ƿæs þær here-togan dohtor of [a]Luuain. And se mona aþystrode on þære nihte None Aprilis. ⁊ ƿæs XIV. luna. And se cyng ƿæs to Eastran on Beorclea. ⁊ þæræfter to Pentecosten he heold mycelne hyred on Ƿest-mynstre. ⁊ syððan þæs sumeres mid fyrde into Ƿealan for. ⁊ þa Ƿylisccean him ongean coman. ⁊ æfter þes cynges ƿillan hi ƿið hine acordedan. Ðises geares com se eorl of Angeow fram Ierusalem into his lande. ⁊ syððan hider to lande sende. ⁊ his dohter let feccean. seo ƿæs Ƿillelme þes cynges sune æror to ƿife for-gyfan. And on þære nihte uigilia Natalis Domini ƿæs sƿiðe mycel ƿind ofer eall þis land. ⁊ þet ƿearð on manegan þingan sƿiðe gesene:·

An. MCXXII. On þis geare ƿæs se cyng Heanri on Cristes mæssan on Norht-ƿic. ⁊ on Pasches he ƿeas on Norht-hamtune. And on þone Lenten tyde þær toforen forbearnn se burch on Gleaƿe-ceastre. þa hƿile þe þa munecas sungen þære messe. ⁊ se dæcne hafde on-gunnan þone God-spell Prætereiens Iesus. þa com se fyr on ufenƿeard þone stepel ⁊ for-bearnde ealle þe mynstre. ⁊ ealle þa gersumes þe þær binnen ƿæron. forutan feaƿe bec. ⁊ III. messehakeles. þet ƿes þes dæies VIII. Idus Mart. And þær æfter þe Tiƿesdæi æfter Palmes Sunendæi ƿæs sƿiðe mycel ƿind on ꝥ dæi XI. kł. Apr. þær æfter comen feale tacne ƿide hƿear on Engle-land. ⁊ feole dƿild ƿearen geseogen ⁊ geheord. And þes niht VIII. kł. Aug. ƿæs sƿiðe micel eorð-dyne ofer eall Sumer-sete-scire. ⁊ on Gleaƿe-ceastre-scire. Siððon on þæs dæi VI. Idus Sept. þet ƿæs on sce. Marie mæsse-dæi. þa ƿearð sƿiðe micel ƿind fram þa undern-dæies to þa sƿarte nihte. Ðeos ilce geares forð-ferde Raulf seo Arcebiscop of Cant-ƿara-byrig. ꝥ ƿæs on þæs dæies XIII. kł. Nouemb. Ðær æfter ƿæron

postea in Reginam fuit consecrata: erat autem illa filia Ducis de [1]Luvain. Luna item obscurata est noctu Nonis Aprilis: fuit ea XIV. Luna. Rex erat ad Pascha in Beorclea; & postea ad Pentecosten tenuit magnam Curiam in Westmynster, ac deinde hac æstate cum exercitu in Walliam profectus est; Walli autem obviam venientes, ex Regis voluntate cum illo fœdus percusserunt. Hoc anno, revertebatur Comes de Angeou ab Hierosolymis in suam terram; & postea in hanc terram mittens, filiam suam permisit accersi, quæ fuerat Willelmo Regis filio antea in uxorem data. In vigiliis item Natalis Domini noctu, fuit vehemens ventus per totam hanc terram, cujus indicia in multis rebus conspecta erant.

An. MCXXII. Hoc anno, fuit Rex Heanricus in Christi festo in Norhtwic, & in Paschate fuit in Norhthamtune. In Quadragesima autem præcedente conflagravit Monasterium in Gleaweceaster: cum enim Monachi cantabant Missam, & Diaconus incœpisset Evangelium Præteriens Jesus, missus est ignis desuper in turrim, qui incendit totum Monasterium, omnesque thesauros quotquot in eo erant, præter paucos libros, & tres vestes Sacerdotales. Hoc factum est [2]VIII. Idus Martii. Deinde die Martis post Palmarum feriam fuit ventus valde vehemens XI. Calend. Aprilis; quem insecuta sunt multa signa ubique in Anglia; multa item spectra erant visa & audita. Die VIII. Calend. Aug. noctu, fuit terræ motus valde magnus per totam Sumersetesciram, & in Gleawecestersscira. Post hæc, VI. Idus Septembris, scilicet in sanctæ Mariæ festo, fuit ventus horribilis à nona hora matutina ad noctis caliginem. Hoc ipso anno, decessit Radulphus, Archiepiscopus de Cantwarabyrig, scilicet in die [3]XIII. Calend. Novembris. Post hæc, fuerunt

---

a *f. legendum* Loƿain.

1 *Lotharinga*. Flor. 2 VII. Flor. 3 XIV. Flor.

multi

multi nautæ ſuper mare ac flumina, qui dicebant ſe vidiſſe in Euroaquilone ignem magnum & latum prope terram, atque eum creviſſe in longitudinem ad nubem; nubem autem diviſam in quatuor partes ei reſtitiſſe, quaſi voluiſſet extinguere: nihilo tamen minus ignem creviſſe in altitudinem ad cœlum. Ignem hunc [primum] conſpexerunt in diluculo, qui duravit uſque ad claram lucem, die VII. Idus Decembris.

An. MCXXIII. Hoc anno, fuit Rex Henricus in Chriſti feſto apud Duneſtaple, quo ad eum venerunt nuncii Comitis de Angeou; & inde ivit ad Wudeſtoke, atque ejus Epiſcopi totaque Curia cum illo. Poſtea contigit quodam die Mercurii, ſcilicet IV. Idus Januarii, Regem equitare in ferarum ſaltu, Rogerum item Epiſcopum de Seresbyrig ab uno ejus latere, & Rotbertum Bloet Epiſcopum de Lincoln ab altero latere: equitantes autem colloquebantur. Tunc conſedit Epiſcopus de Lincoln, & dicebat Regi, Domine Rex, morior: Rex autem deſcendens ex equo, complectebatur eum brachiis ſuis, & permiſit efferri ad hoſpitium, ubi ſtatim mortuus eſt; atque deportabant eum ad Lincoln cum magno honore, ſepelibantque ante ſanctæ Mariæ altare: eum ſepelivit Epiſcopus de Ceaſter, Rotbertus Pecceth appellatus. Statim poſt hæc, miſit Rex ſuas literas per totam Anglorum terram, & juſſit ſuos Epiſcopos, & ſuos Abbates, & ſuos Thanos omnes ipſi obviam venire ad Procerum Concilium, in Candelarum die feſto, ad Gleawceaſter; quod ab iis factum. Quum eo conveniſſent, juſſit Rex illos eligere ſibi Archiepiſcopum ad Cantwarabyrig quemcunque vellent, [pollicitus] ſe illud confirmaturum. Tunc collocuti ſunt Epiſcopi inter ſe, & dixerunt ſe nunquam iterum ſibi præfectum velle ordinis Monachici virum in Archiepiſcopum, adeoque omnes iverunt unanimiter ad Regem, & rogarunt ut ſibi liceret eligere ex Clericis quemcunque vellent in Archiepiſcopum; quod Rex illis conceſſit. Hoc olim effectum fuerat per Epiſcopum de Seresbyrig, & per

feole scip-men on sæ. ⁊ on wæter. ⁊ sædon ꝥ hi sægon on norð-east fyr micel ⁊ brad wið þone eorðe. ⁊ weax on lengþe up on an to þam wolcne. and se wolcne un-dide on feoþer healfe. ⁊ faht þær togeanes. swilc hit scolde á cwencen. ⁊ se fyr weax na þa ma up to þe heouene. Ðæt fyr hi seagon in ðe dæi-rime and læste swa lange ꝥ hit wæs liht ofer eall þet wæs þæs dæies VII. Idus Decemb.:·

An. MCXXIII. On þyssum geare wæs se king Henri on Cristes tide æt Dunestaple. ⁊ þær comen þes eorles sandesmen of Angeow to him. ⁊ þeonen he ferde to Wudestoke. ⁊ his biscopes ⁊ his hird eall mid him. Ða tidde hit on an Wodnesda. þet wæs on IV. Idus Januar. ꝥ se king rad in his der-fald. ⁊ se biscop Roger of Seres-byrig on an half him. ⁊ se biscop Rotbert Bloet of Lincolne on oþer half him. and riden þær spreccende. Ða sæh dune se biscop of Lincolne ⁊ seide to þam kyng. Laferd kyng ic swelte. ⁊ se kyng alihte dune of his hors. ⁊ alehte hine betwux his earmes. and let hine beran ham to his inne. ⁊ wearð þa sone dead. ⁊ man ferode hine to Lincolne mid micel wurðscipe. ⁊ bebyrigde hine toforen sce. Marie wefod. ⁊ hine bebyrigde se biscop of Ceastre Rotbert Pecceð wæs gehaten. Ða sona þær æfter sende se kyng hise write ofer eall Engla lande. ⁊ bed hise biscopes ⁊ hise abbates ⁊ hise þeignes ealle þet hi scolden cumen to his gewitene mot on Candel-messe deig to Gleap-ceastre him togeanes. ⁊ hi swa diden. Ða hi wæran þær gegaderod. þa bed se cyng heom þæt hi scoldon cesen hem Ærce-biscop to Cant-wara-byrig swa hwam swa swa hi woldon. ⁊ he hem hit wolde tyþian. Ða spræcon þa biscopas hem betwenan. ⁊ sæden þæt hi næfre mare ne wolden hafen munec-hades-man to Erce-biscop ofer hem. ac ieden ealle samodlice to þone kyng ⁊ ieornden ꝥ hi mosten cesen of clerc-hades-man swa hwam swa swa hi wolden to Ercebiscop. ⁊ se kyng hit hem tidde. Ðis wæs eall ear gedon þurh se biscop of Seres-byrig.

byrig. ⁊ þurh se biscop of Lincolne ær he wære dead. forði þet næfre ne luueden hi munece regol. ac wæron æfre togeanes munecas ⁊ here regol. And se prior ⁊ se munecas of Cant-wara-byrig. ⁊ ealle þa oðre þe þær wæron munec-hades-men hit wið-cwæðen fulle twa dagas. ac hit naht ne beheld. for se biscop of Særes-byrig wæs strang ⁊ wealde eall Engle-land. ⁊ wæs þær togeanes eall ꝥ he mihte ⁊ cuðe. Ða curen hi an clerc Willelm of Curboil wæs gehaten. he wæs canonie of an mynstre Cice hatte. ⁊ brohten him toforen se kyng. ⁊ se kyng him geaf þone Ærce-biscop-rice. ⁊ ealle þa biscopas him under-fengen. him wið-cwæðen munecas ⁊ eorles. ⁊ þeignes ealle mest þe þær wæron. On þa ilca tyma ferden þes eorles sandes-men mid unræhte fram kyng. na of his gyfe naht ne rohton. On þa ilca tyma com an Legat of Rome Henri wæs gehaten. he wæs abbot of sce. Johs. mynstre of Anieli. and he com æfter þe Rome-scot. ⁊ he sæde þone cyng ꝥ hit wæs togeanes riht ꝥ man scolde setten clerc ofer munecas. ⁊ swa swa hi hæfden coren Ærce-biscop æror in here capitele æfter rihte. ac se cyng hit nolde un-don. for þes biscop luuen of Særes-byrig. Ða ferde se Ærce-biscop sone þær æfter to Cant-wara-byrig. ⁊ wæs þær under-fangan þeh hit wære here un-þances. ⁊ was þære sone gebletsod to biscop fram se biscop of Lundene. ⁊ se biscop Ernulf of Roue-ceastre. ⁊ se biscop Willelm Gifard of Win-ceastre. ⁊ se biscop Bernard of Wales. ⁊ se biscop Roger of Seares-byrig. Ða sone in þe Lenten ferde se Ærce-biscop to Rome æfter his Pallium. ⁊ mid him ferde se biscop Bernard of Wales. ⁊ Sefred abbot of Gleasting-byrig. ⁊ Anselm abbot of s. Ædmund. ⁊ Johan ærce-dæcne of Cant-wara-byrig. and Gifard wæs þes kinges hird-clerc. On þa ilca tima ferde se Ærce-biscop Þurstan of Eoferwic to Rome þurh ðes Papes hese. and com ðider ðre

Episcopum de Lincoln prius quam mortem obibat, propterea quod nunquam probarent Monachorum Regulas, sed semper adversati sint Monachis & eorum Regulis. Prior autem & Monachi de Cantwarabyrig, omnesque alii Monachici ordinis viri qui ibi fuerunt, illud oppugnarunt integrum biduum, verum nihil profecerunt; fuit enim Episcopus de Særesbyrig potens, & gubernavit totam Angliam, seque iis opposuit quantum posset ac valeret. Tunc elegerunt quendam Clericum, Willelmum de Curboil nomine, qui fuit Canonicus cujusdam Monasterii Cice dicti; sistebantque eum coram Rege, & Rex ei dedit Episcopatum, ac omnes Episcopi illum susceperunt; verum rejecerunt Monachi, & Comites, & Thani pene omnes qui interfuerunt. Eo ipso tempore discesserunt [1] Comitis nuncii hostiliter à Rege, ejusque favorem despexerunt. Eodem tempore venit Legatus à Roma, Henricus nomine: fuit is Abbas Monasterii S. Johannis de Anieli, venitque de denario S. Petri; ac dicebat Regi injustum esse constituere Clericum super Monachos, adeoque illos olim jure elegisse Archiepiscopum in ipsorum Capitulo: verum Rex illud noluit corrigere, propter benevolentiam [quam habuit] erga Episcopum de Særesbyrig. Tunc ivit Archiepiscopus paullo postea ad Cantwarabyrig, & fuit ibi susceptus, iis licet invitis, statimque ibi consecratus est * in Episcopum ab Episcopo de Lundene; & Ernulfo, Episcopo de Roveceaster; & Willelmo Gifardo, Episcopo de Winceaster; & Bernardo, Episcopo [2] de Wallia; & Rogero, Episcopo de Særesbyrig. In initio Quadragesimæ, profectus est Archiepiscopus Romam ad petendum Pallium; atque cum illo ivit Bernardus, Episcopus de Wallia; & Sefredus, Abbas de Glæstingbyrig; & Ansealmus, Abbas de S. Ædmund; & Johannes, Archidiaconus de Cantwarabyrig; & Gifardus [qui] fuit Regis capellanus domesticus. Eodem tempore, profectus est Romam Thurstanus, Archiepiscopus de Eoferwic, jussu Papæ; atque eo

1 *Andegavensis.* * XIV. *Calend. Martii.* Flor. 2 *De S. David.* Flor.

pervenit triduum antea quam Archiepiſcopus de Cantwarabyrig pervenit, fuitque ibi ſuſceptus cum magno honore. Poſtea [Romam] attigit Archiepiſcopus de Cantwarabyrig, & ibi commoratus eſt ſeptem dies integros, prius quam poſſet venire ad Papæ colloquium; propterea quod Papæ narratum fuiſſet eum ſuſcepiſſe Archiepiſcopatum invitis Monachis de Monaſterio, & contra jus. Verum illud devicit Romam quod vincit totum mundum, ſcilicet aurum & argentum; atque Papa pacatus dedit ei Pallium: & Archiepiſcopus juravit ei ſubjectionem in omnibus rebus quas Papa ab eo poſtulavit, per S. Petri caput & S. Pauli; ac deinde [Papa] dimiſit domum cum ſua benedictione. Dum Archiepiſcopus ex hac terra fuit, dedit Rex Epiſcopatum de Bathe Reginæ Cancellario, Godefreitho nomine, is erat oriundus è Luvein: hoc factum eſt die Annuntiationis S. Mariæ apud Wudeſtoke. Statim poſtea ivit Rex ad Winceaſter, & ibi fuit per totum Paſchatis feſtum; dumque ibi commorabatur, dedit Epiſcopatum de Lincolne cuidam Clerico, Alexandro nomine, qui fuit nepos Epiſcopi de Searesbyrig: totum hoc fecit ob benevolentiam [quam habuit] erga iſtum Epiſcopum. Poſtea perrexit Rex ad Porteſmuthe, ubi manſit totam Pentecoſtes hebdomadam, atque nactus ventum ſecundum, tranſiit in Normanniam; commiſitque totam Angliam curandam ac gubernandam Rogero Epiſcopo de Searesbyrig. Totum hunc annum agebat Rex in Normannia, & exortæ ſunt magnæ diſcordiæ inter eum & ſuos Thanos; adeo ut Walaramus Comes de Mellant, & Hamalri, & Hugo de Mundford, & Willelm de Romare, multique alii deficerent ab illo, & tenerent ſua caſtella adverſus eum. Rex autem iis ſeſe fortiter oppoſuit, & hoc ipſo anno expugnavit Walarami caſtellum [de] Punt Aldemer, & Hugonis [caſtellum] de Mundford; poſteaque quotidie res ei melius ceſſerunt. Hoc ipſo anno, ante quam Epiſcopus de Lincoln

dagas ær se Ærce-biscop of Cant-wara-byrig come. ⁊ wæs þære under-fangan mid micel wurðscipe. Ða com se Ærce-biscop of Cant-wara-byrig ⁊ wæs þære fulle seouenniht ær [a] hi mihte cumen to þes Papes spræce. ꝥ wæs forðan ꝥ hit wæs don þone Pape to under-standen ꝥ he hæfde under-fangen þone Ærce-biscop-rice togeanes þa munecces of þe mynstre. ⁊ togeanes rihte. Ac ꝥ ofer-com Rome ꝥ ofer-cumeð eall weoruld. ꝥ is gold ⁊ seolure. ⁊ se Pape speðolode ⁊ gaf him his Pallium. ⁊ se Ærce-biscop swor him underðeodnysse of ealle þa þing ꝥ se Papa him on leide on s. Petres heued. ⁊ s. Paules. ⁊ sende him ham þa mid his bletsunge. Ða hwile ꝥ se Ærce-biscop wæs ut of lande geaf se cyng þone biscop-rice of Baðe þes cwenes canceler Godefreið wæs gehaten. he wæs boren of Luuein. ꝥ wæs þes dæiges Annuntiatio s. Marie at Wudestoke. Ða sone þær æfter ferde se kyng to Win-ceastre ⁊ wæs ealle Eastren tyde þære. ⁊ þa hwile ꝥ he þær wæs þa geaf he þone biscop-rice of Lincolne an clerc. Alexander wæs gehaten. he wæs þes biscopes nefe of Searesbyrig. þis he dyde eall for þes biscopes luuen. Ða ferde se kyng þenen to Portes-muðe. ⁊ læi þære eall ofer Pentecoste wuce. þa sone swa he hæfde wind swa ferde he ofer into Normandie. ⁊ betæhte þa eall Engleland to geamene ⁊ to wealden þone biscop Roger of Searesbyrig. Ða wæs se cyng eall þes geares in Normandie. ⁊ weax þa micel un-frið betwux him ⁊ hise þeignas. swa ꝥ se eorl Walaram of Mellant. ⁊ Hamalri. ⁊ Hugo of Mundford. ⁊ Willelm of Romare. ⁊ fela oðre wendan fram him and helden here castles him togeanes. And se kyng held strangliche hem togeanes. ⁊ þes ilces geares he wan of Walaram his castel Punt Aldemer. ⁊ of Hugo Mundford. and siððen he spedde æfre leng þe bet. Þes ylce geares ær se biscop of Lincolne com to

[a] *Lege* he.

hir

his biscop-rice. for-bearn eall mæst se burh of Lincolne. and micel un-gerime folces. ƿæpmen ⁊ ƿimmen for-burnen. ⁊ sƿa micel hearm þær ƿæs gedon sƿa nan man hit cuðe oðer secgen. ꝥ ƿæs þes dæges xiv. kl. Junii :.

An. MCXXIV. Eall þis gear ƿæs se king Heanri on Normandi. ꝥ ƿes for se miccle un-frið ꝥ he hæfde ƿið se king Loðeƿis of France ⁊ ƿið se eorl of Angeoƿ. ⁊ ƿið his agene men alre mest. Ða gelamp hit on þes dæges Annuntiatio s. Marie ꝥ se eorl Ƿaleram of Mellant ferde fram his an castel Belmunt het to his an oðer castel Ƿatteuile. mid him ferde þes kinges stiƿard of France Amalri. ⁊ Hugo Gerueises sunu. ⁊ Hugo of Munford ⁊ fela oðre gode cnihte. Ða comen hem togeanes þes kinges cnihtes of ealla þa casteles þa þær abuton ƿæron. ⁊ fuhton ƿið hem. ⁊ aflemden hem. ⁊ namen þone eorl Ƿaleram. ⁊ Hugo Gerueises sunu. ⁊ Hugo of Mundford. ⁊ fif ⁊ tƿenti oðre cnihtes. ⁊ brohton hem to þone kinge. ⁊ se king let don þone eorl Ƿaleram and Hugo Gerueises sunu on heftnunge on þone castel on Roðem. ⁊ Hugo of Mundford he sende to Engle-lande ⁊ let hine don on ifele bendas on þone castel on Gleƿ-ceastre. ⁊ of þa oðre sƿa fela sƿa him þuhte he sende norð ⁊ suð to hise casteles on heftnunge. Ða ƿið ðon ferde se king ⁊ ƿann ealle þes eorles casteles Ƿaleram þa ƿæron on Normandi. ⁊ ealla þa oðre þa his ƿiðer-ƿines healden him togeanes. Eall ƿas þes un-frið for þes eorles sunu Rotbert of Normandi Ƿillelm het. Se ilce Ƿillelm hefde numen Fulkes eorles gingre dohter to ƿife of Angeoƿ. ⁊ forði se king of France ⁊ ealle þas eorles heolden mid him. ⁊ ealle þa rice men. ⁊ sæidon þet se king heold his broðer Rotbert mid ƿrange on heftnunge. and his sunu Ƿillelm mid un-rihte aflemde ut of Normandi. Þes ilces geares ƿæron fæla un-time on Engle-lande. on corne and ealle ƿæstme. sƿa ꝥ betƿeonen Cristes messe and Candel-messe man sælde ꝥ acer-sæd hƿæte

accessit ad suum Episcopatum, conflagravit pene tota civitas de Lincolne, & infinita multitudo populi, virorum ac fœminarum, igni consumebatur, tantumque mali ibi fiebat quantum nullus alteri narrare posset: hoc factum est die xiv. Calend. Junii.

An. MCXXIV. Toto hoc anno fuit Rex Heanricus in Normannia, ob magnas discordias quæ ei erant cum Ludovico Rege Franciæ, & cum Comite de Angeow, & cum suis militibus omnium maxime. Deinde contigit, die Annuntiationis S. Mariæ, Waleramum Comitem de Mellant discessisse à quodam suo castello, Belmunt dicto, ad alterum ipsius castellum [dictum] Watteuile: cum eo ivit Regis Franciæ dispensator Almalri, & Hugo Gerveisi filius, & Hugo de Munford, multique alii strenui milites. Tunc venerunt adversus eos Regis milites ex omnibus castellis quæ erant vicina, & depugnarunt cum illis, eosque fugarunt; ceperunt item Comitem Waleramum, & Hugonem Gerveisi filium, & Hugonem de Munford, & quinque ac viginti alios milites, atque adduxerunt eos ad Regem: Rex autem permisit Comitem Waleramum, & Hugonem Gerveisi filium committi custodiis in castello apud Rothem; atque Hugonem de Munford mittens in Angliam, permisit eum conjici in arcta vincula, in castello de Glewceaster; ex aliis autem quotquot voluit mittebat in partes Boreales & Australes ad sua castella in custodias. Post hæc ivit Rex & expugnavit omnia castella Comitis Walerami quæ erant in Normannia, reliquaque omnia quæ ejus inimici tenuerunt adversus illum. Tota hæc discordia facta est caussa filii Rotberti Comitis Normanniæ, Willelmi nomine. Is ipse Willelmus ceperat Fulci Comitis de Angeow natu minorem filiam in uxorem, proptereaque Rex Franciæ & omnes Comites ab ejus partibus stabant, omnesque summi viri; asseverantes Regem injuste suum fratrem Rotbertum tenere vinculis, & ejusdem filium Willelmum injuste fugasse è Normannia. Hoc ipso anno, multæ malæ tempestates quæ erant in Anglia nocivæ fuerunt frugibus & omni generi fructuum; adeo ut inter Christi festum & Candelarum festum venderetur tri-

ticum, unius jugeris semen, scilicet duo corbes seminarii, sex solidis; & hordeum, [jugeris semen,] scilicet tres corbes seminarii, sex solidis; & avenæ, unius jugeris semen, scilicet quatuor corbes seminarii, quatuor solidis. Hoc factum est propterea quod frumenti erat inopia, & nummi ita fuerunt adulterini, ut qui haberet in foro unam libram non posset ibi mercari rem ullam duodecim istius denariis. Hoc ipso anno, decessit Ernulfus, beatus Episcopus de Roueceaster, (qui olim fuerat Abbas de Burch,) die quo fuerunt Idus Martii. Postea item decessit Alexander, Rex Scotiæ, die IX. Calend. Maii, & David ejus frater, qui fuit Comes de Northamtunescira, capessit regnum, tenuitque simul regnum Scotiæ & Comitatum in Anglia. Die XIX. Calend. Januarii, decessit Papa Romanus, Calistus appellatus, & Honorius capessit Papatum. Hoc ipso anno, post sancti Andreæ festum, ante Christi festum, tenuerunt Radulphus Basset & Regis Thani Procerum Concilium in Lethecæstrescira apud Hundehoge, & suspenderunt ibi tot fures quot antea nunquam; scilicet in parvo temporis spatio, omnino quatuor & quadraginta viros; sex item viros privarunt oculis & testiculis. Multi fide digni homines dixerunt ibi fuisse complures admodum injuste interfectos: sed noster Dominus Deus, qui omnia occulta conspicit & cognoscit, videt oppressum esse misellum populum contra jus omne; primo spoliantur possessionibus, deinde trucidantur. Admodum gravis fuit hic annus. Qui quicquam bonorum habebat, iis privatus erat per magna vectigalia, & per iniqua [Procerum] decreta; qui nihil habebat, periit fame.

An. MCXXV. Hoc anno, misit Rex Henricus ante Christi festum de Normannia in Anglorum terram, & jussit omnes monetarios qui erant in Anglia privari membris, scilicet quemque dextra manu & testiculis; quod factum est quoniam qui habuit libram non potuit ullam rem mercari uno istius denario in quovis foro. Tunc Rogerus Episcopus de Særesbyrig misit per totam Angliam, & jussit eos omnes interesse Wintoniæ ad Christi festum. Cum

ꝥ is twegen sæd-læpas to six scillingas. ⁊ ꝥ bærlic ꝥ is þre sed-læpas to six scillingas. ⁊ ꝥ acer-sæd aten ꝥ is feower sæd-læpas to feower scillingas. Þet wæs forði ꝥ corn wæs litel. ⁊ se penig wæs swa ivel ꝥ se man þa hæfde at an market an pund he ne mihte cysten þær of for nan þing twelfe penegas. On þes ilces geares forð-ferde se eadig biscop Ernulf of Roue-ceastre se æror wæs abbot on Burch. Þet wæs þes dæies Idus Martii. And þær æfter forð-ferde se king Alexander of Scotlande on þes dæies IX. kł. Mai. ⁊ Dauid his broþer þa wæs eorl of Norð-hamtunescire feng to rice. ⁊ hæfde þa baðe togedere þone kine-rice of Scotlande. ⁊ þone eorldome on Engle-lande. And on þæs dæies XIX. kł. Januar. forð-ferde se Pape on Rome. Calistus wæs gehaten. ⁊ Honorius feng to Papedom. Ðes ilces geares æfter S. Andreas messe toforen Cristes messe held Raulf Basset ⁊ þes kinges þæines gewitene mot on Leðecæstre-scire at Hunde-hoge. ⁊ ahengen þær swa fela þefas swa næfre ær ne wæron. þet wæron on þa litle hwile ealles feower ⁊ feowerti manne. ⁊ six men spilde of here ægon ⁊ of here stanes. Fela soð-fæste men sæidon ꝥ þær wæron manege mid micel un-rihte gespilde. oc ure Laford God ælmihtig þa eall digelnesse seð ⁊ wat. he seoð ꝥ man læt ꝥ ærme folc mid ealle un-rihte. ærost man hem bereafoð her ehte. ⁊ siððon man hem of-slæð. Ful hevi gear wæs hit. Se man þe æni god heafde. him me hit bereafode mid strange geoldes ⁊ mid strange motes. þe nan ne heafde stærf of hungor:-

An. MCXXV. On þis gær sende se king Henri toforen Cristes messe of Normandi to Engla lande. ⁊ bebead ꝥ man scolde beniman ealla þa minitere þe wæron on Engle-lande heora liman. ꝥ wæs here elces riht hand. ⁊ heora stanen beneðan. ꝥ wæs forþ se man þe hafde an pund he ne mihte cysten ænne peni at anne market. And se biscop Roger of Særes-byrig sende ofer eall Engla lande ⁊ bebead hi ealle ꝥ hi scolden cumen to Win-ceastre to Cristes messe.

messe. Ða hi diden coman þa nam man an ⁊ an. ⁊ benam ælc þone riht hand. ⁊ þa stanes beneðan. Eall þis ƿæs gedon ƿiðinnon þa tƿelf-niht. ⁊ ꝥ ƿæs eall mid micel rihte. forði ꝥ hi hafden for-don eall ꝥ land mid here micele fals ꝥ hi ealle abohton. On þes ilces gæres sende se Papa of Rome to þise lande an Cardinal Johan of Creme ƿæs gehaten. He com first to þone king on Normandi. ⁊ se king hine under-feng mid micel ƿurðscipe. betæhte hine siððon þone Ærcebiscop W. of Cant-ƿara-byrig. ⁊ he hine ledde to Cant-ƿara-byrig. ⁊ he ƿæs þær under-fangen mid micel ƿurðscipe. ⁊ mid micel processionem. ⁊ he sang þone heh-messe on Eastren dæi æt Cristes ƿefod. And siððon he ferde ofer eall Engla lande to ealle þa biscop-rices ⁊ abbot-rices þa ƿæron on þis lande. ⁊ ofer eall he ƿæs under-fangen mid ƿurðscipe. ⁊ ealle hine ȝæfen micele gife ⁊ mære. And siððon he heold his Concilie on Lundene fulle þreo dagas on natiuitas s. Mariæ on Septembre mid Ærce-biscopes ⁊ mid leod-biscopes ⁊ abbotes. ⁊ læred ⁊ lared. ⁊ bead þær þa ilce lagas þa Anselm Ærce-biscop hæfde æror beboden ⁊ fela ma. þeah hit litel for-stode. And þeonon he for ofer sæ sone æfter s. Michaeles messe. ⁊ sƿa to Rome. ⁊ se Ærce-biscop Willelm of Cant-ƿara-byrig. ⁊ se Ærce-biscop Durstan of Eferƿic. ⁊ se biscop A. of Lincolne. ⁊ se biscop of Loðene J. ⁊ se abbot of s. Alban G. ⁊ ƿæran þær under-fangen of þone Pape Honorius mid micel ƿurðscipe. ⁊ ƿæron þære eall þone ƿintre. On þes ilces geares ƿearð sƿa micel flod on s. Laurent. messe-dæig. ꝥ feola tunes and men ƿeorðan adrencte. ⁊ brigges to-brokene. ⁊ corn ⁊ mædƿe spilt mid ealle. ⁊ hunger ⁊ cƿealm on men ⁊ on erue. ⁊ on ealle ƿestme sƿa micel un-time ƿearð sƿa hit ne ƿæs feola gear ær. And þes ilces geares forð-ferde se abbot Johan of Burch on II. Idus Octob.:·

eo perveniſſent, ſevocati fuerunt ſigillatim, & præciſa erat cuique dextra manus, ac teſticuli. Totum hoc factum eſt intra duodecim [feſti Natalium] dies, & quidem optimo jure, quippe damnum maximum intuliſſent toti genti tantam vim metalli vitioſi coëmendo. Hoc ipſo anno, mittebat Papa Romanus hanc in terram quendam Cardinalem, Johannem de Creme nomine. Primum venit ad Regem in Normanniam, atque Rex eum ſuſcepit cum magno honore; & commendavit illum poſtea Willelmo, Archiepiſcopo de Cantwarabyrig, qui eum duxit ad Cantwarabyrig; ac fuit ibi receptus perhonorifice, & cum ſolenni proceſſione, atque cantavit Miſſam altam in die Paſchatis ad Chriſti altare. Poſt hæc inviſit totam Angliam, omnes [ſcilicet] Epiſcopatus & Abbatias quæ fuerunt in hac terra, & ubique fuit ſuſceptus honorifice, ſingulique ei dederunt magna munera & ampla. Deinde celebravit ſuum [1] Concilium in Lundene tres integros dies, [cœptum] die nativitatis S. Mariæ, in Septembri, cum Archiepiſcopis, & Diœceſanis Epiſcopis, & Abbatibus, & Clericis ac Laicis, atque ſancivit ibi eoſdem Canones quos Anſelmus Archiepiſcopus olim ſanxerat, alioſque multos [compoſuit;] verum haud diu manſerunt. Inde transfretavit ſtatim poſt ſancti Michaelis feſtum, adeoq; profectus eſt Romam, & [cum illo] Willelmus, Archiepiſcopus de Cantwarabyrig; & Thurſtanus, Archiepiſcopus de Eferwic; & A. Epiſcopus de Lincolne; & J. Epiſcopus de Lothene; & G. Abbas de S. Albane; qui ibi recepti erant à Papa Honorio perhonorifice, & ibi agebant totam hyemem. Hoc ipſo anno, fuit ita magna inundatio in ſancti Laurentii feſto, ut multa oppida & homines fuerint demerſi, & pontes diſturbati, ſegeſq; & prata penitus perierint; fames porro & peſtis in homines & pecudes [ſæviebat:] atque omni fructus generi tantum nocuit mala tempeſtas, quantum non antea multis annis. Hoc ipſo anno, deceſſit Johannes Abbas de Burch, die II. Idus Octobris.

1 *Hujus Synodi Decreta vide apud* Florent. *ſub hoc anno.*

An. MCXXVI. Annum hunc egit Heanricus Rex in Normannia ultra Autumnum: postea autem venit in hanc terram inter nativitatem S. Mariæ & Michaelis festum, atque illum comitabatur sua uxor, sua item filia, quam olim dederat Heanrico, Imperatori de Loherenge, in uxorem. Adduxit etiam secum Comitem Waleramum, & Hugonem, Gerveisi filium; [quorum] Comitem misit ad Brigge in carcerem, & inde postea misit ad Walingeford, Hugonem autem ad Windlesofram, quem permisit conjici in arcta vincula. Post Michaelis festum venit Scotorum Rex David è Scotia hanc in terram, atque Rex Heanricus recepit illum perhonorifice, consumpsitque is totum annum in hac terra. Hoc ipso anno, permisit Rex auferri fratrem suum Rotbertum Rogero Episcopo de Særesbyri, & commisit eum filio suo Rotberto, Comiti de Glewcæster, sivitque duci ad Bricstowe, atque ibi committi [custodiis in] castello. Totum hoc factum est suæ filiæ consilio, & Scotorum Regis Davidis, ejus avunculi.

An. MCXXVII. Hoc anno, tenuit Rex Heanricus suam Curiam ad Christi festum in Windlesoure; ubi adfuit Scotorum Rex David, omnesque viri summi, Clerici ac Laici, qui erant in Anglia. Ibi adegit ad jusjurandum Archiepiscopos, & Episcopos, & Abbates, & Comites, & omnes Thanos qui interfuerunt, [quo se obstrinxerunt] filiæ ejus Æthelicæ (quæ olim fuerat uxor Imperatoris de Sexlande) dare in potestatem Anglorum terram & Normanniam post illius obitum. Hoc facto misit eam in Normanniam, & cum illa ivit ejus frater Rotbertus Comes de Gleawceaster, & Brian filius Comitis Alein Fergan [dicti,] passusque est dari in uxorem filio Comitis de Angeou, Gosfreith Martæl dicto. Hoc etsi improbabant omnes Franci & Angli, fecit tamen Rex ut pacem haberet cum Comite de Angeou, & ut compararet sibi auxilia contra nepotem suum Willelmum. Hoc ipso anno, in Quadragesima fuit Carolus Comes Flandriæ interfectus in quadam Ecclesia (ubi prostratus fudit preces ad Deum ante altare dum Missa perageretur) à suis hominibus. Tunc Rex

An. MCXXVI. Eall þis gear wæs se kyng Heanri on Normandi eall to æfter heruest. þa com he to þis lande betwyx natiuit. s. Marie 7 Michaeles messe. mid him com se cwen 7 his dohter ꝥ he ær hafde giuen þone kasere Heanri of Loherenge to wife. And he brohte mid him þone eorl Waleram. 7 Hugo Gerueises sunu. 7 þone eorl he sende to Brigge on heftnunge. 7 þeonon he sende him to Walingeforde siððon. 7 Hugo to Windlesoffra. 7 let hine don on. harde bande. And þa æfter Michaeles messe com se Scotte king Dauid of Scotlande hider to lande. 7 se kyng Heanri underfeng hine mid micel wurðscipe. 7 he wunode þa eall þet gear on þis lande. On þes ilces geares let se kyning nimen his broðer Rotbert fram þone biscop Roger of Særesbyri. 7 betahte hine his sune Rotbert eorl of Glew-cæstre. 7 let hine læden to Bricstowe. 7 þær diden on þone castel. Ðæt wæs eall don þurh his dohtres ræd. 7 þurh se Scotte kyng Dauid hire eam:·

An. MCXXVII. Ðis gear heald se kyng Heanri his hird æt Cristes mæsse on Windlesoure. þær wæs se Scotte kyng Dauid. 7 eall þa heaued læred 7 læuued ꝥ wæs on Engle-land. And þær he let sweren Ærce-biscopes 7 biscopes 7 abbotes 7 eorles 7 ealle þa þeines þa þær wæron his dohter Æðelic Engla land 7 Normandi to hande æfter his dæi. þe ær wæs þes Caseres wif of Sexlande. And sende hire siððen to Normandi. 7 mid hire ferde hire broðer Rotbert eorl of Gleu-cestre. and Brian þes eorles sunu Alein Fergan. 7 leot hire beweddan ðes eorles sunu of Angeow Goffreið Martæl wæs gehaten. Hit ofþuhte naðema ealle Frencisc 7 Englisc. oc se kyng hit dyde for to hauene sibbe of se eorl of Angeow. 7 for helpe to hauene togæanes his neue Willelm. Ðes ilces gæres on þone Lenten tide wæs se eorl Karle of Flandres of-slagen on ane circe þær he læi. 7 bæd hine to Gode tofor þone weofede amang þane messe. fram his agene manne. And se

kyng

kyng of France brohte þone eorles sunu Ƿillelm of Normandi. ⁊ iæf hine þone eorldom. ⁊ þet land folc him ƿið toc. Ðes ilce Ƿillelm hæfde æror numen þes eorles dohter of Angeow to ƿife. oc hi ƿæron siððen to-tƿeamde for sibreden. þet ƿæs eall þurh þone kyng Heanri of Engle-land. Siððen þa nam he þes kynges ƿifes sƿuster of France to ƿife. ⁊ forði iæf se kyng him þone eorldom of Flandres. Ðes ilce gæres he geaf þone abbot-rice of Burch an abbot Heanri ƿæs gehaten of Peitoƿe. se hæfde his abbot-rice s. Johannis of Angeli on hande. ⁊ ealle þa Ærce-biscopes ⁊ biscopes seidon þ hit ƿæs togeanes riht. ⁊ þ he ne mihte hafen tƿa abbot-rices on hande. Oc se ilce Heanri dide þone kyng to understandene þ he hæfde læten his abbot-rice for þ micele un-sibbe þ ƿæs on þ land. ⁊ þ he dide þurh þes Papes ræd ⁊ leue of Rome. ⁊ þurh þes abbotes of Clunni. ⁊ þurh þæt he ƿæs Legat of þone Rome-scott. Oc hit ne ƿæs naðema eallsƿa. oc he ƿolde hauen baðe on hand. ⁊ sƿa hafde sƿa lange sƿa Godes ƿille ƿæs. He ƿæs on his clærc-hade biscop on Scessuns. siððan munec on Clunni. ⁊ siððon prior on þone seolue mynstre. ⁊ siððon he ƿærð prior on Sauenni. þar æfter þurh þ he ƿæs þes kynges mæi of Engle-land. and þes eorles of Peitoƿe þa geaf se eorl him þone abbot-rice of s. Johan. mynstre of Angeli. Siððon þurh his micele prences þa begæt he þone Ærce-biscop-rice of Besencun ⁊ hæfde hit þa on hande þre dagas. Ða forlæs he þ mid rihte forði þ he hit hæfde æror begeten mid un-rihte. siððon þa beget he þone biscop-rice of Seintes. þ ƿæs fif mile fram his abbot-rice. þ he hæfde full-neah seouenniht on hande. þenon brohte se abbot him of Clunni sƿa sƿa he æror dide of Besencun. Ða beþohte he him þ gif he mihte ben [a] rotfest on Engle-land þ he miht habben eall his ƿille. Besohte þa þone

Franciæ eo deduxit filium Comitis Normanniæ Willelmum, deditque ei istum Comitatum; & ejus provinciæ incolæ illum admiserunt. Hic Willelmus olim ceperat in uxorem filiam Comitis de Angeou, sed divortium postea inter eos factum est propter consanguinitatem: totum hoc effectum erat à Rege Angliæ Heanrico. Deinde cepit sororem Reginæ Franciæ in uxorem, & idcirco dedit Rex illi Comitatum Flandriæ. Eodem anno, dedit [Heanricus Rex] Abbatiam de Burch cuidam Abbati, Heanrico de Peitowe nomine, qui fuit in possessione Abbatiæ S. Johannis de Angeli: omnes autem Archiepiscopi & Episcopi dicebant illud injustum esse, nec licere illi possidere duas Abbatias. Verum idem Heanricus Regem certiorem fecit se dimisisse suam Abbatiam propter magnas discordias quæ fuerunt in ista terra, seque id fecisse consilio & venia Papæ Romani ac Abbatis de Clunni, & quod Legatus esset de sancti Petri denario petendo. Non tamen ita se res habuit; vellet enim ille ambas possidere, & quidem possedit quamdiu Deo visum fuit. Fuit in ordine Clericali Episcopus de Scesscuns, postea factus est Monachus de Clunni, deinde Prior ejusdem Monasterii, deinde etiam factus est Prior de Savenni; demum, quoniam fuit Regis Angliæ cognatus & Comitis de Peitow, dedit ei Comes Abbatiam S. Johannis Monasterii de Angeli. Post hæc per magnam suam astutiam adeptus est Archiepiscopatum de Besencun, quem possedit tres dies. Quum hunc jure amisisset, propterea quod antea fuerat consecutus injuste, adeptus est postea Episcopatum de Seintes, quod distat quinque millia passuum à sua Abbatia, & tenuit prope septem dies; illo tamen eum privavit Abbas de Clunni, sicut & olim [Archiepiscopatu] de Besencun. Tunc secum cogitabat, si modo posset esse .... in Anglia, se ex voluntate sua victurum. Hinc appellans Regem, dicebat se

---

[a] *Hujus vocis significatio mihi plane incognita.*

esse

esse senem & infirmum, nec posse ferre magnam injustitiam, magnasque discordias quæ erant in sua gente, atque petiit, sui caussa, & caussa omnium amicorum, nominatim Abbatiam de Burch; quam Rex ei concessit, quod erat ipsius cognatus, & quoniam erat unus ex præcipuis inter eos qui juramenta præstiterunt & testimonium perhibuerunt, cum inter Comitis Normanniæ filium & Comitis de Angeou filiam factum erat divortium propter consanguinitatem. Hoc modo infeliciter fuit ei Abbatia donata, inter Christi festum & Candelarum festum, apud Lundene, atque inde ivit cum Rege ad Wincester; indeque ad Burch, ubi vitam egit tanquam fucus in alveari. Sicut quicquid importatur devorat fucus & exportat, ita etiam ille quicquid consequi potuit sive intra sive extra, sive à Clericis sive à Laicis, trans mare misit, nec quicquam boni ibi fecit, aut quicquam boni ibi dereliquit. Non quisquam arbitretur nos verum non dicere, fuit enim probe cognitum per totam gentem, quod postquam is eo pervenisset, scilicet die Dominica in qua cantatur EXURGE QUARE O D. statim visi sunt & auditi complures homines venantes. Venatores erant nigri, & magni, & deformes; & eorum canes nigri, & oculos lati, & immanes; equitabant etiam in nigris equis & nigris cervis. Hoc fuit visum in eo ipso ferarum saltu in oppido de Burch, & in omnibus sylvis quæ erant inter illud oppidum & Stanford: & Monachi audierunt sonitum cornuum quæ inflarunt illi noctu. Viri fide digni qui eos observabant noctu, dicebant arbitrari se non pauciores fuisse quam viginti aut triginta qui cornua sonuerunt. Hoc visum fuit & auditum à quo tempore is eo venit per totam Quadragesimam usque ad Pascha. Hujusmodi erat illius accessus; de discessu ejus nihil adhuc dicere possumus. Deus prævidet.

An. MCXXVIII. Toto hoc anno fuit Rex Heanricus in Normannia propter discordias quæ ei erant cum nepote suo Comite de Flandria. Verum Comes fuit vulneratus in prælio à quodam bubulco, atque ita vulneratus ivit ad S. Berhtini monasterium.

kyng ⁊ sæide him ꝥ he ƿæs eald man. ⁊ forbrocen man. ⁊ ꝥ he ne mihte þolen þa micele un-rihte. ⁊ þa micele un-sibbe. þa ƿæron on here land. ⁊ ƿærnde þa þurh him ⁊ þurh ealle his freond namcuðlice þone abbot-rice of Burch. ⁊ se cyng het him iætte forði ꝥ he ƿæs his mæi. ⁊ forði ꝥ he ƿæs an hæfod þa að to sƿerene ⁊ ƿitnesse to berene þær þa eorles sunu of Normandi ⁊ þes eorles dohter of Angeow ƿæron to-tƿemde for sibreden. Þus earmlice ƿæs ðone abbot-rice gifen betƿix Cristes-messe ⁊ Candel-messe at Lundene. ⁊ sƿa he ferde mid þe cyng to Ƿin-cestre. ⁊ þanon he com to Burch. ⁊ þær he ƿunede ealle riht sƿa drane doð on hiue. Eall ꝥ þa beon dragen toƿard sƿa fretet þa drane ⁊ dragað fraƿard. sƿa dide he eall ꝥ he mihte tacen ƿiðinnen ⁊ ƿiðuten of læred ⁊ of læƿed sƿa he sende ouer sæ ⁊ na god þær ne dide. ne na god þær ne læuede. Ne þince man na sellice ꝥ ƿe soð seggen. for hit ƿæs ful cuð ofer eall land. ꝥ sƿa radlice sƿa he þær com. ꝥ ƿæs þes sunnen dæies ꝥ man singað Exurge quare o D. ða son þær æfter þa sægon ⁊ herdon fela men feole huntes hunten. Ða huntes ƿæron sƿarte ⁊ micele ⁊ ladlice. ⁊ here hundes ealle sƿarte ⁊ bradegede ⁊ ladlice. ⁊ hi ridone on sƿarte hors. ⁊ on sƿarte bucces. Ðis ƿæs segon on þe selue der-fald in þa tune on Burch. ⁊ on ealle þa ƿudes þa ƿæron fram þa selua tune to Stanforde. ⁊ þa muneces herdon ða horn blaƿen ꝥ hi bleƿen on nihtes. Soðfeste men heom kepten on nihtes. sæidon þes þe heom þuhte ꝥ þær mihte ƿel ben abuton tƿenti oþer þritti horn-blaƿeres. Ðis ƿæs segon ⁊ herd fram ꝥ he þider com eall ꝥ Lented tid on an to Eastren. Ðis ƿas his in-gang. of his ut-gang ne cunne ƿe iett noht seggon. God scaƿe fore :-

An. MCXXVIII. Eall þis geare ƿæs se kyng Heanri on Normandi for þone unfrið ꝥ ƿæs betƿenen him ⁊ his neue þone eorl of Flandres. Oc se eorl ƿearð geƿunded at an gefiht fram anne sƿein. ⁊ sƿa geƿunded he for to s. Berhtines minstre.

stre. ⁊ sone þear ƿearð munec. ⁊ liuode siððon fif dagas. ⁊ he ƿearð þa dæd ⁊ þær bebýriged. God geare his saule. þ ƿæs þes daies vi. kł. Aug. Þes ilces geares forð-ferde se biscop Randulf Passeflambard of Dunholme. ⁊ þære bebýriged on Non. Septemb. And þes ilces geares ferde se foren-specene abbot Henri ham to his agen minstre to Peitou be þes kýnges leue. He dide þone kýng to under-standen þ he ƿolde mid alle forlæten þone minstre ⁊ þ land. ⁊ þær ƿunien mid him on Engla lande ⁊ on þone mýnstre of Burh. Oc hit ne ƿas naðema sƿa. he hit dide forði þ he ƿolde þurh his micele ƿiles ƿear beon ƿær hit tƿeolf-monð oððe mare. ⁊ siððon ongeon cumen. God ælmihtig haue his milce ofer þ ƿrecce stede. Þes ilces geares com fram Jerusalem Hugo of þe temple to þone kýng on Normandig. ⁊ se kýng him under-feng mid micel ƿurðscipe. ⁊ micele gersumes him geaf on gold ⁊ on silure. And siððon he sende him to Engla lande ⁊ þær he ƿæs under-fangen of ealle gode men. ⁊ ealle him geauen gersume. ⁊ on Scotlande eall-sƿa. ⁊ be him senden to Jerusalem micel eahte mid ealle on gold ⁊ on silure. And he bebead folc ut to Jerusalem. ⁊ þa for mid him ⁊ æfter him sƿa micel folc sƿa næfre ær ne dide siððon þ se firste fare ƿæs on Urbanes dæi Pape. þeah hit litel behelde. He seide þ fulle feoht ƿas sett betƿenen þa Cristene ⁊ þa heðene. þa hi þider comen þa ne ƿæs hit noht buton læsunge. þus earmlice ƿearð eall þ folc sƿengt:-

An. MCXXIX. On þis gear sende se kýng to Engla land æfter þone eorl Waleram. ⁊ æfter Hugo Gerueises sunu. ⁊ þær hi gisleden hem. ⁊ Hugo ferde ham to his agen lande to France. ⁊ Waleram belaf mid þone kýng. ⁊ se kýng him geaf eall his land buton his castel ane. Siððon þa com se kýng to Engla land innon heruest ⁊ se eorl com mid him. ⁊ ƿurðon þa al-sƿa gode freond sƿa hi ƿæron æror feond. Ða sone be þes kýnges ræd ⁊ be his leue. sende se Ærce-biscop Willelm of Cant-

rium, ubi ſtatim Monachus factus vixit poſtea quinque dies, ac deinde mortuus eſt & ibi ſepultus. Deus honoret ejus animam: die VI. Calend. Auguſti [ſepultus erat.] Eodem anno, deceſſit Randulfus Paſſeflambard, Epiſcopus de Dunholme, & ibi ſepultus eſt Nonis Septembris. Eodem item anno, profectus eſt prædictus Abbas Henricus domum ad ſuum monaſterium apud Peitow, Regis venia. Regi promiſit ille ſe penitus derelicturum illud monaſterium, eamque terram; & vitam agere cum eo in Anglorum terra, in monaſterio de Burh. Nihilo minus haud ita ſe res habuit: id enim fecit propterea quod vellet per magnam ſuam aſtutiam ibi commorari duodecim menſes aut amplius, ac deinde reverti. Deus omnipotens exhibeat miſericordiam infelici iſti loco. Eodem anno, venit ab Hieroſolymis Hugo de templo ad Regem in Normanniam, atque Rex eum ſuſcepit cum magno honore, amplaque munera ei dedit auri ac argenti. Poſtea item miſit eum in Angliam, ubi fuit receptus ab omnibus bonis, omneſque in illum dona contulerunt, (quod & factum in Scotia) ac per eum etiam miſerunt Hieroſolymas magnam vim auri & argenti. Hic invitavit homines Hieroſolymas; atque cum eo & poſt illum ivit tantus hominum numerus quantus ad hoc tempus nunquam à prima illa expeditione in diebus Urbani Papæ: quod tamen haud magno fuit uſui. Aſſeverabat is acre bellum fuiſſe conflatum inter Chriſtianos & paganos; cum eo perveniſſent, ſe falſos mendacio comperuerunt: hoc modo miſere fuit omnis ille populus oppreſſus.

An. MCXXIX. Hoc anno, miſit Rex in Angliam, & accerſivit Comitem Waleramum & Hugonem Gerveiſi filium, qui ibi obſides illi dabant; atque Hugo reverſus eſt domum ad Franciam, ſuam gentem, Waleramus vero manſit apud Regem, Rexque ei reſtituit omnes terras præter ſolum caſtellum. Poſtea venit Rex ad Anglorum terram in meſſe, & cum eo accedit Comes, factique ſunt tam amici quam antea fuerant inimici. Statim poſt hæc, Regis conſilio & venia, miſit Willelmus Archiepiſcopus de Cantwara-

Cantwarabyrig per totam Anglorum terram, & jussit Episcopos, & Abbates, & Archidiaconos; cunctos item Priores, Monachos, & Canonicos qui essent in omnibus cellis intra Anglorum terram; omnes denique quorum curæ Religio erat commissa, interesse Londini ad Michaelis festum, ut ibi colloquerentur de omnibus negotiis ad Deum pertinentibus. Quum eo pervenissent, incœpta erat Synodus die Lunæ, & continenter duravit usque ad diem Veneris. Re in medium prolata, cognitum est illos convenisse de Archidiaconorum uxoribus, & de Presbyterorum uxoribus, ut illas dimitterent ante S. Andreæ festum, & qui illud non faceret, privaretur sua Ecclesia, suaque domo; nec unquam postea ibi eo munere fungeretur. Hoc sanxerunt Archiepiscopus de Cantwarabyrig Willelmus, & omnes diœcesani Episcopi qui erant in Anglorum terra: sed Rex iis omnibus veniam dedit domum redeundi, adeoque domum reversi sunt, nec ullam vim habuerunt omnia illa decreta: cuncti retinuerunt suas uxores Regis venia, sicut antea fecerant. Hoc ipso anno, decessit Willelmus Giffard Episcopus de Winceaster, & ibi sepultus est VIII. Calend. Febr. atque Rex Henricus dedit Episcopatum, post Michaelis festum, Henrico nepoti suo, Abbati de Glastingbyri, qui fuit consecratus in Episcopum à Willelmo, Archiepiscopo de Cantwarabyri, XV. Calend. Decembris. Eodem anno, decessit Honorius Papa. Quum vix mortuus esset, electi erant duo Papæ. Unus dictus est Petrus, qui fuit Monachus de Clunni, & natus summis viris [qui erant] Romæ; ab hujus partibus stabant Romani, & Dux de Sicilia. Alter dictus est Gregorius, qui fuit Clericus, & Roma pulsus est ab altero Papa ejusque cognatis: ab hujus partibus stabant Imperator Sexlandiæ, & Rex Franciæ, & Henricus Rex Angliæ, omnesque ex hac parte montium. Hinc fuit tam magna discordia in orbe Christiano, quam antea nunquam. Christus consulat misero suo populo. Hoc ipso anno, in festo S. Nicholai noctu, paullo ante lucem, fuit magnus terræ motus.

ƿara-býrig ofer eall Engla land. ⁊ bead biscopes ⁊ abbotes ⁊ ærce-dæcnes. and ealle þa priores. munecas. and canonias þa ƿæron on ealle þa cellas on Engla land. ⁊ æfter ealle þa þet Cristendome hæfdon to begemen ⁊ to locen. ⁊ ꝥ hi scolden ealle cumen to Lundene at Michaeles messe. ⁊ þær scolden spræcon of ealle Godes rihtes. Ða hi þider comen þa began ꝥ mot on monen-dæig ⁊ heold on an to þe fridæig. Ða hit eall com forð þa weorð hit eall of ærce-dæcnes wifes ⁊ of preostes wifes ꝥ hi scolden hi forlæten be s. Andreas messe. ⁊ se þe ꝥ ne wolden done. forgede his cirice and his hus. ⁊ his ham. and nefra ma nan clepunge þær to na hafde mare. Ðis bebæd se Ærce-biscop Willelm of Cant-wara-býrig. and ealle þa leod-biscopes þa þa ƿæron on Engla lande. and se kýng hem geaf ealle leue ham to farene. and swa hi ferdon ham. ⁊ ne for-stod noht ealle ða bodlaces. ealle heoldon here wifes be þes kýnges leue swa swa hi ear didon. Ðes ilces geares forð-ferde se biscop Willelm Giffard of Win-ceastre. ⁊ þear bebýrged on VIII. kl. Febr. and se kýng Henri geaf þone biscop-rice æfter Micheles messe þone abbot Henri his nefe of Glasting-býri. ⁊ he wæs gehalgod to biscop fram þone Ærce-biscop Willelm of Cant-wara-býri þes dæies XV. kl. Decemb. Ðes ilces geares forð-ferde Honorius Papa. Ær he wære wel ded. þa wære þær coren twa Papes. Se an wæs gehaten Petrus. he wæs munec of Clunni. ⁊ wæs boren of þa ricceste men of Rome. mid him helden þa of Rome. ⁊ se duc of Sicilie. Se oðer het Gregorius. he wæs clerc ⁊ wæs flemd ut of Rome fram þon oðer Pape ⁊ fram his cinnes men. mid him held se Kasere of Sexlande. ⁊ se kýng of France. ⁊ se kýng Heanri of Engle-land. ⁊ ealle þa be þis half þa muntes. Nu wærð swa micel dwýld on Cristendom swa it næfre ær ne wæs. Crist sette red for his wrecce folc. Ðis ilces geares on s. Nicholaes messe niht litel ær dæi wæs micel eorð-dine :-

An.

An. MCXXX. Þis geares wæs se mynstre of Cant-wara-byri halgod fram þone Ærce-biscop Willelm þes dæies iv. Non. Mai. Þær wæron þas biscopes. Johan of Roue-ceastre. Gilbert Uniuersal of Lundene. Heanri of Win-ceastre. Alexander of Lincolne. Roger of Særes-byri. Simon of Wigor-ceastre. Roger of Couentre. Godefreið of Baðe. Eourard of Noruuic. Sigefrid of Cicaestre. Bernard of s. Dauid. Audoenus of Euereus of Normandi. Johan of Sæis. Þes feorðe dæges þær æfter wæs se king Heanri on Roue-ceastre. ⁊ se burch for-bernde æl mæst. ⁊ se Ærce-biscop Willelm halgede s. Andreas mynstre. ⁊ þa for-spræcon biscopes mid him. And se kyng Heanri ferde ouer sæ into Normandi on heruest. Þes ilces geares com se abbot Heanri of Angeli æfter ærterne to Burch. ⁊ seide ꝥ he hæfde for-læten þone mynstre mid ealle. Æfter him com se abbot Clunni Petrus gehaten to Engle-lande bi þes kynges leue. ⁊ wæs underfangen ouer eall swa hwar swa he com mid micel wurðscipe. To Burch he com. ⁊ þær behet se abbot Heanri him ꝥ he scolde beieton him þone mynstre of Burch ꝥ hit scolde beon underðed into Clunni. oc man seið to biworde. hæge sitteð ða aceres dæleð. God ælmihtig adylege iuele ræde. And sone þær æfter ferde se abbot of Clunni ham to his ærde:·

An. MCXXXI. Þis gear æfter Cristes messe on an mone niht æt þe forme slæp wæs se heouene oðe norð-half eall swilc hit wære bærnende fir. swa ꝥ ealle þe hit sægon wæron swa of-færed swa hi næfre ær ne wæron. ꝥ wæs on iii. Idus Januar. Þes ilces geares wæs swa micel orf-cwalm swa hit næfre ær ne wæs on manne gemynd. ofer eall Engle-land. ꝥ wæs on næt ⁊ on swin. swa ꝥ on þa tun þa wæs tenn ploges oðer twelfe gangende. ne belæf þær noht an. ⁊ se man þa hearde twa hundred oððe þre hundred swin ne

An. MCXXX. Hoc anno, fuit monasterium de Cantwarabyri consecratum à Willelmo Archiepiscopo, die iv. Non. Maii. Aderant Episcopi, Johannes de Roueceaster, Gilbertus Universalis de Lundene, Heanricus de Winceaster, Alexander de Lincolne, Rogerus de Særesbyri, Simon de Wigorceaster, Rogerus de Couentre, Godefreithus de Bathe, Eourardus de Noruuic, Sigefridus de Cicaester, Bernardus de S. David, Audoenus de Euereus in Normannia, Johannes de Sæis. Quarto post die fuit Rex Heanricus in Roueceaster, & civitas pene tota conflagravit; atque Archiepiscopus Willelmus consecravit S. Andreæ monasterium*, & prædicti Episcopi cum illo. Rex Heanricus transfretavit in Normanniam in autumno. Eodem anno, venit Heanricus Abbas de Angeli post Pascha ad Burch, & dixit se penitus dimisisse illud monasterium. Post illum venit Abbas de Clunni, Petrus appellatus, in Angliam, Regis venia, & fuit susceptus ab omnibus quacunque ivit perhonorifice. Ad Burch pervenit; atque ibi pollicitus ei est Abbas Heanricus se effecturum ut monasterium de Burch subjiceretur Cluniacensi; verum (ut in proverbio dictum est) sepes manet quæ agros dividit. Deus omnipotens frustretur mala consilia. Statim postea reversus est Abbas de Clunni domum in suam nationem.

An. MCXXXI. Hoc anno, post Christi festum noctu, luna splendente, primo somno, fuit cœlum in partibus Borealibus instar flammantis ignis; adeo ut omnes qui id conspexerunt, fuerint tantum perterriti quantum antea nunquam: hoc fuit iii. Idus Januarii. Eodem anno, fuit tam magna pecudum lues, quam antea nunquam erat intra hominum memoriam, per totam Angliam: sæviit in jumenta & in porcos, adeo ut, quo in oppido fuerant decem aratra sive duodecim terram colentia, non relictum esset unum; & qui habuerat ducentos aut tre-

* *In Dominica Ascensionis.* Flor.

centos porcos, non unum reliquum haberet. Poſtea peribant gallinæ, ſecutaque eſt caritas carnum, & caſei, & butyri. Deus in melius redigat, cum ipſi viſum fuerit. Rex Heanricus rediit domum in Angliam ante meſſem, poſt S. Petri feſtum........ Eodem anno, ivit Abbas Heanricus ante Paſcha à Burch trans mare in Normanniam, atque ibi colloquio habito cum Rege, dixit Abbatem de Clunni ſibi præcepiſſe ut ad eum veniret & reſignaret illi Abbatiam de Angeli; poſteaque ſe rediturum domum ejus permiſſu: quibus dictis, reverſus eſt domum ad ſuum monaſterium, atque ibi permanſit uſque ad mediæ æſtatis diem. Poſtridie autem S. Johannis feſti, elegerunt Monachi ipſi Abbatem, & deduxerunt eum in Eccleſiam cum Proceſſione, cantarunt TE DEUM LAUDAMUS, pulſarunt campanas, conſtituerunt eum in Abbatis ſede, præſtiterunt ei omnem obedientiam, quæ debita erat ſuo Abbati; atque Comes, & viri ſummi, & Monachi de monaſterio pepulerunt alium Abbatem Heanricum è monaſterio: nec ſine cauſſa, quippe ſpatio quinque & viginti annorum non experti fuerant unum diem felicem. Tunc eum defecit maxima ſua aſtutia; & nunc ei omnis angulus tentandus eſt ſi quid habeat mali doli, quo ſemel adhuc poſſit prodere Chriſtum, & omnes Chriſtianos. Tunc receſſit in Clunni, ubi tenebatur cuſtodia arctiſſima, dixitque Abbas de Clunni quod amiſerant S. Johannis monaſterium ejus culpa, magnaque ejus ſtultitia. Quum non poſſet damnum illud melius reſarcire, pollicitus eſt illis, juramento præſtito ſuper ſanctam crucem, quod ſi ſibi liceret Angliam petere, iis acquireret monaſterium de Burch, adeo ut ibi conſtitueret Priorem de Clunni, & ſacriſtam, & theſaurarium, & veſtiarium; quicquid demum eſſet ſive intra monaſterium ſive extra, totum illud iis acquireret. Hinc profectus eſt in Franciam, & ibi per totum illum annum vixit. Deus conſulat miſeris Monachis de Burch, & miſero iſti loco: nunc [certe]

beleaf him noht an. Ðær æfter sƿulten þa henne fugeles. þa scyrte þa flescmete. ⁊ se cese. ⁊ se butere. God hit bete þa his ƿille beð. And se kyng Heanri com ham to Engle-land toforen heruest æfter s. Petres messe [a] þe firrer". Ðes ilces geares for se abbot Heanri toforen Eastren fram Burch ofer sæ to Normandi. ⁊ þær spreac mid þone kyng. ⁊ sæide him þet se abbot of Clunni hæfde him beboden ꝥ he scolde cumen to him ⁊ betæcen him þone-abbot-rice of Angeli. ⁊ siððen he ƿolde cumen ham be his læfe. and sƿa he ferde ham to his agen mynstre. ⁊ þær ƿunode eall to mid-sumer-dæi. And þes oðer dæies æfter s. Iohannes messedæi. cusen þa munekes abbot of hem self. ⁊ brohten him into cyrce mid processionem. sungen Te Deum laudamus. ringden þa belle. setten him on þes abbotes settle. diden him ealle hersumnesse sƿa sƿa hi scolden don here abbot. ⁊ se eorl ⁊ ealle þa heafed-menn ⁊ þa munekes of þa mynstre flemden se oðer abbot Heanri ut of þa mynstre. hi scolden nedes. on fif ⁊ tƿenti ƿintre ne biden hi næfre an god dæi. Her him trucode ealle his mycele cræftes. nu him behofeð ꝥ he crape in his mycele codde in ælce hyrne gif þær ƿære hure an un-ƿreste ƿrenc ꝥ he mihte get besƿicen anes Crist ⁊ eall Cristene folc. Ða ferde he into Clunni. ⁊ þær man him held ꝥ he ne mihte na east na ƿest. sæide se abbot of Clunni ꝥ hi heafdon for-loren s. Iohannes mynstre þurh him. ⁊ þurh his mycele sotscipe. Ða ne cuðe he him na betre bote bute behet hem ⁊ aðes sƿor on halidom ꝥ gif he moste Engle-land secen ꝥ he scolde begeton hem þone mynstre of Burch. sƿa ꝥ he scolde setten þær prior of Clunni ⁊ circe-ƿeard ⁊ hordere ⁊ reilþein. ⁊ ealle þa þing þa ƿæron ƿiðinne mynstre ⁊ ƿiðuten. eall he scolde hem betæcen. Ðus he ferde into France ⁊ þær ƿunode eall ꝥ gear. Crist ræde for þa ƿrecce munekes of Burch ⁊ for ꝥ ƿrecce stede.

---

a *Vocis hujuſce ſignificationem plane neſcio.*

nu hem behofeð Cristes helpe ⁊ eall Cristenes folces :·

An. MCXXXII. Ðis gear com Henri king to þis land. þa com Henri abbot ⁊ uureide þe munecess of Burch to þe king forði þ he uuolde under-þeden þ mynstre to Clunie. swa þ te king was wel-neh bepaht. ⁊ sende efter þe munecess. ⁊ þurh Godes milce. ⁊ þurh te biscop of Seresberi. ⁊ te biscop of Lincoln. ⁊ te oðre rice-men þe þer wæron þa wiste þe king þ he feorde mid swicdom. Ða he nan mor ne mihte. þa uuolde he þ his nefe sculde ben abbot in Burch. oc Crist hit ne uuolde. Was hit noht swiðe lang þer efter þ te king sende efter him. ⁊ dide him gyuen up þ abbot-rice of Burch. ⁊ faren ut of lande. ⁊ te king iaf þ abbot-rice an prior of s. Neod Martin was gehaten. he com on s. Petres messe-dei mid micel wurscipe into þe minstre :·

MCXXXIII. MCXXXIV.

An. MCXXXV. On þis gere for se king Henri ofer sæ æt te Lammasse. ⁊ þ oðer dei þa he lai an slep in scip. þa þestrede þe dæi ouer all landes. ⁊ uuard þe sunne swilc als it uuare þre-niht-ald mone. an sterres abuten him at mid-dæi. Wurþen men swiðe of-wundred ⁊ of-dred. ⁊ sæden þ micel þing sculde cumme her efter. swa dide. for þ ilc gær warð þe king ded. þ oðer dæi efter s. Andreas messe-dæi on Normandi. Ða westre sona þas landes. for æuric man sone ræuede oðer þe mihte. Ða namen his sune ⁊ his frend. ⁊ brohten his lic to Engle-land ⁊ bebyriend in Reding. God man he wes ⁊ micel æie wes of him. Durste nan man misdon wið oðer on his time. Pais he makede men ⁊ dær. Wua sua bare his byrðen gold and sylure. durste nan man sei to him naht bute god. En mang þis was his nefe cumen to Engle-land Stephne de Blais. ⁊ com to Lundene. ⁊ te Lundenisce folc him under-feng. ⁊ senden efter þe Ærce-biscop Willelm Curbuil ⁊ halechede him to kinge on mide wintre dæi. On þis kinges time wes al un-frið. ⁊ yfel. ⁊ ræflac. for agenes him risen sona þa

illis opus est Christi auxilio, omniumque Christianorum.

An. MCXXXII. Hoc anno, venit Henricus Rex in hanc terram: tunc accedit Henricus Abbas & accusavit Monachos de Burch apud Regem, propterea quod vellet subjicere illud monasterium Cluniacensi: quo factum est ut Rex prope deceptus fuerit, & accersierit Monachos; sed per Dei misericordiam, ab Episcopo de Seresbyri, & Episcopo de Lincoln, aliisque Proceribus qui aderant, certior factus est Rex illum dolos malos adhibuisse. Cum nihil amplius consequi posset, voluit suum nepotem esse Abbatem in Burch, sed Christus id noluit. Non multo post hæc Rex eum accersit, & coëgit dimittere Abbatiam de Burch, terraque cedere; atque Rex dedit istam Abbatiam Priori de S. Neod, Martino nomine: hic venit in S. Petri festo cum magno honore in monasterium.

An. MCXXXV. Hoc anno, Rex Henricus transfretavit ad festum Primitiarum, & postridie dum dormiit in navi, obscuratus est dies ubique, & factus est sol instar lunæ trium noctium, stellasque circum se [habebat] meridie. Fuerunt homines valde obstupefacti & perterriti, atque magnum aliquid venturum dixerunt; idque vere, quippe eo ipso anno Rex mortuus est postridie festi S. Andreæ in Normannia. Tunc turbata est magnopere hæc terra, quisque enim qui potuit alium expilavit. Deinde efferebant eum filii & cognati, atque attulerunt ejus corpus ad Angliam, sepelibantque in Reding. Bonus vir fuit, & magno honore habitus. Nemo ausus est injuriam alteri inferre ejus tempore. Pacem constituit hominibus & feris. Si quis portasset onus auri & argenti, audebat nemo quicquam mali ei dicere. Interea venit in Angliam ejus nepos, Stephanus de Blais, & ad Lundene accessit, populusque Londinensis eum recepit; atque accerserunt Willelmum Curbuil Archiepiscopum, qui consecravit illum in Regem die Natalium. Hujus Regis diebus erant omnis generis discordiæ, & mala, & vastationes, quippe adversus eum bella statim

ſtatim movebant Proceres qui erga illum animis fuerunt inimicis. Omnium primus fuit Balduinus de Reduers, qui tenuit Exceſter contra eum, ſed illud Rex obſedit, & poſtea Balduinus pace facta dedidit. Reliqui etiam occuparunt & tenuerunt caſtella adverſus eum, atque David Rex Scotorum munivit Weſſien, nihilo tamen minus nuncii inter eos miſſi ſunt, adeo ut congreſſi pacem fecerint, quæ tamen haud diu manſit.

ƿice men þe ƿæron ſƿikeſ. Al ſe fyrſt Balduin de Reduerſ. ⁊ held Exe-ceſtre ageneſ him. ⁊ te king it beſæt. ⁊ ſiððan Balduin acordede. Ða tocan ða oðre and helden her caſtleſ ageneſ him. and Dauid king of Scotland toc to Ƿeſſien him. ða ðohƿethere ꝥ here ſandeſ feorden betƿyx heom. and hi togædere comen ⁊ ƿurðe ſæhte. þoð it litel forſtode :·

MCXXXVI.

An. MCXXXVII. Hoc anno, Rex Stephanus transfretavit in Normanniam, & ibi receptus eſt, quod arbitrabantur hunc talem fore qualis erat ejus avunculus, quodque adeptus fuiſſet ejus theſauros; verum eos diſtribuit & effudit imprudenter. Magnam vim auri & argenti Henricus Rex collegerat, cujus tamen animæ nullam hic partem iſtius impendit. Quum Rex Stephanus in Angliam veniſſet, Concilium indixit apud Oxeneford, ibique prehendit Rogerum Epiſcopum de Seresberie, & Alexandrum Epiſcopum de Lincoln, & Rogerum Cancellarium ſuum nepotem, atque commiſit omnes cuſtodiis, donec dederent ſua caſtella. Cum proditores intellexiſſent eum eſſe mitem virum, & facilem, & bonum, nec pœnas quas meruiſſent iis infligere, omnes mirabantur. Hi illi homagium præſtiterant ac juramenta dederant, fidem autem non ſervabant, ſed omnes perjuri facti ſunt, & rei promiſſionis violatæ, quippe ſinguli caſtella ſibi conſtruxerunt, & adverſus eum tenuerunt, terramque caſtellis implerunt. Valde afflixerunt miſeram plebem hujus terræ caſtellis ædificandis, cumque caſtella eſſent perfecta, in iis collocarunt diabolicos & malos viros. Tunc ceperunt quibus aliquid boni ſupereſſe arbitrabantur, tam nocte quam die, viros & fœminas, atque in carceres conjecerunt propter aurum & argentum, ac eos excruciabant infandis tormentis, adeo ut nulli unquam martyres talia ſenſerint qualia illi. Hos ſuſpenderunt pedibus, & ſuffocarunt fumo craſſo: illos ſuſpenderunt pollicibus, alioſque capitibus, & admoverunt ignes eorum pedibus. Aliorum capita laqueo arcte ligarunt, & compreſſerunt, adeo ut attin-

An. MCXXXVII. Ðiſ gære for þe king Stephne ofer ſæ to Normandi. ⁊ þer ƿeſ underfangen. forði ꝥ hi ƿenden ꝥ he ſculde ben alſuic alſe þe eom ƿeſ. ⁊ for he hadde get hiſ treſor. ac he to-deld it ⁊ ſcatered ſotlice. Micel hadde Henri king gadered gold ⁊ ſyluer. and na god ne dide me for hiſ ſaule þar of. Ða þe king Stephne to Engla land com þa macod he hiſ gadering æt Oxene-ford. ⁊ þar he nam þe biſcop Roger of Sereſ-beri. ⁊ Alexander biſcop of Lincoln. ⁊ te Canceler Roger hiſe neueſ. ⁊ dide ælle in priſun. til hi iafen up here caſtleſ. Ða þe ſuikeſ undergæton ꝥ he milde man ƿaſ ⁊ ſofte ⁊ god. ⁊ na iuſtiſe ne dide. þa diden hi alle ƿunder. Hi hadden him manred maked and aðeſ ſuoren. ac hi nan treuðe ne heolden. alle he ƿæron for-ſƿoren. ⁊ here treoðeſ for-loren. for æuric rice man hiſ caſtleſ makede and agæneſ him heolden. and fylden þe land full of caſtleſ. Hi ſuencten ſuiðe þe ƿrecce men of þe land mid caſtel-ƿeorceſ. þa þe caſtleſ ƿaren maked. þa fylden hi mid deouleſ and yuele men. Ða namen hi þa men þe hi ƿenden ꝥ ani god hefden. baðe be nihteſ and be dæieſ. carl-men ⁊ ƿimmen. and diden heom in priſun efter gold and ſyluer. ⁊ pined heom un-tellendlice pining. for ne ƿæren næure nan martyrſ ſƿa pined alſe hi ƿæron. Me henged up bi þe fet and ſmoked heom mid ful ſmoke. me henged bi þe þumbeſ. oðer bi þe hefed. ⁊ hengen bryniges on her fet. Me dide cnotted ſtrengeſ abuton here hæued. ⁊ uuryðen to ꝥ it gæde to þe hærn-

hærnes. Hi diden heom in quarterne þar nadres ⁊ snakes ⁊ pades wæron inne. ⁊ drapen heom swa. Sume hi diden in crucet-hus. ꝥ is in an ceste ꝥ was scort ⁊ nareu. ⁊ un-dep. ⁊ dide scærpe stanes þer inne. ⁊ þrengde þe man þær inne. ꝥ hi bræcon alle þe limes. In mani of þe castles wæron lof ⁊ grī. ꝥ wæron "[a] rachenteges" ꝥ twa oðer þre men hadden onoh to bæron onne. ꝥ was swa maced ꝥ is fæstned to an beom. ⁊ diden an scærp iren abuton þa mannes þrote ⁊ his hals. ꝥ he ne mihte nowiderwardes ne sitten. ne lien. ne slepen. oc bæron al ꝥ iren. Mani þusen hi drapen mid hungær. I ne canne. ⁊ ne mai tellen alle þe wunder. ne alle þe pines ꝥ hi diden wrecce men on þis land. ⁊ ꝥ lastede þa xix. wintre wile Stephne was king. ⁊ æure it was uuerse ⁊ uuerse. Hi læidengæildes on þe tunes æureu wile. ⁊ clepeden it "[a] tenserie". þa þe wrecce men ne hadden nan more to giuen. þa ræueden hi and brendon alle þe tunes. ꝥ wel þu mihtes faren all adæis fare sculdest þu neure finden man in tune sittende. ne land tiled. Ða was corn dære. ⁊ flec. ⁊ cæse. ⁊ butere. for nan ne wæs o þe land. Wrecce men sturuen of hungær. sume jeden on ælmes þe waren sum wile rice men. sum flugen ut of lande. Wes næure gæt mare wreccehed on land. ne næure heðen men werse ne diden þan hi diden. for ouer siðon ne for-baren hi nouðer circe. ne cyrce-iærd. oc nam al þe god ꝥ þar inne was. ⁊ brenden syðen þe cyrce ⁊ altegædere. Ne hi ne for-baren biscopes land. ne abbotes. ne preostes. ac ræueden munekes. ⁊ clerekes. ⁊ æuric man oðer þe ouer myhte. Gif twa men oðer þre coman ridend to an tun. al þe tunscipe flugæn for heom. wenden ꝥ hi wæron ræueres. Ðe biscopes ⁊ leredmen heom cursede æure. oc was heom naht þar of. for hi

geret cerebrum. Alios commiſerunt carceribus, in quibus erant ſerpentes, angues, & bufones, atque eo modo excruciarunt. Alios injecerunt in crucetum, id eſt, ciſtam quæ erat brevis, & anguſta, & depreſſa, in qua lapides acutos poſuerunt, & in ea arctarunt homines, adeo ut confregerint omnia illorum membra. In compluribus caſtellorum erat horridum quiddam ac deteſtandum, ſcilicet ...... quod duo aut tres homines ægre imponere poſſent, atque ita erat efformatum ut affixum fuerit trabi; ac ferri acuti catena implicarunt hominis guttur & collum, ut non poſſet ullo modo ſive ſedere, ſive cubare, ſive dormire, coactus ſuſtinere omne iſtud ferrum. Multa millia fame occiderunt; non autem poſſibile eſt mihi numerare omnia vulnera, omneſque calamitates, quibus afflixerunt miſeros incolas hujus terræ: hoc vero duravit xix. annos, quibus Stephanus fuit Rex, & quotidie deteriore erant conditione. Impoſuerunt tributa oppidis valde frequenter, & illud vocarunt ...... cumque miſeri homines non haberent quicquam amplius quod darent, vaſtarunt & incenderunt omnia oppida; adeo ut poſſes iter diei conficere, nec tamen reperire quemvis hominem in oppido viventem, aut terram cultam. Hinc fuit frumentum carum, & caro, & caſeus, & butyrum, quippe nihil eorum fuit in hac terra. Pauperes peribant fame: nonnulli oſtiatim victum petebant, qui fuerant olim divites; & aliqui terram reliquerunt. Nunquam adhuc erant majores calamitates in hac terra, neque unquam pagani plus mali quam hi fecerunt; tandem enim neque pepercerunt Eccleſiæ, neque cœmiterio, ſed eripuerunt quicquid boni inibi fuit, tuncque ignes admoverunt Eccleſiæ, & rebus quæ ſupereſſent. Non pepercerunt Epiſcoporum terris, nec Abbatum, nec Presbyterorum; ſed ſpoliarunt Monachos, & Clericos, & quoſcunque alios poſſent. Si duo aut tres equites appropinquarent alicui oppido, omnes oppidani fugerunt, opinati eos eſſe direptores. Epiſcopi & Clerici illos ſemper execrabantur; verum nihil profecerunt; omnes enim ii erant male-

[a] *Quæ ſit hujus vocabuli ſignificatio videant alii.*

dicti,

dicti, & perjuri, & moribus perditi. [1] Littus arabant; terra enim nullas fruges tulit, quippe ea fuit devastata per hujusmodi facta: dixerunt etiam aperte quod Christus dormivit, ejusque Sancti. His similia, & plura quam nos possumus explicare, passi fuimus per XIX. annos ob nostra peccata. Inter omnes has calamitates tenuit Martinus Abbas suam Abbatiam XX. annos & dimidium anni, & VIII. dies, admodum difficulter; atque suppeditavit Monachis & hospitibus omnia [ad vitam] necessaria, fuitque egregia erga pauperes liberalitate: nihilominus etiam restauravit Ecclesiam, ac eam auxit terris & redditibus, multumque ditavit; vestes item comparavit, & introduxit [2] eos in novum monasterium in sancti Petri festo perhonorifice; anno, scilicet, ab incarnatione Dom. MCXL. à combustione loci XXIII. Postea profectus est Romam, ubi fuit humaniter receptus à Papa Eugenio, & adeptus est privilegia, unum pro omnibus terris istius Abbatiæ, & alterum pro terris quæ adjacent Monasterio; atque si diutius vixisset, adeptus fuisset privilegia pro .... Recuperavit item terras quas viri summi per vim tenuerunt, à Willelmo Malduit, qui tenuit castellum de Rogingham, adeptus est Cotingham & Estun; & ab Hugone de Waltuile adeptus est Hyrtlyngburh & Stanewig, & LX. solidos ex Aldewingle singulis annis. Monachorum etiam numerum auxit, & vinetum plantavit, & struxit multa ædificia, inque longe meliorem statum oppidum restituit: fuit enim bonus Monachus, & bonus vir, proptereaque eum dilexerunt Deus & boni viri. Nunc volumus declarare ex parte quid contigit Stephani Regis temporibus. Ejus ætate Judæi de Norwic emerunt Christianum infantem ante Pascha, quem excruciarunt illis ipsis pœnis quibus afficiebatur Dominus noster, & in die Parasceves eum in crucem sustulerunt ob Domini nostri amorem, posteaque sepeliverunt.

ƿæron all for-cursæd ⁊ for-suoren ⁊ forloren. Ƿar sæ me tilede. þe erðe ne bar nan corn. for þe land ƿas all for-don mid suilce dædes. ⁊ hi sæden openlice ꝥ Crist slep. ⁊ his halechen. Suilc ⁊ mare þanne ƿe cunnen sæin. ƿe þolenden XIX. ƿintre for ure sinnes. On al þis yuele time heold Martin abbot his abbot-rice XX. ƿinter. ⁊ half gær. ⁊ VIII. dæis. mid micel suinc. ⁊ fand þe munekes. ⁊ te gestes al ꝥ heom behoued. ⁊ heold mycel carited in the hus. and þoð ƿeðere ƿrohte on þe circe ⁊ sette þar to landes ⁊ rentes. ⁊ goded it suyðe and læt it refen. and brohte heom into þe neƿæ mynstre on s. Petres mæsse-dæi mid micel ƿurtscipe. ꝥ ƿas anno ab incarnatione Dom. MCXL. a combustione loci XXIII. And he for to Rome ⁊ þær ƿæs ƿæl under-fangen fram þe Pape Eugenie. ⁊ begæt thare priuileges. an of alle þe landes of þabbot-rice. ⁊ an oðer of þe landes þe lien to þe circe-ƿican. ⁊ gif he leng moste liuen. alse he mint to don of þe [a] horder-ƿycan. And he begæt in landes ꝥ rice men hefden mid strengþe. of Ƿillelm Malduit þe heold Rogingham þæ castel he ƿan Cotingham ⁊ Estun. ⁊ of Hugo of Ƿaltuile he ƿan Hyrtlingb. ⁊ Staneƿig. ⁊ LX. sol. of Aldeƿingle ælc gær. And he makede manie munekes. ⁊ plantede ƿiniærd. ⁊ makede manie ƿeorkes. ⁊ ƿende þe tun betere þan it ær ƿæs. and ƿæs god munec ⁊ god man. ⁊ forði hi luueden God and gode men. Nu ƿe ƿillen sægen sum del ƿat belamp on Stephne kinges time. On his time þe Judeus of Nor-ƿic bohton an Cristen cild beforen Estren. and pineden him alle þe ilce pining ꝥ ure Drihten ƿas pined. and on [b] lang-fridæi him on rode hengen for ure Drihtnes luue. ⁊ syðen byrieden him. Ƿenden ꝥ it sculde

a Hujus vocabuli sensum nescio. *b Vide Cl.* Mareschalli *Observationes in Versionem Saxonic. N. Testamenti, p.* 536.

1 *i.e. Frustra arabant.* 2 *scil. Monachos.*

ben

ben for-holen. oc ure Drihtin atywede ꝥ he ƿas hali martyr. ⁊ to munekes him namen. ⁊ bebyried him heglice in ðe mynstre. ⁊ he maket þur ure Drihtin ƿunderlice and mani-fældlice miracles. ⁊ hatte he s. ƿillelm :·

An. MCXXXVIII. On þis gær com Dauid king of Scotland mid ormete færd to þis land. ƿolde ƿinnan þis land. ⁊ him com togænes ƿillelm eorl of Albamar þe þe king adde beteht Euor-wic. ⁊ to oðer æuez men mid fæu men ⁊ fuhten ƿið heom. ⁊ flemden þe king æt te standard. ⁊ slogen suiðe micel of his genge :·

MCXXXIX.

An. MCXL. On þis gær ƿolde þe king Stephne tæcen Rodbert eorl of Gloucestre. þe kinges sune Henries. ac he ne mihte for he ƿart it ƿar. Ða efter hi þe lengten þestrede þe sunne ⁊ te dæi abuton nontid dæies. þa men eten ꝥ me lihtede candles to æten bi. ⁊ ꝥ ƿas XIII. kl. April. ƿæron men suiðe ofƿundred. Ðer efter ford-feorde ƿillelm Ærce-biscop of Cant-ƿar-byrig. ⁊ te king makede Teobald Ærce-biscop. þe ƿas abbot in þe Bec. Ðer efter ƿæx suiðe micel uuerre betuyx þe king ⁊ Randolf eorl of Cæstre noht forði ꝥ he ne iaf him al ꝥ he cuðe axen him. alse he dide alle oðre. oc æfre þe mare he iaf heom þe ƿærse hi ƿæron him. Ðe eorl heold Lincol agænes þe king. ⁊ benam him al ꝥ he ahte to hauen. ⁊ te king for þider ⁊ besætte him ⁊ his broðer ƿillelm de [a]R...are in þe castel. ⁊ te eorl stæl ut ⁊ ferde efter Rodbert eorl of Gloucestre. ⁊ broht him þider mid micel ferd. and fuhten sƿiðe on Candel-masse-dæi agenes heore lauerd. ⁊ namen him. for his men him suyken ⁊ flugæn. and læd him to Bristoƿe and diden þar in prisun. ⁊ [b]...teres. Ða ƿas al Engle-land styred mar þan ær ƿæs. and al yuel ƿæs in lande. Ðer

Sperabant hoc celatum iri; verum Dominus noster declaravit illum sanctum martyrem, & Monachi eum ceperunt & sepeliverunt honorifice in Monasterio; atque is operatur per Dominum nostrum magna & multa miracula: ac dictus est S. Willelmus.

An. MCXXXVIII. Hoc anno, venit David Rex Scotiæ cum innumerabili exercitu in hanc terram, ut eam subjugaret; verum adversus eum accedit Willelmus Comes de Albamar, cui Rex commiserat Eboracum, & alii ex vicinis cum paucis hominibus, atque præliati cum illis, fugabant Regem quo in loco vexillum fixerunt, & interfecerunt plurimos ex ejus copiis.

An. MCXL. Hoc anno, tentavit Rex Stephanus prehendere Rotbertum Comitem de Gloucester, Regis Henrici filium; verum non potuit, quippe is ejus rei erat præmonitus. Post hæc in Quadragesima obscuratus est sol atque dies sub meridiem, adeo ut homines accenderint candelas ad quarum lucem comederent: hoc contigit XIII. kal. Aprilis, quo homines multum erant attoniti. Postea decessit Willelmus, Archiepiscopus de Cantwarbyrig, & Rex constituit Teobaldum Archiepiscopum, qui erat Abbas de Bec. Deinde exortum est durum bellum inter Regem & Randulfum Comitem de Cæster, non quod ei, sicut aliis omnibus, nollet dare quicquid posset petere: verum quo plura illis dedit, ii animis magis inimicis erga eum fuerunt. Comes tenuit Lincol adversus Regem, & occupavit ibi quicquid Regis erat; Rex autem eo profectus obsedit illum ejusque fratrem Willelmum de Romare in castello: ast Comes clam se subduxit, & adiit Rodbertum Comitem de Gloucester, quem eo duxit cum magno exercitu; pugnabantque illi acriter in Candelarum festo contra ipsorum Dominum, & prehendebant eum, (quippe sui homines illum prodiderunt, ac fugerunt,) & duxerunt ad Bristowe, ubi commiserunt carceri, & .... Tunc erat tota Anglia commota plus quam unquam fuerat, omnesq; calamitates fuerunt

a leg. Romare. *b f. leg.* cwearteres, *corrupte pro* cwearternes, *i. e. custodiæ.*

in [hac] natione. Postea Regis Henrici filia, quæ fuerat Imperatrix in Alamania, tunc autem erat Comitissa in Angou, venit Londinum; sed cum Londinenses tentarunt eam prehendere, fuga evasit, multis [ex suis] amissis. Post hæc Episcopus de Wincester Henricus, Regis Stephani frater, colloquium habuit cum Rodberto Comite, & cum Imperatrice, deditque iis jusjurandum se nunquam iterum caussam Regis fratris sui suscepturum, & execratus est omnes qui illius partes tuebantur; promisit etiam dedere illis Wincester, & auctor fuit ut eo proficiscerentur. Cum inibi erant, venit Regis uxor ..... suis copiis, eosque obsedit, donec esset intra oppidum magna fames. Cum diutius eam perferre non possent, clam se inde subduxerunt & fugerunt; cujus rei admoniti obsessores, insecuti sunt illos, & ceperunt Rodbertum Comitem de Gloucester, quem duxerunt ad Rouecester, atque ibi conjecerunt in carcerem; verum Imperatrix fugit in quoddam monasterium. Tunc intercesserunt viri prudentes, Regis amici & Comitis amici, & ita negotium illud confecerunt, ut liberatus esset carcere Rex pro Comite, & Comes pro Rege; quod quidem factum. Post hæc pax facta est inter Regem & Randolfum Comitem apud Stanford, juramentis præstitis & fide data horum neutrum proditurum alterum; verum id nulli usui fuit, quippe Rex eum postea prehendit in Hamtun per malum consilium, & commisit carceri, nec multo post liberavit illum pejori adductus consilio, ea conditione, ut juraret super sanctam crucem, obsidesque daret, se omnia castella sua redditurum. Quædam dedidit, quædam autem non dedidit, postea autem fecit plura mala quam oportuit. Tunc fuit Anglia multum divisa: nonnulli tuebantur partes Regis, nonnulli Imperatricis; cum enim Rex erat in carcere, opinati sunt Comites & summi viri eum nunquam iri liberatum, ideoque fœdere facto cum Imperatrice, deduxerunt eam in Oxenford, & in ejus potestate oppidum posuerunt. Cum

efter com þe kinges dohter Henries þe hefde ben Emperic on Alamanie. 7 nu wæs cuntesse in Angou. 7 com to Lundene. 7 te Lundenissce folc hire wolde tæcen 7 scæ fleh. 7 for-les þar micel :· Ðer efter þe biscop of Win-cestre Henri. þe kinges broðer Stephnes. spac wid Rodbert eorl 7 wid þemperice and swor heom aðas ꝥ he neure ma mid te king his broðer wolde halden. 7 cursede alle þe men þe mid him heoldon. and sæde heom ꝥ he wolde iiuen heom up Win-cestre. 7 dide heom cumen þider. Ða hi þær inne wæren þa com þe kinges cuen [a].... hire strengðe 7 besæt heom. ꝥ þer wæs inne micel hungær. Ða hi ne leng ne muhten þolen. þa stali hi ut 7 flugen. 7 hi wurðen war wiðuten 7 folecheden heom. and namen Rodbert eorl of Glou-cestre and ledden him to Roue-cestre. and diden him þare in prisun. and te emperice fleh into an mynstre. Ða feorden ða wise men betwyx. þe kinges freond 7 te eorles freond. and sahtlede sua ꝥ me sculde leten ut þe king of prisun for þe eorl. 7 te eorl for þe king. 7 sua diden. Siðen ðer efter sathleden þe king 7 Randolf eorl at Stan-ford 7 aðes sworen and treuðes fæston ꝥ her nouðer sculde besuiken oðer. 7 it ne for-stod naht. for þe king him siðen nam in Hamtun. þurhe wicci ræd. 7 dide him in prisun. 7 ef sones he let him ut þurhe wærse red to ꝥ forewarde ꝥ he suor on halidom. 7 gysles fand. ꝥ he alle his castles sculde iiuen up. Sume he iaf up and sume ne iaf he noht. and dide þanne wærse ðanne he hær sculde. Ða was Engle-land suiðe to-deled. sume helden mid te king. 7 sume mid þemperice. for þa þe king was in prisun. þa wenden þe eorles 7 te rice men ꝥ he neure mare sculde cumme ut. 7 sæhtleden wyd þemperice. 7 brohten hire into Oxen-ford. and iauen hire þe burch :· Ða ðe king

a *Desideratur fortasse* mid, *i. e. cum.*

was

was ute. þa herde ꝥ sægen. and toc his ferd ⁊ besæt hire in þe tur. ⁊ me læt hire dun on niht of þe tur mid rapes. ⁊ stal ut ⁊ scæ fleh ⁊ iæde on fote to Walingford. Ðær efter scæ ferde ouer sæ. ⁊ hi of Normandi wenden alle fra þe king to þe eorl of Angæu. sume here þankes ⁊ sume here un-þankes. for he besæt heom til hi aiauen up here castles. ⁊ hi nan helpe ne hæfden of þe king. Ða ferde Eustace þe kinges sune to France. ⁊ nam þe kinges suster of France to wife. wende to bigæton Normandi þær þurh. oc he spedde litel. ⁊ be gode rihte. for he was an ẏuel man. for ware se he [a].... dide mare ẏuel þanne god. he reuede þe landes ⁊ læide [b] mic.......s on. he brohte his wif to Engle-land. ⁊ dide hire in þe caste.......teb. god wimman scæ wæs. oc scæ hedde litel blisse mid him. ⁊ xpist ne wolde ꝥ he sculde lange rixan. ⁊ wærd ded and his moder beien. ⁊ te eorl of Angæu wærd ded. ⁊ his sune Henri toc to þe rice. And te cuen of France to-dælde fra þe king. ⁊ scæ com to þe iunge eorl Henri. ⁊ he toc hire to wiue. ⁊ al Peitou mid hire. Ða ferde he mid micel ferd into Engle-land. ⁊ wan castles. ⁊ te king ferde agenes him mid micel mare ferd. ⁊ þoð-wæþere fuhten hi noht. oc ferden þe Ærce-biscop ⁊ te wise men betwux heom. ⁊ makede ꝥ sahte ꝥ te king sculde ben lauerd ⁊ king wile he liuede. ⁊ æfter his dæi ware Henri king. and he helde him for fader ⁊ he him for sune. and sib ⁊ sæhte sculde ben betwẏx heom ⁊ on al Engle-land. Ðis and te oðre forwardes þet hi makeden suoren to halden þe king ⁊ te eorl. and te biscop. ⁊ te eorles. ⁊ ricemen alle. Ða was þe eorl underfangen æt Win-cestre and æt Lundene mid micel wurtscipe. and alle diden him man-red. and suoren þe pais to halden. and hit warð sone suiðe god pais swa ꝥ neure was here. Ða was ðe king

Rex dimiſſus carceribus illud audiviſſet, ductis eo copiis obſedit eam in turri; aſt illa demiſſa turri noctu per funes, clam ſe ſubducens evaſit, & pedibus ivit ad Walingford. Poſtea tranſivit mare; & Normanni omnes defecerunt à Rege ad Comitem de Angæu, aliqui libenter, aliqui autem ipſis invitis, quippe obſedit illos donec dedidiſſent ſua caſtella, nec ulla auxilia habuerunt à Rege. Deinde profectus eſt Euſtacius Regis filius in Franciam, & cepit Regis Franciæ ſororem ſibi in uxorem, ſperans eo pacto recuperare Normanniam; ſed parum feliciter res ceſſerunt, & quidem jure optimo, quippe erat malus vir, ubicunque is .... fecit plus mali quam boni, ſpoliavit terras, & impoſuit ...., deduxit uxorem in Angliam, & commiſit eam caſtello ....; bona fœmina fuit illa, ſed parum jucunde vixit cum eo: Chriſtus autem noluit eum diu vivere; mortuus enim eſt, etiamque mater; & Comes de Angæu mortem obiit, ejuſque filius Henricus ſuſcepit Comitatum. Regina igitur Franciæ divortio ſejuncta à Rege, venit ad juvenem Comitem Henricum, iſque cepit illam in uxorem, & totam [provinciam de] Peitou cum illa. Deinde tranſiit cum magno exercitu in Angliam, & expugnavit caſtella; atque Rex ivit adverſus eum cum longe majori exercitu: verum tamen non depugnabant, ſed inter eos Archiepiſcopus & prudentes viri intercedentes, pacem ea conditione confecerunt, ut Rex eſſet Dominus & Rex quam diu viveret, & poſt ejus obitum Henricus eſſet Rex, ut hic haberet illum pro patre, & ille hunc pro filio, atque ut pax & concordia maneret inter eos, & in tota Anglia. His aliiſque pactionibus ſeſe jurejurando obligarunt Rex & Comes, & Epiſcopus, & Comites, & Proceres omnes. Tunc fuit Comes receptus apud Winceſter, & apud Lundene, cum magno honore; atque omnes præſtabant ei homagium, jurabantque ſe pacem ſervaturos: adeoque ſtatim facta eſt egregia pax, qualis nunquam fuit in hac terra.

---

a *Deſunt, opinor,* com he, *i. e. venit.* b *f.* micele gildes, *i. e. magna tributa.*

Hinc

Hinc fuit Rex potentior quam unquam fuerat; atque Comes transfretavit: omnes autem eum dilexerunt, quoniam præclare exercuit justitiam, & stabilivit pacem.

An. MCLIV. Hoc anno, mortuus est Rex Stephanus, & sepultus ubi ejus uxor ejusque filii fuerant sepulti, apud Fauresfeld, quod quidem monasterium construxerant. Cum Rex mortem obibat, fuit Comes apud transmarinos; verum tamen non ausus est quisquam alteri injuriam inferre, quippe magno fuit illis timori. Cum venit in Angliam, fuit receptus perhonorifice, & in Regem consecratus in Lundene, die Dominica ante diem Natalium, & .... magnam Curiam. Quo die Martinus, Abbas de Burch, eo profecturus erat, morbo correptus est, & decessit IV. Non. Jan. atque Monachi eodem die elegerunt alium sponte sua; is Willelmus de Walteuile dictus est, bonus Clericus, & bonus vir, ac dilectus Regi omnibusque bonis: & .... sepelierunt Abbatem honorifice, statimque electus Abbas & Monachi iverunt .... Oxenford ad Regem ..... dedit illi istam Abbatiam, & profectus est .... Abbas prius quam domum venit ...... receptus ...... Burch cum ...... processionem ...... fuit etiam .... & apud .... & Spall. & apud ..... beres, & .... Abbas & .... incœpisset ......

strengere þanne he æuert her ƿas. ⁊ te eorl ferde ouer sæ. ⁊ al folc him luuede. for he dide god justise ⁊ makede pais :·

An. MCLIV. On þis gær ƿærd þe king Stephne ded. ⁊ bebyried þer his ƿif and his sune ƿæron bebyried æt Fauresfeld. þæt minstre hi makeden. Ða þe king ƿas ded þa ƿas þe eorl beionde sæ. ⁊ ne durste nan man don oðer bute god for þe micel eie of him. Ða he to Engleland com. þa ƿas he underfangen mid micel ƿurtscipe. ⁊ to king bletcæd in Lundene on þe sunnen dæi beforen mid-ƿinter-dæi. and [a]......... micel curt. Ðat ilce dæi Ꝥ Martin abbot of Burch sculde þider faren. þa sæclede he ⁊ ƿard ded IV. Non. Jan. ⁊ te munekes innen dæis cusen oðer of heom sælf. Ƿillelm de Ƿaltuile is gehaten. god clerc and god man. ⁊ ƿæl luued of þe king ⁊ of alle gode men. and [b] o............en byrie þabbot hehlice ⁊ sone þe cosan abbot ferde ⁊ te munecas [c].......... Oxenford to þe king [d]..... jaf him þet abbot-rice. ⁊ he ferde .... abbot ær he ham come ..... under-fangen ...... Burch mid ...... processionem ...... he ƿas alsua ...... ⁊ at .... ⁊ Spall. ⁊ at ..... beres. ⁊ .... abbot ⁊ ...... haued begunnon .....*

---

a *Desunt fortasse verba* þær heold, *i. e. ibi tenuit.* b *f.* on cyricen, *i. e. in Ecclesia.* c *Desiderantur fortasse verba* mid him to, *i. e. cum illo ad.* d *f.* ⁊ he, *i. e. & ille.* * *Nonnulla, opinor, desiderantur.*

F I N I S.

INDEX RERUM

Chronologicus.

apud

baptizatur

Agatho-

 Athul-

inter-

Cire-

hyemant

Fruges

Comite

S. An-

Londi-

Nice-

O.

P.

Pampi-

Quadra-

S.

 Seges.

Edwar-

T.

it

rebel-

F I N I S.

REGULÆ
AD INVESTIGANDAS
NOMINUM LOCORUM
ORIGINES.

NOMINUM
Locorum & Virorum
IN HOC CHRONICO MEMORATORUM,
EXPLICATIO.

ALPHABETUM

Anglo-Saxon.				Gothicum.		
fig.	*pot.*	*fig.*	*pot.*	*fig.*	*poteſtas.*	
A	A	a	a	𐌰	a	
B	B	b	b	𐌱	b	
Ꮯ	C	c	c	𐌲	g	
D	D	ꝺ	d	𐌳	d	
Є	E	e	e	𐌴	e	
F	F	ꝼ	f	𐍆	f	
Ᵹ	G	ᵹ	g	𐌾		Reſpondet J conſono in Gall. *jour*, vel literæ y in Angl. **your**.
Ƕ	H	h	h	𐌷	h	
I	I	ı	i	Ï & I	i	
K	K	k	k	𐌺	k	
L	L	l	l	𐌻	l	
Ɱ	M	m	m	𐌼	m	
N	N	n	n	𐌽	n	
O	O	o	o	𐍉	o	
P	P	p	p	𐍀	p	
R	R	ꞃ	r	𐌵		Sonat quandoque ut *q*. quandoque ut **wh**, Anglorum, vel **quh** Scotorum.
S	S	ꞅ	ſ	𐍂	r	
T	T	ꞇ	t	𐍃	ſ	
Ð Þ	TH	ð þ	th	𐌸	th	
U	U	u	u	𐍄	t	
Ƿ	W	ƿ	w	𐌿	u	
X	X	x	x	𐍈		In initio vocis valet *cw*; in medio fere *c*.
Y	Y	ẏ	y	𐍅	w	
Z	Z	z	z	𐍇	x	
				𐌶	z	

REGULÆ GENERALES

AD INVESTIGANDAS ORIGINES

NOMINUM LOCORUM.

Ab.

AB. in initiis nominum Locorum deducendum sæpenumero est per contractionem ab Abbot, *Abbas*; & indicio est vel ibi Monasterium antiquitus constitisse, vel saltem ad Abbatiam aliquam locum eum spectasse.

Ac. Ak.

Syllabæ initiales *ac. ak.* originem ducunt à *Sax.* ac, *quercus, robur.*

Ad. At.

Ad. at. in initio non videntur aliunde deduci quam à *S.* æt, *apud*, quod nominibus locorum præponere solebant Anglo-Saxones.

Al. Attle. Adle.

Syllabæ initiales *al. attle. adle.* contractæ videntur ex *Saxonico* æþel, *nobilis, egregius. Isl.* adall, *nobilis prosapia*; edla & edal madur, *nobilis, generosus*; ætl, *genus, stemma, stirps*; ut *Adleston*, contracte pro *Ætheleston.* Quod si Syllaba *ing* harum aliquam sequatur, deducendæ sunt à *S.* æþeling, *nobilis, splendidus, inclytus*, ut *Allington, Adlington*; quæ certe olim scribebantur *Ethelingatun.*

Al. Ald. Au.

Syllabæ *al. ald.* in initiis videtur profluxisse ab eald, *vetustus*, ut *Alborough, Alderley, Alderminster.* Ejusdem originis videntur esse plurima in *au* incipientia, *l* pro more Normannorum in *u* liquefacto, ut, *Auborn* antiquitus fortasse Aldburn, & *Aunton* in agro Wigorniensi scribitur etiam hodie *Aldington.*

Al. Hal.

Syllabæ *al. hal.* profluunt à *Sax.* healle, *aula, palatium.* G. ꞅꞅh, *templum*; item *prætorium, basilica*, vel *aliud quodvis illustre ædificium.*

Ask. Ash. As.

Syllabæ initiales *ask. ash. as.* proveniunt à *S.* æsc, *fraxinus. Isl.* askur, *fraxinus*, sive generaliter *omnis arbor.*

Bam. Beam.

Bam. beam. indicant fere locum istum cui præponuntur *sylvestrem* fuisse: à *S.* beam, *trabs, stipes.*

Barrow.

Barrow sive terminale, sive per se positum, deducitur à *S.* bearwe, bearuwe, *nemus, lucus.* Nec, mea quidem opinione, aliunde petenda est Syllaba initialis *bar*, in *Barton*, &c. contracte pro *Barrowton.* Quod si nonnulla hujus appellationis oppida arboribus hodie sint penitus nudata, animadvertendum est sylvas amplas, & olim & intra hanc etiam memoriam in agros, incolarum diligentia, conversas fuisse. Sin vero malit quispiam à *Sax.* bar, *aper*, vel à bare, *nudus*, syllabam hanc deducere, nihil repugno. *Barton* etiam, nec fortasse incommode, deduci potest à *Sax.* bere *hordeum*, & tun *oppidum*; quo modo *barn* videtur profluxisse à bere *hordeum*, & erne *casa, domus.*

Brad.

Brad in initio nominum locorum significat *latus, spatiosus, vastus*: à *Sax.* brad, *Goth.* BRAID, *latus.*

Brig. Brix.

Brig (ut etiam fortasse *brix* in *Brixworth, Brixtoke*) profluit à *Sax.* bricg, *pons*; Anglis Borealibus a brigge; sed Australibus, qui verba delicatius nimirum efferunt, a bridge.

Brun. Bran. Brown. Bourn. Burn.

Per Syllabas *brun. bran. brown. bourn. burn.* sive in initio sive in fine nominum locorum

 fluvius

fluvius designatur: à *Sax.* boꞃn. bouꞃn. bꞃunna. buꞃna. *Goth.* BRUNNA. *Isl.* brunnur, *fons.* at brunna, *adaquare.* brynning, *adaquatio.* *Bran* autem idem plane significare ac *burn*, perspicuum est ex chartis quibusdam MSS. Cl. *Henr. Spelmanni*, quæ vocant Leofricum filium Herewardi, Leofricum de *Burne*, alias de *Brane*. Idem de *brun* & *braun* confirmant *Brunburh* in agro Cestriensi ad ripam fluminis Merseii, & *Braunston* in agro Rutlandensi ad ripam etiam fluminis situm.

Bur. Bour. Bor.

Syllabæ *bur. bour. bor.* in initiis nominum Locorum, deducendæ sunt à *Sax.* buꞃ, *conclave.*

Burrow. Burh. Burg.

Syllabæ terminales *burrow. burh. burg.* &c. deducuntur à *S.* buꞃᵹ. býꞃıᵹ. *G.* BAURGS. *Isl.* borg, *urbs, civitas, arx, castrum, burgus, municipium, oppidum.* Hæc autem, mea quidem sententia, defluxerunt à beoꞃᵹ. *Goth.* BAIRG. *Isl.* biarg, berg, *rupes, saxum.* bærg, *juvo.* biarga, *opitulari*: oppida enim solebant antiquitus in locis eminentioribus ædificari. Unde est quod nostræ gentis Historiæ produnt, plurima per Angliam oppida insignia, quæ in vallibus hodie consistunt, primum super montes fuisse constructa; incolas autem aquarum inopia coactos in loca inferiora descendisse. De Britannorum oppidis idem affirmant *Cæsar* & *Tacitus*.

Bye. Bee.

Syllabæ finales *bye. bee.* fluxerunt à *Sax.* bý. býınᵹ. *Isl.* by, *habitatio.* *S.* býan. *Goth.* BAUAN. *Isl.* bua, *habitare.*

Car. Char.

Syllaba initialis *car.* deducitur à Britannico *caer* urbs, civitas. Id quod in primis suadent quamplurima ejusmodi nomina apud Cornwallos & Anglos Boreales, quas quidem sedes Britanni omnium diutissime tuebantur. Ejusdem plane originis existimo esse Syllabam initialem *char.* litera (*h*) postposita literæ (*c*) ad morem Normannorum.

Caster. Chester.

Terminationes *caster. chaster.* &c. ortæ sunt à *S.* ceaꞅꞇeꞃ, *urbs, civitas, oppidum, castrum, castellum.* Versteganus ac post illum Somnerus opinantur ceaꞅꞇeꞃ non esse vocabulum pure Saxonicum, & quo usi sunt Germani ante suum in Angliam adventum, sed Romanæ originis, scil. à *castrum.* Conjectura primo certe intuitu verisimilis; sed in qua me plane confirmavit Burtoni Itinerarium, ubi adnotatum est, ejusmodi solum locis adjectas esse terminationes *chester. ceaster. caster.* &c. in quibus *castra* Romani olim construxerant.

Chip. Cheap. Chipping.

Chip. cheap. chipping. &c. testantur oppidum tunc cum nomen ei erat inditum, fuisse mercatorium: à *Sax.* cýppan, ceapan. *Isl.* ad kaupa, *emere, vendere, mercaturam facere*; post (*c*) posita litera (*h.*) ut *Chipnham* contracte pro *Chippenham*: *Chipping Wiccomb*, *Chipping Norton*, *Chipping Camden*, *Chipping Sodbury*: & **Cheap-side** vicus ille præclarus Londinensis. Eandem originem agnoscere videntur Suedorum ac Danorum oppida in *copen* exeuntia; ut *Ny copen*, i. e. **new market**: ita etiam *Norcopen*, *Lincopen*, *Jencopen*. Hinc item (ut id obiter moneam) *chop* in phrasi ista satis vulgari **to chop and change**; & fortasse *shop*, officina.

Cliff. Clive.

Syllabæ *cliff. clive.* sive in initio sive in fine significant *clivum, rupem.* à *Sax.* clıꝼ, idem.

Cloe. Clow.

Syllabæ *cloe. clow.* deducuntur à *S.* clouᵹh *rima, fissura ad clivum montis.* Quo quidem, opinor, sensu Boreales hodie dicunt **a clough.**

Comb. Comp.

Comb. in fine, & *comp.* in initio nominum Locorum videntur indicare *situm* loci *depressiorem*; à Brit. *kum*, quod idem significat. Non aliunde autem quam ex Britannico petendam esse harum Syllabarum originem, suadent quamplurima ejus generis nomina oppidorum apud Cornwallos & Devonienses, quo sedibus exutos Britannos salutis caussa confugisse norunt omnes.

Cot. Cote. Coat.

Syllabæ *cot. cote. coat.* sive in initio nominum Locorum, sive in fine, *domunculam, casam, tugurium* significant; à *Sax.* coꞇ, *casa*: unde coꞇ-ꞅæꞇa, *casæ habitator*; & apud Boreales **a sheep-coat**, ovile.

Crag.

Crag.

Crag. ſive in initio ſive in fine *rupem præruptam & eminentem* ſignificat, eſtque Britannicæ originis: Britannis enim *crag* eodem ſenſu uſurpatur. Hoc autem adnotatum in gratiam præſertim noſtratium, apud quos loca plurima (nec ſcio an alibi ulla) hujus tum initii tum terminationis reperiuntur.

Den.

Nominibus Locorum adjecta erat Syllaba *den*, quòd ſive in vallibus ſive in ſylvis ea erant ſita; *Saxonicum* enim ꝺen ſignificat tum *vallem* tum *locum ſylveſtrem.* Hinc autem (ut obſervavit Cl. Somnerus) tot ſunt hujus terminationis Locorum nomina in ſaltu Cantiano; *Tenterden, Biddenden, Bennenden, Marden, Smarden,* &c. Saltus enim iſte olim incultus porcis glande querna ſaginandis erat præcipue deſignatus.

Der.

Quæ habent in initio *der.* ea loca antiquitus fuiſſe *ferarum* ſaltus tuto opinari licet; à *Sax.* ꝺeoꞃ, *fera.* Niſi celebri alicui fluvio adſideant; illa enim fortaſſe veriſimilius deduci poſſunt à Brit. *dur*, aqua.

Er.

Syllaba *er.* in medio nominum Locorum contracta eſt ex *S.* ƿaꞃa, *habitatores, incolæ*; quod enim oppidum nos hodie dicimus *Canterbury*, Saxones vocarunt Canꞇ-ƿaꞃa-buꞃh. Ejuſdem originis videtur eſſe terminale *er.* incolam cujuſvis loci deſignans, ut, quos hodie dicimus *Londoners*, Saxones appellarunt Lunꝺen-ƿaꞃa; *Marshers* (i. e. *paludum incolæ*) Meꞃſc-ƿaꞃa. Niſi quis malit hanc terminationem deducere à ƿeꞃ. *Goth.* ƲAIR, *vir*; ut, *Lundenwer* contracte *Lundener, Londoner.*

Erne.

Syllabæ finales *erne. eron.* deducuntur à *Saxonico* eꞃn. eaꞃn. *caſa, locus ſecretior.* Hinc (ut id obiter adnotem) perſpici ſatis poteſt quam injuſte accuſantur noſtrates, tanquam Linguæ Anglicanæ rudes & imperiti: vocant illi vaſculum iſtud in quo atramentum ponimus *an ink-ern.* Omnino recte. Auſtrales autem, Linguæ nimirum noſtræ reformatores, vocant **an ink-horn**; & qui aliter, i. e. recte, vocabulum ſive efferunt ſive ſcribunt, ludibrio habentur.

Eye. Ea. Ee.

Syllabæ finales *eye. ea. ee.* ſunt in triplici differentia. Vel enim profluunt 1. à *Sax.* iȝ *inſula* (liquefacto quod vulgo fit ȝ in *y.*) ut *Ramſey, Merſey.* (Unde perſpicuum eſt in ταυτολογίαν incidere hujus ævi homines, cum dicunt *Ramſey iſland, Merſey iſland, Iſle of Jerſey,* &c. ſi quidem litera terminalis (*y*) idem ſignificat ac noſtrum *iſland.*) Vel 2. à *S.* ea, *aqua, flumen, fluvius, amnis, torrens, rivus.* Vel 3. à leaȝ, *campus*, de quo infra in terminatione *Ley.*

Flet. Fleot. Flot.

Syllabæ *flet. fleot. flot.* in nominibus Locorum triplicem habent ſenſum pro triplici ſignificatione vocabuli *Saxonici* ꝼleoꞇ unde ſuam originem traxerunt. Illud autem ſignificat 1. *æſtuarium,* 2. *gurgitem,* 3. *ſinum.* Secunda vocis ſignificatione uſi ſunt qui canalem iſtum Lundenenſem **the fleet** appellarunt. Quæ vocabuli acceptatio vocibus hujus terminationis tribuenda ſit, docebit loci natura; ſin ea nulli trium reſpondeat, terminatio fortaſſe non incommode deduci poteſt à *Sax.* ꝼleꞇ, *area, caſa, domus.*

Gate.

Gate in Locorum nominibus ſignificat *viam, ſemitam*; in quo ſenſu apud Boreales vox etiamnum uſurpatur; Auſtralibus autem ſignificat *januam, portam. Iſl.* **gata** eſt *via.*

Grave.

Grave Syllaba terminalis (ut in *Norgrave, Sowgrave, Notgrave*) profluit à *S.* ȝꞃæꝼ, *lucus, dumetum.* Item *ſpelunca, cavea. Goth.* ΓRABAN eſt *fodere. Alam.* **greban.** *Iſl.* **grafa.** Ejuſdem eſſe originis videtur *grave* in cognominibus: niſi ad illuſtrem aliquam & antiquam familiam pertineat, quod ſi conſtet, non inepte dici poteſt contractum eſſe ex ȝeꞃeꝼa, *Comes, Præſes, Præpoſitus*; quo ſenſu *Haſſiæ* Præfectus hodie vocatur **the Landgrave of Hesse.**

Ham.

Ham, ſive initiale ſive terminale, profluit à *Sax.* ham, *domus, prædium, villa*; Boreal. **heam**; Auſtralibus **home.**

Holme. Howme.

Syllabæ *holme. howme.* ſive per ſe poſitæ, (plurima enim per Angliam loca, præſertim apud

apud Boreales fimpliciter vocantur **the Holmes**) five cum alio conjunctæ, ut *Stepholme*, *Flatholme*; defignant *planitiem herbidam infularem*, five in genere *quemvis locum aquis circumfufum*: à *Sax.* holm, *infula amnica*. *Ifl.* **hollmur**, *infula parva*. Quod fi quædam hujus appellationis loca ejufmodi fitûs non fint, iis fortaffe fatis apte tribui poteft alia vocis fignificatio, nempe, *collis*, *mons*, *clivus*.

Holt.

Syllaba *holt.* five initialis, ut *Holton*, five terminalis, ut *Cherry-holt*, *Apple-holt*, *Buckholt*, certum indicium eft locum antiquitus faltem fylvis abundaffe; à *Sax.* holt, *fylva*. *Ifl.* **holt**, *terra afpera & fterilis*. Nifi forte Syllaba initialis, ut in *Holton*, nonnunquam deducenda fit à *Sax.* hol. *Ifl.* **hol**, *cavus*, *caverna*.

Hyrft. Hurft. Herft.

Syllabæ *hyrft. hurft. herft.* proveniunt à *Sax.* hyrſt, *fylva*, *faltus*. Hoc autem adnotatum præfertim in gratiam Cantianorum, Suffexienfium, & Hamtunenfium; apud quos pleraque funt hujus terminationis loca. Nec plane mirum, fi quidem ampla ea fylva, Andredeſweald à *Saxonibus* dicta, per hos Comitatus extendebatur.

How. Hough.

Initiales Syllabæ *how. hough.* videntur indicare loci *fitum demiffiorem*. In hoc certe fenfu noftrates utuntur vocabulo *how*, ut, **how-gate**, *via demiffa*, hominum fcil. five equorum pedibus, five etiam curris multum trita. Videtur deduci à *Saxonico* heah, *altus*. Crediderim ego non aliunde petendam effe originem vocis *Holland* in Anglia & Germania, quafi dixeris *How-land*. Majorem certe veritatis fpeciem præ fe fert hæc conjectura, quàm *Butleri* ifta, à *Sax.* holt *fylva* & land *terra*, cui quidem neutrius loci natura, nifi forte per Antiphrafin, refpondet, cum fint fylvarum omnino indiga.

Inge.

Inge in nominibus locorum defignat *pratum*; à *S.* ing. *Ifl.* **einge**, *pratum*; *Goth.* ᚹ𐌹𐌲𐌲𐌰 eft *pafcuum*; & (ut obfervavit Cl. *Hickefius*) pang vel pong Cædmoni eft *campus*. *Prata* apud A. Bor. hodie dicuntur **the inges**.

Lade. Lode.

Lade, *lode*, fignificant *oftium fluvii*, & nonnunquam *trajectum*; (ut *Creklade*, *Lechlade*, *Framlade*, &c.) & proveniunt à *S.* lade, *purgatio*; ladian, *purgare*, *exonerare*; aquæ fcil. ibi fe five in mare five in majora quædam flumina exonerando, purgantur. Idcirco autem videtur Syllaba hæc effe *vadorum* nominibus adjecta, quod impetu fluviorum *purgatæ* aquæ, ibi fere fereniores confpiciuntur.

Ley. Lee. Leg. Lay.

Syllabæ *ley. lee. leg. lay.* &c. five initiales five finales, proveniunt à *Saxonico* leag, *campus*, *pafcuum*; litera (g) liquefacta.

Lowe. Loe.

Finales Syllabæ *lowe. loe.* deducuntur à *Sax.* hlæpe feu hleap, *agger*, *tumulus*, *acervus*: ut *Hundfloe*, canum collis, five collis venationibus aptus. *Goth.* 𐌷𐌻𐌰𐌹𐍅 eft *monumentum*; terra fcilicet aggefta, pro ritu antiquo fepeliendi defunctorum corpora. Compluribus hujus terminationis nominibus *hill* adjici paullatim cœpit, ut Linguæ *Saxonicæ* crevit imperitia.

Marsh. Mars. Mas.

Syllabæ *marsh. mars. mas.* profluunt à *Sax.* merſc, *palus*, *locus paluftris* vel *paludofus*.

Mer. Mere.

Mer. mere. in nominibus Locorum, five in principio, five in medio, five in fine, *locum paludofum* defignant; à *Sax.* mere, *palus*, *ftagnum*, *lacus*. Unde in agro Cantabrigienfi, Lincolnienfi *&c.* reperiuntur loca quamplurima in *mere* exeuntia.

Over.

Over, five in initio, five in fine nominum Locorum, fitum loci ad ripam alicujus fluminis fere indicat; à *Sax.* ofer, ofre, *margo*, *ripa*; ut *Brownfover* in agro Warwicenfi, i. e. *ripa fluminis*: *Over* agri Gloceftrenfis oppidum ad ripam Sabrinæ. Sin vero oppidum aliquod fit vicinum, cui præponitur *nether*, deducendum eft illud *over* à *S.* ufer. *G.* 𐌿𐍆𐌰𐍂, *fuper*, *fuperior*; ut *nether* à niðer, *deorfum*, *infra*.

Preft. Pres.

Preft. Pres. Syllabæ initiales, (ut in *Prefton*, *Presbury*, &c.) deductæ effe videntur à *Sax.* preoſt,

pꝛeoꝑꞇ, *presbyter*, *sacerdos*; rejecta litera o, quod plerumque fit, facilioris pronuntiationis causa. Ita quod olim scribebatur Deoꝛaby, hodie vocatur *Derby*; quod olim ƿeolub hodie *Weland*.

Rig. Ridge.

Rig, *ridge*, Syllabæ terminales, (ut in *Lindridge*, *Cotheridge*, *Waldridge*) videntur designare *montem arcuatum*, & deduci à *Sax.* hꝛicꝫe. *Isl.* **hriggur**, *dorsum*; Anglis Austr. **ridge**, Bor. **rigg**, ut, **the more rigg**, i.e. *montis jugum*.

Sel.

Sel denotat magnitudinem istius rei cui apponitur, ut, *Seltun*, i.e. *magnum oppidum*. In hanc autem præcipue perductus sum sententiam, quòd insignem eam sylvam agri Sumursætensis, vulgo hodie *Selwood*, antiquitus Sealpubu dictam, Asserius interpretatur *magnam sylvam*: ꞅel etiam *Saxonicum* est *bonus*, *bene*, *satis*.

Shore.

Terminatio *shore* deducitur à Genitivo *Anglo-Saxonum* eꞅ & oꝛa, *ora*: ut *Cerdickshore* Saxonice est Ceꝛbiceꞅ-oꝛa. Etsi enim non ignorem, ꞅcoꝛe apud Saxonas *littus* significare, mallem tamen à Genitivo eꞅ & oꝛa terminationem hanc derivare, quod nunquam observarim usurpari ꞅcoꝛe ad designandum loci cujusvis nomen.

Stead. Sted.

Syllabæ terminales *stead. sted.* proveniunt à *S.* ꞅꞇeb. ꞅꞇyb. *G.* STAΨS. STAΔS. *Isl.* **stadur**, *locus*. Excipienda tamen sunt oppida fluviorum ripis adsidentia, ac portus, qui aptius fortasse deduci possunt à *Saxonico* ꞅꞇaðe, *ripa*, *littus*, *statio navium*, *portus*. Unde *Houden stathes* in agro Eboracensi; & (ut observatum à Cl. Somnero) in portu Hithensi locus ille in quem naves appelluntur dicitur **the Stade**.

Stoke. Stoak.

Syllabæ *stoke. stoak.* compluribus Locorum nominibus adjectæ, profluunt fortasse à *S.* ꞅꞇocce, *truncus*, *caudex*, *stipes*.

Stowe. Stoe.

Syllabæ *stowe. stoe.* sive simpliciter, sive in fine nominum Locorum, deducendæ sunt à *S.* ꞅꞇop, *locus*; ut *Godstowe*, locus Deo dicatus.

Thorp. Throp. Threp. Trep. Trop.

Syllabæ *thorp. threp. throp.* sive initiales sint sive terminales, derivantur à *Saxonico* þoꝛpe, *villa*, *vicus*. Ejusdem originis videntur esse terminationes *trep*, *trop*; ut *Adlestrop* contractum, opinor, est, causa ἐυφωνίας ex *Adlesthorp*.

Tun. Ton.

Tun. ton. in fine nominum Locorum, deducenda sunt à *Sax.* ꞇun, *sepes*, *vallum*; & in translatione *villa*, *vicus*, *oppidum*, *prædium*, *habitaculum*. Hoc autem, ni fallor, à bun, *mons*; quod oppida antiquitus in montibus fere ædificarunt; & quæ in *tun. ton.* hodie exeunt, *Saxonice* plerumque terminantur in bun.

Weald. Wald. Walt.

Syllabæ *weald. wald. walt.* sive per se positæ, sive in initio nominum Locorum, significant *sylvam*, *saltum*, *nemus*, à ƿealb idem. Nec dubium est quin loca istius appellationis, tunc saltem cum ea nomina iis indita erant, *sylvis* abundarint.

Werth. Weorth. Wyrth.

Syllabæ *werth. weorth. wyrth.* sive initiales sive finales, profluunt à *S.* ƿeoꝛðiꝫ, *prædium*, *platea*, *curia*, *villa*.

Wic. Wich.

Terminationes *wic. wich.* ut in *Dunwich*, *Harwich*, in triplici sunt differentia pro triplici significatione vocabuli *Saxonici* ƿic, unde deducuntur. Denotat autem illud 1. *Vicum*. 2. *Sinum*, *ripam*, vel *littus incurvum*. 3. *Castellum*, *propugnaculum*. *G.* VEIhS est *castellum*, *vicus*. Quo verò sensu vox hæc nominibus in *wic* vel *wich* exeuntibus tribuenda sit, non aliter cognosci potest, quam ex ejus loci natura, cujus originem investigamus.

Win.

Syllaba *win* in initio nominum Locorum videtur indicare, in illis insigne aliquod prælium fuisse commissum, aut victoriam partam: *Saxonicum* enim ƿin est *prælium*, ƿinnan *contendere*, *superare*.

Wis.

Wis situm loci Occidentalem designat; eodem modo quo dicimus *Wisegothi*, i.e. Occidentales Gothi.

Wold.

Wold.

Wold five per fe pofitum, (plurima enim loca vocantur **the woulds, the woulds**) five cum alio conjunctum, loci *planitiem* exprimit; à *Sax.* polð, *locus indigus fylvæ, planities.*

Wyrt. Wert. Wyrd.

Syllabæ *wyrt. wert. wyrd.* profluunt à *Sax.* pyrt, *herba, olus, aroma.* Unde (ut id obiter moneam) fortaffe hodiernum **root**, quod fortaffe rectius fcribendum **wrote.**

¶ Notandum eft in genere quamplurima effe Locorum nomina, quorum pars pofterior eft plane *Saxonica*, ut *burh*, *ley*, *bye*, &c. in quorum tamen parte priore nulla veftigia deprehenduntur Linguæ, five *Saxonicæ*, five *Gothicæ*, five *Iflandicæ*; nec alibi quærenda funt quam inter antiqua eis indita nomina vel à Britannis, vel à Romanis.

NOMI

Nominum Locorum, quæ In Chronico Saxonico memorantur, *Explicatio.*

Literæ, quæ in hoc Gloſſario Hiſtoricorum nomina deſignant.

Litera	Hiſtoricus		Claruit circa Ann.
B.	*Beda*	claruit circa Ann.	720
Al.	*Alfredus M.*		890
Aſ.	*Aſſerus*		900
Et.	*Ethelwerdus*		974
I.	*Ingulphus*		1109
F.	*Florentius*		1114
M.	*Will. Malmesburienſ.*		1140
Hunt.	*Henr. Huntingdonienſ.*		1148
D.	*Sim. Dunelmenſis*		1164
E.	*Ethelredus, Abbas Rievallis*		1166
H.	*Haguſtaldenſis Prior, Joannes*	claruit circa Ann.	1180
R.	*Ricardus, Prior Haguſtald.*		1184
G.	*Gervaſius*		1200
Hovd.	*Hovdenus*		1204
B.	*Bromtonus*		1330
S.	*Stubbes*		1360
W.	*Matt. Weſtmonaſterienſ.*		1377
T.	*Thorn.*		1380
K.	*Knihton*		1395

ABban-ꝺun. Abben-ꝺun. *p.* 124, *l.* 9. 125,31. 150,38. 151,22. 157, 20,34. 158,29. 161,32,33. 181, 20. 220,29. i. e. *Abbatiæ mons* ſive *oppidum*. *Abbandonia*, F. *Abbendune*, E. *Abbingdon*, B. *Abendon*, *Abyndon*, K. Nomen hoc paullatim induit, poſtquam Ciſſa, Occidentalium Saxonum Rex, Monaſterium ſive *Abbatiam* ibi conſtruxerat. Quo autem nomine antea vocabatur, non ita liquidò conſtat. Vetuſtus Liber *Abbandunenſis*, quem laudat Cl. *Camdenus*, haud obſcure videtur indicare, dictum fuiſſe antiquitus Sheoveꞅham, mendoſe fortaſſe pro Cleoueꞅham. (vid. infra Cloꝼeꞅhou.) Hodie corrupte (ut quidem omnia fere, ſive locorum nomina, ſive quotidiani uſus vocabula,) **Abbington, Abbyndon**, in agro *Bercherienſi*.

Ace-manneꞅ ceaꞅꞇeꞃ. 121,25. *Acamanni civitas*, F. Sic dicta quaſi *urbs hominum ægrotantium*; à valetudinariorum ad thermas concurſu. Hodie **Bathe** in agro *Sumurſætenſi*.

Ac-lea. 63,16. 64,33. 75,3. *Aclech.* R. i. e. *Quercuum campus*. Per hoc nomen loca plane diverſa in noſtris Annalibus deſignantur. Æthelwulfi prælium cum Danis, anno DCCCLI. memoratum, non alibi commiſſum fuit, quam ubi hodie conſpicitur **Okeley**, in agri *Suthreienſis* parte *Suſſexienſi* contermina; alibi certe Concilia annis DCCLXXXII. & DCCLXXXIX. celebrabantur. Nec tamen ſcio qua in parte Angliæ locus iſte ſit quærendus. Miſſo enim quòd in ſingulis penè gentis hujus Provinciis iſtius appellationis loca repeperiuntur; deſiderantur ea omnia quibus ad certam harum rerum cognitionem, tanquam filo, duci ſolemus. Altum quippe apud Hiſtoricos ſilentium de Rege qui Concilia indixit, de Epiſcopis qui interfuerunt, de Decretis, &c. Opinatur D. *Henr. Spelmannus* Concil. Tom. 1. p. 305. (quibus adductus argumentis, neſcio) locum hunc ſitum eſſe in Epiſcopatu *Dunholmenſi*, ubi duæ hodie iſtius nominis villæ reperiuntur, altera **Acle** ſimpliciter dicta, altera **Schole-Acle**.

Acꞅan-mẏnꞅꞇeꞃ. Æxan-mınꞅꞇeꞃ. 59,3. *Acſeminſter*, Hunt. Hodie **Axminster** in agro *Devonienſi*; ita dictum quod ſitum eſt ad ripam fluminis *Axi*.

Ꞅ. Æꝺmunꝺ. 206,25. 225,41. vid. Ꞅ. Eaꝺmunꝺeꞅ bẏꞃıᵹ:

Æðpıneſ clıꝼ. *p.* 60, *l.* 7. i. e. (vertente *Florentio*) *Edwini clivus*. De hujus loci ſitu non ultrà quicquam certi habeo, quam quod fuit in regno *Northymbrorum*; ubi tamen nulla (quod quidem ego ſcio) ejus nominis veſtigia apparent, niſi **Eggeclyffe** in agro *Dunholmenſi*, ad ripam fluminis **Tees**, nonnihil ejuſdem ſoni habeat. Crediderim certe hanc appellationem fuiſſe deſumptam ab *Edwino*, qui Regum *Northymbrenſium* primus fidem Chriſtianam amplectebatur. Illud enim ævum ſolenne habuit, locos omnes in quibus viri eminenter religioſi ceciderunt, eorundem nominibus inſignire. Quo certe caſu nomen ſuum ſortitum eſt **Oſweſtre** in agro *Salopienſi*; ita dictum, quòd ibi à Penda prælio ſuperatus, atque interfectus fuerit S. *Oſwaldus*. Locus autem pugnæ, in qua occiſus eſt *Edwinus*, vulgo ab Hiſtoricis vocatur *Hatfeld*; à Chronico noſtro Ꮒeðꝼelða, quod vide.

Æᵹeleſ-býꝛıᵹ. Æᵹleſ-býꝛıᵹ. Æᵹeleſbuꝛh. Æᵹleſbuꝛh. 22, 8. 107, 32. *Aelesbury*, Hunt. *Eilesberi*, W. Hodie **Ailesbury** in agro *Buckinghamenſi*.

Æᵹeleſ-ꝼoꝛð. Æᵹeleſ-þꝛep. Æᵹeleſþꝛæp. Æᵹleſ-þꝛep. 13,20. 149,32. *Eagelesford*, *Ægelesthrep*, F. *Ilesford* (al. *Eilesford*,) Hunt. Hodie **Ailesford** in agro *Cantiano*, ad ripam *Medweagi* fluminis.

Æᵹleſ-puꝛðe. 119, 7. Hodie **Eilesworth**, in agri *Northamtunenſis* hundreda *Naſſaburgh* dicta.

Ælꝼeꞇ-éé. Aðelꝼeꞇ-éé. 60, 19. *In regione quæ dicitur Ælfete*, F. De hoc loco, præter meram appellationem, nihil apud Hiſtoricos dictum reperio: adeoque nulla nos ejus ſitum quærentes proſequuntur auxilia, niſi nominum ſimilitudo aliqua. Unum hoc fortaſſe conjectura aſſequi poſſumus, fuiſſe locum in regno *Northymbrorum*, quod ibi conſecratus eſt *Pyhtwinus* in Epiſcopum *Hwiternenſem*. Duo oppida ſunt in agro *Eboracenſi* **Adlingflet** dicta. Adjectum éé videtur teſtari locum hunc fuiſſe ſedem Epiſcopalem; ut in Lınðıſſꝼaꝛna éé, Ꮒaᵹuſꞇalðeſ éé:

Ælm. 36, 1. Oppidum in Inſula *Elienſi* prope **Wisbich**, hodie **Elm**.

Æſceſ-ðun. 32,17. 39,16. 81,5. 135,30. *fraxini mons*, vertente Aſſerio. *Eaſceſdune*, F.D. *Eſcendun*, D. *Eſchedun*, *Easkeſdune*, Hov. *Aſſchedon*, B. *Æſſeſdune*, W. Hodie **Aston** prope **Wallingford** in agro *Bercherienſi*. Illud enim oppidum majores noſtros Æſceſðune vocaſſe, perſpicuum eſt ex Anno MVI. horum Annalium, p. 135. l. 30. Sunt autem qui contendunt prælii locum, anno DCCCLXXI. memoratum, eundem eſſe qui hodiernus **Ashendon** in agro *Buckinghamenſi*.

Æſc-ꞇun. 119, 6. Oppidum hoc fuit in agro *Northamtunenſi*, &, ſi etiamnum ſuperſit, hodie vocatur **Ashton**. Plura ſunt in iſto agro ejus appellationis loca; quis autem ex illis, an etiam alius vetuſtate fortaſſe deletus, is eſt cujus meminit noſtrum Chronicon, non auſim dicere.

Æſꞇꝼelð. 118, 37. Hodie **Eastfeild** in agro *Northamtunenſi*, ad primum circiter milliare à *Petroburgo*.

Æſꞇun. 36, 17. Plurium locorum nomen in agro *Northamtunenſi*. Is, cujus mentio fit in noſtris Annalibus, ſitus eſt ad Orientalem ripam fluvii **Weland**, & hodie **Easton** dicitur.

Æꞇeꝼınᵹ-ſꞇoce. 129,31. *Teauiſtoke*, *Taueſtoke*, F. *Taviſtoce*, D. *Taveſtok*, *Eſingcſtoche*, B. *Eſingeſtoche*, Hunt. *Thamſtoke*, *Thauiſtoke*, W. Hodie **Tavestoke** in agro *Devonienſi*, ad ripam *Tavi* fluminis.

Æðanðun. 85, 12. *Edendune*, Hunt. *Ethendune*, W. Hodie **Eddington** in agri *Wiltunenſis* parte Occidentali, prope **Westbury**.

Æðelbꝛıhꞇeſ mınſꞇeꝛ. 169,26. S. *Æthelbrihtus* Orientalium Anglorum Rex, ab Offa Merciorum Rege inſidiis apud *Sutton* in agro *Herefordenſi* interfectus, clam in eodem agro apud *Marden* ſepelibatur. Inde corpus ejus à nobili quodam viro, nomine Brihtfrido, *Herefordiam* delatum eſt, atque ibi tumulatum; ſuper quod Milfridus, Merciorum Rex, egregia Martyris ſanctitate permotus, celebrem Eccleſiam conſtruxit, & S. *Æthelbrihto* dicavit.

Æðelhun-ıᵹlonð. 43, 29. i. e. *Æthelhuni Inſula*. Terræ portio quædam ab Æthelbrihto Eccleſiæ *Petroburgenſi* conceſſa, alio

alio certe nomine hodie appellata; nec enim ulla vestigia antiqui nominis in iis partibus inveniuntur.

Æðelinga dene. *p.*131,*l.*5. Hodie, opinor, **Alton**, in plaga Comitatus *Hamtunensis Sussexiensi* finitima. In hac autem sum sententia cùm quòd hujusmodi antiquorum nominum contractiones sunt usitatissimæ, tum vero quod in nostris Annalibus dicuntur *Hamtunenses* Danis ibi hostiliter obviam venisse. Verisimile enim est populum istum in Danos impetum tunc fecisse, cùm sui Comitatus limites attigerunt.

Æðelinga igge. 85,1,21. *Æthelingaeg*, Af. *Ethelingaeige*, F. *Adelingia*, M. *Ethelingeie*, Hunt. W. *Edelingeheie*, E. *Ethelyngheie*, B. i.e. *Nobilium insula*. Hodie **Athelney** in agro *Sumursætensi*.

Afene. 33,2. Plurium fluviorum in Anglia nomen. Nec mirum, si (quod observavit Cl. *Camdenus*) *generali vocabulo omnia flumina Britannis* Avon *vocantur*. Is, cujus meminit nostrum Chronicon, fontes aperit in agro *Wiltunensi*, indeque sese in agrum *Sumursætensem* recipiens, in ipsis agri istius limitibus, qua scil. *Glocestrensi* adjungitur, se in *Sabrinam* exonerat. Hodie **Avon**.

Afene-muð. 105, 26. *Avonæ ostium*; ubi sese exonerat in *Sabrinam*. v. Afene :·

S. Albane. 219,16. 229,35. *Verolamium*. Locus S. *Albani* Martyris natalibus, seu potius martyrio celeberrimus; ubi circa annum salutis DCCXCIII. Offa Merciorum Rex monasterium amplissimum in ejus memoriam construxit, unde & oppidum hodie **S. Albans** vocatur, in agro *Hertfordensi*.

Albemaþe. Albamaþ. 196,15. 241,10.

Albin. 203, 35.

Aldepingle. 240,30. Hodie **Oldwinkle**, in Comitatu *Northamtunensi*.

Alemannia. Alamanie. 64, 24. 242, 2. *Germania*.

Alueapnie. 211,1. *Alvernia*. Regio Galliæ perampla inter Borboniensem, Lemovicensem, & Ruthinensem, Provincias, ubi *Arverni* populi. Hodie *l'Auvergne*.

Ambpeſbypi. 128,9. *Ambresbury*, B. *Ambrasbury*, K. Hodie **Ambersbury** in agro *Wiltunensi* prope *Stone-henge*: ab Aur. *Ambrosio*. *In monte Ambrii qui nunc vulgo Stanhenges*. Angl. Sacr. part. 2. p. 656.

Ancaþ-ig. 36,35. i.e. *Anachoritarum Insula*. Hodie **Thorney Isle** in agro *Cantabrigiensi*. Vide Hist. Petroburg. p. 5.

Andefeþa. 129,7. *Andeafara*, D. *Andever*, K. Hodie **Andover** in agro *Hamtunensi*.

Andped. Andpedeſ-leag. --lege. --leaga. 14,21. 57,1. 91,32. *Andredesleige*, Hunt. Saltus quidam in Australibus *Cantii*, & Borealibus *Sussexiæ* partibus. Antiquitus autem *immanis* ea Sylva (sic enim fere ab Historicis vocatur) ab Australibus *Cantii* partibus per *Sussexiam* in *Hamtunensem* Comitatum extendebatur; cujus amplitudinem describunt nostri Annales, an. DCCCXCIII. Ea pars quæ est in *Cantio* hodie vulgo dicitur **the Weald**, quod Saxonice significat *sylvam*, *saltum*. Vox deducenda est ab *Anderida*, Romanorum castro, de quo vide infra in Andpedeſ-ceaſteþ :·

Andpedeſ ceaſteþ. 15,2. *Andredescester*, Hunt. *Urbs* vel *arx* quædam in vel prope *sylvam Andred*. Romani, ut hanc oram contra Saxonas piratas tuerentur, numerum militum cum eorum Præfecto hic statuerunt. Certum est interim nullum sive oppidum sive castrum ejus nominis in Britannia hodie reperiri; adeo ut de ejus situ non una est omnium opinio. Plerique existimant *Newenden*, oppidum ad ripam fluminis *Rhoteri*, quod *Cantium* à *Sussexia* dividit, eundem habere situm quem olim *Anderida*; quam etiam partem amplexus est Cl. *Camdenus*. 1°, Quod incolæ vetustissimum illud esse oppidum ac portum asseverant. 2°, Quod ad *Andredesweald* (al. *Andredesleag* & *Andred*) cui nomen fecit, situm habet. 3°, Quod *Brittenden* i. e. *Britannorum vallem*, Saxones dixisse videntur; unde *Selbrittenden* toti centuriæ adjacenti nomen. Unde autem *Newenden*? Sub Edwardo 1. fratres Carmelitæ è Carmelo Palæstinæ recens profecti, hic Monasteriolum posuerunt, oppidumque statim enatum est; quod, propter oppidum vetus dirutum, *Newenden*, i.e. *novum in valle oppidum*, dici cœpit. Caput hoc est sententiæ *Camdenianæ*. Hanc autem conjecturam improbat

probat Cl. *Somnerus* in Tractatu suo MS. *de Romanis portubus ac Castris in Cantio* (quem mecum pro sua humanitate communicavit *W. Kennettus*, ex Aula S. *Edmundi* A. M. rei antiquariæ peritissimus,) ob hanc præsertim rationem, quod spatio bene magno ab ora maritima disjunctum, ei usui minime inservire posset cui à Romanis destinabatur; quo minus scil. in locis maritimis Saxones prædas agerent. Ad hæc, eum locum describens *Gildas* ponit *in littore Oceani ad meridiem*. Quibus permotus argumentis, mavult ille in agro *Sussexiensi*, apud oppidum *Pemsey*, collocari; quod cum sit maritimum, tum vero multa vetustatis vestigia in eo deprehendas, castelli in primis, lapidibus, qualibus uti solebant Romani, constructi. Nec minus ejus antiquitati testimonium præbet, quod Cl. *Usserius* inter urbes Britannicas *Caer Pensauelcoit* recensens, ejusdem fuisse sitûs existimat, qui hodie *Pemsey*, olim *Penvessell* & *Pevensell* dictum. Quod & *coit* additum confirmat, (i.e. sylva,) arboribus enim ager *Sussexiensis* abundat. Fortasse etiam ponendum est castrum hoc ad portum *Hastingensem*, partim quod legitur aliquando Hæstingas ceaster, (ceaster autem ut plurimum *castrum* denotat) partim quod ibi in colle edito ingentis cujusdam castelli rudera conspiciuntur.

Angel-cyn. Angel-cynnes lond. *p.*11,*l.*17. 23,19. 64,18. 70,8. 73,5. 78,28. 97,23. 99,30. 123,39,41. 124,13,23. 125,6,35. 129,11. 131,2. 133,3. 134,29. 136,26,33. 137,5. 138,10. 141,32. 142,3. 145,1. 150, 14,40. 151,14. 204,37. *Gens Anglorum*; qui accersitu Vortigerni in Britanniam venientes, ipsos postea Britannos sedibus abegerunt, & eorum terram occuparunt.

Angel-cynnes scole. 82,36. 88,22. i. e. *Anglicæ gentis schola*; quæ Romæ, sive ab Offa Merciorum Rege, sive alio quovis, eo consilio instaurata est, ut ibi juventus Anglica bonis literis institueretur.

Angeli. Anieli. 225,22. 231,14,34. 235, 40. 236,12. Oppidum Galliæ Aquitanicæ præclarum, in finibus Santonum: hodie *S. Jean d' Angeli.*

Angeop. Angæp. Angou. 216,40. 217,9. 220,35. 221,31. 222,11. 224,15. 227,10, 40. 230,39,43. 231,5. 232,10. 242,3. 243, 7,23. *Andegavia.* Regio Galliæ: hodie *Anjou.*

Angle. Anglas. v. Engle:-

Angles-ege. 206,33. *Anglesege*, K. *Mona* antiquis, (unde & Anglo-Saxonibus etiam Mon-ege, Mæn-ige, Man-ige, Mann-ie.) Insula tenui freto à Comitatu *Caernarvonensi* divisa, hodie vulgo **Anglesey** dicta, i. e. *Anglorum Insula*, quod nomen sortita est paullatim, postquam in Anglorum potestatem concesserat.

Antiochia. 4,17. *Antiochia.*

Apuldre. 92,9. 93,35. *Apoldore*, Eth. *Apultrea*, F. Hodie **Appledore** in agro *Cantiano*. Facessant qui hujus oppidi nomen deductum esse opinantur à voce *Sax.* appletreope, *malus*, cui generi arborum istius soli ingenium minime favet. Soli natura est *paludosa*, qualem majores nostri appellarunt *polder*, (cujus etiam nominis duo esse oppida in agro *Cantiano*, alterum inter paludes, alterum ad ripam fluminis situm, asserit *Somnerus*.) *Kilianus* certe in Lexico suo Teutonico vocem eam interpretatur *palus marina*, *pratum littorale*, *ager qui è fluvio aut mari eductus aggeribus obsepitur*. Quibus omnibus aptissime respondet nostrum **Appledore**, crebris utpote inundationibus vexari antiquitus solitum. Cui rei amplissimo sunt testimonio Leges quamplurimæ, de tuendis ac muniendis circa ea loca *wallis* (sive *ripis*) latæ. Commodissime idcirco deduci potest à *poldre*, cui æt (quod Saxonibus usitatum est) præfixo, crediderim ego primarium oppidi nomen fuisse Ætpuldre, procedente autem tempore, rejecto t, Æpuldre, nostraque ætate **Appledore**.

Argentses. 200,41. Oppidum Galliæ, in finibus Biturigum & Lemovicorum. Hodie *Argenton*. Est & aliud oppidum in Normannia ad ripam *Argenis* seu *Ornæ* fluvii, hodie *Argentan* dictum.

Armenia. (l. Armorica.) 1,11. Galliæ pars ab Occidente, oræ maritimæ proxima, & à situ nomen sortita: *Armorica* enim est quasi *ad mare*. Cum Anglorum viribus oppressi erant Britanni, eorum pars huc se salutis

tis caussa contulit, unde *Britanni Armoricani*. Hodie *Bretagne*.

Aꞃunꝺel. *p.* 205, *l.* 7. 210,25. Hodie **Arundel** in agro *Sussexiensi*.

Aꞃꞃan. 149,19. *Arewe*, F. Hovd. Vulgaris opinio est, Saxonicum Aꞃꞃan esse idem quod *Arrow* flumen in agro *Warwicensi*. Neque quidem negari potest quin majores nostri flumen illud *Warwicense* appellarint Aꞃꞃan: certo interim certius est non id esse in quod Dani, Merciam deprædaturi, naves suas appulisse in Annalibus nostris dicuntur. *Arrow* enim fluvius *Warwicensis* in agro *Wigorniensi* fontes aperiens, sese in *Avonam* statim effundit, ripasque habet angustiores, quam ut eæ naviculas etiam recipere possint. Ad hæc, *Tamesi* primum egressi sunt Dani, & spolia navesque dicuntur in *Medewæge* retulisse; ut satis constet quærendum esse hoc flumen non longe à *Tamesi*. Si de mea sententia quæratur, quod conjectura consequi possum, illud ponam; nihil interim certi statuens. Fluvius est ripis haud angustis, alveoque satis pleno, Comitatus *Suffolciensem* & *Essexiensem* sejungens, *Orwel* hodie dictus. Hunc suspicor antiquitus fuisse pronunciatum *Arwel*, tum quod Saxonicum A sequentibus sæculis transiit in O, tum etiam quod oppidum est ad ejus ripam situm, **Arwerton** dictum; accedit quod *Harewich* ad oram hujus fluminis, olim *Arwic*, non ut conjectat Camd. *Herewic*, dici posset. Qui vero huic conjecturæ minus favet, alteram audiat. Fortasse pro *Sax.* inꞇo legendum est ꞇo, ut Aꞃꞃan non *fluvium* designet, sed oppidum aliquod ad ripam istius fluvii in quem Dani classem appulerunt. In antiquis profecto Exemplaribus ejusmodi errores crebro occurrunt. Hoc qui concesserit, non (opinor) mihi lites intendet si dixerim fluvium istum fuisse *Lee*, & oppidum, idem quod hodiernum **Ware**. Mutatio enim *Arwan* pro *Waran* facillima est. Huic certe opinioni nonnihil fidei conciliat quòd temporibus Ælfredi Regis Dani per *Leam* fluvium myoparonibus ad *Waram* delati ibi propugnaculum construxerunt; nec tamen ejus fidem minus elevat, quod Ælfredus Rex, tribus effossis canalibus Ligeæ aquas divertit, ut accolis per longum post tempus nulli pene usui fuerit.

Aſſanꝺun. 150,3. 151,31. *Essendun*, L. *Assendun*, S. Hovd. i. e. vertente Florent. *mons asini*. Locus prælio inter Eadmundum Regem & Canutum celeberrimus. Cl. *Camdenus* existimat eundem esse qui hodie **Ashdown** vocatur, in Boreali parte agri *Essexiensis*. Nec dubium quin in isto agro sit quærendus, cum plerique omnes harum rerum Scriptores in eo pugnatum fuisse verbis disertis asseverent. Sed an apud **Ashdown** dubium plane; si quidem quæ hodie loca eo nomine appellantur, antiquitus fere Æſceſꝺune scribebantur. Crediderim ego (nisi istud dixerit Vir Cl. peculiari aliqua ratione inductus) **Assington** potius, ejusdem agri oppidum, prælii locum fuisse.

S. Auguſꞇineſ mẏnſꞇeꞃ. S. Auguſꞇineſ cẏꞃic. 178,35. 179,30,33. 192,12. Monasterium à S. Augustino Monacho *Cantuariæ* conditum. Hodie vulgo **Saint Austins**.

Axan-muð. v. Exan-muð.

B.

Baccanceldꝺ. 48,8. Nullus, quem quidem scio, hujus appellationis locus in Anglia hodie invenitur. Nemini interim dubium esse potest, quin in *Cantio* fuerit; cum nostri Annales diserte tradunt, eam solum ob caussam ibi Concilium fuisse celebratum, ut rebus Ecclesiarum infra *Cantium* consuleretur: nec quisquam sive Rex sive Episcopus ei interfuit, præter Wihtredum *Cantianorum* Regem, Archiepiscopum *Cantwarensem*, & Episcopum *Roffensem*. Quod oppidum sono ad hoc proxime accedit est **Beckenham**, in parte Occidentali *Cantii*, qua agro *Surreiensi* adjacet.

Baꝺꝺanbẏꞃiᵹ. 100,5. Collis in quo castra metatus est Eadweardus Ælfredi fil. An. DCCCCI. haud longe à *Winburna*; unde Annales nostri æꞇ Baꝺꝺanbẏꞃiᵹ piꝺ Ƿinbuꞃnan, i. e. *apud Baddanbyrig juxta Winburnam*. Hodie **Badbury** in agro *Dorsætensi*.

Baꝺecanƿẏlla. 110,31. *Badecanwella*, F. Hodie **Bakewell** in agro *Derbiensi*.

Bæbbanbuꞃh. v. Bebbanbuꞃh.

Bæc.

Bæc. v. Bec:·

Bæᵹeρaſ. *p.*90, *l.*33. *Bojari, Bajoari, Bavari.* **The Bavarians.**

Bæleſme. Bælæſme. 210, 20. 212, 8. 213,1,11. 214,1,11,18. 217,14,24. Oppidum Galliæ in Belſia provincia, & agro *Perticenſi*; hodie *Beleſme.*

Bæρneᵹe. 183,30. *Bernacum. Monaſt. S. Benedict.* Diœceſ. *Lexovienſis* in *Neuſtria.*

Bæρnicaſ. v. Beoρnicaſ:·

Baiuſ. 212,40. Urbs Galliæ Celticæ, in *Normannia*; Lat. *Baiocæ* ſive *Baiocum*: hodie *Bayeux.*

Balδeρineſ lonδ. 158,25. 159,11. 161,4. i. e. *Baldewini terra*: hodie **Flanders.** Sic autem appellata erat, quod ea ætate *Flandriæ* Comites *Baldewini* nomine (uti hodie Galliæ Reges *Ludovici*) fere vocabantur.

Baρρe. 119,5. *Bearwe*, F. *Barowe*, K. Hodie, opinor, **Barow** in agro *Rutlandenſi.*

Baρρucſcıρe. Baρρucſcıρe. v. Beaρρucſcıρe:·

Baſınᵹ. 81,24. *Baſengas*, F. Hodie **Basing** in agro *Hamtunenſi* prope **Basingstoke.**

Baδan-ceſteρ. Baδon. Baδe. Baδan. 22,16. 102,2. 122,1. 143,31. 192,13. 193,26. 226,19. 235,9. *Badeceſtre*, Hunt. Hodie **Bathe** in agro *Sumurſætenſi*, à *thermis* ſic dicta.

Bavaria. 64,24.

Beam-δune. 25,25. *Collis ſtipitibus ſeu trabibus refertus.* Plurium locorum in Anglia nomen, quorum pleraque jam hodie corrupte appellantur *Bampton.* Illud hujus appellationis oppidum, quod noſtri Annales memorant An. DCXI. ſitum eſſe arbitror in agro *Devonienſi* qua *Sumurſætenſibus* adjacet, & vocari hodie **Bampton.** Cui in primis argumento eſt, quod narratur Cynegilſum, Weſt-Saxonum Regem, ibi prælio dimicaſſe cum Britannis, quos in partes Angliæ Occidentales ſalutis cauſa confugiſſe notiſſimum eſt. Camdenus in *agro Dorſætenſi* ſcribit Beanδun (hodie **Byndon**,) *ubi* (Camdeni verba ſunt) *Cynegilſus anno* DCXIV. *ancipiti prælio Britannos vicit.* Verum prælii locum perperam ibi poſitum eſſe exiſtimo, cùm quod omnia, quibus uſi ſumus, Chronici Saxonici exemplaria ſcribunt Beamδune; tum vero, quod æque probabili conjectura colligi poteſt, apud **Bampton**, oppidum iſtud in agro *Devonienſi*, eos pugna fuiſſe congreſſos.

Beamϸleot. 93,33. 94,15,19. *Beanflot*, F. *Beamfled*, Hunt. Hodie **South-Bemflete** in agri *Eſſexienſis* parte Auſtrali.

Beaρδanıᵹ. Baρδanıᵹ. Beaρδanıᵹ. Baρδanıᵹ. 31,16. 43,29. 51,11. 102,11. *Barthoneig*, F. *Bardonig*, Hovd. *Berdenay*, *Bardeney*, B. Hodie **Bardney** ad ripam fluminis *Witham* in agro *Lincolnienſi.* Locum hunc (ut id obiter moneam) eundem facit Camdenus, qui eſt Bedæ *Peartaneu.* Hujus verba in deſcriptione agri *Lincolnienſis* hæc ſunt: *Inde nobilis olim Cœnobii* Beardnea *vel* Peartaneu *vulgo* **Bardney**, &c. Perperam omnino. Ipſe enim Ven. Beda Eccl. Hiſt. l. 3. c. 11. diſerte ea loca diſtinguit. Ejus verba ſunt: *Denique tempore ſequente, cum præfata Regina* [Offrida] *in eodem Monaſterio* [Beardana] *moraretur, venit ad ſalutandam eam Abbatiſſa quædam venerabilis, quæ uſque hodie ſupereſt, vocabulo Edilhilt, ſoror virorum ſanctorum Edelwini & Aldewini, quorum prior Epiſcopus in Lindiſſi Provinciæ, ſecundus erat Abbas in Monaſterio quod vocatur* Peartaneu, *à quo non longe & illa monaſterium habebat.* Illud autem *Peartaneu*, non aliud fortaſſe eſt quam hodiernum **Partney** in agro *Lincolnienſi.*

Beaρρucſcıρe. Beaρρucſcıρe. Baρρucſcıρe. 78,9. 135,25. 138,22. 141,4. 206, 28. 207,23. 211,23. *Berrocſcire*, Aſ. *Bearrucſcire, Barrocſcire, Bearrocſcire, Baroceſſire*, F. *Berrucheſcire*, M. *Bearrucſcire, Bercſire, Bercſcire*, Hunt. *Barrocſcire*, D. *Bearrukeſchire, Berkeſire*, Hovd. *Barocſchire, Barcſchire, Barkshire*, B. Bercheria. Hodie **Barkshire.** *Ita vocatur à* Berroc *ſylva ubi buxus abundantiſſime naſcitur.* Flor.

Bebbanbuρh. Bæbbanbuρh. Bæbbabuρh. 19,28. 31,19. 127,34. 199,22. 202,34, 37,43. 203,15. *Bebbanburc*, F. *Bebanburgh, Behamburgh, Babanburch*, Hunt. *Babbanburch, Bebbanburc*, D. *Babanburch*, R. *Behhamburg*, Hovd. *Baenburg*, L. *Bamburgh*, B.K. vertente

vertente Beda, *Bebbæ castrum*: hodie **Bamborrow** in provincia *Northymbrensium*.

Bec. Bæc. *p*.180,*l*.42. 198,41. 241,28. Galliæ Abbatia, in Ducatu *Normanniæ* & *Rotomagensi* Diœcesi, prope Riblam fluvium. Hodie *le bec Helouin*, quòd ab *Helwino* fundata erat.

Beدan-ꝼoꞃd. Beadan-ꝼoꞃd. Bedican-ꝼoꞃd. 22,6. 105,10. 106,20. 107,40. 121,26. 140,7. *Bedeford*, Hunt. L. *Bedforde*, *Bedeforde*, B. K. *Bedford*, B. W. Hodie **Bedford**, agri *Bedfordiensis* oppidum primarium.

Bedan-ꝼoꞃd-ꞅcıꞃe. Beada-ꝼoꞃd-ꞅcıꞃe. 140, 44. 147,36. *Bedefordsire*, Hov. *Beddefordschire*, B. Comitatus *Bedfordiensis*. **Bedfordshire.**

Bedanheaꝼde. 41,22. *Bidanheafod*, F. Locus prælii inter Regem West-Saxonum, & Merciorum. Duabus rationibus in eam perducor sententiam ut existimem non aliud esse quàm hodiernum **Bedwin**, in agri *Wiltunensis* parte quæ *Bercheriensi* adjacet. 1°. quòd par est credere eos prælio fuisse congressos haud longè à limitibus duorum regnorum. 2°. quòd istius nominis pars posterior testari videtur insignem aliquam pugnam ibi commissam fuisse; ƿınnan enim Saxonice est *pugnare*, *prælio certare*.

Bedıcan-ꝼoꞃd. v. Bedan-ꝼoꞃd:-

Belmunt. 227,14. Oppidum in Ducatu *Normanniæ* prope oram littoralem. Hodie *Beaumont*.

Beneꝼıca. 103,29. Unus è tribus fluviis in agro *Hertfordensi*, inter quos Eadweardus Rex munimentum construxit An. DCCCCXIII. Inter *Heortford* & *Ware* duo fluvioli sese in *Lygeam* effundunt, qui alii esse non possunt quam *Memera* & *Benefica*. Uter vero illorum nomine *Memeræ*, uter *Beneficæ* nostris majoribus erat cognitus, non nisi levi quadam conjectura assequi possumus. Ad istius ripam cujus alveus est propius Occidentem, conspicitur villa vulgo **Bennington** nuncupata; hoc autem *Ben* in initio utriusque vocabuli nonnullo est argumento, fluvium oppido (quod in singulis Angliæ partibus factum videmus) nomen fecisse. Esto interim suum cuique judicium.

Bennıngtun. Býnꞅıntun. Beneꞅıngtun. 22,8. 61,21. *Benesingtun*, Fl. *Benesintune*, Hunt. *Benetune*, Hovd. *Bensinton*, W. Hodie **Benson** vel **Bensington** in agri *Oxoniensis* parte *Bercheriensi* finitima. Nisi quis malit esse idem quod hodiernum **Bennington** in agro *Heortfordensi*.

Beoꞅeꞃlıc. 52,9. *Beverli*, R. *Beverlith*, B. Hodie **Beverley** in agro *Eboracensi*.

Beoꞃclea. 193,27. 223,5. *Beorkenlaum*, F. *Berchelai*, Hunt. *Barcheley*, B. *Berkeley*, K. Hodie **Barkley** in agro *Glocestr*.

Beoꞃᵹꝼoꞃd. 56,12. *Beorhtford*, F. *Beorford*, W. i. e. *Collis ad vadum*. Hodie **Burford** in agro *Oxon*.

Beoꞃnıcaꞅ. 30,2. 44,26. *Bernicii*, M. Northymbrorum regnum divisum erat in *Deiros* & *Beornicios*. *Beorniciorum* regnum continebat quicquid interjectum est inter flumen *Twedam*, & æstuarium vulgo dictum **the fryth of Edenburrow.**

Beꞃanbýꞃıᵹ. 20,13. *Beranbyri*, Hunt. *Banbyry*, K. Hodie **Banburye** in agro *Oxon*.

S. Beꞃhtıneꞅ mýnꞅteꞃ. 232,49. *S. Berhtini Monasterium*; aliter *Sithuense* dictum, juxta *Teroanum*, vulgo *Teroenne*, in *Artesia*. Hîc S. Berhtinus primus Abbas erat.

Beꞅencun. 231,36,44. Urbs Galliæ Lugdunensis in agro *Burgundiæ*; hodie *Besanson*.

Blaıꞅ. 219,26. 237,43. Oppidum Galliæ Celticæ ad *Ligerim* fluvium; hodie *Blois*.

Boc-leden. 1,9. *Latini*, *Romani*.

Bolhıðe-ᵹeat. 177,1. Hodie **Bulldyke gate**; Janua ab Australi parte Monasterii *Petroburgensis*.

Boneual. 144,25. Oppidulum Galliæ, in agro *Carnotensi*; hodie *Bonneval*.

Boꞅenham. 159,29. 164,32. *Bosanham*, F. D. *Boseham*, Hovd. Hodie **Bosham** in agro *Sussexiensi*.

Bꞃadan æ. 36,6. i. e. *latus fluvius*. Hist. Eccl. Petroburg. *Bardanea*. Nullus est hodie (quem quidem novi) hujus appellationis fluvius; nec è multis qui sunt in agro *Cantabrigiensi* & vicinis, scio quis hic sit. Si ullus sub hoc nomine hodie reperitur, suspicor vocari **Broadwater.**

Bꞃadan-

Bpaðanpelic. *p*.105,*l*.35. *Reoric*, F. Insula aliqua ad ostium *Sabrinæ* fluminis, inter Comitatus, *Sumursætensem* & *Maridunensem*. Eandem fuisse quam hodie dicimus *Stepholme*, plurima suadent. Primo enim Codex MS. quem *Cant.* dicimus, legit Sꞇeopanpeolice, mendose opinor pro Sꞇeopanpeolice. In hujusmodi quippe errorem facile incidere potuit quivis Librarius, (præsertim Literarum Saxonicarum rudis, quo in numero is erat qui Codicem illum descripsit,) ob similitudinem Literarum p & p. Deinde, Chronicon Walliæ editum à D. *Powello*, Danorum itinera describens, dicit eos cibi inopia coactos in Australes Wallos transiisse de *Stepen* (Chronicon nostrum de Bpaðanpelic.) secutus, opinor, Henricum Huntingdoniensem, cujus verba hæc sunt: *Et tunc manserunt in Insula* Stepen *cum magna miseria, ita quod cibus eis defecit, & multi fame mortui sunt*, &c. Accedit quod Cl. Camdenus asserit Insulam hanc Britannice dici *Reoric*. Quod si quispiam contendat hodiernum *Flatholme* antiquitus dictum fuisse Bpaðanpelic vel Bpaðanpeꝛᵹe (i. e. *lata Insula*;) & *Stepholm* Sꞇeopanpelic vel Sꞇeopanpeꝛᵹe, nihil repugno.

Bpaðenꝼopð. 33,2. Hodie **Bradford** in agro *Wiltunensi*; à *lato* Avonæ *vado* quod ibi conspicitur.

Bpamꞇun. 222,42.

Bpauꝛe. 216,20. 217,19. Fortasse idem quod *Brau*, pagus *Aquitaniæ* ad confluentiam *Durarii* fl. cum *Garumna*. Latinis *Ebromagum*; hodie *Bourg*.

Bpecenanmepe. 104,20. *Bricenanmere*, F. *Brecanammere*, Hunt. *Bricenamere*, Hovd. *Britannemere*, B. Ad secundum circiter milliare à **Brecknock** in Wallia conspicitur **Brecnockmere**. Arx autem quam in nostris Annalibus Æthelfleda dicitur expugnasse, fuit, opinor, apud ipsum *Brecknock*. Somnerus scribit Bpeꞇenanmepe, & existimat fuisse idem quod hodie **Welsh-pool**, in agro *Montgomeriensi*, sed quibus argumentis istam conjecturam adstruxerit, nescio.

Bpæðene. 101, 6. *Bradene*, F. Hodie **Bredon forrest** in agro *Wiltunensi*; ab *amplitudine* sic dicta.

Bpenꞇ-ꝼopð. 149,7,27. *Brendeford*, Hunt. B. *Brenford*, D. i. e. *Brenti vadum*. Oppidum in agro *Middlesexiæ*, in sinu quodam ubi se in *Tamesin* effundit *Brent* fluvius. Hodie **Brentford** vel **Brainford**.

Bpeoðune. 43,25. Terræ portio Ecclesiæ *Medeshamstedensi* concessa ab Æthelredo Rege Merciorum, cujus nomen antiquum evanuit. Non longe distare à *Petroburgo*, constat ex Libro de *Swapham*, teste Hist. Petroburg.

Bpeoðune. 53,25. *Briudun, in Provincia Merciorum*, Bed. *Briudunum*, F. Chartas huic Monasterio concess. vide in Hist. Petroburg. p. 342. Hodie opinor **Breedon** in agro *Wigorniensi*: ibi enim est antiqua Ecclesia, nunc etiam amplis satis reditibus dotata.

Bpeꞇen-lonð. Bpẏꞇen-lonð. Bpẏꞇon-lanð. 9,26. 14,16. 124,25. *Britannia. Britannorum terra.*

Bpicᵹꞅꞇop. Bpiꞅꞇop. 193,23. 230,21. 241,43. *Bricstowa*, F. *Brigestou*, *Bristou*, Hunt. *Brycstoue*, D. *Brikestow*, *Bristohw*, Hovd. *Bristowe*, L. W. K. *Bristow*, K. i. e. *pontis locus*. Hodie **Bristow** in limitibus agrorum *Glocestrensis* & *Sumursætensis*.

Bpiᵹᵹe. Bpicᵹe. 103,24. 155,13. 158, 25. 161,5. 165,23. 166,2. 230,9. *Brige*, D. *Briges*, Hovd. *Brugges*, *Brugge*, *Bruggenorth*, B. *Brigges*, W. Vocabulum hoc usurpatur in Saxonicis Annalibus ad significandum 1°, *Brugas*, Flandriæ emporium celeberrimum; hodie *Bruges*. 2°, Angliæ castrum, quod (ut ait Flor. Wigorn.) situm est in Occidentali plaga *Sabrinæ* fluminis. Idem esse existimat Camdenus quod hodiernum **Bridgenorth**, in Comitatu *Salopiensi*, ab Occidentali parte *Sabrinæ* fluminis. Vulgo etiam hodie oppidum illud **Brigge** vocatur.

Bpiꞇꞇene. Bpẏꞇene. Bpeꞇene. 1, 1,12. 2,6,12,18. 5,2,11. 7,22. 8,3. 10,7. 11, 3,6. 12,4. 15,9. 17,23. 18,9. 20,10. 22, 32. 23,13. 24,2. 27,9. 40,6,19. 46,11. 114,6. 123,10. Bpeoꞇon, Bpeoꞇonelonð, Al. *Britannia*. De vocis Origine vide Camden. Britann. sub Tit. *Britanniæ Nomen*, & Somneri Glossarium in voce *Britannia*.

Bpiꞇ-

Bpittar. Bpettar. *p*.1, *l*.10,25. 12,3. 13,5,26,29. 18, 12,16,22. 20, 1,13. 22, 12,22. 90,22,23. 171,18. 182,33. 183, 22,35. *Britanni*; quo etiam nomine nonnunquam vocantur in his Annalibus *Armoricani*.

Bpittirc. Bpyt. 1,8. 15,4. 17,28,32. 113,35. 182,20. *Brito. Britannus.*

Bpitland. 170,41. 183,34. 186,4. 190, 41. 193,30. *Britannorum terra*; tum Wallia tum Normannia.

Bpitpalar. 2,25. 7,26. 11,13. 12,11. 20,2. 22,6. 45,9. 57.6. *Britanni.*

Bpunanbuph. 112,12. *Brunford*, I. *Brumesburh, Brunesburih, Brunesburh, Bruneburh*, Hunt. *Brunnanbyrg*, *Brumenburh*, Hovd. *Brunneburyh*, B. Prælii locus inter Athelstanum R. & Anlafum Danum, aliosque. Hodie **Ford** prope **Bromeridge** in agro *Northumbrensi*, ut opinatur Camdenus. Cæterùm istius conjecturæ fides (si Florentio credendum sit) multum elevatur. Dicit ille Anlafum cum Constantino in *Humbrum* classem suam appulisse; *cui* (inquit) *Rex Æthelstanus fraterque suus Eadmundus, in loco qui dicitur* Brunanburgh, *cum exercitu occurrerunt*. Ut longe verisimilius sit prælio decertatum fuisse vel in agro *Lincolniensi* vel *Eboracensi*, quàm *Northumbrensi*, tam longe scil. disjuncto ab eo fluvio in quem naves dicuntur applicuisse. Oppidum est in agro *Cestrensi* hodie **Brunburh** dictum.

Bpyttene &c. v. Bpittene ----

Buccingaham. 106,4. *Bukingeham*, Hunt. W. *Bukyngham*, B. i.e. (interprete Camd.) *fagorum villa*; bucene enim Anglo-Saxonibus est *fagineus*. Oppidum primarium agri *Buccinghamensis*; hodie vulgo **Buccingam.**

Buccingahamrcipe. 140,6,43. 147,35. *Ager Buccinghamensis*. Hodie **Buccingamshire.**

Bunna. Buna. 91,25. 204,29. *Bononia*. Hodie *Bulogne* in regno Galliarum.

Bupgundia. 159,18. *Burgundie.*

Bupep. 200,37.

Buph. Bupch. 38,32. 120,26. 127,17, 19. 144,13,24. 156,40. 168,29. 172,39. 173,3,10. 174,18,36. 176,22,38. 178, 4,7. 181,36,39. 206,27. 211,3,34. 214, 47. 218,11,23. 219,13,40. 227,11. 229, 45. 231,12. 232,6,15,32. 233,14. 235, 20,26,28. 236, 8,40,46. 237, 5,14,17. 244,16,28. Hodie **Peterburrow** in agro *Northamtunensi*. Ecclesia hæc primum dicebatur Medeshamrtede, (quod vide infr.) postquam vero Kenulfus, ejus loci Abbas, vallo circundedisset, *Burh* appellari incœpit. Ita vulgus Historicorum. Videtur autem aliunde nomen traxisse, quoniam *Asserus*, (qui ante An. DCCCCXCII. Chronicon suum scripsit, quo scil. Kenulfus Abbatiam capessit) ita appellat.

Bupne. 218,21.

Bupnepudu. 107,32. *Bernwode*, W. Hodie **Bernwood forrest** in agri *Buccinghamensis* parte *Oxoniensi* contermina.

Buttingtun. Butdigingtun. 95,4. *Budingtune*, Hunt. Oppidum (teste Flor. Wigorn.) *in ripa Sabrinæ fluminis situm*; & nostri Annales, Butdigingtun on Sæfepn rtaðe, i.e. *Butdigingtun ad ripam Sabrinæ*. Hodie **Buttington**, cui è regione ad Occidentalem *Sabrinæ* ripam objicitur *Welshpoole*. *Oppidum id* [Buttingtona] *ad minorem ejusdem fluminis* [Sabrinæ] *ramum in agro Glocestrensi situm est*, inquit D. Joh. Spelmannus in Vita Ælfredi R. In quo tamen agro nullum (quod quidem ego scio) ejus nominis oppidum ad *Sabrinæ* ripam reperitur. Qui librum edidit, locum istum emendavit: *Potius* (inquit) *in agro Salopiensi, ibi enim* Buttingtona *est ad ipsam Sabrinam sita, ubi etiamnum munitionum vestigia videri asserunt*. Est quidem vel in isto agro vel certe in ejus limitibus; sed secundum Spedi tabulas, atque etiam Somnerum, qui eas fortasse secutus est, pertinet ad agrum *Montgomeriensem*.

Byfeper-rtan. 163,25. Hodie **Beverston** in agri *Glocestrensis* parte *Wiltunensi* contermina.

Bynrintun. 61,21. v. Benningtun:-

Byptune. 173,6. *Burhtun*, Hovd. *Burton super Trent*, B. *Burton*, S. K. *Abbatia Byrtunensis*. Hodie **Burton**, ad ripam fluminis *Trentæ*, in agro *Staffordiensi*.

Byrincun. 159,18. *Bisontium*, Burgundiæ metropolis. Vulgo *Besanson*.

C.

Cæpe. p.50, l.26. *Cere*, Hunt. Inter hunc locum & Dæpe, Beorhtfrithus prælium commisit cum Pictis. Loca duo sunt in agro *Northymbrensi* decem plus minus mille passuum invicem distantia, *Carehouse* & *Heefeld*, paulum ultra vallum Pictorum. Etsi non ausim affirmare ea olim fuisse dicta Cæpe & Dæpe, videtur tamen illud suadere tum nominum antiquorum & hodiernorum similitudo, tum etiam locorum situs. Circa limites enim Pictorum & Northymbrorum præliatum fuisse, non est cur dubitemus.

Cæsar Augusta. 62, 35. Tarraconensis Hispaniæ civitas clarissima: vulgo *Sarragosse*.

Calne. 124, 14. Hodie **Caln** in agro *Wiltunensi*, ad ripam fluminis *Caln* situm.

Campaine. 204,13. *Campania* in Gallia: hodie *Champagne*.

Caningganmærscer. 140,29. *Caningamerse*, D. Quam ob causam paludes istæ, ubicunque fuerint, ita appellarentur, nescio. Parum interim dubito quin satis commode collocari possint in agri *Sumursætensis* plaga maritima. Ibi enim reperitur Centuria *Cannington* dicta, in qua & oppidum est ejusdem nominis. Adjecto autem vocabulo mærsc (quod apud Saxonas *paludem* significat, unde & nostrum **marsh**) satis convenire soli naturam non uno argumento colligi potest. Primum enim mari adsidet; deinde *paludes* finitimæ quædam sunt *Brentmarsh* dictæ; in ipsa denique hac provincia est locus *Stocklandmarsh* appellatus. His à me serius deprehensis, existimabam scriptum fuisse incuria Librarii Caningamærsc pro Cantingamærsc, adeoque vertendum duxi *Cantianas paludes*.

Cant-para-burh. Cant-para-byrig. Cant-pare-beri. 28,34. 34,2. 35,16. 37,34. 38, 26,33. 40,15. 42, 3,27. 43,37. 46,3. 47, 16. 48,15. 56,21. 67, 3,8. 74,30. 80,22. 90,7.28. 111,7. 119,33. 138,14. 141, 16, 18. 142,38. 152,29,32. 153,23. 161,28. 162,19. 168,27. 175, 2,9,26. 176,7. 178, 35. 179, 6,20,24,31,33,40. 180, 8,21,25, 27,28,29,38,42,43. 198,39. 203,40. 208, 4. 211,16. 214,46. 215,35. 218, 2,19,31,33. 219,7. 221,45. 222,39. 223,43. 224,40. 225, 5,30,42. 226, 1,4. 229,12,13,31. 233, 49. 234, 18,32. 235,2. 241,26. *Doruvernia*, Bed. Cantparena burg, Al. *Canturbery*, K. *Urbs populi Cantiani*. Hodie **Canterbury**, agri *Cantiani* caput.

Cant-pare. 12,16. 14,35. 25,28. 27,10. 30,27. 40,1. 41,10. 48,2. 52,17. 56,1. 60, 1,17. 66,30. 69,9. 70,32. 71,23. 73,32. 76, 2. 78,19. 100,24. 127,32. *Cantwari*. **The people of Kent.**

Cant-para rice. 21,1. 48,6. 73,13. 77, 29. *Cantwarorum regnum*. **The Kingdom of Kent.** Regnum hoc fundatum est ab Hengesto circa annum Christi CCCCLVII.

Carrei (rectius secundum Cod. *Cot*. Cazrei.) 89,7. *Caziacum in Maternam*. Hodie *Chezy*.

Carleol. 198,22. *Karloil*, Hunt. *Cairleil*, D. *Karlel*, H. *Carlel*, R. Hovd. *Carleul*, L. *Caerliel*, *Carlyell*, *Karlell*, *Carlele*, *Carliull*, *Carliol*, *Karloil*, *Carlyl*, K. Hodie **Carlile** in agro *Cumbrensi*.

Carrum. 72,21. 74,4. Hodie **Charmouth** in agri *Dorsætensis* parte maritima, post (c) literam addito (h) ad morem Normannorum.

Castra. 119,6. 120,33. Hodie **Castor**, à parte Boreali fluminis *Nen* (hodie **Nyne**) dicti, in agro *Northamtunensi*. Oppidum etiam est in agro *Rutlandensi* quod hodie **Casterton** appellatur.

Cathenes. p. 1. inter Notas. Hodie **Catnes** in extremis Scotiæ partibus, ad littus Germanici maris situm.

Cadum. 174,39. 189,15. 212,40. *Cadomus*. Urbs Galliæ Celticæ præclara; hodie *Caen*.

Cealc-hyðe. 63, 31. *Cealtide*, Hunt. *Chalthuthe*, W. *Concilii locus*. *Sessionis locus* (inquit D. Henr. Spelmannus) *cui hoc ascribitur Concilium varie apud Authores appellatur*, Chalchuth, Calchuth, Celchyth, Cealtide, &c. *ponitque eum Auctor Antiqq. Britann. Eccl. in Northymbria*, *Hollinshedus vero rectius in regno Merciorum*. Utinam locus aliquis idoneus in regno Merciorum reperiri posset, in quo celebratum hoc fuisse, atque

atque alia etiam Concilia diceremus. Nec enim quisquam facile sibi persuadere potest, Offam, Merciorum Regem, in regno Northhymbrorum Concilium congregasse. Fieri tamen potuit ut Offa, privatis quibusdam rationibus nobisque incognitis adductus, de jure suo quasi cederet. Certe eorum conjecturæ quibus visum est in regno Northhymbrorum locum hunc collocare, haud parum fidei conciliat 1°, Quòd Northymbrorum nonnulli ibi celebratis Conciliis interfuerunt. 2°, Quòd in agri *Lancastrensis* parte ea quæ *Cestrensi* adjacet, ejusdem nominis (cum leviori saltem mutatione quàm in locorum nominibus hodiernis fere deprehendimus) oppidum conspicitur, scil. *Kelcheth*. Et sane si Northymbris aliquid fuerit in istis Conciliis negotii, non est cur dubitemus quin locus conventui destinatus circa duorum regnorum limites constiterit.

Ceaſteꞃ. Cæſteꞃ. *p.*46, *l.* 7,9. 60,16. 63,2. 120,39. 178,36. 179, 10,23. 201, 21. 222,22. 224,31. 241,30. Hæc appellatio in nostris Annalibus usurpatur ad designanda loca longe diversa. Pag. 46, l.7,9. 60,16. 63,2. significat *Eboracum*; p. 120, 39. *Wintoniam*: ob eandem omnino rationem. Duæ enim istæ sedes Episcopales κατ' ἐξοχὴν Ceaſteꞃ dicuntur, utpote quarum altera erat regni Northymbrensis, altera West-Saxonum Metropolis. P.201, l.20. 222,22. denotat idem oppidum quod hodie dicimus **Chester, West-Chester.** Sax. Legeceaſteꞃ, quod vide. Neque aliud per hoc vocabulum significatur p.178, l.36. 179,10,23. 224,31. Etsi enim qui in istis locis memorantur fuerint Episcopi *Lichfeldenses*, ideo tamen ibi dicuntur Episcopi de *Ceaster*, quod Petrus, Episcopus *Lichfeldensis*, eam sedem Episcopalem ad *Ceaster* (hodie **Chester**) transtulit; unde (ut id obiter moneam) Episcopi *Lichfeldenses* ab Historicis subinde vocantur Episcopi *Cestrenses*; & iste Petrus in Saxonicis Annalibus Episcopus *Licifeldensis* sive *Cestrensis* appellatur.

Cedenac. 43,26. Terræ portio quædam ab Æthelredo, Merciorum Rege, Ecclesiæ *Medeshamstedensi* concessa, cujus tamen appellationis nulla hodie in istis partibus vestigia deprehendimus.

Cent. Centlond. 13,29. 22,1. 26,8,17. 29,18. 44,17. 46,16,23,25,27. 47,22. 48, 20,23,27,36. 52,21. 69,3. 70,29. 74,24. 78, 23. 87,20. 91,31. 97,33. 102,31. 108,21. 128,26. 138,33. 139,9. 146,23. 149,27. 163,9. 194,6. *Cantium*. **The County of Kent.**

Centingaſ. Centiſcan. 101,15. 130,4. 141,2. *Cantiani*. **The Inhabitants of Kent.**

Ceorteſ-ige. Ceorteſ-ege. 121,1,5. 185, 36. 216,33. *Ceortesei*, Bedæ Cod. C. (Sed *Cerotesei*, W. *Certesei*, T.) *Certesie*, Hovd. L. W. i.e. *Creoti Insula*, Bed. Hodie **Chertsey** in agro *Surreiensi* ad ripam *Tamesis* fluminis.

Ceꞃdiceſꝼoꞃd. 18,2,17. *Cerdicesforda in fluvio Avenæ*, Eth. *Certicesford*, Hunt. i.e. *Cerdici vadum*. Fluvii *Avenæ* vadum in Occidentali parte agri *Hamtunensis*, hodie **Charford.** *Hic enim* (inquit Camd.) *ille*, [Cerdicus] *collatis cum Britannis signis, ita eos fregit, ut non solum imperii sui fines protenderit, sed etiam facile bellum posteris tradiderit.*

Ceꞃdiceſleag. Ceꞃdiceſleah. 18.23. i.e. *Cerdici campus*, à Cerdico ibi cum Britannis acie dimicante. Hodie (ut opinatur Cl. Somner.) **Chardsley** in agro *Buccinghamensi*. Verum, si loci nomen aliquod huic sono affine repertum esset in regno West-Saxonum, mallem ibi collocare. Cerdicus enim & Cynricus octo ante annos quam apud Ceꞃdiceſleag cum Britannis dimicarunt, eosdem apud Ceꞃdiceſꝼoꞃd (hodie **Charford** in agro *Hamtunensi*) acie superarant; Britanni autem, postquam Duces isti regno fuissent potiti, versus Occidentem quotidie paullatim sese receperunt.

Ceꞃdiceſoꞃa. 15,11. 18,10. *Certicesore*, Hunt. *Sardichesore quæ nunc vocatur Gernemuth*, B. i.e. *Cerdici littus*; ita dictum à Cerdico qui ibi naves ad terram applicuit. Antiquis *ostium Gariensis*, unde hodie **Yarmouth** in agro *Norfolciensi*; quod (ut observavit Camd.) olim ab Occidentali fluminis ripa stetit, donec conditum erat novum

hoc oppidum. Non desunt interim viri graves, qui opinantur Cerdicum naves suas appulisse in portum *Hamtunensem* (hodie **Southamton,**) & *Calshot* in ipsa fluminis ora (quod existimat Camd. corruptum esse pro *Caldshore*) esse Saxonum Cerdicesora. Hanc certe sententiam confirmat Matt. Westmonasteriensis collatus cum nostris Annalibus. Hi an. DXIV. referunt Stufum & Wihtgarum naves appulisse ad Cerdicesora; eosdem *in Occidentali parte Britanniæ applicuisse* dicit Mat. West.

Cice. *p.*225, *l.* 13. *Chicce*, Hunt. *Chich*, L. Hodie **S. Osythe** in agro *Essexiensi*; sic dict. quod ibi in S. *Osithæ* (sive *Osgithæ*) memoriam, ædem sacram posuit Ricardus Episcopus *Lundenensis* circa An. MCXX. Camd.

Cingesdelf. 119, 18. i. e. *Regis fossa.* Itinere inter *Ramesiense* Monasterium & *Peterburrow* alluvionibus impedito, Canutus Rex viam magnis operibus constravit, quæ Historicis nostris dicitur *Kingsdelf.* Ita Camd. Quicunque is fuerit locus à nostris Historicis *Kingsdelf* appellatus, certum est *Canuti viam* per istud vocabulum in nostris Annalibus designari non posse. Charta enim, in qua hujus mentio fit, concessa erat Ecclesiæ *Medeshamstedensi* ab Eadgaro, longe ante Canuti tempora. Præterea terminatio delf non *viam stratam* indicat, qualis fuit Canuti ista, sed *fossam*, quæ primum in isto solo paludoso ad exhauriendam vim magnam aquarum ducta fuisse videtur.

Cingestun. Cyningestun. 111,6. 125,7. *Kingestone*, B. i. e. *regia villa.* Hodie **Kyngston.** Plurium oppidorum per Angliam nomen; illis primum fere inditum, vel quòd ibi Reges sedes suas posuerint, aut consecrati fuerint, aut etiam præclarum aliquod facinus obierint. Quod memorat Chronicon nostrum est in agro *Suthreiensi*, ad ripam fluminis *Tamesis*.

Cisseceaster. Cicaester. Ciceaster. 96, 15. 111,6. 125,7. *Cissaceaster*, F. *Cicestria*, F. Cont. *Cissacestre*, D. *Cissa, de cujus nomine* Cicestria, *quam ipse fundavit, nomen sortita est*, W. Cissa autem iste fuit Rex Suth-Saxonum secundus. Hodie **Chichester** in agro *Sussexiensi*.

Cleucestria. Cloecistria. Claudia. 178,37. 179,4. 179,22. *Glawornia.* **Glocester.** Scriptor istius Tractatus Latini, in quo horum nominum (ut & *Essecistriæ* &c.) facta est mentio, videtur fuisse Monachus Normannicus, aut certe alius quispiam, nominum Anglicanorum haud satis peritus.

Clistun. 132,16. Idem, opinor, oppidum quod hodie in agri *Dorsætensis* parte *Sumursætensibus* contermina vocatur **Cliftun**, i. e. *Villa ad clivum sita.* Misso enim quod scriptio literæ s pro f, ob earum similitudinem, error est Librarii facillimus; Annalium nostrorum anno MCI. qui hujus oppidi meminit, Dani postquam Peonnho villæ ignes admovissent, Clistun incendisse dicuntur. Peonnho autem hodie est **Pen** in agro *Sumursætensi*, quod à **Cliftun** quatuor circiter mille passuum abest.

Clitern. 139,1. *Chiltern*, Hunt. *Cyltern*, Hovd. Hodie **Chiltern hills** qui *Oxoniensem* agrum à *Buccinghamensi* disterminant. In Chronico enim Saxonico An. MIX. Dani ex agro *Cantiano* dicuntur in *Oxoniensem* transiisse per Clitern. *Per saltum qui dicitur* Clitern, F. Nec sane est cur quisquam dubitet, quin omnes ejusmodi montes crebris arboribus ea ætate vestirentur.

Clive. 36,16. Hodie **Clyff** in agro *Northamtunensi*, in sinu fluvioli qui in *Nen* sese exonerat.

Clofeshoo. Cloveshoo. Cloveshou. 55, 13. 70,19. *Clovesho*, G. T. Hodie fortasse **Abbyndon** in agro *Bercheriensi*. Cujus quidem rei indicia haud obscura deprehenduntur in *Libro Abbandunensi*, quem laudat Camdenus. Primo enim, dubium non est quin locus ille alio nomine primum cognitus fuerit, nec antea Abbandun dici cœperit, quam ibi Cissa Rex *Abbatiam* construxerat. Secundo, disertis verbis tradit Liber iste, locum eum antiquitus *Sheoveshäm* fuisse appellatum, quod sive Librarii oscitantia, sive alio quovis casu, pro *Cleovesham* poni facile potuisse, inficias ibit nemo harum rerum mediocriter peritus. Tertio, Loci hujusce descriptioni optimè respondet Anglo-Saxonum Abbandun, præsertim si ejus situm spectes, in ipso scil. regni umbilico, unde locus evadit

dit in primis opportunus, in quo ad ardua regni negotia tractanda quotannis conveniatur. *Sheoveshem* ita describit Liber Abbandunens. *Hic sedes Regia, hic, cum de regni præcipuis & arduis tractaretur negotiis, concursus fiebat populi.* Quoties etiam Clofeshoo occurrit in his Annalibus, ibi Concilium fuisse celebratum narratur. Imo decretum erat in Concilio *Herudfordiæ* celebrato, 24. die mensis Septembris, An. D. DCLXXIII. *Ut bis in anno Synodus congregetur: sed quia diversæ causæ impediunt, placuit omnibus in commune ut Calendis Augusti in loco qui appellatur* Clofeshoh *semel in anno congregetur.* Hæc certe, meo judicio, fidem tantam huic conjecturæ afferunt, ut haud facile sanus quispiam, si modo *Libri Abbandunensis* auctoritatem admittat, in hac re hærere possit.

Clunig. Clunni. Clunie. 221,37. 231,22, 28,43. 234,36. 235,22,29,32. 236,10,32, 34,41. 237,7. *Cluniacum.* Hodie *Clunny* in Comitatu *Burgundiæ.*

Colne. 93,8. Fluvius in agro *Essexiensi*, cujus fons prorumpit in ejusdem agri parte Comitatui *Cantabrigiensi* contermina; nec longe à *Colcestria* (quod oppidum præterfluit) fluviolis quibusdam auctior in mare sese effundit. Hodie **Colne.**

Colneceaster. 108,23. 109,16. Hodie **Colchester** in agro *Essexiensi*, ad ripam *Colne* fluvii.

Coludesburh. 44,32. *Urbs Coldana*, & *Coludi urbs*, Bed. *Hic* S. Ebba (uti Cl. Dugdal. ex veteri MS. Bibl. *Bodl.* adnotavit) *juste, sobrie ac pie vixit; an vero ibi Religionis cultum primo instituerit, an ab antecessorum studiis institutum invenerit, incertum.* Olim Prioratus de *Coldingham* dicebatur; Cella scil. Prioratûs *Dunholmensis.* Hodie **Coldingham**, in ea Scotiæ plaga quæ vulgo **the Marches** vocatur, à S. mearc *limes*, est enim ibi terminus inter Scotiam & Angliam.

Corfes geate. 124,20. *Coruesgeate*, D. *Corucsgate*, Hovd. i. e. *Corfi janua.* Est autem **Corfe** castrum vetustum in medio Insulæ **Purbecke** dictæ, in agro *Dorsætensi*; cui geate adjectum videtur indicare, Ælfritham Eadweardo Regi (qui hîc interfectus dicitur) insidias struxisse in ipso castri vestibulo, sive via ad castrum ducente.

Cornwealas. 91,9. 129,9. *Cornewayle*, K. *Cornwalli.* *Cornubiæ incolæ*, antiquitus (una cum *Devoniensibus*) *Danmonii, Dunmonii*, & *Damnonii* dicti. Commode admodum vox (ut conjectat Camd.) deducitur à Brit. *kernaw, corn*, cornu; *si quidem procurrentibus promontoriis veluti cornibus mari incumbit.* Proculdubio Britannicæ est originis; cùm nulli non cognitum est, Britannorum partem (postquam gens ea à Saxonibus præliis compluribus fuisset superata) eo demum præsidii caussa confugisse.

Cosham. 146,37. Hodie **Cosham** in agro *Wiltunensi.*

Costesford. 43,27. Terræ portio ab Æthelredo, Merciorum Rege, Ecclesiæ *Medeshamstedensi* concessa. Nomen, opinor, antiquum amisit (ut omnia fere loca quæ in ista Charta memorantur) nisi dicendum sit esse idem quod hodiernum **Cosford** in agro *Warwicensi.*

Cotingham. 240,28. Hodie **Cottingham** in agro *Northamtun.*

Couentre. 173,6. 235,8. *Conventria* in Historiis nostris nonnunquam vocatur. Hodie **Coventry** in agro *Warwicensi.*

Cræccilade. Creccagelade. 101,4. 147,6. *Criccelade*, F. *Crickelad*, F. W. *Criccelad*, D. *Greglade quæ modo dicitur Kirkelade*, Hovd. B. *Crikelade*, Hunt. *Criklade*, B. Hodie **Creeklade** in agri *Wiltunensis* parte Boreali. Hujusce nominis inde originem petunt nonnulli, quòd credunt ibi antiquitus Græcas literas floruisse. Unde Bromptonus Historicus, p. 814. *Secundum quosdam fuerunt duo studia in Anglia, unum de Latino, & aliud de Græco, quorum unum Græci posuerunt apud* Greglade, *quæ modo dicitur* Kirkelade, *& ibidem Linguam Græcam pro tempore docuerunt*, &c. Verum commentum istud merito tribuunt alii eorum imperitiæ, utpote qui ne linguam quidem vernaculam suam intellexerint. Crecca enim Saxonice est *amnis, torrens in majorem fluvium labens*, & ladian *purgare, exonerare*; unde non dubium est quin vocabulum profluxit; cum eo loci in fluvium *Tamesin* sese aquæ exonerant. Vide Somneri Gloss.

Gloff. ad calcem X. Script. in voce *Greglada*; & Ælfredi M. Vitam, p. 136, &c.

Cpeccanfopd. Cpecganfopd. Cpeacanfopd. *p.* 13, *l.* 27. *Creganford*, Hunt. i. e. *Creccæ fluminis* (nunc *Craye*) *vadum*. Hodie **Crayford** in agro *Cantiano*.

Cpeta. 10,26. *Creta. Crete.*

Cpidiantun. 124,5. *Cridiatun*, F. Hodie contracte **Kirton** in agro *Devonienfi*; fic dictum quid fitum eft ad ripam fluminis *Credeni*, (nunc *Credy*,) quod fe in *Ifcam* exonerat. Hæc olim erat fedes Epifcoporum *Devonienfium*.

Cpiftef cypic. 152,2. 161,37. 170,9. 173,31. 179,3. 180,35. i. e. *Chrifti Ecclefia*: *Cantwarenfis* fcil. Ecclefia, quam Romanorum opere antiquitus factam, & in media urbe ftantem, recuperavit S. Auguftinus Monachus, & Chrifto dicavit.

Cpuland. Cpoyland. 119,26. 173,8. 183,32. i. e. (interprete Ingulpho) *cruda & cœnofa terra*. *Crowland*, B. hodie **Crowland** in agro *Lincoln*. Hîc Monafterium conftruxit Rex Æthelbaldus Anno Chrifti DCCXVI.

Cuggedic. 35,44. Loci nomen in Charta Wulfheri Regis Ecclefiæ *Medeshamftedenfi* conceffa, qui alio certe nomine hodie cognofcitur.

Cumbpa land. Cumep-land. 115,4. 130, 28. *Cumbreland*, D. *Cumberland*, Hunt. H. Hovd. B. *Cumbrorum terra*. **The County of Cumberland.** Ita dici volunt nonnulli, quod fæviente Anglo-Saxone, Cambri diu hîc federunt. Verum opinatur Cl. Somnerus *Cambriam*, & *Cumber* in voce *Cumberland*, terræ utriufque qualitatem exprimere: denotare fcil. *terram impeditam*, five afperis & acuminatis montibus, five paludibus & ftagnis; quo fenfu nos hodie dicimus **to cumber.** Poteft etiam (ut idem exiftimat) deduci à *cam* Britannico, curvus, & *bro* terra, regio, feu *bre* mons. Vide Somneri Gloffar. ad calcem X. Script. in voce *Cambria*.

Cundoð. 86,26. *ad monafterium quod dicitur* Condath, F. *Condatum fuper Scaldim in Belgio*. Vulgo *Conde fur l' Efcaut*.

Cupboil. 225,11. 237,46. *Curbolium* in Galliis.

Cpanta-pic. 74,1. Mendofe pro Cantpic, quomodo legit Cod. *Laud*. *Cwentawic*, F. Idem quod Cant-papa-bupħ, hodie **Canterbury**, agri *Cantiani* urbs primaria.

Cpatbpicge. 97,5,15. (Bpicge legit Cod. *Cant.*) *Cantbricge*, Ethelw. *Quatbrig*, F. *Quantebridge*, W. *Quadruge*, Hunt. Hodie (ut opinatur Somnerus) **Cambridge** in agro *Glocefirenfi* non longe à ripa fluminis *Cam* dicti, quod fefe in *Sabrinam* effundit. Verum hujus conjecturæ fidem multum labefactat, quod hodiernum **Cambridge** duo plus minus mille paffuum abeft à *Sabrina* flumine; arx autem quam Dani ibi erexiffe dicuntur, non alio confilio videtur fuiffe conftructa, quam ut hoftes à tranfitu iftius fluvii prohiberentur. Multa certe fuadent Cpatbpicge non aliud effe quam hodiernum **Bridgenorth** in agro *Salopienfi*. Primo enim Codex quem *Cant.* dicimus, legit Bpicge; **Bridgenorth** autem hodie vulgo vocatur *Brigge*. 2°. Ad ripam *Sabrinæ* fitum eft. 3°. Ad primum milliare à **Bridgenorth** oppidum eft hodie **Quatford**, & ad fecundum, aliud **Quat** dictum; adeo ut verifimile eft non longe inde abeffe Cpatbpicge.

Cpichelmef-hleape. 135,30. *Cuiccelmeslawe*, F. *Chichelmeslaue*, Hunt. *Cwichelmelow*, Hovd. i. e. *Cwichelmi agger*. Hodie **Cuckamsley hill**, in agro *Bercherienfi*. In qua appellatione (ut id obiter moneam) eft manifefta ταυτολογία, ex ignorantia Linguæ Saxonicæ profecta. Idcirco enim paullatim additum eft **hill**, quod ignorabant Saxonicum hleape fignificare *aggerem*, *tumulum*. Idem vitium obfervari poteft in plerifque aliis Locorum nominibus.

Cymenef opa. 14,18. i. e. *Cymeni littus*, qui ibi naves ad terram appulit. *Nunc nomen amifit*, *fed fuiffe prope* Wittering [in agro *Suffexienfi*] *Charta Donationis quam Cedwalla Rex Ecclefiæ Selfienfi fecit*, *planiffime convincit*. Camd.

Cynemæpeffopd. 68,23. *Kimeresford*, F. i. e. *Regis præclarum vadum*. Non dubito quin idem fit quod hodiernum **Kempsford**, in agri *Glocefirenf.* plaga *Wiltunenfi* finitima. Anno enim DCCC. quo hujus loci injecta eft mentio, narratur Æthelhelmum è *Hwicciis*,

[i. e.

[i.e. *Glocestrensibus* & locis vicinis] per hoc vadum transiisse, eique occurrisse Weoxtanum cum Wilsætensibus. Hodiernum vero **Kempsford** situm est ad ripam fluminis, in ipsis finibus agrorum, *Glocestrens.* & *Wiltunensis*. Neque quenquam movere debet veteris ac novi nominis dissimilitudo, cum major in aliis compluribus reperitur, quæ tamen eundem omnino locum designare certissimum est.

Cynet. *p.*135, *l.*34. *Kenet*, F.D. *Keneta*, M. Hodie **Kennet** in agro *Wiltun.*

Cyninges clife. 62, 29. *Kyngesclive*, *Kyngsclive*, Hunt. Prælii locus inter Regem Northymbrorum & rebelles quosdam illius subditos, sed in qua parte istius regni fuerit, non reperio. Plurima sunt loca in regno Northymbriæ **Clifton** appellata.

Cynges dælf. v. Cinges dælf :-

Cyninges tun. v. Cinges tun :-

Cynomannia. 170,37. v. Mans :-

Cyppanham. 84,22. 85,36. *Cipenham*, Hunt. *Chipenham*, Hunt. B. i.e. *Villa mercatoria*; à cyppan, *mercari*, & ham *vicus*, *oppidum*, *villa*. Hodie **Chipnam** in agro *Wiltunensi*.

Cyrenceaster. Cyrnceaster. 22,15. 29,5. 85,36. 86,3. 151,29. *Cirrenceastre*, Af. *Cireceſtere*, Hunt. *Circestre*, L. B. Antiquis *Corinium* & *Durocornovium*. *Britannis* (inquit Camd.) *est Caer Cori*, *Caer Ceri*; unde & deductum nomen Saxonicum videatur. Verum mavult Cl. Somnerus petere à Sax. cyrran, *vertere*, *flectere*; quod hîc viæ illæ Romanorum Consulares transverse se intersecarunt. Hodie **Ciceter** in agro *Glocestr.*

Cyricbyrig. 104,10. *Cereburih*, Hunt. *Cyrebury*, B. Hîc Æthelfleda, Merciorum Regina, castrum construxit. Hodie, opinor, **Chirbury**, in agro *Salopiensi*. Ibi scil. yadum est in ipsis limitibus agrorum, *Salopiens.* & *Montgomeriensis*; adeoque opportunum satis quod contra Wallorum incursiones muniretur. Opinatur D. Guil. Dugdalius esse idem quod hodiernum **Monks-Kirkby** in agro *Warwic.*

D.

Dæg-stan. Dægsan-stan. 24,9. *Degsastan*, F. Hunt. i.e. *Degsæ lapis*, interprete Beda. Loci cujusdam nomen in partibus Angliæ Borealibus. Parum dubito quin sit idem qui hodie **Dauston**, in agro *Cumberland.*

Dælreodas. 2,8. 24,8. *Dalreudini*, Bed. Dalreadingas, Al. i.e. *cohors hominum sub Reoda*. Qui erant, & unde hoc nomen sortiti sunt vide p. 2. l. 7. hujus Chronici.

Dænemearce. Denmarce. 134,31. 151, 18,25. 152,37. 154,32. 174,22. 176,14. 177,41. 178,17. 182,34. 183,10,27. 185, 40. 191,41. 222,9. *Denmercia*. **Denmark.** i.e. *Danorum fines*. Terminos enim vocarunt Anglo-Saxones mearcas. Unde illud *Saweni Douglasii*

Or of the Goddis quha maid the here arrise
At our marchis, misknawing our estate.

Aut quis te ignarum nostris Deus appulit oris?

S. Dauid. 235,11. Lat. *Menevia*. Hodie **The Bishoprick of Saint Davids** in agro *Penbrochiensi*. Ita dicta à S. Davide ejus loci Episcopo, qui eo sedem transtulisse fertur.

Dearne rice. 29,23. 32,7. *Deirorum regnum*. Continebat quicquid regni Northymbrensis interjectum erat inter flumina, *Humbrum* & *Twedam*; Comitatus nempe *Eboracensem*, *Lancastrensem*, *Westmorlandiæ*, *Cumberlandiæ*, *Northymbriæ*, & Episcopatum *Dunholmensem*. Vocabulum vulgo deducitur à *ferarum* copia; Sax. enim deor est *fera*.

Defenas. Denas. 70,21. 95,9. 98,18. 100,21. 117,9. 129,22. 131,17. *Devonienses*. **The Inhabitants of Devonshire.** Antiquis (una cum *Cornwallis*) *Danmonii*, *Dunmonii* & *Damnonii* dicebantur.

Defenascyre. Defnanscyre. Defnascyre. 74,19. 84,31. 93,24. 124,4. 129,19. 151, 7. 158,12. 165,10. *Deuenesire*, *Dauenescyre*, Hunt. *Daveneshire*, Hovd. *Deveneschire*, B. *Devenchire*, *Devenschyre*, K. *Comitatus Devoniensis*. Hodie **Devonshire.**

Dene.

Dene. Denaꞅ. Dæniꞅcan. Dæniꞅce men. *p*.64, *l*.18. 72,22,34. 73,22,24. 74,5,13. 81, 1,5,25,32. 82,7. 86,15. 87,28. 88,36. 93,16. 96,19,28,33. 97,12. 98, 13,33,38. 99,7,8, 33. 100,24. 101,25,33. 102,22. 103,36. 110,12,14,37. 126,4,23. 130,9. 131,14. 132,14. 133,2. 135,6. 139,24. 151,18. 153, 6. 171,7. 177,21,34. 191,4. *Dani.* **The Danes.** Ita dicti in his Annalibus, qui Angliam tot annos divexarunt ac diripuerunt.

Deomoꝺ. 195,39. *Deomedum*, F. *Demetia.* Walliæ pars Auſtralis, continens agros *Maridunenſem, Penbrochienſem*, & *Cardiganenſem.* Non alium autem eſſe locum hunc, apertè conſtat ex verbis Henr. Hunt. *Et tunc* [Dani] *manſerunt in Inſula Stepen cum magna miſeria, ita quod cibus eis defecit, & multi fame mortui ſunt, -----receſſerunt ipſi in Deomodum.* Ut enim à *Stepholme* in Comitatum *Maridunenſem* tranſitus eſt ſatis brevis, ita inde in Hiberniam (quo ſe contuliſſe dicuntur) trajectus commodiſſimus.

Deoꞃaby. 106,15. 114,23. *Dereby, Derebi*, Hunt. *Derebi*, E. Hodie **Darby**, agri *Darbienſis* oppidum primarium, quodque toti Comitatui nomen præbet. Vox ſignificat *ferarum habitaculum*; à ꝺeoꞃ *fera*, & by *habitatio.* Niſi quis malit deducere à bi *juxta* & Brit. *dur* aqua, quoniam ad ripam fluminis ſitum eſt.

Deoꞃbiꞅciꞃe. 171, 14. *Derbyſchire*, B. *Ager Derbienſis.* **Derbyshire.**

Deoꞃham. 22,15. 68,15. i.e. *ferarum habitaculum.* Plurimorum locorum in Anglia nomen, quorum duo in his Annalibus memorantur. Is, cujus mentio facta eſt An. DLXXVII. hodie vocatur **Durham** in agro *Glocestr.* Qui vero An. DCCXCIX. memoratur, Wihtburgæ nempe ſepultura celebris, hodie **Derham** appellatur in agro *Norfolcienſi*, à Florent. *Dirham* dictus. Aſt **Durham**, agri *Dunholmenſis* oppidum primarium, ſemper in hoc Chronico Dunholm dicitur.

Deꞃieꞅꞇope. p. 1. inter notas.

Deꞃaꞅ. 44,25. *Deiri.* **The Inhabitants of that Kingdom.** v. Deaꞃneꞃice:

Deꞃapuꝺa. 46,10. *Ferarum ſylva.* Ea nempe in qua conſtitit Monaſterium *Beverlacenſe.* In his enim Annalibus dictum eſt, Johannem Archiep. *Ebor.* abdicato Archiepiſcopatu, ſe contuliſſe ad Monaſterium ſuum in Deꞃapuꝺa; notum autem eſt ac quod notiſſimum non aliud iſtud fuiſſe quam *Beverlacenſe*, in agro *Eboracenſi.*

Deꞃeuoꞃꝺ. 36,4. Locus hic memoratur in Wulfheri Charta conceſſa Eccleſiæ *Medeshamſtedenſi.* Alio neſcio quo nomine hodie cognoſcitur.

Dic. 101,11. i.e. *foſſa.* Videtur ea primum fuiſſe ducta ab Orientalibus Anglis ad prohibendos Mercios ab incurſionibus; nominatim à S. Eadmundo, Merciorum Rege, ſi Florentio credimus. Is enim foſſam hanc vocat *limitem S. Regis Edmundi.* Ad illam in agro *Cantabrigienſi* hodie conſiſtunt **Rech, Burwell, Kirtling**, oppida.

Diꝼelin. 113,30. 178,43. 179,20. *Diveline*, Hovd. *Eblana.* Hodie **Dublin.** Omnia fortaſſe à *Lifny* flumine, quod oppidum illud attingit.

Doꝺeꞅꝺoꞃp. 118,37. Hodie **Dostrop** in agro *Northamtun.* mille paſſuum à *Petroburgo* ad Septentrionem.

Dol. 183,35. Urbs Galliæ in *Britannia* minore. Hodie *Dol.*

Doꝼꞃe. Doꝼꞃa. 162,20,22,23. 163,9. 167,1. 201,4. *Douere, Doure*, Hunt. *Dovere*, D. K. *Dowere*, Hovd. *Dover*, B. *Dovore*, T. *Dubris.* Hodie **Dover**, portus celebris in agro *Cantiano.* Nulli dubium eſt quin Anglo-Saxonum nomina Doꝼꞃe & Doꝼꞃa ab antiquo Romanorum vocabulo *Dubris* profluxerint. Unde vero *Dubris*? Schedulæ quædam MSS. Cl. Somneri de portubus *Cantianis*, duplicem de hac re conjecturam exhibent. Opinatur primùm ille non à ratione abhorrere ſi quis deducat à Britannico *dyffrin*, vallis, quo quidem modo celebris iſta vallis in Comitatu *Denbigienſi* vocatur *Dyffrin cluyd*, i. e. vallis incluſa, quippe quæ ab omni parte, præter Septentrionalem, montibus cingitur. Deinde, putat commode ſatis derivari poſſe à Britannico *dufr, dur*, ſive *dyfr*, fluvius, (*Dowerdwy* enim Giraldus Cambrenſis in *Itinerario Walliæ* interpretatur *fluvium Dewæ.*) Utrique conjecturæ *Dubris* hujus natura admodum favet. Si ejus

ejus ſitum inter duos *colles* eminentes reſpicias, locum obtinet prima; ſin *fluvium* per oppidum decurrentem, & in mare ſe ſtatim exonerantem, ſeſe magna cum ſpecie veri offert ſecunda. Utut ſe res illa habet; non poſſum non hîc adnotare, nonnullos rerum Anglicanarum Scriptores Saxonicum Doꝛꝼꝛe male interpretari *Doroberniam*, (hodie **Canterbury**.) Tradunt nempe Euſtacium, Comitem *Bononienſem*, maximas turbas in urbe *Cantwarenſi* feciſſe, dum domum de Anglia revertebatur; quas tamen Annales Saxonici (quibus, cum magnam Antiquitatis ſpeciem præ ſe ferunt, multum certe deferendum eſt) aſſerunt concitatas fuiſſe in Doꝛꝼꝛe, i. e. *Dubri*, nec Euſtacium in urbe *Cantwarenſi* manſiſſe, niſi ut ſe ſuoſque cibis reficeret.

Domuc. *p.*68, *l.*10. *Dommoc*, Bed. Dommocceaꝼꞇeꝛ, Al. *Domoc*, G. Idem, opinor, oppidum quod Beda *Dunmoc* vocat, hodie **Dunwich**, in agri *Suffolcienſis* ora maritima. Hanc certe conjecturam plurimum confirmat quod de Alfhuno Epiſcopo in his Annalibus traditur. Dicitur is diem obiiſſe apud Suðbeꝛı, hodie **Sudbury** in agro *Suffolcienſi*, & ſepultum fuiſſe apud Domuc. Quo autem in loco illum credamus tumulatum, niſi in Eccleſia Cathedrali de **Dunwich**, cujus ipſe erat Epiſcopus? præſertim cum in eodem agro mortem obivit. Ea fuit ſedes Eaſt-Anglorum Epiſcoporum, quam ibi fixit Felix, poſtquam eos ad fidem Chriſtianam convertiſſet; deinde à Biſo Epiſcopo in duas diviſa eſt, adjecta *Elmhamenſi*; utraque demum in unam coaluit circa An. Dom. DCCCCLV. Poſtea ſedem ad *Thetfordiam* tranſtulit Herfaſtus, 22. Epiſcopus; & ad *Norwicum* Herbertus Loſinga, Epiſcopus 24.

Doꝛceꝼceaꝼꞇeꝛ. Doꝛcceaꝼꞇeꝛ. 30, 16, 19,25. 97,35. 121,18. *Dorcinca*, (*Dorcic*, C.) Bed. Doꝛceceaꝼꞇeꝛ, Al. *Dorecestre*, Hunt. *Dorchecestre*, L. *Dorkecestre*, B. *Dorcestre*, W. Hodie **Dorchester**, in agri *Oxon.* parte *Bercherienſi* finitima. Fuit per multos annos celebris ſede Epiſcopali, quam ibi conſtituit Birinus; ſed, regnante Willelmo primo, eam Remigius *Lincolniam* tranſtulit, *ne, quod Canonibus prohibetur* (inquit Camd.) *in tam modica civitate Epiſcopi nomen vileſceret.*

Doꝛe. 71,30. Locum hunc eſſe in agro *Eboracenſi* ſatis conſtat ex his Annalibus ad An. DCCCXXVII. atque etiam ex Florentio Wigorn. cujus verba ſunt: *Rex Occidentalium Saxonum Egbertus, expulſo regno Wiglafo, regnum Merciorum ſuo ſubjecit imperio. Deinde ſuam movit expeditionem ultra Humbri flumen. Cui Northimbrenſes in loco qui* Dore *vocatur occurrentes*, &c. Quo autem nomine hodie vocatur, (antiquum enim exuiſſe certum eſt) ignoro.

Doꝛnꝼæꞇaꝼ. Doꝛꝼæꞇaꝼ. 74,12. 129,38. 146,25. 165,11. *Dorſet*, *Dorſete*, B. Antiquis *Durotriges*, à Brit. *dwr* aqua, & °*trig* incola. Quo etiam ſenſu Anglo-Saxonum Doꝛꝼæꞇaꝼ (è voce Britannica & Saxonica compoſitum) dicitur à *dwr* ſeu *dur* aqua & ꝼæꞇaꝼ *incolæ*, quod à ꝼıꞇꞇan *incolere*. *Eorum enim regio per* 50. *plus minus mille paſſuum mari Britannico obverſa, ab occaſu in ortum protenſa jacet.* Camd. **The Inhabitants of Dorſetſhire.**

Doꝛpıꞇceaꝼꞇeꝛ. 24,25. *Dorobernia*. **Canterbury**. Deducit Somnerus à Brit. *dur* aqua, Sax. pıꞇan *Optimates*, & ceaꝼꞇeꝛ *oppidum*, *urbs*, ut ſit *ad aquam poſitum Procerum ſive Optimatum oppidum.*

Dꝛıꝼꝼelða. 50,3. *Dyrffeld*, St. Hodie **Driffeld** in agri *Eboracenſis* parte quæ **Eaſt riding** vocatur.

Dublınıa. v. Dıꝼelın:-

Duneꝼꞇaple. 224,13. *Dunſtapola*, *Dunſtapula*, F. C. *Dunſtaple*, Hunt. *Dunſtapell*, B. *Dunſtapill*, K. Hodie **Dunſtaple** in agro *Bedfordienſi*.

Dunholm. 181,34. 184,20. 193, 6,44. 195,35. 204,1. 207,5. 208,33. 233,6. *Dunhelm*, F. *Durem*, *Durham*, B. Hodie **Durham**, Epiſcopatus *Dunholmenſis* oppidum primarium. v. Deoꝛham.

E.

Eaðeꝼbẏꝛıᵹ. 104, 6. *Edesbirh*, Hunt. *Edesbury*, B. Locus in quo Æthelfleda caſtrum conſtruxit. Hodie (ut opinatur Camdenus) **Eddesbury** in agro *Ceſtrienſi*, in ſaltu celebri **the Forreſt of** De la Mere, *in quo* (inquit) *ſuam urbeculam* Eadesbury *poſuit*

ſuit Æthelfleda Mercia, quæ exoleto jam nomine rudetum effectum **the Chamber in the Forrest** *vocatur.* Nec dubium quin hîc ponendus eſt locus, ſi modo **Wedsburrow** in agro *Staffordienſi*, non autem **Wardburrow** in agro *Oxonienſi*, ſit Anglo-Saxonum Ƿeaꞃdbẏꞃıᵹ:-

Eadmundeſbẏꞃıᵹ. S. Ædmund. *p.* 158, *l.*30. 206,25. 215,7. 225,41. i.e. *S. Eadmundi civitas*; ab Eadmundi Regis religioſiſſimi corpore huc tranſlato ſic dicta. Hodie vulgo **Bury** in agro *Suffolcienſi.*

Eadulfeſ næſſe. 168,2. i.e. *Eadulfi Promontorium*: hodie **the Nesse** in agro *Eſſexienſi.*

Eald-mẏnſteꞃ. 156,26. 168,39. 170,33. i.e. *vetus Monaſterium*, quod eſt *Wintoniæ*. Illud, opinor, quod S. Suithinus, xvii. iſtius ſedis Epiſcopus, conſtruxit; atque Eald-mẏnſteꞃ dici cœpit, poſtquam ibi Eadweardus ſenior Nıƿan mẏnſteꞃ (i.e. *novum Monaſterium*) erexiſſet Anno Chriſti dcccciii.

Eald-Seaxe. 12,14. 13,2. 62,38. 88, 7. 159,8. i.e. *Antiqui Saxones*: ii ſcil. qui Saxoniam Germanicam incoluerunt, poſtquam Anglo-Saxones in hac terra ſedem poſuiſſent.

Eaſt-Centıngaſ. 138,16. *Cantii Orientalis incolæ.*

Eaſt-Engle. Eaſt-Englaſ. Eaſt-Englan. 13,5. 27,8. 30,21. 31,7. 33,14. 39,4. 71,3, 6,24. 73,31. 78,29,33. 80,5. 86,3. 87,21. 88,28. 90,19. 92,14,15. 93,21. 94,36. 95, 22,25. 96,8. 97,13,20. 98,20. 99,16. 101, 2. 102,5. 107,34. 108,2,30. 109,19,21. 127,12. 133,36. 134,21. 139,17,26. 140, 40. 143,3. 150,12. 151,1. 155,20. 157,1. *Orientales Angli.* **The East-Angles.** Ab Anglo-Saxonibus incolis, & Orientali loci ſitu. Regnum autem Orientalium Anglorum continebat Comitatus *Northfolciæ*, *Suthfolciæ*, & *Cantabrigiæ*, cum Inſula *Elyenſi*. Quas provincias, una cum *Huntandunenſi*, antiquitus incolebant *Iceni.*

Eaſt-Fꞃancan. 90,33. *Franci Orientales.* **The Eastern Franks.**

Eaſt-Seaxe. Eaſt-Seaxaſ. 13,3. 24,17. 68,11. 70,33. 93,2. 94,32. 95,20. 96,10. 97,33. 100,36. 103,33. 108,22. 109,20. 128.25, 138,35. 140,40. 149,35. 150,2. *Eſtſexe*, Hovd. B. *Eſſex*, B. K. *Orientales Saxones*: à Saxonibus incolis, & Orientali agri iſtius ſitu. Hodie **the County of Essex.** Agrum hunc, una cum *Middleſexienſi*, incolebant *Trinobantes.*

Eaſt-Seaxna ꞃıce. 73,13. 77,29. *Orientalium Saxonum regnum.* **The Kingdom of the East-Saxons.** Regnum hoc continebat Comitatus *Eſſexiæ*, *Middleſexiæ*, *Hertfordiæ*que partem.

Eaxan-ceaſteꞃ. v. Exanceaſteꞃ:-

Ecgbẏꞃhteſ ſtan. 85,6. Be eaſtan Sealƿuda, (aiunt hi Annales,) i.e. *ab Oriente Sealwudæ*, hodie **Selwood** in agro *Sumurſætenſi.* Non alius, opinor, locus quam hodiernum **Brixton** circa limites Occidentales agri *Wiltun.* qua *Sumurſæt.* eſt conterminus. *Unde* Ecgbrihtſtonam *perducti (nobis hodie, ni fallor,* Brixſtona) *juxta ſaltum, Regi ſub ſignis conſtiterunt.* J. Spelman. Vit. Regis Ælfredi, p. 33.

Effeſıo. 6,20. *Epheſus.*

Ege. 118,38. 119,8. Hodie **Eye** in agro *Northamtun.* prope **Peterburrow.**

Egıpta. 3,12. 5,14. *Ægyptus.*

Egleſƿuꞃðe. v. Ægleſƿuꞃðe:-

Egoneſham. 22,8. *Igneſham*, Eth. *Eigneſham*, F. *Aegneſham*, Hunt. *Egeneſham*, G. Hodie **Ensham** in agro *Oxon.*

Ellendun. 70,24. *Ellandun, i.e. mons Eallæ*, F. *Hellendune*, M. *Elendune*, Hunt. Hodie, opinor, **Wilton** in agro *Wiltunenſi.* Cui certe conjecturæ ſatis teſtimonii præbent Chartæ laudatæ à Cl. Camdeno, in quibus diſerte dicitur --- Weolſthanus *Ellanduni Comes*, i.e. *Wiltoniæ*: & --- *Ellanduni* i.e. *Wiltoniæ Monaſteriolum poſuit.*

Elıᵹ. Elẏ. 41,14. 118,6. 152,21. 176, 17. 177,20,35. 181,4,8. 215,8. *Ely*, B. Hodie **the Isle of Ely.** Paluſtris iſtius regionis pars Auſtralior. An (ut tradit Ven. Beda) ita dicta fuerit quod anguillis abundarit, adeoque interpretanda *Anguillarum inſula*; an vero à Græco ἕλος quod *paludem* ſignificat; an etiam ab *Helig* Brit. quod *ſalices* ſignificat, quarum plenæ fere ſunt ejuſmodi paluſtres regiones, incertum.

Embene.

Embene. p.87,l.6. *Ambianum ad Somum.* Amiens in Picardy.

Engla felda. 80,29. *Englefeld*, Hovd. *Englefelde*, B. *Anglefeld*, W. i. e. *Anglorum campus.* Hodie **Inglefield** in agro *Bercheriensi*, non procul à **Reding.** Ab insigni aliqua, sive strage sive potius victoria, nomen sortitus est; eâ fortasse in Annalibus hisce memoratâ, quam à Danis reportavit Æthelwulfus, Comitatus *Bercheriensis* Dux.

Engla land. Ængla land. Engle-land. 23,27. 26,22. 41,34. 42,5,13,40. 43,8. 64,6. 145,19. 150,9. 151,27. 153,11,16,23. 154,6,25. 155,7,29. 156,24. 157,28. 161, 14. 174,39. 176,12. 180,5,36. 181,39. 182, 8,29,41. 183,5,7,42. 184,6. 185,33,44,46. 186,2,32,44. 187,13,47. 188,8,44. 189,28, 43,48. 190,7,11,24,37,38,42. 192,14,21, 32. 193,8. 194,42. 196,27,29,41. 197,8,10, 16,25,32,42. 199,18. 206,21. 207,6. 208, 45. 209,40,44. 210,1,32. 212,9. 214,16,40. 215,21. 218,15. 220,45. 222,2,12. 223,34. 224,33. 225,9. 226,32. 227,8,46. 228,18, 41,43,48. 229,18. 230,29,32. 231,8,32,45. 233,13,24,39,45. 234,1,4,20,43. 235,23, 42. 236,5,38. 237,36,43. 238,20. 241,45. 242,40. 243,18,28,38. 244,12. *Anglorum terra. Anglia.* Cum Anglo-Saxonum Heptarchia in unius Egberhti ditionem concessisset circa An. DCCC. promulgato is edicto Engla land vocari terram hanc jussit; ab *Anglis* facta appellatione, qui ex tribus Germaniæ populis Britanniam incolentibus erant fortissimi.

Engle. Englas. Angle. Anglas. 11,17. 12,9,14. 13,4. 14,12. 23,14. 114,4,18. 121,33. 122,24. 123,32. 139,13. 149,26,38. 151,20. 156,4. 197,27. *Angli.* Germaniæ populus, qui Vortigerno Britannorum Regi, crebris Scotorum ac Pictorum incursionibus exagitato, subsidio venerunt; Britannisque postea suis sedibus exutis, terram hanc occuparunt.

Ænglisc. 1,7. 25,30. 31,3. 47,21. 99,7. 110,11,14. 110,37. 153,6,11. 171,7. 172, 24. 182,21. 194,13,19,29. 195,3,26. 198, 27. 199,34,45. 200,5. 201,3. 202,39. 210, 41. 230,41. *Anglus.* **An English man.**

Eofer-pic. Eofor-pic. Efer-pic. Euor-pic. Eofer-pic ceaster. Euer-pic. 7,28. 28,10. 32,3. 43,7,42. 45,18. 54,31. 55,10, 24. 60,27,31. 61,11. 62,25. 66,22,26. 79, 1,10. 80,2. 106,39. 110,24. 116,1. 120,1, 19. 121,19. 127,18. 147,40. 170,18. 171, 8. 172,19. 174,11,28 175,9. 179,11. 181, 32. 209,5. 211,13. 215,24. 218,4. 221,43. 222,35. 225,45. 229,32. 241,11. *Eouerwic*, *Eouorwic*, *Euerwic*, Hunt. *Eouerwic*, D. *Eworwic*, Hovd. *Eboracum*: quasi dicas ea-upe-pic, i. e. *castrum ad vel secus aquam Ure.* Somn. Antiquorum *Eboracum* sive *Eburacum* non aliunde deduci opinatur Camd. quam ab *Uro* flumine, hodie *Ouse*, ad cujus ripam situm est. Hodie **York**, agri *Eboracensis* oppidum primarium.

Esendic. 35,42. *Asendike*, I. Fossa quædam in agro *Cantabrigiensi.* Terminatio enim dic indicat esse *fossam*; & Charta, Abbatiæ *Croylandensi* concessa, eam vocat *Seweram* de **Asendyke**; *Sewera* autem (teste Spelman.) nihil aliud est quam *fossa in locis palustribus ducta ad aquas eliciendas.* (Unde in paludibus de *Romney*, qui sese in mare rivi exonerant, vocantur **the Sewers**; & viri, quibus cura eorum purgandorum committitur, **a Commission of Sewers.**) Fossa vero hæc (ut ex Ingulpho discimus) erat terminus Borealis Insulæ *Croylandensis.* Ejus verba hæc sunt: *& ipsa aqua de* Asendyke *est quinta aqua claudens ab illo loco Insulam prædictam contra Aquilonem usque ad* Aswictoft. In Aquilonari istius Insulæ parte oppidum hodie est, **Fesdike** vocatum, quod fortasse ab hac fossa nomen traxit.

Essecistria. 178,35. Hodie **Exeter**, in agro *Devoniensi.* v. *Cleucestria.*

Estun. 240,28. Hodie, opinor, **Easton** in agro *Leicestr.* qua *Northamtunensi* adjacet.

Euesham. 143,1. 184,1. *Eouesham*, F. *Heuesham*, Hovd. *Euesham*, B. *Evisham*, *Evysham*, *Ewesham*, *Evesham*, K. Hodie **Evesham** sive **Esham** in agro *Wigorniensi.*

Eupeus. Euepeus. 217,11. 235,11. *Eburovicum.* Hodie *Evreux* in *Normannia.*

Exan-ceaster. Eaxan-ceaster. Exe-ceaster. 83,32. 84,4,10. 93,26,28. 94,26. 96,13. 133,8. 238,2. *Eaxancester*, F. *Exancestre*, *Excestre*, Hovd. *Excester*, L. i. e. (vertente

tente Flor.) *Civitas Exæ.* Antiquis *Isca*, & *Isca Danmoniorum.* Hodie **Excester**, **Exeter**, in agro *Devonienſi* ad ripam *Iſcæ* fluminis, Saxonibus Ex & Exa dicti.

Exan-muð. *p.*132,*l.*7. 160,33. *Exammuth*, Hunt. i.e. *Exæ oſtium.* Hodie **Exmouth** in agro *Devonienſi.*

F.

Faunerſeld. 244,7. Hodie (ex conſenſu omnium Hiſtoricorum qui de Stephani Regis morte loquuntur) **Feversham** in agro *Cantiano.*

Fearndun. 111,1. *Ferandune*, Hunt. *Farandon*, B. i.e. *mons filiceus.* Hodie **Farrington** in agro *Bercherienſi.*

Fearnham. 93,4. i.e. *Vicus filiceus.* Hodie **Farnham** in agro *Surreienſi.*

Feðanleag. Feðanlea. 22,23. *Fethanleah*, F. *Fedhalnea*, *Fedhanlea*, Hunt. *Frithenleia*, W. Hodie, opinor, **Frethern** in agro *Gloceſtrenſi*, ad ripam Orientalem fluminis *Sabrinæ.* Miſſo enim quod Mat. Weſt. legit *Frithenleia*, par omnino eſt credere, prælium iſtud cum Britannis, cujus mentio facta eſt in his Annalibus, circa limites Angliæ ac Walliæ, fluvium ſcil. *Sabrinæ*, fuiſſe commiſſum.

Feþenmuð. 35,41. Locus in agro (ut videtur) *Lincolnienſi*, cujus nomen antiquum exolevit; nec ulla ejus veſtigia in iis partibus deprehenduntur.

Fiſ-burgaſ. 146,18. i.e. *Quinque civitates*: illæ, opinor, quas ereptas de manibus Danorum ab Eadmundo Rege, diſerte memorant Annales noſtri An. DCCCCXLII. Unde etiam nomen traxiſſe veriſimile eſt; quod ſcil. Rex ita proſpera uſus eſt fortuna, ut omnes uno anno in ſuam poteſtatem redegerit.

Fiſburhingaſ. 143,8. *Fifburgenſes.* Incolæ 5. civitatum. v. Fiſburgaſ:-

Finchamſtede. 206,29. Hodie **Fynchamsted** in agro *Bercherienſi.*

Flandreſ. Flandran. 183,15. 145,43. 204,29. 209,9. 211,2. 216,45. 220,5,35, 36,38. 222,5. 230,45. 231,11. 232,47. *Flandria. Flandri.* Laurentius Noelus credit *Flanderland* dici quaſi Fleondra land, i.e. *fugitivorum terra*, eo quod in iſtam regionem, deſertam nempe & ſecuram, ſeſe recipere ſolebant utlagati. Quo etiam ſenſu incolæ *Flemings* dicebantur, fortaſſe à flyma *profugus*, *vagabundus*, *exul.*

Abel lay ſlane upon the ground
Curſt Cain flemit and vagabound.
David Lyndſey.

Nec profecto videtur Vir eruditus perperam judicium feciſſe; ſi quidem ex hiſce Annalibus conſtet, utlagatos haud paucos eo ſe præſidii cauſa contuliſſe.

Flemiſce. 184,2. *Flamingi.* v. Flandreſ:-

Florentie. 170,15. *Florentia*, urbs Hetruriæ clariſſima. Hodie *Florence.*

Folceſ-ſtan. 166,33. *Folkſtane*, *Felkeſtan*, *Folcaſtan*, T. i.e. (vertente Lambardo) *Lapis populi.* Hodie **Folcston**, in agro *Cantiano* oppidum maritimum, quod temporibus Romanorum floruiſſe numiſmata quotidie ibi inventa perſuadent. *Camd.* Hoc in loco Guortimeri excidium ac monumentum poni mavult Somnerus (ut ex quibuſdam illius Chartis MSS. didici) quam apud *Stonar* in Inſula *Thanet*, ubi vulgo (& ab ipſo etiam Camdeno, Ninii auctoritate freto) ſtatuitur. Ita enim Ninius de ſupremo Vortimeri ſeu Guortimeri contra Anglo-Saxonas prælio; ---- *in campo juxta* lapidem tituli, *qui eſt ſuper ripam Gallici maris.* De *Stonar*, de *Thanet* ne verbum unum. Adeo ut eam Camdeni aliorumque conjecturam hoc ſolo inniti conſtet, quòd *Stonar* videtur apte ſatis reſpondere *tituli lapidi.* Verum *Stonar* corrupte ſcribitur pro *Eſtanore* & *Eſtanores*, ut dilucide apparet ex Charta conceſſa Abbatiæ S. Auguſtini à Willelmo Conq. ---- *Ego Willelmus Rex Anglorum*, &c. *Sciatis quod ego volo & præcipio ut ſanctus Auguſtinus & Abbas Wido firmiter & honorifice teneat omnes rectitudines ſuas & conſuetudines ad* Eſtanores, *tam in aqua quam in terra*, &c. Sub eo etiam nomine occurrit in Charta Willelmi Rufi, aliorumque, Henrici ſcil. primi, Stephani, Joannis. *Eſtanore* igitur nihil aliud eſt quam *Ora* ſive *littus Auſtrale*, (quo ſenſu loca in quæ naves ſuas primum appulerunt Cerdicus & Cymenus

menus dicuntur Lepðiceꞅopa & Lymeneꞅopa.) His adductus rationibus ſuſpicari ſe dicit Vir Cl. aliquo errore contigiſſe ut apud Ninium *lapidem tituli* legatur mendoſe pro *lapidem populi*; quod ſi concedatur, dubium non eſt quin locus idem fuerit, qui hodiernus **Folcſtan.**

Foheꞅ. *p.*35, *l.*41. Locus aliquis circa limites agrorum, *Northamtunenſis* & *Lincolnienſis*, alio certe nomine hodie cognitus.

Fpancan. 62,38. 76,19,24. 86,11. 87,31. 89,10. 90,22. 178,20. 183,41. 196,24,29. 215,1. *Franci.*

Fpance. 62,36. 188,49. 196,33. 200,40. 201,9,14. 211,2. 215,17,21. 216,39. 217,8. 219,24,28. 220,3,5,34. 221,16,21,41. 222,12. 227,10,15,40. 231,1,9. 233,42. 234,43. 236,49. 243,12,25. Francia. *France.*

Fpanc-lanð. v. Fponc-lonð:·

Fpanc-pice. 186,4. *Francorum regnum.*

Fpenciꞅc. 133,9. 167,28. 168,23. 176,30. 177,22,27. 184,22. 185,8. 192,44. 193,13. 195,26,39. 199,45. 200,5. 201,28. 210,41. 230,40. *Francus.*

Fpeopicbupne. 62,20.

Fpeꞅiꞅc. Fpiꞅan. 88,9. 98,13. 99,4,5,6. *Friſii, Friſones.*

Fpomuð. 129,36. 146,4. *Fromi oſtium*, in agro *Dorſætenſi*, ubi ſcil. ſe in ſinum illum ad quem **Poole** oppidum adſidet, *Fromus* exonerat.

Fponc-lonð. Fpanc-lanð. 73,5. 86,7,11,15. 106,32. 183,36. *Francorum terra.*

Fullanham. 85,39. 86,6. *Fullonham*, Aſ. *Fulenham*, Hunt. *Fulanham*, D. *Fullenham*, B. Hodie **Fulham** in agro *Middleſexienſi*, ad ripam *Tameſis* fluminis.

Ʒ.

Ʒaꝼul-ꝼopð. 70,21. i. e. *vadum tributarium.* Hodie (opinor) **Camelford** in agro *Cornubienſi*, quod oppidum alicubi vocari *Gaffelford* aſſerit Camdenus. In hoc autem eſſe agro eo magis credendum eſt quod ibi Danos cum Wallis (quorum pars *Cornubiam* incoluit) prælium commiſiſſe Annales noſtri teſtantur.

Ʒallia. 9,28. 10,10. Gallia. *France.*

Ʒalpalaꞅ. 2,16,28. 32,21. 39,13. 47,26. *Galliæ incolæ.* Galli fortaſſe *Armoricani*, ea nempe Britonum pars, quæ, devicta ab Anglo-Saxonibus hac terra, in Britanniam *Armoricanam* trajecit. v. Ƿeallaꞅ:·

Ʒeꞅneꞅbupн. 143,5. 145,24. *Geainesburh*, *Geignesburh*, F. *Gainsburh*, *Geinesburgh*, Hunt. B. *Gainesburh*, D. W. *Geagnesburi*, *Gainesburg*, Hovd. *Geagnesburch*, L. ---*Æthelredi filiam Gainorum Comitis*, Flor. An. DCCCLXVIII. Hodie **Gainsburrow** in agro *Lincolnienſi.*

Ʒenꞇ. 86,7. *Gandavum.* Flandriæ Metropolis. Vulgo *Gand.*

Ʒepbopneð. 184,15. *Gerboreth*, F. *Gerberei*, Hunt.

Ʒepmanie. 12,14. *Germania.*

Ʒepæðe. 181,25. Mendoſe, opinor, pro Tpæðe, *Tweda* fluvio, quo Anglia à Scotia longo ſpatio diſcluditur.

Ʒilðene bupн. 168,34. 173,13. i. e. *inaurata urbs.* **Peterburrow**, ita dictum quòd Leofricus Abbas iſtud Monaſterium auravit. v. Chron. Sax. An. MLII.

Ʒillinga. 148,33. *Gilligaham*, *Gillingaham*, F. *Gilingeham*, G. *Gillingham*, Hovd. *Gillyngham*, B. *Gillingam*, K. Saltûs & oppidi nomen in agro *Dorſætenſi.* Hodie **Gillingam, Gillingam-forreſt.**

Ʒlæꞅꞇingabyꞅiᵹ. Ʒleꞅꞇingabyꞅiᵹ. Ʒlaꞅꞇingbyꞅi. 47,5. 150,36. 154,17. 184,32. 225,40. 234,30. *Glaſtingabyrig*, Eth. *Glaſtingebirh*, *Glaſtinbirh*, Hunt. *Glaſtingberi*, E. Hodie **Glaſſenbury** in agro *Sumurſætenſi.*

Glaſtingenſe cœnobium. 179,12. **The Monaſtery of Glaſſenbury.** Quàm præclara de hujuſce Monaſterii antiquitate prædicantur, illud nempe à Joſepho Arimathenſi originem repetere, &c. omnibus notiſſimum eſt.

Ʒleapan-ceaꞅꞇep. Ʒleape-ceꞅꞇep. Ʒlepceꞅꞇep. Ʒlou-ceꞅꞇep. 22,16. 105,15. 107,6. 163,17. 186,21. 190,9. 198,31. 199,7. 200,9. 207,20. 223,25. 224,37. 227,30. 230,21,37. 241,18,38. 242,20. *Glæceſtria*, M. *Gloceſtre*, *Gloeceſtre*, D. *Glouceſtre*, Hunt. Hovd. Urbs primaria agri *Gloceſtrenſis*; hodie vulgo **Gloſter.** Antiquis *Clevum* & *Glevum.*

Gleaƿ-ceaſtre ſcire. Gleƿ-ceſtre ſcire. *p.*150,*l.*17. 155,24. 221,34. 223,38. *Ager Glocestrensis.* **Glosterſhire.** Comitatum hunc, una cum *Oxonienſi*, olim incolebant *Dobuni*.

Gotan. 11,1. *Gothi.* **The Goths.**

Grætecros. 36,5.

Grantanbryćge. Grantabricȝe. Grantebriȝe. 82,14. 189,25. 140,1. *Grantebrige*, Hunt. Hovd. *Grantabric*, *Granthebrige*, *Grantebryge*, D. *Grauntebrigge*, Hovd. Hodie **Cambridge**, agri *Cantabrigienſis* oppidum primarium.

Grantabryćȝſcyr. 139, 17. 140, 42. *Grantebrycge*, Aſ. *Cantebrigeſire*, Hunt. Hovd. *Grantebridgeſcire*, Hunt. *Cantebriggeſchire*, B. *Ager Cantabrigienſis.* **Cambridgeſhire.** Comitatum hunc, una cum *Norfolcienſi*, *Suffolcienſi*, & *Huntandunenſi*, incolebant olim *Iceni*.

Grena-ƿic. Grene-ƿic. 144,6. 145,40. 148,21. *Grenewic*, F. Hovd. *Greenwic*, Hunt. *Grenwic*, Hovd. *Grenewich*, B. Hodie **Grænwich** in agro *Cantiano*.

Griffineſ ȝehealð. 169,23. i. e. *Griffini caſtellum.* Per hoc puto non deſignari certum loci nomen quod multo antea obtinuerat; ſed ideo tunc dictum Griffineſ ȝehealð, quòd Griffini (qui eo tempore erat Rex Wallorum) ibi fuerit Curia Regalis. Hoc ſi admittatur, non alibi ponendus eſt locus quam in agro *Flintenſi* apud **Rutland-caſtle.**

Gyperſƿic. 126,18. 127,25. 139,13. *Gippeſwic*, D. Hovd. *Gipeſwich*, G. *Ypeſwich*, K. Hodie **Ipswiche** in agro *Norfolcienſi*.

H.

Hæfe. 50,26. *Heve*, Hunt. Hodie fortaſſe **Hæfeld**, in agro *Northymbrenſi*. vid. Læfe :-

Hæſtingaſ. 141,3. 172,29. 200,19. *Heſtinga*, F. *Haſtings*, Hunt. Hovd. *Haſtinge*, *Haſtinges*, L. Oppidi ac portus nomen, ab Haſtingo Danico pirata fortaſſe petitum: is enim ubi exſcenſionem prædabundus fecit, caſtella nonnunquam conſtruxit, teſte Aſſero. Ab hoc etiam latrone ea ætas Danos ſeu Normannos vocavit *Haſtingenſes*, ſub quo nomine ſæpe occurrunt apud rerum Anglicanarum Scriptores. Hodie **Haſtings** in agro *Suſſexienſi*, è v portubus, quos **Cinque-ports** vocant, capitaneus. Forſan ab hæſte, *æſtus maris*, inquit Somn.

Haguſtalð. Haguſtalð-éé. Haguſtalð-ea. Haguſtalðeſham. 45, 6,19. 46, 5,60. 29, 32. 63,5. 64,30. 69,14. *Heſtaldesham*, *Heſtaldeſige*, D. *Heſteldesham*, *Heſtaldasham*, R. *Heſtoldesham*, G. *Exſeldesham*, K. Hodie **Hexham**, in Provincia *Northymbrenſi*. In eo videntur deprehendi nonnulla veſtigia *Axeloduni* antiquorum. De hoc loco ita *Ricardus* Prior Haguſtaldenſis: *Eſt in Northanhymbrorum provincia haud procul à Tina flumine, ad Auſtrum ſita villa, nunc quidem modica & raro cultore habitata, ſed ut Antiquitatis veſtigia teſtantur, quondam ampla & magnifica. Hæc autem à rivulo ibi decurrente, & quandoque ad modum torrentis exuberante* Heſtild *nomine*, Heſtoldesham *quaſi prædium* Heſtild *vocatur*.

Hamtun. 104,24. 106,11. 107,21. 109, 3. 125,16. 128,34. 140,25. 171, 15,25,29. 201,24. 242,32. *Hamptune*, Hunt. Duorum oppidorum nomen; alterum hodie **Southamton**, alterum **Northamton**; utrumque agri ſui primarium. Illud ita dictum eſſe opinatur Camdenus, quod ſitum eſt ab Auſtrali parte fluminis *Teſt* (olim *Anton*) appellati: hoc, quod poſitum eſt in Boreali ripa *Auſonæ* fluvii, ut ſit quaſi *Northaſandon*, contracte **Northamton.** Quòd ſi à fluviis iſtis nomen ſortita ſunt, cur non ita primum appellabantur? Certum enim eſt, utrumque oppidum multis ſeculis nomine Hamtun, ſine adjectionibus Suð- & Norð- cognitum fuiſſe. Crediderim ego non aliunde deducenda eſſe quam à Sax. ham & tun, tunc autem ad vitandam ſermonis ambiguitatem præpoſita fuiſſe **North** & **South** (ab eorum ſitu,) poſtquam in oppida paulo celebriora excreviſſent, adeoque in ore omnium crebrius verſabantur.

Hamtun-ſcyre. 56,28. 78,8. 85,8. 97, 34. 128,26. 129,44. 131,6. 133,15. 135, 25. 138,23. 141,4. *Hantunſcire*, F. *Hamteſchyre*, M. K. *Hamtoneſyre*, *Hantuneſcyre*, Hunt.

Hunt. *Hamteshire*, *Suthamteschire*, B. An apud Saxonas Ƕamtunſcyꞃe Provinciam *Northamtunensem* significarit, nescio; certe in his Annalibus solum Comitatum *Suthhamtunensem* designat. Hujus pars Mediterranea ad *Belgas*, maritima ad *Regnos* antiquitus pertinebat.

Ƕeabuꞃeahᵹ. *p*.46, *l*.19.

Ƕeamſtede. 211, 23. Oppidum aliquod in agro *Bercheriensi*; in quo tria sunt hodie **Hamsted** appellata.

Ƕeanbyꞃiᵹ. 43, 26. Terræ portio quædam Ecclesiæ *Medeshamstedensi* concessa, non procul à **Swineshead** in agro *Huntandunensi*.

Ƕeatꝼelð. Ƕæðꝼelð. 43, 13. 44, 35. *Hedtfeld*, Bed. *Hatfeld*, Hunt. *Hethfeld*, G. L. *Hadfeld*, *Hatfeld*, B. Synodi locus, quam congregavit Theodorus Archiep. *Cant.* Hodie **Bishop's Hatfield**, in agro *Hertfordensi*.

Ƕelaðyꞃn. 62, 30. *Elarthon*, B. In qua parte regni Northymbrorum quærendus est hic locus, me omnino latet. Suspicor hodiernum nomen esse **Ellerton**, cujus appellationis tria oppida sunt in agro *Eboracensi*.

Helmeanensis Episcopus. 179, 23. (mendose pro Helmhamensis) i. e. *Norwicensis*; ita dictus quod primùm villa in agro *Norfolciensi*, hodie **North-Elmham** dicta, erat istorum Episcoporum sedes. Willelmum istum, quem Annales Sax. vocant Episcopum *Helmeanensem*, appellat Florent. Wigorn. *Theotfordensem*; quòd ad **Thetford** (Sax. Ðeodꝼoꞃð) sedem istam Episcopalem transtulit *Herfastus*.

Ƕenᵹeſteſdun. 72, 33. *Hengistentune*, Hunt. i. e. *Hengisti mons* (vertent. Mariano ac Florentio;) *equorum collis* (interprete Camdeno.) Hodie **Hengston-hill**, in agro *Cornubiensi*.

Ƕeoꞃt-ꝼoꞃð. Ƕeoꞃot-ꝼoꞃð. 41, 12. 103, 28, 38. *Herudford*, Bed. *Hertford*, B. K. *Hertfort*, W. i. e. *cervorum vadum*. Hodie **Hartford**, agri *Hertfordiensis* oppidum primarium.

Ƕeoꞃt-ꝼoꞃð-ſcyꞃe. 140, 43. *Herteford-scire*, Hovd. *Hertheforde schire*, B. Comitatus *Hertfordiensis*. **Harfordshire**. Agrum hunc, ut & *Bedfordiensem* & *Buccinghamensem*, incolebant qui antiquitus dicebantur *Cattieuchlani*.

Ƕeꞃe-ꝼoꞃð. 105, 14. 169, 27. 179, 21. 193, 28. i. e. (si è Saxon. interpreteris) *exercitûs vadum*. Hodie **Hereford**, oppidum agri *Herefordensis* primarium. Posterius vocabuli membrum est à vado fluminis *Wye*, ad cujus ripam situm est: in priori autem opinatur Camdenus deprehendi vestigia haud incerta oppidi, cujus in hoc tractu meminit Antoninus, quodque *Ariconium* vocat, hodie **Kenchester** ad tertium lapidem ab *Herefordia*.

Ƕeꞃe-ꝼoꞃð-ſcyꞃe. 163, 20. *Ager Herefordiensis*. **Herefordshire**. Comitatum hunc, una cum *Radnoriensi*, *Brecknokiensi*, *Monumetensi* & *Glamorganensi* olim incoluerunt *Silures*.

Ƕeꞃeða lanð. 64, 13. Vox forte deducenda est à Danico **herrædt** *pagus* (Anglice **a Lordship**) quorum plures hodie sunt in Jutia, *Hillers-herret*, *Witung-herret*, *Kiars-herret*. Ab horum aliquo proficisci possent tres naves in nostris Annalibus memoratæ. Fortasse etiam vox interpretanda est *prædonum* sive *piratarum terra*; copiæ quippe Danorum in hoc Chronico designantur fere per heꞃe, & heꞃeð nonnunquam usurpatur ad significandum *exercitum*, *copias*.

Ƕeðꝼelða. 29, 12. *Headfeald*, F. *Hatfeld*, Hunt. *Hetfeld*, St. Prælii locus, in quo interfectus est Edwinus Northymbrorum Rex: hunc autem non alium esse arbitror quam **Hatfeld** in plaga Comitatus *Eboracensis Lincolniensi* finitima. In hanc vero trahor sententiam cum ex vocabulorum similitudine, tum vero quod verisimile est, prælium hoc Edwini Northymbrorum, cum Penda Merciorum Rege, commissum fuisse circa duorum regnorum limites.

Ƕibeꞃnia. 1, 15. 2, 5. 91, 1. 178, 43, 44. 179, 18, 21. **Ireland**. v. Yꞃlanðe:.

Ƕieꞃuſalem. 6, 4. 11, 24. 209, 10. 223, 11. 233, 19, 26, 29. *Hierosolyma*.

Ƕíí. v. Ii:.

Ƕiſpanie. Iſpanie. 62, 34. 191, 48. *Hispania*.

Ƕliða-

Hliꝺaꝼoꞃꝺ. *p.* 129, *l.* 28. *Lideforda*, F. *Lideford*, B. Hunt. i. e. *Lidæ vadum. Lida* autem fluvius à *Tamara*, (quo dirimuntur agri, *Cornubiensis* & *Devoniensis*) non longe ab ejus ostio excipitur.

Hloðeꞃınᵹa. Loheꞃenᵹ. 184,23. 230,6. Lotharingia. *Loraine.*

Hocneꞃaꞇun. 104,27. *Hokenertune*, F. *Hocheneretune*, Hunt. *Hochemeretune*, B. Hodie **Hookenorton** in agro *Oxoniensi.*

Holme. 100,24. Hodie fortasse **Holme-wood** in agro *Sussexiensi.*

Hꞃeopanꝺun. Hꞃeopꝺun. 59,7. 82,29. 83,7,13. *Hrepandun*, F. *Rependuna*, M. *Rependune*, Hunt. *Repadun*, *Reopedun*, D. *Repandun*, Hovd. *Repandune*, B. Hodie **Repton** in agro *Derbiensi.*

Hꞃepınᵹaꞅ. 43,26. Terræ portio concessa Ecclesiæ *Medeshamstedensi* ab Æthelredo. Quo nomine hodie cognita est, nescio.

Hꞃıpum. Rıpum. 50,19. 63,30. Hꞃyppꞃæꞇna cyꞃıc, Al. (sed sec. Cod. B. Hꞃeopꞃæꞇna cyꞃıc.) *Hripun*, F. D. G. *Ripun*, D. H. G. *Rypon*, B. *Riponn*, B. S. Hodie **Rippon** in agro *Eboracensi.* Ibi constructum est Monasterium à Wilfrido *Eboracensi* Archiepiscopo, quod à Danis dirutum restauravit Odo Archiepiscopus *Cantwarensis.*

Hꞃoꝼeꞅ-ceaꞅꞇeꞃ. Hꞃoꝼ-ceaꞅꞇeꞃ. Hꞃoveceꞅꞇeꞃ. Roue-ceaꞅꞇeꞃ. Roue-ceꞅꞇeꞃ. 24,24. 27,4. 29,21. 32,2,4. 33,35. 35,17. 37,38. 44,5. 47,29. 48,16. 52,27. 53,28. 55,9. 68,35. 74,3. 87,11. 94,9. 97,31. 125,35. 130,3. 170,11. 194,9,22,33. 195,12,28. 218,3,14. 225,34. 228,11. 235,5,13. 242,20. *Rhovecestre*, F. *Rovecestria*, M. *Rouecestre*, *Roueceastre*, Hunt. *Rovecester*, D. i. e. vertente Beda, *Roffi civitas*; interprete autem Somnero *urbs vel arx tecta*; à Sax. hꞃoꝼ *culmen, tectum, laquear*, quod sita est inter montes utrinque eam occludentes, ut nisi proxime accedenti nullatenus appareat. Fortasse etiam à ꞃoꝼ, *insignis*, *præstans*. Hodie **Rochester** in agro *Cantiano*. Antiquis *Durobrovæ*, *Duroprovæ*; Bedæ *Durobrevis*, & inclinante imperio Romano (ut observat Camd.) *Roibis*; in quo vocabulo videtur conspici nonnihil hodierni nominis, addito (pro more Saxonum) ceaꞅꞇeꞃ, *castellum.*

Humbeꞃ. 71,17. 78,33. 114,20. 127,35. 172,12,18. 174,27. 176,14. 178,15. Flumen illud insigne ac æstuarium agri *Eboracensis.*

Hulme. 200,44.

Hunaꞅ. 11,16. *Hunni:* populi qui quondam in Scythia Europæa super Mæotim paludem incoluere.

Hunꝺhoᵹe. 228,24. Oppidum in agro *Leicestrensi*; hodie, opinor, **Huncot** in hundreda de *Sparkenhoe.*

Hunᵹꞃıe. 204,33. *Hungaria.* **Hungary.**

Hunꞇenꝺune. Hunꞇanꝺune. Hunꞇenꝺuneꞃoꞃꞇ. 36,9. 107,33,36. 109,8. 119,20. *Huntendune*, Hunt. *Huntadun*, R. *Huntendun*, Hovd. *Huntingdon*, B. *Huntyngdon*, K. i. e. *Venatorum mons.* Hodie **Huntindon**, agri *Huntandunensis* oppidum primarium.

Hunꞇanꝺuneꞅcyꞃe. 141,1. 147,36. *Huntedunescire*, Hunt. Hovd. *Huntyngdonschire*, B. *Ager Huntandunensis.* **Huntindonshire.** Comitatum hunc, una cum *Suffolciensi*, *Norfolciensi*, & *Cantabrigiensi*, incolebant olim *Iceni*; quorum appellationem (ut id obiter moneam) deducit Camd. à Brit. *Iken*, i. e. *cuneus*, qui loci formam repræsentat. Hanc conjecturam improbat D. Henr. Spelmannus, in quibusdam Chartis MSS. quos *Icenia* vocat: ejus verba hæc sunt; *Mallem ego ab Ise fluvio celeberrimo, Britannis* Ichen, *totam regionem brachiis longe divaricatis transeuntem, deducendos. Sic apud Asiaticos Indi ab Indo; apud Græcos Mæones à Mæonia; apud Scythas Alani ab Alano; apud Germanos Alsati ab Alsa; apud Gallos Sequani à Sequana, fluminibus. Sic & in ipsa Anglia, Derbienses à Derwent; Lancastrenses à Lon (al. Lan.) Northymbrenses ab Humbro; & Wiltoniæ Comitatus à Guillo, ut Wigorniensis perhibet. Britanni autem, soliti sunt pro Græco* σ, ch *ponere, ut* soch *pro* σῦς, i. e. sue; buch *pro* βῦς, i. e. bove: & sic Ichen *pro* Ἴσιν.

Hƿealæᵹe. 68,3. *Walalege*, D. Hodie **Whaley**, in agri *Lancastrensis* parte Orientali.

Hƿeꞃƿılle. Hƿeꞃeƿılle. 165,5. *Werewella*, F. M. *Warewellense Monasterium*, F. C. *Warewella*, H. *Werewell*, B. *Warewell*, K. Locus Monasterii

Monasterii ab Ælfritha Regina constructi: hodie **Whorwell** in agro *Hantoniensi.*

Ƿiccaſ. *p.*68, *l.*23. *Hwiccii.* Fortasse à ƿic *sinus*, quòd *Sabrinæ* ostium, maxime sinuosum illud, circumcoluere.

Ƿit-ciric. 131,9. Plurium oppidorum in Anglia nomen. Quod memorant hi Annales, est hodie **Whitchurch** in agro *Hantoniensi.*

Ƿiteꞃne. 21,18. 60,19. *Candida casa,* Bed. & post eum plerique omnes Historici: à Sax. ƿit *albus,* & eꞃne *locus secretior*; quòd ibi Ninia Ecclesiam de lapide candido & insolito, Britonum more, fecit. *Bed.* Hodie **Whitterne** in *Gallovidia,* Scotiæ Provincia.

Ƿitſand. 201,45. Hodie *Witsan,* oppidum maritimum in Galliis, prope *Calais.*

Ƿẏꞃtlingbeꞃi. 240,29. Hodie **Irlingborow,** in agro *Northamtunensi.*

Ƿẏðe. 166,33. Unus è 5 portubus, quos **Cinque-ports** vulgo vocant. Hodie **Hithe** seu **Hide** in agro *Cantiano.*

I.

Icanhoe. 33,8. Locus Monasterii à S. Botulfo constructi. Hodie, opinor, **Boston,** in agro *Lincolniensi,* quod antiquum nomen exuisse verisimile est, postquam S. Botulfus ibi Monasterium construxisset, novo à Conditore desumpto *Botulfestun,* contracte **Boston.**

Idle. Fluviolus, qui ex sylva *Shirewood* dicta, in agro *Notinghamensi,* scatet.

Iglea. 85, 11. i. e. *Campus Insularis.* *Æcglea,* Af. *Eclea,* F. Locus aliquis inter Ecgbꞃihteſ ſtan (hodie **Brixton,**) & Æþandun (hodie **Eddington**) in agro *Wiltunensi.* Nullum oppidum ejus nominis (quod quidem scio) in isto terræ tractu reperitur. Quod proxime accedit ad sonum, est **Clay-hill.**

Ií. Ƿii. 21, 19,21. 53,9. *Jona. Hy, Hu,* Bed. Insula inter Scotiam & Ilam insulam interjecta, quam Picti Columbæ ejusque sociis, ob propagatum inter eos Evangelium, dederunt, ut ibi Monasterium construerent. Hodie **Colmkill,** contracte pro *Columbkill,* i. e. Columbæ cella.

India. 86,32. *India.*

Iona. 89,8.

Iotaſ. Iutaſ. 12,15. 13, 2,5. *Jutæ.* Illam Germaniæ partem antiquitus incolebant, quæ Danis hodie *Jutland* vocatur; & inter eos erant, qui communi nomine *Saxones* vocati, Vortigerno Britannorum Regi, crebris hostium incursionibus exagitato, auxilio venerunt. His, Britannorum gente sedibus exuta, obtigit *Cantium,* & *Vecta* Insula.

Ircingafeld. 105,8,13. *Irchenefeld,* B. W. *Herinaceorum montem* interpretatur Somnerus. Fortasse ab *Ariconio* veteri oppido, cujus in hoc tractu meminit Antoninus, inquit *Camd.* Hodie **Archenfeild** in agro *Herefordensi.*

Iſpanie. v. Ƿiſpanie:-

Iudea. 3, 19,21. *Judæa.*

Iudeaſ. 4,2. 6,4. 240,38. *Judæi.*

K.

Kaþum. v. Caþum:-

Kant-ƿaꞃa-bẏꞃig. v. Cant-ƿaꞃa-bẏꞃig:-

Keteꞃing. 119,6. Oppidum in agro *Northamtunensi.* Hodie **Kettering.**

Kiæꞃeſbuꞃh. 196,45. Hodie *Cherburg* in *Normannia.*

Kẏꞃtlingtun. 124,1. *Kyrtlinege,* F. *Kirding,* Hovd. *Kerling,* B. In East-Anglia ponit Flor. Wigorn. *Ast* (inquit Spelman.) *hodie non reperio in tota East-Anglia villam ullam alicujus istorum nominis ----- in nomenclatore vero Cantabrigiensis agri villarum* Kirtling *exhibetur, & eandem esse censeo quæ hodie* Katlage, *sedes celebris Baronum de North.* Crediderim ego esse idem quod hodiernum **Kyrtlington** in agro *Oxoniensi.* Nam 1°. De ꞃ in n mutato laborandum non est, si quidem propter illarum similitudinem facile in errorem incidere potuit Librarius etiam diligens; & certis indiciis compertum habeo, quisquis ille erat qui Cod. *Cant.* unde desumpta est ea pars, descripsit; fuisse literarum Saxonicarum penitus imperitum. 2°. Majoris adhuc in hac re momenti est, quòd Sidemannus Episcopus ibi vita defunctus, apud *Abbandune* sepultus est. Verisimile enim est eos non alibi quam in celebri ali-

quo Monasterio, quod maxime vicinum erat, mortui Episcopi corpus tumulaturos. Quod si in East-Anglia vitam finivit, cur non ad *Medeshamstede* delatum? Nec sane alia quævis ratio facile adduci potest cur ad *Abbandune* corpus humandum asportaretur, præter loci vicinitatem. Quid enim Sidemanno, *Devoniensi* Episcopo, cum Monasterio *Abbandunensi?*

L.

Lambhyðe. *p.* 156, *l.* 23. *Lambithe*, F.D.L. B. *Lambhitha*, F.C. *Lambee*, *Lambethe*, G. *Lamhed*, *Lamheth*, T. i. e. (vertente Camdeno) *portus sive navium statio lutea*. Hodie **Lambeth**, in agro *Surreiensi* ad ripam *Tamesis*, sedes Archiepiscoporum *Cantwarensium*.

Lægeceaster. Legaceaster. Ligceaster. 95,28. 102,7. 122,18. 130,31. 147,33. *Legacestre*, B. Britannis *Caerlegion* & *Caerleon*. Nomen ejus Saxonicum significat *Legionis castra*; Legio enim vicesima Victrix ibi sedem accepit. Hodie **West-Chester, Chester**, agri *Cestrensis* oppidum primarium.

Legerceaster. Legraceaster. Legoraceaster. Ligoraceaster. Lygraceaster. 25,8. 104,25. 106,37. 107,21. 114,22. *Leogereceaster*, *Leogecester*, F. *Liecestre*, E. *Leicestre*, Hovd. Hodie **Leicester**, agri *Leicestrensis* oppidum primarium. *Dictum à flumine* Leire *olim, hodie* Soare *dicto, cui adsidet*. Somn.

Lægreceasterscyre. Læðecæstrescire. 194,3. 228,24. *Leicestresire*, Hovd. *Leycestreschire*, B. *Ager Leicestrensis*. Hodie **Leicestershire.** Comitatum hunc, una cum *Northhamtunensi*, *Rutlandensi*, *Lincolniensi*, *Nottinghamensi* & *Derbiensi*, incolebant olim *Coritani*.

Licetfeld. 51,10. 53,27. 178,36. *Lichfeld*, I. Hunt. T. *Licethfeld*, D. *Lichesfeld*, G. *Lichefelde*, B. *Lychefeld*, K. i. e. (ut nonnullis visum) *Cadaverum campus*; etsi alii malunt interpretari *campum irriguum*, ab aqua qua in duas partes urbs divisa est: à Sax. leccian, *irrigare*. Hodie **Lichfeld** in agro *Staffordiensi*.

Lidwiccas. 88,14. 105,2. *Armoricani*. **The Inhabitants of little Brittain in France.**

Liga. 96,21,25. 103,29,39. *Luye*, Hunt. Fluvii nomen, qui fontes aperit in agri *Hertfordiensis* parte quæ *Bedfordiensi* adjacet, prope *Weathamstede*; & Comitatus, *Middlesexiensem* atque *Essexiensem* dividens, alveo satis pleno in *Tamesin* effunditur non longe à *Grenewich*. Hodie vulgo **Lee.**

Ligceaster. v. Lægeceaster :-

Ligtun. Legtun. 104,30. *Ligetune*, Hunt. --- *Quibus domum reversis, alius mox equitatus paratur, & in provinciam Heortfordensem versus* Ligetun *mittitur*. Flor. Nisi me moveret Florentii auctoritas, cujus verba videntur indicare oppidum hoc esse in agro *Heortfordensi*, haud vererer asseverare idem fuisse quod hodiernum **Laiton** in agri *Essexiensis* plaga *Middlesexiensi* finitima; quasi *oppidum ad Ligeam amnem*. Quo enim modo Liga flumen in *Lea* mutatur, eodem par est credere Ligtun in **Laiton** mutari potuisse. Fortasse etiam est **Leighton** in agro *Bedfordiensi*: illud enim oppidum in via jacet transeuntibus ex agro *Northamtunensi* in *Heortfordensem*.

Limene muð. Limine muð. 91,29. 93, 37. 97,17. i. e. *Limeni fl. ostium*. **The mouth of the river Limene.** Situm est (juxta Annales nostros) *in Orientali parte Cantii ad Orientalem partem magnæ sylvæ quæ* Andred *appellatur*. Portum hunc eundem esse qui Romanorum *Lemanis*, (al. *Lemannis* sive *Lemavius*) existimant omnes. Cum vero nullum ejus nominis sive ostium, sive fluvius, hodie reperitur, de *Limeni* situ alii alia commentati sunt. Nonnulli apud *Hyth*, alii apud *West-hyth*, alii ad *Lym-hill* positum esse contendunt. Quibus missis, Cl. Somneri (viri cum in Angliæ totius, tum vero præcipue *Cantii* Antiquitatibus versatissimi) conjecturam, quam ex quibusdam ejus MSS Chartis didicimus, in medium proferre satis habebimus. Opinatur ille antiquum eum Romanorum *Lemanem*, Saxonumque Limene muð, non alium locum fuisse quam qui à nobis hodie vocatur **New-Romney.** Verum, inquies, qua adducti ratione Anglo-

Saxones

Saxones portum eum Limene muð appellarunt, cum nullus ejusmodi fluvius sese eo loci in mare exonerat? Dubio huic obviam venit Somnerus, suamque sententiam, tribus rationibus propositis, tueri conatur. Probat enim 1°. Fuisse in *Cantio* fluvium qui vulgo *Limene* dicebatur. 2°. Ejus ostium fuisse apud oppidum *Romney*, aut ab eo non longe disjunctum. 3°. Qua ætate, quibusque modis cursum alio immutaverit, declarat. I. Fuisse in *Cantio* fluvium, qui *Limene* olim dicebatur, amplissimum testimonium perhibent Chartæ antiquæ in Archivis Ecclesiæ *Cantwarensis* reconditæ; Æthelberhti in primis, Wihtredi Regis Cantianorum filii, qui sub An. DCCXXI. Mildredæ Abbatissæ de *Mynster*, in Insula *Thanet*, concessit *terram* (verba Chartæ habes) *unius aratri circa flumen* Limenæ: deinde Eadbrihti, qui An. DCCXLI. Ecclesiæ *Cantwarensi* concessit *capturam piscium quæ habetur in hostio fluminis cujus nomen est* Limenéia. Idem testatur Privilegium quoddam à Warnardo Presbytero concessum Monachis *Cantwarensibus* An. DCCCXXX. *Unum jugum* (verba Chartæ sunt) *quod jacet in Australi parte* Limene, *& ab incolis nominatur Lambeham.* II. Certis quibusdam indiciis conjici posse arbitratur Vir doctissimus, ejus fluminis ostium fuisse apud *Romney*, aut ab eo non longe disjunctum. Fluvium enim *Rother* hodiernum, cursum huc ab *Apuldre* recta direxisse ante tempora Edw. I. testem habemus Camdenum. *Verum* (inquit) *regnante Edw. I. cum Oceanus ventorum violentia exasperatus hunc tractum aperuisset, lateque hominum, pecorum, ædificiorumque stragem dedisset; &* Promhil *viculo frequenti pessundato, etiam* Rother *qui hic prius se in Oceanum exoneravit, alveo emovit, ostiumque obstruxit, novo in mare aditu compendio per* Rhiam *aperto.* Neque alium fuisse quam *Limene* (etsi refragetur Camdenus) colligi potest 1°. Ex eo quod *Merscwari*, hujus loci incolæ (unde & *Romney-marsh*,) in **Domesday book** appellantur etiam *Limware*, & totus is terræ tractus *Limware best & Limware leth*, fortasse à Græco λίμνη quod idem significat; vocabulum scilicet utrumque *terras paludosas* designat. 2°. In antiquis quibusdam Regestis legitur *Parochia & Decanatus de* Limne *seu* Limpne, quod certe confirmat suprà traditam vocis originem. 3°. *Limeni* fluvius (quisquis fuit ille) portum habuit capacissimum. Legimus enim An. DCCCCXCIII. horum Annalium, Danos in eum CCL. naves appulisse: Sed nec minus capacem habuisse *Romney* inde aperte satis constat, quod ex Charta quadam Regis Offæ colligi potest portum istum tantum terrarum spatium occupasse, ut *Lydde* oppidum situm fuerit ad oram maritimam. III. Qua ætate, quibusque modis cursum alio immutaverit, quæ in loco supra laudato dixit Camdenus, satis indicant; si quidem, quod antea probatum, *Rother* fluvius prætergressus *Apuldre*, *Limeni* nomen olim suscepit. Fluvii autem beneficio portu destituto, quo scil. fæce marina purgaretur, paullatim se mare oppido subduxit, donec campestris illa planities (vulgo **Romney-marsh**) terræ adcrevisset.

Lincolne. Linꝺcylne. Lincolla. 28, 34. 114,22. 198,42. 224, 21,23,28. 225,1. 226, 25,46. 227,2. 235,7. 237,10. 238, 23. 241,33. *Lindocolina civitas*, Bed. Linꝺcolenecearꞇeꞃ, Al. *Lindicolina*, *Lindecolina*, F. *Lindocolin*, M. Prius vocabuli membrum deducitur à Brit. *hlyn* palus, lacus, terra paludosa. *Camd.* Hodie **Lincoln**, agri *Lincolniensis* oppidum primarium.

Lincolneꞅcyꞃe. Lincolnaꞅcyꞃe. 147,38. 171,14. *Lincolesire*, Hunt. *Lyncolneschire*, B. *Ager Lincolniensis*. **Lincolnshire.** Comitatum hunc, una cum *Northamtunensi*, *Leicestrensi*, *Rutlandensi* & *Nottinghamensi*, antiquitus incolebant *Coritani*.

Linꝺiꞅꝼaꞃna ée. 63,4,9,15. 65,29. 68, 37. Linꝺiꞅꝼaꞃena ea. Linꝺeꞅꝼaꞃena (Linꝺeꞅꝼeaꞃona ea, *Cot.*) Al. *Lindisfarnensis Insula*. *Lindisfarne li dicitur Insula, quæ à vulgo* Haligealand *appellatur.* Flor. Hodie **Holy Island**; à reliquiis sanctissimorum virorum, qui ibi requiescunt; vel ob sanctorum Monachorum habitationem. Prior nominis pars ejusdem videtur esse originis cujus est *Lincolne*. Quod certe confirmat Bedæ istud: *Bis quotidie hæc instar Insulæ maris circumluitur undis, bis renudato littore contigua terræ redditur.*

Lındeſıge. Lındıſſı. Lındeſſe. *p*.44, *l*.28. 73,31. 82,25,29. 127,38. 143,7. 145, 26,30. Lındeſege, Al. *Lindiſſig*, Bed. Flor. *Lindſey*, *Lindeſſi*, Hunt. *Lyndeſeye*, B. S. Hodie **Lyndſey** in agro *Lincolnienſi*; à *hlyn* Britannico, de quo vide Lıncolne :·

Lındıſpaſaſ. 44,26. *Inſulæ Lindeſienſis incolæ*; paſa enim Saxonice eſt *habitator*, *incola*.

Lodeſhac. 43,27.

Loheſenᵹ. v. Ƕloðeſınᵹa :·

Loðene. 197,42. 229,34. *Provincia Loidis*, F. *Loadicenſis provincia*, B. Hodie Scotorum Provincia, vulgo **Louthane** dicta.

Lonᵹbeaſdna lond. 89,24. *Longobardorum terra*.

Lonᵹobaſdı. 23,16. *Longobardi*.

Luſᵹeaſd. 43,28.

Lumbaſdıᵹe. 220,22.

Lundene. Lundone. Lundune. Lundenbẏſıᵹ. Lundenbuſh. 13,30. 26,26. 35,18. 37,39. 44,6. 53,26. 74,1,30. 82,20. 87,2. 88,35. 93,31. 94,6,8. 96,25. 97,8,11. 99, 28. 103,18. 117,4,14. 126,33. 127,13. 128, 12. 138,7,37. 139,6. 142,14,26. 143,22. 144,1. 147,15,20,28. 148,9,12,18,23. 149, 4,14,18. 150,29,32. 251,16. 154,30. 156, 32. 160,37. 161,10,31. 162,5,12. 164,10. 165,7. 166,5. 167,7,11,13. 168,9. 169,34. 178,34,43. 179,1,4,12,29. 183,43. 186,25. 188,40. 192,41. 201,26. 204,15. 206,5. 208,21,34. 210,11. 215,6. 217,42. 225, 33. 229,23. 232,13. 234,7. 235,5. 237,44. 242,3. 243,42. 244,14. *Londonia*, Bed. Lundenceaſteſ, Al. *London*, B.K. Hodie **London** in agro *Middleſexienſi*.

Lundenpıc. 24,22. Vocabulum hoc in noſtris Annalibus eidem notioni ſubjicitur ac Lunden, Lundune, &c. Anno enim DCIV. difertis verbis dicitur quòd Æthelbyrhtus Mellitum conſtituit Epiſcopum de Lundenpıc, i. e. *Lundonia*.

Luuaın. Luueın. 223,2. 226,20. *Lovanium*, in Galliis. Hodie *Louvain*.

Lẏᵹea. v. Lıᵹa :·

Lẏᵹeanbuſh. 22,7. *Liganburh*, F. *Lienberig*, Hunt. *Lienberi*, Weſt. Hodie (ut opinatur Camdenus, ſonorum affinitate adductus) **Longborrow** in agro *Leiceſtrenſi*. Sed ſi rerum geſtarum ſeriem reſpiciamus, ſeſe cum majori ſpecie veri offert **Leighton** in agro *Bedfordienſi*. Cuthwulfus enim poſtquam expugnaſſet Lẏᵹeanbuſh, alia etiam oppida, Æᵹleſbẏſıᵹ hodie **Ailesbury** in agro *Buccinghamenſi*, & Bennınᵹtun hodie **Benſinton** in agro *Oxonienſi*, cepiſſe dicitur: à *Leighton* autem ad *Ailesbury*, indeque ad *Benſinton* via recta ducit. Nec ſane credibile eſt ita Cuthwulfum itinera inſtituiſſe, ut à *Longburrow* ad *Ailesbury* tranſierit, nec tamen in tanta locorum diſtantia oppidum ullum oppugnarit.

Lẏᵹeſaceaſteſ. v. Læᵹeſceaſteſ :·

M.

Mældun. 103,23. 106,29. 108,34. 126, 21. 127,26. *Mealdune*, F. Hunt. B. Antiquis *Camalodunum*. Hodie **Maldon** in agro *Eſſexienſi*.

Mæn-ıᵹe. Manıᵹe. Man-cẏn. Mann-ıe. 130,33. 190,43. 207,8. 216,22,41. 217,9. *Mona*. Hodie **Angleſey**. v. Anᵹleſ-eᵹe :·

Mæſlebeoſᵹe. 215,41. *Merleberga*, F. C. *Mearleasbeorge*, D. *Marleberge*, G.B. *Merleberge*, Hovd. B. K. Hodie **Marlborow** in agro *Wiltunenſi*.

Mæſſıᵹe. v. Meſeſıᵹe :·

Mæſe. 86,15. *Moſa*; fluvius inſignis Galliæ Belgicæ; hodie vulgo *la Meuſe*.

Mæteſne. 89,6,7. *Meaterne*, F. Nomen fluvii apud Gallos; hodie contracte *Marne*.

Maᵹeſætaſ. 150,6. *Mageſætenſes* (alias *Maſegetenſes*) dicti. Incolæ *Radnoriæ* & oppidorum vicinorum in agro *Radnorienſi*. Opinatur Camdenus *Radnoriam veterem* fuiſſe *Magos*, urbem antiquorum. Certa hujus vocabuli veſtigia deprehenduntur in *Maiſeveth*, hodierno *Radnoriæ* nomine apud Britannos.

Malueıſın. 202,38. i. e. *malus vicinus*. Caſtelli nomen conſtructum à Willelmo R. prope Bebbanbuſh (hodie **Bamburrow caſtle**,) in provincia *Northymbrenſi*.

Man-cẏn. v. Mænıᵹe :·

Manıᵹceaſteſ. 110,20. *Mamerceaſter*, F. *Mamecestre*, Hovd. Antiquis *Mancunium*; hodie **Mancheſter** in agro *Lancaſtrenſi*.

Manſ.

Manſ. *p.*170, *l.*37. 182,3. 191,4. *Cenomannia*; Gallorum provincia. Hodie *Maine*.

S. Martin. 170,26.

Maſerfeld. 31, 14. *Maserfelth*, Bed. Mæſerfeld, Al. ſecundum Cod. B. *Maxsefelde*, B. Hodie **Oswestre** ſive **Oswaldstre**, in occiduo limite agri *Salopiensis*. Quod ei nomen fecit religioſus Rex Oſwaldus, ibi à Penda interfectus.

Maðant. 189,3.

Mealdelmesbyrig. 146,13. *Maildulphi urbs*, Bed. (ſed ſec. C. & T.) *Maildubi urbs*. Maldulfeſ burh, Al. ſec. Cod. C. (ſed ſec. B. Aldelmeſburh, & ſec. C. Maldmeſburh.) *Maidulphi urbs*, *Malmesbiri*, F. *Maldelmesburh*, M. *Malmesbires*, L. *Malmesbury*, B. Hodie **Malmsbury** in agro *Wiltunensi*; ita dictum poſtquam ibi *Maildulphus* quidam Scoto-Hibernus cœnobium ædificaſſet. Inter hujus diſcipulos floruit in primis *Aldelmus*, qui ejus ſucceſſor deſignatus ibi Monaſterium pulcherrimum conſtruxit. Nomen igitur loci tum *Maildulphi* tum *Aldhelmi* aliquid continet, & ex utroque conflatur.

Mearcaſ. v. Myrce:·

Mearcredeſburnanſtede. 14,31. i.e. (vertente Florentio) *rivus Mearcredi*. *Mercredesburne*, Hunt. Weſt.

Medeſhamſtede. 33,24. 34,7. 35,34. 36,14. 38,31. 41,29. 42,17,35. 43,24,38. 46,18. 61,23. 62,10. 75,9,14. 80,15. 118, 14,35. 120,27. Medeſhamſtyde, Al. *Medeshamstude*, F. *Medeshamburcstede*, Hovd. Hodie **Peterburrow** in agro *Northamtunensi*; ita dictum, quod Monaſterium ibi à Peada incœptum & à Wulphero perfectum, S. Petro conſecratum eſt. De origine vocis Medeſhamſtede vide Medeſwæl:·

Medeſwæl. 33,26. Immenſa quædam vorago olim in flumine quod *Petroburgum* præterluit;unde antiquitus oppidum iſtud Medeſhamſtede dicebatur.

Medewæge. 130,3. 149,24. *Medwæg*, Aſ. *Medweaig*, F. *Meadweag*, *Meadeweage*, *Medewei*, Hunt. *Meodewage*, *Medewage*, D. *Meodewege*, *Medwei*, Hovd. *Medeweye*, *Medewey*, B. Hodie **Medway**, agri *Cantiani* fluvius. Britannice *Vaga* cui Saxones Med addiderunt. *Camd.*

Mellent. 221,4. 226,37. 227,13. Caſtellum *Normanniæ*.

Memera. 103,28. Fluvii cujuſdam nomen in agro *Heortfordensi*, qui in *Lygeam* (vulgo **Lee**) ſeſe prope *Heortford* effundit; cujus tamen appellationis nulla hodie veſtigia ſuperſunt. Inter *Hartford* & *Ware* duo fluvioli ſeſe in *Lygeam* exonerant, nec alii plane eſſe poſſunt quam inter quos Eadweardus Rex An. DCCCCXIII. munimentum conſtruxit, quorum alter Memera, alter Benefica nuncupabatur. Uter vero *Memeræ* nomine antiquitus erat cognitus, nihil certi compertum habeo. v. Benefica:·

Merantun. Meretun. Meredune. Merendune. 57,12. 81,28. *Mereton*, F. *Meriton*, W. *Merton*, B. i. e. *oppidum paludosum*, ſive etiam *insigne*, nam Sax. mere eſt *palus*, *stagnum*; mære autem *insignis*, *celebris*. Quod memoratur An. DCCLV. Cynewulfi morte inſigne, eſt hodie **Merton** in agro *Surriensi*, ad Occidentalem ripam *Vandalis* fluvii. Illud vero non minus celebre prælio inter Æthelredum ac Danos, cujus mentio facta eſt An. DCCCLXXI. collocatur fere ab Hiſtoricis in agro *Wiltunensi* apud **Merdon**. Contendunt autem alii eſſe **Meretun** in agri *Oxoniensis* parte *Buccinghamensi* finitima. Et ſane haud pauca ſunt quibus utramque opinionem ſpecioſe tuentur. Verum ego hanc meam non facio controverſiam; ſed rem totam curioſius expendendam illis relinquo, qui utriuſque Comitatûs Antiquitates ſub manibus habent.

Mercaſ. v. Myrcaſ:·

Mereſige. 96,12,19. i. e. *Palustris Insula*. *Mereseige*, Hunt. B. Hodie **Marsey** in agro *Essexiensi*.

Meretun. v. Merantun:·

Merſc. 66,30. i. e. *Paludes*, *terra paludosa*, *locus paluſtris*: vulgo hodie **the Marshes**. Locus autem hujus nominis, cujus mentio facta eſt in his Annalibus, eſt **Romney** in agro *Cantiano* atque incolæ circumvicini. Merſc eſt contractum à meriſc, quod à mere *palus*, *stagnum*, *lacus*.

Merſcwaraſ. 73,30. *Viri palustres*; quales dicuntur *Romneienses* agri *Cantiani*, & paludum *Lincolniensium* incolæ.

Michael-

Michaelſtope. p. 1. inter notas. Hodie **S. Michael's mount** in agro *Cornubienſi*, in Orientali parte ſinus *Mountsbaye* vulgo vocati. Saxones autem Michaelſtope vocabant, quòd ibi cella eſſet conſtructa alendis Monachis quibuſdam, qui S. *Michaelem* eo monte apparuiſſe prodiderunt. *Camd.*

Middel Anglaſ. *p.*13, *l.*6. 33,3. *Medii Angli*, ſive *Angli Mediterranei*, quales erant fortaſſe *Warwicenſes*, *Staffordienſes*, &c. **the Inhabitants of middle England.** v. Stæffordſcyre:-

Middel-Seaxe. 140,41. *Middilſex*, B. i. e. *Medii Saxones*; quod inter Saxones Orientales, Occidentales, Auſtrales, & regnum Merciorum intermedii fuerint. Hodie **the County of Middleſex.** Antiquitus hunc agrum, una cum *Eſſexienſi*, incolebant *Trinobantes*.

Middeltun. 92,8. 93,35. 121, 1,5. 167, 10. *Middletun*, Hovd. Oppidum illud hujus nominis Ann. DCCCXCII, DCCCXCIV, & MLII. memoratum, non aliud eſſe arbitror quam hodiernum **Middleton** in agro *Eſſexienſi*. Sunt etiam tria in *Cantio* oppida quæ **Milton** appellantur, Quod vero ſub An. DCCCCLXIV. memoratur, è quo pulſi ab Eadgaro Rege Monachi dicuntur, opinor eſſe agri *Dorſætenſis*. Ibi enim hujus nominis locus eſt, ubi vetuſti cœnobii parietes conſpiciuntur, quod Æthelſtanus Rex fundavit, ut fratris ſui manes expiaret.

S. Miltrudæ Eccleſia. 179,43. Eccleſia antiqua in civitate *Cantwarenſi*; vulgo **S. Mildred Church.**

Monte Caſſinuſ. 169,36. Monaſterium celebre in *Campania*, cui præfuit S. Benedictus.

Moretoin. 212, 19,45. 214, 2,6,12,15. *Mortaigne* in *Normannia*.

Mundforđ. Munforđ. 226,38,44. 227, 17,23,28. De *Monteforti* in *Britannia Armorica*.

Muntgumni. 203,2. Fortaſſe pro Muntgumri (vitio Librarii n pro r poſito.) *Mungumerie*, Hunt. *Mongomery*, B. Hodie **Mongomery**, agri *Montgomerienſis* oppidum primarium.

Murt. 119,26. Locus in Charta conceſſa ab Eadgaro Eccleſiæ *Medeshamſtedenſi* memoratus, ſed qui hodie, opinor, nomen antiquum amiſit.

Myrce. Myrcaſ. 13,6. 33,15. 35,19. 37,40. 38,37. 42,2,3. 44,16. 49,39. 51, 9, 13. 53,24. 55, 6,14,16. 56,13. 59,6. 61,17. 65, 11,33. 66, 4,30,33. 70, 10,19. 71, 4,7,9, 16. 72,11. 73,3. 74,32. 75, 30,33. 76,8. 79, 21,23,28,31. 80,5. 82, 22,26,38. 83,17. 101,3. 102, 12,18,29. 103, 4,17,21. 104, 1, 2. 106,12. 107, 5,9,10. 108,2. 110, 4,3,19. 111, 1,5. 112,30. 114,19. 116,2,7. 123,12. 135,11. 136,31. 147,6. 149, 20,35. 150,27. 151,2. *Mercii*; *incolæ regni Merciorum*. **The Inhabitants of the Kingdom of Mercia.**

N.

Næſſe. 166,39. *Omnium Promontoriorum nomen.* Illud cujus meminit Chronicon Sax. hodie vulgo vocatur **the Neſſe point** in agro *Cantiano*.

Narbona. 62, 36. in Gallia *Narbonenſi*.

Natanleag. Nazanleog. Nazanleot. 18,2. Hodie opinor **Natley** in agro *Hamtunenſi*. Vox deducta eſſe putatur à Rege hujus nominis ibi interfecto. Crediderim potius ego Regis ibi interfecti nomen fuiſſe Natan vel Nazan, cui additum leag *campus*, ſive leođ *regio*, facit ut vox ſignificet *Natani campum* ſeu *regionem*.

Nen. 119, 17,25. Fluvius agri *Northamtunenſis*, qui in Occidentali ejus parte fontes aperiens, per mediam pene Comitatus partem pleno ſatis alveo fluit. Hodie **Nyne.**

S. Neođ. 237,19. *S. Neoti fanum*, ita dictum à Neoto viro docto & ſancto. Hodie **S. Nedes** in agro *Huntandunenſi*.

Nipe-mynſteꞃ. 100,31. 120,40. 121,3. 156,29. 178,32. i. e. *novum Monaſterium*; quod *Wintoniæ* ab Eadweardo ſeniore conſtructum eſt Anno Salutis DCCCCIII. *Novum* autem idcirco dictum eſt, quod ibi multos ante annos S. *Swithunus* Monaſterium poſuiſſet; idque tunc Ealđa mynſteꞃ dici incœpit.

Noꞃmanđige. Noꞃmanđiꝫ. Noꞃmanđi. 83,21. 111,15. 154, 3,6. 170,37. 182, 11, 12,30.

12,30. 184,14. 185,45. 186,1. 187,18,24. 188,48. 189,8,14,26. 190,21,25. 191,2. 193,4. 194,39. 195,21,38. 196,11,20,24, 41. 197,14,22,30. 198,18. 200,10,25. 201, 3,8,19. 202,1. 204,26. 205, 3,41. 206,24, 45. 209,8,11,23,39. 210,2,12. 211,18. 212, 7,12,13,20,37,44. 213, 13,16,17,44. 214, 3,8,24,32,40. 215,16,22,28. 216,38. 217, 7,12,22,35. 218,42,44. 219,22,24. 220,2, 6,8,33,37. 221,20,29. 222,7,15,18. 226, 32,35. 227,8,34,37,45. 228,41. 229,10. 230,2,32,35. 231,2. 232,9,45. 233,21. 235, 11,18. 236,9. 237,33. 238,13. 243,5,13. Normannia. *Normandy.*

Norðburh. *p.*35,*l.*40. 36,19. i. e. *Boreale oppidum*; fortaſſe ita dictum quod à *Petroburgo* ad Boream ſitum eſt. Hodie **Nor-burh** in agro *Northamtunenſi.*

Norðerna cẏng. Norrena cẏng. 90,16. 172,16,21. *Norrenorum Rex.* Gentes quæ Angliam ante Conqueſtum infeſtabant generali vocabulo ab Hiſtoricis vocantur *Dani, Pagani*; *Norreni* etiam, quòd à partibus Borealibus venerunt.

Norðfolc. 182,22,23. 186,26. *Norfolc*, Hovd. Hodie **the County of Norfolk.**

Norð-hamtun. Norðamtun. 193,4. 213,14. 223,21. *Northamtun*, D.K. *Northampton*, B.K. *Northamton*, K. Hodie **North-hamton**, agri *Northamtunenſis* oppidum primarium. v. Hamtun.

Norð-mannas. Norð-men. 64,13. 110, 38. *Normanni, viri Boreales*: generali nomine ita olim dicti qui oras noſtras infeſtabant; quique vi & armis totum illum terræ tractum in Galliis occuparunt, qui inter *Sequanam* & *Ligerim* ad Oceanum interjacet, *Normannia* poſtea dictus à Normannis incolis; *Normanni* autem, quòd de plaga Septentrionali venerant.

Norðmannescros hundred. 119,23. Hodie **Normancros-hundred** in agro *Huntandunenſi.*

Norð-muð. 167,7. Hodie, opinor, oſtium *Medwægi* quod vocatur **the buoy in the Nowre.** Putarem eſſe **North-Forland** niſi muð adjiceretur, quod ſemper *oſtium* deſignat.

Norþan-hẏmbras. Norþẏmbran. Norð-ẏmbras. 13,7. 19,19. 23,9. 24,5,9. 27, 7,19. 30,16. 31,11. 37,25. 40,23. 51,1. 52, 3,26. 53,13. 59,23,34. 60,6. 61,10. 62,39. 64,26. 65,3,13,21,35. 66,8,19. 69,12. 71, 25,30. 79,1,13. 82,24. 83,8,13. 92,10,14. 93,20. 94,36. 95,23. 97,20. 98,2. 100,12. 102,6,26. 110,21,36. 114,37. 115,13,23, 27. 116,8. 127,38. 143,6. 147,29,39,43. 148,4. 151,2. 171,3. 174,11. 184,24. 199, 20. 202,7,22,27. 203,16. *Northymbri.* **The people of the kingdom of North-humberland.**

Norðan-hẏmbra land. Norþẏmbra land. 29,16. 54,24. 64,21. 68,2. 95,8. 115,18. 174,7. 184,8. *Northymbrorum terra.* Idem quod Norðan-hẏmbra rice. v. infra.

Norðan-hẏmbra rice. 20,18. 30,9. 31, 21. 54,28. 60,24. 115,27. *Regnum Northhymbrorum.* Continebat regna *Deirorum* & *Beorniciorum*; quicquid ſcil. terrarum trans *Merſeium*, atque *Humbrum* (unde nomen ſortitur) jacet ad Septentrionem, uſque ad *Edenburgi* æſtuarium, vulgo **the Fryth of Edenburrow.**

Norð-Wealas. Norð-Weal-cẏn. 72,3. 75, 32. 95,2. 96,1,6. 105,5. 110,6,7. 129,22. *Boreales Walli. Borealium Wallorum gens.* Saxones, quantum mihi obſervare licuit, non vulgarem iſtam & antiquam ſatis Walliæ diviſionem in *Auſtralem, Borealem*, & *Powys land*, ſecuti ſunt. Univerſam autem trans-*Sabrinam* regionem (incluſis *Herefordſcira* & *Monmouthſcira*, quæ hodie Comitatibus Angliæ annumerantur) communi nomine Norð-Wealas ſive Norð-Wealana land appellaſſe videntur: fortaſſe quod *Cornwallos* ad meridiem habent. Anglo-Saxonas vero nullam iſtius diviſionis rationem habuiſſe ſatis ex iis conſtat quæ horum Annalium An. DCCCCXVII, & DCCCCXVIII. narrantur; Paganorum nempe ſeu Danorum exercitum in *Sabrinæ* oſtium naves appuliſſe, & in *North-Wallis* prædas egiſſe. Ubi certe Northwalli, quos hodie vocant, intelligi non poſſunt, ſi quidem ſunt omnium totius Walliæ ab oſtio *Sabrinæ* disjunctiſſimi.

Norð-ƿic. Norht-ƿic. Nor-uuic. 133, 34. 134,14. 182,24. 183,2,23. 194,1.

223,20.

223,20. 235,9. 240,38. *Northwick*, F. *Norwych*, M. K. *Norwic*, Hovd. i. e. *Aquilonaris sinus*, *castellum*, vel *vicus*: hæc enim omnia significat vocabulum Saxonicum pic. In hoc vocabulo, opinor, denotat *castellum*, quoniam ad tertium inde milliare versus Austrum, aliud erat castrum Regium, quod etsi extinctum hodie tamen vocatur *Castor*.

Noꞃ-peᵹe. Noꞃ-pæᵹe. *p*.177, *l*.40. *Norwegia*.

Noꞃ-pæᵹaꞅ. 153, 12,18. *Norwegii*.

O.

Olaniᵹe. 150,22. *Olanege*, F. D. Hovd. *Olney*, K. Hodie **the Eight**, insula in agro *Glocestrensi*, quam *Sabrinæ* fluminis aquæ sese diffindentes efficiunt.

Onᵹel-cẏn. v. Anᵹel-cẏn:-

Oꞃchaꝺuꞅ. 5,4. 179,9.

Oꞇꞇan-ꝼoꞃꝺ. 61,17. *Ottaford*, F. *Otteford*, G. *Otanford*, *Otford*, B. Hodie **Otford**, in agri *Cantiani* parte Occidentali, ad *Darenti* fluminis ripam Orientalem.

Ou. 196,45. 201, 11,22. 204,5. Hodie Comitatus de *Oye*, vel *Ewe* juxta *Caletum*.

Oxna-ꝼoꞃꝺ. Oxne-ꝼoꞃꝺ. Oxona-ꝼoꞃꝺ. Oxene-ꝼoꞃꝺ. Oxen-ꝼoꞃꝺ. 103,19. 111,3. 139,2. 143,19. 146,6. 151,21. 154,28. 155,27. 238,22. 242,45. 244,24. *Oxneforda*, *Oxeneforda*, F. *Oxeneford*, *Oxineford*, Hunt. *Oxeneford*, *Oxenneford*, L. *Oxneford*, B. i. e. *boum vadum*. Hodie **Oxford**, oppidum agri *Oxoniensis* primarium.

Oxna-ꝼoꞃꝺ-ꞅcẏꞃe. Oxen-ꝼoꞃꝺ-ꞅcẏꞃe. 140, 5,41. *Oxinefordschyre*, Hunt. *Oxnefordschire*, B. *Ager Oxoniensis*. Hodie **Oxfordshire**. Comitatum hunc ac *Glocestrensem* incoluerunt olim *Dobuni*.

P.

Paccelaꝺe. 36,7. In regione palustri, à Rege Wulfhero donatâ Ecclesiæ *Petroburg*.

Paꝼia. 90,5. *Ticinum*; Insubrum oppidum. Gall. *Pauie*.

Pampilenia. 62,34. Pompelon. *Pamplona*; caput regni Navarræ in Hispania.

Paꞃiꞅ. 39,12. 88,33. 89,5,32. *Lutetia Parisiorum*.

Paꞅꞅanham. 108,45. Hodie **Passham** in agro *Northamtunensi*.

Paꞅꞇun. 118,38. Hodie **Paston** in agro *Northamtunensi* prope **Peterburrow**.

Paꞇhma. 6,15. *Patmos Insula*.

Peaclonꝺ. 110,31. Pars Occidentalis agri *Derbiensis*, collibus & montibus insignis. Hodie **the Peak of Derbyshire**.

Peꝺꞃiꝺa. Peꝺꞃeꝺa. 39,3. 94,43. *Pederidan*, Eth. Fluvius in agro *Sumursætensi*, hodie vulgo **Parret**, ad cujus ripam est oppidum **Pedderton** dictum.

Peꝺꞃiꝺan muꝺ. 74,13. *Ostium fluminis Pedredæ* prope *Huntspill* in agro *Sumursætensi*, ubi se in mare exonerat. Antiquis *Uzellæ æstuarium*.

Peiꞇoꞃ. Peiꞇou. 231, 13,32. 233,9. 243, 27. *Provincia Pictaviensis*. Hodie *Poictou*.

Peiꞇeuin. 200,42. *Incola Provinciæ Pictaviensis*.

Penꞇecoꞅꞇeꞅ caꞅꞇel. 167,30. Castellum quod propugnavit Osbernus (cognomento *Pentecost*,) posteaque, firmatâ inter Eadwardum Regem Comitemque Godwinum pace, dedidit. Opinor autem illud, Penꞇecoꞅꞇeꞅ caꞅꞇel in nostris Annalibus idcirco tantum dici, quòd eo tempore Osbernus *Pentecost* munivit, cùm interim alio aliquo nomine vocaretur.

Penpihꞇꞅꞇeoꞃꞇ. p. 1. inter notas. 129,25. *Penwistrit* (ad marg. al. *Penwithstrict*,) Hunt. *Penwistric*, B. Hodie **the Lands end**, in agro *Cornubiensi*. Antiquis *Bolerium*, seu *Belerium*.

Peohꞇaꞅ. Pẏhꞇaꞅ. Pẏhꞇiꞅc. 1,9,12. 11, 14. 12,7. 21,6. 23,20,26. 49,30. 50,25. 83,11. Pehꞇaꞅ, Al. *Picti*. Partium Borealium ultra Northymbros incolæ. **The Picts**.

Peonna. Peonnho. Peonnum. 39,2. 132, 9.16. 148,33. *Penho*, F. Hunt. D. W. *Pene*, M. *Penhou*, Hovd. Hodie **Pen** in agro *Sumursætensi*; *ubi in Britannici nominis exitium & Danorum cladem Mars conspirasse videatur*, (inquit *Camd.*) Quam Cl. Viri observationem facile calculo comprobabit, qui annos singulos, quibus illius mentio in hisce Annalibus facta est, consulere dignabitur.

Peueneꞅea.

Peueneyea. Peꝼeneyea. Peꝼenyæ. *p.* 160, *l.* 11. 165,32. 166,29. 194,36. 209,30. Hodie **Pemsey** in agro *Sussexiensi.*

Peprcopa. 192,13. Hodie **Pershore** in agro *Wigorniensi*, ad ripam *Avonæ* fluvii; *à pyris nomine facto.* Camd.

Pıncanheal. 64,22. *Pincanhale*, F. *Wincenhale*, Hunt. *Wincanheale*, *Phincanhal*, Hovd. *Pinchamhalch*, S. *Finchale*, W. Varia hujus loci appellatio apud Historicos, non aliunde orta est quam ex similitudine literarum Saxonicarum p. p. ꝼ. quæ sive Librarios, qui ea descripserant exemplaria quibus usi sunt Historici, sive ipsos etiam rerum gestarum Scriptores in errorem traxisse videtur. Hodie **Finkley** in agro *Dunholmensi* ad ripam Orientalem fluminis *Were.*

Pinenden. 178,37.

Popt. 73,22. *In regione quæ vocatur Port*, F. Non alium esse locum hunc quam *Portland* in agro *Dorsætensi* hoc in primis suadet, quòd Æthelhelmo Duci (ut testantur Annal. Sax. An. DCCCXXXVII.) cum Danorum copiis prælio dimicanti in Popt, auxilio subvenerint *Dorsætenses*, quorum agro hodie adnectitur **Portland.**

Popteloca. 105,31. 166,19. i. e. *Portus claustrum.* Navium statio in agro *Sumursætensi*; hodie **Porlock-bay.**

Poptermuð. 17,26. 209,33. 238,40. 226,29. *Portusmuth*, K. i. e. *Portæ ostium.* Ibi enim Portam Saxonem cum filiis, duas naves ad terram appulisse tradunt Historici. Verum opinantur alii deducendum esse à Latino *Portus*, utpote qui antiquis μέγας λιμὴν vocaretur κατ' ἐξοχήν. Certum interim est hoc nunquam Majoribus nostris in mentem venisse, qui muð illud addiderunt ad designandum *ostium*; non enim dicimus Portûs *ostium*, sed fluminis. Hodie **Portsmouth** in agro *Hamtunensi.*

Poptland. 166,16. Insula quondam, nunc vero continenti adnexa, in agro *Dorsætensi.* Hodie **Portland.**

Porrenterbyрıᵹ. 39,15. Hodie, opinor, **Pontesbury** in agro *Salopiensi.*

Punt Aldemeр. 226,43. *Pons Audomari.* Hodie *Ponteau de mer*, in Normannia Provincia, ad *Killam* fluvium.

Рpuuterꝼlod. 57,3. *Priutesflod*, F. *Priuetesflade*, W. Hodie, opinor, **Prevet**, in agro *Hamtunensi.* Quam certe conjecturam confirmat Lectio Codicis MS. *Ben.* Рpẏꝼeterꝼlodan, & *Cant.* Рpẏꝼeær- (mendose proculdubio pro Рpẏꝼeter) cùm quæ hodie per v, olim fere apud Saxonas per ꝼ scribebantur. Nec obstat quod locum hunc fuisse in Andpederpeald diserte dicunt nostri Annales, si quidem verisimile est sylvam eam amplissimam ultra hunc locum ad Occidentem fuisse antiquitus extensam.

Puılle. 204,32. *Apulia.*

Puntıp. 222,16. *Ponthieu* Comitatus in Gallia Belg.

R.

Raculꝼ. 40,21. 47,19. Hodie **Reculver** in agro *Cantiano* prope Insulam *Thanet.* Antiquis *Regulbium*, castrum Romanorum. A quo quidem appellatur nonnunquam *Raculfceaster*, ut in Charta Ealhmundi Regis *Cantiani*, Anno DCCLXXXIV. *Ego Ealhmundus Rex Cantiæ, do tibi, Wihtrede, honorabili Abbati, tuæque familiæ degenti in loco qui dicitur* Raculfcester, *terram* 12. *aratorum quæ dicitur* Sildunk. Regnante autem Rege Ecgbrihto An. DCLXIX. constructum est ibi Monasterium; unde pro Raculꝼcerteр appellatus est Raculꝼmẏnrteр :·

Ræmr. 159,20. 221,42. *Civitas Rhemorum.*

Raᵹᵹeрılh. 35,45.

Readınᵹ. Ræd ınᵹ. Redınᵹ. 80, 26,34. 81, 36. 82,20. 135,26. 237,37. *Et Redingum*, D. *Redings*, *Reding*, Hunt. *Reodinges*, Hovd. *Redinges*, B. Hodie **Reding** in agro *Bercheriensi*, ad ripam fluminis *Kennet.* *A Britannica dictione* Redin, *quæ* filices *denotat*, *quæ affatim hic proveniunt.* Camd.

Rıcaрdeг рıce. 130,35. *Normannia*; ita dicta à Richardo ejus Duce: quo modo etiam in his Annalibus *Flandria* sæpius dicitur Baldeрıneг land :·

Rıhala. 120,34. Hodie **Ryall** in agro *Rutlandensi.*

Rın. 89,21. *Rhenus.* **The Rhine.**

Rıрum. v. Һрıрum :·

 Roꝼer-

21,23. 23,21. 24,7,14. 29,2. 45,12. 90,35. 91,13. 100,29,34,35. 112,18. 113,8. 114,5. 115,14. 153,33. 199,32. 200,1. 201,38. 230, 14,24,37. *Scoti*; quo nomine apud Historicos nonnunquam appellantur Hiberni, ut & Scotiæ nomine vocatur Hibernia.

Scrobbesbyrig. *p.* 130, *l.* 5. 147,32. 210, 21. Hodie **Shroesbury** in agro *Salopiensi*.

Scrobbesbyrig scyre. Scrobbscire. 136, 5. 201,14. *Scropscire*, Hunt. *Salopschire*, B. *Schropshyre*, K. *Ager Salopiensis*. Hodie **Shropshire**. Comitatum hunc, una cum *Warwicensi*, *Wigorniensi*, *Staffordiensi*, & *Cestrensi*, antiquitus incolebant *Cornavii*.

Scuffanhalch. 43,27.

Scythia. 1,13. *Scythia*.

Scyttisc. 1,9. 112,25. *Scoticus*.

Sealwudu. 85,5. 94,43. *Selwuda*, Ass. *Selewode*, B. i. e. (interpret. Asserio, & Flor.) *Sylva magna*. Hodie **Selwood** in Orientali limite agri *Sumursætensis*.

Searbyrig. Searobyrig. Searebeni. Særesbeni. 20,2. 187,10. 207,16. 213,41. 224, 20,49. 225, 8,28,37. 226, 27,34. 228, 42. 230,19. 235,7. 237,9. 238,22. *Særbyria*, *Searesbyrig*, F. *Saresbiria*, F. C. *Salesbiria*, M. *Salesbirig*, *Salesbiri*, Hunt. *Searesbiri*, H. *Salesbiri*, *Saresbirie*, Hovd. *Salusbury*, *Salusbery*, *Salisbury*, K. Antiquis *Sorbiodunum*; unde & prius membrum nominis Saxonici Searbyrig. Hodie **Old Salisbury** in agro *Wiltunensi*. Unde tempore Richardi primi demigrare cœperunt incolæ, sedesque, ob aquæ copiam, ad confluentes *Avenæ* & *Nadderi* ponere, ubi hodie conspicitur oppidum pulcherrimum **Salisbury** appellatum.

Seaxan. 13,15. 25,12. 88,8. 90,33. 114,5. *Saxones*; quos (juventute Britannica crebris Romanorum delectibus exhausta) sibi in subsidium vocavit Vortigernus adversus Pictos ac Scotos. *Anglo-Saxones* vulgo appellantur, ad differentiam eorum quos in Germania reliquerunt, quique *Antiqui Saxones* fere apud Historicos vocantur.

Seccandun. 59,7. *Secandune*, B. i. e. *Prælii collis*: secce enim Saxonibus est *prælium*, & dun *mons*, *collis*. Hodie **Seckington** in agri *Warwicensis* plaga Boreali.

Seintes. 231,40. *Saintes*, apud *Santones* in Gallia Aquitanica.

Seletun. 62,41. Tria oppida sunt in agri *Eboracensis* parte Boreali quæ **Silton** vocantur. Parum dubito quin horum unum aliquod sit Saxonum Seletun; sed quodnam illud sit plane nescio.

Sempigaham. 75,11. Hodie, opinor, **Sempringham** in agro *Lincolniensi* prope **Fokingham**. Est etiam in agro *Rutlandensi* oppidum **Empingham** appellatum.

Seofonburgas. 146,9. i. e. *Septem urbes*; quarum quidem & situm, & nominis occasionem prorsus ignoro. In provincia *Northymbrensi* positos fuisse opinatur Camdenus. Illa certe appellatio iis adfixa videtur casu aliquo peculiari; sive quòd eodem tempore fuerint constructæ, sive expugnatæ, sive contra hostes defensæ. v. Fifburgas:·

Sexland. 214, 27. 230, 34. 234, 42. *Saxonia*.

Sicile. 234,39. *Sicilia*.

Sihgene. Sigene. 39, 13. 88, 32. 89,6. 90, 21. 97,23. *Sequana*; Galliæ fluvius. Hodie contracte **the Seyne**.

Sliofaford. 75,14. Hodie **Sleford** in agro *Lincolniensi*.

Snawdun. 203,9. *Snowdonn*, K. i. e. *nivosus mons*. Hodie **Snowdon hills** in agro *Caernarvonensi*.

Snotingaham. Snotengaham. 79, 21,28. 110,9. 111,27. 114,23. *Snotingham*, Hunt. *Notingham*, Hunt. W. *Nothingaham*, H. *Notingaham*, R. *Snotingeham*, G. *Notingam*, Hovd. *Notingeham*, L. G. *Notyngham*, B. Hodie **Notingham**, agri *Notinghamensis* oppidum primarium, quodque toti Comitatui nomen præbet.

Snotingahamscyre. 147, 39. 171, 14. *Nothynghamschire*, B. *Ager Notinghamensis*. **Notinghamshire**. Comitatum hunc, una cum *Northamtunensi*, *Leicestrensi*, *Rutlandensi*, *Lincolniensi*, ac *Derbiensi*, antiquitus incolebant *Coritani*.

Soccabyrig. 63,8. *Socceburg*, *Sochasburg*, D. *Socaburgh*, S. Hoc loco consecratus est Higbaldus in Episcopum *Lindisfarnensem*: nescio an idem fuerit qui hodiernus **Socburne** in agro *Dunholmensi*.

Stæffopd. *p.*104, *l.*5. *Stafford*, Hunt. B. K. Hodie **Stafford**, agri *Staffordiensis* oppidum, quod toti Comitatui nomen dedit.

Stæffopdscyre. 145, 32. *Staffordesire*, Hovd. *Ager Staffordiensis.* **Staffordshire.** Comitatum hunc, una cum *Warwicensi*, *Wigorniensi*, parte *Salopiensis*, & *Cestrensi* olim possidebant *Cornavii.* Apud Anglicarum rerum Scriptores nescio an subinde *Angli Mediterranei* vocentur.

Stane. 127,23. 139,7. Hodie **Stanes** in agro *Middelsexiensi*, ad ripam *Tamesis. Nomen vero accepit* (inquit Camd.) *à Saxo terminali, quod olim hîc erectum erat ad designandam jurisdictionem quam civitas Londinum in flumine habet.*

Stængfopdesbpycge. 172,24. *Stanfordebrigge*, F. *Stainfordbrige*, Hunt. *Stanfordbriege*, D. *Stanfordbrige*, L. *Stenefortbrugge*, K. Hodie **Stanfordbrigge** al. **Battlebrigge** in agro *Eboracensi.*

Stanepig. 240,30. Hodie **Stanwick** in agro *Northamtunensi.*

Stanfopd. 36,17,18. 109,36. 114,23. 119,8,20. 147,37. 106,29. 232,34. 242, 29. i.e. *vadum lapideum. Stamford*, S. K. *Stanforth*, K. Hodie **Stanford** in agro *Lincolniensi*, ad ripam fluminis *Wellandi.*

Stpæcledpeallas. Stpætledpeallas. 83,11. 110, 38,39. *Stratduttenses*, Af. *Streatgledwalli*, *Stratdutenses*, F. Britanni quidam, *Gallovidiæ* apud Scotos olim incolæ; sed frequentibus Scotorum & Pictorum incursionibus lacessiti, in *Cambriam* concesserunt, & juxta flumen *Cluydam* sedes posuerunt; unde & nomen sortiti sunt, quòd scil. stratum fluminis *Cluydæ* incoluerunt.

Stpeonesheale. 45,4. *Streaneshalh*, Bed. Stpeoneshalh, Al. *Streonesalh*, *Streoneshealh*, F. *Streaneshalh*, M. *Streneshal*, Hunt. *Streneshald*, i.e. *Sinus fari, nunc* Witebi *appellatur. Streoneshalch*, D. *Streneshald*, B. *Streneshale*, *Streneshalh*, W. i.e. (secundum Bedam) *Sinus fari*: secundum Somnerum, *Littoris angulus*; à stpeond *littus*, & heal *angulus.* Fortasse autem vocabuli pars posterior deducenda est à Sax. heale *aula*, *palatium*, *prætorium*, *basilica.* Certe Ven. Beda scribit *Streoneshalh*, & *Streaneshalch*; atque Goth. 𐌰𐌰𐌷 est *templum.* Hodie **Whitby** in agro *Eboracensi.* Hîc constructum est Monasterium ab Hilda, fœmina sanctissima, cui & ipsa prima præfuit.

Stpetfopd. 43,28. Terræ portio concessa Ecclesiæ *Medeshamstedensi* ab Æthelredo Rege. Nescio an idem sit quod hodiernum **Stratford upon Avon** in agro *Warwicensi.*

Stupemuð. 87,22. i.e. *Sturi ostium*; qui fluvius in agro *Suffolciensi* fontes aperiens, Comitatus *Essexiensem* & *Suffolciensem* dividit, & se in mare exonerat apud **Harwich.**

Stutteuile. 214,16. *Stutavilla*, F.

Sumupsætas. Sumopsæte. Sumæpsætas. 74,10. 84,3,7. 146,26. 154,16. 165, 10. 170,24. *Sumerset*, L. *Somerset*, B. *incolæ agri Sumursætensis.* Antiquis (una cum agri *Wiltunensis*, & *Hamtunensis* partis interioris incolis) *Belgæ* dicebantur.

Sumuptun. 54,3. *Sumerton*, Hunt. *Somerton*, B. K. *Somertone*, W. Hodie **Summerton** in agro *Sumursætensi.*

Sumepsætescyre. 223,37. *Ager Sumursætensis.* **Summersetshire.**

Sunna. 87,6. Hodie *Some*, fluvius *Picardiæ* in Gallia.

Suðbepi. 68,9. i.e. *Australis burgus.* Hodie **Sudbery** in agro *Suffolciensi* ad ripam Borealem *Stouri* fluminis.

Suð-folc. 182,24. *Southfolc*, *Suffolk*, K. Pars Australis East-Angliæ, à situ ita dicta. Hodie **the County of Suffolk.**

Suð-hymbpas. 31,14. 49,26,34. Incolæ Australis partis *Humbri* fluminis, quo modo plagæ Borealis incolæ dicuntur Nopð-hymbpas:-

Suð-Pihtas. 21,15. *Australes Picti.* Gens Pictorum partes Boreales ultra *Northymbriam* incoluit. De distinctione autem Borealium & Australium Pictorum audi Ven. Bedam: Septentrionales *Picti sunt, qui arduis montium jugis ab Australibus eorum regionibus sunt sequestrati*; Australes, *qui intra eosdem montes sedes habent.*

Suðpige. Suðpie. 52,14. 70,33. 73,14. 75,1. 76,3. 77,30. 108,21. 141,3. *Suthrioa*, Bed. sec. Cod. C. *Sutherein*, T. *Suderige*,

rige, W. *Suthregia*, F. *Suthrie*, *Sudrei*, Hunt. *Surrie*, Hovd. *Suthereye*, B. *Ager Surreiensis*. Hodie **the County of Surrey**. Comitatum hunc, una cum *Sussexiensi*, olim incolebant *Regni*.

Suð-Seaxe. *p.*13, *l.*3. 25,7. 39,21. 52,14, 15,22. 61,19. 70,33. 71,19. 73,14. 96,15. 97,37. 128,26. 129,45. 138,21. 141,3. 155, 17. 158,19. 170,8,10. *Australes Saxones.*

Suð-Seaxna rice 77,30. *Australium Saxonum regnum.* Continebat duos Comitatus quos hodie vocamus **Sussex** & **Surrey**, quosque olim *Regni* tenuerunt.

Suð-Seaxrcia. 137,16. *Australis Saxo*; incola regni Australium Saxonum.

Spanapic. 84,8. Hodie **Swanwick** in agro *Hamtunensi*.

Spineshæfed. 43,26. *Swynhened*, *Swynshened*, K. Hodie **Swinshead** in agri *Huntandunensis* parte *Bedfordiensi* finitima.

Spaðeode. 153,3. *Swecorum natio*, *Suecia*, *Suedia*. Sweedland.

Speon. 153,7. *Suiones*, *Suedi*. The Suedes.

T.

Tamanpeorðege. Tamapeorðige. 104, 2. 107,3. 110, 1,3. *Tamewordina*, F. *Tameweorde*, D. *Tamewrthe*, Hunt. *Tameswortbe*, B. *Thameworth*, W. Hodie **Tamworth** in agro *Staffordiensi*, à *Tame* fluvio, ad cujus ripam Orientalem situm est, & peorð *prædium*: quibus ige *insula* adjici videtur, quòd *Ankar* fluvius ibi se in *Tamam* transversim exonerat, adeoque *insulæ* figuram quandam efficit.

Tame. 121,24. Hodie **Tame** in agri *Oxoniensis* plaga *Buckinghamensi* finitima.

Tamepmuð. 129,27. i.e. *ostium Tamari fluminis*, quo dirimitur ager *Cornubiensis* à *Devoniensi*.

Tantun. 52,12. Hodie **Taunton** in agro *Sumursætensi*.

Tegntun. 132,4. Locus in agro *Devoniensi*; ita enim ad An. MI. testantur nostri Annales; sed è pluribus in isto agro hujus appellationis locis, quis sit nescio.

Temese. Tæmese. 2,23. 70,31. 74,29, 33. 82,11. 86,1. 92,7. 93,2,7. 94,34,36,44. 96,20. 101,5. 130,2. 136,4. 138,34,36. 139, 4. 140,2,28. 141,2. 143,23,29. 144,10. 147, 6. 149,26. 154,29. 164,12. 178,16. 217,41. Hodie à voce Saxonica **the Tems**. Latine *Tamisis*; ut vulgo creditur, à *Tamâ* & *Iside* concurrentibus. Hanc vero conjecturam labefactat *Charta*, quæ tradit *Aldhelmo Abbati concessam fuisse terram illam de Orientali plaga fluminis, cujus vocabulum* Temis, *juxta vadum, qui appellatur* Summerford. Monast. Angl. T. 1.p.50. Vadum autem istud est in agro *Wiltun.*

Temeseford. 170,35. 108,12. 140,8. Hodie **Temsford** in agro *Bedfordiensi*.

Tenepcebpai. 214,6. *Tenercebrei*, F. in *Normannia*.

Tenet. 74,26. 76,4. 78,18. 121,15. 159,3. *Tanetos Insula*, Bed. *Tanet*, Af. *Tened*, D. *Thenet*, D. B. *Taneth*, *Thanet*, T. Insula in agro *Cantiano*; hodie **Thanet Island**.

Thælpæle. 110,17. *Tealweale*, F. *Thælwald*, B. Viculus ad ripam fluminis *Mersey*; hodie **Thelwel** in agro *Cestrensi*.

Theodford. Theotford. 80,6. 134,8, 13. 139,31. 200,23. *Tedford*, Hunt. B. *Thedforde*, W. Antiquis *Sitomagus*. Hodie **Thetforde** ad ripam fluminis *Theoti*, in ipsis limitibus agrorum *Suffolciensis* & *Norfolciensis*.

Thopneie. 173,9. i.e. *Spinarum Insula*. Hodie **Thorney** in agro *Cantabrigiensi*, & Orientali parte Insulæ *Eliensis*. Alius item locus, in Occidentali parte civitatis *Lundenensis*, olim *Thorneie* dicebatur; de quo *Willelmus Thorn* in suo Chronico sub An. DCVIII. hæc habet: *Circa hæc tempora quidam civis Londoniensis, ad instigationem quondam Regis Ethelberti, construxit Ecclesiam in honore sancti Petri Apostoli in Occidentali parte ejusdem urbis, in loco qui* Thornie *tunc dicebatur, & sonat quasi* Spinarum insula, *nunc autem dicitur* Westmosterium. Quod visum est hìc adnotare, ne illud minus animadversum nominis errorem cuivis crearet.

Thopp. 119,8. Villa in agro *Northamtunensi* prope *Ketering*; hodie **Thorpe.**

Thpokonholt. 36,2,3. Hodie **Trokenhole** in agri *Cantabrigiensis* parte *Lincolniensi* finitima.

Tina.

Tina. Tine. *p.*83, *l.*9. 184,9. Nomen fluvii in provincia *Northymbrensi*; hodie **Tine.** Fontes aperit in ejusdem agri parte Occidentali, & compluribus rivulis auctior factus *Hagustaldum* (hodie **Herham**) ac *Novocastrum* (hodie **Newcastle**) præterlapsus, sese in mare tandem exonerat.

Tinanmuð. Tinemuð. 65,17. 202,41. *Tinemuthe*, M. D. Hovd. R. *Tynmouth*, B. Hodie **Tinmouth** in agro *Northymbrensi*.

Toꝼeceaꞅteꞃ. 107, 15,23. 109,1. Antiquis *Tripontium*. Hodie **Tocetter** in agro *Northamtunensi*.

Tonebꞃicᵹe. 194, 26. *Tunebricgia*, F. *Tunebruge*, Hunt. *Tonebryge*, D. *Tunebregge*, G. *Tunebrige*, Hovd. *Tonebrigge*, B. *Tunnebrugg*, *Tunebrig*, K. Hodie **Tunbridge** in agro *Cantiano*.

Tꞃeonꞇa. Tꞃenꞇa. 44,30. 110,3. 143,4. 174,32. *Trehenta* (*Treenta*, C. *Trenta*, T. & W.) Bed. Tꞃenꞇonꞅꞇꞃeam, Al. *Trent*, B. Flumen nobilissimum quod in superiori parte Comitatus *Staffordiensis* è duobus vicinis fontibus effluit. Quamprimum agrum istum deserit, *Derbiensem* & *Leicestrensem* mediocri spatio partitus, se in *Notinghamensem* recipit; cujus oppidum primarium subluens, ad **Torksey** pleno satis alveo fluit; atque per partes Occidentales Comitatus *Lincolniensis* cursum dirigens, sese in *Humbrum* exonerat. Hodie **Trent.**

Tꞃeueꞃiꞅ. 159,19. Galliæ Belgicæ civitas præclara. Vulgo *Treves*.

Tuꞃceꞃiᵹe. 82,25. *Torchseige*, Hunt. *Torkesei*, Hovd. i.e. (Somnero interprete) *Lintrum insula*, à ꞇꞃoᵹe *linter*, & iᵹe *insula*. Hodie **Torksey** in Insula *Lindesiensi*.

Tꞃeonea. Tꞃeoxnea. 100,2. Emporiolum frequens; hodie ab æde Christo sacra, **Christ-Church**; olim, quòd inter amnes interpositum, *Twinamburne*, eodem plane sensu quo Italiæ *Interamna*. Hæc *Camd.* in descriptione agri *Hamtunensis*. Certe vox Saxonica Tꞃeoxnea (quæ *duplicem fluvium* significat) antiquo isti nomini optime respondet; nec, mea quidem opinione, alibi quærendus est hic locus. Quod etiam confirmat *Winburnæ* (agri *Dorsætensis* oppidi) vicinitas: hæc enim duo, parvo temporis intervallo, dicitur Æthelwaldus in suam potestatem redegisse.

U.

Veꞃcel. 161,19. *Urbs Italiæ Transpadinæ*. Vulgo *Vercel en Piemont*.

Veꞃca. 196,44. *Fiscumnum* in *Normannia*.

Unðale. Unðela. 50,18, 118,42. Hodie **Dundle** in agro *Northamtunensi*.

Uꞅa. Ƿuꞅa. 101,11. 140,6. 174,32. *Use*, *Ise*, *Ose*, *Ouse* apud Historicos promiscue nominatur. Plurium fluviorum in Anglia nomen. Qui in his Annalibus memoratur, fontes aperit in agri *Northamtunensis* parte *Buccinghamensi* finitima; quem Comitatum percurrens, ut & *Bedfordiensem*, *Cantabrigiensem*, atque *Norfolciensem*, se tandem in mare exonerat prope **Kingslinn.** Fluvii nomen (ut tradit D. Henr. Spelmannus in Chartis MSS. quas *Icenia* vocat) deductum est ab *Ise*, al. *Isee*, gentium Dea. Priscis quippe in more fuit, sylvas, montes, fluvios numinibus consecrare, eorumque appellare nominibus: Britanni vero præ Diis aliis *Cererem* & *Proserpinam* (quæ & *Isis* dicitur) coluerunt. Hinc infernales ritus & nocturná sacra. Hinc nox diem ducit, & per noctes dierum series, per Lunas mensium, per hyemes annorum numeratur. Cujus rei vestigia in hodierno sermone deprehendimus; dicimus enim **sebennight** (contracte **senight**) i. e. *hebdomada*; & in Annalibus hisce XX. XXX. XL. ƿinꞇꞃa tot *annos* significant. Hinc est quod in nostris fluviis celeberrimis crebrum *Isis* nomen; aliàs cœlebis, ut Brigantum *Isis*, Icenorum *Isis*, Dobinorum *Isis*: aliàs conjugis, ut, *Tham-isis*.

Ƿ.

Ƿæꞃham. 124,22. 125,12. 217,25. *Werham*, As. F. Hunt. D. *Warram*, Hunt. *Warham*, W. B. Hodie **Warham** in agro *Dorsætensi*.

Ƿæꞃinᵹꞅcyꞃe. 147, 17. *Warwikesire*, Hovd. *Ager Warwicensis*. **Warwick-shire.** Comitatum hunc, una cum *Wigorniensi*, *Staffordiensi*, *Salopiensis* parte *Cis-Sabrina*,

Sabrina, & *Ceſtrenſi*, incolebant antiquitus *Cornavii.*

Ƿæꞃınʒꞅıc. *p.*104, *l.*8. *Warrewicana Provincia*, *Waricenſis Provincia*, F. *Warewic*, Hunt. Hovd. *Wyrengewyke*, B. *Warrewych*, *Warwych*, *Warwyk*, K. A Brit. *Guarth* præſidium, *Camd.* à ƿeꞃınʒ *agger*, *pila*, Somn. Hodie **Warwick**, agri *Warwicenſis* oppidum primarium.

Ƿæꞇellebuꞃne. 43,28.

Ƿæꞇlınʒaꞅꞇꞃæꞇ. 143,9,17. *Weatlingaſtreate*, F. *Wetlingaſtrete*, F. D. *Watlingaſtrate*, *Watlingſtreet*, Hunt. *Wathlingſtrete*, *Watlingaſtrete*, *Wathlingeſtrete*, Hovd. *Watlyngſtrete*, K. i. e. *Strata quam filii Watlæ Regis ab Orientali mare uſque ad Occidentale per Angliam ſtraverunt.* Flor. ſed interprete Somnero, *mendicorum via*; à pæꝺla *egenus*, *inops*, *mendicus*, & ꞅꞇꞃæꞇ *via ſtrata*, *agger itinerarius*, *platea*; ab egenis ſcil. ut fieri aſſolet, mendicandi gratia frequentata; vel quòd liberrimus per eam, etiam mendiciſſimis, tranſitus pateat. De origine vide plura apud Somn. in ſuo Lexico. Via hæc erat una ex quatuor iis celeberrimis, totam Angliam à diverſis plagis percurrentibus, admirando Romanorum opere conſtratis. **Watlingſtræt.** In antiquo Eulogio Hiſtoriarum apud Jo. Lelandum, MS. Tom. 2. p. 355. ita hæc via deſcribitur. *Secunda via principalis dicitur* Watelingſtreate, *tendens ab Euro-Auſtro in Zephyrum Septentrionalem. Incipit enim à Dovaria, tendens per medium Cantiæ juxta London, per S. Albanum, Dunſtaplum, Stratfordiam, Touceſtriam, Litleburne, per montem Gilberti juxta Salopiam, deinde per Stratton, & per medium Walliæ uſque Cardigan.*

Ƿaʒele. 40,8.

S. Ƿaleꞃı. 196,13. Abbatia S. *Walerici* in *Picardia.*

Ƿalꞇun. 119,7. i. e. *villa ad aggerem.* Hodie **Walton** in agro *Northamtunenſi* prope **Peterburrow.**

Falꞇuıle. 240,29. 244,19.

Waſconia. 62,36. Citerioris Hiſpaniæ pars, qua in Gallicum & Britannicum Oceanum vergit, ad Pyrenæum poſita. *Vaſconia.* Gaſcony.

Ƿaꞇeuıle. 227,15. Hodie, opinor, *Vatteuile* ab Auſtrali parte *Sequanæ*, prope ejus fluminis oſtium.

Ƿeallaꞅ. Ƿealaꞅ. 14,2,10,11,20,31. 15, 12. 23,20. 25,9,11,14,26. 39,2. 50,27. 55, 18. 56,15. 70,20. 72,34. 104,19. 105,25. 114,6. 165,11. 184,26. *Walli* ſive Britanni, quos Anglo-Saxones de Germania huc advecti ſedibus ſuis deturbarunt. Id nomen iis obtigiſſe ſuper Germanorum in Angliam adventu, inter omnes fere convenit; quanquam diverſis rationibus eandem opinionem tueantur. Contendunt alii *Walch* Germanis ſimpliciter *peregrinum* ſignificare, indeque Britannos, alia ſcil. à Germanis & lingua & natione, *Wallorum* nomen fuiſſe adeptos. Alii *Wallon* Gallum dici Germanis aſſerunt, atque cum Germani Saxones huc veniſſent, & Britannos Gallice loqui audirent, eos *Wallos*, i. e. Gallos appellaſſe. Hanc autem ſententiam improbat Cl. Somnerus: *Non enim* (inquit) *vox iſta* Ƿealh *pro Britanno à primo Saxonum in hanc Inſulam adventu, nec per aliquod temporis ſpacium poſtea, donec ſcil. Britanni in univerſum everſi, & in extera loca fugati erant, inolevit*, &c. Mavult ille deducere à S. ƿeallan *errare*; & nomen iſtud Ƿealh tum demum Britannis fuiſſe inditum, cum ab Anglo-Saxonibus devicti, adeoque peregrinari coacti, pars in Walliam, i. e. Cambriam, pars in Cornubiam, pars in Scotiam, reliqui in Britanniam Armoricanam commigrarunt. Vide Cl. Somneri Gloſſar. in voce *Wallicus.*

Ƿealh. Ƿælıꞅc man. Ƿılꞅc. Ƿælꞅc. Ƿẏlıꞅc. 1,8. 14,3. 75,20. 99,22. 163,19,32. 201, 27. 203,1,10. 205,10,16. 217,32. 223,8.

Ƿealon. Ƿalon. Ƿaleꞅ. 201,29. 203,1,6. 204,42. 205,10. 217,31. 219,35. 223,8. 225,25,40. *Wallia*, incluſis *Herefordſcira* & *Monmouthſcira.*

Ƿealınʒaꞅoꞃꝺ. Ƿalınʒeꞅoꞃꝺ. Ƿalınʒꞅoꞃꝺ. 135,28. 143,30. 280,11. 243,5. *Walingaforda*, F. *Wallingford*, Hunt. B. Hovd. *Walinford*, Hunt. *Wallyngford*, G. *Wallyngforth*, *Wallyngfort*, K. Hodie **Wallingford** in agro *Bercherienſi.*

Ƿeallanꝺ. 156,18. *Normannia.* Edwardus enim qui dicitur de Ƿeallanꝺe veniſſe in noſtris Annalibus, teſte Florentio, *de* Normannia, *ubi multis exulabat annis*, *venit Angliam.*

Ƿealðam. 132,20. *Waltcham*, Hovd. *Waltham*,

Waltham, G. B. K. i. e. *Sylveſtris habitatio*; à ƿeald *ſylva*, & ham *domus, habitatio*. Locus in Inſula *Vectenſi*, alio (opinor) nomen hodie cognitus.

Ƿeardbyrig. *p.*104, *l.*10. *Weadbyrig*, F. *Wardebirh*, Hunt. *Wardeburyh*, B. i. e. *Arx cuſtodiæ cauſa poſita*: ƿeard enim eſt *vigilia, cuſtos*; & byrig *caſtrum, arx*. Hodie fortaſſe **Wardborow** in agro *Oxonienſi*. Sin vero *Weadbyrig* (ut habet Florentius Wigorn.) ſit vera lectio, idem videtur eſſe locus quem vocat Camdenus *Weadesbyrig*; hodie **Wedsburrow** in agro *Staffordienſi*, præſertim ſi Eadesbyrig, caſtrum aliud ab Æthelfleda conſtructum, non hîc ſed in agro *Ceſtrenſi* ſit ponendum.

Ƿeaſt-Centingas. 130,11. Incolæ Occidentalis plagæ *Cantii*.

Ƿeced. Ƿecedport. 105,30. 126,1. 129, 23. *Wecheport*, Hunt. *Weſedport*, Hovd. *Weceport*, B. Navium ſtatio in agro *Sumurſætenſi*; hodie **Watchet**.

Ƿelmesford. 36,15,16. *Wilmesford*, B. Hodie **Walmsford** in agro *Northamtun*.

Ƿendel ſæ. 88,12. *Mare mediterraneum*. Forte à S. ƿendan *vertere*; unde noſtrum **to winde**.

Ƿeolud. 109,4. *Welund*, F. Fluvius agri *Northamtunenſis*, hodie **Weland**.

Ƿerham. v. Ƿærham:·

Ƿermingtun. 119,6. Hodie **Warmington** in agro *Northamtun.* prope **Oundle**.

Ƿerſien. 238,7.

Ƿeſtmoringa land. 121,9. *Weſtmariland*, H. *Weſtmeriland*, R. Hovd. *Weſtmerland*, B. Deduci nomen poteſt à loci ingenio (mor enim apud Anglo-Saxonas eſt *mons*,) & ſitu, jacet enim ea Provincia ab Occidua parte montium, qui medium regni *Northymbrenſis* continuis jugis occupant. Niſi cuivis veriſimile viſum ſit, per illud ƿeſt ſoli naturam indicari, ƿeſtene enim Saxonice eſt *locus ſolitarius*, & ƿeſt *deſertus*.

Ƿeſtmynſter. Ƿæſtmynſter. 155,28. 171,44. 172,3,34. 174,19. 181,40. 183,18, 20,29. 187,7. 190,8. 192,19. 196,39. 206, 10. 207,3,21. 208,23. 209,2,15. 210,17, 35. 211,9,43,45. 213,9. 214,36,38. 215, 13,15,30,40. 220,27. 221,2. 223,7. *Weſtmoſter*, St. i. e. *Occidentale Monaſterium*: de quo hæc habet Ailredus Abbas Rievallis: *Tempore quo Rex Aedelbertus qui regnavit in Cantia, prædicante beato Auguſtino, fidei ſacramenta ſuſceperat; nepos quoque ejus Sebertus qui Orientalibus Anglis præfuit, fidem eodem Epiſcopo Evangelizante ſuſcepit. Hic Lundoniis, quæ regni ſui Metropolis habebatur, intra muros Eccleſiam in honore* Pauli *beatiſſimi conſtruens, Epiſcopali eam ſede voluit eſſe ſullimem. ----- Volens autem Rex utrique Apoſtolo ſe gratum præſtare, in Occidentali parte ejuſdem civitatis extra muros, in honore beati* Petri *monaſterium inſigne fundavit, multis illud donariis ornans & ditans poſſeſſionibus.*

Ƿeſt-Seaxe. Ƿeaſt-Seaxe. Ƿeſt-Sexan. *Weſt-Sexe*, B. 13,1,3. 16,6,13,17. 18,8,18, 33. 20,17. 23,18. 25,20. 27,26. 28,2. 32,23. 41,16. 47,3. 55,17,34. 56,5,10,14,17,27. 68,7. 69,30. 70,22. 71,21. 72,29. 73,4. 75, 3. 76,9. 77,2,28. 79,24,27. 80,26. 82,3,17. 83,23. 84,23,31. 88,4,17,33. 89,33. 90,1, 14. 102,18. 103,4. 107,10. 108,44. 109,15. 112,26. 116,7. 135,10. 136,12. 140,29 146, 23,37. 148,30. 149,12. 150,26. 151,1. 154, 34. 155,1. *Occidentales Saxones.*

Ƿeſt-Seaxna land. 15,19. 40,27. 50,11. 98,3. 113,33. *Occidentalium Saxonum terra.*

Ƿeſt-Seaxna rice. 18,15. 31,25. 44,14. 52,32. 55,4. 56,22. 63,21. 68,21. 73,11. 78, 26. 128,35. *Occidentalium Saxonum regnum*; quod includebat Comitatus, *Cornwalenſem, Devonienſem, Dorſætenſem, Sumurſætenſem, Wiltunenſem, Hamtunenſem* (hodie *Suthamtunenſem*) & *Bercherienſem*.

Ƿeſt-Ƿealas. 69,38. 72,28. i. e. *Occidentales Walli*: iidem qui hodie *Cornubienſes*. Britones ſedibus pulſi à Saxonibus, in Cambriam, Cornubiam & Scotiam ſeceſſerunt. Cambri Norð-Ƿealas, Cornubienſes Ƿeſt-Ƿealas, qui in Pictorum terram fugerunt Stræcledƿealas appellantur. Ƿeſt-Ƿealas vero eſſe *Cornwallos*, non autem trium iſtorum Comitatuum incolas, qui (quòd in Occidentali Walliæ parte ſiti ſunt) **West-Wales** dicuntur, quoſq; hodie dicimus **Pembrokeſhire, Carmarthenſhire, Cardiganſhire**; multis indiciis compertum habeo. Ex horum enim Annalium Anno DCCCXIII. conſtat Ƿeſt-

Ƿealas

Ƿealaſ eſſe conterminos Saxonibus Occidentalibus, à quorum Rege Ecgberhto illorum terram fuiſſe devaſtatam ibi dicitur; ubi etiam ſubindicatur Ƿeſt-Ƿealana terram ab Oriente in Occidentem extendi. Et Anno DCCCXXXV. legimus pugnam fuiſſe commiſſam ab Ecgberhto cum Danis, qui in Ƿeſt-Ƿealaſ naves appulerant, in loco dicto Ꝥengeſteſ dune, hodie **Hinkesdown hill** in confiniis *Cornwalliæ* & *Devoniæ*. His accedat quod habet F. Wigorn. An. DCCCXXXV. Dani in Occidentalium Britonum terram, quæ Curualia (l. *Cornwallia*) vocatur, appulerunt.

Ƿeſtanpudu. *p.*50, *l.*8. *Occidentalis ſylva.* Hodie **Westwood** in agri *Wiltunenſis* parte Occidua.

Ƿetmoꝛ. 85,31. *Wædmor*, Aſ. *Weadmor*, F. *Wadmor*, W. Hodie **Wedmore** in agro *Sumurſætenſi.*

Ƿibbandun. 22,2. Hodie **Wimbledon**, in agro *Surrienſi* ad ripam Occidentalem *Vandalis* fluvioli.

Ƿicganbeoꝛche. 74,19. *Wicgambeorg*, Aſ. *Wigganbeorh*, F. *Winbeorn*, Hunt. *Wincabeorh*, Annal. Melros. Hodie (opinor) **Wenbury** in agro *Devonienſi.*

Ƿigeꝛaceaſteꝛ. Ƿigꝛaceaſteꝛ. 127, 18. *Wirceſtre*, Hunt. Hovd. Hodie **Worcester**, agri iſtius urbs primaria. *Neſcio an à* Wire, *nemoroſo ſaltu adjuncto.* Camd. Hanc conjecturam ſibi non probari, mihi ſignificavit D. *W. Hopkinſius*, Eccleſiæ *Wigornienſis* Canonicus, Vir eruditione admodum præclara; cujus per totum hunc Librum opera uſus ſum ſingulari. Rationem ſuæ opinionis hanc aſſignat, quod *Wire* ſaltus à *Wigornia* duodecim prope millia paſſuum abeſt, adeoque ei nomen dare haud potuit. Putat autem veram vocis originem eſſe Ƿic-ꝛaꝛa-ceaſteꝛ, i. e. *Civitas Wicciorum*, qui eas partes incoluerunt: & *Wigornia* deduci ab antiquis loci iſtius appellationibus Ƿiogoꝛena- Ƿeogoꝛena- Ƿeogoꝛna-ceaſteꝛ. Latino vero nomine *Wigornia* (ut Vir idem me monuit) primus uſus eſt Joſephus Exonienſis in verſibus nonnullis, quibus alloquitur *Baldwinum*, Archiepiſcopum *Cantwarenſem*, non *Hubertum*, quod aſſerit Camdenus. Hodie **Worcester**, contractum ex Ƿeogoꝛceaſteꝛ, altero loci iſtius nomine Saxonico, litera ʒ liquefacta.

Ƿigeꝛaceaſteꝛſcyꝛe. Ƿigꝛaceaſteꝛſcyꝛe. 155, 19,23. 193,31. 221,35. 235,8. *Wireceaſtreſire*, Hunt. *Wireceſterſire*, Hovd. *Wirceſtreſchire*, B. *Ager Wigornienſis.* **Worcestershire.** Provinciam hanc, ut & *Warwicenſem*, *Staffordienſem*, partem *Cis-Sabrinam Salopienſis*, & *Ceſtrenſem*, incolebant olim *Cornavii. Hwiccii* etiam (ni fallor) dicebantur agri hujus ac vicinorum incolæ, per quos *Sabrina* curſum dirigit.

Ƿigingameꝛe. 107, 19. 108, 3. *Wiggemore*, B. *Wiggmor*, K. Hodie **Wigmore** in agro *Herefordenſi.*

Ƿiht. Ƿihtland. 12,17. 18,28. 19,4. 37, 44. 39, 19,25. 46,16. 98,17. 129,43. 132, 19. 135,21. 138,20. *Witland*, Hunt. Antiquis *Vecta*, *Vectis*: hodie **the Isle of Wight.** Vide D. *H. Spelmanni* Gloſſar. in voce *Guti.*

Ƿihtgaꝛabyꝛig. 18,29. 19,15. *Guuihtgaraburhg*, Aſ. *Witgaresburch*, Hunt. *Withgaraburh*, D. i. e. *Wihtgari caſtellum*: huic enim & Stuffo *Vectenſem* Inſulam datam fuiſſe à Cerdico & Cynrico, horum Annalium Annus DXXXIV. teſtatur. Hodie **Caresbrook castle** in Inſula *Vectenſi.* Quod quidem vocabulum videtur contractum eſſe à vocis Saxonicæ parte poſteriori --ʒaꝛabyꝛiʒ:·

Ƿiht-ꝛaꝛe. 12,16. 39,20. *Vectæ incolæ.* **Isle of Wight men.**

Ƿilſætaſ. Ƿylſæte. 68, 25,27. 85,8. *Incolæ agri Wiltunenſis.*

Ƿiltun. 82,6. 117,10. 133,20.--- *in monte qui dicitur* Wiltun, *qui eſt in meridiana ripa fluminis* Guilon, *de quo flumine totus ille pagus nominatur.* Flor. Hodie **Wilton.**

Ƿiltunſcyꝛe. 80,21. 99,25. 128,7. 133, 14. 134,36. 141,5. 146,25. *Wiltuſcira*, F. *Wilteſchire*, M. B. *Wilteſire*, Hunt. Hovd. *Wilteshire*, B. *Ager Wiltunenſis.* **Wiltshire.** Antiquis hujus Comitatus incolæ (una cum *Sumurſætenſibus*, & *Hamtunenſis* parte interiori) *Belgæ* vocabantur.

Ƿinbuꝛn. 51,25. 82,1. 100,2,15. 117,12. Antiquis *Vindogladia*; è cujus ſyllaba prima, & voce Saxonica buꝛn *rivus* fit Ƿinbuꝛn. Nonnunquam occurrit *Winburnminſter*, (*Winburnhamminſter*, Hunt. Ƿinbuꝛnan mynſteꝛ, *Sax.*) à Monaſterio, quod ibi Virginibus conſtruxit Cuthburga. v. Chron. Sax. An. DCCXVIII.

Ƿindlesofra. Ƿindlesoure. Ƿindlesora. *p.* 170, *l.* 35. 202,21. 203,32. 204,1. 205,8. 212,36. 214,36. 215,42. 217,29. 222,43. 230, 11,27. *Windleshora*, F. C. *Winlesores*, M. *Windleshores*, *Winleshores*, Hunt. Hovd. *Windeshores*, *Windesoure*, Hovd. *Windelsores*, *Windlesores*, *Winlesores*, G. *Windesoure*, *Wyndesore*, B. *Windesour*, *Wyndosor*, K. Hodie **Windsor**, in agri *Bercheriensis* parte Orientali; à pindan *torquere, contorquere*; & ora *littus*; quippe situm est in sinu *Tamesis* flexuoso. Quod autem nonnunquam scribitur Ƿindlesofra, & Ƿindlesoure, id deducendum esse vocabulum suadet ab ofre *ripa*; quod paulatim liquefactum fuit in oure, indeque in ora:·

Ƿintanceaster. Ƿinteceaster. Ƿinceaster. Ƿincester. 31,22. 49,37. 53,24. 55, 21. 56,20. 59,3. 76,25. 78,6. 97,38. 99,14. 100,32. 102,10,14. 111,4,19. 112,1,4. 115, 21. 117,26,34. 120,24,28. 125,23,30. 127, 33. 135,38. 143,21. 154,13,24,38. 156,27. 157,4. 158,22. 161,1. 168,39. 178,32. 179, 4,25. 183,16,31. 187,5. 190,8. 192,19. 202, 16. 205,5. 206,24. 207,20,30. 208,5,19. 209,19. 210,18. 211,14,44. 215,14. 225,35. 226,23. 228,49. 232,15. 234,26. 235,6. 242, 6,13. 243,42. *Winchester*, I. *Wincestre*, Hunt. K. *Wynchestre*, K. Antiquis *Venta Belgarum*. Hodie **Winchester** in agro *Hantoniensi*.

Ƿinpidfeld. 33,12. Prope **Leedes** in agro *Eboracensi. Camd.* Nomen autem illud sortitus est locus ab insigni eo sive prælio, sive victoria quam Oswius *Northymber* à Penda *Mercio* retulit; Sax. enim pinnan significat & *prælio decertare*, & *vincere*.

Ƿirheale. 95,28. 96,1. *Wirhale*, W. Chersonesus in agro *Cestrensi*. Hodie **Wirhall**.

Ƿisebec. 36,1. Hodie **Wisbich**, in limitibus agrorum *Cantabrigiensis* & *Norfolciensis*.

Ƿiterne. 60,14. v. Ƕpiterne:·

Ƿitham. 103,35. Hodie **Witham** in agro *Essexiensi*.

Ƿiþþingtun. 119,7. Hodie **Wirrington** in agro *Northamtun.* prope **Peterburrow**.

Ƿitlesmære. 36,11. 119,14,22,28. Lacus in agro *Cantabrigiensi*. Hodie **Witlesmere**.

Ƿocingas. 62, 9,15. Hodie **Wocing** in agro *Surreiensi*.

Ƿodnesbeorge. Ƿodnesbeorh. 22,33. 51,1. *Wohnesberghe*, E. *Wodnesbeorh*, F. *Wodnesbirue*, Hunt. *Wodnesbirch*, W. Hodie **Wodnesburh** in agro *Wiltun.* Viculus fossæ cuidam admirandæ adsidens, quæ Ƿodnesdic appellatur, & totam eam regionem transversa intersecat.

Ƿudestoke. 224,16. 226,22. *Wodestoke*, F. C. K. *Wodstoc*, Hunt. *Wudestocke*, Hovd. *Wudestoc*, L. *Wodestoke*, B. Hodie **Woodstock** in agro *Oxoniensi*.

Ƿudiham. 219,18. Forte **Odiam** in agro *Hantoniensi*.

Ƿura. v. Ura:·

Ƿyppedesfleot. 14,2. i. e. (vertente Flor.) *Wippedi tranatorium. Ipse* [Hengistus] *multos Principum suorum & gentis amisit, & quendam magnum Principem qui vocatur* Wipped, *ex cujus nomine locum belli illius* Wippedesflede *vocavit.* H. Hunt. *Hist. L.* 2. Hodie **Wippedsleet** in agro *Cantiano*.

Y.

Ybernia. v. Ƕibernia:·

Yppinesfleot. 12,5.

Yrcingafeld. v. Ircingafeld:·

Yrlande. 106,1. 164,36. 166,18. 177, 40. 191,6. *Hibernia*.

Yrera. 165,23.

Yttingaford. 102,4. *Thitingaford*, Hovd. *Ichyngford*, B. *Ittingeford*, W. Nullus, quem quidem scio, hujusce nominis locus hodie in Anglia reperitur. Est **Thitford** & **Ickford** in agro *Buccinghamensi*. Verum opinor ego in eo telluris tractu constitisse, quem postea Willelmus Conq. oppidis excisis, incolisque ejectis, in ferarum saltum convertit, quemque hodie **New-forrest** vocamus in agro *Hantoniensi*. Hoc enim suadet cum nominum nonnulla similitudo, (antiquitus enim *Itene* forresta vocabatur) tum fœderis ratio quod ibi percussum fuisse dicunt nostri Annales. Illud nempe multis precibus ab Eadwardo R. Dani impetrarunt, adeoque verisimile non est Regem ad id confirmandum regni sui fines excedere voluisse. Nostræ interim in hac parte inscitiæ venia merito debetur, cum probabile est nullum hujus nominis locum ab ipsius Conquestoris ævo comparuisse; nisi forte **Ifforde** prope **Christ-Church** in agro *Hamtunensi* nonnihil antiqui nominis præ se ferat.

REGU-

REGULÆ GENERALES

AD INVESTIGANDAS ORIGINES

NOMINUM VIRORUM,

in hoc Chronico memoratorum.

Æð. Eað. Eð.

SYllabæ initiales Æð. Eað. Eð. deducuntur à Sax. eaðiȝ. Goth. 𐌰𐌽𐌳𐌰𐌿𐍃, *felix, faustus, beatus*: ut, Eaðric, *beatum regnum*: Eaðsiȝe, *prospera victoria*. Islandicum **audur** est *opulentia*. Possunt etiam non incommode derivari à Sax. eað, *facilis, comis, lenis*. Verum à *Verstegano* hac in parte omnino dissentio. Contendit ille syllabam initialem *Ed.* in nominibus *Edward, Edgar, Edwin*, &c. deducendam esse ab antiquo vocabulo *ead* jusjurandum. Primò autem vocabulum istud nullibi significat *jusjurandum*, quod per monosyllabum að Anglo-Saxones semper designarunt. Quod vero adnotavit ille, pronunciari crassius apud Boreales *eath*, id quidem verissimum est. Sed quid veteribus Saxonibus cum hodiernis, sive Australibus sive Borealibus? Nullius esse potest in hac re momenti ista Borealium pronunciatio, nisi constaret eosdem Saxonas qui scripserunt Eaðpearð, Eaðȝar, &c. per eað etiam sive eað *jusjurandum* expressisse; cum tamen contrarium omnino manifestum est. Nisi quis credat Anglo-Saxonas Virorum nomina derivasse ab iis vocabulis, quæ multos post annos invaluerunt.

Æl. Al. Alh.

Syllabæ initiales Æl. Al. Alh. profluxerunt à Sax. eal, G. 𐌰𐌻𐌻𐍃, *omnis, totus*; ut Ælfreð, *totus pax*, sive *paci omnino deditus*: Alric, *regnum universum*: Alhreð, *omne consilium*.

Æsc.

Syllabam initialem Æsc. deducere non audeo à Sax. æsc, *fraxinus*; quod Patres nostri soliti sunt nomina Virorum ex iis tantum vocabulis componere, quæ eminentiam quandam ac majestatem expresserunt. Mallem petere ab æsca *disquisitio*, ut scil. virum *curiosum*, & ad regni negotia tractanda accommodatum exprimat. Sed quod maxime mihi placet, est æsca poëticum, de quo tamen non ultra quicquam cognovi, quam quod cum tir, *imperium, dominatus*, conjunctum, *Dei* titulus est, adeoque magnificum aliquod significat.

Æþel. Æȝel. Aþe.

Æþel initiale (ut in Æþelberht, Æþelreð,) est vocabulum Saxonicum, & significat *nobilis, egregius*. Ejusdem originis videtur esse Æȝel. Nam S. Æthelberhtus, Cantwarorum Rex illustris, (quem Annales Saxonici fere appellant Æþelbyrht vel Æþelberht,) eorundem p. 20. l. 8. vocatur etiam Æȝelberht. Nescio an huc etiam reducendum sit initiale Aþe. quoniam Æthelwulfus, p. 77. l. 36. vocatur Aþewulf:·

Alch.

Syllaba initialis Alch. (ut in Alchreð) derivatur à Saxonico ælc *omnis*. Litera autem (h) intermedia, etsi ad morem Normannorum seu Gallorum poni videatur; (ii enim post *c* literam, *h* fere statuunt,) revera tamen Normannica non est; ea quippe Virorum nomina longe ante Normannorum tempora invaluerunt: sed referenda est ad genium linguæ Saxonicæ, quæ hoc habet sibi peculiare, ut aspirationem consonantibus præponat; sic hlaf, **loaf**: hnut, **nutt**: hræfn, **raben**.

An.

An. Syllaba initialis videtur profluxisse à Sax. an *unus, solus, solum*; ut Anbryht, *unice* (sive *præ cæteris*) *clarus*. Eandem originem videtur habere Ean. ut Eanbalð *solus animosus*,

moſus, i. e. *eminenter.* Eanfrið *ſolus* (i. e. *eminenter*) *pacificus.*

Beorn.

Syllaba initialis Beorn (ut in Beornmod, Beornred, Beornwulf) eſt vox Saxonum poëtica, ac deſignat *Primum*, *Principem*, *Patricium*, *Satrapam.*

Beorht. Briht. Berht. Byrht.

Syllabæ Beorht. Briht. Berht. Byrht. ſive initiales (ut in Beorhtwald, Brihtric,) ſive terminales (ut in Æðelberht, Arcenbriht,) deducuntur à Sax. beorht, Goth. BAIRHT, Iſl. biartur, *clarus*, *lucidus*, *ſplendidus*, *manifeſtus.*

Burh.

Syllaba finalis burh, in Cyneburh, Cuðburh, &c. eſt vocabulum Saxonicum, ſignificans *arcem*, *caſtrum*, ac videtur profluxiſſe à S. beorg, G. BAIRG, Iſl. biorg, *collis.* beorgan, BAIRGAN, *ſervare*, *cuſtodire*, *tueri.* Adeo ut Cyneburh ſit *mulier in qua eſt præſidium.* Cuðburh, *cognitum præſidium.*

Cen.

Syllaba initialis Cen. derivatur à Sax. cene, *belliger*, *magnanimus*, *ferox.*

Ceol.

Ceol. in initio nominum Virorum videtur idem ſignificare ac S. ceol *navis*, & boni ominis cauſſa iis fuiſſe præpoſitum, ut ſcil. infantem in navali laude clarum fore prædicerent. Quod vero vocabulum Ceol non autem Scip uſurparunt, id non à nominis dignitate quicquam detrahit. Etſi enim hodiernum kiel, quod à Saxonico ceol defluxit, diminutivum ſit, ac *naviculam* denotet; ejus tamen ætatis ceol videtur expreſſiſſe navigium quod habebant capaciſſimum, nec quicquam diſcrepaſſe ab iis quæ ſcipas vocarunt. Willelmus quippe Malmesburienſis, Saxonum ingreſſum deſcribens, dicit *Germani tribus longis navibus, quas illi* Ciulas (*ad marg. al.* Ceolas) *vocant, Britanniam allabuntur.* At Annales noſtri ea navigia, quæ Germanos huc advexerunt, ſcipas appellant.

Cuð.

Syllaba initialis Cuð. derivatur à Sax. cuþa, cuð. G. KUNÞS quod à KUNNAN *ſcire.* Iſl. kunna, *notus*, *cognitus*: ut, Cuðred, *cognitus conſilio*: Cuðburh, *cognita præſidio*: Cuðwine, *cognitus victoria.*

Cyne. Cyn.

Syllabæ initiales Cyne. Cyn. deducuntur à Sax. cyne *regalis*, *regius.* Fortaſſe etiam à kynne *genus*, *progenies.* G. KUN. Iſl. kyn. ut Cynebald commodè ſatis interpretari poſſumus *genere animoſum*; Cynebriht *genere clarum.*

Ead. v. Æd.

Ean. v. An.

Ecg.

Ecg. Syllaba initialis fit à Saxonico ece *æternus.* Poteſt etiam deduci à Sax. ecge *acies.* Nullo autem modo poſſum iis aſſentire, qui deducunt ab ece *dolor*; non enim ita mali ominis vocabula in componendis Virorum nominibus uſurparunt unquam noſtri Majores. Neque etiam probo originem iſtam à Verſtegano traditam; provenire ſcil. ab *eah.* Etſi enim negare non poſſum quin iſtud vocabulum in quibuſdam Saxoniæ partibus *legem* ſignificet, (imo ita rem eſſe exiſtimo propter affinitatem quam habet cum Saxonico æ *lex*:) tantum autem abeſt à veritate iſtud cui ſua conjectura innititur, antiquam ſcil. nominis hujus ſcriptionem fuiſſe *Eahberiht*, ut falſum eſſe teſtentur non tantum Annales antiquiſſimi, ſed nummi etiam Saxonici. Verum viro erudito venia debetur. Ea enim ætas magna librorum Saxonicorum inopia laboravit, quibus deſtituti, turpiter ſæpe hallucinati ſunt ſummi etiam Viri.

Ere. v. Here.

Ferð. Forð.

Syllabæ finales ferð. forð. derivantur à Saxonico fyrð *exercitus*; ferde. for. *ivit*, à faran *ire.*

Fred. Freoð. Freð. Frið.

Fred. Freoð. Freð. Frið. Syllabæ ſive initiales, ſive terminales, profluunt à Sax. fryð. frede. Iſl. frydur, *pax.* Fryd etiam Iſlandicum eſt *elegans*, *venuſtus*: & frœde, *informatio*, *doctrina*; froodur, *eruditus*; Goth. FRÖDA, *ſapiens.*

Gar.

Syllaba terminalis gar eſt vox Saxonica, ſignificans *telum*, *jaculum*, *arma*; ut Æðelgar *armis nobilis*: Eadgar *armis felix.* Quæ vocabula nunquam (ut tamen conjectat Verſteganus) Æðelgard, Eadgard, ſcribebantur.

Guð.

Gu𝔡.

Syllaba initialis Gu𝔡 est vocabulum Saxonicum, & significat *bellum*.

Heanð.

Heanð syllaba sive initialis (ut Heanðbenht) sive finalis (ut Cyneheanð) est vox pure Saxonica, & significat *custodem*, *pastorem*.

Helm. Elm.

Helm syllaba finalis in lingua Saxonica significat *galeam*, *sertum*. Ejusdem originis est elm in Æþelm, Ælfelm, abjecta aspiratione, facilioris pronunciationis caussa.

Hene. Ene.

Hene syllaba sive initialis (ut in Henefeꞃ𝔡, Henepanð,) sive terminalis (ut in Æþelhene, Sighene,) est vocabulum Saxonicum, significans *exercitum*, *copias*. Ab eodem derivatur finale ene, abjecta paullatim litera h tanquam inutili. Kyne. v. Cyne.

Leoð.

Leoð, syllaba initialis, significat apud Saxonas *gentem*, *populum*; ita ut Leoðpalð designet *populi gubernatorem*.

mæꞃ. meꞃ.

Mæꞃ. meꞃ. syllabæ finales (ut in Ælmæꞃ, Æþelmeꞃ,) deducuntur à Saxonico mæꞃe *insignis*, *præstans*, *magnus*, *celebris*, *clarus*. Unde phrasis nostra vulgaris **he's a mere fool**, h. e. *Vir est insigniter fatuus*. Nisi forte **mere** in hac locutione sit à Latino *merus*.

moð.

Syllaba finalis moð est vox Saxonica significans *mentem*, *animum*, *spiritum*; ita Æþelmoð est *mens nobilis*: Beoꞃnmoð *excelsus animus*. Gothice ΜΩΔ est *ira*.

munð.

Munð syllaba finalis (ut in Æþelmunð, Alchmunð,) apud Saxonas significat *pacem*, *præsidium*, *tutelam*. Qua voce manifestum est majores nostros usos fuisse in compositione nominum Virorum; non autem *mund*, os, ut opinatur Versteganus. Etsi enim *mund* apud Belgas, & ΜΠΝΨS etiam apud Gothos *os* significet, certissimum tamen est, eosdem eos qui Eaðmunð, Æþelmunð scripserunt, latinum vocabulum *os*, per mu𝔡, non autem per munð expressisse.

No𝔡.

No𝔡 sive initiale (ut in No𝔡elm) sive finale (ut in Æþelno𝔡) videtur derivari à Saxonico not, note, *munus*, *ministerium*, *officium*.

Oꞃð.

Oꞃð. Syllaba initialis (ut in Oꞃðhelm, Oꞃðbꞃyht,) apud Saxonas significat *aciem*, *acumen*. Unde Chaucerus

He striketh him upon his speres orde.

Or etiam apud Islandos significat *telum*, *jaculum*. Reð. Ræð.

Syllabæ ꞃeð. ꞃæð. (nunc initiales nunc terminales) apud Saxonas significant *consilium*, *consultationem*, *sententiam*.

ꞃic.

Ric finale est vox Saxonica significans *regnum*, *imperium*. Goth. ΚΕΙΚS est *Princeps*. Isl. **ryke** *regno*.

Si. Sige.

Si. Sige. syllabæ aliquando initiales, aliquando finales, significant *victoriam*, *palmam*; ut Sigebꞃiht *victoria insignis*, Sighene *exercitus victoriosus*. Isl. **sigur** est *victoria*. Sax. ꞅigoꞃ *triumphus*.

ꞅtan.

Stan. syllaba semper finalis, videtur esse signum gradus superlativi, ut Æþelꞅtan contracte pro Æþeleꞅtan ab Æþel *nobilis*, æþelene *nobilior*, & in superlativo communiter æþeleꞅt *nobilissimus*. Verum nos docuit Cl. *Hickesius* in Grammatica sua Anglo-Saxonica, literam (a) apponi Adjectivis, &c. demonstrative & Emphatice sumtis. V. Cap. IV. *De Adjectivis*. Ðuꞃ. Ðoꞃ.

Ðuꞃ. Ðoꞃ. syllabæ initiales videntur ideo usurpari in compositione nominum Saxonicorum, quòd Ðoꞃ erat unus è Saxonum antiquorum Numinibus, cui dicatus est hebdomadæ dies quintus.

Ulf. Ƿulf.

Ulf. Ƿulf. syllabæ nunc initiales nunc finales, deducuntur à Saxonico ulph *auxilium*, *præsidium*. Ƿalð. Ƿolð.

Ƿalð syllaba sive initialis sive terminalis, est vox Saxonica, ac significat *potestatem*, *potentiam*, *dominium*, *imperium*. ꞅalðenð *dominus*. ꞅealðan *imperare*. Ejusdem originis videtur esse syllaba polð. Non enim credibile est Majores nostros posuisse vocem hanc in nominibus Virorum, ut significat *locum sylvæ indigum*, *planitiem*.

Ƿeanð.

Ƿeaꞃd.

Ƿeaꞃd. syllaba tum initialis tum finalis, significat apud Saxonas *vigiliam, custodiam.* ƿeaꞃdan *vigilare, servare, tueri.*

Ƿiꝣ. Ƿiꝣe.

Ƿiꝣ. Ƿiꝣe. apud Saxonas significat *bellum, prælium.* Mallem autem deducere syllabam terminalem Nominum Virorum à S. ƿiꝣa *heros, Semideus.*

Ƿiht.

Ƿiht significat *fortem, agilem.* Unde *Chaucerus*

She could eke wrastle by very might,
With anie yong man, were he never
so wight.

Ƿine. Ƿin.

Ƿine. Ƿin. (syllabæ nunc initiales, nunc terminales) dupliciter in nominibus Virorum accipi possunt. Ƿin enim Saxonibus est *prælium, fortitudo.* G. VINNAN est *pati, tolerare.* Isl. *vinna laborare.* Ƿine autem est *charus, dilectus.* Utraque significatio sibi locum in nominibus Virorum merito vindicare potest.

INDEX *NOMINUM VIRORUM*

qui in CHRONICO SAXONICO memorantur.

Bai-

D.

E.

F.

Frytho-

Maxi-

Theod-

E. G. Allen n/. 9/15/93

Addenda & Emendanda.

PAG. 2. *lin.* 26. færstenum, adde inter notas *Lege* fæstenum. *p.* 21. *l.* 8. be norðum morum, nescio an rectius vertenda *ex aquilonari parte montium.* *p.* 26. *l.* 10. *leg.* ad eum. *p.* 31. *l.* 17. celebrata. *p.* 41. *l.* 24. sui regni. *p.* 43. *l.* 40. violaverint. *p.* 65. *l.* 28. Ecclesiam. *p.* 66. *l.* 31. usque ad paludes. *p.* 67. *l.* 5. ad Dei. *p.* 74. *l.* 11. *post* Sumursætensibus *pone* (;). *p.* 92. *l.* 28. à quibus. *p.* 102. *l.* 12. Mercia. *p.* 123. *l.* 39. geutod. *p.* 127. *l.* 12. *dele* de. *p.* 134. *l.* 24. *pro* ibi *lege* ipsi. *p.* 135. *l.* 22. quorum. *p.* 136. *l.* 33. *dele* fieri. *p.* 137. *l.* 21. ælc ẏfel. *p.* 140. *l.* 26. quod quidem oppidum. *p.* 141. *l.* 11. gafole. *l.* 23. Ælmærum. *p.* 148. *l.* 25. bedicodon. *p.* 151. *l.* 24. Þer com. *p.* 162. *l.* 15. ad Regem. *p.* 168. *l.* 22. *& alibi lege* utlagati. *p.* 170. *l.* 33. ad Stigandum. *l.* 40. terrestri exercitu. *p.* 176. *l.* 16. *pro* se *lege* illum. *p.* 193. *l.* 21. instruxit quam optime posset. *p.* 200. *l.* 32. omnem. *p.* 209. *l.* 20. nobilissimus. *p.* 220. *l.* 31. hunc. *p.* 226. *l.* 15. dimisit eum. *p.* 230. *l.* 35. suum. —— In Indice *pro* Antonius *lege* Antoninus. —— In Appendice, *p.* 9. *l.* 9. *pro* 974. *lege* 1090.

FINIS.

l-n

٢٥

20. Nº 22

